

**MAGYAR REGÉNYÍRÓK
KÉPES KIADÁSA**

**Szerkeszti és bevezetésekkel ellátja
MIKSZÁTH KÁLMÁN**

46-47. KÖTET

ARANYFÜST

**Irta
WOHL STEFÁNIA**

KACZIÁNY ÖDÖN RAJZAIVAL

**BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irod. intézet és könyvnyomda
1907**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2011
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-390-8 (online)
MEK-07729

TARTALOM

WOHL STEFÁNIA.

ELSŐ KÖNYV.
A VÉG KEZDETE.

MÁSODIK KÖNYV.
MÁRIA GRÓFNŐ.

HARMADIK KÖNYV.
EXCELSIOR.

NEGYEDIK KÖNYV.
A TILTOTT GYÜMÖLCS.

ÖTÖDIK KÖNYV.
ARATÁS.

VÉGSZÓ.

ELSŐ KÖTET

WOHL STEFÁNIA.

1848-1889.

A hetvenes és nyolczvanas években két leány élt Budapesten, két finom lelkű, törekény teremtes, Wohl Stefánia és Janka. Együtt éltek, mint a sziami ikrek, szerették egymást és szerettek mindent a mi szép, együtt ábrándoztak, együtt éreztek és majdnem egyszerre haltak meg. Lehetetlen lenne életrajzot írni az egyikről, hogy benne ne volna a másiknak is az életrajza.

Életrajz! Van is ennek a két életnek története? A szobavirágokkal azonos az ő napjaik folyamata. Élnek, nyílnak és elhervadnak. Nincs a szalonban vihar, se záporosó, igaz hogy perzselő napfény sincs, nem dongnak méhek a virág körül, elfáradt lepke nem ül le rájuk pihenni.

A Wohl-kisasszonyok magányosságban éltek, egy különleges világban. Életük nem volt eseményteljes, nem voltak kalandjaik, viszonyaik, nem voltak boldogtalanok, de talán boldogok se. Nem bővelkedtek, de nem is nélkülöztek; kékharsnyák voltak már mint backfischek, aztán mindig kékebbek lettek, elhervadtak, megöregedtek és meghaltak, közbül azonban néha elcsevegtek pedánsan tiszta és kellemes kis szalonjukban, hol csak udvarlók fordulhattak meg, - olyanok, a kik nem nekik, de a Múzsáknak udvarolnak.

Földi időzésük még se volt meddő, mert ahhoz képest, a mit a világ nyújtott nekik, vagy a mi után ők nyúltak a világ élveiből, ők többet adtak és hagytak annak. Irodalmi hagyatékuk ha nem is első rendű portéka a nemzet szellemi kincstárában, de mai íróink közt jelentékeny helyen áll. Kivált Stefánia fejtett ki élénkebb, változatosabb munkásságot és több eredetiséget. Wohl Stefánia 1848-ban született itt a fővárosban, apja budai orvos volt (a szabadságharcban honvéd-főorvos), anyja kiváló műveltségű asszony, ki maga is az ugynevezett «szellemi arisztokráciához» vonzódott s leányainak páratlan kiképzést adott. Stefánia négy nyelven beszélt és írt folyékonyan, «igazi csodagyermeknek» emlegették.

Vagyont nagyon keveset hagytak a korán elhalt szülők, de ott volt a nem közönséges műveltség; ez tette lehetővé, hogy a nővérek nem a varrótűhöz nyúltak, mint rendes esetben az elszegényedett leányok, hanem az író tollhoz. Hej, pedig az író tollnál még akkor a varrótű is nagyobb úr volt. Kivált, ha az az írói toll női kézben volt. Itt ebben az országban, a hol az asszony látkörének a tükörtől a főzőkanálig kell terjednie.

Irodalmi dolgozatukból meg nem éltek volna, hanem egy divatlap, a «Magyar Bazár», adta meg a megélhetési alapot. Ez volt a tápláló tehénke - a hogy a falusi ember nevezi az ételme forrását. Gonddal, lankadatlan tapintattal szerkesztették, szolgálva a finom ízlést, beoltván vele egy egész női generációba a gyöngéd, nemes érzéseket s megkedveltetve a tisztaság előkelő hangot.

Eleinte, mint fiatal leány, Stefánia is verseket írt, 1865-ben regekönyvével lépett a prózaírók sorába, e regéket Arany is megdicsérte. Írt aztán úgy a «Magyar Bazár»-ba, mint egyebüvé mindenfélét, tárcza-leveleket, beszélt, csevegést, útirajzot, divatismertetést, könnyedén, játsszi hangon, kedvencz francia olvasmányainak mintájára, azoknak visszfényével mint aranyporral hintve be a magáét.

De volt benne eredetiség és megfigyelés is, azt mutatják későbbi regényei. «Egy szerelem életrajza», mely 1883-ban jelent meg, vagy a négy évvel később megjelent kétkötetes «Aranyfűst». Ez utóbbi elől az irodalmi körök sem zárkózhattak el méltánylásukkal.

Nem tudott mesélni úgy, mint Marlitt, meg úgy sem, mint Beniczkyné, de mélyebb volt ezeknél s tovább mert menni a lélektan és az analízis úttalan rengetegeibe. Szívéből gazdagon bugyogtak az érzések - csupa szív volt. - Ha annyit tudott volna, mint a mennyit érzett s ha legalább annyit látott volna, mint a mennyit tudott, legjobb írónőink élén állana. Sok könyvet ismert, de kevés embert.

A két öreg leány mind a mellett díszére vált az irodalomnak s igaz tiszteletben részesült széles körben. Életük tiszteletreméltó volt, szerénységük bájos és vonzó. Ők megtalálták azt a tündérszegfűt, melyet a szegény árva Howell Hortense keresett a mesében, mely az asztalra friss pohár vízbe téve, szebbé varázsolja konyháját, mint a királynéét a sok gyertyák és a gyémántok, aranszékek és szekrények. A Wohl-nővérek kis szalonja gyűlhelye volt téli estéken a legválogatottabb, legelőkelőbb szellemeknek. Gyakran voltak ott Trefort, Liszt, Haynald érsek és egyéb bel- és külföldi nevezetességek, úgy hogy az ember a St. Beuve francia asszonyainak kedves fészkeibe képzelte magát elvarázsolva.

A két nővér értett a varázslathoz, kicsiből előkelően élni; a lelkükből sugárzott ki a fény, mely az egyszerű falakat fölékesítette.

De minden elmúlandó. 1889-ben Stefánia meghalt. Mogorva őszi napon, elaludt nagyobb fájdalmak nélkül csendesen, mint a hogy meghal egy szelíd madár. Hátrahagyott kéziratait Janka adta ki két kötetben, s ezzel aztán ő is készülődött utána és a kis szalon nem nyílt ki ezentúl többé.

Mikszáth Kálmán.

ARANYFÜST

Első kiadása megjelent 1887-ben.

ELSŐ KÖNYV.

A VÉG KEZDETE.

I.

- Ki lehet ez az asszony? Öröklött koronát visel vagy uralkodó jelvényei csak olyan minőségűek-e, minőket a papirkereskedőnél néhány fillérért vehet az ember? Balga kérdés. Mintha nem volna mindegy, milyen anyagból van egy asszony kormánypálczája, csak gyakorolni tudja hatalmát. Ez pedig határozottan érthet hozzá!

A nő, ki fölött Vanderbilt Félix ily módon elmélkedett, a bécsi high-life jégpályájának legfeltűnőbb jelensége volt.

Magas, karcsu alakja, melyhez angol szabásu, szorosan testhez álló zöld bársonyruha simult, majd úgy siklott tova a sima tükrön, mint egy smaragdzöld kigyó, majd kaczerán, ledéren himbálódzott rajta, mint valami pompás keleti virág, mit a szél karjaiban ringat. Mozdulataiban nyoma sem volt a ruganyosság ama negélyezésének, melylyel középszerű korcsolyázók bizonytalanságukat leplezni szokták, sőt inkább, néha úgy látszott, mintha teljes elbágyadás venne rajta erőt és karjait lecsüggesztve lebegett tovább, izgató kecsccsel, bámulatos biztossággal. A szép asszony szőrmekucsmát viselt, mely alatt vörösded szőke haja nem volt az uralkodó divat szerint magasra feltűzve, hanem fürtökben szállongta körül kis formás fejét, melynek méltóságteljes tartása összhangzott a nemes arcz előkelő hidegségével.

Előbb társ nélkül került meg többször a pályát, kimondhatlanul bájos tagadó fejmozdulattal utasítva vissza a sok férfikezést, mely vezetésére ajánlkozott, olykor pár enyelgő szót váltva ismerőseivel vagy pedig gúnyos mosolyra vonva ajkát egy-egy természetes szépség láttára, kit lihegve remorkirozott előmlő bájainak szemléletébe merült lovagja. Azonban utoljára természetesen még sem maradt egyedül. Társául szegődött egy hatalmas, széles vállu férfi, ki tán még nálánál is feltűnőbb jelenség volt. Egy herculesi alak, a belvederi Apolló büszkén hordott szép fejével. Nyilván őt várta a szép hölgy, mert könnyed mosolylyal fogadta és hideg arcza egy perczre egészen ellágyult, midőn kéz a kézben, önfeledten siklottak tovább a ragyogó jégen.

A mint Vanderbilt a férfit megpillantá, arczát az öröm és meglepetés pírja futotta el. Egy gyors lépést tett előre, mintha meg akarná szólítani, azonban látva, hogy a másik nem néz se jobbra, se balra, hanem teljesen el van társnője szemléletébe merülve, összeszorította ajkait és elkomorodva visszalépett. Majd tekintete, mely állhatatosan követte őket, már másodizben találkozott a szép asszonyéval.

Tán Vanderbilt a keleti napsugártól szinte bronzszínűvé égetett, éles vonásu arcza lepte meg a szép idegent vagy sötét, sajátságosan delejes szemei fejeztek ki többet, mint amennyit el akart árulni? Elég az hozzá, előbb csodálkozva nézett reá, majd daczosan vetve föl ajkát, még szorosabban simult kísérijéhez, ki csakhamar magával ragadta a korcsolyázók élénk, színgazdag tömege közé.

- De ha mondom, hogy oroszok - mondá e perczben Vanderbilt mellett angolul egy koczkás öltözetű, vézna, monoklis uracs, ki a szép idegent szinte nagy figyelemmel kísérte.

- Nem oroszok, magyarok - felelé határozottan, azonban ép oly vontatott angol hanglejtéssel egy második uracs. - A francia nagykövet estélyén láttam őket tegnap. Épen elmenőben voltam, utálok ezeket az estélyeket. Akkor jelentették be őket. Afféle furcsa, tatárhangzású nevök van.

- Ha Tatárországban ilyen asszonyok teremnek, mindjárt indigenátust szerzek e barbár tartományban - jegyzé meg egy éltesebb úr.

- A férje valóságos medve - morgott a vézna uracs.

- Medve! - veté közbe egy éles nőhang, mely egy előkelő kinézésű, de feltűnően sovány szőke hölgytől eredt, ki lorgnonjával kíváncsian nézett végig a tömegből ismét kiváló páron. - A legszebb férfi kit valaha láttam. S mily szépen hordja a fejét, akár egy félisten! Magát Sir Henry - folytatá egy gúnyos oldalpillantással a vézna uracsra - persze a két ujj között morzsolhatná szét. Csak inkább tudnám, hol találkoztam vele! Olyan ismerősnek látszik.

Vanderbilt lélekvesztett figyelemmel hallgatta e beszélgetést és arcza előbb határtalan meglepetést, majd valóságos ijedelmet árult el.

Ugyanekkor újra elsuhant mellette a feltűnő pár. A férfi még mindig kezénél fogva vezette az asszonyt és sóvár, égő szemeit arczán, alakján végig jártatva, minden mozdulatát lesve, kivülről nyilván semmit se látott. A nő azonban nyájasan köszöntgetett a főrangú világ egy-egy ujonnan érkező tagjának és már messziről kereste szemeivel Vanderbiltet, ki mintha felfedeztetéstől tartana, önkéntelenül egy előtte álló terjedelmes asszonyság mögé húzta meg magát. De tekinteteik azért még sem kerültk el egymást, sőt a nő kissé vissza is nézett, kihívón, lenéző daczczal.

- Az asszonyt épen nem tartom szépnek - kezdé újra a szőke hölgy - ellenszenvesnek találom.

- Hogyne, természetesen Milady - nevetett az éltes úr. - A legtöbb nő ellenszenvesnek fogja őt találni, már az önfentartás ösztönénél fogva is. De annál határozottabb rokonszenvet ébreszt ő bennünk. Fogadni mernék, hogy e nőnek története lesz.

- Lesz? Talán volt is már.

- Nem, arra fiatal. De már most is meglátszik rajta, hogy a jövőben félisten férje mellett nem fogja megvetni a közönséges halandókat sem.

- Kiről van itt szó Milady? - kérde francziául egy elegáns, rendjelekkel ékeskedő úr, az angol társasághoz lépve.

- Erről a kissé nagyon is feltűnő hölgyről, ki ott azzal a szép emberrel korcsolyáz - felelé a lady.

A rendjeles úr feltette csiptetőjét.

- De hiszen ez Stephan de Szelényi, a kitűnő magyar államférfi és szónok - kiáltá, erősen bólingatva a nevezett felé, ki azonban észre nem vette üdvözlését.

- Oh! Ez volna a híres Szelényi? - kiáltott az angol hölgy meglepetten, lorgnonját már most kétszeres érdeklődéssel szegezve az illetőre. - Most értem, miért látszott olyan ismerősnek. Hisz csak nem rég jelent meg arczképe a Graphic-ben.

Vanderbilt nem hallgatott tovább. Komoly, tépelődő arczczal indult kifelé, egy tekintetre sem méltatva a hórihorgas szőke comtessekből és délczeg ifjakkból képződő négyest, mely a katonazene élénk hangjai mellett vette kezdetét és olyan tömeget gyűjtött maga köré, melyen nehéz volt keresztülhatolni. Alig szabadult ki Vanderbilt e tömegből, midőn egy tábornoki egyenruhát viselő, ősz pofaszakállas férfiba ütközött, ki szemeit keresve jártatva körül, egyenesen a jégpályának tartott.

- Károly bácsi! - kiáltá a fiatal ember örömtelt meglepetéssel.

A megszólított előbb csodálkozva bámult rá, azután egyszerre kitérte karjait.

Csakugyan ő az, Félix! - és a két férfi mit sem törődve a körülöttük zsibongó sokasággal, melegen átölelte egymást.

Majd a tábornok egy gyors mozdulattal eltolta magától fiatal barátját. - Hogy megizmosodtál, megférriasodtál s mekkora szakállad nőtt! Hisz alig lehet rád ismerni - mondá helyeslően nézve végig rajta.

- Igen, egész beduinná váltam - nevetett Vanderbilt.

- És így érkezik az ember, suttyomban, nem s tudósítva barátait, kik hetek óta aggódnak egy ilyen semmirekellő miatt?

Vanderbilt tréfás bűnbánattal hajtá le fejét.

- A régi nóta, Károly bácsi - felelé panaszosan. - Hisz tudja, hogy levélírás-iszonyban szenvedek.

- Azért van a világon sürgöny.

- Sürgönyöztem a múlt héten Alicenak. Azt is tudattam vele, hogy mint tegnap érkezem ide és pár napot sürgős ügyekben itt kell töltenem.

- Alice ezt bizonyosan megírta Máriának, de mi persze még nem hallhattuk a jó hírt.

- Hát ő, Mária, nincs itt? - kérdé Vanderbilt vontatottan, látható erőlködéssel, a tábornokot követve, ki a jégpálya irányában folytatta útját.

Ekkor nem messze tőlük ismét megpillantá a szép idegent és észrevette, hogy az a meglepetés egy hirtelen mozdulatával bocsátja el kísérője kezét, míg bizonytalan, kérdő tekintete majd ő reá, majd a tábornokra szegződik.

Vanderbilt hevesen ragadta meg a tábornok karját.

- Ki az a nő, nem ismeri? Az a nő, ki Pistával van?

A tábornok Vanderbilt szemeinek irányát követve, elnevette magát.

- Hogy ismerem-e? Mindjárt bebizonyítom, azonnal bemutatlak.

S mit se törődve Félix szabódásával, ki többször utána kiáltott, fiatalos gyorsasággal sietett a két korcsolyázó felé, kinek már messziről intett, hogy közeledjenek.

Vanderbilt nagyon restelte a dolgot, de már nem volt lehetőség a menekülésre és pár perc múlva Szelényi István hatalmas karjai ölelték át, ki régi, ellentállhatatlan melegségével üdvözölte.

- Valahogy össze ne nyomd, nekünk is hagyj valamit belőle - nevetett a szép asszonynyal karján hozzájuk lépő tábornok, azután ünnepélyes komolyságot negélyezve:

- Dr. báró Vanderbilt Félix, gróf Szentendrey Károlyné - mondá feszesen.

Vanderbilt mélyen meghajolt és így leplezte határtalan meglepetését, de ekkor a tábornok már kezeiben fogta össze két jobbujakat.

- Fogadd kegyeidbe ezt a gyereket Liza, megérdemli. Hisz ugyis régi ismerősöd. Soha senkiről se beszéltünk annyit, mint ő róla, ugy-e bár?

- Az már igaz - felelé Liza grófné, kissé gúnyos mosolylyal. - Otthon nálunk valóságos regényhőst csináltak önből, báró Vanderbilt.

- És Liza grófné most csalódva látja, hogy ez a hős már külsejénél fogva is legfeljebb unalmas professzornak, erkölcstanitónak vagy más efféle fölösleges lénynek termett.

- Én még semmit se látok - felelé Liza kimondhatatlanul untatott arczkifejezéssel, de félcsukott szemeiben egy szikra lobbant fel és tekinteteik úgy keresztezték egymást, mint két fegyver párbaj kezdetén.

Szelényi csodálkozva nézett Lizára, aztán vállat vonva, vigan füzte karját Vanderbiltébe.

- Egyelőre elég lesz a szeretetreméltóságok cseréjéből - mondá - nem mennénk talán? Károly bácsi már egészen belekékült garde de dames-szerepébe.

- Csak gúnyolódjál öcsém. Könnyű neked, a ki korcsolyázol. De délutánról-délutánra itt állni a jégen, nem tréfa dolog.

- Hát miért áll itt? - Pistával egyedül is eljöhetnék - jegyzé meg hevesen a fiatal asszony, a kocsi felé indulva.

- Látod, ilyen a feleségek hálája - nevetett a tábornok és míg nejét a kocsiba emelte - hét órakor Sachernél ebédelünk több jó ismerőssel - folytatá - biztosan számítunk reád is Félix, ugy-e Liza?

- Hogyne, nagyon fogunk örvesteni - mondá a fiatal asszony udvariasan kezét nyujtva Vanderbiltnek, majd Szelényihez fordulva, majdnem parancsolóan folytatá: - Hát maga nem jön velünk? jöjjenek mind a ketten, elég nagy a kocsink - tevé hozzá kissé erőltetett nyájas-sággal.

Félix kihúzta karját Szelényiéből.

- Részemről köszönöm, nekem itt rendezvous-m van az orosz és amerikai követségi titkárokkal. Hat órakor azonban mindenesetre ott leszek Sachernél.

Midőn a kocsi megindult, Liza durczásan vetette hátra magát ülésén.

- Milyen kiállhatatlan, elbizakodott egy ember! S most már estére is a nyakunkba varrta magát! Ennek maga az oka Károly, miért hívta meg?

- No még az kellett volna, hogy meg ne hívjam! Nem sejthettem, hogy kifogásod lesz legkedvesebb rokonunk ellen, kit azonfelül csaknem fiamnak tekintek.

- És ki a legérdekesebb emberek egyike - veté közbe Szelényi. - Csodálom, hogy épen magának nem tetszik Liza, magának, a ki úgy hajhászsa a különlegességeket.

- De nem férfialakban, ha alig középtermetűek és kiaszottak és barnák, akár a szárított datolya.

A férfiak nem feleltek. Tapasztalásból tudták, hogy Lizával mostani kedélyhangulatában nem lehet okoskodni.

II.

Vanderbilt annyira el volt foglalva estig, hogy kissé elkésve érkezett Sacherhez, hol a társaság nagy része már együtt volt egy külön teremben. Ott találta a bécsi magyar kolónia több ismerős férfi és nőtagját, kik mindannyian nagy örömmel és érdeklődéssel üdvözölték.

Első perczben annyi kézszorítást kellett viszonznia, annyi kérdésre kellett felelnie, hogy észre sem vette Liza távollétét. A szép asszony csak akkor jutott ismét eszébe, midőn egy hölgy kissé csipősen jegyezte meg, Szelényihez fordulva:

- Tudja-e kegyelmes uram, hogy Liza már megint nagyon is önzéstelen módon gondoskodik étvágyunk megélesítéséről.

Szelényi saját türelmetlenségét hanyag közönnyel palástolva, lassan húzta ki óráját, de rögtön reá már élénken sietett az ajtó felé, melynek keretében mint egy bájos, sajátságosan megkapó kép jelent meg Liza.

Rendkívül szűk, igen hosszú uszályos fekete ruhát viselt, szívalakú kivágással, melyből nyulánk fehér nyaka úgy emelkedett ki, mint egy gömbölyű hősín márványoszlop. Ruháján, leomló fürtében nem volt semmi dísz, csak néhány gardeniát tűzött keblére és egyik lecsüggő kezében fehér csipkekendőt tartott. Szabályos, hideg arcza a csillárfényben még szobor-szerűbb hatást tett, csak duzzadt biboros ajkai árulták el a heves vért, mely e sima, színtelen bőr alatt lüktet.

Most vette észre Vanderbilt Liza egyéniségének egy oly sajátságát, mit ezentul mindannyiszor tapasztalt, ha más nők jelenlétében együtt volt vele. Úgy látszott neki, mintha ő volna az egyetlen nő a társaságban. Eloltott, megsemmisített mindenkit. Közönyös, színtelen arcza úgy vonzotta a férfiszemeket, mint a mágnes és úgy elkényeztette azokat, hogy minden más nőt mellette érdektelennek, köznapinak találtak.

- De hát miben is rejlik ez a varázs? - kérde magától Vanderbilt, a mint az asztalnál szemben ült vele, még pedig akkor ismételte magában e kérdést, midőn egészen más dolgokkal látszott elfoglalva lenni. Nagy boszuságára őt szemelték ki az ebéd hőseül és ez egyszer komoly, napbarnított arcza és szokásos szótalansága, az újdonság ingere folytán, még a nőknél is diadalmaskodott Szelényi hódító megjelenése fölött. Ez épen nem volt Vanderbilt inyére, sőt határozottan szabadkozott a dicsfény ellen, mit azon körülmény szőtt homloka köré, hogy egyenesen az indus-angol csatáterről jön, még pedig igen szokatlan módon szerzett babérokkal.

Midőn annak idejében az orvosi pályára adta magát, sok gúnyt kellett eltűrnie még azon néhány rangtársa részéről is, kivel visszavonult élete dacára találkozott. Hát még midőn néhány évvel ezelőtt keletre utazott; s pedig nem tigris- vagy oroszánvadászatra, melyről hazatérve, nagy horderejű, «hézagpótló» munkát írt volna régen felfedezett, explorált és leírt tartományokról, hanem India és Oran kórházaiba, hol bámulatos önmehtagadással küzdött a hagymáz és kolera pusztításai ellen. Akkor bolondnak szidták, demokrata rögeszmékben sinylődő különcznek tartották, kinek még a nemes sport sem elég komoly foglalatosság.

Azóta persze fordult a koczka. A tudomány és emberszeretet e bátor ifjú hőse, ki utóbb a csatátereken mindenütt ott járt, hol legnagyobb volt a veszedelem, kinek csodálatos és csak-nem csálhatatlannak bizonyuló új találmányáról a tüdővész gyógyítása terén, hasábokat írtak a külföldi lapok, otthon is híres ember lett. S Nincsi báró és Murcsi herczeg már most azt találták, hogy tulajdonképen követni kellene példáját, a baczillushajszza mindenesetre újabb mulatság lévén a nagyon is elcsévelt tigris-vadászatnál.

A tábornok kaczagva beszélte el a két híres sportsman e jellemző megjegyzését, míg Szelényi perczről-perczre izgatottabbá válva, teljesen megfeledezett a gunyoros skeptikus szerepéről, mit rendesen adni szokott, és ki nem fogyott barátja nevezetes cselekedeteinek felsorolásából.

- Szinte lehetetlennek látszik - mondá lelkesülten - hogy oly helyekről, melyeket az ellenség már elfoglalt, valóságos golyózápor közepette, vállain vitte a sebesülteket az ambulanceba. Csak tegnap olvastam e dolgokról angol lapokban. Hazai ujságaink még nincsenek elég körül-
ményesen értesülve.

Mindenünnen a bámulat és magasztalás szavai hangzottak szép ajkáról és szép szemek nagyon is olvadékony pillantásokkal ostromolták Vanderbiltet.

Liza most először pillantott reá. Eddig alig méltatta egy tekintetre. Azaz tulajdonképen most sem pillantott reá, hanem inkább olyanféleképen nézett végig rajta, mint a ki azt mondaná: Mily hallatlan henczegés! Honnan vennél te az ilyenre erőt?

Szelényi, ki e perczen lopva tekintett Lizára, felfogta e tekintetet.

- Hiába nézed oly hitetlenül, Liza. Ez a nyurga gyerek akárhányszor levett a lábamról engem, kiről azt hinné az ember, hogy egy csapással leteríthetném. Vasizmai vannak.

- Nem kételkedem benne - felelé Liza szárazon és szomszédjaihoz fordult.

- Csakugyan miben rejlik varázsa? - kérde magától Vanderbilt újra, midőn sokfelé igénybe vett figyelme daczára érezte, hogy a szép asszony nyilvánvaló megvetése jobban érdekli, mint a többiek egyhangú bámulata. Sebtében nem adhatott magának számot arról, hogy Liza, ki sem szívére, sem érzékeire nem hat, tulajdonképen csak idegeit izgatja fel. Az mit érdeknek gondolt, nem is volt egyéb sajátságos nyugtalanságnál, mely mindjobban fokozódott, midőn észrevette, hogy Liza kizárólagosan csak Szelényivel foglalkozik, még pedig majd leplezett ingerkedéssel, majd ugyanazon kihívó daczczal, mit már a jégen észrevett rajta.

Mindezt bizonyos lelki magánbeszédben fontolgatta meg, míg a társalgás tovább folyt és a tábornok kedélyesen kocczintott vele.

- Ember vagy öcsém! - kiáltá helyeslőleg - olyan ember, kiben örömem és büszkeségem telik!

- Pedig épen Károly bácsi gúnyolt legjobban - veté közbe Vanderbilt mosolyogva - valahányszor pályámról volt szó. Nem emlékszik, milyen tüzzel tagadta, hogy a lanczettával kezében ép oly derék ember lehessen valaki, mint kardot forgatva?

- Megadom magamat öcsém és kardomat alázattal teszem le lanczettád előtt. De az ördögbe is! Be kell ismernem, hogy százszor több bátorságra mutat, ha az ember a csatatéren a golyózápor alatt hidegvérrel fáradozik embertársainak megmentésén, vagy ha a kórház büzhödt légkörében a kórok titkait fürkészi, mintha az önfentartás ösztönétől és a feléledt harczkedvtől mámorosan, küzdve állja meg a sarat. Hisz valóságos halálmegvetést tanusítottál.

- Könnyü a halált megvetni, ha az ember kevésre becsüli az életet - felelé vállat vonva Vanderbilt. Azonban futó mosolyt véve észre Liza arczán, gyorsan folytatá: - Ne értsenek félre. Korántsem a divatos életunság negélyezése adja ajkaimra e szavakat, hanem egész életnézetem. Én az életet úgy tekintem, mint az okos ember a pénzt, mely csak addig ér valamit, míg tetterőnk vagy élvezetképességünk nyilvánítására vagy kielégítésére szolgáltat lehetőséget - s ha eközben elfogy, vogue la galère!

A fekete kávénál Lizát azonnal több fiatal ur vette körül, kik bámulatos megadással türték leplezetlen rosszkedvét. A többi hölgyeknek csak azon urak jutottak, kik Liza mellett el nem fértek, míg Vanderbilt a tábornokkal és Szelényivel egy sarokba húzta meg magát, hol végre sok mindenről kérdezősködhett, mi közelebből érdekelte.

- Nőd, Mária, tán beteg hogy otthon marad, míg ti mulattok? - kérde többek közt Szelényitől.

- Dehogyan beteg, pompásan érzi magát - felel a kérdezett szórakozottan, míg szeme folyton csak Lizát kereste, ki közömbös, untatott arccal ült udvarlói között. - Különben én nem mulatni jöttem fel, dolgom volt s ma este már hazafelé indulok. Holnap fontos ülés van a Házban. Csak Károly bácsiék vannak itt hosszabb időre.

- S távollétünkben Mária viseli kis leánykánk gondját - veté közbe a tábornok. - Meglátod öcsém, milyen szép kis leánykánk van. Olyan eleven mint egy kis ördög és mi földolog, édesanyjának szakasztott mása.

- Remélem csak külsőleg - gondolá magában Vanderbilt, míg tekintete önkénytelenül Lizára tévedt. - Úgy látszik, nem igen törődik gyermekével, különben nem bizná másra, míg ő maga hetekre távozik.

E percben titkos kritikájának tárgya, minden fölösleges mentegetőzés mellőzésével, ott hagyta bámulóit és a három férfihoz lépve, Vanderbilttel szemben a tábornok karszékére támaszkodott. Mindhárman felugrottak, de a szép asszony egy kézmozdulattal visszaparancsolta őket helyökre. Azután egyszerre, minden előzmény nélkül, Félixhez fordult:

- Mondja csak Vanderbilt, mi kifogásolni valót talált rajtam, midőn ma délután Pistával korcsolyázva elhaladtam mellette?

A tábornok meglepetten fordult hátra, míg Szelényi arcán ijedt megdöbbenés tükröződött.

Csak Vanderbilt maradt nyugodt. Midőn Liza vele szemben a tábornok széke mögé lépett, ösztönszerűen érezte, hogy ő miatta csatlakozott hozzájuk. Így, bár sajtóságnak találta kérdését, az még sem lepte meg teljesen.

- Hideg bíráló tekintetem nyilván sértette az elkényeztetett asszonykát - gondolá - vagy talán alkalmat keres a mentegetőzésre?

Mindez kevesebb, mint egy pillanat alatt cikázott át agyán, de arca semmit sem árult el gondolataiból. Könnyedén elmosolyodott.

- Szemcsalódás volt, Liza grófné. Milyen jognál fogva kifogásolhatnám én bármilyen tettét? És azután, akkor még nem ismertük egymást.

- Az utóbbi igaz, a többi nem. Ön tudja legjobban, hogy gáncsoló tekintettel nézett végig rajtam.

Most jött rá Vanderbilt, hogy a szép asszony válaszából csak azt akarja kitudni, mit és mennyit sejt és bámulni kezdte azt a mindenesetre nem közönséges bátorságot, melylyel férje és Szelényi előtt kérdőre merte vonni.

De ha a fiatal asszony azt hitte, hogy Félixet zavarba hozza, csalódott. Emberére talált benne.

- Ha épen úgy akarja Liza grófné - felel kis vártatva - mindent bevallok. Hibám épen abban rejlik, hogy nem ismertem. Képzelve magát helyzetembe, Károly bácsi - folytatá a tábornokhoz fordulva. - Most érkezem haza hosszú távollét után és unokafivéremet, ki egy kedves barátnőmet bírja nőül, egy érdekes fiatal hölgygyel látom korcsolyázni, kit körülöttem mindenki feleségének mond. Egy angol mellettem tegnap a francia nagykövethet látta önöket és nyilván azt hitte, hogy Liza grófné Pista felesége.

- Az az ostoba komornyik összetévesztette neveinket a bejelentésnél - veté közbe élénken Szelényi.

- De akkor csak megengedik, hogy nem csoda, ha úgy néztem végig a fiatal hölgyön, mint egy bitorlón. Nem sejtettem, hogy ezen üde szépség, az én unokafivéremnek ujonnan aquirált - nagynénje!

A tábornok jóízűen kaczagott ezen kedélyesen előadott magyarázaton, Szelényi arcán azonban futó árny vonult el és Liza mélyen elpirult Vanderbilt tekintete alatt, mely lassan fordult ismét feléje és áthatatlan nyugalommal szegődött reá.

A fiatal ember megadta a választ kérdésére, még pedig kifogástalan nyíltsággal. De Liza azért szíve mélyén tudta, hogy bár az, mit Vanderbilt mondott az igazság, még sem a teljes igazság, és önmagával eltelt, föltétlen hódolathoz szokott lénye fellázadt azon gondolatra, hogy van egy ember, ki megítéli, és hogy ezen ember előtt még nem is védelmezheti magát. Mert bevallhatja-e, hogy tekintetéből olyat olvasott ki, mit nem is sejtethetne, ha szándékai csakugyan oly tiszták volnának, a minőknek lenniök kellene?

Gyorsan elfordult, hogy zavarát palástolja, midőn szemben találta magát egy pinczérrel, ki sürgőnyt hozott a tábornoknak. A fiatal asszony a kíváncsiság legcsekélyebb jele nélkül férjéhez utasítja az embert és a társaság azon csoportjához tért vissza, mit az elébb elhagyott.

A tábornok azonban alig olvasta el a táviratot, midőn felugorva felesége után rohant.

- Liza, a kicsike megbetegedett, rögtön indulunk! - kiáltá halotthalványan, a papírt csaknem kiejtve reszkető kezéből.

A fiatal asszony is elsápadt és idegesen kapott a sürgöny után. De felindulása csak rövid ideig tartott. Volt valami természetében, mi minden szenvedést határozottan elutasított magától és nem egyszer lepte meg környezetét azzal, hogy felkaczagott vagy haragra lobbant, midőn sírnia kellett volna. Most is boszúság váltotta fel ijedtségét és kimondhatlanul felháborodott férjének unokahuga ellen, ki elég kiméltlen őt holmi csekély gyermekbaj miatt élvezeteiben háborgatni. Inkább kedvetlenül, mint aggályosan szólt oda a tábornokhoz:

- Hisz ismered Máriát, mindig túloz. Fogadni mernék, hogy csekélység az egész - folytatá a hölgyekhez fordulva, kik sajnálkozva vették körül. Liza nem volt kedvenczük, de a baj, mely az anyát érte, azonnal részvétet ébresztett minden jelenlevő nő szívében és e részvétnak kifejezést adtak.

Csak hogy épen ez nem volt Liza inyére. Boszantotta, hogy e nőknek sajnálatra van okuk vele szemben és még jobban boszantotta az, hogy körükből távozni kénytelen és hogy ennek tán titkon örülnek. Magatartásával azonban jelezni akarta, hogy eltűnése csak ideiglenes lesz és a legnagyobb hidegvérrel igyekezett férje határtalan felindulását ellensúlyozni.

Mert a tábornok magánkívül volt. Nyakrafőre bucsúzott, míg aggályos tekintete esdő pillanással függött nején, kinek szemeivel sehogy sem bírt találkozni. A szép asszony, férje lélekvesztett sietségét figyelmen kívül hagyva, lassan, hanyagon fogott kezét a körülállókkal, félmosolylyal ajkán, nyugodtan ismételve:

- Hisz nièce-em oly ideges, oly érzékeny; úgy szeret minden csekélységből nagy dolgot csinálni. De azért az én jó Károlyom megnyugtatóására mégis megyünk, sietünk, hogy le ne késsünk az esti vonatról.

- Épen velem kellett ennek megtörténnie, velem, a ki úgy utálja a szccénákat? - mormogott végre apró, hegyes fogai között, míg Szelényi ráadta kék rókával szegélyezett hosszú köpenyét.

- Együtt utazunk, mily váratlan boldogság! - suttogott a férfi lázasan, míg lángoló szemei szinte elnyelték a szép asszony sugar alakját.

Lizának ezen körülmény nyilván nem szolgált vigasztalására, mert egy hideg, meglepett tekintettel végignézte Szelényin, egyszerűen hátat fordított neki. Majd a tábornok karját véve, ismételt bucsúkézszorítások után elhagyta a termet.

Alig tették be utána az ajtót, midőn ugyanazon hölgy, ki már ebéd előtt azt a csipős megjegyzést tette Lizára, gunyos mosolylyal fordult Vanderbilthez.

- Nos, orvos úr, ez aztán az érdekes kórtani eset! Szentendrei Lizában megfejtve látja azt a problémát, hogy lehet szív nélkül megélni...

De szavait be sem fejezhette, mert a hány férfi volt körülötte, mind a leghevesebben kelt ki a megjegyzés kegyetlen igazságtalansága ellen. Mindnyájan azt állíták, hogy Liza grófné magaviselete csak nemes önuralmat árult el és hogy bámulatraméltó önmegtagadást tanusított, midőn anyai szívének aggodalmát legyőzte, hogy férjét megnyugtassa. Más asszony persze el nem mulasztotta volna a kedvező alkalmat, hogy magát sóhajtozás és ájuldozás által érdekessé tegye. De Liza grófné nem szorult ilyen elcsépelet eszközökre és legfőbb bája éppen abban rejlik, hogy mindig és mindenkor másképp cselekszik, mint a hogy mások cselekednének. Egy szóval, mindig pikáns, eredeti, «unique» a maga nemében.

És mindannyian, a mint kalapjukat fogták, hogy imádott klubjokat felkeressék, melytől csak Liza tartotta vissza őket eddig, őszintén azt hitték magukról, mikép az, a mit mondtak, nem egyéb tiszta, szent meggyőződésüknél. S valóban nem akadt köztük egy sem, a ki azt kérdezte volna magától: vajjon hogy vélekedett volna a lefolyt jelenetről, ha Liza grófné történetesen sovány, ránczos arcú és pisze orrú, ha nem bír a legszebb fejjel, mely valaha királynői termetet megkoronázott?

Vanderbilt és Szelényi már a többiek előtt távoztak és most nagy lépésekkel gyorsan haladtak a Meissel-szálloda felé, hol Szelényi szállva volt.

Az uton egyikök se beszélt. Senki se hitte volna, hogy e két férfi, ki oly szótlanul jár egymás mellett, két unokatestvér, két testi-lelki jó barát, ki esztendőik multán most van először ismét együtt. De arról, a mi legközelebb állt szívekhez s mi az egyiknek lelkét kétkedő aggálylyal, a másiknak egész lényét emésztő szenvedélylyel töltötte el, nem akartak beszélni, minden egyéb pedig e perczen oly távolesőnek, oly teljesen érdektelennek tűnt fel előttük, hogy szóra sem méltatták.

Percz-percz után mult. Elérték a szállodát, felmentek Szelényi szobáiba és még mindig hallgattak. Mindkettő érezte a villanyos áramlatot közöttük és mindkettő mintha félt volna, hogy az első szó, mit kiejtenek, örökre szétrobbantja azt az erős köteléket, mely serdülő ifjúkoruk óta összefűzi őket.

Szelényi komornyikjának csengetett, kinek belépése végre megtörte a veszélyes csöndet és míg az ura holmijának becsomagolásához látott, Szelényi, kinek e harmadik személy jelenléte, legalább látszólagosan visszaadta elfogulatlanságát, egyszerre száz kérdést is intézett Félixhez utazása, megérkezése, legközelebbi tervei felől. Majd látva, Félix mily fáradtan és elfogultan válaszol, belemerült a politikába.

S minél tovább beszélt, annál jobban felmelegedett, annál ékesszólóbb lett, mintha észre sem venné, barátja mily türelmetlenül, mily palástolatlan szórakozottsággal hallgatja. Azelőtt a politika mindig élénk vita tárgya volt közöttük. Sok dologban különböző elveket vallottak s Szelényi gyakran állítá, hogy fényes parlamenti sikereit részben ezen vitáknak köszönheti. Hisz a Házban csak nagy ritkán talált oly éles eszű, tág szellemű, általános képzettségű ellenfélre, mint a minő az volt, kivel naponta összemérgőzött. De e szellem ma nyilván aludt, vagy olyan elfogultság tartotta lenyugozva, melytől nem birt szabadulni s mely végre annyira erőt vett Vanderbilten, hogy szinte megkönnyebbülten ugrott fel, midőn jelentették, hogy a kegyelmes ur kocsija megérkezett.

- Bocsáss meg, ha el nem kísérlek, de még fontos teendőm van - mondá sajátságosan elfojtott hangon, midőn leértek a lépcsőn. - Hisz pár nap mulva ugyis látjuk egymást Pesten és akkor ráérünk összeveszni - természetesen csak szokott témáink fölött - tevé hozzá erőltetett nevetéssel.

Szelényi nem felelt. Egy perczig merőn nézett barátja sötét arczába, mit kísérteties fénynyel világított meg a vendéglő kapulámpája, azután megragadta kinyujtott jobbját, megszorította azt és egy ellenállhatatlan ösztönnek engedve, egyszerre csak karjaiba zárta.

Mielőtt Vanderbilt meglepetéséből magához térhetett, már benn volt a kocsiban.

A fiatal ember lassan indult az elrobogó fogat után, majd megrázta magát, míg arcza még jobban elsötétült.

- Jaj neked, ha szerencsétlenné tetted - mormogá ökölbe szorított kezét felemelve - mert a milyen titán vagy, esküszöm, hogy összetörlek!

III.

Ha az emberek sorsa nem benső természetök tengelye körül forogna, hanem tisztán csak külső körülményeiken, Szelényi Istvánról azt lehetne állítani, hogy föltétlenül boldog csillagzat alatt született. Bölcsője ugyan nem volt színarany, mint a római királyé, de a messze róna aranykalásza közepette ringott és a gyermek alig jutott öntudatra, midőn már elmondták neki, hogy ez a beláthatlan, hullámos messzeség, mely házuk előtt elterül, az övék. Öt éves korában fejét már úgy hordta mint egy kis király és a tiz éves fiu karjának erejétől rettegett minden játszótársa, míg gyors felfogásával a tanulásban is valamennyin túltett.

A gyermek teljes szabadságban nőtt fel. Szülői háza egy domb alján épült, az egyetlen domb alján, mely mértföldekre látható volt s nem vette körül kert, hanem terjedelmes park, mely egy oldalt szántóföldek között veszett el, a domboldalon pedig szőlőben végződött. Merőben érdektelen, tágas földszintes ház volt, melynek épen nem szolgált előnyére, hogy e század elején épült, az akkor dívó meztelen, a forma rútságát az ékitmény hiányával tetéző stilben. Mintha csak ellentétül állították volna szembe a hosszú udvar másik végén emelkedő ódon kis kastélyal, mely finom kis tornyocskáival és vadvenyigével benőtt erkélyeivel úgy hatott a szemlélőre, mint egy mult századbeli hajporozott bájos kis marquise, egy igen közönséges krinolin polgárnő mellett. A kis kastély, melyben régóta nem lakott senki, csak akkor népesedett meg, ha Szelényi Gábor nagyobb vadásztársaságot hítt meg és a vendégek el nem tértek az új házban. Ekkor is csak a földszinti szobákat nyitották ki fogadtatásukra, a cselédek nagy megkönnyebbülésére, kik azt állíták, hogy az emeleten kísértetek járnak, és hogy a toronyablakokból holdfényes éjjeleken akárhányszor látták a Szelényiek fehér asszonyát integetni.

Szelényi Gáborné szigorúan megrótta az efféle beszédet, főkép a gyermek jelenlétében, melyet különben nem igen lehetett mesékkal tartani. Sokkal elevenebb, szilajabb volt az annál. Napestig künn játszott a szabadban és még alig látszott a földtől, midőn már lóra ültette az apja, vagyis inkább felvetette a lóra, melytől félni mert a hétéves kölyök. A jól iskolázott paripa azonnal elindult és csak félóra mulva tért vissza a sörényébe kapaszkodó fiúval, ki azóta nemcsak a lótól, de az ördögtől se félt.

Ha Szelényi Gáborné ezalatt rettegett egyetlen gyermekök életéért, azt el nem árulta soha. Ő férjének minden tettét jóvá szokta hagyni és mindenben szó nélkül engedett neki, mi annál feltünőbb volt, mert a fiatal nő külseje épen nem mutatott szelidségre. Szívós akaraterő, törhetetlen büszkeség szólt az üde ifju arcz vonásaiból, melyek sokkal élesebbek voltak, semhogy szépeknek lehetett volna mondani. Termetében is több volt a szöglet, mint a nőies hullámvonal, ugyannyira, hogy midőn Szelényi Gábor először jelent meg vele a nagyvilágban, a híres hamis Lichtenberg Pepi grófné megjegyezte, hogy Szelényi nyilván fel akarja őket ültetni, egy nőruhába bujtatott dragonyossal, kit mint feleségét mutat be.

- E nőruhába bujtatott dragonyosnak a zsebében kerek két millió van grófné, mit, fájdalom! nem mondhatni mindnyájunkról - felelé sóhajtván egy igazi dragonyos tiszt.

Marburg Elza csakugyan két millió hozománynyal bírt és Szelényi Gábor, ki midőn elvette, nagyon el volt adósodva, nem igen kérdezte apósa, egy gazdag sziléziai bankártól, mit ad neki ezen milliókra ráadásul. Mert ha ezzel legkevesebb is törődik, ép oly könnyen nyerhette volna el az öreg Marburg fiatalabb és szebb leányát, ki báró Vanderbilt Róberttel, egy Magyarországon indigenátussal bíró cseh mágnás család sarjával lépett oltárhoz.

Báró Vanderbilt Róbert azonnal felsőmagyarországi birtokára vitte feleségét. Szelényi Gábor Olaszországban töltött rövid mézeshetek után, a magáét a pesti nagyvilágban mutatta be. A fiatal asszony ezt még most el szeretne volna kerülni, talán mert szokatlanul éles, éber eszével sejtette, mi vár reá e körben. De Szelényi Gábor hallani sem akart arról, hogy tél derekán alföldi birtokukra utazzanak s röviden meglátogassa neje ezen első kérését.

Az új menyecske szép kis szalonjában történt a szóváltás s míg férje beszélt, a fiatal asszony tekintete esetleg a szemben levő tükörré tévedt. Ott látta magát éles, nagyvonású arczával, majdnem férfiasan széles nyakával, minden bájt nélkülöző, izmos termetével, s maga mellett látta nyúlánk, elegáns férjét, kinek finom, arisztokratikus feje az övé mellett még szebbnek, nemesebbnek tűnt fel.

Marburg Elza szó nélkül fordult el a tükörtől és e percztől fogva soha sem kért többé semmit férjétől.

Hogy a büszke, önérzetes fiatal nő ezen első budapesti idénye alatt mit szenvedett, azt nehéz elképzelni. A férfiak mellőzték, mert nem volt szép, a nők azon keresett udvariassággal bántak a «sziléziai bankárleánnyal,» mely egymással bizalmasan érintkező egyének körében sértőbben hat az ezen bizalomból kizártakra, mint a nyíltan kimutatott ellenszenv. Elfogadták, - Szelényi Gábor feleségét hogy ne fogadták volna el, hisz a Szelényiek rokonságban álltak az ország legelső mágnás-családjaival s Szelényi Gábor édes anyja Winterstein grófné, édes apja országbíró volt. Meg is hívták és a míg körükben időzött, úgy viselték magukat irányában, hogy lehetetlen lett volna panaszkodnia. Mindamellett, egész magatartásukkal, minden szavukkal vérig sértették önérzetét. Soha egy pillanatig sem volt szabad elfelednie, hogy ha milliói be is csempészték őt ide, még sem közibéjük való, s ha másképp nem, úgy a tiszteletteljesen hangsúlyozott «báróné» szólítással, mit minden harmadik szónál alkalmaztak, juttaták azt eszébe az egymást tegező asszonyok.

Sajátságos, teljesen megfoghatatlan tünemény, hogy a nők, kik között pedig annyi az angyali jószágú teremtes, csoportosan, valami osztályt képviselve, mennyi dölyföt, rosszakaratot, határozott kegyetlenséget képesek kifejezni. Hisz ezek a gyöngéd lények, hű feleségek, jó anyák, elnéző, jószívű úrnők, valóságos hóhérokká válnak a salonban. Nincs az a subtilis kízó eszköz, az a lassan ölő mérge, mit kérlelhetlen kitarással ne alkalmaznának például oly nőkkel szemben, kik velök nem egyenlő születésűek vagy állásuk és kiket mégis körükben megtérni kénytelenek.

Szerencsére Marburg Elza olyan anyagból volt, melyen nem soká fog a mellőzés. Kiolt-hatatlan, mély gyűlöletet és megvetést ébresztett az benne és miután nyílt természeténél fogva nem értett a tettetéshez, s a mellett jó adag egészséges szatirával bírt, nemsokára túsúrát tördöféssel, vagy pedig kérlelhetlenül találó gúnnyal viszonzott, úgy, hogy utoljára félni kezdtek a «dragonyostól,» mely elnevezés mindenkorra rajta száradt.

Szelényi Gábor tökéletes világfi létére úgy tett, mintha semmit se venne észre, mi annál kevésbé esett nehezére, minthogy neje soha sem panaszkodott. Mindazáltal fiának születése kettős okból volt reá nézve örömdetes esemény s tán önmagának sem vallotta be, hogy a második ok az, hogy Elzát egy idényen át távol tartja Pesttől. Azután sem igen unszolta a

felmenetelre, hanem a képviselőség ürügye alatt, mert Szelényi Gábor ősi kerületét képviselve, a Ház némái közé tartozott, úgy mulatott régi körében, mintha soha sem nősült volna.

Az asszony különben nem is igen ért rá a mulatozásra. A bálványozásig csüngött a pompás, erőteljes kis szőke jószág, mely saját mély ibolyakék szemeivel tekintett reá. Ő táplálta és elejétől fogva senkire sem bízta gondozását. Azonfelül ő vitte az egész gazdaságot és minden ügyüket, minthogy csakhamar észrevette, hogyha ő nem viszi, nem viszi senki. Szelényi Gábor kifogástalanul korrekt ember volt; nem tékozolt, nem kártyázott, nem dőzsölt s különben sem voltak valami költséges szenvedélyei. Azonban számolni teljességgel nem tudott s minden komolyabb foglalkozás ellen egy igazi gavallér természetes ellenszenvével viseltetett. Semmivel se gondolt, azon felsőbb hatalomra bízva magát, mely a liliomokat öltözteti és egykor, a múlt aranykorában, a nagyurak jóléte fölött is örködött.

Hogy felesége nem osztotta azon megnyugtató hitét, mikép a Szelényiek sorsát «odafönn» intézik el, hanem bámulatos buzgalommal és kitartással tanult bele a gazdaságba és bonyolult ügyeik vezetésébe, az ellen nem volt semmi kifogása. Hisz ő tulajdonképen Elza bárónét soha sem nézte másnak, mint azon két millió képviselőjének, mely ismét gazdag embert csinált belőle és szerinte csak kötelességét teljesítette, midőn e milliók összetartásáról gondoskodott. Lassankint úgy kezdé tekinteni, mint igazgatóját, kitől mindig egyformán követelte jövedelmeit, akár jó volt az esztendő, akár rossz, és Szelényiné többnyire úgy tudta dolgait intézni, hogy bármilyen válságokon mentek is keresztül, férje azok által soha sem szenvedett.

- Csak fiamat ne nevelje kalmárnak - mondá Szelényi Gábor néha tréfásan, ha anyát és fiút valami könyv vagy számoló tábla fölé hajolva lepte meg.

Az asszony ilyenkor elmosolyodott. Az a «kalmár» szó olyan nevetségesen hangzott ezen gyermek-Herkulesse szemben, kinek szemeiből sugárzott a szellem, de kit csak nagy ígérekkel lehetett pár órán át a szobában tartani, hogy legalább írni, olvasni megtanuljon.

Minthogy azonban egy óra alatt többet tanult, mint más gyermek három annyi időben, édes anyja sem igen korlátozta szabadságát. Nem is e végett tűzött olykor össze férjével, ő, ki az erősek nagylelkűségével, minden másban oly készségesen engedett e gyenge, tunya embernek. De Szelényi Gábor semmibe se vette, ha a fiú például következetesen megszegett minden olyan tilalmat, mely valamely kedvtelésébe ütközött. Midőn egy nyáron a kolera nagy mérvben dühöngött hazánkban, a Szelényi-házban mindenki tartózkodott a gyümölcssevéstől, csak a gyermeket nem lehetett rávenni, hogy meg ne egyen minden gyümölcsöt, érettet és éretlent, melyre kezét rátehetette. Szelényiné akárhányszor egy fán ülve szilva-evés közben lepte meg. Mindannyiszor keményen megbüntette, sőt egyszer a fiú, édes anyját megpillantva, ijedtében le is esett a fáról és betörte a fejét. Mindazáltal harmadnapra újra rajtakapták. Természetesen még keményebb büntetés lett a vége. A fiú azt kiülte, aztán mosolyogva mondá anyjának:

- Azért mégis szeretem a szilvát és ha találok - megeszem!

És semmi okoskodással, semmi magyarázattal nem lehetett vele megértetni, hogy van eset, melyben az embernek kötelessége lemondani arról, a mire vágyik.

Azután meg mód nélkül hatalmaskodó volt. A cselédeknek, kiket különben szépsége teljesen megbabonázott s kiket néhány szóval, egy simogatással úgy le tudott kenyezni, hogy a tűzbe mentek volna érte, úgy parancsolgatott, mint egy kis kényúr, s megtörtént, hogy a tanyán valamennyi gyereket elpáholt, ha bármiben ellenkezni mertek vele. Édes atyja jóízűen kacagott az efféle hőstetteken, ellenben édes anyja megpirongatta, megbüntette és azután titokban szemrehányásokat tett férjének, a miért a fiúban nagyra neveli az önzést és fenhéjázást.

- Úrnak született, úrnak nevelem! - felelé Szelényi Gábor kurtán és az asszony érezve, hogy e pár szó tulajdonképen milyen czélzást tartalmaz, elhallgatott. De egyszersmind elhatározta

magában, hogy a fiút, a mint csak lehet, valamely kitűnő, felvilágosodott irányú külföldi nevelőintézetbe adja, a hol bizonyára megtanítják arra, hogy nem kizárólagosan csak a Szelényieké a világ.

IV.

Szelényi Gáborné, mint rendesen, úgy most is helyesen számított. Nyolcz év egy elsőrendű zürichi nevelőintézetben sok tekintetben szíve szerinti embert csinált fiából. E szabadelvű légkörben a fiú eleinte hatalmas karjának erejével védte feudális fogalmait, értelmének tárgultával azonban, azok lassankint gyengülni kezdtek s végre eloszlottak.

Édesanyja lépésről-lépésre követte fejlődését. S midőn az első jogi év leteltével, mit kívánságára még Zürichben töltött, hol egy magyar magántanár segélyével készülődött a másodévi jogászságra, haza várta, tudta, hogy sikerei nem csupán emlékező tehetségének felületes vívmányai, de vérébe átment, nézeteket alkotó, komoly tanulmányok eredményét képezik. Végtelen öröme érezte, hogy első és egyetlen küzdelme férjével, mely természetesen annak teljes vereségével végződött, meghozta gyümölcsét. Szelényi Gábor azután is folytatott ellenkezése és lenéző gúnyja daczára, megadhatta fiának azt, mi földolog az élet kezdetén - a helyes irányt és ha számot is adott magának Pista mintegy beléoltott hibáiról és gyengeségeiről, melyeket a nevelés nem bírt teljesen kiirtani, megnyugtatta azon remény, hogy talán az élet fogja befejezni azt, mit az iskola megkezdett.

Ez esztendőben különben Pistát nem fenyegette többé azon kártékony befolyás sem, mely ezelőtt mindig elkésérté Szelényiné számára a szünidőt. Szelényi Gábor a múlt év vége felé végre elfoglalta azt a helyet, a melyre, nézeteinél és felfogásánál fogva, tulajdonképen való volt. Lefeküdt ősei mellé és az ódon sirbolt elzárt légkörében alkalmasint még otthoniasabbnak érezte magát, mint a főrangú társaságban, mit a legtúlzottabb kizárólagosság sem képes olykor egy-egy szabadelvű légvonattól megóvni.

A mint özvegye most, e verőfényes augusztusi nap délelőttjén, a verandán állt, magas, erőteljes alakján simán aláfoló fekete ruhájában, kis krepp főkötővel már is összevegyülő szőke haján, feltűnő jelenség volt. A muló évek rejtett vegytani proceszusa, mely oly csodálatos átalakulásokat hoz létre és olykor a legfinomabb, legbájosabb arcra leghamarább nyomja a hervadás bélyegét, e csunya fiatal asszonyt meglepően érdekes matronává varázsolta át. Éles vonásainak parancsoló jellege jól illett öszülő hajkoronájához és az érett kor teltsége teljesen elsimított minden szegletet impozáns alakján.

- Érthetetlen, egész negyedórával késnek! - szólt egy mellette, a veranda korlátához támaszkodó vagy tizennyolcz éves fiúhoz, kinek érdekes olivszín arcza korát messze túlhaladó tetterőt és érettséget árult el.

A fiú mélyen fekvő, éles szürke szemeivel nyilván többet látott, mint Szelényiné, bár az látcsövet használt.

- Ott, Elza néni - nem látja? - kocsi jön! - kiáltá két kezével a távolba mutatva. De most már Szelényiné is lebocsátá a látcsőt.

- Hogyne látnám, jönnek! - felelé felindulástól remegő hangon és a fiút kezén fogva, gyors léptekkel sietett le vele a veranda lépcsőjén.

Néhány percz mulva Pista édesanyja nyakán csüggött és addig csókolta össze-vissza, míg az könyein át nevetve szabadkozott, hogy elég.

Azután, midőn a fiú végre kibocsátá karjaiból, Szelényiné boldogságtól sugárzó arczczal, határtalan büszkeséggel nézett végig rajta.

- Beh megizmosodtál az utolsó hat hónap alatt, - mondá csodálkozva és legszivesebben hozzátette volna - s beh megszépültél!

De ezt már nem mondta ki. Csak tekintetének nem bírt parancsolni, mely leplezetlen elragadtatással pihent az előtte álló széles vállú, karcsú alakon és a sötétszöke gazdag fürtöktől árnyalt büszke szépségű arczon, mely csak úgy ragyogott az életkedvtől.

A fiú elégedetten nevetett.

- Remélem nem apprehendálsz, hogy annyival magasabbra nőttem még náladnál is, mama? - mondá, édes anyját újra megcsókolva, míg az karját véve lassan haladt fel vele a lépcsőn.

Most jutott eszébe Szelényinének, hogy nem csak ketten vannak és szemeit keresve jártatta körül előbbeni ifjú társa után. A fiú kis távolságra tőlük nyugodtan várt, míg megszólítják.

- Ugyan Félix, miért nem szorítsz kezet unokatestvéreddel? - kiáltott rá Szelényiné feddőleg. - Te pedig, Pista, úgy látszik, rá sem ismersz többé Félixre, ki ezentúl háztársad lesz.

A két fiú közömbösen fogott kezét, míg Pista csodálkozva kérdezte magától, mire való legyen neki ez a kis gyerek? Ő már egész férfiúnak tartotta magát és egyetemi sikereinek kellemes öntudatában némi jogosultságot érzett magában arra, hogy társaságát megválogassa.

- Majd lerázom a nyakamról - biztatta magát, mialatt szobájában ebédre átöltözött. - Nem úgy néz ki, mintha jól tudna lovagolni, és ha egyszer Sátán hátán vagyok, próbáljon utánam jönni.

- Szabad? - kérdé e perczen Szelényiné, kopogtatva.

A fiatal ember kinyitotta az ajtót.

- Nem bírtál bevárni ugy-e mama? - kiáltá, édes anyját nevetve átkarolva. Azután hagyta magát becézni csendes mosolylyal szép arczán, bizonyos öntelt nyugalommal, mintha nagy kegyet osztogatna, midőn magát szeretetnül engedi.

- Azért csak siess, öltözködjél! - mondá végre Szelényiné, egy karosszékbe letelepedve, mint a ki hosszabb időzésre készül. - És főképp ne képzelődjél. Nem azért jöttem be, mert nem bírtam bevárni, míg elkészülsz, te elbizakodott úrfi, - azután hirtelen elkomolyodva, folytatá: Fontos dolgokat kell veled megbeszélnem.

A hang, melyen édes anyja az utóbbi szavakat kiejté, megdöbbsentette Pistát, de egyszersmind jól is esett neki. Szerette, ha férfiszámba vették. Maga is elkomolyodott, midőn kíváncsian fordult édes anyjához.

- Úgy van jól, mama. Kivel beszélnéd meg dolgaiddat, ha nem én velem, a család fejével?

- Örvendek, hogy annak tekinted magad, Pista, a miből azt is következtetem, hogy tudod, mikép az efféle állás felelősséggel jár. Remélem, úgy fogod magadat vendégeink iránt viselni, a mint az e ház fejéhez illik.

- Úgy, arról a kis gyerekről, unokatestvéremről van szó, - szólt közbe a csalódás hangján a fiú.

- Nemcsak unokatestvéredről, ki melleleg mondva nem kis gyerek, hanem nagynénédéről és Alice cousineodról is, kik egy félév óta a kis kastélyban laknak. Csodálkozol, ugy-e? De képtelen voltam neked a történeteket megírni, sőt ha képes is lettem volna reá, óvakodtam volna megtenni. Ha akkor, mikor testvéremet, azt az egykor oly szép, ragyogó jelenséget vakon, összetörve, haldokolva viszontláttam, ha akkor írtam volna neked, levelem tele lett volna átkozódással és megremültél volna attól, mit e sorokon keresztül anyád szívében olvasol!

Szelényiné e szavaknál fölkelt és nagy léptekkel kezdett fel s alá járni a szobában.

- Nem értesz, - folytatá végre, fia előtt megállva, míg a fiú e váratlan kifakadáson elcsodálkozva, szinte ijedten tekintett rendesen oly nyugodt, oly megfontolt édes anyjára, kinek arcza most vonaglott az indulattól, míg szemeiből nagy, nehéz könyek peregtek alá.

- Nem értesz és nem is akarom, hogy megérts. A gyűlölség veszedelmes örökség, ne legyen osztályrészed. S különben, kit is gyűlölnél? - folytatá nyugodtabban. - Azok, a kik nagynénédet tönkretették és engem... de ne beszéljünk rólam... azok, mondom, rangtársaid, hozzájuk tartozol, téged nem fognak megalázni. Ellenkezőleg - és arczán büszke mosoly vonult el - te fogod őket megszégyeníteni azon észszel, azon vasszorgalommal, azon jellemtisztasággal, mit polgári születésű nagyatyádtól örököltél.

- Nem hiszem, hogy ezt valaha elismernék, mama - veté közbe a fiú halkán, szinte megfélemlítve édesanyja szokatlan szenvedélyessége által. - Hisz épen hazánkban és főképp e században, sok kiváló, de még nagy ember is volt a főrangúak között.

Az asszonyt mintha magához térítette volna e higgadt felelet. Mélyen felsóhajtott, de helyeslőleg intett fejével.

- Igazad van, nem tagadom. De életemben oly fontos, oly, mondhatnám, döntő szerepet játszott az előítélet, hogy nem csoda, ha belőle rám is ragadt valami. Mindez különben nem tartozik ide, sőt ha jobban megfontolom a dolgot, az sem tartozik ide, hogy Róbert sógorom történetesen báró. A lényeges az, hogy ő a legelvetemültebb gazember, kit valaha kedvező körülmények megóvtak attól, hogy mint közönséges rablógyilkost felakaszszák.

- Ki? Róbert bátyám! - kérde a fiú hihetetlenül.

- Az, a tökéletes gavallér, a kifogástalan gentleman, kit minden becsületbiróságba beválasztanak; az udvariasság ezen mintaképe, kinek meghajlását utánozza minden pelyhedző állú grófocska. Régóta sejtettem, hogy hallatlan költekezése, bolond vállalkozó szenvedélye végzetessé fog válni szegény nővéremre nézve. De ilyen távolságra, mi itt, ők Galiczia határán vagy Bécsben, meg nem ítéltettem, milyen mérveket öltött tékozlása. Ilma éveken keresztül nem látott semmit, vagy nem akart semmit látni. Úgy bálványozta férjét, oly tökéletesnek képzelte, hogy föltétlenül bízott minden intézkedésében. Boldogult nagyatyád azt hitte, hogy minden pénzbeli viszontagság ellen biztosít bennünket, ha vagyonunknak legalább felét úgy leköti, hogy férjeink ne férhessenek hozzá. Ezen lekötött vagyon Ilma nénédnek csak ábrándját mentette meg néhány évvel továbbra, de természetesen épen pénzének az árán.

A míg az tartott, szeretetreméltó sógorom a világ legfigyelmesebb férje volt és Ilma szerelmének vakságában eleinte készségesen aláírt minden blanquettet, mit férje elébe terjesztett, anélkül, hogy megkérdezte volna, milyen összegre szólnak. Midőn ez azonban az utóbbi években nagyon is gyakran ismétlődött, még ő neki is feltűnt és a szerencsétlen asszony - nem képzelheted, mily nehezen csaltam ki belőle ezen vallomásokat és mily hévvel védelmezte az egész idő alatt becsstelen férjét - végre gyermekeinek jövőjére gondolva, ellenszegülni kezdett. Ebből aztán mindannyiszor heves szóváltás támadt, sőt megtörtént, hogy a gavallérok ezen mintaképe, síma, fehér kezeivel - melyekre oly büszke - tetteleg bántalmazta nejét.

- De hiszen ez alávalóság! - kiáltá Pista felugorva.

- Meg is mondtam Ilmának, mily megfoghatatlan előttem, hogy ezek után még férjénél maradt. De akkor meg ő támadott meg és végre önmagát kezdte vádolni, a miért nem szerette eléggé férjét és afféle nyomorult pénzkérdések miatt ellenkezésével ingerelte. A többit aztán már nem ő tőle tudom, hanem, a mi a legszönyűbb, fiuktól, Félixától. A fiú beszélt nekem, hogy egy reggelen szüleinek szobájában heves vitatkozást hallott; de minthogy ez gyakran szokott előfordulni, nem igen vette figyelembe. Ekkor egyszerre velőtrázó sikoltást hall és

édesatyját segítségért kiáltozva, mint egy örültet látja a szobából kirohanni. A megrémült gyermekek Ilmát vérében fekve találták a földön. Férje dühében egy üveget vágott fejéhez és ez - szemeit találta.

- Rettentő!

- Mit mondjak még? Rögtön sürgönyöztek nekem, és én, bármennyire ki voltam merülve szegény atyád betegsége és halála által, mégis azonnal Ilma betegágyához siettem, melyről azt hittük, soha se kel fel többé.

- Igen, akkor irtad nekem azt a kétségbeesett levelet Sklevniczéről. Vagy egy héttel azután kaphattam, hogy a temetésről Zürichbe visszatértem. Csakhogy meg nem irtad Ilma néni betegségének szörnyű okát.

- És képzeld, ez az imádandó asszony, ez a szent, a kivel csak térden állva kellene beszélni, iszonyú kínjai között, világos perczeiben váltig azt állítá, hogy a szőnyegben megbotolva, elesett és így vágta fejét az üveghez. Majd könnyörögve kért bennünket, nyugtassuk meg szegény Róbertet, ki bizonyosan kétségbe van esve. A nyomorult! A földön fekve jajgatott neje ágya előtt, mikor azt hittük, hogy meg fog halni és azután, midőn valamivel jobban lett - bár mindnyájan tudtuk, hogy szemevilága mindenkorra elveszett - rávitte a szerencsétlent, hogy az ő és gyermekei utolsó filléreinek nagyrészét is átengedje neki.

A fiut, ki mohón, lélekvesztett figyelemmel hallgatott, csaknem megrázkódtatta az utálat.

- Szörnyeteg! - sziszegett fogai között.

- Én az egész idő alatt úgy bántam sógorommal, mintha árnyék volna. Ezt ő azonban nem vette tudomásul és keresett udvariasságát, mely brutalitásának tudatában csak undorral töltött el, egy perczig sem hazudtolta meg. Különbösen el voltam határozva, hogy mihelyest Ilma jobban lesz, számolok hóhérrájával. De ő kijátszott. Az éjjeli virrasztástól elfáradva, egy délután kissé ledőltem és ezt az időt használta fel a gazember, hogy neje kezét vezetve, megkapja a mit akart. Midőn felébredve be akarok menni Ilmához, ő éppen kijön, halotthalványan, szemlesütve. Azonnal nyergeltetett és ellovagolt. Azóta se láttam többet. Mert mihelyest veszély nélkül tehattuk, magammal vittem Ilmát és berendeztem neki a kis kastélyt, hol remélem legalább békében fogja befejezni életét, sőt még azt is remélem, hogy vagyonának romjaiból megmenthetünk valamit a szegény gyermekek számára, mi jelenleg főgondom.

- És ő, az a - - édes anyámnak igaza volt, midőn rablógyilkosnak nevezte...

- Nem tudom, most hol van és nem is törődöm vele. Sklevnicze el van adva, de nem hiszem, hogy ezzel adósságait fedezhetné, sőt erősen tartok tőle, hogy most se rázzuk le nyakunkról. Ha minden ressourcejából kifogy, páratlan szemtelenségével utoljára ide hozzánk toppan be és Ilmát újra megbabonázva, rákényszerít bennünket, hogy mi tartsuk el.

- Csak merjen ide jönni, minden csontját összetöröm! - kiáltá a fiatal ember villogó szemekkel.

- Dehogy szennyeznéd be vele kezeidet! És aztán, Ilma érzékeny természetével, puritán elveivel, úgy retteg minden botránytól, úgy igyekszik nyomorult családi életét még én előttem is leplezni, hogy nem tudom, mit tehetnénk, ha ez az ember ide jönne, kit, a milyen megfoghatatlannak látszik, de még mindig szeret!

- Csakugyan megfoghatatlan, de imádandó! Az ember ezen asszony lovagjául szeretné magát avattni és csak annak élni, hogy őt szolgálja.

Szelényiné dédelgetve simogatá meg fia felhevült arcát.

- Hisz épen azt kívánom tőled. Ebéd után elviszlek hozzá, már alig várja, hogy megismerjen. S ha meg akarod nyerni szívét, légy barátságos gyermekei és főképp Félix iránt, kire különben is figyelmeztetlek. Kérlek, ne húzd el a szádat olyan csunyán, mert megbánod. Félixnek sokkal több esze van, mint gondolnád és ha nem is lehet mindenki olyan lángész, mint az én fiam, de azért kitűnő tulajdonságokkal bírhat.

A fiú elmosolyodott. Jól tudta, hogy édes anyja tréfás gúnyja alatt tulajdonképpen meggyőződése rejlik és feltette magában, hogy protegálni fogja azt a kis fiút, már azért is, mert Ilma néni fia.

V.

Midőn Pista ebéd után édes anyjával a kis kastély felé közeledett, meglepetve felkiáltott.

A kastély egész környezete, mióta utoljára látta, csodálatos átalakuláson ment keresztül. Az egykori elhanyagolt pázsit helyett virágos kert vette körül, százféle, szebbnél szebb rózsával, sűrűn beültetett heliotróp-ágyakkal és öles daturafákkal, melyeknek hosszú zöld bimbói már nyiladozni kezdtek. S a ház maga is, mintha felébredt volna titokszerű álmából. Emeletének ablakai nyitva álltak és cifra kiszögellő erkélyei egész lugasokká voltak átváltoztatva a felkuszó Maréchal Niel sűrű lombu vörösdudái által, melyek között százával nyiladoztak a bágyadt kecsces aláfüggő sárga rózsák.

Szelényi Gáborné lopva vizsgálta fiának arcát.

- Meg vagy lepetve, úgy-e? - kérde szinte mentegetődzve. - Igaz, hogy eddig sohasem értem rá virágokkal és más effélékkel bibelődni. De szegény Ilma nem láthatja mindazt, a miben mi itten gyönyörködünk és így virágokról gondoskodtam, hogy azoknak legalább illatát élvezhesse.

- Milyen jó vagy, mama! - mondá Pista karját édes anyja válla köré téve.

De az feleletül befogta száját, mert ugyane perczen a kastélyban egy harmónium mély, komoly hangja csendült meg. Mesteri játék volt, mely elragadó hévvel és áhítattal tolmácsolta amaz egyszerű protestáns templomi énekek egyikét, melyekben több a melódia, erő és lelkesedés, mint akárhány műgonddal kidolgozott misében.

A fiú megigézve állt meg, de édes anyja szó nélkül magával vont, fel a keskeny csigalépcsőn, egy sötét folyosón végig, melyből egy tágas, bolthajtásos szobába nyitva az elébe ömlő világosság majdnem elszédíté.

Oly halkán nyitottak be, hogy sem a hosszú szoba másik végén a harmónium mellett ülő vak asszony, sem Félix, ki a hangszerhez támaszkodva elragadtatott némaságban tekintett édesanyjára, nem vették észre beléptüket. Az asszony tovább játszott, kicsi, átlátszó kezeivel csodálatosan hatalmas akkordokat csalva ki a hangszerből, míg szép metszésű ajkai átszellemült mosolyra nyitak, mely az egész arcot megvilágítva, csaknem pótolta a csipkés mousselin-kendővel bekötött szemek fényét.

Pista nem bírt megmozdulni. Az ablakon beömlő verőfény, mely meg-megcsillogtatta a vak asszony nehéz gesztenyeszín hajtekercseit, a csodálatos, elragadó zene, az alacsony bolthajtásos szoba ódivatú, nagy virágos selyemmel bevont bútorzatával, a kábító virágillat: mindez úgy hatott reá, mint egy ismeretlen, mesészerű új világ.

Egy üde gyermekhang, mely édesanyja nevét kiáltá, törte meg e varázst és Vanderbiltné mellől egy vagy tíz éves, kerek arcú leányka ugrott fel, kit a játszó alakja eddig szemeik elől elfedett.

Néhány percz mulva, maga sem tudta hogyan, Pista a vak asszony előtt térdelt, ki karjaival átölelte, majd lassan, tapogatódzva végigsimítá arczát és vállait.

- Sokkal nagyobb és vállasabb Félixnél - mondá halkan. - És milyen lágy és fürtös a haja. Ha jól emlékszem, bár csak két éves korában láttam, kék szemei vannak, mint neked, Elza.

- Hogyne, hisz szerencsétlenségére különben is én rá hasonlít - felelé Szelényiné, felindulását tréfával elütve. - Meglátszik az istenadtán, hogy afféle dragonyos az édes anyja.

Vanderbiltné bosszúsan vállat vont.

- Mostanig se felejtetted el ezt a bolond beszédet! Örülj, hogy olyan jól vagy megteremve s oly erősnek érzed magad - folytatá sóhajtva. - Így legalább támasza lehetsz gyermekeidnek, míg én...

- Míg te csakis arra termettél, hogy tenyeren hordjanak. Gyermekeid se tesznek egyebet, úgy-e Félix? - És Szelényiné, ki nyilván szórakoztatni kívánta nővérét, vidáman tovább társalgott, adomákat mondatott el Pistával zürichi életéből, majd megtréfálta a kis leányt, ki egyszer se nyitotta ki száját, bár nagy, komoly szemeit egy perczig se vette le Pista nevető szép arczáról.

- Ahá, talán azért vagyunk oly hallgatagok, mert megfeledeztem az etiketről - mondá végre Szelényiné mosolyogva. - Gyere ide kis Alice hadd mutassalak be teljes ünnepélyességgel unokafivérednek.

A kis leány tartózkodó komolysággal nyújtá kezét Pistának és egy korrekt bók után gyorsan elvonta fejét, midőn az meg akarta csókolni.

- Már nem szabad? Nem is tudtam, hogy Alice cousineom felnőtt dáma! - kiáltott fel Pista kacagva. - No de majd megbarátkozunk. Magam elé ültetlek a lovamra és így megyünk aztán világnak.

A kis leány idegenkedve húzódott édes anyja mellé.

- Köszönöm, de nem mehetek, mamának szüksége van reám.

- No szépen jártam első szöktetési kísérletemmel - nevetett Pista. - Egyenesen kikosaraztak.

A vak asszony mohón, szinte szenvedélyesen kapott keze után.

- Ne tréfáljatok, rosszul esik! Hisz oly tele vagyok aggodalommal - mondá halkan, csaknem sűgva. - Minden reményemet abba helyeztem, hogy Félixszel megbarátkozzál. Te künn nevelkedtél a világban, míg ő mindég mellettem volt és túlkomolylyá, tartózkodóvá vált. Neki serkentésre, buzdtításra volna szüksége s nincs senkije, a ki vezethetné, egy vak asszonyt kivéve, ki, ha látna, sem ismerné az utat.

- Hát én nem számítok, - szólt közbe Szelényiné, ki el volt tökélve arra, hogy minden elérzékenyülésnek elejét veszi. - Biztosítalak, hogy asszony létemre is útba tudom igazítani nemcsak Félixet, de azt az óriást is, kit Szelényi Pistának neveznek. Különben nyugodt lehetsz. A mi két fiúnk már ebéd alatt összeveszett, mi legjobb jele annak, hogy meg fognak barátkozni.

- Összevesztek? Félix csak nem...

- Ne félj, semmit se vétett. Csak tudatta Pistával, hogy orvos akar lenni.

- Én meg arra azt feleltem, hogy ez nem pálya egy magunkféle embernek - szólt közbe Pista.

Vanderbiltné felsóhajtott.

- Én is azt tartom. A diplomáciára kellene adnia magát. De Félix hajthatatlan. Régi nevelője. Pap Mihály, beszélt vele a fejét afféle túlzott humanisztikus eszmékkal, s már most azt hiszi, hogy csak ezen az úton használhat embertársainak.

Félix elpirult.

- Minthogy csak erre a pályára érzek hivatottságot...

- Rá fogod adni magadat - szólt közbe határozottan Szelényiné. - Ne bánts a fiút Ilma - folytatá nővérehez fordulva. - Házasságkötésbe és pályaválasztásba nem jó beleavatkozni, s ha egy kicsit szokatlan is, hogy egy báró Vanderbilt orvos legyen, nekünk felvilágosodott, szabadelvű embereknek - ezzel egy szatirikus oldalpillantást vetett fiára - nem lehet ellene kifogásunk.

Pista ajkába harapott és felállt.

- Nekem nincs is. Általánosságban beszéltem. Miattam mindenki azt teheti, a mi neki tetszik. Különbösen most kedvem sincs ily komoly vitára. Egyedüli vágyam a sok magolás után, «Sátán»-on ismét végig repülhetni a rónán.

- E vágyadat akár mindjárt teljesítheted. Fecsegésünk úgyis kifárasztotta Ilmát. Menj, nyergeltess, és én addig aratóim után látok, kiket ma megbocsájthatatlan módon elhanyagoltam. Félix el fog kísérni utamon, mert tudnod kell, hogy ő vezetésem alatt afféle műkedvelő gazdasági tanfolyamot végez.

- És hol fog gazdálkodni? - kérde Vanderbiltné szomorú mosollyal.

De nővére úgy tett, mintha nem hallaná. Magasra felgyűrte ruháját és vastag botos vászon napernyőjét kezébe véve, útnak indult Félixszel, míg Pista az istállók felé tartott.

Szelényinének igaza volt. Az elmúlt jelenet elnyomott izgalmával, élénk eszmecseréjével, csakugyan kimeríté a vak asszonyt, ki látogatóinak távozta után, mélyen felsóhajtva dőlt hátra székében. És soká maradt így csendesen, szólanul, míg fonnyadt arczáról lassankint le kezdett válni az ifjító pír, mit csak az izgalom festett reá.

Nagyon szenvedett e perczen. Kimondhatatlanul fájt szívének, mely oly fanatikus szeretettel csüggött gyermekein, hogy ő fiának meg nem adhatta a lehetőséget arra, hogy oly fényesen fejlődhessek, mint Pista. Férfiének vállalatához, melyek pedig mindig oly rosszul ütöttek ki, oly sok pénzre volt szüksége, kiadásait a háznál is oly magasra csigázta fel ezen XIV. Lajos korabeli grand-seigneur túlfinomított ízlése, szereplésök a bécsi nagy világban annyi komor-nyikot, csatlóst, kocsist és groomot szükségelt, hogy tanítókra a gyermekek számára nem tellett. Egy félénk kálvinista orvosjelölt, kit a háziúr úgy ignorált, mintha levegő volna és kinek lehetetlen szabású, kopott kabátja, a kastély cselédsége rossz élczeinek folytonosan cél táblául szolgált, végeztette Félixszel a gimnáziumot. Igaz, hogy Vanderbiltné nagy meglepetésére a fiú mégis olyan vizsgát tett, mely minden várakozását fölülmulta és azonfelül az utóbbi hónapok megpróbáltatásai között oly komolyságról és érett, öntudatos észjárásról tett tanúságot, mely nagy támaszára szolgált és még Szelényinét is meglepte. Mindazáltal Pista sajátságosan kápráztató egyénisége, melynek varázsát vaksága daczára is minden ízében érezte, oly felsőbbség színében tüntette őt fel Félixszel szemben, mely szinte elviselhetetlen volt reá nézve.

A kis leány, ki kezeit térdein összekulcsolva egy zsámolyon ült lábainál, mély aggodalommal gyermekded arczán tekintett édesanyjára. Mintha csak tudta volna, hogy őt most fájdalmas gondolatok foglalkoztatják és még sem merte volna azokat félbeszakítani.

Egyszerre Vanderbiltné összerezzen, mintha fázna.

A kis leány felkelt és lábujjhegyen az ablakhoz menve bezárta azt.

- Ki van itt? - kérdé Vanderbiltné fáradt, vontatott hangja.

- Én vagyok, édes mama, bezártam az ablakot.

- Süt még a nap?

- Nem, beesteledett.

- Akkor jó lesz kissé lemenned a kertbe, többet kellene a levegőn lenned, Alice!

A gyermek, ki eddig vágyteljes pillantásokat vetett ki a szabadba, visszatért anyjához.

- Oh, eleget vagyok künn, mama - mondá vidáman, - ma délelőtt annyit jártam, annyit, hogy belefáradtam. S most olyan jól esik pihennem. - Ezzel zsámolyát közelebb vonta anyjához és térdeire hajtá fürtös fejét.

Új szünet állt be, mit csak nagy sokára tört meg ismét a vak asszony hangja, mely most remegett a felindulástól.

- Gondolod, hogy jó fiú a Pista cousinod? - mondá előrehajolva, mintha így olvashatna a kis leány arczában. - Tetszik neked?

A gyermek nagyon fontoskodó képet vágott.

- Tetszik mama. Persze nem úgy, mint Félix. Az sokkal okosabb, ő a legokosabb fiú a világon!

- Nem gondolod Alice, hogy ezt képtelen vagy megítélni? Valószínűleg Pista az okosabb, mert őt nagy gonddal nevelték, egy külföldi nevelőintézetben, míg Félixet nem volt módomban úgy taníttatni, a mint óhajtottam volna. Pista sokkal nagyobb, mint Félix, úgy-e?

- Oh, ő nagyon nagy, mama. Félix úgy néz ki mellette, mint egy kis fiú. Széles vállai vannak és ilyen karcsú dereka. Oh, nagyon jól megnéztem, ha nem is akartam megcsókolni. A homloka és a szeme szakasztott olyan, mint az Elza nénié, de aztán egyenes orra van és afféle szája, mint a mamának.

- Mint neked, ugyan mit beszélsz?

- Pedig úgy van - felelé a kis leány makacsul. - A szája egészen olyan lágy, mint a mamáé. Mintha a felső arcza fiú volna, az alsó meg leány!

Vanderbiltné jóízűen felkaczagott.

- Te eredeti kis bolond! Honnan veszed az efféle megjegyzéseket, Alice?

A gyermek maga is felvidult, a mint felvidulni látta édesanyját. Valami titokszerű benső kapocs létezhetett e két lény között, mert a mint a vak asszony arczán a folyton megújuló bánat mélyebbre vonta a szenvedés redőit, a kis leány arcza is csaknem vénné vált a megdöbbentő koraérettség által, mely rajta tükröződött, míg anyjának egy mosolya, egy vidám szava visszaadta egész gyermekdedségét.

- Csak van szemem, hogy lássak és a mamának elmondjam, a mit láttam - nevetett a leányka, a teaasztalhoz lépve, mit egy inas ezalatt a lámpával együtt behozott.

Azután bámulatos ügyességgel és olyan nesztelenül, mintha minden zörrenéstől félne, mert édesanyját háborgathatná, elkészíté a teát, odavitte anyjához és mellé ülve, vigan tovább csevegett, míg az lassan szürcsölgette az illatos italt.

VI.

Pista nagy meglepetésére több élvezetet talált a «kis fiú» társaságában, kit pártfogolni akart, mint hitte volna. Először kedvenc sportjaiban kitűnő társra akadt benne, azután azt is felfedezte, hogy Félix legalább is annyit tud, mint ő, csak hogy azt a mit tud, másképp tudja. Míg ő benne minden eszme és fogalom, mit tanulmány útján magáévá tett, azonnal alakot öltött és számtalan új alakot nemzett, mely valamennyi az eredetiség ragyogó látszatával bírt, Félix minden dolgot alkatrészeire szedett szét és úgy megcsinálta egy eszme vagy egy elmélet diagnózisát, hogy annak gyenge oldalai azonnal kitűntek.

Félix a született természetbuvár szkepszisével tudta, a mit tudott, míg Pistában megvolt a lángész öntudatlan teremő ereje, mely abból, a mit magába felvesz, folyvást ujat alkot, a nélkül, hogy törődnék azzal, mindig helyes, mindig igaz-e az, a mit alkotott.

A két fiú ezen egymástól oly teljesen különböző sajátsága akkor tűnt ki legjobban, ha komoly vitatkozásba elegyedtek. A zürichi intézetben egy fiatal angol «debating society»-t szervezett, melynek csakhamar Pista vált legfényesebb csillagává. Nőies bájjal mosolygó ajkairól csak úgy ömlött az ékes, hatalmas, meggyőző szó, mely a közönséges hallgatót annyira megvesztegette, hogy képtelen volt ezen eszmék és képletekben gazdag előadásban a csillogó szofizmát a józan észről megkülönböztetni. A társulat tagjai nem is igen mertek vele szembeszállni, mert előre tudták, hogy ővé lesz a győzelem.

Félixet sem hagyta hidegen unokatestvérének hévteljes, megragadó ékesszólása, de azért mégis nem egyszer megtörtént, hogy néhány ügyetlenül, nehézkesen, csaknem dadogva előadott mondattal úgy szétszedte és tönkresilányította beszédét, hogy felhozott érvei úgyszólván elpárologtak, mint megannyi csillogó szappanbuborék.

Pista jóízűket nevetett vereségein, de azért önkéntelenül vigyázni kezdett, ha Félixszel beszélt, jobban fegyelmezve leleményes észjárását, mely oly könnyen sodorta a logikával ellenkező irányba.

Ismétlem, hogy ezt önkénytelenül tette, mert ha valaki azt merte volna állítani, hogy neki Félix bizonyos tekintetben imponál, teljes meggyőződésből bolondnak czimezte volna az illetőt. Ő minden tekintetben annyira elhomályosította Félixet, hogy köztük még összehasonlításról sem lehetett szó. A környék fiatalsága rajongott érte és ha látogatásokat tettek a vidéken, vagy valamely mulatságban megjelentek, minden férfi- és nőszem Pistát kereste, míg Félixnek többnyire csak egy pár éltes úr jutott, ki élvezetet talált a komoly és zárkózott kedélyű fiatal ember társalgásában.

Két házhoz jártak legszívesebben. Az egyik az új főispáné, gróf Derecskey Oszkáré volt, a megye egy órányira fekvő székvárosában, hol Pista a nálánál idősebb két szép comtessenek udvarolt felváltva, a másik Althausen Nándor dúsgazdag szeszgyárosé, ki egészen főúri módon berendezett árokházi kastélyában még a főispánénál is szebb házat vitt.

Althausen vagy két héttel Pista megérkezése után, az új főispán tiszteletére ebédet adott, mely alkalommal Szelényiné is először hagyta el férje halála óta otthonát, hogy nagyobb társaságban megjelenjen.

Midőn anya és fiú Félixről követve az árokházi kastély szalonjába léptek, nagy élénkség támadt a meghívottak között. Sokan, kik távolabb, a megye kisebb városaiban laktak, évek óta nem látták a szelényi uradalom örökösét és most kritikára élesített, igazi kisvárosi kíváncsisággal tekintettek az új megjelenés elé.

De láttára a kritika megszűnt és nemcsak a nők, de még a férfiak is bámuló pillantással néztek végig a fiatal ember sugár alakján és tekintettek nemes, szép arczába.

- Van mit bámulni ezen a jól megtermett kölykön. Két akkora, mint az apja volt! - súgta Betti néninek Andal György, a megye érdemes szolgabírája, helyet csinálva a kicsi, gömbölyded dámának, ki sietősen felkelt, hogy az érkezőket fogadja. Betti néni Althausen sógornője volt, ki sokkal fiatalabb nővérének halála óta háztartását vitte és három szép gyermekét nevelte. Természetesen nemcsak Betti néninek hívták, de a környéken senkinek sem jutott eszébe, hogy ő tulajdonképpen Kismártoni Erzsébet kisasszony. Apraja-nagyja csak a fentebbi bizalmas címen szólította a jószívű öreg kisasszonyt, kinek sajátságai inkább növelték, mint csökkentették népszerűségét. Ő volt az egész környék orvosa és házi gyógyszereit egy naturalista egész merészségével alkalmazta. Szerinte általában nem volt szükséges meghalni és csak könnyelműség, vagy megbocsájthatatlan lomhaság következtében érhetne valakit e sors.

- Elhagyta magát az istenadta és meghalt - szokta mondani a méltatlankodás hangján, ha mégis megtörtént, hogy valaki orvosságai daczára jobb létre szenderült, mely jobb létet, a milyen jámbor keresztény volt, nem tudta eléggé megbecsülni.

- Többet ér egy falat kenyér a földön, mint egy rakás ananász a mennyországban - folytatta ilyenkor elmélkedéseit és ebbeli nézetét még a pappal szemben is védelmezni tudta, ki mint a másvilág okleveles ügyvédje, meg szokott botránkozni Betti néni ezen és hasonló aranymondásain, melyeket a környéken szorgalmasan gyűjtöttek.

- Remélem, Betti néni nem diktál belém egy üveg sós-borszeszt pezsgő helyett - tréfált Pista, midőn kezét csókolt neki.

- No csak bizza el magát - fenyegeté az érdemes hölgy, ujját felemelve. - Mintha nem éppen az ilyen tagbaszakadt legények lennének leggyávábbak, ha megbetegszenek. Ha magukat férfiakat a hideg rázza, gyengébbek a pólyásgyereknél.

- Beh furcsa egy dáma - jegyzé meg Derecskey Blanche grófné, kinek szomszédja volt Pista ebéd alatt. S még furcsábbnak találom azt - folytatá körülnézve - hogy én most itt vagyok. Mikép történt mégis, hogy ezt a pedáns, hosszúképű szeszgyárost befogadták a társaságba.

- Hja, a pénz hatalma! - felelé Pista titokzatosan, míg szemei hamisan villogtak. - Megsugom magának, hogy történt, de aztán el ne áruljon valahogy. Althausen aranyokkal telt zacskókkal járt házról-házra és megvette a vokokat. Erre aztán rögtön megszavazták befogadtatását.

Blanche felkaczagott.

- Milyen bolond beszéd!

- Bocsánatot kérek, de Blanche grófné se kérdezett sokkal okosabbat. Miért ne fogadták volna be? S miért kérdez éppen tőlem ilyet? Hisz ha jól emlékszem, többször említettem, hogy elveim oly pirosak - de oly pirosak - mint a maga piczi szája. Minden izemben demokrata vagyok és ha meg is engedem, hogy arisztokrata is lehet derék ember...

- Óh, maga nagyon kegyes!

- Örvendek, hogy elismeri. De ha, a mint mondom, meg is engedem, hogy arisztokrata is lehet derék legény, Althausennál derekabbat képzelni nem tudok. És aztán már magában megjelenése, egész modora olyan előkelő, hogy minden szalonnak díszére válik.

- Az már igaz, borzasztóan korrekt. Ha nem tudnám hogy gyáros, még gentlem... azaz hozzánk tartozónak hihetném. De azt csak megengedi, hogy új ember, az új embereket pedig éppen itt, ezen a vidéken nem igen kedvelik.

- Magyarországon új ember, az igaz, de igen régi, dúsgazdag sziléziai családból származik, mely ha akart volna, ép úgy elnyerhette volna a grófságot, mint akár a Fuggerek. Csakhogy többre becsülték a régi polgárságot az új grófságnál, mit csak tisztelni tudok bennök.

- Lám és én azt hittem, hogy Althausen Magyarországon gazdagodott fel, mint oly sok más idegen.

- Szó sincs róla, inkább ő hozott ide pénzt. Óriási gyárai vannak Sziléziában. Az öreg Althausenék és az én nagyszüleim jó barátságban voltak s mama gyermekkorától fogva ismeri a mi házigazdánkat. Épen mama látogatására jött ide az alföldre, mit annyira megszeretett, hogy nemsokára rá megvette ezt a nagy birtokot.

- No lássa és most árulja el magát nála a kalmárlélek! A milyen gazdag, úgy élhetett volna köztünk, mint bármelyikünk és mi legalább úgy tehettünk volna, mintha eredetéről megfeledeznénk. De ez nem kellett neki. Gyárat épített, mert véreben van a pénzszerzés.

Pista elmosolyodott.

- Úgyhiszem Blanche grófné nem ért meg, ha azt mondom, hogy Althausen azért építette itteni gyárat, mert a gazdaság nem adott neki elég munkát. Alföldi leányt vett el és anyám beszélte, hogy a fiatal asszony sehogy sem birt Sziléziában megmaradni és rávette Althausent, hogy ottani gyárait egy meghitt emberének átadva, végkép Magyarországra költözzék. Azonban midőn itteni gyárat felépíté, nemcsak idejét akarta hasznosan értékesíteni, hanem tenni is akart valamit e vidékért, mely nagyon el volt hanyagolva. Mama azt mondja, hogy fogalmam sem lehet arról, mily nyomorult fészek volt ez a gyönyörű Árokháza, mielőtt Althausen rátette áldásos kezeit.

- Hisz maga valósággal rajong ez emberért - gúnyolódott Derecskey Blanche.

- Igaza van, rajongok érte, már azért is, mert ép oly szépen megtanult magyarul, mint édesanyám és gyermekeit is magyaroknak neveli - felelé Pista már vagy tizedszer felállva, de ez egyszer nem, hogy szomszédaival a felköszöntött főispánra koczcintson, hanem hogy egy hozzá intézett áldomást meghallgasson.

Andal György, a szolgabíró, t. i. azt találta, hogy illő volna az új főispán mellett, az ősrégi szelényi uradalom örökösét is figyelembe venni és olyan dikcíót intézett hozzá, mely a fiu nagy boszuságára sokkal inkább szólt őseinek és az öröklött nagybirtokoknak, mint az ő saját figyelemreméltó személyének.

A dikció hosszú volt, de szerencsére mégis véget ért, mint minden földi dolog és Pista a sok koczcintás után utoljára mégis szóhoz juthatott, hogy Andal György szívességét megköszönje. Ezt hamar elvégezvén, egy meglepően szellemes fordulattal az ünnepelthez kezdte szavait intézni, hogy a megye ifjusága nevében üdvözlje.

Mindjárt első szavaira a meglepetés halk moraja hangzott fel a teremben és e morajt csakhamar mély, lélekvesztett csend követte. Pista röviden beszélt, de e rövid beszéd egy váratlan, jelentőségteljes esemény gyanánt lepte meg a társaságot. A fiatal szónok csengő, kristálytisza hangja betölté az egész termet, mely e perczen szinte szűknek, alacsonynak látszott befogadására és a mit e csengő hang mondott, az mind ama villanyos, gyújtó hatással volt a hallgatókra, melynek miértjét elemezni nem lehet. Pista dobogó szívvel, mindjobban fokozódó büszke elragadtatással tapasztalta, hogy azon megmagyarázhatatlan hatalom, mit Zürichben tanulóársai fölött gyakorolt, itt, ez előkelő, fényes körben sem téveszti el hatását.

Veterán politikusok villogó szemekkel emelték fel fejöket, mint a vén csataló az ágyuszóra - ők a jövő parlamentáris nagyságot szimatolták az ifjuban. A fiatal emberekben, de még a legfásultabbakban is felforr a lelkesedés, mit az elragadtatás első perczeiben nem igyekeztek szegyenkezve rejtegetni; a nők meg épen elnyelték tekinteteikkel és előre hajolva, meg sem értve mit mond, csak megigézett érzékeikkel hallgatták e beszédet, mit a szónok rendkívül hajlékony, ezerféle modulációra alkalmas hangja, valami szép, megragadó zenéhez tett hasonlónak.

Midőn Pista elhallgatott, hangos, hosszantartó éljenzés hangzott fel mindenünnen, mely nem a felköszöntöttnek, de a felköszöntőnek szólt. Sokan, főképp az öregebb urak, felugrottak helyeikről és a fiút körülvéve, addig ölelgették, csókolgatták, míg az kedvet kapott a menekülésre. Jobban esett, midőn valamennyi jelenlevő szép asszony és leány levette kebléről csokrát és odanyújtá neki.

A siketítő zajon végre mégis keresztül hatolt gróf Derecskey Oszkár vontatott, előkelő hangja.

- Brávó öcsém! Köszönöm a szép szót - és poharát messziről összekocintva Pistával, ki a körülállók miatt nem birt hozzá eljutni, ismét visszaült helyére.

- Gratulálok, báróné, fiából nevezetes ember lesz - mondá halkan a felindulástól reszkető Szelényinéhez, ki szomszédnője volt. - Kissé elragadta ugyan a szabadelvű hév, de ennek úgy kell lenni. Il faut que jeunesse se passe. Egykor, régesrégen, magam is keresztülestem a demokrata lelkesedés kanyaróján.

Szelényiné nem felelt, hanem összenézett a vele szemben ülő Althausennel. Két olyan ember tekintete volt ez, ki tökéletesen érti egymást és ha épen szükséges, nélkülözni tudja a szavak segélyét. Általában nem igen beszéltek egymással. Althausen nem volt bőbeszédű ember és a szalontársalgás apró pénzével rosszul tudott bánni.

De ha nem is beszélt sokat az özvegygyel, azért minden mozdulatában, minden tekintetében, a kevés hozzá intézett szóban, oly föltétlen hódolat nyilvánult, mely tán feltűnt volna a társaságnak, ha nem ismeri régi barátságukat. De a környéken mindenki tudta, hogy Althausen Szelényiné meghitt tanácsadója, ki sok bonyolódott ügyben nyújtott neki segédkezet és mint földije, szoros kapcsolatban áll gyermek- és leánykori emlékeivel.

Althausen, Pista felköszöntője alatt és után, nem tett semmi megjegyzést, hanem szokott hidegvérű nyugalomával simogatta deresedő barna szakállát. Csak később, midőn a szalonban kitűnő fekete kávé mellett hallgattak közepszerű zenét, csészéjével kezében odalépett hozzá:

- Én vagyok az utolsó, a ki gratulál öcsém - mondá kissé nehézkes nyájasságával. - Nagyon szépen, kitűnően beszéltél és szívemből kívánom, hogy azokat, a miket az elébb oly ékesen előadtál, a lelkesedés hevében nyilvánított tulzásokat persze leszámítva, később meg is cselekedd. Mert, hogy szent Pál stíljében beszéljek: Ha angyaloknak nyelvén szólnátok is, ha cselekedni nem tudtok, nem vagytok semmik!

Pistára, ki még fel nem ocsudott az ünnepeltetés kellemes mámorából, ezen higgadt szavak úgy hatottak, mint a hideg zuhany. Úgy érezte magát, mintha valaki suttyomban elhúzta volna lábai alól azt a pienesztált, melyre az elmúlt órák helyezték. Ismét a földön állt, sőt azon nyugtalanító öntudattal, hogy még jó távol van azon vezérszereptől, mit hazájában játszani akar.

- Unalmas, pedáns professzor - gondolta magában bosszusan; de a világért sem akarván elárulni, hogy Althausen megjegyzése kellemetlenül hatott reá, nevetve felelé:

- Egy első éves jogásznak még megbocsáthatná a teoriákat, Althausen bácsi. Hisz ma még egy talpalatnyi tért se bízának reám, hogy azon bebizonyítsam, mikép a gyakorlathoz is értek.

- A mit mondtam csak egy kis jóakaró figyelmeztetés akart lenni a jövőre nézve - felelé Althausen komolyan. - A te szép tehetséged a könnyű sikerek és fölületes diadalok veszélyével jár. E veszélytől akartalak inteni.

- Mit mondott imádott Althausenja, hogy olyan képet vág, mintha mindnyájunkat meg akarna enni? - susogá Blanche grófné, Pistához lépve, mi Althausent rögtöni visszavonulásra készté.

- Azt mondta, hogy a pillangónak igyekeznie kellene hangyává válni - felelé a fiu bosszusan, a szép grófleány nagy csodálkozására, ki azt találta, hogy Szelényi még sem bírja oly jól a pezsgőt, mint azt az elébb gondolta.

VII.

Néhány héttel az árokházi ebéd után, Pista hevesen kopogtatott unokaöcscse ajtaján.

Félix valami «hagyj békét»-félét mormogott és meg se mozdult. Mindjárt ebéd után szobájába ment és magára zárva az ajtót, szorgalmasan kezdett dolgozni, bár jól tudta, hogy Pista Derecskeyékhez szándékozik menni, hol reá mint elefántra van szüksége.

Félix semleges vonakodása elegendő volt arra, hogy Pista vágyódását Blanche grófné után az elviselhetetlenségig fokozza. Nem volt hozzá szokva vágyait és kívánságait fékezni és a milyen kitűnően fejlett Zürichben, még sem hazudtolta meg a bölcs mondást - hogy az ember születik. Az ifju ép oly akaratos, ép oly hatalmaskodó volt, mint a gyermek és ép oly kevéssé birta felfogni, hogy létezhesek olyan, a mit óhajt s a mitől bármilyen okból el lehetne tiltva. A szinte delejes befolyás, mit környezetére gyakorolt, még szította veleszületett önzését és természetes szeretetreméltósága azt olyan álarcczal ruházta fel, melyen még édes anyja sem látott keresztül.

Barátai különben, főképp az árokházi felköszöntő óta, készségesen elismerték, hogy maga a sors vezérszerepre szánta, ugyannyira, hogy senkinek sem jutott eszébe vele ellenkezni, senkinek - csak Félixnek. Ez a fiu, nem hogy a többiekhez hasonlóan meghajolt volna előtte, de szinte készakarva ingerelte ellentmondásával. Most is makacsul hallgatott és végre kereken kijelentette, hogy nem megy Derecskeyékhez. Pista azonban még nálánál is makacsabbul ragaszkodott tervéhez. Kért, parancsolt, fenyegetett és utoljára olyan ideges lett, hogy az ajtón kezdett dörömbölni. Addig dörömbölt rajta, míg Félix azt végre felzárta.

A fiu rákvörös volt a haragtól.

- De ha mondom, hogy nem megyek, dolgom van! - kiáltá szikrázó szemekkel.

- Nem szégyelsz ilyen könyvmolynak lenni - felelé Pista gúnyosan.

De alig ejté ki e szavakat, midőn az ingerült gyerek neki ugrott, mint egy tigris.

- Könyvmoly vagy magad! - kiáltá dühösen.

- No, no - mondá Pista, kit e támadás kimondhatlanul mulattatott. Ezzel egyik kezével eltolta magától unokatestvérét, azt hívén, hogy egy könnyed legyintése elég lesz arra, hogy ártalmatlanná tegye. De bizony az nem volt elég. A fiu úgy belemarkolt karjába, hogy csaknem felsikoltott a fájdalomtól és a következő pillanatban már tudta, hogy e harc nem tréfa. Nyurga ellenfelének minden izma olyan ruganyos volt, mint az aczél és a míg folyton érzékeny csapásokat mert reá, úgy siklott ki kezeiből, mint a kigyó.

Azután egyszerre, Pista később esküdözött, hogy tulajdonképen fogalma sincs, hogy történt a dolog, a zürichi tornacsarnok legyőzhetetlen athletája a földön hevert és bámulva nézett fel Félixre, ki lélegzet után kapkodva, de egyszersmind mosolyogva állt ottan.

- Állj fel, pajtás! - mondá vidáman - és nyergeltessünk. Magam is kedvet kaptam a lovaglásra.

Pista nagy nehezen feltápáskodott szokatlan helyzetéből és a port lefricskázván ruhájáról, megfogta Félixet, megtapogatta és többször fejcsóválva megforgatta, mit az nevetve tűrt.

- Ez babona - mondá végre vállat vonva. - Nem lehet másképp, mint hogy aczélt nyeltél és az nő ki karjaidból. Mindenesetre fogadd elismerésemet e győzelmedért, ha a magam kárán arattad is. Büszke lehetsz reá.

Ezzel sokkal jobb barátságban mint valaha, útra keltek és midőn pár órai mulatás után haza felé indultak, Félix örvendve tapasztalta, hogy a pártfogoló felsőbbség azon finom árnyalata, mely Pista magaviseletét eddig reá nézve oly türhetlenné tevő, teljesen eltűnt. Meg lehetett a

fiunak hagyni, nem volt benne egyetlenegy kicsinyes vonás sem. Nemcsak hogy nem röstelte Félix diadalát, de e percztől fogva magához hasonlóknak tekintette s úgy is bánt vele, mint olyan emberrel, kit számba venni érdemes.

Mindazáltal pár lépésnyire a háztól újra összevesztek. Pista a ma átéltek után még kevésbé bírt kibékülni azzal, hogy Félixből orvos legyen s utoljára olyan szenvedélyes vitatkozásba elegyedtek, hogy hazaérve, felhevülve és meglehetősen ingerült hangulatban léptek a gyéren világított szalonba, hol Szelényinét és Althausent találták. Szelényiné valami kézimunkán dolgozott, míg Althausen felolvasott neki. Kedélyes kép volt, A csinos, rózsásképi asszony, kinek éles vonásaira a nyárutó lehelte azt a nőies lágyságot, mit a tavasz kifelejtett belőlük és az erőteljes, őszszakállas férfi, ki a könyvet olykor becsapva, meleg, megnyerő tekintetét Elza báróné mosolygó arcán nyugtatá.

Szelényiné a két fiut megpillantva, egy nyitott levelet tartott eléjük.

- Jó hírt kaptam, fiuk! - kiáltá derülten. - Pompás szállást vettek fel számotokra Pesten, kilátással a muzeum-kertre. A szállás két egészen külön kijáráttal bír, úgy, hogy bár együtt fogtok lakni, mindegyiktek egészen független lesz a másiktól.

- Valóságos szerencse - mormogá Pista, egy zsölyébe vetve magát. - Mert Félixszel úgy sem lehet boldogulni. Olyan makacs, mint egy öszvér.

Csak most vette észre Althausenné, hogy a két fiu nagyon ki van pirulva és hogy Pista dühösen rája ajkát.

Pista szavaira Félix még jobban elpirult.

- Ne félj pajtás. Még teljesebben el leszünk mi különítve. Mert hiszen úgy sem lakhatom veled együtt.

Szelényiné, ki sejtette, miről volt az elébb szó, egy szemrehányó pillantást vetett fiára. Erre azonban Pista hevesen fölugrott.

- Ugyan mit beszélsz öreg! Az ilyenről szó sem lehet és ha százszor összeveszünk doktorságod miatt. Akár magam segítek pióczát rakni, csak légy jó emberem és velem maradj.

Félix megragadta unokatestvére kinyújtott jobbát és erősen megrázta azt.

- Jó embered maradok halálom órájáig, Pista. De elhatározásom nem áll összefüggésben baráti viszonyunkkal - folytatá nagynénjéhez fordulva. - Annak külön okai vannak.

Szelényiné vállat vont.

- Miféle elhatározásod? Fontold meg jól mit beszélsz, Félix. Tudod, hogy nem szenvedhetem a túlzást és oktalanságot.

- Tudom kedves néném és nem is fogok túlozni. A dolog egyszerűen az, hogy saját erőmből akarok megélni. Ne tiltakozzanak. Előbb hagyjanak beszélni. Vagyonunk maradványaival egyelőre úgy vagyunk, hogy Elza néni tartja édes anyámat és testvéreimet s még ha javulna is a helyzet, tudtommal oly kevesünk maradt, hogy jövedelmünk még anyám szükségleteit és Alice neveltetését sem fogja egészen fedezhetni. Ők tehát egészen Elza néni jószágára vannak utalva. Másképp áll a dolog én velem. Ép, erős testű, képzett fiatal ember vagyok, kire nézve szégyen volna, ha kegyelemkenyérből élőködnék.

- Brávó öcsém, jól mondtad! - kiáltá Althausen helyeslőleg.

- Don Quichotte-i csapongások - mormogá Pista megvetően.

Szelényiné felkelt és Félixhez lépve megsimogatta a fiu arcát.

- Igazi gyerek vagy - mondá elérzékenyülve. - Hát nem tudod, hogy ott, hol a szeretet önként osztokodik, kegyelemről szó sem lehet? Én pedig úgy szeretlek, mint saját fiamat.

- Tudom Elza néni, hogyan tudnám! De épen, mert úgy szeret mint saját fiát, nem követelheti tőlem, hogy önmagamot megtagadjam. Elza néni minden szeretete sem változtathat azon, hogy Pista millióknak örököse, míg az én örökségem ott van, hol azt a munka emberei számára tartja fenn a sors. Lehetetlen, hogy mi ketten egyforma életet éljünk!

- De ha ezt meg is engedem, azért élni kell s miből fogsz megélni?

- Oh arról már régen gondoskodva van, Elza néni - felelé Félix felvidulva. - Volt nevelőm és legjobb barátom Pap Mihály, ki Pesten segédorvos a Rókusban, megígérte, hogy leczkéket szerez nekem. Jól tudok latinul és nyolcz osztályomat is kielégítően végeztem. Ezzel nem hal éhen az ember.

Althausen egy oldalpillantást vetett Pistára. A fiu nem mozdult. Az egész idő alatt mogorva arccal, némán ült ottan és most sem emelte fel fejét. Talán azon csodálatos, lappangó erőn tépelődött, mit már most nemcsak Félix izmaiban, de lelkületében is felfedezett és melynek ma már másodszor, akarata ellenére, meg kellett hódolnia.

Szelényiné sem felelt mindjárt. Néhányszor fel-alá járt a szobában és csak azután állt meg Félix előtt.

- Megfontoltam tervedet - mondá végre nyugodtan - és azt nem találom oly örültnek, mint találná egy született főrangú hölgy. Nagyatyád tíz garassal a zsebében érkezett Sziléziába és nemcsak nagy vagyon urává, de, a mi ennél sokkal értékesebb, Szilézia legtiszteltebb embereinek egyikévé küzdötte fel magát. De ő a nép gyermeke volt, egy árva fiu, ki egyetlen rokonát nem ismerte széles e világon, - míg te báró Vanderbiltnek születettél és oly családhoz tartozol, mely szeretettel vall magáénak. Ez nagy különbség. És megvallom, hogy csakugyan különczkedés, de még családod iránti szívtelenség is volna, ha minden támogatást visszautasítanál. Azt indítványozom tehát, hogy oszd meg Pista szállását, mit így is úgy is fizetnem kellene, még pedig oszd meg iránta való tekintetből...

- Sohasem bocsátanám meg, ha ott hagynál! - szólt közbe Pista élénken.

- Tőlem pedig fogadd el tanáraid fizetését. A többiről nem bánom, magad gondoskodhatol.

A fiu arcán heves küzdelem tükröződött.

Meglátszott rajta, hogy régóta tisztában van terveivel s hogy végtelenül nehezebbre esik azoknak legkisebb részletéről is lemondani. De egy tekintet néniének jóságos, szerető arcába, legálább részben legyőzte ellenkezését.

- Kedves jó néném! - kiáltá végre esdő hangon. - Ne vedd háladatlanságnak, ha kérlek, szívemből kérlek, ne kényszeríts arra, hogy pénzt fogadjak el tőled. Úgy égetné az a lelke, hogy nem bírnám elviselni. Az egyetlen, mit elfogadhatok, még pedig csakis azért, mert ezzel Pista iránti ragaszkodásomnak adhatom jelét, az, hogy az ő szállását megoszszam. Többet ne követeljetelek tőlem!

A fiú hangjából oly meggyőződésseljes elhatározás szólt, hogy Szelényiné nem mert neki többé ellentmondani. Egy perczig merőn nézett felhevült, izgatott arcába, azután melegen ölelte magához. Jobban meg volt hatva, mint mutatni akarta. Félix mély, sötét szemeiből az ő saját törhetetlen büszke lelke szólt hozzá és szíve mélyén oly rokon-érzelem szólalt fel ez igénytelen, satnya gyerek mellett, minőt tán még deli alakú, fényes tehetségű, imádott fia sem bírt benne felköltetni.

MÁSODIK KÖNYV.

MÁRIA GRÓFNŐ.

VIII.

Szelényi István mindjárt első megjelenésével meghódította a pesti társaságot. Itt is csakhamar az lett, a mi volt a vidéken: a fiatalság vezére és az asszonyok elkényeztetett kedvencze. Őt követték, környezték és majmolták; érte rajongtak a fiatal leányok és voltak szépek a szép asszonyok. S épp úgy, mint vidéken, itt sem jutott eszébe senkinek uralkodó jogát egy perczig is kétségbe vonni, vagy annak megingatására gondolni. Ha Szelényi ugyanazon hódító tulajdonságokkal, de mint szegény ördög lép a társaságba, bizonyára nem élvezheti babérjait ily háboríthatlan nyugalommal. De így, ki férhetett hozzá? A legszebb fiatal ember volt a fővárosban, de a legszebb lovai is voltak; ragyogó szellemmel bírt, de a mellett tudták, hogy nagy vagyon néz reá; szeretetreméltóságának értékét pedig legalább is megkettőztette azon körülmény, hogy Szelényi Ottokár országbíró és Winterstein Krescencia grófnő unokája.

A nők előtt főképen eleinte sokat tett az, hogy egy Don Juan minden varázsát egyesíti magában és a mellett, úgyszólván, született épouseur. Lassankint persze ezen sugárkör vesztett fényéből, midőn látták, hogy semmi szándéka az általános várakozásoknak megfelelni. Kitűnt, hogy ez a szép fiú nem Don Juan, sőt meglepően kevés pikáns kalandjáról tudtak a társaságban, a házasságra pedig annyira nem gondolt, mintha nem birna egy talpalatnyi földdel sem, hol boldogsága fészket felépíthetné. Egy pár érettebb szépség, ki hiába pazarolta reá mosolyai kiapadhatlan olajos korsójának tartalmát, azzal igyekezett magát megboszulni, hogy ráfogta, mikép eszményképeit a társadalom alsóbb rétegeiben keresi. De ezzel is pórul jártak. Pistára igen keveset lehetett ráfogni, azon egyszerű okból, mert alig volt mit. Ő egy macska ösztönszerű ellenszenvével bírt a pocsolyák ellen, a kisebb szinpadok rövid ruhás hösnőit pedig csak a szinpadon szerette. Azt állította, hogy e színésznőket épp oly kevéssé tanácsos pongyolában látni, mint a nagy embereket, még pedig egy és ugyanazon okból. E látvány megrontja az illuziót és tönkre teszi a nézők naiv hitét, mely a szereplők hatásának egyik főfeltétele.

Mindennek egy része persze szóbeszéd volt. Egy gazdag, egészséges és hevesvérű fiatal embert, ki soha sem tagadott meg magától semmit, könnyen magával ragadja a nagy város ezer csábja, ha ugyan ráér magát annak teljesen átengedni. Pistának is csak az volt a szerencséje, hogy rá nem ért. Szerette a szereplést, a szerelmet, de még a kicsapongást is, csakhogy volt valami, a mit mindennél jobban, szenvedélyesebben szeretett és az - Szelényi István jövője volt! Senki sem sejtette társai közül, hogy ezen elegáns világfi, kinek kabátjainak szabását és nyakkendőinek bogját utánozza a nagyvilág egész erősebb fele, napokon és éjjelen át égő fővel ül poros foliánsok között s a római jog mellett Herbert Spencert, a magyar törvényhozás mellett az angol államférfiak életét tanulmányozza. Senki sem tudta, hogy ezen nőies mosolyú, ábrándos szemű szép gyerek, többet álmodozik országgyűlési diadalokról, mint don juani győzelmekről, melyeket már azért is hamar megunt, mert oly könnyen jutott hozzájuk.

Később aztán, midőn vizsgáin a legfényesebben átesve, két évet úton töltött és csaknem egész Európát bejárta, elfecsérelt ugyan néhány hónapot Párisban s ott egy pár óriási bolondságot is csinált egy szép asszonyért, kinek hűségrohamai elől utoljára megszökött. A legtöbb időt azonban Berlinben és Londonban tölté, a birodalmi gyűlés és parlament egyetlen-egy ülését sem mulasztva el. Úgyszólván a hatalom tanfolyamát végezte és azon elemző képességgel, mit szellemének egészen kivételes elsajátító tehetségével Félixtől vett át, szétszedett minden

rendszer, hogy meglegelje főrugóját azon rejtett erőnek, mely az emberek tömegét uralni és vezetni van hivatva.

Pestre visszatérve, tapasztalatait az itteni viszonyokkal kezdte összehasonlítani és úgy bele-mélyedt ezen tanulmányba, hogy édes anyja, ki látogatásával meg szokta olykor lepni, erősen megdorgálta, félve, hogy ezen munkaláz a nagyvilági szerepléssel együtt még az ő herkulesi erejét is alá találja ásni.

- De hisz ez még nem is elég, mama! - kiáltá a fiatal ember ilyenkor ingerülten. - Nem látod, hogy már is el nem érhetem Pittet. Nem lettem miniszterelnök huszonnégy éves koromban!

De ilyet csakis édes anyja, vagy legfeljebb Félix előtt mondott, máskülönben féltékenyen rejtegette terveit a világ előtt, mely csak a dandy-k királyát látta benne. Althausen ama néhány megjegyzése, mely évekkel ezelőtt, árokházi felköszöntője után, oly mélyen sértette hiúságát, bizonyos tartózkodást hagyott hátra benne, tehetségének csillogtatására és reményeinek kifejezésére nézve. El volt tökélyre, hogy csak mint kész ember kezdi meg azt a harcot, melylyel az első helyet küzd ki magának hazájában.

Félix, ki keresztlátott rajta, egyszer nevetve jegyezte meg, hogy afféle államcsinyre készül, melylyel annak idejében csattanós hatást akar előidézni.

Szelényi hevesen felugrott.

- Még csak az kell, hogy ezt szememre vedd. Talán jobb szeretnéd, ha már most játszanám «a nagy reményekre jogosítót», ha én is beállnék azoknak sorába, kik a hírnév örök kölcsönéből élnek és annyit beszélnek magukról és honboldogító elméleteikről, míg figyelmessé válik reájuk a világ és éppen akkor nézi őket legfeszültebb várakozással, mikor legnagyobbat buknak!

- A gyerekek ez egyszer igaza van - felelé Félix egy hórihorgas, átlátszó soványságú úri emberhez fordulva, ki hátát a kandalló tüznél melengette.

E párbeszéd Félix nappalijában folyt, mit minden ellenkezése daczára, pazar izléssel rendezett be Elza bárónő gondos keze, s mely most, e zord áprilisi napon, a szibarita kényelem kellemes képét nyújtá. Éppen villásreggeliről keltek fel, melyre Szelényi is lecséppent.

A kandalló előtt álló sovány úri ember fejét egy oldalra hajtva, még jobban felhúzta máris csaknem füleit érő vállait, úgy, hogy búbos képező torzomborz hajával egy alvóra készülő csirkéhez vált hasonlóvá, míg felette éles, eszes szürke szemeiből villámszerű pillantást lövelt Pistára.

- A nagyságos úr fényképezni méltóztatik - szavakkal - mondá bizonyos pedáns lassúsággal, mely furcsa ellentétet képezett beszédének élével.

Mindkét fiatal ember felkaczagott.

- Pap bácsi pedig már megint fején találja a szöveget - nevetett Szelényi. - No, biztosítom, hogy én belőlem nem lesz a jövő politikusa, mint lett fényképem eredetijéből, hanem, hogy az én politikám lesz a jövő! De ezt, mint Midás király, csak a nádnek súgom meg - folytatá egy hamiskás pillantással a kandalló előtt álló hosszú hajlott alakra.

- A nád pedig ez egyszer nem lesz csacska - felelé Pap Mihály, cseppet se neheztelve Pista találó élczen. Majd megválnak az őszre.

- Vagy jövő esztendőre, vagy kettőre. Hátha megbukom?

Félix vállat vont. - Ugyan kérlek, velünk ne kaczerkodjál. Te és ősi fészketekben megbukni! Ez csaknem lehetetlennek látszik. Különben te és a bukás két oly fogalom, mely általában nem fér össze - és Félix sötét szemeiben az őszinte bámulat egy szikrája villant fel, a mint unokatestvére szép, mosolygó arczába tekintett.

Szelényi elpirult. Félix ösztönszerű, őszinte elismerése, éppen ritkaságánál fogva, jobban meghatotta a szalonok ezen elkényeztetett beczéjét, mint a nagyvilág minden tömjéne. Tudta, hogy barátjának elismerése nem szól azon sok fényes adománynak, melylyel a sors elárasztotta, hanem a fáradhatlan, komoly munkának, mely az ő saját érdeme.

E perczen a kandalló órája hármat ütött és Félix felugrott.

- Nagyon resteltem, de itt kell, hogy hagyjalak benneteket. Várnak.

- Milyen pontosság! - kiáltá Szelényi kelletlenül válva meg kényelmes karosszékétől és kalapját fogva. - Ha nem volnál az a Cátó, a ki vagy, azt hinném, hogy valami érdekes rendez-vous-ra mésh.

- Úgy is van. Még pedig egy-egy rendez-vous-m két forint ötven krajczár - felelé Félix cinikus mosolylyal.

- A mint az ilyen Don Quichotte-hoz illik - jegyzé meg Szelényi szárazon.

Pap Mihály, ki már az ajtónál volt, visszaszólt Szelényihez:

- Bocsánat, nagyságos uram, de én részemről inkább volnék Don Quichotte, mint bárkinek a szolgálja.

- A szolgálja? Nem értem.

- Nem érti? Pedig világos, hogy a vagyontalan ember, ki a máséből él, annak a bérruháját viseli, a ki kabátjait fizeti.

Szelényi felelni akart, de a sovány ember ez alatt már nyílszerű sebességgel siklott le a lépcsőn, Félixől követve, ki a kapuban könnyű fejbőlintással elvált tőle.

Vanderbilt Félix gyorsan sietett az Ország- és Váczi-úton végig a pályaudvar felé és éppen jókor érkezett, hogy az induló vonatra felugorhasson. Azután, a mint lassan tovább döcögött vele a vegyes vonat, mely minden tíz-tizenöt perczen a főváros melletti kisebb állomásoknál megáll, az ifjú átengedhette magát gondolatainak, mi ő nála ugyancsak ritkán fordult elő.

Az utolsó évek alatt úgyszólván gőzerővel élt. Szelényihez hasonlóan ő is fáradhatlan kitartással tanult. Még pedig nem akarván egyoldalú maradni, nemcsak szakmájában képezte ki magát. Éles és szubtilis esze hamar felfedezte azt a kapcsolatot, mely a természettudományok és az államtudományok között létezik s az anthropológiától csakhamar átment a szociológiára és a nemzetgazdászatra. Míg azonban unokatestvére minden percet, mit tanulmányaitól elvonhatott, vígság és élvezet között töltött el, Félix mindennapi kenyerét kereste meg, öt-hat leczkét adva naponkint.

Magát Pap Mihályt, ki pedig tudta, mi az önfentartásért való küzdelem, néha bámulatra ragadta volt tanítványának csodálatraméltó szívóssága. Az ifjú nem ismert fáradságot és tanulás közt átvirrasztott éjjelek és tanítással eltöltött napok után oly éber eszű, ruganyos kedélyű volt, mintha egészen szabályszerű módon élt volna, idejét munka, pihenés és szórakozás között osztva fel.

Ha azt mondták volna, hogy nem élvezi ifjúságát, makacs büszkeségében, mely nem engedte hozzáférni az elégedetlenséget, felkaczagott volna. Nem volt-e neki élvezet a munka, a törekvés; minden leküzdött nehézség, minden megfejtett probléma? Maga az önfentartásért való küzdelem, kicsinyes, sőt olykor visszataszító részletei daczára, mély elégedettségnek forrásává vált ezen szívós és független természet számára.

A nagyvilág fiatal emberei, kik ritkán, de mégis találkoztak vele Szelényi lakosztályában, különböznek csúfolták, kinek esze tulajdonképen nincs helyén. De Szelényi előtt ezen nézetüknek korántsem adhattak kifejezést. Pista az első lenéző szóra oly kiméletlenül főzte le az

illetőt, hogy csaknem párbaj lett belőle. Ezt Félix megtudta és azontúl még ritkábban mutatkozott unokatestvérénél. Inkább Szelényi járt el hozzá és ha úgy mint ma, történetesen hű Plyadesét, Pap Mihályt is ott találta, ez a legkevésbé sem szent, de annál eszesebb háromság úgy elmulatott, hogy olykor még Félix egy-egy leczkéje is áldozatul esett.

- Még az kellett volna, hogy erről a vonatról is lekéssem - mormogá Vanderbilt álmodozásából felocsudva, a mint a vonat nagyot zökkenve megállt. A konduktor felrántotta az ajtót.

- Etelliget, két percz!

Vanderbilt kiugrott a kupéból és szemeit előbb keresve jártatta körül. Aztán kifeszítette esernyőjét, inkább az erős, jéghideg szél, mint az eső ellen, mely csak most kezdett finoman permetezni és kabátját begombolva, egy gyalogösvényen átmetszve a mezőket, a Dunához ért s a partján végig vezető útra ment ki. Majd egy hosszú fasorba tért, melynek kopár ágai recsegve hajlongtak a mind erősebbé váló viharban. A szél éppen szembe jött vele és így csak nagy nehezen bírt a fasor végén álló elegáns egyemeletes házhoz közeledni, mit az arcát verdeső eső csaknem elrejtett szemei elől.

- Átkozottul czudar egy idő - mormogá fogai között, szemeiből kitörülve a jéghideg cseppeket.

«Er ist gekommen in Sturm und Regen,
Er hat genommen mein Herze verwegen!»

énekle e perczben feje fölött egy friss, de még kissé éles leányhang.

E hang hallatára Vanderbilt kedvetlen arcza úgy átváltozott, mintha a boldogság tündére mindent szépítő varázserejével érintette volna. Ragyogó mosolylyal tekintett fel, de már csak egy becsukódó ablakot látott, mely mögül egy nevető barna szempár tekintett le reá tréfás ingerkedéssel.

IX.

- Soyez le bienvenu monsieur le professeur! - kiáltá az említett nevető szempár tulajdonosnője, a mint Vanderbilt a kretonnal bevont kis szalonba lépett. És egy mély gyászba öltözött nyulánk leányalak a leghibátlanabb bókkal fogadta, mely valaha francia tánczmester szemeinek gyönyörködtetésére szolgált.

- Szép ez, Mária grófnő? Így bánnak egy szegény, a viharral megküzdött vándorral, - kérde Vanderbilt, a leányka kinyújtott jobbát barátságosan megszorítva. - Más bizony ebben a «Sturm und Regen»-ben el nem jött volna, főképen azon tudattal, hogy a vers második sorából egy szó sem igaz.

Mária grófné nagy, sugárzó szemei, melyek sajátságos, váltakozó fényökkel egész arcát bevilágították, még pajkosabb kifejezést öltöttek.

- Chi lo sa? - mormogott halkan, nem éppen kicsiny, de cseresznyepiros száját csak félig kinyitva, úgy, hogy vakító fogsorainak csupán keskeny szélei villogtak elő.

- Io - felelé Vanderbilt boszúsan. - Mária grófnő ma már megint poliglott kedvében van a mi annyit jelent, hogy négy nyelven fog megkínózni hálából azért, hogy az ötödikre megtanítom.

- A várás megsavanyítja a kedélyt, ezt az öreg kisasszonyoknál is tapasztalhatja. Már megint hiába küldtük el érte a kocsit. Négykor jött, három óra helyett.

- Pista cousinom volt nálam, nem menekülhettem előbb.

- Ki, Szelényi Pista, az ellenállhatatlan! Tegnap is zúgott a fejem a sok elragadtatott badarságtól, mit Zamoszki Clarisse összebeszélt, mert a múlt héten Dém grófné sauterieján egy tourt kegyeskedett vele táncolni. Istenem, csak már találkoznánk egyszer! Engem el nem bájol, arról biztosítom.

Vanderbilt arcán futó árny vonult el. Maga sem tudta miért, de rosszul esett neki az a gondolat, hogy Mária grófnő Pistával találkozhatnak. De hiszen erről egyelőre szó sem lehetett. Mária gyászban volt és sehova sem járt, Pista pedig legfeljebb csak az ő elbeszéléséből tudta, hogy létezik egy Szentendrey Mária, ki a «backfisch» kor határán még hamarjában a latin nyelvben tökéletesíti magát, hogy legyen egy dologgal több, mit asszonykorában elfelejthet. Mindazáltal Vanderbilt kissé idegesen oda veté:

- Csakhogy ön sem bájolná el őt, Mária grófnő, Pista gyűlöli a kékharisnyákat, ön pedig latin nyelvtudományával...

- Kékharisnya vagyok?

- Az éppen nem, de - - -

- Oh kérem, ne mentegetődzék, cseppet se sértett meg ez elnevezéssel, melyre büszke volnék, ha ugyan komolyan megérdemelném. És Szelényi Pista lenézne érte? A kedves ember! Alkalmasint csak azon nőket szereti, kik szörnyen szelídek és ostobák és kik ennélfogva azt hiszik róla, hogy ő legalább is a Dalai-Láma.

- Mit gondol Mária grófnő, nem látnánk talán könyveinkhez?

A leány gonoszul mosolygott. Valami Vanderbilt hangjában elárulta, hogy őt e beszéd tárgy e percben boszantja és ez ellentállhatatlan vágyat ébresztett benne annak folytatására. Egyelőre mégis engedelmesen elővette latin fordításait és míg Vanderbilt azokat javítgatta, minduntalan csipős megjegyzéseket tett Szelényire, miket a fiatal ember következetesen füle mellett elbocsájtott. Ez a semleges ellenkezés utoljára oly idegessé tette Máriát, hogy már éppen oly nagyot akart mondani, miről hitte, hogy Vanderbilt nem hagyhatná válasz nélkül, midőn a szomszéd szoba ajtaja zajosan kinyílt és egy csengő férfihang nevéen szólítá.

- Miczi! Miss Editha! Nincs itt senki?

- Lám, Károly bácsi már visszakerült a vadászatról - kiáltá a fiatal leány felugorva, s kiszaladva csakhamar egy magas, szikár uri emberrel tért vissza, kinek galambfehér pofaszakállja feltűnő ellentétet képezett sötét szemöldökeihez és szemeinek nyájas, fiatalos pillantásához. Gróf Szentendrey Károly drapszin vadászöltönyt viselt, de rendkívül egyenes, feszes tartása, a polgári ruha daczára is, elárulta a katonát.

- A czudar idő elrontotta tréfánkat - mondá kalapját egy asztalra dobva és Vanderbilttel kezét fogva. - Még a vad is elbujt előle, engem pedig úgy átvárt a szél, hogy otthagytam az egész társaságot és haza siettem. Nos kis boszorka, adsz nekem egy csésze theát?

Mária már a távirónál volt és csengetett.

- Azonnal Károly bácsi, még pedig én főzöm, sajátkezüleg, mert miss Editha nagymamánál van, kinek migrainje még most sem engedett.

- Szegény anyám, már csak estére lesz jobban, - mondá gróf Szentendrey sajnálkozva, azután Vanderbilthez fordulva, - már nem zavarok úgy-e, a leckének vége? - kérdé.

- Dehogy vége - duzzogott Mária. - Alig fél órája, hogy elkezdtek. Az én tisztelt professzorom már megint egy órával elkésett.

- Annál jobb, legalább főzni fogsz hacsak theát is, a helyett hogy Virgiliuson törnéd az eszedet, mi legkevésbé sem leányos foglalatosság. Te pedig öcsém, ülj le ide mellém és beszélj el, mi ujság Pesten?

- Én tőlem kérde Károly bácsi? Hisz tudja, hogy sehova se járok és senkit se látok, legalább senkit az önök világából...

- Ne higgyen neki Károly bácsi - veté közbe Mária, ki már a theaasztal körül sürgölődött - csak most volt nála Szelényi Pista, ki...

- Apropos Szelényi Pista! - vágott szavába élénken gróf Szentendrey. - Már régen kérdezni akartalak, mit mondott Pista Elza báróné házasságához Althausen Nándorral? Képzeld, fogalmam sem volt e házasságról, csak nem rég beszélte el nekem Derecskey Kamilló.

- Pedig már csaknem három éve, hogy megtörtént. Elza néni és Althausen egy szép reggelen egész csöndben megesküdték az árokházi protestáns templomban. Nem hiszem, hogy ez Pistának rosszul esett volna, ő Althausent szereti és nagyrabecsüli.

- De becsülheti is. Talpig derék, művelt, eszes ember, igazi gentleman! Évekkel ezelőtt én kardoskodtam mellette legmelegebben, midőn szó volt róla, hogy a kaszinóba bevegék és persze be is vették. Nagynénéd jól tette, hogy elment hozzá. Mindenesetre boldogabb lesz vele, mint valaha lehetett Gáborral, a ki szörnyen mulya egy ember volt és olyan csökönyös konzervatív, hogy absolute nem lehetett vele beszélni. A korszellem áramlata oly kevésbé fért hozzá, mint akár egy osztrigához, mit kérgének keménysége minden külső befolyástól megvéd és körülbelül annyi esze is volt, mint e nemes állatnak. Nem értem, hogy lehetett ennek a szárnak - Isten nyugasztalja - olyan zseniális egy fia!

- No, szépen vagyunk! Károly bácsi is rágyujt a Szelényi-himnuszra! - kiáltá Mária, a karos-széktámláról lecsuszva, melyre guggolt, miután a két férfit theával és cigarettékkel ellátta. - Én nem kérek belőle, még szegény nagymama nyögéseit is inkább meghallgatom. - És a fiatal leány fülét befogva, szaladva hagyta el a szobát.

- Kis bolond, - nevetett a tábornok, cigarettéjét eldobva és egy virginiára gyujtva. - Ki hinné, hogy már tizenhét éves?! Hisz oly pajkos és rakoncátlan, mint egy tizennégy éves fiú. Bár az volna! - folytatá sóhajtván, míg jóságos, nyájas arcza elborult. - Nem képzelheted, Félix, mennyire nélkülözöm szegény Rudit. Pap Mihálytól tudhatod, mennyire szerettük ezt a fiút, én és szegény jó anyám, ki egész életét két árva unokájának szentelte. És miután ezer gond, fáradsággal felnevelte őket, az egyiket el kellett temetnie, még pedig éppen azt, ki mindnyájunknak reménye és büszkesége volt. Nem hogy Máriát kevésbé szeretnők, - folytatá élénken, - de az ember minden szabadelvűsége mellett mégis kegyelettel viseltetik ősrégi családjának utolsó físarja iránt.

- Ugyan mit gondol Károly bácsi? Már miért lett volna szegény Rudi családjuk utolsó férifísarja. Hisz Károly bácsi még nőülhet, - felelé Vanderbilt biztató hangon.

- Isten ments öcsém, arról szó sem lehet, késő. Különben Máriát fíusíttatni fogjuk; a dunafoki hitbizomány, mely szegény Rudié lett volna, ő reá fog átszállni. Hisz a kis bolond úgy is fél fiú, - folytatá gyenge mosolylyal - s ezen nem lehet csodálkozni, ha az ember meggondolja, hogy ő és Rudi elválaszthatlanok voltak. Édes anyám ugyan mindig érezte, hogy jobb volna Máriát növeldebe vagy kolostorba adni, de nem volt képes magát rászánni, hogy a két árvát, ki oly szenvedélyesen csüggött egymáson, elválassza. Így történt aztán, hogy Mária, ki fivére tanulmányaiban épp úgy osztozott, mint mulatságaiban, nemcsak úgy tanult meg lovagolni, mint egy jockey, de a gimnázium hat osztályát is elvégezte.

- Pap Mihály elbeszélte nekem, mily eszes tanítványa volt Mária grófnő.

- Persze hogy elbeszélte. Általában azon veszem észre magamat öcsém, hogy oly dolgokkal untatlak, miket könyv nélkül tudsz. De ha eszembe jut szegény Rudi, tökéletes vén asszony válik belőlem, ki százszor is elbeszéli ugyanazt az egy szomorú történetet - és gróf Szentendrey, egészséges színű, barázdás arcán két könnycsepp gördült végig.

Egy hosszukás, rózsás kis kéz dédelgető simogatással vonult el szemei fölött és Mária, ki ezalatt ismét belépett, halk, vigasztaló szavakat susogva hajolt a tábornok fölé.

A leányka sötét szempillái is nehezek voltak a könnyektől és gyermekded arcocskájára a hirtelen felidézett bánat, oly szelid nőies bájt lehelt, mely egész lényét átváltoztatta.

- Mily imádandó egy asszony lesz ebből az én pajkos kis tanítványomból, - gondolta magában Vanderbilt, míg szívét éles fájdalom nyilalta át. Sztoikus volt eddig, ki nyugodt, szenvtelen kedélyvel és arczczal tűrt minden nélkülözést és most először életében érzett szenvedélyes vágyat oly valami után, mi szegénységének tudatában és büszkeségének érzetében oly elérhetetlennek látszatott neki, mint akár a csillagok.

Csakhoggy Vanderbilt eddig csak holt szívek szerkezetét vizsgálta és ezen szerkezetnek csak azon titkait ismerte, miket a bonczkés hoz felszínre. Mindarról, mit ezen érdekes húsdarab a szervélettan által megfigyelt és megmagyarázott dolgokon kívül véghez visz, a míg dobog, fogalma sem volt. Mert ha önszívét érti, ha tiszta öntudatára ébred annak, mit érez e perczen Mária iránt, úgy megy el innen, hogy soha lábát be nem teszi többé ebbe a házba.

De így csak azért állt most fel és nézett órájára, mert nyomasztónak találta a szoba levegőjét, mert egyszerre nagyon melege lett, tán az erős theától, melyből két csészét kellett innia - s kivágyott a szabadba, a hideg, csipős tavaszi szélbe.

Midőn Vanderbilt felállt, Mária már ismét a régi, csintalan gyermekké változott és sajátságosan pikáns látványt nyújtott könyekben úszó szemeivel, melyekben egy pajkos mosoly sugara csillant fel, derűjével elárasztva az egész arcot.

- Hát a leczkém, tanár úr? Azt úgy látszik, félig zsebében felejtette.

Vanderbilt vállat vont.

- Nem én tehetek róla, hogy az én hetedéves gimnazistából egyszerre felnőtt kisasszony lett, ki a helyett, hogy latin igéket hajtogatna, búvitalokat kever és azokat megitatja a szegény, ártatlan halandókkal. Soha ilyen erős theát! Úgy felhevültem tőle, hogy alig várom, hogy kijussak a szabadba.

- Menj öcsém, sétálj egyet, aztán gyere vissza.

- Nem lehet Károly bácsi, estére okvetlenül otthon kell lennem és hatkor megy az utolsó vonat. Ne bántsa, Mária grófnő, gyalog megyek! - kiáltá, látva, hogy a fiatal leány a táviróhoz közeledik.

De Mária már csöngetett és már megparancsolta a komornyiknak, hogy fogják be a ponnykocsiját.

- Magam viszem magát az állomáshoz, - felelé, szörmekucsmáját feltéve. - Igen, úgy lesz Károly bácsi, - folytatá akaratosan, látva, hogy nagybátyja ellenkezni akar. - Tudod, hogy ennyit se gondolok az időjárással és azt se tudom, milyen fán terem a fejfájás.

- De mégse járja, hogy...

- Édes, kedves, aranyos Károly bácsi, ne játszd a Miss Edithát és ne rontsd el a tréfámat! - és a leányka a tábornok pofaszakállát két kezébe fogva, úgy össze-vissza csókolta, hogy az, ha akart volna, sem tehetett többé semmi ellenvetést.

Pár percz múlva Vanderbilt Mária mellett ült a bakon és a leányka ostorát csattogatva, katonásan köszönt fel az ablaknál álló tábornoknak, míg a két vastag farkú iczi-piczi shetland-ponny bátran neki ment a szélnek és nyílsebességgel vitte őket az állomás felé.

Az úton nem igen beszéltek. A leány semmivel se gondolt, mint azon leírhatatlan kéljézzettel, mit mindannyiszor tapasztalt, ha lóháton vagy kocsijának bakján a fürgeteggel szembeszállhatott, Félix pedig még ezzel se gondolt. Úgy érezte magát, mintha álmodnék és mintha ez álomban Máriával együtt cél nélkül, út nélkül a végtelenbe szállna.

X.

Hetek múltak, melyek alatt Vanderbilt alig egy-kétszer mehetett ki Etelligetre. Nemcsak a saját dolgaival volt elfoglalva, de Pista, ki haza készült, még a szokottnál is gyakrabban vette igénybe praktikus eszű, hasznavehető unokatestvérét.

- Öregem, ma okvetlenül szükségem van reád, - ezekkel a szavakkal lépett be csaknem minden reggel Félixhez, mire aztán gondja volt rá, hogy annyi megbizással terhelje, mikép leczkéit tekintve, alig maradt ideje ebédelni.

Pista t. i. elsőrendű politikusra qualifikálta magát már azzal is, hogy magasabb céljai után való törekvése közben röstelt az élet közönséges ügyeivel-bajaival foglalkozni. S miután mint a legtöbb elkényeztetett ember pompásan értett másoknak kizsákmányolásához, mindig talált olyanokra, kik dolgait jól-rosszul, de elvégezték helyette.

Félixről tudta, hogy jól fogja azokat végezni, jobban mint ő maga tehetné s így minden lelkifurdalás nélkül használta fel áldozatkészségét. A kiméletesség határozottan nem tartozott ezen jövődöbeli parlamentáris kitünőség és elragadóan szeretetreméltó ifjú erényei közé.

Félix szerencséjére azonban végre hazautazott a választásokra és a fiatal orvosnak már most megkettőztetett szorgalommal kellett szigorlatára készülődnie. Annyira túl volt terhelve munkával, hogy egész nyáron át ritkán rendelkezett egy-egy szabad délutánnal. Többsnyire Pap Mihálynak kellett őt Máriánál helyettesítenie, ki mint az elhunyt majoreskö egykori nevelője, úgyis járatos volt a Szentendrey-házhoz.

A tábornok nagyon szerette és pártfogolta Pap Mihályt. Becsülte benne az észet és jellemet s miután ő ezek szerint osztályozta az embereket, egészen úgy bánt vele, mintha egyenlő születésűek lettek volna. Hisz gróf Szentendrey Károly azon csekély számu mágnások közé tartozott, kik őszinte szívvel veszik fel a szabadelvűség keresztségét, ezen áttérésükkel, mit nem használtak csupán eszközül önző céljaik elérésére, benső hitüknek, igazi szent meggyőződésüknek adva kifejezést.

Igaz, hogy sokan ellentmondást láttak a népszerű honvédelmi államtitkár nyíltan vallott elvei és hivatalos szereplése között egy konzervatív kormány alatt. De Szentendrey áldozattal teljes, hősiesség multjának öntudatában, legfeljebb megmosolyogta e hivatlan kritikusokat.

Ő volt az első egyike, kik Kossuth mellé állva, a jobbagyság eltörlésére szavaztak s már akkor is ezeket áldoztak hazafias célokért. A szabadságharcz kitörésével egy egész zászlóaljat állított és a katonai rangot, mit viselt, vérével vásárolta meg Budavár ostrománál. Meggyőződéséhez híven, sok éven át ette a száműzetés kenyerét, még pedig csak azért, mert nem fogadott el kegyelmet azon hatalomtól, mely hazáját lenyűgözte. Midőn azonban a kiegyezés után visszatért hazájába, azonnal felajánlotta szolgálatait az első magyar kormánynak, bár az nem kizárólagosan az ő pártjabeli emberekből állt össze. Szentendrey tért és lehetőséget

keresett arra, hogy hazájának hasznára lehessen, ezt pedig el nem érte volna, ha csupán pártelvei után indulva, duzzogva visszavonul.

Ritka tapintatának sikerült még édes anyját is kibékíteni nézeteivel, melyeket az legkevésbé sem osztott. Az öreg grófné nagyon is érezte, hogy házát más légkör lengi át, mint az, a melyben megöregedett s naponta olyan társalgást hallott, mely mindenkorra érthetetlen maradt előtte. De miután szerette fiát, beletörődött a megmásíthatatlanba és békésen tűrte azt, mit a tábornok «hóbortjának» nevezett.

Az öreg dáma ezen önmegtagadása daczára a Szentendrey-ház egyetértése mégsem maradt mindig zavartalan. Egyszer minden esztendőben, az ősz beálltával, kétségbeejtő pontossággal felforgatta azt a ház leányának megérkezése.

Alighogy Zátonyi Filoména grófné óriási ládái és francia komornájának toronymagasságú kalapja feltűntek a láthatáron, mindenki tudta, hogy a házi békének vége. A tábornok, hacsak tehetne, egy nappal megérkezése előtt fogatott és «fontos ügyekben» addig maradt távol, míg meg nem tudta, hogy a kedves vendég elutazott s a kik hátramaradtak, legszívesebben követék volna példáját.

Pedig Filoména, vagyis inkább Fili grófné, a hogy a társaságban nevezték, tulajdonképen nem volt kellemetlen, házsártos természetű. Sőt gróf Zátonyi, ki talpig becsületes, rangirt, de a végsőkéig ó-konzervatív és ultramontán ember létére mindenben osztotta nézeteit, kitűnő feleséggel birt benne. Főrangú körökben is dicsérték szeretetreméltóságát. Nagyon kedves tudott ő lenni és egy szellemes polgári születésű hölgy egyszer igen helyesen ítélte meg, midőn a tábornok előtt megjegyzé, hogy Filoména grófné felette kedves asszony, kinek csak egyetlenegy hibáját ismeri.

A tábornok hitetlenül húzta fel szemöldökeit.

- És ezen egy hiba? - kérdé kétkedően.

- Nem más, mint az, hogy én nem vagyok grófnő, - felelé a hölgy finom mosolylyal.

Ezen megjegyzésből kimagyarázható az is, Fili grófnő miért nem érezte magát otthonosan édes anyja házában. Ő ott mindenben fivére gyanus elveinek nyomait fedezte fel és annyit látott maga körül mi előítéleteivel ellenkezett, hogy nem bírta rosszaságát elfojtani.

Mária is, mióta felnőtt, szálla volt Fili grófné szemeiben. Ülése, járása, hangos beszéde, jóízű, vidám kacagása, szörnyen közönséges, pórias hatást tettek reá. A fölött pedig éppen kétségbeesett, hogy Mária oly komoly tanulmányokkal tölti idejét. Midőn megtudta, hogy latinul tanul, szörnyűködése nem ismert határt.

- Látod mama, - mondá szemrehányó hangon, - ezt is Károly bogarainak köszönhetjük és azon érthetetlen elnézésnek, melylyel túrted, hogy Miczi aféle Pap Mihályokkal encanaillirozza magát. Biztosítalak, hogy az én leányom nem társalogna órákig tanítóival, hanem alig váltana velök pár szót azon tantárgyon kívül, melynek előadására felfogadtam őket.

- Az Uristen jól tudta, miért nem adott neked gyermekeket, - gondolta magában ilyenkor az öreg grófné, ha ezen véleményének nem is adott hangosan kifejezést. Leányának folytonos kritikája annyira kifárasztotta, hogy az társalgásaik végén rendesen már csak magánbeszédet folytatott.

Fili grófné az idén még a szokottnál is túrhetetlenebb volt. A tábornok szegény Rudi halála után jónak látta édes anyját szerencsétlenségük színhelyéről eltávolítani és a pompás nagyúri Dunafokról ide, e kies kis birtokára vitte, hol az öreg dáma nagyon jól találta magát. A ház tágas és kényelmes, de rendkívül egyszerű volt, úgyannyira, hogy Fili grófné lassú, szenvtelen hangján néha órákig nem szünt meg elégedetlenségének az orrán át kifejezést adni.

Már vagy két hét óta időzött Etelligeten, midőn Félix újra felszólítja Pap Mihályt, menne ki helyette Mária grófnőhöz. Barátja azonban nagy csodálkozására az irtózat és ijedelem komikus kifejezésével arcán szabadkozva felugrott.

- Csak ezt ne követeld tőlem, báró! (Félix nagynehezen rávitte Pap Mihályt arra, hogy tegeződjék vele, azonban tűrnie kellett, hogy az változatlanul odabiggyessze a «te» mellé a bárót.)

- Tudod, hogy a tűzbe mennék érted, de most Etelligetre - soha!

Vanderbilt bámulva nézett rá.

- Tegnap találkoztam a tábornokkal és megtudtam, hogy az idén sem kimélte meg őket az ég azon elemi csapástól, melylyel Zátonyi Filoména grófné látogatásának alakjában nekem is alkalmam volt e háznál megismerkedni. A tábornok még jókor elmenekülhetett és engem is intett a veszélytől.

Félix felkaczagott.

- Eredeti egy dáma lehet, ha még a vitéz tábornokot is futásra kényszeríti.

- Barátom, ha a szent György sárkánya nő lett volna, nem hiszem, hogy a hős vitéz lándzsával kezében is oly bátran szembeszállt volna e nevezetes szörnyeteggel.

- Fili grófné még utoljára nőgyűlölővé tesz, - nevetett Félix. - Én részemről, el nem hihetem, hogy Károly bácsi nővére oly borzasztó lehessen, mint a minőnek feltünteted, sőt többet mondok, kedvem jött vele megismerkedni. Ha vasárnap ráérek, okvetlenül kimegyek Etelligetre.

Pap Mihály még görbébbre húzta már úgyis görbe nyakát és mély szomorúsággal arcán tekintett egykori tanítványára.

- Intettelek! - mondá tompán, siri hangon. - Adja az ég, hogy merészségedet meg ne bánd.

Vanderbilt, ki nem sejtette, hogy Pap Mihály tréfájának legalább is fele igaz, vasárnap csakugyan kiment Etelligetre, még pedig, mint vásár- és ünnepnapokon rendszeren, délelőtt, hogy ott villásreggelizzék és délután megadja leczkáját.

Mária határozottan várta, bár nem tudta, örüljön-e jövetelének, vagy féljen tőle. Nem volt tisztában azzal, Félix hogy fog nagynénjével összeférni. S midőn villásreggeli előtt Fili grófné a legkaczerább kis fejkötővel hamis tekercein és oly rövid ruhában, mely aranybőr-czipőcskékbe bujtatott lábait pompásan juttatta érvényre, a szalonba lépett, Mária csendesesen vonult az ablak mellé és a Fili grófné arczbőre érdekében mindig gondosan leeresztett redőnyöket kissé felemelve, az augusztusi verőfénybe tekintett ki.

Ugyan e perczen Vanderbilt alakja tűnt fel a hosszú fasor közepén és Mária, nagynénjéről teljesen megfélemedkezve, örvendezve felkiáltott:

- Nagymama, ott jön Vanderbilt! Tudtam, hogy ma nem fog elmaradni.

Fili grófné szörnyűködve csapta össze kezeit.

- Az istenért, csak nem Vanderbilt Róbert! Ti itt ebben a vadonban tán nem is tudjátok, hogy e télen holmi kártyaadósságok miatt kigolyózták a bécsi Jockey-klubból. Senki sem fogadja többé ezt a tönkrement embert.

Mária szemei csillogtak a pajkosságtól, a mint vidáman felelé:

- Légy nyugodt Fili néni. Csak Vanderbilt Félix, az én latin nyelvmesterem.

- Ah, tehát nem is báró?

- De az, Fili néni. Igazi, hamisítatlan báró, azonkívül pedig végzett orvosnövendék.

Mielőtt Fili grófné ezen ellentmondó válaszáról tudomást vehetett volna, kinyílt az ajtó és a napon való járástól meglehetősen felhevült arczczal belépett Vanderbilt.

A ház öreg úrnője szokott szívélyes jóságával fogadta. Ő nem igen törődött azzal, mit mások az ifjú «társadalmi süllyedésének» neveztek és ódivatú észjárása azt sem engedte, hogy különbséget lásson egy szegény és egy gazdag mágnás között. Neki tökéletesen elég volt az, hogy Félix született Vanderbilt, szerencsétlen családi körülményei pedig csak arra szolgáltattak neki okot, hogy rendesen anyai gondoskodással, mások előtt pedig kitűnő szívélyességgel bánjon vele.

Most is néhány dicsérő szóval mutatta be leányának, ki egyet biczczenett fejével. Azután azon impertinens kiméletlenséggel mereszté reá szemeit és mérte tetőtől talpig, mit a jó modor fölkent papjai és papnői megengedhetőnek tartanak olyanokkal szemben, kik nem bírnak az övékhez hasonló társadalmi állással.

Vanderbilt máskor bizonyosan talált volna módot ezen sértő figyelem visszautasítására, most azonban cseppet se törődött vele. Csak Máriát látta és ha nem is nézett reá, folyton érezte azon meglepetés utóhatását, mit a leányka mai megjelenése előidézett benne.

Mária ma először öltött félgyszűrt. Fehér ruhát viselt, mit fekete öv szorított karcsú derekához. E lenge világos öltönyben, vastag bogban feje búbjára tűzött sötét hajával, nagy, kifejezésteljes szemeivel egy fiatal múzsa átszellemült szépségével bírt.

Fili grófné eleinte legalább gondoskodott arról, hogy Félix ne gyönyörködhesék zavartalanul Máriában. A villásreggeli első fogásánál egyszerre minden átmenet nélkül hozzá fordult:

- A Vanderbilték melyik ágához tartozik ön, báró? - kérde a szokottnál is erősebben orrán át beszélve.

- A Magyarországihoz grófné. Vanderbilt Róbert és Marburg Ilma fia vagyok.

- Marburg Ilma fia, ah - felelé Fili grófné gépies szalonmosolyával, de máris olyan szórakozott tekintettel, mely elárulta, hogy ezen tárgy teljesen megszűnt őt érdekelni. Ezentúl nem beszélt többé Vanderbilttel s jelenlétét nem is vette többé tudomásul.

Félix kezét szeretett volna neki csókolni ezen gyöngéd figyelmetlenségért. Ezentúl semmi sem háborította boldog csevegését Máriával, kit önkénytelenül tartózkodóbbá tett nagynénjének jelenléte. Félixnek így még jobban tetszett és szinte sajnálta, midőn az öreg grófné felállt, hogy szobájába visszavonuljon.

- Mi pedig azonnal bemegyünk Miss Edithához és leczkénkhez látunk, nagymama - mondá Mária, az öreg dámának kezét csókolva.

Fili grófné semmit se szólt. Miss Editha a legfeddhetetlenebb merevséggel indult a fiatal pár után és így, bár az egész dolog nem tetszett neki, egyelőre nem talált okot rosszalásának kifejezésére.

XI.

Vanderbilt régóta észrevette, hogy Máriánál nyelvtani szabályokkal semmire se megy. Természete sehogy se bírta azokat bevenni. Annál csodálatosabb volt a könnyűség, melylyel a fiatal leány a latin nyelv sajátos lényegébe hatolt és annak legfinomabb árnyalatait felismerte. Oly finom érzékkel bírt általában a nyelvek ritmusa iránt, hogy ma, midőn a Pap Mihály által külön az ő számára gondosan összeválogatott szemelvényeket olvasta fel Catullus, Tibullus és Horáczból, Félix egészen új zengzetet fedezett fel e szép dalokban.

Szemeit kezével árnyalva, nemcsak hallgatta, de nézte is Máriát, a mint üde ajka öntudatlan bájjal ismételte ama égő vallomásokat, melyek ezredévek óta porladó szívekből fakadtak. Felhevült képzelete majd Lesbiával, majd Déliával, majd Barinéval azonosítja a szép fehér ruhás leányt, ki pedig azon tudomány Abc-jét sem ismerte még, melyben ezek mesternők valának.

Egyszerre az ablakon szabadon beömlő napfény egyenesen Mária könyvére esett. A leány, ki már egy óra óta elmerülten olvasott, felemelte fejét és csak most vette észre, hogy Vanderbilt szemeit kezével árnyalva ül ottan.

- Hisz magát a nap bántja! - kiáltá felugorva. - Mindjárt leeresztetem a redőnyöket.

- Hát a nap süt? - kérde Vanderbilt mintegy álomból ébredve, és kezét lebecsátva oly sajátos kifejezéssel szemeiben tekintett nem Máriára, hanem maga elé, hogy a leány megdöbbsen.

- Maga túlerőlteti magát Vanderbilt - mondá résztvevőleg - és azt se tudja mi történik körülötte. Pap úr csak a minap mondta, hogy meg fog betegedni, ha ennyit dolgozik. Jöjjön, hagyjuk abba most az olvasást és menjünk csolnakázni. Elviszem Prospero szigetére, mit már régen meg akartam magának mutatni. Hisz emlékszik Shakespeare «Vihar»-ára?

Félix hirtelen erőfeszítéssel rázta le a zsibbasztó kábultságot, mely elfogta és zavarát, mely nem engedte, hogy a leányka arcába tekintsen, önkéntelenül banális udvariassággal leplezve.

- Hogyne emlékezném! - felelé könnyedén, - ha Miranda előtttem áll.

Mária felkaczagott.

- No csakugyan rossz kedvben lehet, ha bókolásra vetemedik velem szemben - gúnyolódott. - Pedig jobb lesz, ha bókjait az igazi Miranda számára teszi el, ki a szigeten a kecskéket őrzi és kinek ilyen nagy szürke szemei és hosszú fekete szempillái vannak. Erzsóknak hívják, ez a Miranda magyar fordítása.

Ezzel Mária nagy szalmakalapját felkapva, mosolyogva mutatott miss Edithára, ki egy chaise longue-on ülve, békésen szundikált. Nagy, csontos kezei térdein voltak összetéve, míg a sárga Tauchnitz-kötet, melyben olvasott, széthulló lapokkal hevert a földön.

- Csak lassan, csendesen, hogy fel ne költsök, - susogott a leány, lábujjhegyen közeledve az ajtóhoz. Midőn kiértek a folyosóra, megkönnyebbülten felsóhajtott.

- No hála Istennek, hogy fel nem ébredt. Legalább nem kell magunkkal vinni, mi egész tréfánkat elrontaná. Márton! - kiáltott le az udvarra elfojtott hangon.

Mire leértek, már a lépcső alján találták Mária kis groom-ját, kitől követve, gyorsan közeledtek a házzal szemben lévő keskeny kikötőhöz. Mielőtt Vanderbilt még kezét nyújthatott volna neki, Mária beugrott a legkisebb ladikba, azután Félixnek helyet adott a mögötte levő padon, míg Márton a járművet leoldva lánczáról, azt egy könnyed lökéssel eltaszította a parttól.

- Ha miss Editha kérdezősködnék utánunk - kiáltá Mária - mondd, hogy a báróval csolnakázni mentem Egy óra múlva itthon leszünk - ezzel evezőjét Félixével egy magasságra emelve, azt épp oly erőteljes csapással eresztette le a vízbe, mint az ifjú. A ladik hatalmas lendületet véve, csakhamar a szabad folyamban úszott.

- Brávó! - kiáltá Vanderbilt önfeledten nézve a szép, ruganyos alakot, a mint az egyforma, erőteljes mozdulatokkal kezelte evezőjét.

A leány egyenesen egy kis zöld sziget felé tartott, mit az aranyfénylő hab, mint egy smaragdot foglalt körül.

- Ott van, látja - szólt hátra, evezőjével maga elé mutatva. - S a legjobb az, hogy egészen gazdátlan; nem tartozik sem a mi birtokunkhoz, sem a máséhoz. A ki itt hajótörést szenvedne, azt mondhatná, hogy két órányira Pesttől, egy magányos szigetre vetette a sors.

- De mi nem fogunk hajótörést szenvedni, - panaszkodott Félix.

- No még az kellene! Mit csinálnánk mi ketten egy magányos szigeten? Maga drágalátos könyvei, én meg lovaim és rattlereim nélkül. Belehalnánk unalmunkba.

- Az én életemről jótállok, - felelé Vanderbilt a mély meggyőződés hangján - sőt azt hiszem, hogy a magáét is megmenthetném.

- Vajjon mivel? - kérde Mária ingerkedve. De ugyane perczben erős lökést éreztek és a ladik csaknem felfordult.

- Álljon meg, vigyázzon! - kiáltá a leány, - hisz egyenesen a fűzekbe megyünk bele. Ott, a homokos közepén kell kikötnünk, másutt nem lehet. Lássá, nem jó az ördögöt a falra festeni - folytatá, evezőjét a kiálló fatörzshöz feszítve, mely csaknem végzetessé vált volna reájuk nézve.

- Az sem jó, ha az ember mint az egykori csillagász az eget nézi, míg a földön, vagy éppen a vizén jár, - mormogá Félix, néhány evezőcsapással kiszabadítva a ladikot kellemetlen helyzetéből és azt a sziget közepe felé fordítva, hol csakhamar kikötöttek.

- És most hova? - kérde kétkedőleg körülnézve.

Sűrű lombfal emelkedett előttük, óriási hársakból, melyeknek egymásba fonódó ágai már is ősziiesen színezett, átlátszó rácsot képeztek. Két oldalt e lombfalat sötét fűzek toldották meg, mélyen a vízbe lehajló, leparkodó ágakkal, mintha e darabka őserdőt a folyam titkos mélye vetette volna fel ide és az szüntelenül visszatörekednék homályos vízalatti hazájába.

- Hisz ez a mese csipkerózsájának kertje, - kiáltá Félix meglepetten - melyen keresztül az ember csak karddal kezében vágthat magának utat az alvó királyleány kastélyához.

- Azt hiszi? - kérde Mária vígan. - Utat csinállok én magának kard nélkül is, csupán szavamnak hatalmával.

Ezzel összefogta ruháját és határozottan nekimenve a lombfalnak:

- Nyilj meg! - kiáltá karját fölemelve.

Csak most vette észre Vanderbilt, ki kissé rövidlátó volt, hogy e helyen alig egy lábnyi széles, kezdetleges ösvény vezet az erdő belsejébe.

- Látja - nevetett a leány - így parancsolok e sziget tündéreibel. És most utánam! De vigyázzon a kabátjára, mert ez olyan országút, melyen legfeljebb Puck és Titánia mozoghatnak kényelmesen.

És csakugyan nehéz volt előrehatolni e meseszerű tömkelegben e buja növényzet között, mely hatalmas vadságában egy délszaki őserdőre emlékeztetett. A milyen sűrűn álltak itt az óriási régi fák, mohával benőtt vastagon kiálló gyökereikkel, lombjuk alig látszott a felkúszó élősdik szingazdag indáitól, melyek törzset és koronát átöleltek és koszorúban, ívekben, hosszú, lenge füzérekben csüggték le az ágakról.

A mint Mária és Félix lassan előre haladtak, fejük fölött csodás alakú diadalíveket, lenge lugasokat, a légben lebegő sátrakat képezett a vadszőlő sárgászöld lombja, itt-ott egész az ösvényre lefüggve és tovább kúszva a mohafedte talajon, mint egy széles, piros vérnyom. A szőlőkoszorúzott ágak minduntalan elzárták útjokat, úgy hogy csak szorosan összeszorúlva mehettek egymás mögött a keskeny ösvényen, míg Félix kezei egyre érinték a leány sötét

haját, a mint a lefüggő lombot fejéről eltávolítani igyekezett. Lassankint egészen elhallgattak. Nehéz, fárasztó munka volt itt előrehatolni, és szíveik hangosan dobogtak, bizonyosan az erőfeszítéstől; fejök szédült, a mint minduntalan meg kellett hajolniok a lomsátor alatt, míg lassankint zsibbasztó lankadás vett erőt tagjaikon.

Egyszerre a mély, nyomasztó csendet halk csilingelés szakította meg.

- Hallja? - susogá Mária égő arczczal, kuszált hajjal hátrafordulva - ez az én tündéreim csengetyűje!

Ugyane perczben egy kecske lépett ki a sűrűből.

Félix idegesen felkaczagott.

- Ez aztán szép tündér, Mária grófné! Nem a nimfáknak van kecskelábuk, hanem a faunoknak és szatiroknak.

- Ki mondta, hogy az én tündéreim nimfák! Különben nézze, nem ér ez fel egy pár zöldhajú driáddal?

Kerek tisztásra értek ki, melyen tíz-tizenkét fehér kecske legelt. Nagyon szelíd állatok lehetnek, mert a mint meglátták látogatóikat, egy pár közülök felállt és kíváncsian körüljárta majd Máriát, kit ismertek, majd Félixet, kivel nyilván meg szerettek volna ismerkedni.

Vanderbilt mélyen felsóhajtott. Ez az arkádiai pásztorkép, bár nélkülözte az emberi staffaget, mégis mintha megtörte volna magányuk nyomasztó varázsát.

Egy fa alá vetette magát és kalapjával legyezgetni kezdé égő homlokát.

- Erzsók! - kiáltá Mária kétszer-háromszor, miután szemeit egy ideig keresve jártatta körül a kis kecskepásztorleány után.

- Ma vasárnap van, bizonyosan haza vitték, - mondá végre bosszúsan. - Pedig úgy szerettem volna magának megmutatni, tarka rokolyájával és piros kendőjével, mit oly festőien tud fejére kötni. - Ezzel Mária egy csomó szőlőindát szakított le és Félix mellé a fűbe ülve, koszorúba kezdé fűzni a gyönyörűen árnyalt lombot.

Vanderbilt némán feküdt lábainál és felnézett a vörösded füzérekkel ékeskedő fasudarakra.

- Miért nem beszél, mire gondol? - kérdé hosszas csend után csaknem türelmetlenül a leány.

- Arra gondolok, hogy tán Dionysos szőlőkoszorúzott menete, a kereszt elől menekülve idevetődött és hogy a daczos isten inkább fákká változtatta bachansnőit, semhogy lássa, mint józanodnak ki a keresztvíztől.

A leány hosszú szempillái alól egy gyors, szikrázó oldalpillantást lövelt Vanderbiltre. Maga sem tudta, miért de nem ezt a feleletet várta kérdésére.

- Bachus jól tette, legalább bűnhődnek ittasságukért - felelé rövid szünet után.

- Nem úgy értem. Miért bűnhődnének? Hisz a bachanáliák nem voltak egyebek, mint azon eszme jelképezése: hogy a legjobb, mit az élet nyújthat - a mánor néhány percze!

Mária meglepetten tekintett Vanderbilt fellángoló szemeibe.

- Így beszél maga, az anachoréta, ki mindig azt állította magáról, hogy mindenről le tud mondani.

- De soha sem állítottam, hogy semmire se becsülöm azt, a miről lemondok. Sőt ellenkezőleg. A lemondás fokozza azon ingert, mit a bírás eltompít. Ki ült valaha oly pazar lakománál, a minő az, a mit az éhenhaló halluczinációja teremteni képes?

A leány kiejtette kezéből a félig befejezett koszorút és nagy szemeivel kérdően nézett Félixre.

- Hát akkor miért mond le?

Vanderbilt szemein ama hirtelen villámok egyike cikázott keresztül, melyek Máriát úgy érdekelték. Szerette volna tudni, mit jelent e pillanatnyi fény, mit egy eszme vagy egy érzés gyújt meg az ifjú szemeiben s a következő eszme vagy érzés ismét elolt.

- Hogy miért mondok le? Azért, a miért e fák nem repülhetnek, vagy e kecskenyáj nem verhet gyökeret kedvencz legelőjén. Lemondok, mert le kell mondanom, mert ez sorsom, mert szegény vagyok és büszke, mert küzdelemre és nem élvezetre teremtet a végzet.

- De hisz ez a szép, ez a dicső! - kiáltá a leány felsugárzó arczczal. - Ha férfi volnék, nem kívánnék nagyobb gyönyörűséget, mint a küzdelmet egy magasztos, egy dicső eszméért! A törekvést oly magasra tűzött cél felé, mely a tömegnek csaknem elérhetetlennek látszanék!

- És ha e cél nevetség tárgya volna, ha rangtársai bolondnak tartanák azon eszmét, melyért küzd?

- Tovább mennék és tovább küzdenék. És minél jobban üldöznének, annál büszkébb volnék küzdelmemre!

- Mária! Nemtöm, védangyalom! - susogá Félix a leány kezét megragadva. Egész arcza átszellemült és tekintetéből olyan delej sugárzott, melytől Máriának le kellett sütnie szemeit. És kezét sem vonta vissza. Úgy látszott neki, mintha Vanderbilt kezével egész lényét ragadta volna magához, mit akarat nélkül, egészen át kell neki engednie.

De ezen érzés csak egy perczig tartott. Egy alig felserdült leányt, kit még hozzá úgy neveltek mintha fiú volna, nem oly könnyű megszelidíteni. Mária a következő perczben már fellázadt azon idegen erő ellen, mely őt oly teljesen hatalmába keríteni igyekezett. Kezét kiragadta Félixéből és nevetve felugrott.

- A míg mi itt a fűben ülve bölcsekedünk, Fili néni ebédre öltözködik. Jaj nekünk, ha el-késünk!

Vanderbilt az elébb még oly sugárzó arcza egészen elsötétült. Durczásan kelt fel fektéből és kabátjáról lefricskázta a fűszálakat. Ez a leány tulajdonképen türehtetlen volt. Olyan, mint az áprilisi nap, melynek hirtelen átváltozásairól soha sem biztos az ember.

Mária nyilván mulatott rossz kedvén. Sötét szempillái alól hamis pillantásokat lövelt reá, míg piros ajkát el nem hagyta az ingerkedő mosoly.

- Jöjjön, eleget pihentünk - mondá, kalapja helyett, mit karjára aggatott, a szőlőkoszorút nyomva fejére. - Én leszek Ariadnéja. - És előre menve, vállán át egy félkaczér, félgöngéd pillantással maga után intette Vanderbiltet.

Elragadó volt e perczben. De a fiatal ember ezt nem akarta észrevenni. Úgy érezte magát, mintha hideg vízzel öntötték volna le. A leirhatatlan csáb, mely éppen a leányka váltakozó modorában rejlett és mely egy nálánál tapasztaltabb férfit teljesen rabjává tett volna, őt, az ujonczot szörnyen lehűtötte.

Szótlatlanul ment Mária után, ki folyton csevegett, csicssergett, míg arcza mindjobban kigyúlt, a mint újra utat törtek maguknak a keskeny ösvényen. Olyanféle sajátságos aggály készté őt a beszédre, mely miatt a gyermekek sötétben énekelnek.

Egyszer, midőn szorosan egymáshoz szorultak, csaknem Vanderbilt karjai közé került, ki mögötte járva két oldalt eltolta az útjokat álló fagalyakat. Az ifjú összereszt, a mint hozzáért a leány és illatos haja már-már ajkát érintette. A vér újra melegebben kezdett ereiben lüktetni és önfeledt ajka egy perczig a sötét bogra tévedt, mely a formás kis fejet megkoro-

názta. Azután halálos ijedelemmel gyorsan kapta vissza fejét, míg előre hajolva a leány arczába nézett, ki azonban semmit sem vett észre.

E perctől fogva Vanderbilt szinte remegve ügyelt arra, hogy Mária kezét se érintse többé és mély megkönnyebbülést érzett, midőn végre kiértek a sziget homokos közepére.

Csak most az erdőből a kopár partra érve vették észre, hogy erős szél kerekedett, mely majdnem lerántotta Mária fejéről a koszorút, úgy, hogy két kezével görcsösen tartania kellett azt.

- No szép idő lett! - panaszkodott a leányka. - Ha nem sietünk, beesteledik és sötétben nem lesz éppen kellemes a szélnek neki menni.

Ezzel szaladva tartott a kised kikötő felé, mit maga a hab vájt ki a homokpartban.

De a mint a kis öbölhöz ért, torkán akadt a szó. A szél által felkorbácsolt hab erősen verte a partot - a ladik pedig nem volt sehol.

Eleinte a helyzet komikuma győzött Mária ijedelmén. Hangosan felkaczagott és koszorúját egy kezével homlokához szorítva, égő, nevető arczczal fordult Félixhez.

- Hajótörés nélkül is ideragadtunk - most tessék kibuvót találni, bölcs professzorom.

De Vanderbilt nem felelt. A mint szeme meggyőződött a valóról és azután visszatévedt a szép leányalakra, melyet az utolsó tíz perczben csaknem folyton karjaiban tartott, úgy látszott neki, mintha a fürgeteg, mely a Duna hullámain forrongásba hozta, az ő bensejében is kitört volna és vérében, agyában zúgna és dúlna. Hirtelen, minden átmenet nélkül, mint egy isteni kijelentés által ébredt azon öntudatra, hogy neki Mária drágább mindennél e világon és hogy egyedül van vele föld és ég között, egy őserdő közepette, mely oly magányos, mint a minő volt az éden kertje!

Hogy szemei mit fejeztek ki abból, a mi bensejében történt, arról önmagának sem volt tudomása. Csak azt látta, mint halványul el Mária az ő tekintete alatt és fordul el tőle, mintha el nem bírná viselni.

- Keresni kell a ladikot, talán a füzek közé tévedt - dadogott a leány, egészen átváltozott hangon.

Vanderbilt mélyen, nehezen fellélegzett, azután nehézkes, lassú lépésekkel közelített a füzekhez. Úgy mozgott, mint egy automata, akarat nélkül, gépiesen.

A füzek között nem volt semmi. Hosszas, fáradságos keresés után kétségtelenné vált, hogy a ladikot elsodorta a hab.

- Nem marad más hátra, mint hogy átúszszam a tulsó partra és ladikot hozzak - mondá Vanderbilt tompán, sajátságosan monoton hanglejtéssel, mely önmagának is oly idegennek hangzott, belsejéből jöve, holott a felkorbácsolt vér erősebben ostromolta agyát és szívét, mint a hab a homokpartot.

Lesütött szemekkel beszélt, nem mert ránézni a leányra.

Mária, ki könnyű ruhájában különben is fázott, reszketni kezdett, mint a nyárfalevél.

- Baj fogja érni, nem engedhetem! - tört ki belőle, míg ujjait görcsösen fonta össze.

Félix feleletképen lehúzta kabátját és elfordított fejjel nyújtotta oda a leánynak.

- Húzza fel, mert meghül - mondá parancsoló hangon. - Engem pedig ne féltsen. Úsztam én már kétszer ilyen távolságra, még pedig ennél czudarabb időben.

- De ha nem szükséges. Egy-két óra múlva biztosan értünk jönnek, ha észreveszik elmara-dásunkat - felelé Mária a kabátot engedelmesen vállaira vetve. Majd homlokára csapott. -

Csak megmondtam volna Mártonnak, hogy idejövünk! - kiáltá olyan kétségbeeséssel, mely teljesen meghazudtolta előbbi biztatását. A leányka imádta nagyanyját és annak aggodalma és rettegése jutott most eszébe.

Vanderbilt komor arccal bámult a tulsó partra. Maga az a gondolat is megörjítette, hogy még néhány órát tölthetne itt Mária mellett, nem merte ránézni, félve érintésétől és sajátos rázkódtatást tapasztalva még hangjának csengésére is, mely édes fájdalommal járta át egész valóját.

Egyszerre szó nélkül, minden előkészület nélkül futásnak eredt és mielőtt Mária megakadályozhatta volna, ledobta czipőjét és a vízbe ugrott.

- Semmit se féljen! - kiáltá egész hidegvérét és ruganyosságát visszanyerve, a mint felbukott a vízből. S midőn Mária látta, mily biztosan és ügyesen szegi át a hullámokat, szívdobogása lassankint lecsendesült és félelme megszűnt. A part nem volt messze és Vanderbiltet vitte a szél, nem kellett az ár ellen úsznia.

Fél úton egy nagy ladik jött elébe. Miss Edithának mégis csak volt annyi esze, hogy sejtse, mikép alkalmasint a szigetre eveztek át. Midőn késő lett és az ebéd órája közelgett, szíve aggodalmában bátran szembe szállt a széllel és maga indult Mária keresésére.

Vanderbilt odakiáltott nekik, hogy Mária a szigeten várja őket. Ő pedig már most lassabban folytatta útját és partot érve, egy hátsó ajtón belopódzott a házba, hol Márton segélyével a tábornok szobáiban, annak ruháiba átöltözött és néhány korty rumot öntött magába. Azután egyenesen a vasutra ment. Ilyen öltözetben nem vehetett részt az ebéden és különben sem lett volna megjelenésre képes. Az elnyomott izgatottság, mit a hideg víz egy időre lehűtött, most kétszeres erővel tört ki rajta. Teljes egyedüllétre, zavartalan magányra vágyott.

Mária ezalatt Miss Editha panaszos szidásai között ért haza. A jó öreg angol leány, ki soha sem bírt Máriával, kétségbeesetten tördelte kezeit.

- Mit mond majd milady ezen hallatlan «escapade»-hoz és főképp Fili grófné!

Nagynénje nevének említésére hamis mosolyának egy árnya jelent meg Mária halvány arcán. Eddig szokása ellenére, néma megadással hallgatta a miss szemrehányásait, talán mert szíve mélyén érezte, hogy igaza van.

- Hát Fili néni is tud a dologról?

- Még eddig hála istennek nem tud semmit - felelé Miss Editha szárazon. - Nemsokára lunch után eljött gróf Toroczky a grófnéval és whistezni kezdtek. Adja az ég, hogy most is whistezzenek!

De a miss jámbor kívánsága be nem teljesedett. Már asztalnál ült a társaság és Fili grófné a határtalan méltatlankodás egy lesújtó pillantásával mérte őket végig, a mint megjelentek. Mégis csak borzasztó volt, hogy nièce-e még az ebéd óráját sem tartja be. Ez a vén angolnő pedig ma utoljára ülne az asztalnál, ha ez az asztal az ő ebédlőjében állna.

Tekintettel arra, hogy vendégei voltak, az öreg grófné sem találta kellemesnek Mária pontatlanságát. De neheztelése nem soká tartott.

- Hát Vanderbilt hova lett? - kérdé Máriától.

A leány szerencsére éppen zsebkendője után hajolt le. Máskülönben mindenki észrevette volna, hogy a hirtelen, égő pirt, mely arcát elárasztá, ez a kérdés idézte elő.

- Nagyon elkéstünk a lecskénkkal. Félt, hogy elmulasztja a vonatot. Bocsánatot kéret, kedves nagymama.

Mária furcsa, szakadozott, rövid mondatokban beszélt. De éppen halat ettek és nyilván a szálkákkal volt elfoglalva. Másrészt pedig Fili grófné gróf Toroczkayval az elmúlt tél udvari ünnepélyeinek kegyeletes emlékeibe merült, úgy, hogy senki sem figyelt a fiatal leány első, rosszul sikerült kísérletére a hazugság terén.

XII.

- Nem tudom mama, minek fíusítják Máriát és csinálnak olyan nagy dolgot a majorátusból, ha nyugton tűrik, hogy ez a maguk öreg angolnője őt a legelső jött-ment kalandornak kezére játssza?

Ezen szeretetreméltó kérdés Filoména grófnétól eredt, ki másnap igen hosszú, szigorú képpel jelent meg a reggelinél. Márton természetesen mindent elbeszél. S így a tegnapi események története az inasok szobájából a komornák szentélyébe ment át, hol a női képzelet találékony-sága folytán úgy kompozícióban, mint színezésben gazdagodva, mdlle Claire közbenjárásával utoljára Fili grófnének is tudomására jutott.

Fili grófné t. i. a komornájával való pletykázást azon kegyes leereszkedés keretébe illőnek találta, melynek segélyével minden kizárólagosság mellett is oly könnyen lehet népszerűsége szert tenni.

Az öreg dáma, kinek Mária még tegnap este lefekvés előtt bűnbánólag meggyónt, előre tudta, hogy Filoména nagy dolgot fog e csekélységből csinálni. Ezért éppen nem fogadta örömmel azon hírt, hogy miss Editha egy kezdő nátha fejfőrcsei miatt el nem hagyhatja szobáját; Mária pedig még nem jött haza reggeli lovaglásából. A milyen békeszerető volt Szentendrey grófné, lehetőleg kerülte az egyedüllétet leányával és másra bízta a vele való vitatkozást.

Most fájdalom, mégis csak egyedül kellett vele szembeszállnia. Az egyenesen hozzá intézett kérdést sem hagyhatta válasz nélkül.

- Nem értelek kedvesem. Talányokban beszélsz - mondá, csakhogy időt nyerjen. S ezalatt szemei vágyteljesen tekintettek az ajtó felé, remélve, hogy Mária végre mégis csak megjelen.

- Nem értesz mama? Ugyan ne tettesd magadat. Jól tudod miről beszélek. Égbekiáltó illetlenség, hogy miss Editha tegnap egyedül engedte Máriát a szigetre menni ezzel a kalandorral, kinek szándékai nagyon is világosak.

- Bocsáss meg kedvesem, de nem jól vagy értesülve - felelé az öreg dáma, idegesen babrálva gondosan ápolt fehér kezeire hulló csipkéivel. - Miss Editha nem bocsátotta őket egyedül a szigetre, hanem lunch után elaludt és ők elég meggondolatlanul nélküle mentek el. Ez különben nem nagy baj, Mária még nincs bemutatva és itt a vidéken mindenki tudja, hogy Károly kívánsága folytán szabadabban mozoghat, mint más fiatal leányok. Azután meg Vanderbilt nem kalandor. Hisz magad is tudod, hogy csak oly családból való, mint te. S ha apja gazember is, mi reá nézve elég szerencsétlenség, az ő becsületéről kezekedik az, hogy Pap Mihály hozta házunkhoz, ki nevelője volt és gyermekkor óta ismeri.

Fili grófné kimondhatatlan bámulattal nézett édesanyjára.

- Hát ez is garancia? Kezdem észrevenni mama, hogy Károly megzavarodott nézetei ragadó-sak.

Az öreg dáma összeránczolta homlokát; ma hamar kifogyott a türelemből.

- Gondolj a mit akarsz, csak nekem hagyj békét - felelé még idegesebben. - És aztán kérni foglak, ne háborgasd Máriát e dologgal. Nem szeretném, ha elvesztené elfogulatlanságát.

- Oh, Máriára most nem is számítok; a milyen jól nevelt leány, az étkezésekről többnyire el szokott késni. Nem látod mama, hogy mindentől eltekintve, a több órai lovaglás sem igen előnyös Máriára nézve? Teint-je már is olyan, mint egy cigányleányé.

És Fili grófné egy futó pillantást vetett az átelleni tükörré, vagyis inkább saját arczára, mely már e korai órában oly leánydad, rózsás pirban tündökölt, hogy Charles Fay akár kirakatába állíthatta volna.

E perczen kinyílt az ajtó és berontott Mária, lovagló-ruhában, ostorral kezében, két ugató rattlertől követve, mely örvendezve ugrált fel rajta.

- Már megint elkéstem! - kiáltá lelkendezve és nagyanyja nyakába borult. - De oly szép volt a regg - és úgy-e nem haragszol, édes, kedves, aranyos nagymamám?

Fili grófné gúnyosan húzta le a szája szélét.

- Ez aztán a comtesse-modor! - mondá élesen, míg szemei éppen nem jóakaró pillantással futottak végig a fiatal leány alakján. - Ha az én leányom volnál Mária, szobádba küldenék fel és két napi árestomra itélnék.

- De nem vagyok a leányod Fili néni és ennél fogva nagymama engedelmeivel azonnal reggelimhez látok - felelé Mária nyugodtan. Ezzel magas tetejű kalapját egy székre dobva, kuszált haját két kezével lesimítá és asztalhoz ült.

Fili grófné a pirosítón keresztül elpirult a haragtól.

- Ily derangiert toiletteben kocsisokkal ül asztalhoz az ember és nem dámákkal. De mi is várható egy leánytól, ki annyira megfélemedezik magáról, hogy nyelvtanítójával...

Az öreg grófné leánya karjára tevé kezét.

- Ne bánts d a gyermeket, - mondá békítő, csaknem kérő hangon.

De a békítés későn jött. Mária már felugrott és égő arczczal, villogó szemekkel állt nagynénje elé:

- Nos, ki vele, Fili néni! Mi kifogásod nyelvtanítóm ellen?

- Oh, ellene semmi. Miattam akár mongol nyelvre taníthat! Még azt se bánom, hogy ilyen tarirt ember fia - felelé Fili grófné a leirhatatlan megvetés hangján. - Kifogásom csak ellened van. Megbocsájthatatlanul viseled magad vele szemben. Bebarangolod vele a vidéket és olyan kompromittáló dolgokat követsz el, hogy maholnap még elbízza magát és azt képzei, hogy intrigueje csakugyan célhoz vezet.

- Intrigueje? Nem értelek, Fili néni.

- Valóban Mária, az ember azt hinné, hogy egy öt éves gyermekkel van dolga és nem egy felnőtt comtesse-szel. Azt hiszed, hogy az efféle tönkrement mágnás csak azért csempészteti be magát egy gazdag örökös nő házába, hogy vele latinul tanuljon?

A fiatal lány nagyanyílt szemekkel, bámulva tekintett nagynénjére. Azután egyszerre világos lett előtte, mire czéloz és arczát még sötétebb pir futotta el, míg nyulánk alakja megrázkódott a felindulástól.

- Ez aljasság! - tört ki belőle végre. - Hogy mersz gyanúsítani egy tisztességes embert, ki Károly bácsi barátja és kit nagymama bizalommal fogadott házához?

Mária haragja még fokozta Fili grófné hidegvérű nyugalmát, melylyel felsőbbbsége érzetében épen a legsértőbb, leglealázóbb dolgokat szokta előadni.

- Mindenekelőtt, ma petite - felelé megsemmisítő hidegséggel - kövesd meg magadat és ne használj drasztikus kifejezéseket. Ezt éppen nem tartjuk comme-il-faut-nak a szocizetásban. Mi pedig a nemes báró becsületét illeti, nyugodt lehetsz, nem vonom kétségbe. Egészen természetes, sőt dicséretes, ha elkopott czimerét megszeretné aranyozni. Csakhogy nem találom szükségesnek, hogy mi szolgáltassuk az aranyat hozzá. Az efféléket kedvesem, a mi körünkbeli emberek milliomos bankároknak és felgazdagodott henteseknek szokták átengedni.

- De hiszen az effélékről köztünk általában szó sem volt soha - felelé Mária mély megvetéssel és visszaült helyére. - Ilyet csak Fili néni tud kigondolni és nem Vanderbilt Félix, kinek észjárása sokkal tisztább és nemesebb ennél.

A leány hirtelen haragját, külsőleg legalább lenéző dacz váltotta fel. El volt határozva, hogy szúrást szúrással viszonzoz, még pedig épp oly hideg felsőbbbséggel, mint Filoména.

Azonban ellenfelének gyakorlott ügyessége nélkül számított, az éles szóvita terén. Mégis csak összereszt, midőn Filoména gúnyos mosolylyal megjegyzi:

- Igazán, észjárása oly tiszta és nemes volna? De azt meg nem gondoltad kis bolond, hogy rossz taktika volna tőle, ha orrodra kötné terveit. Majd az első kedvező alkalommal meg fogsz győződni, hogy nekem volt igazam.

- Már meg volt a kedvező alkalom. Vanderbiltnek tegnap csak ott kellett volna maradnia a szigeten. Tudta, hogy meg nem mondtam, hova megyünk és így azon chance-ja volt, hogy estig, vagy tán éjjelig ott ragadunk és hogy ekkép feltűnően kompromittálhat.

Fili grófné hangosan felkaczagott.

- Igazi bébe vagy Mária - mondá kedélyesen - és az ember úgy megsajnálja naivitásodat, hogy haragudni se bír reád. Hát nem látod, hogy az egész komédia volt? Alkalmasint nem is kötötte oda a ladikot és midőn az eltűnt, csaknem szó szerint utánozta a «szegény ifjú története» legérdekesebb jeleneteinek egyikét. Csakhogy nem egy toronyablakból le, hanem a vízbe ugrott, hogy érdekessé tegye magát.

Mária nem felelt. Egy szót se bírt volna többé szólni. Már régóta küzdött könyeivel és érezte, hogy ha száját kinyitja, zokogásra fakad. Letette asztalkendőjét, felállt és kiment a szobából.

- Nos, meg vagy elégedve, elég kellemetlenséget okoztál a szegény gyermeknek? - kérde az öreg grófné annyi keserőséggel, a mennyi általában kitelt tőle.

- Csak kötelességemet teljesítettem - felelé Fili grófné méltóságteljesen. Minthogy e háznál senki sem ügyel erre a szerencsétlen leányra, legalább én akartam figyelmeztetni, hogy egyenesen vesztének rohan. - Ezzel egy mély meghajlással - Fili grófné a külső udvariasság szertartásairól soha sem feledkezett meg - kezet csókolt édes anyjának és visszavonult.

Mária eddig már szobájában kerevetére vetve magát, életének első keserű könyeit sírta. Ma reggel még könnyű szívvel ügetett végig a verőfényes Duna partján, szeretetteljes tekintettel nézve a kis zöld szigetet, hol oly feledhetlenül kedves perczeket töltött. Mintha tegnap óta valami közös titok egyesítette volna a szőlőkoszorús fasudarokkal oda át és a bonyolódott színgazdag rengeteggel, melyen oly nehezen bírtak keresztülhatolni.

Mária felemelte lovagló-ostorát és kétszer átköszönt a kis smaragd zöld ponthoz a kék folyam közepén. Azután a sajátságosan nyugtalanító emlékek, melyek éjjelét is megzavarták, újra arczába kergették a vért és lovát megsarkantyúzva, oly eszeveszett futásnak indult, hogy szegény Márton csak nagy nehezen bírta ponnyjával utólni.

A mozgás, a levegő, az üde, verőfényes regg azonban csakhamar megtették hatásukat ezen egészséges, romlatlan kedélyre, melyben nyoma sem volt a tekintetekből és kézszorításokból élősködő érzelgősségnek. Nyugtalansága nemsokára megszűnt és a tegnapi nap nem hagyott hátra benne egyebet, bizonyos benső örömnél valami kedves, különösen boldogító felfedezés fölött, mit eszébe sem jutott közelebből elemezni.

És most! - A fiatal leány, ki arcát kerevetének párnái közé temetve oly keservesen zokogott, nem is tudta, hogy oly valamit sirat, mi ma örökre meghalt benne. Még nem hitt Fili grófné szavainak, mély utálattal utasította vissza gyanúsításait, de azok azért mégis megtették romboló hatásukat. A kétely lassan ölő mérge szívébe hatolt és rajta is be kellett bizonyulnia azon igazságnak, hogy egy csepp e méregből elegendő arra, hogy a legtisztább lelkiület naiv elfogulatlanságát megsemmisítse.

Midőn a tábornok harmadnapra - Filoména az előtte való estén elutazott - hazakerült, azonnal észrevette, hogy Máriának baja van. A leány csendes és szórakozott, majd meg feltűnően ideges volt, kedves sportjait elhanyagolta és órákig ült egy helyen valami könyvvel kezében, mit rendesen megfordítva tartott, úgy, hogy utoljára észrevették, hogy csak ürügyül használja.

- Ennek alkalmasint Fili az oka, dörmögött a tábornok, midőn egyszer egyedül volt édes anyjával. Gróf Szentendrey nem szerette a faggatásokat és magyarázatásokat, melyek szerte elmérgesítik a dolgokat. Ennélfogva semmit sem szólt Máriának, édes anyja előtt azonban képtelen volt aggodalmát elrejteni.

Az öreg dáma vonakodva, de utoljára mégis elmondott mindent és bár szelid jósága az elbeszélés folyamában nagyon is gyengén színezett, a tábornok mégis dühbe jött.

- A vén bolond! mondá felugorva. - Mindent az ő saját utálatos, világias felfogása szerint ítél meg, holott az olyan lelkiüetről, mint a minő a Félixé, fogalmat se bír magának alkotni. Tudod-e, hogy ez a gyerek csak azért ád leczkéket, hogy ne kelljen Alhausennétől apanage-t elfogadni, pedig a báróné úgy szereti, mint saját fiát.

Az öreg grófné gyengén köhicsélt, a mi nála azt jelentette, hogy nem ért egészen egyet azzal, a mit mondanak neki.

- Hisz éppen azt nem helyeslem - mondá végre halkan, mialatt kissé zavartan tekintett fiára. - Mint báró Vanderbiltnek az apanage-t el kellett volna fogadnia.

- Ezt maga nem érti anyácskám - felelé a tábornok nyájasan. - Félix eljárása már megint azon új világrendhez tartozik, melyhez mama nem tud alkalmazkodni. De azt csak megengedi, úgy-e, hogy egy ember, ki még nagynénjétől sem fogad el évi járulékot, aligha hajhászsa az örökös-nőket?

- Hisz az csak Fili bolond képzelődése volt. Egy perczig se gyanakodtam Vanderbiltre.

- Bár Miczinek is volna annyi esze. Csakhogy fogadni mernék, hogy a kis bohó komolyan vette bájos nővérem épületes beszédjét és most azon bánkódik, hogy ő hozzá csak önérekből szívesek az emberek. Hogy a tüzes mén...

A tábornok elharapta az utolsó szótagokat és bűnbánó képpel nézett az öreg grófnéra, ki elmosolyodott.

- Csak rajta Károly! Ez is az új világrend egy olyan szabadalma, melyhez nem tudok alkalmazkodni, úgy-e?

A tábornok nevetve csókolt kezét anyjának, azután bekopogtatott Máriához és addig enyelgett és tréfált vele, míg a leány felvidult és ráállt, hogy nagybátyjával Toroczkyékhoz átlovagoljon. Másnap aztán ismét valami más kirándulásról gondoskodott és utoljára csaknem min-

dennap volt egy új terve, melylyel Máriát szórakoztatta, úgy, hogy a fiatal leány lassanként, legalább részben vissza nyerte vidámságát.

Vanderbiltet soká nem látták. Pap Mihály jött el helyette és Mária szokása ellenére egyszer sem kérdezősködött tanítója után. Ez feltűnt a tábornoknak. Az öreg úr most folyton szemmel tartotta Máriát és bár semmi megjegyzést nem tett, elhatározta, hogy adandó alkalommal megfigyeli őket és finoman kiegyenlíti minden félreértést, mely köztük létrejött.

A sors azonban gróf Szentendrey terve ellen működött. Vanderbilt egy oly napon állított be újra, midőn öreg barátja hivatalában tartóztatva lévén, haza sem jött, míg az öreg grófné bevásárlások végett Pesten járt. A fiatal ember azon elhatározással ment ki Etelligetre, hogy ezúttal elbúcsúzik Máriától, ürügyül adva szigorlatát, mely után azonnal haza szándékszik utazni. S ezen elhatározása még jobban megszilárdult, midőn észrevette, hogy a leány, ki miss Editha szobájában fogadta, feltűnően hideg hozzá.

Mária egyetlenegy szóval sem említette a szigeti eseményeket, de még meg se kérdezte: a kényszerült hideg fürdő meg nem ártott-e neki. Minden bizalmasabb társalgás elkerülésével, azonnal könyvei után nyult és oly feltűnő közönnyel kezdett Pap Mihály szemelvényeiben olvasgatni, hogy Félix megdöbbsent.

- Vajjon mi baja? - kérde magától, a bájos lehajtott arcot nézve, mely ma rendkívül halavány volt. És a mint szemeit Márián feledte, a régi varázs, mely ellen majdnem két hétig sikertelenül küzdött, ismét megszállta lelkét és e varázsszal elvegyült a válás keserű, csaknem elviselhetetlen fájdalma.

«Bármit és bárhogya tesz, bármerre irányozza a léptét,
Lopva a kedvesség mindig utánna megyen.
Ha leereszti haját, bűvöl leeresztve a fürtje,
S hogyha csomóba szedi, akkor is elragadó!»

olvasott Mária friss, kissé éles hangján, melynek dallamosságát még fáradt közönye sem bírta megsemmisíteni. És Félix összerezsent, midőn a latin költő ékesszóló szavai újra felidéztek emlékében azt az édes, röpke percet, midőn az erdő magányában égő ajka a leány illatos hajára tévedt.

Pillantása ellentállhatatlan delejt árasztott, mert Mária ugyanekkor felnézett és szemei Vanderbilt önfeledt tekintetével találkoztak. A leány észrevehetőleg összeborzadt, míg arcát mély, haragos pír futotta el. Majd ajkait megvetően lehúzza, hideg, szűró pillantással nézett az ifjú izgatott arcába.

- Mit gondol Vanderbilt, - kérde éles, szakadozott hangon, mely minden szónak külön nyomatékot kölcsönzött, - hány milliója lehetett Sulpiciának, hogy Tibullus így utánna bolondult?

Még ki nem ejtette egészen e szavakat, midőn már megbánta. Vanderbilt szemein leírhatatlan kifejezés vonult át, mely még hónapokig ezután is üldözte, majd tekintete és ólomszínűvé vált arcza csaknem megkövesültek.

- Nem hiszem, hogy Tibullus korában még az árfolyam szerint fejlődtek volna az érzelmek, felelé fagyos nyugalommal - ez csak az újabb kor vívmánya, még pedig, mint kérdése is bizonyítja, nagyon általánossá vált vívmánya.

Vanderbilt hangja tiszta és szilárd volt s az utolsó szavakat bizonyos kicsinyléssel ejtette ki, mely a leányt mélyen megsebezte. Már valami csipős válaszra készült, midőn az ifjú halott-halvány arcza és komoly meglepetten kérdő szemei megakaszták ajkain a szót.

Zavartan sütötte le szemeit és tovább olvasott, minden szónál akadozva, meg sem értve, mit olvas, míg végre becsapta a könyvet és felugrott.

- Nem bírok ma olvasni, fejem fáj, rosszul érzem magam! - kiáltá könyeit nagynehezen visszafojtva.

Vanderbilt is felállt.

- Csakugyan úgy látszik, hogy rosszul van, Mária grófnő - mondá szeliden. Azután óráját kihuzva. - Legjobb lesz, - folytatá - ha kissé ledől és leczkénket inkább máskor folytatjuk, midőn nekem is több időm lesz. Ma úgylis sietnem kell.

Szelid nyugalma részben legalább a leánynak is visszaadta önuralmát.

- Bocsásson meg, de igazán nem vagyok jól - ismétlé gépiesen. Azután, mintegy hirtelen a félelemtől megszállva: - de azért el ne menjen, mindjárt jobban leszek! - kiáltá fejét vesztve és az ajtó elé állva.

- Ezt be nem várhatom. Fontos teendők miatt hatkor okvetlenül Pesten kell lennem.

Volt valami Vanderbilt hangjában, mi Máriát meggyőzte arról, hogy hiába marasztalja. Le-sütötte szemeit és elmozdult az ajtótól.

- De szerdán ugy-e eljön megint, szokott órájában várhatom? - kérdé higgadságra törekedve, bár szíve hevesen dobogott és nagy szemei aggályosan vizsgálták Vanderbilt arcját.

- Hogy ne jönnék el, bizonyosan eljövök - felelé Vanderbilt, fesztelen egykedvűséggel nyulva kalapja után.

- Már megy, báró úr? - kérdé miss Editha, ki most lépett be egy csomó kulccsal kezében. Etelligeten, hova csak a legnélkülözhetlenebb cselédség kísérte el Szentendreyéket, nem volt kulcsárné. Az öreg grófné házát rendszeren miss Edithára szokta bízni, ha, mi nagyritkán megtörtént, Pestre ment.

- A grófnő rosszul van - felelé a kérdező, az öreg leánynyal kezét szorítva. - Azt tanácsolnám, hogy fektesse le és itasson meg vele valami csillapító italt. Néhány nap múlva magam jövök el hogylétéről kérdezősködni - és Vanderbilt a hölgyeknek újból szívélyesen köszönve, nyugodt, nyájas arcczal hagyta el a szobát.

De alig, hogy leért a lépcsőn és a háznak hátat fordított, arcza sötét, vad, szinte fenyegető kifejezést öltött, míg kezeit ökölbe szorítva, úgy összeharapta ajkait, mintha valami türhetlen belső kín gyötörné.

Ez a kitörés azonban csak rövid tartamu volt. Vanderbilt bámulatos önuralma, mely folytonos gyakorlat által második természetévé vált, most sem hagyta cserben. A harag, fájdalom és szenvedély, mely arcját egy perczig oly félelmetesen eltorzította, lassankint visszaszorult szívébe és midőn a vasuti állomáshoz ért, vonásai ismét visszanyerték szokott hideg komolyságukat. Így ért haza. És míg Szelényi inasa, ki nagynénje határozott kívánságára egyelőre még nála maradt, dolgozó-szobájában meggyújtotta a lámpát, Félix felvette könnyű házi zekéjét, átnézte leveleit, azután kiküldte a szolgát és íróasztalához ült.

Elővette könyveit és lassan lapozgatott bennök, majd szórakozottságát vasakarattal leküzdve, egy tanulmány folytatásához látott, mit egy külföldi orvosi szaklap számára írt. De még nem jutott el az első oldal közepére, midőn egyszerre égő pir borítá arcját, a toll kiesett kezéből és felugrott. Néhány perczig sikertelenül küzdött felindulása ellen; azután egy elfojtott, szinte hörgéssé váló kiáltás, mint egy megsebzett állat panasza tört fel kebléből és kezeit arczába csapva, visszarogyott székére.

- Ezt nekem! nekem! - ismétlé, újra meg újra tompa zokogás közt, míg ujjain ritka, égő könyvek szivárogtak keresztül.

XIII.

Szelényi István nem volt nagy levélfíró. Csak Félixszel szemben tért el szokott lakonikus irányától, mely leveleit többé-kevésbé jól fogalmazott táviratokhoz tette hasonlókká és hetenkint igen mulatságos leírásokat küldött neki a megyéjében folyó választási mozgalmakról.

A kormánypárt jelöltje a főispán fia, gróf Derecskey Kamilló volt, ki a népszínház színpalái mögött és a «Mum»-fogyasztás terén elismerésreméltó sikereket aratván, pompásan beillett a kormánypárti «claque»-ba. A megyében azonban mégis nagyon rosszul álltak e nagyérdemű dandy dolgai. Vanderbilt, ki eddig soha sem foglalkozott helyi politikával és annak csinját-binját legkevésbé sem ismerte, gyakran elgondolkozott a fölött, miért költséget a kormány - mert Derecskeyéknek ugyan nem volt miből költeniök - egy ilyen, számára teljesen elvesztettnek látszó állomásra. Csak később tudta meg, mily hatalmas támaszszal bírtak ez alkalommal a konzervatívek a megye két dúsgazdag mágnás családjában, mely már azért is fitogtatott szörnyen feudális elveket, mert még alig két évtized óta szerepelt a góthai almanachban. Nem a kormány, hanem ők költögettek oly bőkezűen és talán mindenütt sikert arattak volna, csak Szelényben nem, hol Pista ellenállhatatlan személyiségevel volt dolguk.

Szelényi igen mulatságosan írta le Félixnek, a testes gróf Andorfi szenvedélyes izgatásait, ki minden alkalmat felhasznált, hogy családja hiányzó ősiségét túlzott loyaltással leplezgesse, s ki ennél fogva úgy tüntette fel ellenfelüket, mint egy vérszomjas Jakobinust. Ugyane levélben aztán Derecskey Kamilló egy beszédének kivonatát is közlé, «ratscholó» mágnás magyarságának kitűnően eltalált helyesírással.

Vanderbilt jót nevetett e leveleken, melyek könnyebben viseltették el vele ezen rá nézve oly keserves napok terhét. Csüggedt lelke most már sokkal élénkebben érdeklődött Pista pályája, mint a magáé iránt. Míg türelmetlenül számítgatta a napokat a választásig, bágyadtan és csak rendkívüli erőfeszítéssel bírta rászánni magát, hogy tanulmányait folytassa. Minden törekvése, egész nagyravágyása egyszerre silánynak, czéltalannak tünt fel előtte, azon boldogság elérhetetlenségének tudatában, melyhez gondolatai újra meg újra beteges makacssággal visszatértek.

Ha most mindjárt szakíthat a multtal, ha elutazhatik vagy legalább elmaradhat Etelligetéről, legalább bevégzett ténynyel áll szemben. Bevégzett tényekkel pedig, még ha azok a legnagyobb szerencsétlenségből állanának is, a Vanderbilt természetével bíró emberek sokkal könnyebben küzdenek meg, mint bizonytalan helyzetekkel.

De mélyen megsebzett büszkesége nem engedte a távozást. Sőt sokkal gyakrabban, mint azelőtt, ment ki Etelligetre, könnyed vidámságával és elfogulatlan szívélyességével Mária nyugtalanságát növelve, ki ezentúl hiába kereste tekintetében és arczában az elfojtott érzelm azon önkénytelen kisugárzását, mely azelőtt oly mély hatással volt reá. Vanderbilt olyannyira uralkodott magán, olyan hatalommal bírt még tekintete fölött is, hogy a leánynak néha úgy látszott, mintha minden, a mit vele átélt, vagyis inkább általa átérzett, csak álom lett volna.

Vanderbilt és Mária tán önmaguknak sem vallották be, de mindkettejüknek nagy megkönnyebbülésére szolgált, hogy most történetesen soha sem maradtak egyedül. Rendesen a tábornok szakasztá félbe leczkéjüket, ki azt találta, hogy Mária rossz színben van és legszívesebben teljesen eltöltötte volna a tanulástól. De a fiatal leányt most minden ellentmondás felizgatott s azon indítvány, hogy leczkéit be kellene szüntetni, oly ingerültté tette, hogy a tábornok csak úgy közvetve dolgozott ellenök és azon éppen nem koholt ürügy alatt, hogy a szelényi választások iránt érdeklődik, leczke közben minduntalan benyitott miss Editha szobájába.

Vanderbilt ilyenkor rendesen felolvasott neki egy-egy mulatságosabb részletet Pista leveleiből, míg a tábornok elégedetten dörzsölte kezzeit.

- Derecskey apa és fiú már most biztosan kikapnak - mondá kedélyesen. - S én ennek annál jobban örvendek, mivel gyűlölöm ezt a fajt. Konzervatívek! Az ördögbe is, inkább azzal bizonyították volna konzervatív érzületöket, hogy vagyoniukat konzerválták volna.

Vanderbilt felkaczagott.

- Ne kaczagj, öcsém - folytatá a tábornok mindjobban felhevülve. - Ez nem szóbeszéd, hanem nagyon is komoly valóság. Vagyoniilag elzüllött, rendetlen emberek ugyancsak roskatag, megbízhatatlan támaszai egy kormánynak.

- Csakhogy Károly bácsi elfelejti, hogy Pista, ha megválasztják, még ilyen roskatag támaszuk se lesz, sőt annak ellentéte.

- Csak rajta, becsületes harcban megsebesíttetni, de még legyőzetni sem szégyen. De ha az embert a saját pártjabeliei kompromittálják, mi az ilyen Derecskeyekkel mindennapi dolog, ez legalább is kellemetlen tapasztalás.

Néhány nappal később Vanderbilt távirattal kezében lépett be Szentendreyékhez. A tábornok vadászatra és ebédre hívta meg, mely a család még mindig tartó gyásza miatt ugyan minden ünnepélyes színezetet nélkülözött, de mégis egybegyűjtötte házában az egész vidék előkelőbb sportsmenjeit. Vanderbilt pár sorban bocsánatot kért, hogy sürgős teendői miatt csak estefelé jelenhet meg egy órára és csakugyan már a fekete kávé után találta a társaságot.

A távirat tartalma mindannyiokat felvillanyozta. Szelényi István megyéjében megválasztott, még pedig óriási többséggel. Mecserszkyék és Andorfiék hiába izgattak ellene, Derecskey Kamilló hiába tanulta be és ratscholta el a legszebb népboldogító frázisokat, a döntő órában mindnyájukat tönkretette az ifjú hódító szava. Vanderbilt kihúzta zsebéből több ellenzéki lap esti kiadását. Mindannyian már is úgy beszéltek Szelényi Istvánról, mint egy új Messiásról.

- Csak hamis prófétának ne bizonyuljon - mondá gróf Toroczkay szárazon. - A korszellem ellene van. Mindenütt reakció jelentkezik a szabadelvű eszmékkel szemben.

- Igen, a felszínen - felelé Vanderbilt, ki nagyobb társaságban nem igen szokott politizálni, ez egyszer azonban nagy felindulásában mégis csak felszólalt. - Önök, a kik fönn vannak, reakzionárius sporttal üzik az időt, míg alattuk egy világ forrong és vajudik.

- Mely forrongás és vajudás néhány ágyú láttára azonnal meg szokott szűnni. Hagyjuk ezt, édes Vanderbilt. A néptribun szerepe most már háládatlan szerep.

Vanderbilt elmosolyodott.

- Pista nem néptribun. És aztán a szerep úgyis mellékes dolog - a művész a fő, ki a szerepet játsza.

- Ez a saját doktorságára vonatkozik - sűgött össze néhány fiatal mágnás, ki többször találkozott Vanderbilttel Szelényinél és azon kicsinylő leereszkedéssel bánt vele, mely elől legszívesebben kitért. E fiatal uracsok tartották távol Máriától is. A leányka a társaság fiatalabb részének központját képezte és hangos vidámságot fejtett ki. Minduntalan felhangzó csengő kaczagása át meg átjárta Vanderbiltet, ki nemsokára ott hagyta az izgatottan vitatkozó urakat és az öreg grófné mellé ült. De pár percz múlva órájára nézve, onnan is felállt, kezet csókolt az öreg dámának és a tábornokhoz lépett.

- Egy szóra, Károly bácsi - mondá halkan.

A tábornok azonnal a legközelebbi ablakmélyedésbe követte őt.

- Bocsánat, hogy zavartam - folytatá az ifjú - de nem akartam búcsú nélkül elutazni. Tegnap estem át szigorlatomon és holnap hajnalban indulok hazafelé.

- Már holnap? - kérdé mellettök egy halk, fátyolozott hang. Csak most vették észre, hogy Mária otthagya vendégeit és hozzájuk csatlakozott.

- Már? Régen el kellett volna készülnöm és csak restségem az oka, hogy még most is itt vagyok. De hiszen Pap Mihály itt marad, - folytatá közönyösen - Mária grófnő nem fog nélkülözni.

- De nélkülözni foglak én öcsém, ha nem is sokáig. Szorgalmasan jártam a dolgod után és a mint csak lehet, megkapod egyetemi magántanárrá való kinevezésedet.

- Köszönöm Károly bácsi, még pedig nemcsak ezt, de ezer jóságát, jó tanácsát, melylyel támogatott.

- Szót sem érdemel öcsém, máskor is szívesen megteszem, főképp ha egyszer úgy állsz elémbé, hogy katona akarsz lenni kuruzsló helyett.

- Nem hiszem, hogy ez valaha megtörténne, - felelé Vanderbilt mosolyogva. - Pedig Károly bácsiért sokat megtenne az ember.

A tábornok a függöny mögé vonta a fiatal barátját és megölelte.

- Isten áldjon! - mondá elérzékenyülve - és gratulálj Pistának az én nevemben is. Ellenfelek leszünk a házban, az igaz, de szívünk mélyén mégis egyet érzünk. Ezt megmondhatod neki.

Ezzel még egyszer kezet szorított Vanderbilttel és vendégeihez tért vissza.

A fiatal ember még Máriától is el akart búcsúzni, de már nem látta sehol.

- Jobb így - gondolta magában keserűen, midőn észrevétlen távozása közben, a szomszéd szobában, hova a fiatalság ezalatt vonult, vidám kacagást hallott. - Ezek hozzávalók, míg én pária vagyok saját osztályom közepette. Legjobb, ha lételemet is elfelejti.

Az előszoba üres volt midőn kijutott. Az inasok mind benn a kávéasztalok eltávolításával voltak elfoglalva és Vanderbiltnek egyedül kellett kabátját felhúznia. Már kalapja után nyúlt és a lépcső felé tartott, midőn kinyílt egy ajtó és Mária halvány arczzal, izgatottan fénylő szemekkel lépett ki.

- Még istenhozzádot akartam mondani, - mondá sietősen, kezeit kinyújtva.

Vanderbilt megragadta a hosszúkás, finom két kezet és reájuk hajolt.

- És - és - folytatá a leány előbb akadozva, de aztán mintegy kétségbeesett elhatározás által felbátorítva, - bocsásson meg, ... ha valamikor... talán, ... megsértettem volna.

- Engem? - Soha!

Az ifjú hirtelen elbocsájtá a leány kezeit és felegyenesedve, visszalépett. Minden meghatottság eltűnt arczáról, mely a megközelíthetetlen hidegség kifejezését öltötte fel.

Mária nagy komoly szemei megnedvesedtek. E perczen tiszta öntudatára jutott annak, hogy egy észrevétlen, néven nem nevezhető, de áthághatatlan örvény nyílt meg közöttük, mit még büszkeségének lealázásával sem bír áthidalni. Vagy tán képzelődés az egész és nem is örvény ez, hanem a természetes távolság két olyan lény között, ki csak az ő bohó, gyermeteg álmaiban állt valaha egymáshoz közelebb?

Egy pillanatig szótlantul álltak ottan, azután Vanderbilt újra kinyújtotta kezét, mit a leány gépiesen elfogadott.

- Isten áldja Mária grófnő - mondá szelíden. - És ha valaha egy hű, őszinte baráttra lesz szüksége, el ne felejtse, hogy azt bennem bírja.

Ezzel elfordult és kilépett a csöndes, sötét őszi éjbe.

XIV.

Az ellenzéknek, melynek kötelékébe lépett Szelényi István, Jelenffy Ákos, a jeles debater csak névleg volt vezére. A párt tulajdonképpen Noé bárkájához hasonlított, a mennyiben nem volt egyéb egy különböző pártokból összezsúfolt fegyelmetlen tömegnél, mely éppen azért nem tudott boldogulni, mert nagyon is bővelkedett az okos, sőt szellemes emberekben. Annyi volt e tömegben a szép tehetségű fej, hogy csak hydrává, valami mesebeli szörnyeteggé tömörülhetett, de korántsem azon szerves, egy eszményben, egy akaratban összpontosuló egészszé, mely egyöntetű programmal léphetett volna elő. Tapasztalt politikusok szerint pedig csak az kellett a jelenlegi kormány megbuktatására, mely hosszú uralkodása alatt a hatalom rendes sorsára jutott, azaz népszerűtlenné vált és lételét most már nem is saját pártja bizalmának, hanem inkább ellenfelei tehetetlenségének köszönhetette.

- Csak azt nem tudom, hogy te mit csinálsz e zagyvalék közt? - kérde Szentendrey Károly, midőn az első ülés után Szelényivel kijött a házból.

- Én meg azt nem tudom, mit csinálnék másutt. Hisz éppen a khaosz az az anyag, melyből világokat gyúrnak; vagy nem úgy van, Károly bácsi? - És Szelényi oly kedélyes, ártatlan mosolylyal nézett a tábornok arczába, hogy az egy perczig sem sejtette, fiatal barátja e pár tréfás szóval mit mindent akar kifejezni.

Szűzbeszédje, melylyel nem soká váratott magára, csakhamar ismét eszébe juttatta ezt a sajátságos feleletet. Szelényi István, ki már ez alkalommal sejtetni engedte, hogy csakugyan az a providenciális ember, ki arra van hivatva, hogy a «sokfejú párt» vezére legyen s világot gyúrjon a zagyvalékból, oly beszéddel lépett a Ház elé, melyből már is tisztán fel lehetett ismerni egy készülődő program nyomait.

Midőn ez alkibiádeszi ifjú alak felállt s a bámulat és elragadtatás moraja vonult át a zsufolásig megtelt karzaton, a kormányelnök ősz fejének s hajlott hátának diadalmas érzetében, biztató mosolylyal intett az ifjú bajnoknak, ki csillogó újdonaúj fegyverét az ő kipróbált kardjával készült összemérni.

E mosoly azonban lassankint letűnt a barázdás, markirt arczról, és tekintete, mely egy perczig az elmúlt ifjúság hirtelen felidézett emlékére ellágyult, újból visszanyerte kemény, aczélos fényét. Hallgatott, gondolkozott és jegyzett, három oly dolog, mit ellenzéki ujonczokkal szemben, kiknek sablonszerű csapásait oly könnyű szinte hagyományosakká vált fogásokkal parirozni, rendszeren feleslegesnek tartott.

Ezen elővigyázata daczára rögtönzött válasza mert el nem kerülhetette, hogy pár szót ne válaszoljon, teljesen hatástalan maradt s a Ház azon érzéssel oszlott szét, mintha egyszerre dinamitos bombát dobtak volna közéjük. Mindenki érezte, hogy a régóta készülődő válság küszöbön áll és bámuló csodálkozással tekintett az ifjú titánra, ki a lappangó krízisnek mindjárt első beszédjével alakot tudott kölcsönözni.

Legjobban csodálkoztak pedig az ellenzék eddigi fejei, megfoghatatlannak találván azt, hogy a Szelényi által mondottak nem nekik jutottak eszökbe, holott az egész most már oly egyszerűnek, oly kézzelfoghatónak látszott, mint akár az a kezdetleges csiny, melylyel a néhai Kolumbus tojását állította fel.

Az ellenzéki lapok természetesen szokott magasztalásaikba törtek ki és ki nem fogtak Szelényi dicséretéből, mi őt legkevésbé sem kapatta el. Legfeljebb mosolygott e korai diadalkiáltásokon, ő, ki tisztában volt azzal, hogy ezúttal egy hosszú, fáradalmas harcnak csak legelső csatáját nyerte meg.

E megnyert csata máris olyan népszerűséget kölcsönzött neki, mely egy gyengébb, a tömjéhez kevésbé hozzászokott fejet ugyancsak elbódított volna. Azelőtt is ünnepelték a társaságban, de most valóságos bálványimádást vittek vele véghez, főképp kormányellenes körökben, melyekhez titokban csaknem az egész főrangúság tartozott. Ez utóbbi jóízűen mosolygott Szelényi szabadelvű frázisain, melyekben nem látott egyebet a konzervatívek megbuktatására szolgáló eszköznél s ezen megnyugtató hitben annyira dédelgették, annyi meghívással ostromolták, hogy Szelényi, ki úgyis régóta megunta a világba járást, legszívesebben megszökött volna előlük.

Az egyetlen ház, melyhez igazán el szeretett járni, gróf Szentendrey Károlyé volt, ki az idén megnyitotta egész palotáját, melynek eddig csak földszintjét lakta. Édes anyja Máriával nála töltötte a telet és a szép és szellemes fiatal leány jelenléte még érdekesebbé téve azon pompás ebédeket, melyekről Szentendrey Károly háza régóta híres volt. Az övé volt az egyetlen főrangú szalon, mely a háziúr hivatalos állása daczára, semleges álláspontot foglalt el a társaságban. A tábornok nem csak minden pártbeli, de minden osztálybeli embereket hítt meg, Filoména nővére határtalan szörnyöködésére, ki kijelentette, hogy inkább vállalna háziasszony-szerepet egy paraszt-lakodalmon, mint fivére egy ebédjén.

- Ott legalább egyféle társaságot lát az ember, - mondá panaszosan, - még pedig olyant, mely megtisztelve érzi magát leereszkedésünk által, míg Károlynál soh' se tudom, kinek nyújtok kezet, az az «akárki» pedig úgy viseli magát ottan, mintha csakugyan odavaló volna.

- Hisz éppen ez az érdekes, éppen ennek örülök legjobban! - kiáltá Mária, kezeibe tapsolva.

- Örülsz? Mi közöd hozzá? Károly garçon-ebédeket ad.

- Adott, Fili néni. De most, hogy nagymama és én nála lakunk, örül, hogy hölgyeket is láthat magánál a hamis. Nagymama lesz a háziasszony és én is ott leszek minden ebéden, ugy-e, Károly bácsi?

Fili grófné magánkívül volt. Hetekig fáradozott azon, hogy Mária számára előkészítse a talajt, az udvart és a «legmagasabb» köröket unokahuga bemutatása iránt érdekelve és most ezeken a radikális hírben álló ebédeken való részvétele által könnyelműen kockáztatják sikerét a nagyvilágban.

A tábornok megvetően vállat vont.

- Ugyan ne alteráld magad, Fili! Biztosítalak, hogy a te társaságod előtt a dunafoki hitbizomány örökösnoje akár fandangót tánczolhat a váczi-utcza kellő közepén és legfeljebb azt fogják felőle mondani, hogy: «elragadóan originális!» Elfelejtetted, hogy Mária nem polgárleány vagy afféle hozománynélküli comtesse, kinek vigyáznia kell arra, hogy mit csinál.

Fili grófnő volt az egyetlen nő, kivel szemben a lovagiasságáról híres tábornok még csipőssé is tudott válni és kinek, ha csak tehette, soha, semmi szín alatt sem engedett. Eléggé fájlalta, hogy édes anyja nem érzi magát elég erősnek arra, hogy Máriát maga mutassa be és hogy Filoména-ra kell őt bíznia, kiről tudta, hogy sok kellemetlen órát fog a fiatal leánynak szerezni. Ezen még ő sem segíthetett, azonban igenis gondoskodhatott arról, hogy Máriának kárpótlást szerezzen a nagynénje mellett töltött időért. Erre pedig legalkalmasabbnak tartá ebédjeit, melyeknek társaságát épp olyan virtuozitással tudta összeválogatni, mint menu-jét. Fili grófnénak nem volt igaza, a tábornok korántsem hítt meg akárkit, sőt még a kilenczágú korona viselői között válogatva is nagyon megnézte, milyen fej van e korona alatt. Szerinte egy

ostoba ember épp úgy elront egy jó ebédet, mint egy sótalan étel és ennél fogva, ha más irányban, de tán maga Fili grófnénál is válogatósabb volt.

Szelényi egy ebédéről sem hibázott, sőt annyira pontos volt ő, ki meghívásokkal szemben rendesen kifogásokat keresett és a legfényesebb estélyeket legfeljebb egy félórára tisztelte meg jelenlétével, hogy utoljára találgatni kezdték ezen pontosság okát. De hiába találgatták. Még azt sem lehetett ráfogni, hogy Mária miatt jön. A tábornok gyakran bosszankodott azon, hogy Szelényi és Mária ki nem állhatják egymást. Mária már első találkozásuk alkalmával úgy bánt Szelényivel, mint a hogy eddig soha senki sem bánt vele. Csak úgy félvállról felelgetett neki és midőn szétoszlott a társaság, azt találta, hogy szépsége lélektelen és társalgása merő káprázat és szemfényvesztés.

- No ez már igazságtalanság, - felelé a tábornok megilletődve. - Soha se láttam ennél kifejezettebb arcot és soha sem ismertem ily előkelő állású fiatal embert, ki ennyi alapos tanultsággal bírt volna.

- Ily előkelő állású fiatal embert! - ismétlé Mária gúnyosan. - Hisz éppen az Károly bácsi. Ha nem volna «ily előkelő állású fiatal ember», nem fújnák fel olyan nagy emberré, holott mások, kik nálánál ezerszer többet érnek, homályban vesznek el. Csakhogy engem meg nem veszteget, engem el nem ámít, én keresztül látok rajta és egész mutatós, csillogó, üres lényén!

Mária olyan elkeseredettséggel beszélt, hogy a tábornok nem folytatta a társalgást. S ezután is csodálkozva tapasztalta, hogy legtapintatosabb közbenjárása sem változtat azon ellenszenvvel határos előítéleten, mit Mária Szelényi ellen táplál. Akárhányszor történt, hogy egy egész ebéd tartama alatt egyetlenegy szót se váltottak egymással, vagy ha váltottak, okvetlenül összevesztek.

Szelényi barátai néha csodálkozva néztek össze. Nem tudták maguknak megmagyarázni, ez az elkényeztetett ember, kibe minden szép asszony szerelmes, miért nézeti le magát oly türelmesen egy alig felserdült kis leány által, ki még hozzá nem is izlése. Köztudomású dolog volt, hogy Szelényi nem szereti a szellemesség hírében álló nőket. Éppen nem csinált titkot abból, mikép teljesen egyetért első Napoleonnal és a nőt csupán a gyermekek száma szerint becsüli meg, melyekkel a hazát megajándékozza.

Ha Szelényi esetleg szegény ördög, azzal lehetett volna gyanúsítani, hogy tán az örökös nő imponál neki. De erről persze szó sem lehetett. Ő legalább is olyan gazdag volt, mint Mária és különben is pénz dolgában könnyelműséggel határos közönyt árult el.

A fiatal leánynak azonban nemcsak Szelényi jelenlétében voltak olyan napjai és órái, melyekben megmagyarázhatatlan idegesség vett rajta erőt. Ha az ajtó kinyílt vagy valakit jelentettek, úgy összerendezte, hogy minden kiesett kezéből. A legcsekélyebb ellentmondásra szemei könnyekkel teltek meg és társaságban olykor a legtúlzottabb vígságból olyan komorságba csapott át, mit semmi sem bírt eloszlatni.

Az orvos mozgást és levegőt ajánlott, mely bölcs tanács felesleges volt, minthogy Mária úgyis minden reggel a Városligetbe lovagolt, vagy pedig gyalog ment ki miss Edithával az Andrassy-útra. Egy ilyen séta alkalmával egyszer egy kirakat előtt állva, miss Edithához fordult, midőn hirtelen szemben találta magát Vanderbilttel, ki az angol nőnek köszönve, éppen el akart mellettök menni. Mária arcába szökött a vér, azután nagyon halvány lett, míg kezét csaknem parancsoló mozdulattal nyújtá elébe.

- Örülök, hogy látom, - mondá indulatosan. - Legalább megmondhatom, mennyire zokon vesszük magaviseletét.

- Mennyiben, Mária grófnő? - kérdé Vanderbilt, ki már messziről meglátta Máriát és így előkészülhetett a találkozásra.

- Annyiban, hogy teljesen elhanyagol bennünket és bár hónapok óta itt van, egyszer sem látogatott meg.
- A múlt héten tisztelegtem Károly bácsinál.
- Ez nem szólt sem nagymamának, sem nekem.
- Nem járok a világba.
- Hát mi «a világ» vagyunk magának?
- Önök nem, de azon társaság, mely önökhöz járatos. A magamféle szegény magántanár nem való ily fényes környezetbe.
- Ön kokettiroz magára erőszakolt állásával, holott csak öntől függne köztünk élni.

Vanderbilt erőltetett mosolylyal hajtotta meg magát.

- Az utca nem alkalmas hely e nagyfontosságú kérdés megvitatására, - felelé olyan vidámsággal, mit meghazudtolt arcának fáradt halványsága, - ha megengedi, e napokban teszem tiszteletemet. - Ezzel Máriának mélyen köszönve, Miss Edithával is kezet fogott és gyors léptekkel elsietett.
- Ez nem volt ladylike, Mária grófnő, - mondá Miss Editha feddő hangon. - Nem kellett volna a bárót megszólítania.

Mária idegesen pattant fel:

- Hát ezt már megint miért nem kellett volna megtennem? Mindennap valami más főben járó bűnt követek el. Legjobb lesz, ha valami fabábot öltöztetnek ruháimba és azt dróton mozgatják a szentesített illemszabályok szerint.

Néhány nappal ezután Mária egy ebédről hazatérve, Vanderbilt jegyét találta. Olyan boszús volt, hogy csaknem sírva fakadt. Bővebb meggondolás után azonban lemondott a sírásról és a jeggyel kezében egyenesen nagybátyja dolgozó szobájába ment.

- Vanderbilt volt itt, Károly bácsi, - mondá könnyedén. - Nem volna-e illő egyszer őt is ebédre meghívni?

- Mintha eddig meg nem híttam volna! Akárhányszor. Csakhogy ez a vadoncz nem akar eljönni. Mikor még Pistánál lakott, tűrhetőbb volt, az még tartotta benne a lelket, de most egészen Pap Mihályra növi ki magát, ki humorát és jóízű élceit következetesen sajnálta tőlünk. Tudod, hogy most már biztos, hogy Pap Mihály Kelet-Indiába megy? Tavalý az anthropologiai kiállítás alkalmával valami gazdag, befolyásos angollal ismerkedett meg, ki ott kórházi főorvossá nevezte ki.

- De hiszen ezt itthon is elérhetné.

- Hogyne érhetné el. Ha nem volna rögeszméje a túlzott humanizmus. Miután híre jár, hogy jövő nyáron háború várható odaát, a mozgósítható kórházak mellé a hadsereghez akar csatlakozni.

Mária, ki rajongott a tudomány és emberszeretet hőseiért, most alkalmasint Pap Mihály védelmére kelt volna, ha egészen más eszmék nem foglalkoztatják. Így azonban csak vállat vont.

- Ne bántsa Pap Mihályt, Károly bácsi, hisz elégszer tapasztalta, mikép nem lehet őt kapacitálni. Inkább azon igyekezzék, hogy egyszer megkapjuk Vanderbilit. Már alig várom, hogy újra beszélhessek vele. Ezerszer mulatságosabb az ő lármás, elbízott cousinjénél.

A tábornoknak minden nő kívánsága parancs volt és az, hogy ez a nő esetlegesen unokahuga, semmit sem változtatott a dolgon. Egy reggelen maga ment el Félixhez, ki ezen megtisztelő személyes meghívásra nem adhatott tagadó választ.

Ez az ebéd még sokkal jobban sikerült, mint az eddigiek. A tábornok, ismerve Vanderbilt ellenszenvét a nagyvilág ellen, csak néhány szellemes akademikust, művészt és a középosztályhoz tartozó kitünőbb képviselőt hítt meg. Szelényi, ki unokatestvérével jött, volt az egyetlen vendég a «highlife»-ből.

De milyen társalgás is volt ez! Hogy szikrázott az élcz és csillogott az eredetibbnél eredetibb ötlet, egymást érve, olykor több ajakról egyszerre elröppenve, mint egy tűzijáték kápráztató, tünde virágesője! Szelényi, ki ma ismét nagy diadalt aratott a Házban és kellemes izgatottságában egy pohár pezsgőt öntött le a másik után, lelkesült rögtönzésekbe tört ki, miket azonnal tönkretett a társaság valamely higgadtabb tagjának egy-egy éles, maró megjegyzése. Ez aztán úgy hatott a többiekre, mint a lőporra esett szikra és gúnynyal, szatírával, ezer bohóbbnál bohóbb tréfával ostromolták egymást, soha sem habozva a találó felelettel és ki nem fogyva a ragyogó, ellentállhatatlan jókedvből. Közben pedig felhangzott Mária dallamos hangja, egy-egy furcsa paradoxot vagy merész eszmét kockáztatva, melyre mindenki felelt, csak Vanderbilt nem, kihez szavait intézte.

Mária soha sem látta ilyen hallgatagnak. Mulatott; siketnek kellett volna lennie, hogy ne mulasson, de maga alig beszélt és Máriának is csak akkor válaszolt, ha el nem kerülhetette. E fényes, szellemes körben egyáltalában nem tűnt ki előnyére. Feszés, hideg, ügyetlen volt és Mária az ebéd vége felé utoljára belefáradt azon igyekezetébe, hogy a társalgásba belevonja.

- Igaza van, nem való társaságba, - gondolta magában csalódottan, míg szemei e fáradt, közönyös arczról önkéntelenül Szelényire tévedtek, ki ma szellemesebb és csipősebb volt, mint valaha. Az összehasonlítás nem ütött ki Vanderbilt előnyére és a fiatal leánynak ezt akarva nem akarva, de be kellett ismernie. Ugyane perczben idegesen összerezsent. Szelényi tán csak nem olvasott önfeledten reá függesztett tekintetéből? Mert eddigi ellenfele, a mint szemei az övéivel találkoztak, poharával, mit éppen ajkaihoz akart emelni, a hódolat egy utánozhatlan mozdulatával köszönt neki, megcsókolta a pohár szélét és csak azután ürítette ki tartalmát.

Mindez egy pillanatnak műve volt. A következő pillanatban Szelényi már hangosan beszélgetett szomszédjával, míg Mária szemeit elkapva és fogait összeharapva, egész erejéből igyekezett vadul dobogó szívét megnyugtatni.

- Fejébe szállt a pezsgő, becsípett! - gondolta magában, szórakozottan felelgetve egyik szomszédjának, ki pedig az ellenzék legszellemesebb és legrosszabb nyelvű tagjainak egyike volt és megkönnyebbülten felsóhajtva, midőn az öreg grófné fiának egy pillantására jelt adott a felállásra.

Kisebb ebédek alkalmával Szentendreyéknél csak az ebédlőt és egy abból nyíló keleti stílusban berendezett kis szalont nyitottak meg, alacsony kerevetekkel és asztalkákkal és olyan pipatóriummal, melynek láttára felmelegedett minden igazi férfiszív. Ebéd után az öreg grófné természetesen került a dohány ezen szentélyét és egy mellette lévő boudoirban tartózkodott, melynek nehéz persa szőnyeg portièreje nem bocsátotta keresztül a füstöt. Odavezette szomszédja rendesen Máriát is, ki azonban csakhamar kiszökött a szalonba és ott a fiatalabb vendégektől körülvéve, ama szellemes társalgást folytatta, melyről Fili grófné nagy bánatára, nem-sokára csaknem híresebbé vált, mint szépségéről és vagyonáról.

Ma nem volt más fiatal ember a társaságban, mint Vanderbilt és Szelényi. Ez utóbbi ama pillanatnyi, de oly hathatós asztali jelenet után, egy tekintetet sem vetett többé Máriára, hanem élénk vitatkozásba elegyedett két hírneves mamelukkal, kit a tábornok csak azért hítt

meg, hogy azon élvezetben részesüljön, mit «magán kakasviadalai»-nak szokott nevezni. Nagy örömét lelte abban, ha különböző pártbeli eszes emberek szalonja békés talaján minél hevesebben összeszólalkoztak s ő a vitának utoljára azzal vethetett véget, hogy érveléseikből következtetve, hajszállhasogató logikával kimutatta, - mikép mindkettejüknek igaza van.

- Dehogyan van, Károly bácsi, - nevetett Szelényi. - Annak és csakis annak van igaza, kivel pár száz kalapos, hentes, kéményseprő és pékmester egyetért. Ezek döntenek a politikában.

- Cousinje nem becsüli valami nagyra a parlamenti rendszert, - mondá Mária Vanderbilthez.

- Hát ön nagyrabecsüli?

- Én? Nem értek hozzá eléggé, hogy ítéletet mondhassak.

- Mindjárt meg fogja érteni, Mária grófnő, - szólt át hozzá Szelényi, ki meghallotta az utóbbi szavakat. - A parlamenti rendszer olyanféle hazardjáték, mint a sorshúzás. Csakhogy ez alkalommal a tömeg játszsza azon kis árvaleány szerepét, ki a számokat ki szokta húzni.

De Máriának most nem volt kedve politizálni. Csak könnyedén bólintott fejével Szelényi cinikus magyarázatára, míg egy élénk kézmozdulattal visszatartá Vanderbiltet, ki unokatestvére közbeszólását felhasználva, el akarta hagyni. A fiatal leány hetekig készült arra, mit fog Félixnek mondani, ha egyszer összekerülnek. Hogy fogja végre mégis meggyőzni arról, mikép ama szerencsétlen megjegyzés, mely őt annyira elidegenítette tőle, részéről csak gyermekes meggondolatlanság volt; hogy fog egy utolsó, döntő kísérletet tenni azon ember visszanyerésére, ki a világon tán legjobban érdekli. És most, hogy szemben ült vele, - ő maga egy kis sarokdiványon foglalt helyet, míg Vanderbilt az előtte álló asztalka túlsó oldalán ereszkedett egy karszékbe - ismét erőt vett rajta az a sajátságos elhidegülés, mit már ebéd alatt tapasztalt.

Vanderbilt egészen más embernek bizonyult, mint a kit Etelligeten ismert. Még hidegebb, kimértebb, szórakozottabb volt mint ebéd alatt és nyilván oly teljesen megfélemlített egykori bizalmas viszonyukról, hogy Mária arczába szökött a vér azon gondolatra, hogy ő még oly élénken emlékszik mindarra, mit Vanderbilt legfeljebb deákkora egy fölületes epizódjának tekint. S a mint lassanként elfogta ezen meggyőződés, a mint perczről perczre jobban beismerte, hogy az, a mi hónapok óta foglalkoztatja, nem egyéb egy üres, lényegnélküli álomnál: mindazon szép dolgok helyett, miket mondani akart, közömbös frázisok jutottak eszébe és alig múlt el egy negyedóra, midőn azon vette észre magát - hogy unatkozik.

Ezalatt pedig Vanderbilt gépies társalgása közben, nem gondolt másra, mint a menekülésre. Mária alakja, arcza, szeme, hófehér nyaka, mely az elől szív-alakban nyíló rózsaszín crêpe de Chine ruha csipkefodrai alatt tündökölt - csaknem elvették eszméletét. Valami névtelen illat lengte körül, a fiatalság ama bódító párája, mely az ifjú aszketikus életmódja által veszélyesen elnyomott véralkatára úgy hatott, mint valami bűvital.

S minél jobban érezte, hogy fejét vesztí, annál közönyösebb, unalmasabb lett. Minél jobban félt, hogy szemei végre elárulják titkát, annál gyakrabban nézett Máriától el, a politizáló urak csoportja felé, úgy, hogy a fiatal leány végre pirosan a dépittől, felugrott és otthagya.

Vanderbilt már most meg lehetett elégedve. Elérte a mit akart, vége volt mindennek. Szó szerint megcselekedte azt, a mit feltett magában a küzdelem ama hosszú órái alatt, melyekben érezte, hogy sem megbocsátani, sem felejteni nem tud, sőt hogy ettől eltekintve is, minden áron teljesen törnie kell Máriával, ha önbecsülését meg akarja óvni. És most, hogy meggyőződéséhez híven járt el, erejének és diadalának öntudatában oly nyomorultnak érezte magát, hogy egész büszkeségét odadobta volna a jellemtelen ellágyulás egyetlenegy percéért.

A következő órát úgy élte át, mint az alvajáró. Mint az alvajáró társalgott a tábornokkal, mint az alvajáró búcsúzott el és szállt Szelényivel annak coupéjába. Azután dideregve húzta meg magát egy sarokba. És míg Pista, szokása szerint észre sem véve komorságát, sajátos gunyoros modorában monologizált, ő csak fél füllel hallgatott reá, keserűen elgondolkozva a fölött, mily naiv és bohó mese az: az erényről, mely önmagában leli jutalmát.

Szelényinek utoljára mégis feltűnt hallgatagsága.

- Már alszol, öreg, ugy-e? - kérdé karját megragadva. - Pedig még nem engedhetlek aludni. Előbb meg kell hallgatnod gyónásomat. Tudod mire határoztam magamat ebéd alatt?

- Hogy még ezen a héten buktatod meg a miniszteriumot, - felelé Félix fáradt hangon, az ablakon babrálva, mit fel akart húzni.

- Nem, hogy feleségül veszem Szentendrey Máriát!

Az ablak recsegve csúszott vissza és darabokra tört, Félix kezét is megsebesítve, mely erősen vérezni kezdett, unokatestvére nagy ijedelmére, ki a kocsilámpa téveteg fényénél észrevette, Félix mily halotthalványan támaszkodik hátra ülésén.

A következő perczben azonban már harsány kaczagással egyenesedett fel.

- Karczolás az egész - kiáltá, csaknem kihívóan tekintve Pistára - és biztosítalak, hogy nem fogok belehalni!

Ezzel zsebkendőjét a sebre nyomva és még mindig hangosan kaczagva, kiugrott a kocsiból, mely éppen most állt meg kapuja előtt.

XV.

- Miczi, holnap el kell jönnöd a Házba, - mondá a tábornok egy este édes anyja szalonjába lépve, hol Mária, báliasan felöltözve Fili grófnéra várt. A fiatal leány éppen lábujjhegyen forgott nagyanyja előtt, hogy aranyszákszorszépekkel himezett fehér illuzió ruháját minden oldalról bemutassa.

A ruha nagyon szép volt, de még sokkal szebb volt mindaz, a mit fedetlenül hagyott. A tej-fehér nyak és vállak, a gömbölyű karok, melyeket a fiatal leány az uralkodó divattal ellenkezésben nem takart el hosszú keztyűvel és mindenekfelett a szellemes, pikáns kis arczocska, azokkal a nagy, sugárzó szemekkel, melyek most nevető meglepetéssel tekintettek a tábornokra.

- A Házba, én?! A míg én holnap felkelek, maguk régen elvégezték a speechelést.

- Fáradt lesz! - szólt közbe az öreg grófné.

- Kár! Rendkívüli előadásra készülünk, még pedig olyanra, melyben a te ellenséged viszi a főszerepet. Ha nem csalódom, holnap lesz az a nap, melyen egy új, talán végzetes csapást fog szegény fejünkre mérni.

- És éppen ezt kelljen nekem végig nézni?

- Hogyne, nagy heccz lesz és mivel még soha sem voltál a Házban, legalább érdekes oldaláról ismernéd meg a parlamenti életet. Vagy talán rosszul esnék Pista diadalát látni?

Mária vállat vont.

- Már régóta nem vagyunk ellenségek, Károly bácsi. Nem látott tegnap Tyranéknál Szelényivel keringőzni? És még azt se mondhatom, hogy rosszul tánczol.

- Én meg azt bámulom, hogy táncolni is ráér. A mit ez az ember az utolsó két hónap alatt beszélt, czikkezett és ülésezett, az csodával határos.

Mária figyelmesen kezdte tanulmányozni fehér atlaszczipőjének pierre de strass-csattjait, azután kis vártatva felszólalt:

- Úgy hiszem, nem is igen ér rá. Csak éppen én velem tánczolt egy tourt - aztán elment.

A tábornok egy gyors, jelentőségteljes pillantást váltott édes anyjával, de nem felelt. Ki nem állhatta a szokásos tréfálkozást akár nyíltan bevallott, akár titokban táplált hajlamok fölött. Ez esetben pedig kétszeresen óvatos volt. A lehetőség, hogy Szelényi Máriát megszerethetné és megnyerhetné, a legnagyobb szerencse színében tűnt fel előtte. Másrészt pedig oly kevésbé volt biztos Máriáról, kinek Félix iránti érdeklődését ismerte, hogy ez esetben még jobban ragaszkodott azon elvéhez: mely szerint gyöngédebb, finomabb kérdésekben a szenvedőleges álláspont gyakrabban biztosítja a sikert a cselekvőnél.

Mária igazat mondott. Nem volt többé Szelényi ellensége. Mióta hetekkel ezelőtt, ama nevezetes ebéden együtt látta a két unokatestvért és be kellett ismernie, hogy az, mit a sors és az emberek igazságtalanságának tartott, egyszerűen Pista egyéniségének fölényében rejlik, mióta e hódító személyiség, éppen keserű kiábrándulásának perczében, oly sajátságosan érezte vele hatalmát - egészen megváltozott irányában. Előítéletei elenyésztek, ellenszenve megszűnt és úgy kezdett vele bánni, mint más kellemes és szellemes ismerőseivel.

A mai estén az ünnepelt fiatal leány a szokottnál is jobban körül volt véve. Mindenkit elbájolt, még az öreg urakat s mi ennél sokkal több, a tarokk középkorú híveit is, kik sűrű tömegben állva és egymás vállán áttekintve nézték tánczát. Sőt még az is megtörtént, hogy egy-egy köztük maga is ráfanyalodott egy tourra, ha ugyan kosarat nem kapott az est szeszélyes királynőjétől.

Ha Mária ráér magába szállni, bizonyára felfedezi, hogy a tündöklő pírt arczán, a kápráztató fényt szemeiben, mely sajátságos, szabálytalan szépségét még százszor vakítóbbá tette, a nyugtalan, szinte lélekvesztett várakozás gyujtotta meg. Folytonosan az ajtó felé tekintett, egy magas, deli alak megjelenését lesve, mely azonban ez egyszer elmaradt. De a táncz felhevülése, a bál általános mámore közepette már azért sem adhatott magának számot arról, hogy Szelényi elmaradása izgatja, mert soha sem vallotta be magának, hogy megjelenésének örvend. Csak azt érezte, hogy a táncz, a bókoló férfiak serege, a zene, de még a terem virágillatos légköre is terhére kezd válni és hogy ő az ujoncz, kinek a nagyvilági élet eddig merő káprázatnak, a mulatság kifogyhatatlan forrásának látszott, először vágyik haza soupercsárdás előtt.

Fili grófné könnyen ráállt, hogy korábban menjenek haza. A farsang ezen veterán vértanúja ugyan rég megtanult a nyulak módjára nyitott szemmel aludni, de azért nyilvánvaló örömmel fogadta az indítványt, hogy egyszer legalább hajnal előtt juttassa nyugalomra elcsigázott tagjait.

Mária ellenben alig ért haza, már is sajnálni kezdte, hogy elhagyta a bált. Most már tisztában volt azzal, hogy azért ment el onnan, mert Szelényi nem jött és mert holnap jókor el akar azon ülésbe menni, melyben ő szerepelni fog. De ebből legalább nem lesz semmi. Eddig sem volt soha a Házban, miért menne el éppen most? Minek szaporítaná a karzat nőtömegét, mely csak kaczerkodik jár oda és a tábornok szerint olyan tolongást idéz elő, ha Szelényi beszél, hogy attól tartanak, mikép egy szép napon bájos terhével együtt fejökre szakad az egész folyosó.

Mária e gondolatra elnevette magát. Ez a katasztrófa mindenesetre furcsa látvány volna, de persze csak madártávlatból, a személyes szereplés dicsőségétől eltekintve.

Elhatározásához híven, a fiatal leány másnap már nyolcz órakor fönn volt és soká tépelődött azon, milyen ruhát vegyen fel azon ülésbe, melybe nem akar elmenni. Midőn aztán végre chinchillával diszített szürke angol öltözetére határozta magát, mely oly különösen jól állt neki, egyszerre csak végtelen érdeklődés fogta el a nagy történelmi esemény iránt, melynek küszöbén állt a világ. Oly hirtelen politikai láz vett rajta erőt, hogy egy pillanat alatt fel volt öltözve, a másik pillanatban csaknem megfullasztotta Miss Edithát theájával, mit a szegény angolnőnek mohó sietséggel kellett magába öntenie.

E sietség daczára mégis csaknem elkéstek rendeltetésök helyéről. A házat már is ostromolták. Az utcát sűrű embertömeg lepte el, melyen csak lassan bírt keresztülhatolni a fényes fogatok és bérkocsik hosszú sora. Mária és Miss Editha, kik e sor végén voltak, bizonyára már nem kaptak volna helyet a karzaton, ha észre nem veszi őket Tarday Vincze, a tárnokvölgyi kerület fiatal képviselője, kinek tanácsára kiszálltak és segélyével egy mellékajton bejutva, még idejekorán értek fel, hogy az idegenek karzatán az első sorban helyet foglalhassanak.

Lenn a nagy parlamenti válságok nyugtalan tömege mozgott és zúgott. A tagok nem szállingóztak be lassan, egymásután, azon elegáns kelletlenséggel, mely az országközi «bon-ton»-hoz tartozik, hanem csapatokban nyomultak be az ajtón és a teremben is azonnal izgatottan vitatkozó, mindjobban nagyobbodó csoportokká tömörültek. És e siketítő zaj, e szenvedélyes vitatkozás közepette, melyben az elcsépelet «budget» vagy «deficit» szó mint folytonos, sokféle változatokban szereplő refrain fordult elő, mindig többen és többen érkeztek, még azok közül is, kik rendesen távollétök által szoktak tündökölni. Olyanok, kik a Ház rendes fizionómiáját ismerték, azonnal észrevehették, hogy e döntő alkalomra a pártok összehívták ama tartalékjokat is, melynek minden tagja egy-egy szükség esetén kimondott «igen» vagy «nem»-ért csaknem olyan jövedelmet húz, mint egy osztálytanácsos.

Mária, nagybátyja ebédjeiről meglehetősen ismerte a kitünőbb képviselőket, e zűrzavarban azonban alig volt képes az egyiket a másiktól megkülönböztetni. Szerencsére Tarday még velök maradt. A lépcső alján ülve, mely mellett Mária helyet foglalt, gyakorlott szemmel ügyesen szigonyozott egy-egy ismertebb alakot, hogy azt aztán kiválóan éles nyelvére tűzve, egy perc alatt szétbonczolja.

- A maga száját a közbiztonság érdekében tulajdonképen be kellene kötni, - mondá Mária kacagva. De szemei ez alatt nyugtalanul jártak lenn a tömeg között, míg olykor könnyed mosolylyal viszonzott egy-egy köszöntést oly képviselők részéről, kik még ma sem bírtak a karzat csábjának ellentállani és az elnöki tribün alatt többé-kevésbbé festői attitűdök által igyekeztek feltűnőkké válni.

- Ön túlszigorú, Mária grófnő. Mert látja, Misit ottan például, teljes szívből méltányolom, sőt szívesen elismerem, mikép szép alakját, feltűnően fekete haját és azt tekintve, hogy oly örökifjú állhatatossággal kaczerkodik ide fel, senki sem hinné, hogy évtizedek óta ci-devant miniszter. Pedig Mária grófnő még alig látszott a földtől, midőn ő már az volt feketében, mire Szelényi Pista szókében növi ki magát, - a nemzet bálványa.

- Ne bántsa Misi bárót. Szeretem és nem tűröm, hogy egész Methuzsálemmé dicsérje fel.

- Még elhitesi velem, hogy csúflokodom. Pedig nézze ott azt a csoport ellenzékit, mely most az ígért földjének küszöbén, hol a fákon gyümölcsök helyett miniszteri tárczák teremnek, még mindig épp oly kesernyésen mosolyog, mint midőn még hivatalon kívül, a sivatagban kóboroltak. Komoly maradhat-e az ember, ha elképzei, hogy fognak majd Jelenffy és Pista hozsannát énekelteni ezekkel az Asmodeusokkal, kiknek bibliája volt a tagadás és zsoltára a kritika?

- Úgyhiszem tanulékonyak lesznek. Higgye el, az ördög is szívesen mondana le a tagadásról, ha az úristen egyszerre felhívná az égbe és tárczával kínálná meg ő feketeségét.

- Brávó Mária grófnő! Ön egy elragadó, piros ajkú kis bölcsész. Szellemes megjegyzését pedig legszívesebben megsugnám szegény szerencsétlen pártomnak odalenn, mely legalább pecsenyét csinálhatna magának belőle e szomorú alkalommal. Nézze, nem úgy dugják-e össze fejeiket, mint a juhnyáj zivatar előtt?

E perczen felhangzott az elnök csengettyűje, mely ez egyszer úgy hatott a gyülekezetre, mint a csatára hívó trombitaszó. A csoportok hihetetlen gyorsasággal váltak szét, a padok megteltek és Mária nemsokára azt a fénylő kopasz koponyából álló síkságot látta maga alatt elterülni, melyre egy pajkos hölgyecske egyszer megjegyezte, hogy az ember kedvet kapna rajta korcsolyázni.

Tarday, ki gyorsan elbúcsuzott tőle, a kormánypárt által elfoglalt padsorok egyikében telepedett le. A piros karszékek is mind megteltek és csak most, miután az elnök másodízben csengetett, lépett be néhány más ellenzéki képviselő kíséretében, Szelényi István.

A belépőt erős, bár elnyomott moraj köszönté, mely nemcsak az ellenzék padsorain, de a karzaton is végig futott. Nem volt határozott éljenkiáltás, inkább hangos sóhajtása ama száz meg száz kebelnek, mely egy és ugyanazon hatalmas érzés által egyesítve, már is pajzsára emelte a következő órák győztes bajnokát.

Mária először volt szemtanúja azon titokszerű, megmagyarázhatatlan villanyos hatásnak, mit némely ember a sokaságra gyakorol. És az, hogy ezen hatást éppen Szelényi István idézte elő, kétszeres érdekléssel ruházta fel az előtte lefolyó jelenetet. Szívdobogva, lázas figyelemmel tekintett le a terembe és legszívesebben bedugta volna füleit, hogy ne hallja szomszédnőinek ostoba megjegyzéseit melyek oly rosszul illettek jelenlegi kedélyhangulatához. De mit tehetett, ha egy-egy ismerős comtesse hátulról meghúzta ruháját és titokzatosan fülébe súgta: mikép Szelényi a legelegánsabb ember az egész Házban, vagy hogy sohasem látott ily magas férfit, kinek ilyen kicsi lábai lettek volna.

- Kékvér! - jegyzé meg a fiatal hölgy még mindig fiatal mamája. - Még pedig a Szelényiek házasság dolgában mindig oly korrektek voltak, hogy az egyetlen mésalliance a családban, a Gábor házassága, nem bírta vérüket megmételyezni.

- Csitt, ne oly hangosan Ticzi - vágott közbe egy harmadik hölgy. - Szelényi demokrata és azt állítják, hogy ingujjban beszélt választóihoz ennek bebizonyítására.

- Haha! Ismerem ezeket a fogásokat, Muki testvéremtől. Ő is úgy tett, de demokrata rohamai csak addig tartottak, míg megint felhúzta a kabátját.

Mária már annyira volt, hogy nem csak füleit szerette volna bedugni, de az illető hölgyek száját is. Szerencséjére azonban a termet betöltő zaj, az elnök ismételt csengetésére végre teljesen megszűnt és a karzat közönségének is el kellett hallgatnia.

Fenforgó apróbb ügyek szokatlanul gyors elintézése után mély, várakozásteljes csend következett. És midőn a kormányelnök lassan felállt, átható, de áthatatlan tekintetét végig jártatva a gyülekezeten, mindenki érezte, hogy itt már most nem pártharczról, de ama nagyérdékű párvialok egyikéről van szó, minőket a régiek hadvezérei vívtak seregeik élén, midőn meggyeztek abban, hogy ekkép döntenek el a hadi szerencsét.

A kormányelnök kiejtése még lassúbb, hangja még tompább volt, mint máskor. De beszédének mindig találó éle, észjárásának kérlelhetlen logikája, tán még hathatósabbá vált a színtelen előadás ellentéte által. S mint rendesen, úgy most is mindenki megfélekedezett arról,

hogyan beszél ezen ember, ki oly sokat tud mondani s azon tiszteletteljes figyelemmel hallgatta beszédét, mit e kitűnő államférfi pályájának kezdetétől fogva biztosítani tudott magának.

Olykor rövid szüneteket tartott, miket pártja helyeslő morajjal töltött be, bár nemcsak a síri csendben hallgató ellenzék, de még a legcsökönyösebb mamelukok is érezték, hogy a szónok ritka virtuozitással egy elveszett ügy védbeszédjét mondja. Ez egyszer hiába forgatta a pénzügyi mérleg számait azon szemfényvesztő ügyességgel, mely, hogy ellenfeleivel szóljunk, «oly soká hintett aranyport a nemzet szemeibe». Hiába igyekezett a nemzetiségi kérdés elmérgesedésének egész bűnterhét az ellenzékre hárítani. Hiába sorolta fel kormányzatának százféle szemrevaló vívmányait, melyeknek fentartása és kiegészítése érdekében kell a nemzetnek a hatalom eszközeit továbbra is az ő kezeire bízni. Semmivel sem birta többé fedezni a kiábrándult ház előtt azt, mit a megváltozott hangulat: rendszere lényeg nélküli űrjének nevezett.

Ő azonban mindezt bizonyára nem érezte. Tiszta szándékainak, hatalmas, törhetetlen szellemének öntudatával beszélt. És nyilván most, e döntő órában sem engedte magához férni a kételyt ezen szellem végleges győzelmére nézve.

A hangos éljenkiáltás, mely beszéde végén felhangzott és bámulatos szívóssággal vagy öt perczig eltartott, igazat látszott neki adni. Azonban Szelényi és pártja nyugodt felsőbbiséggel mosolyogtak e tüntető zajon. Olyféle lelkesedés nélküli, bátorító láрма volt ez, melylyel egy nagy énekes hanyatló művészetét szokták kegyeletből megtapsolni.

Szelényi nyugodtan kiülte a kormányelnök «succès d'estime»-jét. Csak azután, midőn a zaj lecsöndesült és érezte, hogy a ház szinte lélekvesztett várakozással tekint reá, állt fel, még pedig a lelkesedés olyan általános vihara közepette, mely közvetlensége folytán még ott is viszhangra talált, hol ellentűntetést kellett volna előidéznie.

S ha pusztá megjelenése is már ily villámszerűen gyújtott, milyenné vált az általános hangulat, midőn megcsendült az a hasonlíthatatlan hang, mely majd az orgona mély, megrendítő csengésével, majd a fuvola dallamos lágyságával lebegett a terem fölött.

Mária e hang hallatára teljesen elkábult. Túlcsigázott idegeinek, megbabonázott érzékeinek úgy látszott, mintha e hangnak szárnyain ő is a magasba szállna, átölelve ama hatalmas karok által, melyeknek érintését most, a távolból, sokkal bensőbben érezte, mint midőn a keringő ringató zenéje mellett valóban átfönték derekát.

Maga sem tudta meddig tartott e mámorhoz hasonló állapot. Csak újból kitörő éljenek zajára érezett fel azon önkívületből, melyben Szelényi ajkán csüggött, a nélkül, hogy megértette volna, mit mond.

E perczben Szelényi feltekintett és szemeik találkoztak. Mária észrevette, hogy az ifjú pártvezér eddig egyszer sem nézett fel a karzatra. Ez volt első és egyetlen pillantása ez irányban. De arcját a fiatal leány láttára oly meleg, boldog mosoly világította meg, hogy Mária mélyen elpirulva sütötte le szemeit. Midőn ismét feltekintett, a szónok arcza már újra felölté előbbi szoborszerű komolyságát.

Szelényi mindjárt beszédének bevezetésével tönkretette a kormányelnök egész ékesszólását. Érveivel tényeket állított szembe és ezen tények által támogatva, egyszerűen megtagadta a kormánytól a további létjogot. Eközben pedig bonczkése sem pihent. E bonczkés, melylyel hetek óta oly szorgalmasan dolgozott, s melynek segítségével kézzel fogható realizmussal mutatta ki: mikép a legjobb fej sem alkotásra képes, ha a test többi tagjai tehetetlenek s hogy e tagok tehetetlenségében rejlik azon válságos bajok főindoka, melyek az ország jólétét aláássák.

- Egészséges, szerves működés helyett, művészien túlcsigázott idegek játéka - ez a mostani kormányzat! - végzé be beszéde ezen részét.

- Nem úgy van, egészségesek vagyunk! - kiáltott közbe a kormánypárt egy kiválóan terjedelmes, pirosképű oszlopa.

Óriási hahota fogadta e nyilatkozatot, melynek igazságát, a szólóra nézve legalább, senkinek sem juthatott eszébe kétségbe vonni.

Szelényi is elmosolyodott, azután zavartalan kedélyességgel várt, míg a hangulat ismét komolyabbra fordult. Majd lassan, következetesen folytatta romboló munkáját. Csapást csapás után mérve, bámulatos türelemmel, szívós gyakorlat által egész virtuózitássá finomított ügyességgel folytatva az egész kormányrendszer szétszedését.

Beszédének éle főképp azon csillogó látszat ellen fordult, mely szerinte azon nagy semmit takarta, mit azonban jól megfogni rá volt parancsolva minden loyális honpolgárra.

- Mert van-e köztünk olyan - kérdé végre azon művészi szünetek egyike után, melyeknek semleges háttéréről oly plasztikailag emelkednek ki egy beszéd hathatósabb részletei - a ki állítani merné, hogy e kormányzat oly hosszú időn és annyi erő elfecsérlésével a nemzet törekvéseinek és vágyainak valódi céljait közelebb hozta? Nem merő délibáb gyanánt vonult-e el szemeink előtt, melynek szükségképen el kell enyésznie, a mint a nagy varázsló, mely azt előidézte, a háttérbe lép? Van-e köztünk olyan, ki ha titokban, szíve mélyén, de mégis nem sejt, hogy e nagy varázsló eltűnése után nem marad majd egyéb híres rendszereiből és annak véres verítékünkkel létesített vívmányaiból: mint képzelt kincsek helyett értéktelen homok és egy csoport akarat nélküli eszköz, automaták, melyeknek titkos rugóját csak az ismerte, a ki megalkotta őket.

E szavakra az ellenzék részéről helyeslő zúgás, a kormánypárt részéről haragos morgás szakasztotta félbe. Azok, kiket Szelényi a kormányelnök automatáinak nevezett, nem bírtak Koppélia kedélyességével és találva érezvén magukat, hangosan ellenkeztek.

Szelényi azonban nem törődött e félbeszakasztással. A mint elkészült a rombolással, hozzáfogott az építéshez - és szavakkal oly szépen lehet építeni! Sem a talaj bizonytalansága, sem az időjárás viszontagságai, sem a munkát hátráltató pénzkérdés, sem az ügyes munkások hiánya, sem ellenséges kezek gonosz beavatkozása nem akadályozzák ama szóbeli épület dicső befejezését, mit - programnak szoktak nevezni.

S mennyi mindent ígért! ... A munkásosztályból képviselőket; a felsőház messzehatóbb reformját; olyan belpolitikát, mely megbénítja a nemzetiségi izgatók erőlködéseit; olyan pénzügyi rendszert, mely nemcsak a papíron tünteti el a deficitet. - És mindezeket providenciális küldetésének ama rendíthetlen meggyőződésével hirdette, mely soha sem téveszti el hatását a sokaságra.

Volt ott akárhány képviselő, ki több miniszterválságot élt át és tapasztalatból tudhatta, hogy a körülményekkel való ádáz küzdelemben mily gyakran zsugorodik össze egy program ékes fellegrára nyomorult kuczkóvá és változnak át a legszebb ígérek teljesülésükig oly valamivé, mi eredeti alakjukkal merő ellentétben áll. De e tapasztalás most mit sem használt neki. Egy valamennyiöknél erősebb szellem és merészebb akarat ragadta őket magával, azon varázslattal határos ígérettel hódítva meg képzeletöket és idegzetöket, melylyel szemben az ítélőképesség megbénul és az akarat rabbá válik.

A mi ezután következett, a legfényesebben hazudtolta meg azon gyakran hangoztatott vádat, mintha korunk nem bírna többé lelkesülni. Szelényi beszéde után olyan határtalan elragadtatás vett erőt a Házon, hogy eleinte csaknem úgy látszott, mintha szükségtelessé vált volna a szavazás, az egész Ház pártkülönbség nélkül hódolván meg az ifjú szónok lángeszének. A

leghiggadtabb képviselők fölugrottak helyeikről és Szelényi köré tódulva, őt csaknem vállaikra emelték. A karzati közönség egymás hátán állva ujjongott és az elnök minduntalan felhangzó csengetyűje csak hozzájárult e siketítő zaj kétes összhangjához, a nélkül azonban, hogy czélt ért volna.

Mária átszellemült arczczal, könyekben úszó szemekkel, akaratlanul felállt és a karzat kerítésén áthajolva, mohón nézte azt, ki e perczben ezen ujjongó sokaságnak és egyszersmind szívének is bálványa volt. Naiv tapasztalatlansága, rajongó képzelete ezen izgató jelenetben nagyszerű drámát látott, melynek félisten hőse Szelényi és sajátságos, kéjes borzadály futotta át azon gondolatra, hogy ez a félisten szemeit reávetette. Most már nem kételkedett, nem kérdezett, sőt nem is akart semmit. Csak lábainál szeretett volna térdelni és így, az ő nagyságának és dicsőségének fényében elégni, mint Semele!

Midőn a fiatal lány néhány percz múlva a tábornokkal, ki értők jött, utat tört magának a tömegen keresztül, hogy kocsijába szálljon, Félix is éppen elhagyta a Házat. Kalapját szemeire húzva, úgy sietett el mellettök, mintha nem venné őket észre és Mária már csak a fiatal ember hátát láthatta.

A leányka szánakozó mosolylyal nézett utána.

- Szegény különcz! - mormogá fehér fogai közt, míg a kocsiban hátradőlve és Miss Editha egyhangú csevegését füle mellett elbocsátva, boldog álmodozásnak engedte át magát.

XVI.

Néhány nappal a híres kormányelnök bukása után, kiről az ellenzéki lapok már most nagy-lelkűen azt írták, hogy erényei az övéi voltak, míg hibáit mások követték el, azon élcz járta a nagyvilágot: hogy Szelényi István, az el nem nyert miniszteri tárczáért egy másik tárczával kárpótolta magát. Eljegyezte Szentendrey Máriát, a dunafoki hitbizomány örökösnökjét.

Pedig csalódtak. Szelényi egy perczig sem képzelte, hogy ily hamar miniszter lehessen. Sőt régtől fogva tudta, hogy ha Jelenffy kormányelnök lesz, okvetlenül őt neveztetni ki belügyi államtitkárnak.

- Tulajdonképpen azt tétették velem, a mit első Napoleon tett - mondá Szelényi nevetve Althausennek. - Ez az okos ember előbb dicséretreméltó óvatossággal a köztársaság elnöke lett s csak azután helyezte fejére a koronát. Minden elismerés daczára szőke fürteim mégis csak szemet szűrtak a mi veterán politikusainknak, mi mellesleg mondva nem is csoda. Nálunk Pitt alig lett volna kancellárrá huszonnégy éves korában és Palmerstont sem igen kinálták volna meg miniszterséggel ugyane korban, a mint azt Angliában tették.

Althausen elmosolyodott.

- A te eseted öcsém, ama bécsi orvosnövendéket juttatja eszembe, - mondá tréfásan - ki midőn kijelenték neki, hogy bár kitünően esett át vizsgáin, mégis fiatal arra, hogy tudományának gyakorlására engedélyt nyerhessen, egész komolysággal azt kérdezte az egybegyűlt, hajlott korú tanári kartól: «vajjon az aggkori agysorvadás okvetlenül szükséges kellék-e arra, hogy az ember jó orvos lehessen?»

Ezen kedélyes beszélgetés Árokházán, Althausen dolgozószobájában folyt. - Szelényi személyesen jött el édes anyja beleegyezését kérni eljegyzéséhez, mit nem akart hivatalosan tudomására juttatni, míg a bárónét nem értesíti. Igaz, hogy éppen most nehéz volt Budapestről

eljutnia. Roppant elfoglaltsága dacára azonban mégis szakított magának egy napot, melyen minden előleges bejelentés nélkül, egyszerre csak Árokházára érkezett.

Elza báróné, vagyis inkább Althausenné - mióta Althausen neje volt, nem szerette, ha bárónénak szólították - ragyogott a boldogságtól. Fia kezét az övében tartva, sugárzó arczczal tanulmányozta vonásait, melyeknek elpusztíthatatlan üdeségén még az elmúlt hónapok szakadatlan fáradalmai sem hagytak semmi nyomot. Althausenné még eddig mitsem sejtett a tulajdonképeni okból, mely Szelényit idevezette. Szelényi pedig most, az utolsó perczben, némi nehézséget érzett annak bevallására. Édes anyjának a főrangúak ellen táplált megrögzött ellenszenvének tudatában, legalább is néhány kellemetlen perczre kellett elkészülnie. Az országházi harczok ezen vitéz bajnoka pedig a közönséges életben gyáván rettegett mindentől, mi csak a legtávolabbról is hasonlított a házi perpatvarhoz.

Már épen azon gondolkozott, milyen szavakkal adhatná elő legügyesebben mondókáját, midőn egy érkező kocsi robaja törte meg a külső csendet.

- Csak nem valami látogató! - pattant fel bosszusan.

- Dehogy, a gyerekek jönnek vissza Szelényből - felelé Althausen, ki felkelt és az ablakhoz lépett. Pár percz múlva csakugyan egy kékszemű, angyalarcú leányka dugta be szőke fejét az ajtón.

- Szabad? - kérdé halk, félős hangon.

- Hogyne! - viszonzá Althausen, az ajtót egészen kinyitva, mire a belépő magas, nyulánk alak mögül két tíz-tizenegy éves pirospozsgás kis leány rontott be és Szelényi nyakába kapaszkodva csókjaival halmozta el. Szelényi nagyon népszerű volt kis mostohatestvérei között. Még pedig a leányok azért szerették, mert bonbonnal és játékkal tartotta őket, míg a fiú, ki jelenleg Zürichben tanult, a férfiasság eszményét látta benne, kit mindenben utánoznia kell.

E hirtelen ostrom dacára, Szelényi figyelmét el nem kerülte a kis testvéreivel jött fiatal leány rendkívüli szépsége, sem az, hogy rendesen oly tartózkodó édes anyja felállt, a leánykát magához ölelte és sajátkezűleg vette le fejről pörge kis kalapját.

- Ez az én Liza lányom, kiről már írtam neked Pista - mondá Althausenné, miután a kis leányok apjuk egy tekintetére, végre felhagytak mostohatestvérök dédelgetésével.

- Nos, nem is fogtok kezét? - folytatá, Szelényi felé tolva a fiatal leányt, ki egy madonna szende bájával sütötte le szemeit, míg keskeny, keztyűs kezét a meglepett fiatal ember kinyújtott jobbja helyezett.

- És most szaladjatok ebédre átöltözni, húsz perczet adok, többet nem, - szólt közbe Althausen, órájára nézve. - Úgyis elkéstemek és csak Pistának köszönhetitek, hogy szidást nem kaptok.

Alighogy bezárult az ajtó a három leányka mögött, Szelényi tréfásan kérdő tekintetet vetett édes anyjára.

- Mondhatom, mama jól választja leányait. Szabad kérdezni, honnan rendelte számomra ezen kiválóan csinos testvért?

Althausenné feddőleg emelte fel ujját.

- Az én nagyhírű fiam úgy látszik, vagy el sem olvassa leveleimet, vagy azoknak tartalmát nagyon is hamar elfelejti. Pedig - folytatá elkomolyodva - mindjárt elutazásod után részletesen írtam meg neked, hogy szegény Vetter Laura halálos ágyán rám bízta egyetlen gyermekét, keresztleányomat, kit árván, egészen elszegényedve hagyott hátra. Nem sajátságos, hogy Laura már második gyermekkori barátném, ki nyomorban halt meg?

Szelényi csakugyan legtávolabbról sem emlékezett édes anyja levelére. A mi nem őt, vagy legfeljebb a hozzá legislegközelebb álló személyeket érintette, oly kevés fontossággal bírt előtte, hogy nem terhelte vele emlékező tehetségét. Nálánál diszkrétebb ember már azért sem létezett, mert mindent elfelejtett, mi mások viselt dolgaiból értésére esett. Bűnbánó arczzal ölelte át édes anyját.

- A körülményeket tekintve - mentegetődzött - tán megbocsátható, ha első perczben eszembe nem jutott mama akkori levele. Így hát ez a kis madonna ezentúl állandó háztársuk lesz?

- Adná az ég, hogy állandó maradjon! - felelé Althausenné sajátságos nyomatékkal, egy gyors pillantást vetve férjére, ki elmosolyodott. - Megvallom, hogy eleinte rettegtem az új elemtől, mit házamhoz kell fogadnom. De ez a gyermek valóságos áldásnak bizonyult. A megtestesült szívjóság és szendesség, eszménye minden női erénynek, a mint te szoktad azt képzelni Pista.

Szelényi zavarában elpirult.

- Mily rajongó dicséret! Ha mama így folytatja, még féltékenynyé válok jövőbeli igazi leánya nevében.

És gyors, majdnem ijedelemhez hasonló változást véve észre édes anyja arcán, erőltetett nevetéssel folytatá:

- Mama csak nem gondolta, hogy olyan gyerek vagyok, ki azért hagyja ott sokféle teendőjét, hogy mamája előtt sikereivel dicsekedhessék. Sokkal fontosabb dolog hozott ma ide. Legújabb bolondságomhoz akarom áldását kérni. Képzelje, Szentendrey Mária, kit mama Félix leírásából már ismer, ama bátor kis leány, ki egy egész életre rám meri magát bízni.

Althausenné egy hirtelen mozdulattal kiszabadította magát fia karjaiból. Tréfás vidámsága éppen nem fogott rajta, sőt elhalványult és még előbb oly nyájas arcza hideg és kemény lett.

- Mindenesetre sajátságos parthie a szabadelvű párt győztes előharczosának - felelé gúnyosan, míg gyors léptekkel kezdett fel-alá járni, mi szokása volt, ha valami felizgatta.

- Miért mama? Nem ismerek Szentendrey Károlynál szabadelvűbb embert.

- Én sem! - bizonyította Althausen.

- Ah, tehát Szentendrey Károlyt akarod elvenni, ez más! Mert a család nőtagjairól csak annyit tudok, hogy az öreg asszony a kékvér csendes rögeszméjében szenved, míg Filoména tökéletes bolond e tekintetben.

- Hogy mama stílusában folytassam, nem szándékozom sem a nagymamát, sem a tante-ot elvenni - felelé Szelényi szárazon. - Máriát Károly bácsi nevelte.

Althausenné keresztbe tett karokkal állt meg fia előtt.

- Ha engem kérdeztél volna, azt mondtam volna, ne végy el mágnásnőt - monda jéghidegen. - De nem kérdeztél, még pedig valószínűleg azért nem, mert előre tudtad, mit fogok válaszolni. Ezen emberek nem életrevalók. Nincs megállapodott erkölcsi érzékük, mert azt hiszik, hogy nekik minden szabad. Ennélfogva születésüket nem tekinthetjük külső esetlégnek, mit ignorálhatnánk, hanem jellemhibának, mely javíthatatlan. Mindannyian szívök mélyén meg vannak győződve arról, hogy más, nemesebb anyagból valók, mint embertársaik és ez annyira kifíczamítja minden gondolatukat és érzéseiket, hogy egészséges észjárásról szó sem lehet náluk. Hidd el - tört ki keserűen - úgy érzem magam, mintha oly nőt vennél el, kinek családjában örökös baj az örültség!

Pista ingerülten fel akart ugrni, midőn Althausen karjára tette kezét. Finom, gúnyos mosoly játszott ajkai körül és neje ezen mosoly előtt lesütötte szemeit.

- Nem találod, kedves Elzám, hogy kissé nagyon is elragadtattad magadat előítéleteid által? - kérde, hosszú szakállát simogatva, míg Szelényi összeszorított ajkakkal és zsebeibe tett kezekkel támaszkodott hátra székében és felbámult a mennyezetre. - Ha nem vigyázol, magad esel azoknak hibájába, kiket elítélsz és jogosulatlan ellenszenved rögeszmévé fajul.

- Ellenszenvem nem jogosulatlan.

- Dehogyan nem. Ha valakinek, úgy nekünk nincs jogunk ezeknek az embereknek bármit is szemökre vetni. Örökös hibájuk talán jellemhiba, mint te mondod, de mindenesetre olyan jellemhiba, mely a mi hibáink kifolyása. Ha mi nem volnánk oly alázatosak, ők nem lehetnének oly fenhéjazók.

- Frázis!

- Dehogyan frázis. Nekik ma már nincsenek más kiváltságaik, mint azok, melyeket a társaság engedélyez nekik, midőn álfölényüknek meghódol. És aztán, mindenkinek jogában áll a maga társaságát megválogatni, csak ezeket a szegény ördögöket támadják meg kizárólagosságuk miatt.

- Talán bizony sajnálsz őket?

- Azt éppen nem, arra nem szorultak. De mindenesetre pártjukat kell fognom, látva, hogy azon ürügy alatt vonakodol mágnásnőt a családba fogadni, mert a mágnások kizárólagosak.

Althausenné ajkába harapott. Férjének talpraesett logikája ellen nem volt felebbezés. De azért még sem engedett. Felelni akart, de Althausen megelőzte.

- Ez az egész vita különben nem méltó hozzánk, Elza - mondá komolyan. - Ha mi nem vagyunk képesek az e fajta kicsinységeken felülemelkedni, hogy követelhetjük az olyanoktól, kik előítéletektől áthatott légkörben nevedtek? Pedig azt hittem, rég megegyeztünk abban, hogy nem törődünk azzal, kik vagy mik azon emberek, kikkel érintkezni vagyunk hivatva. Csak azt nézzük, milyeneknek bizonyulnak bővebb megismerés után.

- Úgy van mama! - kiáltá Szelényi, édes anyja kezét megragadva és ajkához emelve. - Ismerd meg előbb Máriát és csak aztán ítéld választásom fölött. Hidd el, nem vennék el olyan nőt, ki méltatlan arra, hogy leányod legyen. És azután - én Máriát szeretem! - tevé hozzá kitörő melegséggel.

Althausenné arcza oly heves küzdelmet árult el, mely férje és fia előtt szükségképen úgy tünt fel, mintha éppen nem állna arányban az alkalommal. A nehezkesebb anyagból szabott férfi-természet, pozitívabb érzékeivel képtelen azon finom szálakat felfedezni, melyekből némely nő lelkében a rokon- és ellenszenv, a ragaszkodás vagy gyűlölség szövődnek bámulatos szívósságú, kitartó érzésekké. Ha Elza báróné elmondja, nővére szerencsétlenségétől eltekintve, részben mily látszólagosan felületes tapasztalatokból szilárdult meg benne sok-sok év előtt az ellenszenv azon osztály ellen, melyből fia mátkáját választá, legfeljebb elmosolyodtak volna. Még Althausen, ezen ember, ki a világon legjobban ismerte, sem sejthette, hogy ezen tapasztalatok főjelentősége abban rejlik, mikép elválaszthatlanul összeforrtak ifjúsága keserű nagy csalódásával.

Úgy, a mint a dolog állt, férje érvei meg nem győzhették, de igenis hatott rá fia közvetlen felkiáltása, hogy Máriát szereti. Ez aztán olyan érv volt, melynek ezen makacs, kissé megkérgeződött, de igazán nőies szív nem tudott ellentállni és midőn Liza és a gyermekek már beléptek, már szent volt köztük a béke. Althausenné legalább látszólagosan engedett és a kedélyes ebéd alatt Szelényi csakhamar megfeledezett a kellemetlen kis epizódról, mely azt megelőzte.

De lehetetlen is lett volna magát e kedves családi körben jól nem érezni és azon teljes bizalom és ragaszkodás hatását nem tapasztalni, mely férj és nő minden tekintetéből és szavából nyilvánult. Szelényinek ugyan állítólag hibázott Betti néni, kit az ősszel oltárhoz vezetett a legközelebbi város főorvosa. E nélkülözés azonban nem igen látszott meg rajta, sőt nagy megadással vigasztalta magát a szemben ülő Lizával. A leányka elragadóan kedves volt, Piroskával és Juliskával (Althausen tősgyökeres magyar neveket adott leányainak) tréfálgatva és nagy, meglepett szemeit olykor Szelényin felejtve, ki sajátságos ingert talált abban, hogy eljegyzésére kocsint azzal a leánynyal, kit édes anyja nyilván neki szánt. Jól ismerte anyját és azonnal kitalálta, mire célzott, midőn azon óhaját fejezte ki, bár maradna velők Liza mindig. S most önkénytelenül azon kezdett tépelődni, a fiatal leány tudomással bírt-e keresztanya ezen tervéről.

Liza azonban egészen elfogulatlan volt. Ha figyelt volna reá valaki azon perczben, midőn Althausenné Pista eljegyzését mostoha-testvéreivel tudatta, tán észrevette volna, hogy nagyon elhalványult. De akkor éppen nem nézett rá senki, a következő perczben pedig arcza nyomát sem mutatta többé a felindulás e röpké jelének.

- Hát Ilmát hogy találtátok? - kérde Althausenné, midőn az első meglepetés és öröm zaja lecsillapult.

- Oh, oda át nagyon szomorúak - felelé Liza komoly, gondterhes kifejezéssel szép arczán. - Ilma néni magánkívül van és Alice olyan halvány, mint a kísértet.

Althausenné nyájas arcza elkomorult.

- Nem bírnak megvigasztalódni Félix indiai útja fölött - mondá Pistához fordulva - és megvallom, én se tudok belenyugodni. Midőn Félix a múlt héten itt volt, hogy édes anyjától elbúcsúzzék, kértem, faggattam, vallattam, de nem bírtam semminek nyomára jönni, mi igazán okadatolhatta volna ezt az örült elhatározást. Ha Pap Mihály Keletindióba megy, annak van értelme; ő ott hamarább csinál carrièret, mint itthon. De hogy Félix, ki most is már egyetemi tanár, minek számúzi magát, az érthetetlen.

- Félix mindig érthetetlen dolgokat tesz - felelé Pista boszusan. - Hetek óta mindig emlegette Indiát, de soha sem gondoltam, hogy megvalósíthatná ezt a bolond tervét. Képzelterhet meglepetésemet mama, midőn a minap Máriától egyenesen ő hozzá hajtatok, hogy felkérjem, legyen vőfélyem és ő kereken megtagadja kérelmemet, azon ürügy alatt, hogy csakugyan elutazik. Mama mindig Félix pártját fogta és jól tette, de most úgy hiszem, nehéz lesz védelmére kelni.

- Nem tudom, anyád miért védelmezné? - veté közbe Althausen. - Félix nem titkolta mi vonzza őt Indiába. Mindnyájunknak bevallotta, hogy ott azon pusztító járványokat kívánja tanulmányozni, melyeknek fészke keleten van. És tekintve azt, hogy hivatottságból lépett azon pályára, mit ti tulajdonképen elleneztetek, nagyon természetes, ha mindent el akar követni, hogy azon kitüntesse magát. Hát te minek mentél Londonba és Berlinbe és töltöttél ott heteket és hónapokat?

- Az egészen más volt.

- Dehogyan volt más. Te a nagy külföldi politikusok csinyjait akartad ellesni, ő meg a kolera furfangját szeretné felfedezni. És ha ez is sikerül barátom, nem tudom, ki lesz köztetek a nagyobb ember.

- Csak előbb sikerüljön - felelé Pista szárazon. - Egyelőre kétségbeejti édes anyját és nővérét, irányomban pedig határozottan barátságtalan. Még esküvőmet sem akarja bevárni.

- Alkalmasint nem teheti - mondá Althausen. - Hisz Pap Mihálylyal tart, kinek pedig pontosan el kell foglalnia ottani állomását.

Althausenné hitetlenül rázta fejét.

- Ez nem a valódi ok. Félix sokkal önállóbb, semhogy bárki által befolyásoltatná magát. Őt valami elűzi hazájából, mit sem nekem, sem másnak nem akar bevallani. Úgy hiszem, csak egy lény van, ki az igazat tudja - és az Alice.

- Kár, hogy nem érek rá átmenni - felelé Szelényi. Biztos vagyok benne, hogy szent kis cousineom nem állna ellent vallatásomnak.

- Nem tudom. Alice minden szelídsége mellett, szakasztott olyan mint Félix. Ha egyszer feltette magában vagy megígérte, hogy hallgat, tán a kínpadon se vallana be semmit.

E perczen Szelényi tekintete Lizára esett, ki előre hajolva, mohón, szinte lélekvesztett érdeklődéssel hallgatta a társalgást.

- Hát Liza kisasszony mit mond? - kérdé hozzáfordulva.

A fiatal leány e váratlan megszólításra könnyedén összerezett és a feszült figyelem kifejezése teljesen eltűnt arczáról, a mint szende kék szemeit Szelényire emelte.

- Semmit sem mondhatok, minthogy báró Vanderbiltet nem ismerem. Éppen Betti néninél voltam pár napra, midőn a mult héten itt járt.

- S mit is mondhatna ez a kis bohó! - mondá Althausenné felállva és Szelényi karját véve, míg a háziúr az övét Lizának nyújtotta. - Valóságos pólyásgyerek - folytatá sugva, a mint a szalonba léptek és a kandalló mellett helyet foglaltak. - Annyit se tud a valódi életről, mint akár egy közénk leszállt angyal. Gyere csak ide, Liza.

A fiatal leány e hívásra a szalon másik végéről ama könnyed, lebegő lépéssel futott feléjük, mely oly ingerlő varázst kölcsönzött járásának és Althausenné előtt letérdelve, megcsókolta kezeit. Bizonyos gyermekded alázat volt egész lényében, mely felette megnyerően hatott környezetére.

- Játszszál nekünk valamit, Pista nagyon szereti a zenét - mondá Althausenné, a fiatal leány arczát megsimogatva.

Ez ugyan csak részben volt igaz, mivel Szelényi ugyan szerette a zenét, a mennyiben élvezettel hallgatott végig egy zenekari hangversenyt, vagy egy Wagner-féle operát, de a szó legteljesebb értelmében irtózott a zongorától, ha nem valami nagy művész játszott rajta. Midőn azonban Lizát a hangszerhez vezette és néhány perczig ott vesztegelt, szemeit kissé nagy, de átlátszó fehérségű kezein és lehajtott szőke fején pihentetve, azt találta, hogy minden esetre élvezet őt játszani látni, ha a kissé hideg felfogás, melylyel elismerésre méltó technika mellett előadta Schumann Carnevalját, nem is ragadta el valami nagyon. Majd lábujjhegyen tért vissza édes anyjához és szivarra gyujtva, kényelmesen helyezkedett el egy zsölyében.

Egy ideig komolyan elbeszélgettek Szelényi terveiről a jövőre nézve, majd Althausenné kezét fiáéra téve, bizonytalan hangon, habozva kérdé:

- Tudod-e, Pista, min gondolkoztam az elébb? Nem értem, hogy szerethetted meg éppen Szentendrey Máriát. Félixről tudom, hogy nagyon is határozott egy hölgyecske, ki jobban lovagol, mint ő és - latinul beszél. Ez pedig tudtommal nem a te ízlésed.

Szelényi kedélyesen felkaczagott.

- Hisz éppen az, mama, hogy nem az én ízlésem. Azért szerettem belé, mert legkevésbbé sem hasonlít eszményképemhez.

- A szerelem, úgy látszik, nagyon megkedveltette veled a paradoxonokat.

- Mint a legtöbb emberrel. Ez a furcsa, és az igazat megvallva, kissé kényelmetlen érzés tán csak azért bír annyi hatalommal fölöttünk, mert merő ellentétből áll. Különbözik meg vagyok győződve, hogy Mária kissé emancipált külseje valóban nőies nőt takar és ezt éreztem ki belőle, midőn megszerettem. Vagy tán csak azért szerettem belé, mert észrevettem, hogy ki nem állhat?

- Ki, Mária?

- Mária. Szinte hihetetlen, hogy határozottan gyűlölt, midőn megismerkedtünk és úgy bánt a maga elkényeztetett fiával, mama, mintha valami ostoba, púposhátú szegény ördög volna. Ez már az újdonság kedvéért is érdekelt, és úgy történt aztán, hogy addig nézett le, míg kíváncsivá nem váltam, vajon hogy nézhetnek ezek a szép sötét szemek, ha nem ellen-, hanem rokonszenvvel pillantanak az emberre.

- És most, hogy kielégítetted kíváncsiságodat?

- Még kíváncsibb lettem. Mária olyan könyv, mit nem lehet egy nap alatt elolvasni, és olyan nő, kit mindig újra meg újra meg kell hódítani.

Althausenné szemei egy perczig áthatóan pihentek fián.

- S azóta persze bevallotta, miért voltál neki eleinte olyan ellenszenves.

Szelényi nevetve vállat vont.

- Meg se kérdeztem. Általános elvem nőknél a «miért»-et minél ritkábban feszegetni. Mi sem tudjuk mindig, miért teszünk valamit. Hát még ők!

Althausenné összeránczolta homlokát.

- Te ezt az egész dolgot tréfának tekinted. A házasság nem tréfa.

- Fájdalom nem, mama. Annál természetesebb, ha ezt a szörnyen komoly dolgot legalább még most igyekszem tréfával elütni.

- Hát Félix mit mond eljegyzésedhez?

- Félix? Valóban nem emlékszem. Természetesen örül, hogyne örülne? Mindig szerette Máriát.

Althausenné nem kérdezett tovább. Kitűnő fia némely tekintetben rejtély volt előtte, még pedig olyan rejtély, mely fölött nem szeretett tépelődni. Sokféle nemes és fényes tulajdonságaival sehogy sem birta összeegyeztetni azt a naiv kiméletlenséget, melylyel mindig és mindenkor egyenesen céljának tartott, a nélkül, hogy csak egy futó gondolatot is szentelt volna mások vágyainak, érzéseinek, de még szenvedéseinek is.

- Ha Szelényinek lépcsőre volna szüksége és nem volna kéznél más, a legkedélyesebb öntudatlansággal felhasználná e célra legjobb barátja holttestét! - mondta felőle egyszer fia bukása fölötti elkeseredettségében Derecskey Oszkár. Althausenné ezért meggyűlölte a főispánt, de szíve mélyén találva érezte magát, úgyanynira, hogy e szavak e perczen is eszébe jutottak. Neki meg voltak a maga nézetei Félix távozása fölött és rossz néven vette Pistától, hogy azokat még csak távolról sem sejtí. De nem érezte magát feljogosítva arra, hogy kételeyeit és aggodalmait közölje vele. Csak mélyen felsóhajtott, míg szemei a sajnálkozás félreismerhetlen kifejezésével keresték Lizát, ki már rég felhagyott a játékkal és a legközelebbi ablak mellett állva, látszólagosan elmélyedve tekintett ki a csendes, holdfényes éjbe.

XVII.

Pap Mihály a szokottnál is borzasabb fejjel ingujjban lábát pakolt. Hosszú, sovány alakja majd valóságos felkiáltójellé egyenesedett fel, majd olyan kérdőjellé görbült, melynek nagyon ügyes két keze nőtt. Csakhogy e kezek ügyessége csak akkor tűnt ki, ha könyveket vagy irományokat kellett a lábában elhelyezni. Ezeket olyan szeretettel és gonddal forgatták meg, mintha megannyi drága emlék volna, míg a legszebb ruhaneműt is csak úgy ahogy tömték a hézagok közé vagy hajigálták bele a lábába.

- Hát mindjárt kabinetkérdéssel kezdik? Ez merész dolog! - mondá Pap Mihály, felkiáltójel minőségében egy mellényt véve fel a melléje álló székről. Nyilván a mellényhez intézte szavait, mert merően nézett e ruhadarabra; azonban, mint várható volt, még sem az felett, hanem a tábornok, ki elutazásuk napja lévén, már e korai órában toppant be a két jó barátához és Vanderbilttel szivarozva beszélgetett.

- Merész bizony. De hát ott van Jellenffy mellett Pista és Pistának minden szabad. A reform úgy fog keresztülmenni, mint a parancsolat. Milyen nagy államférfi ez a szép szőke gyerek.

Pap Mihály egy hirtelen mozdulattal megfordult.

- Nagy államférfi!? Excellenciád ugyancsak jól bánik a távollevőkkel. Milyen pompás dologom lehet nekem is, mihelyest excellenciád hátat fordít. Legalább is nagy orvosi tekintélynek dicsér fel hamarjában, ugy-e?

- Ugyan ne bolondozzék Pap. Nem dicsértem Pistát, csak igazat mondtam.

- Meglehet, hogy igaz lesz egyszer, excellenciád. De ennek előbb be kell válnia. Majd meg-lássuk, van-e az államtitkár úrban elég akaraterő arra, hogy nagy államférfiúvá váljon.

A tábornok felkaczagott.

- Akaraterő! Ugyan hallgasd csak, Félix. Hisz az egész ember nem egyéb makacs, állhatatos, csaknem kiméretlen akaratnál!

Pap Mihály nem éppen alázatos módon fintorítá el arcát.

- Azaz az államtitkár úr eddig oly szerencsés volt azt akarhatni, mi nagyravágyásával és érdekeivel összevágott. De mi lesz majd, ha az ország érdekében olyat kell akarnia, mi személyes tetszésével ellenkezik? Jézusom segíts!

És Pap Mihály szemeit éghez emelve, feje fölé kulcsolta kezeit.

- Ha nem sietsz Pap bácsi, itt rekedünk, - szólt közbe Vanderbilt, kinek arcába szökött a vér.

Pap Mihály morogva látott ismét lábájához, míg a tábornok jelentősegteljesen hunyorgatott Félixre és homlokára mutatott.

- Miért haragszik rá? - kérdé halkán.

De Pap Mihálynak olyan füle volt, mint egy indusnak. Ujra megfordult.

- Nem haragszom az államtitkár úrra, kegyelmes uram. De a legjobb asszony se mondható erényesnek, míg valami kísértésen át nem esett és az uj seprű igaz, hogy uj, de jónak csak akkor mondjuk, ha vén korában is jól seper. Majd öt év múlva nevezzük Szelényi István ő méltóságát nagy államférfiúnak!

A tábornok, ki eddig felkelt, mosolyogva veregette meg a sovány ember vállát.

- Nagyon bölcs volt, a mit mondott Pap, de azért mégis elhordom magam, különben el nem készülnek a pakolással. Ötkor mindnyájan künn leszünk a vasutnál - folytatá az ajtóban, Félixhez fordulva. - Még Mária is eljön, Pista pedig a Házból ide készül. Legalább így mondta nekem tegnap.

Alighogy a tábornok után betette az ajtót, Félix is hozzáfogott a pakoláshoz. De neki nem ment olyan jól, mint Pap Mihálynak. Lassan, kelletlenül rakosgatta holmiját, olykor öt perczig is tétlenül elmélázva valami ruhadarabbal kezében, mit a helyett hogy becsomagolt volna, szórakozottságában visszahelyezett a szekrénybe.

Iszonyúan fáradt volt. Az utolsó hetek ezer gondja és emésztő nyugtalansága teljesen kimerítették erejét. Különösen nehéz volt az egyetemről megválnia, hol előadásai már eddig is nagy feltűnést keltettek. Egy előadását a mikróbok vándorlásáról utánn nyomattak, egy másik a bűnügyi embertan köréből pedig oly mérvben vonta magára az összes orvosi kar figyelmét, hogy nagy jövőt jósoltak a fiatal tudósnek. S most mindenki megróttá hirtelen távozásáért, mely sokat ígérő pályáját egyelőre félbeszakasztja.

De ha édes anyja és Alice könnyei nem változtattak tervén, mások ellenvetései meg éppen nem tettek reá semmi hatást. Ama nevezetes estén, melyen szándékosan rombolta szét Mária utolsó illúzióit és Szelényi bevallotta neki, hogy a fiatal leányt el akarja venni, ragadta meg először a menekülés legyőzhetetlen vágya. Úgy látszott neki, mintha csak akkor élhetne tovább, ha tengereket helyez önmaga és Mária közé, holott a tapasztalás már eddig is megtaníthatta arra, hogy a szív szemcsalódásai daczolnak a külső távolsággal. Hisz eddig is volt benne annyi erő, hogy távol tarthassa magát Máriától, de Máriát nem bírta magától távol tartani. Vele volt éjjel-nappal, ébren és álomban. Előtte lebegett, ha a szószékről elvont tételeket fejtegetett és édes arcza, csábító szemei elébe mosolyogtak a legszárazabb könyv lapjáról is, ha este, szokása szerint, tanulmányaihoz fogott. Leggyakrabban úgy látta maga előtt, mint akkor, ama feledhetetlen napon a szigeten, a vörösdéd levélkoszorúval haján, az ébredő érzelm csodálatos fényével nagy, világító szemeiben.

- Rögeszme, hallucináció! - mondá olykor megvetően, lelki bajának tünetei fölött az orvos cinizmusával kórhatározatot hozva. De gyarló emberi erő, véges tudomány! Felismerte baját, s még sem bírta orvosolni; sőt azt sem volt képes megakadályozni, hogy az el ne mérgesedjék a gyakori együttlét által, mely alól Szelényi iránt való tekintetből már most ritkán vonhatta ki magát.

Midőn Szelényi először magával vitte Szentendreyékhez, hogy ott ebédeljen és velük töltsen az estét, kétszeresen rettegett a fiatal leánynyal való találkozástól. De rettegése egy irányban legalább fölöslegesnek bizonyult. Mária rokoni szívélyességgel, de ama palástolatlan közönyvel fogadta, melylyel mindenki és minden iránt viseltetett, mióta életének nagy szenvedélye megragadta. Csak Pistát látta és hallotta, csak az látszott számára létezni és átszellemült, boldogságtól ragyogó arcza és szemei Félixet még álmában is üldözték, ugyannyira, hogy azt a gondolatot sem bírta többé elviselni, hogy még egyszer együtt lássa a mátkapárt.

A mig így szóttalanul pakoltak, Pap Mihály olykor lopva nézett reá, azután búsan, gondterhes ábrázattal csóválta meg fejét és folytatta foglalkozását. Egyszerre azonban hirtelen kihúzta óráját és Félix elébe állt, ki mintegy álomból felérezve bámult reá.

- Tizenegy óra mult, báró!

Félix ingerülten fordult szekrényéhez.

- Mi közöm az órádhoz? Ötig untig van időnk.

- Ötig igen, de nem két óráig. Két óra huszonöt percz, ekkor indul a személyvonat.

Félix érteni kezdé, hogy ezalatt valami indítvány lappang. Nem felelt, csak kérdően nézett barátjára.

- Egyszóval, ha neked volnék báró, rögtön összepakolnék és megszökném a búcsukomédia elől. Mire való az a sok összeölekezés, elérzékenyülés, kendőlobogtatás?

Félix arcza, míg Pap Mihály beszélt, csodálatosan felderült és a fiatal ember úgy sóhajtott fel, mintha valami nagy terhet mozdítottak volna el szívéből. Ez a nagy teher pedig a Máriától való búcsú volt; a rózsalevél, melytől félt, hogy kicsordul a szívet színlő betöltő keserűség.

- Ha lehetne - mormogá habozva.

- Hogyne lehetne. Geniális ötlet az egész. Nem is tudósítjuk őket, de a legközelebbi állomásról olyan levelet írunk nekik, hogy el lesznek ragadtatva.

És a hű ember, be sem várva Félix válaszát, olyan buzgósággal fogott a dologhoz, hogy nemcsak hogy idején elkészültek, de barátjának alig maradt mit tennie.

Ezalatt Szelényi valamivel korábban mint máskor hagyta el a Házat és hazasietett, hogy átnézze postáját, melylyel fontos leveleket várt. Ezen teendőjét különben sohasem mulasztá el, még olyankor sem, midőn mint most, gondolataival már Félixnél volt, kivel számtalan dolgot akart megbeszélni.

A személyes ismerőseitől vett leveleket rendesen maga olvasta el; az ismeretlen kézírású vagy hivatalos iratokat, kérvényeket stb. pedig meghitt titkárának szokta odaadni, ki ha érdemes volt, referált róluk, ha nem, egyszerűen a papirkosárba dobta azokat. Most is egy ily levél akadt kezébe, mely azonban oly elegáns volt és oly félreismerhetlenül tettett nőírást mutatott, hogy szórakozottsága és sietsége dacára némileg felkölté érdekét. Alkalmasint afféle biliét doux volt, minőkkel mátkasága dacára még mindig ostromolták.

E tartalmat sejtve, lovagias kötelességének tartá a levélkét személyesen felbontani, mit meg is tett. Egy kis papírlap hullt ki a borítékból, melyen a várt érzelmeteljes ömlengések vagy pikáns megjegyzések helyett, csupán e sorok álltak:

«Mária és Félix szeretik egymást. Ezért száműzi magát Félix és megy el hozzád Mária - dépit-ből.

Egy barátnéd.»

Szelényi megdöbbenve legeltette szemeit a levélkén, majd figyelmesen megnézte borítékát, melyen bécsi postabélyeget fedezett fel és végre elmosolyodott. Ha a levél írója azt hitte, hogy erőteljes rövidségével drámai hatást fog előidézni, egyelőre el nem érte célját. Szelényi eleinte nem hitt mást, minthogy valamely csalódott hölgyecske kívánja magát ily módon megboszulni és csak bővebb megfontolás után jutott azon meggyőződéshez, hogy a levelet nem írhatta más, mint olyan, ki bensőbb viszonyait ismeri. Hisz Félix létéről is alig tudtak a nagyvilágban és félvilágban, mely pedig az egyetlen két világ volt, mit Szelényi valaha látogatott.

És minél jobban elgondolkozott, annál komolyabbá vált, míg arcza utoljára egészen elkomorult.

Tán édes anyja? Hirtelen eszébe jutott minden, mit utolsó társalgásuk alkalmával mondott; kérdezősködése Félix és annak véleménye után... de nem... édes anyja nem tévedhetett egy névtelen levél írására, ő, kinek erénye és egyszersmind hibája volt a meggondolatlan nyíltszívűség.

Majd nem a levél írója kezdé foglalkoztatni, hanem a levél maga. Tán először életében töprengett elmúlt dolgok fölött és igyekezett mások magaviseletéből önmagára nézve előnyös

vagy hátrányos következtetéseket vonni. Visszaemlékezett Mária rejtélyes ellenszenvére, midőn megismerkedtek; Félix hirtelen elhatározására, hogy Keletindiába követi Pap Mihályt, éppen akkor, midőn eljegyzését tudatta vele, és most fontolta meg legelőször annak horderejét, hogy Mária csaknem egy esztendeig Félix tanítványa volt. Ha bárki másról lett volna szó, felsőbbségének öntudatában fel se vette volna - de éppen Félix!

A vér arczába szökött és felugrott. A még fenmaradt leveleket idegesen tolt oda titkárának és kocsijába vetve magát, nem Félixhez, hanem Máriához hajtattott. Egyetlen egy perczig sem jutott eszébe a leányt kimélni. Csak egyre gondolt, a saját megnyugtatóására.

A fiatal leány éppen a lovardából jött haza és midőn Szelényit ily szokatlan órában bejelentették, még annyi időt se vett magának, hogy lovagló ruháját levesse. Örömtelten, a mozgástól felhevült arczczal szaladt elébe, de jegyesét feltünően komolynak látva, megdöbbenve visszalépett.

- Baj van? kérdé ijedten.

Szelényi szó nélkül, hidegen vette ki zsebéből a névtelen levelet és azt oda nyújtá neki, míg tekintete átható figyelemmel, mohón tapadt a fiatal leány kipirult arczára.

De e szép arcz a felindulás legcsekélyebb jelét sem árulta el. Mária elolvasta a levelet, megforgatta kezében, azután felpillantott, és a szerelem és imádat oly ékesszóló kifejezésével nézett a fiatal ember arczába, hogy az egy elfojtott kiáltással karjaiba kapta.

Midőn Szelényi végre nagysokára kibocsájtotta karjaiból, a leányka elgondolkozva tekintett a levélre.

- Nem képzelhetem, ki írhatta - mondá fejét rázva. - Hisz senki, de senki sem tudott róla.

- Miről? - kérdé Szelényi újra ébredő gyanuval és úgy megszorítá Mária kezét, mit még mindig az övében tartott, hogy a leány felsziszzegett.

- Huh, milyen medve maga! - kiáltá, kezét megfujva, míg szemeiben egykori ígésző pajkoságának egy sugara villant meg. - Tudom, hogy holnap kék foltjaim lesznek a maga gyöngéd érintésétől.

Kimondhatlanul csábító volt e perczben, szorosan testhez álló ruhájában, a lovaglástól félig lebomlott nehéz tekercsekkel és felvetett piros ajkaival, melyek körül daczos mosoly játszott.

Szelényi ingerülten fordult el és egy zsölyébe veté magát. Rendkívül neheze esett bármely percznyi ingernek ellentállni és legszívesebben újból karjaiba zárta volna a leánykát. De mégis csak boszantó volt, hogy tréfálni képes, holott látja, hogy ő milyen izgatottsággal várja rejtélyes szavainak magyarázatát.

Kis szünet mulva egy sima, meleg kezecske csuszott az övébe és a másik sima kezecske fejét igyekezett megfordítani, mi nagynehezen, de mégis sikerült. Mária mellette térdelt és szörnyű bűnbánó arczczal nézett fel reá.

- Már régen meggyóntam volna, mondá fejét lehorgasztva - de az igazat megvallva, mindent elfelejtettem. És most, hogy eszembe juttatja e dolgot, az olyan gyerekségnek látszik, hogy szinte röstellem elmondani.

- Azért csak mondja el - felelé Szelényi, kinek aggodalmai már is eloszlottak. Nem így szoktak egy szerencsétlen vagy vétkes szerelmet meggyónni.

És Mária mindent elbeszél. Leírta a mulatságos latin leczkéket, kalandját a szigeten, Filoména épületes szónoklatát és mindazt, a mi abból következett. Elmondta, mily nagy fontosságot tulajdonított azon leplezett sértésnek, melylyel Félixet illette s az lassankint mikép győzte meg arról, hogy soha se gondolt vele komolyan. És a míg beszélt, Szelényi izgatott

képzeletében jelenetről-jelenetre játszódtott le ezen félreértésekből szőtt kis dráma, melynek valódi jelentősége a színpalak mögött történetekben, valódi értelme a hős kérlelhetlen jellemében rejtett. Ha Félix akart volna, ha tudott volna akarni az örökösével szemben és azok után, a mik történtek? Ha... Szelényi összeszorította ajkait. Nagyon keserű volt elgondolni, hogy az a nő kit szeret, tán viszont nem szeretné, ha Félix erőszakosan ki nem ábrándítja. De egy pillanatra rá már megmosolyogta bohóságát. Szinte nevetségesnek találta magát a multba visszanyúló féltékenységgel, gyermekes találgatásaival, Máriával maga előtt, a mint az térdeltében mosolygó imádattal néz fel hozzá.

- Higyje el, - végzé be a leányka töredelmes vallomását - őszintén azt képzeltem, hogy Vanderbiltet szeretem. Ezen csalódásom pedig mindaddig eltartott, míg akkor, Károly bácsi ebédjén együtt láttam magukat, és... és...

- És? - kérde Szelényi halkán.

- És egyetlenegy pillantásod megtanított arra, mit Vanderbiltől egy év alatt sem bírtam megtanulni - suttogá Mária, az erős karok közé simulva, melyek oly melegen átölelték.

Még egy ideig hiába tanakodtak azon, ki írhatta a rejtélyes levelet. Ujból megnézték az írást és a postabélyeget és találgatni kezdtek, Bécsben kinek lehetett érdekében egyetértésüket megzavarni midőn a tábornok belépése társalgásukat félbeszakította.

- Hát te most mit keresel itt? - kérde Szentendrey csodálkozva. - Azt hittem, régen Félixnél vagy.

Szelényi felugrott.

- Igazad van, megbocsájthatatlan, hogy még itt vagyok - kiáltá kalapját fogva. De most szaladok és magukat biztosan elvárom az indóháznál.

Ezzel elrohant, a szalonajtót nyitva hagyva és az előszobában álló komornyikot csaknem feldöntve, midőn az ki akarta bocsátani.

Alig telt bele félóra, midőn Máriának nagy meglepetésére ujból jelentették, hogy jegyese a szalonban várja. Csakugyan ott találta, még pedig határtalan felindulásban.

- Képzeld, hihetetlen, de elutaztak! A déli vonattal indultak Bécsbe, a kapufélfától se véve búcsút és mindnyájunkat csúful felültetve! - kiáltá nagy léptekkel fel-alá rohanva a szobában.

Mária legkevésbé sem osztá Szelényi felindulását. Jóízűen elkaczagta magát.

- De hiszen ez pompás! Ilyen vígjátékszerű, chic távozást fel se tettem volna a nyugodt, megfontolt Vanderbiltől! - - - Majd elkomolyodott és még az elébb oly pajkosan nevető szemei könyekkel teltek meg. - Nagyon, nagyon sajnálom hogy elment, mindig oly jó volt hozzám - mondá halkán, szelíden, míg jegyese karjára tevé kezét.

Szelényi ránézett, felelni akart, de egészen szokatlan tartózkodással harapta el az ajkán lebegő szót. Pedig ha hangosan akart volna gondolkozni, ha el akarta volna árulni azon eszmét, mely agyán keresztül villant, midőn Félix váratlan távozásáról tudomást szerzett, azt kellett volna Máriának felelnie:

- Miattad ment el búcsú nélkül. Téged nem bírt többé viszontlátni!

HARMADIK KÖNYV.

EXCELSIOR.

XVIII.

Szelényi Istvánról és nejéről két hétig senki se tudta, hova lettek. A fiatal pár megegyezett abban, hogy nem tesznek nászutat, mindketten irtózáva a vendéglőszoba szokásos idilljétől és azon epithalamiumtól, mit hálálkodó pinczerek énekelnek. Ezen ellenszenvükből nem is csináltak titkot. De igenis titkot csináltak abból, hogy Szelényi a Kárpátokban fekvő egy ódon várkastélyának néhány szobáját pazar fényűzéssel és kényelemmel rendeztette be. Oda vonultak el az esküvő után, még pedig olyan titokzatosan, hogy azt se hagyták meg, hova küldjék utánuk leveleiket.

Ha Szelényi István egy tökéletes roué életbölcseiségével kiszámította volna, hogy két hét a paradicsomból éppen elég egy modern emberpárnak, nem rendezhette volna be dolgát okosabban. Pedig csak határtalan szerencséje volt most is a tényező, midőn mindkettőjük nagy búbanatára az ország ügyei e rövid idő letelte után visszakövetelték jelenlétét a fővárosba, akkor, a mikor szájuk íze még édes volt a méztől és még egyiküknek sem jutott eszébe a kigyó pikáns társalgása után vágyakozni. A sors ezen kegyenczei csak középig szűrcsölhették édes tartalmát azon kehelynek, mit más kevésbbé szerencsés halandók rendszerint mohón ürítenek fenékgig, hogy aztán egész további életükre a keserű, vagy mi még ennél is rosszabb, az ízetlen üledékkel legyenek kénytelenek beérni.

Midőn aztán Pesten palotájukban berendezkedtek, életök magától, minden erőlködés, minden előleges kellemetlen összekocczanás nélkül zökkent a helyes kerékvágásba. Máriát, kit az elmúlt év tapasztalatai és küzdelmei csodálatosan megérleltek, a szerelmes pásztor átalakulása az elfoglalt hivatalnokká - az a fatális átalakulás, mely oly sok szép szem együgyű könyeibe kerül - ki nem ábrándította. Ő előre tudta, hogy munkás ember neje lesz, kinek a szerelem, a családi élet ritka pihenője, kinek küzdelmei messze elvonják otthonának békés révpartjától és egész igyekezete arra irányult, hogy maga egyedül ne maradjon ez otthonban, hogy őt egyedül ne hagyja a harczban. Férfjének társa akart lenni mindenek előtt és egész erejével dolgozott azon végzetes szellemi szakadás bekövetkezése ellen, mely olykor a legjobb házasságot is hiányos töredékké silányítja.

Szelényi István éppen akkor élte át élete legfényesebb, de a mellett leglázasabb és küzdelemteljesebb korszakát. Egy év múlva belügyminiszter lett s bár nem ő állt a kormány élén, mindenki tudta, hogy tulajdonképen ő értelmi szerzője mindazon reformoknak, melyeknek sajátos iránya megzavarta a pártkintorna egyhangu változataihoz szokott füleket. Elérkezett az a nap, midőn a szabadelvűek azt kiáltották reá, hogy arisztokrata, az arisztokraták pedig, hogy szabadelvű. Ugyannyira, hogy a felsőház újjászervezése alkalmával, mely csaknem a válság szélére sodorta a kormányt, egy elmés ellenzéki publicista azt írta felőle, hogy: ez az egykori néptribun, a demokrácia arisztokráciájának prófétája.

Ellenfele gúnyból hangoztatta e paradoxont, mit Szelényi a következő ülésben jelszóként tűzött zászlajára. Csak az ellen szabadkozott, hogy valaha néptribun lett volna, a mennyiben - mint mondá - soha sem hízelgett tisztelt polgártársainak azzal, hogy blouse-ot öltött volna, hanem inkább arra igyekezett, hogy megkedveltesse velük a saját szalonkabátjának szabását. A politikai népnevelés ezen hazánkra nézve mindenestre új módszerét azzal kezdte meg az új kormány, hogy a választói jogot a lehető legvégső határokig terjesztette ki.

Ezen első reform még megjárta; ezt elég békésen fogadták, lévén a szocializmussal való kacérkodás a modern politika egyik fővonása. Midőn a kormány azonban komolyan hozzáfogott ahhoz, hogy a tőke és rang azon furcsa vegyülékét feloszlassa, mit akkor főrendiháznak neveztek, egyszerre olyan tekintélyes ellenzék támadt a Ház aranyborjuimádásban vagy mágnáspietásban sínylő tagjaiból, hogy a kormánynak óriási küzdelmébe került, míg végre részben megvalósíthatta eszményét, azaz: a válogatás elvére alapított kormányrendszert. Arra persze általában nem gondolhattak, hogy szenátust szervezzenek és sokkal ügyesebb diplomaták is voltak annál, mintsem hogy ajtóستól rontottak volna be előítéleteink és szabadalmaink féltett szentélyébe. Az újítóknak be kellett érniük azzal, hogy a született főrendiek számának még sokkal nagyobb korlátozásával, a különböző társadalmi és gazdasági érdekkörök képviselőit választás útján juttassák a felsőházba.

A bölcsesség ezen «*extrait double*»-ja, a hogy az új felsőházat csúfolták, sok tréfára adott alkalmat. Így egy élcslap «*találkozó szélsőségek*» címen két pompás képet közölt az egykori és jelenlegi kormányelnökről. Az egyik Madame Tussot jelmezében éber szemmel sakkozott rugókon mozgó viaszbábjaival, míg a másik Janus fejű (az egyik arc Jelenffy, a másik Szelényi vonásait viselte,) mint Göthe Zaublehrling-je, csaknem belefult az általa idézett és többé le nem rázható kitünőségek árjába, mely alatta, fölötte, mellette, mögötte és előtte betöltötte a tért.

Szelényi jókat kaczagott e képen, de Mária szörnyen rossz néven vette azt. Nem tűrhette, ha szentségtelen kézzel nyúltak bálványához, kinek törekvéseiben a maga tapintatos és semleges módjára, de egész szívvel és lélekkel osztozkodott. A milyen szorgalommal tanult meg egykor fivére kedvéért latinul, olyan kitartással sajátította el most a bel- és külpolitika minden csinját-binját és annyi államtudományos könyvet olvasott, a fenforgó kérdések oly tökéletes ismeretére tett szert, hogy bátran részt vehetett volna bármilyen értekezletben. Mindazáltal egy cseppet se sajnálta, hogy ezt nem teheti, sőt férje nézeteit ismerve, még a Házak üléseire is csak nagy ritkán járt el.

Vállalkozóbb honleányok, kik megedződtek a fájdalom! csak nők körében folytatott egyleti gyűlésezés tüzeiben, kissé lenézték e gyáva tartózkodásáért. Rossz néven vették tőle, hogy eszét és befolyását fel nem használja afféle «*Primrose*» vagy «*Cowslip*» ligák szervezésére, melyeknek segítségével végre a magyar hölgyeknek is kijutna a maguk része a férfiak által oly csunyául bitorolt politikai szereplésből. De Mária csak férje szalonjában kívánt elnökölni és más szereplésre nem vágyott, mint arra, a mely kijutott neki, ha Szelényi olykor mégis megunva a harczot, azon rövid tartamu, de mély levertségnek engedett, mely a legszívósabb természeteken is erőt szokott venni. Mária készítette azt az antik keretben, férje íróasztala fölött függő táblát, melyre sajátos, határozott kezeírásával az «*Excelsior!*» szót írta fel és ha szükségét látta, az e szóba foglalt bátorító, buzdító lelkesedést maga is ki tudta fejteni. Tevékeny szerepe volt akkor is, ha Szelényi bizalmasan megbeszélte vele terveit, vagy pedig indulatossága és hatalmaskodása által elragadtatva, előre közölte vele azon kellemetlen igazságokat, melyekkel ellenfeleinek közelebb kedveskedni szándékozott. Ilyenkor aztán Mária addig adott neki igazat és oly kegyetlenül szidta az ellenzéket, míg Szelényi igazságérzete felébredt és Mária túlzásai, melyeket jóakaró elnézéssel megmosolygott, visszaadták egész higgadtságát. Államtudományos képzettségét meg éppen csakis bizalmas körben árulta el a fiatal asszony. Férjének egy éltes kollegája egyszer egy ebéd alkalmával, meglepetten bámulta azt az élénk érdeket és feltűnő alaposságot, melylyel vitáikban részt vett.

- Hogy szeretheti egy ilyen szép asszony ennyire a politikát? - kérdé végre enyelegve.

Mária finom mosolylyal emelte nagy szeméit az öreg úrra.

- Nem a politikát szeretem - felelé szeliden - hanem a férjemet.

És csakugyan, ha Szelényi a helyett, hogy államférfi, esetleg fűszerkereskedő, Mária épp oly teljes odaadással tanulmányozta volna a cukor és kávé árfolyamait, mint a milyennel a jelen körülmények között az országgyűlési tudósításokat kísérte nagy figyelemmel.

A míg a felsőház válsága tartott, a fiatal asszonynak nagyon rossz napjai voltak. Nemcsak, hogy alig látta a Házban vagy értekezletekben elfoglalt férjét, de még akkor sem volt benne öröme, ha végre hazakerült. Szótalan és rosszkedvű volt és még éjjel is szakadatlanul dolgozott.

Szelényi tudniillik kevés dolgot adott titkárainak. Beszédeit maga fogalmazta, nagyjából, ama merész vonásokkal, melyek oly megkapó realizmussal állították a helyzetet a hallgató elé. A kidolgozás beszéd közben történt, még pedig szebben, szabatosabban, mint a hogy azt a legügyesebb toll tehette volna. Mindig akkor beszélt legjobban, ha a beszéd fogalmazásánál minél több tért hagyott az inspirációnak.

Míg férje éjjel írt, Mária többnyire a dolgozószoba kandallója mellett hintaszékében olvasgatótt, s ott néha el is aludt, csak Szelényi karjaiban ébredve fel, ki a magas termetű délczeg asszonyt úgy vitte át a hálószobájukba, mint egy gyermeket. Szelényinek jól esett, ha így munkaközben elbeszélgethetett Máriával, vagy felolvashatott neki egy-egy részletet készülőben lévő munkájából. A fiatal asszony tapintatos szerénysége teljesen elfelejtette vele a nők szellemi alárendeltségére vonatkozó régi elveit, melyekben egy más, követelőbb modorú nő még jobban megerősítette volna.

Az utóbbi időkben azonban feléje se nézett a feleségének. Egy nagy beszédén dolgozott s minél többet igazított rajta, mit máskor nem igen szokott tenni, annál kevésbbé tetszett neki munkája, annál türelmetlenebbé, indulatosabbá vált. Végre a második éjjel - éppen éjfél után ütött az óra - ingerülten ugrott fel és a kéziratot darabokra tépve, íróasztala alá dobta.

- Vigye őket az ördög! - kiáltá kitörő dühvel. - Ha nem akarnak üdvözülni, menjenek pokolba!

Mária e kitörésre egyetlenegy szót se szólt. Oly kicsinynyé tette magát hintaszékében, hogy szinte eltűnt benne s miután Szelényi semmi szándékot se mutatott arra, hogy szobájukba vigye, csendesen felkelt és szótlanul, lábujjhegyen utána ment.

Ezen éjjel sajátságos nesz zavarta meg a Szelényi palota csendjét. Alighogy a ház ura elszunnyadt, megelevenedtek a szobák és lebegő léptek suhantak el a süppedékes, neszfogó szőnyegek fölött. Ha a régibb cselédek valamelyike esetleg felébred és a szobákba bepillant, bizonyára esküdni mer arra, hogy a Szelényiek fehérasszonya átlátogatott a fővárosba és a fiatal úrnak hálószobájából kilebegve, átment az öltözőn és a két kis szalonon, míg végre a kegyelmes úr dolgozószobájában eltűnt.

Szelényi István másnap reggel még rosszabb kedélyhangulatban kelt fel, mint a milyenben lefeküdt. Kegyetlenül szidta magát, a miért tönkre tette két éjjeli munkáját, mit egy kis igazítással pompásan fel lehetett volna használni.

Kedvetlenül itta meg teáját és mielőtt a Házba ment volna, benyitott a dolgozóba, hogy íróasztalából néhány fontos iratot magához vegyen.

S a mint ott sietősen kotorászva tovább szidja magát, szeme egy nagy kéziratnak akad meg, mely az íróasztal közepét elfoglalja. Olyan kézirat ez, minőt még sohasem látott; nagy fehér ívekre ragasztott, sűrűn teleírt egyenetlen papirdarabokból, furcsa szakadozott, foldozott külsővel, mint valami kezdetleges térkép. S a mint jobban megvizsgálja, látja hogy ez a sajátságos alakú és mégis oly pedáns szabatosággal, tisztán összeragasztott akta nem egyéb - mint a tegnap darabokra tépett országközi beszéd.

Szelényi egy perczig szóval meglepetéssel bámult megmentett munkájára; kétszer-háromszor hitetlen mosolylyal forgatta meg kezeiben, azután visszadobta az asztalra és egy pár óriás lépéssel bentermett a hálósobában.

- Maga kis boszorka! Egyetlen, aranyos, bolond kis feleségem! - kiáltá, Máriát, ki a nagy menyezetes ágy szélén ülve harisnyát húzott, karjaiba kapva és úgy összecsókolva, hogy lélekzete elállt. Azután lelkendezve és olyan óvatosan, mintha cukorból volna, tette le ismét az ágy szélére.

- Maga angyal! Hogy kireperálta a maga indulatos, meggondolatlan férje ostobaságát!

Mária kaczagva fonta fehér karjait férje nyaka köré.

- A nő hivatása! - felelé két csók között tréfás ünnepélyességgel. - Nem-e nekünk kell a sebeket bekötözni, miket kiméletlen férfikezek ütnek - még ha a sebesült egy országházi beszéd volna is?

És Mária ápoltja fényes sikert aratott. Éppen ez a beszéd nagyban hozzájárult ahhoz, hogy hosszú, elkeseredett vita után, de mégis tetemes többséggel keresztül ment a főrendiház nagy horderejű reformja.

XIX.

A fiatal pár házassága második évében a nyár egy részét Szelényben tölté. Azaz csak Mária vonult el oda hosszabb időre, nagyanyja hirtelen halála után, mely oly mélyen megrendítette a fiatal asszonyt, hogy minden áron szabadulni kívánt a városi zajból, melyből az első esztendőben csak azon két-három hétre menekült, mit Szelényi dolgaitól elvonhatott. A miniszter persze csak olykor, pár napra jöhetett ki neje látogatására.

Althausenné eleinte fázott attól a gondolatától, hogy menyé ily közel szomszédságában telepszik le. Az öreg dáma azt hitte, hogy afféle nagy igényű, elkényeztetett hölgyecskével lesz dolga, ki igazi «jó falusiaknak» fogja őket tekinteni és kinek minden rossz lesz, mit ők teljes világéletükben jónak találtak.

De ebben aztán csakugyan csalódott. Mária azon rokonszenves, minden szenvedéstől ment, igénytelenséggel bírt, mely éppen azok között található fel leggyakrabban, kik születésüktől fogva a rang és vagyon minden előnyében részesültek. Neki a pompa és kényelem oly megszokott és ennél fogva oly közönyös dolog volt, hogy annak hiányát másutt, vagy másoknál nem vette észre. Sőt utazás, vagy a havasokban való vadászat alkalmával, melyre férjét mindig elkísérte, mosolygó jó kedvvel tűrt minden olyan nélkülözést és kényelmetlenséget, mely komornáját például könyekre fakasztá.

Hamar beletalálta magát az árokházi életbe is, melynek puritán egyszerűsége oly sajátos ellentétet képezett a kastély csaknem fejedelmi díszéhez. Ha néhány napot ott töltött, pontosága, melylyel a családot egybegyűjtő nyolcz órai reggelin megjelent, bizonyára meglepte volna még Filoména grófnét is. Aztán Liza példájára ellenzős kötényt vett fel és Althausenné lobogó szallagos hófehér főköötje után indulva, kamarába, padlásra, pinczébe ellátogatott, mely helyiségek példás rendjét és kápráztató tisztaságát nem győzte eléggé dicsérni.

Vendég létére a nap több részét kénye-kedve szerint használhatta volna fel. De anyósának kedvében akarván járni, szigorúan alkalmazkodott a napirendhez, mely kérlelhetlen szigorral juttatá ki minden órának a maga foglalatosságát.

Nyilvánuló igyekezete idő folytán meghozta gyümölcsét. Althausenné megkezdte kedvelni menyét, főképp mióta Szelényben tett látogatásai alkalmával, ott nyomát sem találta annak, mit «főrangú rendetlenségnek és pazarlásnak» szokott nevezni. Ha Mária nem is volt szíve szerinti gazdaasszony, a mennyiben személyesen semmihez sem nyult és éppen azon időtájban lovagolt, írt vagy olvasott, mikor háztartása után kellett volna néznie, mégis olyan szépen vitte házát, olyan ügyességgel tudta cselédeit betanítani, hogy az öreg dáma érteni kezdte fiát, ki akárhányszor mosolyogva megjegyzé: hogy Mária rendkívüli adminisztratív tehetségét tekintve, semmit sem sajnál jobban, mint azt, hogy nem teheti meg államtitkárjának.

Egy nap estefelé, a mint az árokházi kastély verandáján fekete-kávéztak, Althausenné egyszerre férjéhez fordult.

- Csak azt szeretném tudni, Alice miért tartózkodik annyira Máriától? Mária nem veszi észre, mert tán azt hiszi, hogy Alice mindig ilyen, de nekünk, a kik ismerjük, magaviselete méltán feltűnőnek látszik.

Althausen elmosolyodott.

- Ne bánts Alice, - mondá kedélyesen. - Szeszély lesz az egész.

- Alice nem szeszélyes, sőt eszményi önfeláldozásában tán a legtökéletesebb lény, melylyel valaha találkoztam. Egy időben azt hittem, hogy sejtem mi okozza Mária iránt való hidegségét, de Félix derült levelei után ítélve, úgy látszik csalódtam. Jövőre egyenesen megkérdezem.

- Ugyan hadd el - vágott közbe Althausen, ki pipájával szájában nagy léptekkel járt fel-alá a verandán. - Csak egy esetben van jogunk felszólítás nélkül mások dolgaiba avatkozni, ha t. i. az illetőnek életét menthetjük meg.

- Mintha csak gróf Szentendreyt hallanám - enyelgett Liza. - Althausen bácsi szakasztott olyan elveket vall, mint ő. Jaj, beh józanok maguk!

- Volt időnk kijózanodni - felelé Althausen mosolyogva. - A mivel persze a világért sem azt akarom állítani, hogy Károly az én korombeli volna - folytatá Liza vállát megveregetve.

- Ne is állítsa Althausen bácsi, mert Derecskey Blanche-al gyűlik meg a baja - felelé a leányka pajzánul. - Blanche csak a multkor kérdezte a tábornoktól, szakálla nem ősült-e meg hirtelen, valami nagy lelki rázkódtatás következtében, miután éppen nem illik fiatalos arczához.

- Blanche úgy udvarol a tábornoknak, hogy valóságos botrány, - mondá Althausenné méltatlankodva.

- Inkább a tábornok udvarol Blachenak. Tegnap mondta Georgine, hogy csakis nővére kedvéért jön ki ide annyit. És igaza lehet, mert ki végett is jönne? - És Liza kérdően emelte gyermekded ártatlan tekintetét Althausenra.

- Ki végett? Hát Mária végett, vagy a végett, hogy Nándorral vadászson, kit ugyancsak megszeretett - felelé Althausenné. - Különben ha Blanche valóban érdekli, már könyörületből is ki kellene őt ábrándítani.

Althausen, ki nagy kedvét lelte abban ha nejét mustrálhatta, mit a különben oly önérzetes, határozott asszony türelmes szelidséggel viselt el, - ha ugyan, mellesleg mondva, csak csekélységről volt szó, - vállára tette kezét.

- Javíthatatlan vagy! - mondá feddő hangon. Mi közöd már megint akár Szentendrey Károlyhoz, akár ahhoz, hogy Blanche grófnénak udvarol? Hátha el akarja venni? Nem csodálnám. Születésre, nevelésre, sőt korra nézve is egészen hozzávaló.

- Igen, és pár év alatt tönkretenné, - felelé Althausenné szárazon. - Ez a népség fülig van az adósságban és míg a leányok párisi ruháikat a harmatos réten hurcolják végig, Derecskeyné

az n....i piacra küldi himezett ingeit, hol potom áron fecsérli el azokat, ha pénzsükében van. Egy órával multkori nagy ebédjük előtt, foglaltak náluk. És a mellett az a gög, az a középkori elfogultság!

Liza ki Elza báróné mellett térdelt, most egyszerre felugrott.

- Kocsi érkezik, - kiáltá előrehajolva. És csakugyan már szaladva jöttek a kis leányok a kertből azon hirrel, hogy Mária jön.

Néhány percz mulva a fiatal asszony fogata megállt a veranda előtt és Mária a gyeplőt a mögötte ülő groomnak odadobva, Althausen segélyével leszállt a bakról. Viruló színben volt és szoborszerű tökélylyel szabott Utl-ruhája úgy feszült a falusi élet nyugalma következtében megtelt szép, ruganyos idomokhoz, hogy öröm volt ránézni.

- Lizáért jöttem, mama, - kiáltá a fiatal asszony, anyósát megölelve. Azután tréfás kétségbeeséssel hozzátévé: - Nézze, mit sürgönyöz nekem Pista, most az utolsó perczben, mikor semmim sincs a háznál és azt se tudom hogy fogom mindnyájukat elhelyezni. Olvassa csak, Althausen bácsi - - -

- «A tiz órai vonattal érkezünk. Dortmund, Náthánffy Móricz, Elepi Muncsi, Károly, én. Hivd meg Althausent, Tarday Vinczét és Derecskeyeket. Holnap agarászunk» - olvasott Althausen hivatalos komolysággal, azután a táviratot mosolyogva összehajtva: Ez aztán az elemi csapás - folytatá - egy bejelentett sáskaraj, mely ugyancsak gondot adhat az ilyen tapasztalatlan kis gazdasszonynak.

- S ha még csupa jó ismerős volna! - panaszkodott Mária. - De az ilyen Náthánffy Móriczok mindig feszélyeznek, főkép itteni egyszerű kis fészünkben. Alázatos szerénységük alól kiérzem a kritikát és mivel csakugyan nem süttethetek nekik aranyborjú szeleteket, sokkal szivesebben ülnék asztalhoz nélkülök.

- Csakhogy Mária grófné elfelejti, hogy egy Náthánffy meg nagyon szivesen ül asztalhoz önökkel és azt a cseresnyét, a melylyel megkinálják, sokkal többre becsüli a saját aranyborjú szeleteinél. Különben meg vagyok győződve, hogy csak ő miatta rendezi Pista ezt a mulatságot. Hisz Náthánffy köti meg az új kölcsönt a p....i bankkal.

Mária vállat vont.

- Még féltirozni kell majd azt a pénzeszsákot, - mondá megvetően, - és nemcsak neki, de még az agarának is udvarolni. Derecskey Kamilló beszélte, hogy szörnyen nagyra van vele, mert a walesi herczegtől vette egy olyan összegben, a melyet alig adna valaki a mostani uráért.

Althausenné nevetve mutatott a mellette lévő zsöllyére.

- Ül le egy perczre, hisz szörnyen felmelegedtél.

- Köszönöm mama, sietnem kell. Te pedig Liza, fuss és tedd fel a kalapodat, holnap toillettedet majd utánunk küldi mama, úgy-e bár?

A fiatal leány nagyon piros volt és szemei a szokottnál is jobban fénylettek. Nyilván örült a kilátásban lévő mulatságnak, de még sem mert Máriának engedelmeskedni. Kérdően nézett Althausennéra.

- Tulajdonképen minek kell neked Liza? - kérdé az öreg dáma. - Tudod, hogy nem szeretem, ha a te nagyvilági uracsaiddal találkozol. Nincs is meg az erre való routineja.

- Csak egyszer engedje meg, mama - kérte Mária Althausenné kezét megsimogatva. - Annyi a teendőm, hogy igazán nem tudom mit csinálnék Liza nélkül. És aztán az urakkal úgy se lesz sokat. Nem lovagol és el nem kísérheti a vadászokat s ha azok este haza jönnek, rendesen olyan fáradtak, hogy felénk se néznek.

Althausenné fenyegetve emelte fel ujját.

- Ne hazudjál Mária. Annyit hallottam a Szelényi-kártyaorgiákról, hogy a hátam is borsódzott bele.

- No bizony, Derecskeyné tarokkparthie-ja is imponál mamának! A minap, mikor reggeli négy óráig tarokkoztak, elaludtam a szalonban. Liza legfeljebb kettőt alhatik velem.

Az öreg dáma nem ellenkezett többé. Egy igenlő fejmozdulatára Liza felszökött a lépcsőn és pár perc múlva a kis amerikai kocsiban ült Mária mellett, ki kedvéért lemondott azon élvezetről, hogy maga hajtsa lovait.

A fiatal asszony nagyon megszerette Lizát. A leányka naiv bámulatával, odaadó gyermekded ragaszkodásával, mely oly kellemes ellentétet képezett Alice tartózkodó hidegségéhez, teljesen megnyerte szívét. Althausenné csalódott, Mária nagyon is észrevette Alice ellenszenvét. De miután azt nem bírta magának megmagyarázni, idő folytán belétörődött és Lizával kárpótolta magát, kit elszokott árasztani boldog, bizalmas csevegésével, melynek főtárgya természetesen férje volt és melyet a fiatal leány rokonszenves, ígéző mosolylyal és soha el nem lankadó figyelemmel hallgatott. Liza rendesen kevés szavú volt, ritkán és csak vonakodva mondott véleményt, soha sem vitatkozott, de virágszerűen lehajtott szőke fejével oly ékesszólóan tudott hallgatni, hogy Derecskey Kamilló váltig erősíté, mikép ő a vidék legszellemdúsabb hölgye.

Szelényi István ellenkező véleményen volt. Miután néhányszor hasztalanul igyekezett a fiatal leánynyal hosszabb társalgásba ereszkedni, kegyetlenül gunyolódott felesége új barátnője fölött. Azt állította, hogy Mária úgy van vele, mint Staëlné azzal a siketnémával, kit egy ünnepély alkalmával melléje ültettek s kiről ebéd után úgy vélekedett a bőbeszédű irónő - hogy rendkívül szellemes ember!

- Maga barbár! - pattogott Mária a saját csacskaságára irányzott csapást, barátnője miatti felháborodásában, fel sem véve. - Egy ilyen angyalról azt mondani, hogy siketnéma!

- Hisz nem a füle és szája siketnémák, hanem az esze az - felelé Szelényi - s ez melleleg mondvá semmit sem von le angyalságából. Régi dolog, hogy az együgyűeké a mennyország, - folytatá felesége arcát megcsipkedve, ki boszúsán kezére ütött.

Ha Szelényi azonban ma az uton látta volna Lizát, milyen élénkséggel kérdezi ki Máriát a holnapi társaságra nézve és milyen jóízűen élvezi a fiatal asszony talpraesett, élczes válaszait, mégis némi kételye támadt volna eszének siketnémasága fölött. Liza jókat kaczagott, főképp Náthánffy Móriczon.

- De azért valahogy ne gondold, hogy nem disztíngvált külsejű ember - folytatá Mária. - Olyan korrekt gentleman, mint akár Derecskey Oszkár. És aztán nemcsak kitűnő képviselő, ki a budgetviták alatt felette okosan - hallgat, de nagy Maecenás is, mi nem csekély érdeme. Szörnyen fel szokott ő fogni az olyan művészeket, kiknek már nincs szükségük reá.

- Gonosz vagy Mária. Úgy látszik, nem szereted Náthánffyt.

- Még az kellene, hogy szeressem! Utálom a dölyf és alázatosság azon furcsa vegyülékét, melynek titkát tán csak ez a rosszul megkeresztelt nábob bírja.

- Jó, hogy ezt Althausen bácsi nem hallja. Majd adna neked, Mária.

- Althausen bácsi sem szereti Náthánffyt. Még pedig természetesen nem azért nem szereti, mert zsidó volt, hanem azért, mert a rápazarolt keresztvíz daczára még ma is olyan szemita, a minőknek az antiszemiták szidják a szemitákat.

- S hogy jön az mégis, hogy gróf Dortmund Béla olyan jól van vele! Csak a minap hallottam, hogy mindig együtt vannak, pedig azt mondják, hogy Dortmund a leggőgösebb mágnások egyike.

- Dortmundnak szüksége van Náthánffyra, ő rangirozta. Azután egy megyebeliek, sőt közel szomszédok. Náthánffynak nem kevesebb, mint negyvenezer forintjába került Dortmund tavalyi megválasztása. De az meg is hálálta ezt az áldozatkészséget, még pedig fényesen. Azóta tegeződik Náthánffyval.

- Negyvenezer forint egy tegezésért! Gróf Dortmund drágán tartja ezt a szócskát. Nem gondolod, Mária, hogy Georgine és Blanche olcsóbban adnák?

Mária boszúsán fitoritá el arcát. Neki is rosszul esett, hogy a Derecskey leányok következetesen «kisasszonyozták» Lizát, de ez utóbbinak nevében sokkal büszkébb volt, mintsem hogy bosszúságát elárulta volna előttük.

- Hát Elepi Muncsi ki? - kérde Liza rövid szünet mulva.

- Elepi Muncsi ugyanaz, ami Derecskey Kamilló és még néhány tuczat hasonló modorú uracs, kiket pompásan össze lehetne egymással téveszteni. Különben gróf, kinek uradalmi a «trente et quarante» birodalmában fekszenek. Szóval a kaszinóflóra azon osztályához tartozik, mit Pista oly találóan «Dudva casinoensis»-nek nevezett el.

Ezen utóbbi malicziát Liza tán nem is értette. Eleget társalgott ugyan Derecskeyékkel és Máriával, hogy megbarátkozzék azon sajátos, olykor oly rejtett értelmű nyelvezettel, mit a «nagyvilági esprit tájszólásának» lehetne nevezni, de a puritán Árokháza ugyancsak nem volt annak teljes elsajátítására alkalmas hely. S minek is sajátította volna el? Szegénysége és függő helyzete kizárták azt a valószínűséget, hogy ezen tudománynak valaha igazi hasznát vehesse. Sőt Althausenné, bár nagyon jó volt hozzá, kérlelhetlen józanságában soha egyetlenegy alkalmat sem mulasztott el, melyen lelkére köthette, mikép szegény és árva leány léte csak igen szerény igényekkel nézhet a jövő elé. S Liza tudta, hogy ez nem lehet másképp. Annak idejében maga a sors volt az ellen, hogy jóltevőnője ama tündér keresztanyákhoz váljék hasonlóvá, kik hamupipókékból királynőket csinálnak.

XX.

Másnap reggel a vadásztársaság teljes számban találkozott a Szelényi-ház tágas udvarán. Liza és Alice a kis kastély egy erkélyéről nézték a «Meet»-et míg az erkély alatt lézengő Elepi Muncsi és Derecskey Kamilló, ki nem fogytak a sajnálkozásból, hogy Liza nem vehet részt az agarászatban. Náthánffy Móricz ezalatt, azon elvéhez hiven, hogy egy érett koru comtesse (ha ugyan teljesen be van fogadva a szocietásba) többet ér egy ifjú polgárleánynál, feléje se nézett az erkélynek, hanem kizárólagosan csak Blachenak szentelte magát, ki lóháton még mindig gyönyörű jelenség volt. Az idő a két szép grófleánynyal annyiban nagylelkűen bánt el, a mennyiben termetüket inkább fejlesztette, mint lapította, mi mindenesetre hozzájárult frisseségük megőrzéséhez. A nők ugyan műértő megvetéssel nyilatkoztak ezen fejlettségről, mely főképp Blachenál majdnem a túlságba csapott át, de a profán férfiak, kiknek a medici-i Vénus hiába hirdeti évszázadok óta azon tökélyt, mely a bájak mérséklésében rejlik, nagyon kedvesnek találták ezen - a párisi fűzővállnak hála - a derék karcsúságát ki nem záró teltséget.

Blanche különben be nem érte Náthánffy hódolatával, a tábornoknak is minduntalan ő vele kellett foglalkoznia, bár nyilvánvaló volt, hogy az erkély nagy vonzerőt gyakorol Mária elegáns alakú nagybátyjára, ki még Dortmund Béla, a tökéletes gavallér ezen mintaképe mellett sem vesztett előkelőségéből.

- Alice poltron - kiáltott fel gróf Szentendrey Károly a leánykákhoz - de fogadni mernék, hogy Liza kisasszony egy pár lecke után úgy lovagolna, mint a parancsolat.

- És azután mit csinálnék ezzel a tudományyal? - mosolygott Liza. - Nincs lovam.

- Tessék válogatni Liza kisasszony - vágott közbe Szelényi István, egy udvarias kézmozdulattal. - Egész istállóim rendelkezésére áll.

Szelény ura hófehér lován, most inkább mint valaha hasonlított Artus király mondakörének valamely óriás hőiséhez. A mint a fiatal leány lenézett reá és tekintete a hatalmas vállakhoz és széles, tompa fehérségű nyakhoz tapadt, mit a hátrahajtott gallér szabadon hagyott, sajátságos, csaknem az önkívületig menő szédülés fogta el, mely arra kényszeríté, hogy a falhoz támaszkodják. De azért el nem sápadt, sőt érezte, mint szökik arczába a forró, áruló vér.

- Mily kegyetlenül tréfál - mondá bizonytalan hangon, szemeit Szelényiről elkapva. - Hisz ön tudja legjobban, hogy Elza néni soha sem engedné meg, hogy lovagoljak.

- De azt csak meg nem tilthatja, hogy legalább egyszer lássam lóháton - makacskodott a tábornok, ki a tündöklő pírt, mely a fiatal leány arcát előzőnlé, az indítványa fölötti örömmek tulajdonítá. - Holnap reggel meglássuk, amazonnak termett-e vagy sem?

- Gróf Szentendrey! - kiáltott most Blanche, már vagy negyedszer e reggelen, és midőn a tábornok engedelmesen melléje termett: - Mielőtt új amazonokat nevelne - mondá legédesebb mosolyával - lásson kissé a régiekhez is. Nem tudom nyergemnek mi baja?

Blanche ma nem találta helyét a nyeregben s minduntalan segítségét vette igénybe a tábornoknak, kinek vagy a kengyelvason kellett valamit igazítania, vagy a kantárszárat lazítania.

Gondos vizsgálat után a tábornok éppen azon véleményének adott kifejezést, hogy Blanche grófné nyerge tökéletesen rendén van, midőn a ház felől egy éles nőhang újból nevéen szólítá.

- Figaro qui, Figaro qua, - nevetett Szentendrey, a nyitott ablak felé fordulva, melyből egy félreacsapott csipkefőköttős, őszhajú nőfej hajolt ki, óriási regáliával szájában.

- Csak azt akartam mondani tábornok - jegyzé meg ezen feltűnő jelenség - hogy magára bízom a leányokat, főképp Blanchet, ki nagyon vakmerő.

A tábornok katonásan köszönve hajtotta meg magát a nyeregben.

- Nagyba veszem e megtisztelő bizalmat, grófné. Csakhogy nem hiszem, mikép eleget tehessek feladatomban, ha egyszer Náthánffy nemes tüze magával ragadja Blanche grófnét is.

És gróf Szentendrey jól tettett aggodalommal mutatott Náthánffyra, kinek alacsony, szikár alakja azzal a hősie elszántsággal ülte meg a lovat, mely elárulta, hogy a «haute finance» ezen kimagasló kitűnősége éppen nem tartozik a centaurok nemzetségéhez.

Náthánffy szokása szerint kedélyesen elmosolyodott. Ez volt az ő rendes válasza, nemcsak az ilyen ártatlan tréfákra, de a legkegyetlenebb élczekre is, melyeknek olykor czéltáblául szolgált ezen körben, hová pénze kegyelméből betolakodott.

E perczben Mária megjelenése végre jelt adott az indulásra. A társaság párosan sorakozva, lassan vonult ki, végig a széles úton, mialatt Derecskeyné feje is eltűnt az ablakból és Alice, édes anyját csengetni hallva, befutott a szobába. Csak Liza maradt még az erkélyen s moso-

lyogva intett majd a tábornoknak, majd Derecskey Kamillónak, kik, a míg csak lehetett, visszafordultak a nyeregben és egy-egy bohó tréfát röpítettek a fiatal leány felé.

Jókedvük azonban csak addig fogott Lizán, míg közel voltak hozzá. Alig távoztak oly messzire, hogy évődéseiket nem folytathatták, midőn a fiatal leány arcza egészen elsötétült, míg hosszan, merőn, makacs kitartással tekintett a lovasok után. Nem bírta megválni e fényes nagyvilági képtől, mely arczkifejezése után ítélve, éppen nem szolgált örömére. Azok, kik Liza angyali gyermekdedségeért, ártatlan szerénységeért rajongtak, ugyancsak megdöbbentek volna a sóvár, szenvedélyes vágyódás fölött, mely most, hogy egyedül volt, oly ékesszólón beszélt szép, színtelen arczából és azt évekkkel öregebbnek, érettebbnek tünteté fel. A nagy szemekben lázadó elégedetlenség égett, finom orrczimpái remegtek, mint egy nemes paripáéi, melyet akarata ellenére vesztig tart a lovas gyakorlott keze és összeszorított biboros ajkai, mintha erőnek erejével fojtották volna vissza azt a türelmetlen, követelő kérdést: Így lesz-e ez mindig? Mindig csak messziről, az árnyékból kell-e néznem, mint élük át mások ragyogó napfényben az életet?

Így állt ott még soká. Összekulcsolt kezekkel, Szelényi István fehér lovát és vállas alakját mohón követve szemeivel, míg végre az egész fényes, lármás karavánt, mint valami délibábot, elnyelte a messze róna.

Ekkor lassan megfordult és a szobába lépett. A vak asszony épen harmoniumához ült és kezei halk, zengzetes hangokat csaltak ki a hangszerből, míg Alice bájos, finom fejét csipkemunkájára hajtva, az erkélyajtó mellett telepedett le. A szoba levegője nehéz volt a rózsa- és vanília-illattól, mely a nyitott ajtókon és ablakokon beszűrődött és Liza érezte, hogy rosszul lesz, ha itt kell maradnia.

- Nem jössz-e át egy kicsit velem, Alice? - kérde, hogy kevésbbé udvariatlan színben tüntesse fel gyors távozását.

A fiatal leány derült mosolylyal emelte reá özszekeit és édes anyjára mutatott. - Most nem, Liza - felelé, a mint azt rendesen tenni szokta, ha bármire felszólították, mi Ilma bárónétól eltávolította volna. - Majd később, ha ráérek, átmegyek egy pillanatra.

- Bár én is itt maradhatnék, oly békés, oly csendes itt nálatok! - tört ki Lizából, kiben e perczen azon gyors átváltozások egyike ment végbe, melyeken nem bírta uralkodni. Épp oly szenvedélyes, okatlan irigység fogta el Alice-al szemben, ki kolostori magányában, folytonos önfeláldozás mellett meg tudta óvni lelke derűjét, mint a minővel az imént Mária vagy Blanche után tekintett. Őt percczel előbb sajnálta, hogy nem hercegnő, e pillanatban akár apáczaruhát öltött volna.

- Hát maradj itt, gyere, ülj le mellém - felelé Alice nyájasan.

- Nem lehet, képzelheted, hogy nem csak szép szemeim kedvéért jött értem tegnap Mária. Dolgom van odaát.

- Annál jobb. Így hamarabb telik az idő, míg a vadászok hazakerülnek.

- Igazad van - mosolygott Liza, kinek arcza ismét megszokott szelíd kifejezését viselte.

Midőn átment, hogy rendeleteit kiadja a nagy ebédre, s Mária meghagyása szerint a vendégek szobáit végig járja és végre a terített asztalt és a szalonokat virágokkal ékesítse, miben mindig nagy ügyességet és izlést fejtett ki, e megszokott foglalkozásokat még unalmasabbaknak találta, mint máskor. S rossz kedve nem javult, midőn öltözködésre került a sor. Alig bírta magát rászánni, hogy felvegye a házias szabású fehér voile-ruhácskát, mely fényüzésének netovábbját képezte és arczát égő pír borítá azon visszaemlékezésre, milyen szemtelenül műértő pillantással nézett végig rajta Náthánffy. Legszívesebben lábai alá tiporta volna azt a

stíl nélkül szabott, éktelen rongyot, melyről Derecskey Kamilló hiába jegyezte meg a minap, hogy úgy néz ki benne nővérei mellett, mint egy istennő két divatbáb között. Mit is nyomott Derecskey Kamilló véleménye? Szakasztott annyit, mint erszénye, azaz - semmit.

De az élénk meglepetés, mely láttára Dortmund Béla arczán tükröződött, midőn ebéd előtt a szalonba lépett, némileg visszaadta önbizalmát. Ha csúf, olcsó ruhája nem is állt neki jól, mindenesetre ő állhatott jól a ruhájának, mert különben ez a nagy fontosságú grófi pózna, melyen a feltűnően magas keményített gallértól fogva egész a bámulatos simaságú czipőig minden feszes volt, nem engedte volna kifejezéstelen halszemeit ily elismerő fényben felragyogni.

Hogy Dortmund azért még sem közeledett hozzá, azt nem vehette rossz néven. A gróf nem tüntetett ki senkit, s épp oly hidegen udvarias hanglejtéssel beszélt Máriával vagy Georginnek, mint akár Derecskeynével. Ha ugyan beszélt! Sphinxszerű, ünnepélyes hallgatagsága ebéd alatt, mint valami láthatatlan teher nehezült a napi hajszától már úgylis lankadt társaságra és lehetetlenné tette a kedélyességet.

- Ha ez az ólommadár annak idejében olyan nyomást fog gyakorolni a pénzpiacra, mint ma mi reánk - suttogott Tarday Vincze Blachenak - gratulálok a börzének.

A gróf tudniillik jövődöbeli pénzügyminiszternek volt kiszemelve, s mindenki azt találta, hogy Jelenffy jól választott, midőn Dortmundnál állapodott meg. Tisztakezű ember volt és a mellett leggonoszabb ellenségei sem foghatták rá, hogy valaha valami vállalkozó eszmén kapták volna. Legfeljebb nevét adta oda mások vállalataihoz, ha azok ugyanolyan kezességet nyújthattak, mint Náthánffy.

- Nem volna-e jobb, ha valami geniális financiért alkalmazna Jelenffy? - kérde Mária kétkedőleg, midőn először szó volt Dortmundról.

Szelényi szörnyűködve emelte éghez szemeit.

- Ugyan hova gondol, Mária! Minden geniális financierban van valami a hazardjátékosból, mihez persze semmi közünk, ha az illető a saját vagyonát kockáztatja. De egy ország pénzügyeit nem lehet ily könnyelmű kezekre bízni!

Mária gyanakvó pillantással nézett férjére. Olyan eset volt ez, melyben még ő sem tudott tisztába jönni a felől, Szelényi komolyan beszél-e vagy sem, annál kevésbbé, mivel kedélyesen nyílt arczkifejezéséből nem lehetett kiokosodni. Hisz épen ezen zavartalan kedélyesség volt legbiztosabb álarcza és vértje, és Mária most nem először tapasztalta annak teljes hozzáférhetetlenségét.

Annyira azonban mégis ismerte férjét, hogy modorából következtetve tudja, mikép a mostani összejövételnek fontos céljai lehetnek. Szelényi a megtestesült bonhomia volt Náthánffyval szemben, ki láthatólag hízott a hatalmas ember bizalmas szívélyességétől. Kellemes izgatottságában egy csomó százéves adomát és ugyanannyi felmelegített élczet eresztett világnak, úgy hogy Tarday utoljára azon, persze csak Blanche fülébe kockáztatott, kérdésre fakadt: - Vajjon melyik «bric-à-brac» boltban fedezte föl Náthánffy ezen nagyérdekű régiségeket?

A Blanche másik oldalán ülő tábornok a gyöngéd figyelem mintaképe volt. Már napközben is lelkiismeretesen teljesítette Derecskeyné megbízását, úgannyira, hogy a Szentendrey Károly gróf előéletét és szokásait nem ismerő naiv szemlélő valóban azt hihette, hogy komoly szándékkal udvarol a szép grófleánynak. De Blanche maga erről épen nem volt biztos. Tudta, hogy szomszédját annak idejében leányos mamák «az angolná»-nak keresztelték el, azon szemfényvesztő ügyesség miatt, melylyel kezeikből ki tudta magát származtatni éppen akkor, mikor azt hitték, hogy a legszorosabban tartják. S ezen tudat még akkor sem engedte volna

meg reményeinek teljes felvirulását, ha nem veszi észre, Szentendrey milyen gyakran felejtí szemeit Liza harmatos arczán.

Alig keltek fel az ebédől és vonultak a billiárd-szobába, midőn a tábornok maga is szemei után indult, Blanchet egy szemrehányó pillantással Náthánffynak engedve át. Gróf Szentendrey olyan virtuozitással tudott a nővel bánni, hogy még olyankor is hízelt hiúságuknak, ha ott hagyta őket. Mindig röptében használta fel a legalkalmasabb percet, melyben áldozatuknak tüntethette fel magát, ki hidegségük vagy hűtlenségük fölötti keservében, kénytelen másutt vigasztalást keresni.

- Jöjjön Liza kisasszony, játszunk egy parthet - mondá a fiatal lányhoz lépve, miután Georgine és Szelényi egy játszmat befejeztek, mely természetesen az előbbinek teljes vereségével végződött. Szelényi úgy billiárdozott, a hogy mindent tett, azaz mint Georgine állítá: «istenien!»

Liza, ki lélekvesztett elmerültségben követte a játszókat minden mozdulatát, szomorú mosollyal rázta szép fejét.

- Még ma sem tudok hozzá. Mióta multkor először játszottunk, nem nyúltam billiárdhoz; Elza néni nem szereti az efajta időtöltést.

- Már megint Elza néni! Még elhítteti velem, hogy Elza báróné valóságos zsarnok.

- Elza néni nem zsarnok - felelé Liza szelíden. - Nagyon is igaza van, ha minden nagyvilági mulatságtól visszatart. Nem a magamféle szegény árva leányoknak való az élet zajosabb örömei, nekünk csak kötelességünk teljesítésével szabad gondolnunk.

A tábornokon ismét erőt vett az a sajátságos érzés, mely mindig megszállta, valahányszor Liza ily komoly, megadásteljes hangon beszélt vele. Szinte szégyelte fényes állását és nagy vagyonát ezen tündöklő szépséggel, ezen érintetlen tisztasággal és fönséggel szemben, mely oly anyagi megnyugvással türt minden nélkülözést. Nemes, rajongó, lovagias szíve fellázadt a sors kegyetlen igazságtalansága ellen, mit szenvedélyesen óhajtott volna jóvátenni.

- Csak legalább tíz évvel volnék fiatalabb, tudom, mit tennék - mormogá.

- Mit mond? - kérdé Liza.

- Semmit, Liza kisasszony. Lehetetlent kívántam.

- Hát ez önnel is megtörténik? - kérdé a fiatal leány, fátyolozott tekintettel nézve arczába.

- Gróf Szentendrey, mama a tarokkhoz kérti, csak önre várnak - szólt közbe e perczben Georgine, ki Blanche egy pillantására az elébb eltűnt a billiárd-szobából és csak most tért oda vissza. Lizát egy tekintetre se méltatta. Mindkét comtesse, ha csak tehette, levegőnek nézte a szép leányt.

A tábornok e félbeszakasztás fölötti dühében a Tisza fenekére kívánta Georginet, Derecskey-nét és a tarokkot, mely jámbor óhajának természetesen nem adhatott hangosan kifejezést. Akarva, nem akarva, ott kellett hagynia Lizát, mert csak nem tehette magát nevetségessé azzal, hogy a fiatal leánynyal való társalgása miatt megtagadja Derecskeyné kérelmét. Miért is volt olyan meggondolatlan és tudva, hogy Tarday nem tarokkozik, miért hozta ki csupán Elepi Muncsit? Azt is tudta, hogy Derecskey Kamilló soha sem játszik édes anyjával, de kétségbeesésében azon ürügy alatt, hogy feje fáj, mégis megkísérlette ez utóbbinak besorozását.

- A világért se, Károly bácsi! - kiáltá a Tardayval billiárdozó Kamilló. - A gyermeki szeretet össze nem fér a tarokkal. Ha vesztek, fizetnem kell, ha nyerek, nem kapok semmit. Ezt el nem bírják pénziáim.

Így hát Blanche megnyugtatóására a tábornok hajnalig be volt fogva, mert Derecskey grófné reggeli 3-4 óra előtt soha sem hagyott fel a játékkal. Óráról-órára fáradhatlan kitartással keverte a kártyát és szíttá regáliáit, úgy, hogy a sűrű füst utoljára mint valami alvilági felleg vette körül az érdekes csoportot. S a szegény tábornok hiába szeretett volna e fellegből szabadulni. Lizától egészen eltekintve, már azért sem talált örömet a Derecskeynével való játékban, mert az éppen nem tudott a kellő egykedvűséggel veszteni, sőt finomabb érzékű társait rendesen azon érzéssel töltötte el, mintha a szerencsétlen asszonyt kifosztanák.

Mint a legtöbb ember, ki jövedelmén felül költöget és ennek folytán mindig pénzszükében van, a grófné leirhatatlan «Schmutzerei»-okat követett el, mely szokását a tarokkon kívül is gyakorolta. Derecskeyné félrecsapott fejkötői és foltos ruhái daczára, melyekről többnyire néhány gomb is hiányzott, tökéletes nagydáma volt, azon egyszerű keresetlenséggel modorában, mely a születés és állás kifogástalanságának öntudatából ered. Senki nem hordta uszályát előkelőbb méltósággal, ült asztalának élén több kellemmel és fogadott előzékenyebb tapintattal, mint Derecskeyné. Ez azonban legkevésbé sem akadályozta abban, hogy a környék minden városának minden boltjában s a főváros valamennyi előkelőbb üzletében adós ne maradjon, s hébe-korba kisebb-nagyobb összegeket kölcsön ne kérjen ismerőseitől.

- Ha mamának volnék, nem kártyáznám. Nézze, hogy felizgatja minden veszteség, - mondá Blanche Náthánffyhoz, kit becsalt a kártyázókhoz.

- Hölgyek ritkán vesztenek kellő hidegvérrel, mi természetes. Nincsenek hozzászokva, - felelé Náthánffy udvariasan, bár ajka önkénytelenül megvető mosolyra huzódott. Ő, ha ugyan kártyázott, nagy úri nyugalommal tudott veszteni s pénz dolgában tökéletes gentlemannek bizonyult. A Dortmund-féle eset nem volt az egyedüli, mely nagylelkűségéről tanuskodott s ha a mellett mérsékelni tudta nemes ösztöneit és ott, a hol kellett, bölcs takarékoságot fejtett ki, az csak dicséretére vált. Így például saját fivérének nem adott volna kölcsön száz forintot kamat nélkül, s ha ezzel a végbukástól menthette volna meg.

Míg Blanche, Náthánffyval oldala mellett, a tábornokkal kaczerkódott, Liza Mária mögé egy dos-à-dos-ra ült és látszólagos figyelemmel hallgatta az élénk és érdekes vitatkozást, mely Szelényi, Althausen, Dortmund és Derecskey főispán között folyt. Egészen Mária mögé az árnyékba vonulva, tökéletes mozdulatlanságával rendkívüli érdeket tanusított a társalgás iránt. Pedig azt se tudta, mit beszélnek. Kezére hajtott fejjel, szemeit olykor erősen lezárva, olyan kéjjel, mely szívét örült dobogásra készté, szíttá magába Szelényi hangjának érczes zengzetét. Nem követte szavainak folyamát, nem kereste azoknak értelmét, csak e hangot hallgatta, mely mint valami csábító, ígézetes zene, ringatta lelkét olyan álmokba, miket nem lett volna szabad álmodnia.

XXI.

A következő délelőttöt Szelény megtekintésére szánta a társaság egy része. Kivált Dortmund és Náthánffy, mint felvidékiek, nagy érdekléssel járták be házigazdájukkal és annak jószágigazgatójával e nagy alföldi birtokot, mely már évekkel ezelőtt, Elza báróné gondos vezetése alatt mintagazdasággá fejlődött.

Az urak előre mentek és a hölgyek, Liza kivételével, később csatlakozván hozzájuk, Blanche, nagy bosszúságára csak ekkor vette észre, hogy a tábornok hiányzik körükből. Pedig mielőtt szokása ellenére, e napfényben való sétára határozta volna magát, szobájának ablakaiból saját szemeivel győződött meg arról, hogy Szentendrey csakugyan elment a többiekkel. Hová lehetett? Tán visszament, hogy édes anyjával és Elepi Muncsival, kik kártyához fogtak, foly-

tassa a tegnapi tarokkot? Vagy Lizát követte a kis kastélyba? Nem akarta magát az utána való kérdezősködéssel kompromittálni, pedig bátran megtehetette volna. Mária azonnal keresztül látott rajta, a mint észrevette, mily révedező, kereső tekintettel néz körül s arcza mily csalódott kifejezést ölt.

A fiatal asszony, ki felette jól mulatott Blanche hódító hadjáratán nagybátyja ellen, s ki adósa is volt néhány Lizára irányzott kiméletlen vágásért, nem birt elnyomni egy kis malicziát.

- Igazán kíváncsi vagyok - mondá Georginehoz - hogy fog sikerülni a mai lovaglóléczke. Fogadni mernék, hogy Károly bácsi csak azért ment vissza, hogy Lizát lovagoltassa.

Blanche elpirult a bosszúságtól.

- Ugyan hova gondolsz, Mária! Meg vagyok győződve, hogy a tábornok rég megfeledkezett arról, ez a Vetter kisasszony tud-e lovagolni vagy sem.

- Nem tudom, Károly bácsi nagyon kedveli «ezt a Vetter kisasszonyt» - nevetett Mária férje mellé szökve, a mint észrevette, hogy Náthánffy Blanche felé közeledik.

Mária csak Blanchet akarta boszantani, de történetesen igazat mondott. A tábornok, miután egy ideig az urakkal sétált, visszament és látogatást tett a kis kastélyban, hol Lizával és Alice-szal évdőve, még Vanderbiltnét is úgy felvillanyozta, hogy a bárónő kijelenté, mikép rég nem töltött ily kellemes délelőttöt.

- S most, Liza kisasszony - mondá Szentendrey felállva - nem tágítok. Elhatároztam, hogy ma lesz első lovagló leczkénk s a mit egyszer elhatároztam, annak meg kell történnie.

Liza tréfás komolysággal rázta fejét.

- Kell? Nem tartozom az ezredéhez, tábornok úr.

- Hát gondolja, hogy ahhoz tartozik, legalább ez egyszer, a kedvemért - kért a tábornok, a fiatal leány karjára téve kezét.

Liza könnyedén elpirult és lesütötte szemeit.

- Ne bántsa a kis leányt. Tán fél lóra ülni - szólt közbe Vanderbiltné.

- Fél! E szóra Liza felugrott, azon csengettyű csilingeléséhez hasonló, üde kaczagással, mit oly ritkán lehetett tőle hallani. - Én és félni! Azonnal rajtam lesz Mária egy lovaglóruhája, ha ugyan beleférek? - folytatá kételkedően.

Alice vizsga tekintettel nézett végig rajta.

- Nem hiszem, hisz legalább egy araszszal vagy magasabb Máriánál.

- Majd meglássuk, mindenesetre megpróbálom. Ön pedig tábornok úr, addig oly jó lesz, úgy-e, és lovat választ nekem. De nem túlszelídet - tevé hozzá ajkait daczosan felbigyesztve.

Alig telt bele félóra, midőn Liza, Mária egy lovagló-ruhájában, mely igaz kissé rövid és kissé bő volt, de azért semmit sem rontott páratlan termetén, fehér fátylas kis pörge kalappal fején, egy barna félvéren ült, mit a tábornok óvatosan vezetett az udvaron fel-alá.

A fiatal leány máris a valódi hivatottság biztosságával ülte meg a lovat, úgy hogy tanítójának egyelőre nagyon kevés mondani és mutatni valója maradt. Derecskey Kamilló el is árasztotta istállónyelven fogalmazott rajongó dicséretekkkel és Elepi Muncsi, ki Alice tapsainak zajára ott hagyta imádott pikétjét, ünnepélyes komolysággal kijelentette, hogy megérdemelné, hogy czirkusz-lovarnővé váljék. Mi pedig Elepi Muncsi szemeiben nagy dicsőség volt.

Blanche rossz sorsa úgy hozta magával, hogy éppen most térjen vissza a társasággal sétájáról. Az első dolog mi szemébe ötlött, a mint az udvarba lépett, Liza volt, lóháton, a tábornokkal

oldala mellett. A férfiak ajkairól a bámulat egy önkénytelen kiáltása rebtent el, midőn feltűnt előttük ez a kápráztató jelenség, a délczeg termettel, mely így lóháton még jobban érvényesült, a sajátos büszke fejtartással s a színtelen, s mégis oly ragyogó bőrrrel, a vörösdéd, aranyfényes fürtök keretében. Még Náthánffy is orrára tette csiptetőjét és úgy tekintett Lizán végig, mint valami különösen szép portékán, mit e perczen meg kellene becsülnie.

- Szép teremtés, igazi race! - mondá Blanchehoz, olyan hangon, mintha egy árúczikkról mondana véleményét.

- Race! Egy bukott vaskereskedőnek a lánya!

- Jót állhat származásáról? - felelé Náthánffy cinikus szemtelenséggel.

Mária ezalatt Lizához lépett és megveregette a ló nyakát. - Brávó Liza! - mondá a legőszintébb elragadtatással szép arczán. - Úgy ülsz meg a lovat, mint egy Walkyr.

A fiatal leány elpirult, de nem a dicséretre. Szeme épp e pillanatban találkozott Szelényi tekintetével, mely inkább gúnyt fejezett ki, mint bámulatot. Szelényi ki nem állhatta, ha egy nő bármi módon igyekezett feltűnővé válni.

Liza lehajlott a tábornokhoz és mintha egyszerre egyensúlyt veszített volna, egy ösztönszerű mozdulattal csaknem nyaka köre fűzte karját.

- Segítsen leszállni - susogá. - Restellem, hogy úgy néznek.

A tábornok ez érintésre tetőtől-talpig megrázkódott. Kellemetes, bódító melegség futotta át. Meglepetten nézett fel a leánykára, kinek kipirult, ártatlan arcza azonban meghazudtolta mozdulatának önkénytelen bensőségét.

Liza alig állt ismét a saját lábán, midőn a férfiak körülfogták és bókokkal halmozták el, melyeket piruló szerénykedéssel fogadott.

Ezt a percet használta fel Blanche, hogy a tábornokhoz lépjen.

- Ugyan Szentendrey - mondá suttogva és mégis olyan tiszta kiejtéssel, hogy Lizának minden szót érteni kellett, - hogy ronthatja így ezt a fiatal leányt? Nem gondolta meg, hogy oly dolgokra csinál neki kedvet, minőket az ilyen állású nők csak egy úton szerezhetnek meg maguknak?

- Blanche! - vágott szavába ijedten Kamilló, ki mellette állt.

De a tábornok kipróbált tapintata megfelelt a helyzetnek.

- Igaza van Blanche grófné - felelé fejét rázva. - Liza kisasszonynak valami nagy parthiet kellene csinálnia, a mi mindenesetre nehéz lesz. Kevés embert ismerek, ki ilyen kincsre érdemes volna.

- Milyen szerény! - vágott vissza Blanche, ki dühében elvetette a sulykot.

A tábornok elhalványult s most már csakugyan elvesztette önuralmát. Szerencsére segítségére jött Mária, ki minden szót hallott s közbeszólásával hirtelen véget vetett a társalgásnak.

- Nem találják hölgyeim és uraim, hogy jó lesz kissé visszavonulni? Szörnyen meleg lett, - kiáltá a fiatal asszony, karját Lizáéba fűzve.

Néhány perc múlva szétozlott a társaság. Kiki szobájába vonult pihenni és átöltözni, de a tábornok még észrevette, Liza nedves, szelíd szemei mily hálás pillantással keresik az övét.

Villásreggeli után a szalonban gyűltek össze és a tábornoknak, ki nem mert Lizához közeledni és csak lopva nézett reá, megesett a szíve a fiatal leány szomorú hallgatagságán. Villásreggeli alatt nem egy finoman leplezett, de azért érzékenyen lealázó megjegyzéssel illette Blanche és

mindannyiszor Mária vágott vissza. A szegény gyermeknek nem voltak fegyverei az ilyen támadásokkal szemben.

Liza végre felállt, a legközelebbi asztalról egy könyvet vett fel és kiment a parkba. Jól látta, hogy a tábornok figyelemmel kíséri minden mozdulatát és azt is tudta, hogy ismeri kedvenc helyét, egy terebélyes hárs alatt elterülő mohos padot, a kis kastély közelében. Annál boszúsabb lett, midőn a várt szikár, őszszakállú alak helyett Derecskey Kamillót látta közeledni, kivel sokkal kevesebbet törődött, mintsem hogy észrevette volna, mikép az tán még mohóbban, és jóval kevésbbé titkolt érdekléssel lesi mozdulatait, mint a tábornok.

Derecskey Kamilló igazán szerelmes volt Lizába, azaz szerette, a mennyire ily felületes természetek szeretni képesek. Ha esetleg jó módu ember, egy perczig sem haboz és elveszi Lizát. Így azonban csak távolról udvarolt neki, mert, hogy igazságosak legyünk, soha egy tiszteletlen gondolattal nem illette a fiatal leányt. A Derecskey-féle rouék nem oly rosszak, mint a minőknek az előítélet, de főképp a regényirodalom festi őket, s a ki e faj természetrajzát tanulmányozni akarná, jól tenné, ha nem olvasna regényeket. A legtöbb regényíró valóságos szörnyeteget csinál a rouéból, kinek szerintök napi eledele a mások feleségeinek becsülete és ártatlan leánykák erénye. Pedig átlag dehogy van ez így. A roué ott szerzi az örömeit, a hol kínálkoznak és ott hajhászsa azokat, a hol nyílt teret talál e sportra - de - s most egy nagyot mondok! - ha van valami, a mi előtt titokban, szíve mélyén meghajol, nem kevesebb áhítattal, mint a hívő egy csodatevő szentkép előtt - az a tiszta nő, a tisztességes asszony. S még ennél is többet mondok. Nincs prudebb ember a rouénál ott, hol oly nőről van szó, ki tiszteletét bírja; nincs szigorúbb ember a rouénál testvéreivel, barátnőivel, feleségével szemben.

Derecskey Kamilló nem sokat ért. A példa, melyet otthon maga előtt látott, csakis azon feslett életmódra buzdíthatta, mit a világban folytatott, modora pedig a modern udvariatság mintaképe volt. S ma délből mégis sokért nem adta volna, ha Lizát Náthánffy szemtelen pillantásai és Blanche leplezett sértései ellen oltalmazhatja.

Ha előbb kényszerülten hallgatott, most minden áron meg kellett mondania a fiatal leánynak, milyen hü, áldozatkész baráttal bír benne.

Liza olyan szórakozottsággal hallgatta, mit Derecskey szomorúságnak vett.

- Istenem! - kiáltá végre őszinte kétségbeeséssel - csak gazdag ember volnék!

- Miért? - kérdé a fiatal leány elég együgyűen. Tulajdonképpen gépiesen felelt. Egész figyelme a várakozásé volt. Feszülten hallgatódzott és minden neszben közeledő léptek zaját vélte felismerni.

- Miért? Még kérdi? Hát azért, hogy elvehessem. Liza - mondá kitörő bensőséggel, a fiatal leány kezeit megragadva - mondja, csak egyszer mondja, hogy megtudna szeretni, ha nem volnék ily nyomorult, földhöz ragadt koldus és elvehetném! ...

E perczben Liza, Derecskey határtalan megdöbbenésére, a sértett önérzet és büszkeség elutasító kifejezésével arcán felugrott és kezeit kiragadta az övéiből.

- Menjen, azonnal menjen! - kiáltá egy parancsoló kézmozdulattal, melynek Derecskey ijedtében önkéntelenül engedelmeskedett. Mi lelte Lizát? Hisz azzal, a mit mondott, egy szentet sem sértett volna meg. E gondolatra visszafordult.

- De Liza kisasszony - kezdé szemrehányó hangon... azonban nem folytatta. A tábornokot vette észre, ki gyors léptekkel közeledett a kis kastély felől. Most persze nem maradt egyéb hátra, mint a megugrás. Egy harmadik személy jelenlétében csak ki nem magyarázhatta magát Lizával, kinek elutasító magatartása különben méltán feltűnhetett a tábornoknak is. Derecskey

e kellemetlen helyzetben nem tehetett egyebet, mint hogy a közeledőt a pokol legfenekére kívánva, újra sarkon forduljon és távozzék.

- Mi történt, megbántották?! - kiáltá Szentendrey, midőn a padhoz érve, Lizát még mindig sötét méltatlankodással arcán, görcsösen összekulcsolt kezekkel találta.

A fiatal leány tagadólag intett fejével, míg egy fáradt, bátortalan mozdulattal visszahanyatlott a padra. Nem felelt. De arcának megkövesült komorsága lassanként engedni kezdett, míg szemei könnyekkel teltek meg. Liza elragadóan szép volt, hogyha sírt és a tábornoknak e bűbajos, mozdulatlan arcz láttára, melyen a könny mint megannyi átlátszó, csillogó gyöngy gördült végig, önkénytelenül eszébe jutott Paolo Veronese híres síró Magdolnája Velencze San Sebastiano templomának «Keresztrefeszítés»-én. S mint egykor Paolo Veronese, úgy ő is elfeledte, hogy az igazi fájdalom nem sír olyan szépen, hogy a kín görcse eltorzítja a legbájosabb arcot és a maga saját, félreismerhetlen bélyegét nyomja a legszebb vonásokra. Szíve nagyot dobbant ijedtében.

- Az istenért szóljon, beszéljen! - kiáltá magánkivül, a leánykához lehajolva.

- Mit mondjak? Nem bántott senki - viszonzá Liza végre látható erőlködéssel. - Hisz engem nem lehet megbántani. Hisz az ilyen elhagyatott, szerencsétlen árvának nincsen önérzete, büszkesége...

A tábornok e szavakra fejét veszté. Egy perczig sem jutott eszébe, hogy Liza se nem elhagyatott, se nem szerencsétlen s hogy Árokházán úgy bánnak vele, mint egy kedves, szeretett gyermekkel. Azt sem gondolta meg, hogy Althausenék sohasem túrnék, hogy bárki tiszteletlen szándékkal közeledjék Lizához. Általában semmit se gondolt meg. Egész erővel tört ki rajta ama végzetes és az ő korában főképp gyógyíthatatlan szembaj, mely mindent csak is úgy és olyan színben láttatott vele, a mint azt Liza akarta.

- Utána megyek és megleczkéztetem a nyomorultat! - kiáltá, egy lépést téve a ház felé.

Liza felugrott és megragadta karját.

- Ne menjen - mondá összerезzenve és most már igazi felindulástól remegő hangon. Azután a fához támaszkodva, mintha nem bírna a lábán állni, s halkan suttogá:

- Mit mondanának? Milyen jognál fogva védelmezne ön - engem?

- Milyen jognál fogva? ... Liza, ha nem volnék ily öreg és tündöklő ifjúságára oly egészen méltatlan, lábaihoz tenném le magamat és mindenemet, hogy e jogot megszerrezzem!

Sajátságos véletlen! Tíz percczel előbb egy másik ily bizonytalan módon előadott vallomást kellett meghallgatnia. Egy koldus és egy aggastyán! Liza fel szeretett volna kacagni, élesen, gúnyosan, ama délczeg, szép alakra gondolva, melylyel álmaiban annyiszor egyesült, holott az örökre el volt számára veszve.

A lelkéből kitörő keserűség azonban nem buzogott fel egész arcza felszínéig. E féltett kincset vele született éberséggel már most is lehetőleg meg tudta óvni a szív romboló befolyása ellen. És ezzel birtokában volt ama csodatévő szernek, mely némely nőnek hervadhatlan ifjúságot biztosít.

Előbb mozdulatlanul, a tábornok szavai által mintegy megbűvölve állt ottan, majd egy lépést tett előre, míg még mindig könnyben úszó szemei egész odaadással keresték az övét.

- Hát ön öreg? - kérdé halkan, kimondhatatlan szelidséggel. - Én soha sem vettem észre. Öreg-e a jóság, a szívemesség, a lovagiasság, mindaz mi egy férfit értékesé, szeretetreméltóvá tesz? Ha méltatlanságról van szó, én, csakis én lehetek méltatlan...

A tábornok nem engedte tovább szólni. Halotthalványan, azon mély szenvedélytől megragadva, melyet az élet delén túl lévő férfiak kétszeres erővel éreznek, fogta meg kezét.

- Ne tréfáljon - mondá izgalomtól elfojtott hangon. - Lehetséges volna! ... Képes volna ifju életét az én agg koromhoz lánczolni

- Miért nem? - susogá Liza lehajolva és a kezét megcsókolva, mely az övét tartotta.

A következő perczben már a tábornok karjai közt volt, ki szinte vallásos áhitattal érinté ajkaival a fiatal leány homlokát.

- Nem fogod megbánni a mit tettél - mondá ünnepélyes bensőséggel. - Nem urad leszek, hanem szolgád. Teljesíteni fogom minden vágyadat, meg foglak óvni minden bánattól. Egész életem ezentúl annak lesz szentelve, hogy boldoggá tegyelek!

A tábornok nem vehette észre a keserű mosolyt, mely utolsó szavaira Liza arcán átczikázott. E bájos arcz keblére volt hajtva és csak nagy sokára, halkán, félősen dadogott hálaszavak után, emelkedett fel hozzá szelid, kérő kifejezéssel.

- Ha boldoggá akar tenni, - mondá bensőséggel - kezdje azzal, hogy nem vonja kérdőre Kamilló grófot. Reggeli után volt, nyilván nem tudta, mit beszél s tán én is Blanche túsúrásaitól lettem túlérzékeny. Most, hogy nyugodt és boldog vagyok, egészen más színben látom a dolgokat.

- Igazán boldog? Nem sajnálja magát tőlem?

Liza édesen nevetett.

- Már most sajnáljam? - mondá enyelegve; azután komolyabban hozzátevő: - De igazán, ígérje meg, hogy rá se néz Kamilló grófra. Az összeszólalkozásból baj lehet és én nem akarok magáért rettegni.

A tábornok összevonta szemöldeit. Nem szívesen engedett Lizának, bár be kellett ismernie, hogy igaza van. Egy miatta történt affaire mindenesetre ártott volna a fiatal leánynak, ki, mint az ő arája, ezentúl úgylis minden e fajta udvarláson fölül állt.

Megigérte tehát Lizának, hogy tartózkodni fog a Derecskeyvel való összekoczczanástól. Azután elhatározták, hogy Liza rosszullét ürügye alatt azonnal fogat és hazamegy Árokházára. Ősz szakállának öntudatában, a tábornok ösztönszerűen vonakodott attól, hogy eljegyzőket a Szelényben összegyűlt idegenekkel rögtön tudassák, kiknek távozása aznap estére volt kitűzve. Ezen még át kellett esnie, de másnap kora reggelre Árokházára ígérkezett, hogy Liza kezét formáserint megkérje keresztanyjától.

XXII.

Gróf Szentendrey Károly váratlan eljegyzése nagy feltűnést keltett, még pedig nemcsak a megyében, hol Derecskeyék hónapok óta Blanche leendő jegyesének színében tüntették fel a tábornokot, de az országban szerteszét. Főrangú körökben soká nem beszéltek másról, mint ezen szörnyű mesallianceról, mely a menyasszony és vőlegény közti korkülönbséget tekintve, a maga nevetséges oldalával is bírt. Hogy ez utóbbit mohón kizsákmányolták, az magától értetődik, hisz a szalónokban a csúfolkodás úgylis szellemesség számba megy, sőt azt majdnem épp oly sikeresen helyettesíti, mint az emberszólás.

Filoména grófné ez idő alatt valóságos vértanuságot szenvedett s családja szégyenét annyira szívére vette, hogy az elkeseredés első perczében elhatározta, mikép Bécsbe költözik. Sok

mindenféle szabadelvű kihágásra tartotta képesnek fivérét, de soha sem hitte volna, hogy elveinek lazaságában ennyire mehesse. Ezt meg is mondta Máriának - mert a tábornokkal nem beszélt és azt is kijelentette, hogy jegyesét nem akarja látni.

Mária csak úgy sugárzott az örömtől és ha tartózkodott is attól, hogy Fili grófnénak egyenesen szemébe nevéss, mi különösen jól esett volna neki, megérteté vele, hogy szerinte nagybátyja nem cselekedhetett volna okosabbat. Mi pedig a kíváncsi orlást illeti, arra semmi szükség nincs, miután Károly bácsi egyelőre nem szándékszik Lizát a szocietásnak bemutatni.

Úgyis volt. A jegyesek elhatározták, hogy a tábornok beadja lemondását, azután, már a gyász miatt is, egész csendben tartják meg az esküvőt és hosszabb időzésre külföldre mennek. Liza elragadó igénytelenségében ugyan falusi magányról és elvonultságról ábrándozott - (természetesen csak fennhangon), de Szentendrey soha sem szerette a falusi életet és különben is kijelentette, hogy kincsét nem szándékozik elásni. Liza eleget nélkülözött. Hadd ismerje és szeresse meg a világot, melynek díszére teremtette a jó sors, mely utoljára még az ilyen istentől elrugaskodott agglagényeken is megkönyörül.

- Igaza van Károly bácsi - mondá Mária helyeslőleg. - Legjobb, ha egy-két évre eltűnnek a láthatárról és Fili néniék ráérnek szörnyű vétségéhez hozzászokni. Aztán Lizának szüksége is van egy kis szalon-tapasztalatra, mit külföldön könnyebben szerezhet meg, mint itthon, hol minden lépését megnehezítenék. Szegényke olyan félénk és szerény, hogy gyakran aggódom a fölött, hogy fog majd egykor Károly bácsi termeiben a kellő hidegvérrel fogadni.

- Bizd reám! - nevetett a tábornok kedélyesen. - Egy év alatt olyan nagydámát faragok Lizából, hogy még Filit is meglepem vele. És aztán ott leszesz te. Te fogod támogatni és ha egyszer teljes öntudatára jut annak, hogy egy bizonyos büszke magatartású, önértékes kis grófnénak nagynénje, megjön az ő aplomb-ja is, ne félj!

A Mária részéről való támogatásban már most sem volt hiány. Barátnői között nem egy lelkes pártfogónőt toborzott nagybátyja kifogásolt jegyesének s Althausenné helyett, ki éppen akkor gyengélkedett, ő tette meg a mátkapárral a néhány szükséges látogatást a környéken, mi Lizának kitüntető fogadtatást biztosított. Ő békítette ki Derecskey Kamillóval is, ki teljes ártatlanságának tudatában meggyónt Máriának. Mária a Blanche üldözéseinek tulajdonította Liza érthetetlen magaviseletét. Nem volt csoda, ha Liza akkor délután túlizgatott volt és Kamilló ezt beismerte. De egészben véve a fiatal asszony mégis csak könnyebben lélegzett fel, midőn az új párt a határon túl, biztos távolságban tudta azon mérges nyilaktól, melyeket Blanche meg nem szűnt utána röpíteni.

Szentendreyék az első telet Nizzában és Rómában, a nyarat Baden-Badenben és Trouvilleban töltötték. Mindenütt a legkellemesebben éltek, mivel a tábornok nemcsak mint menekült, de később is sokat időzött külföldön és annyi ismeretséget kötött, hogy bárhova mentek, sehol sem érezték magukat egészen idegeneknek. Szentendrey egy régibb, fájdalom, már kihalt félben lévő nemzedék azon boldog tagjaihoz tartozott, kik utolsó percükig szeretik a társaságot és az embereket. Ő meg nem unt és meg nem vetett senkit. Jósa türelmessé, szerénysége elnézővé tette. A világ tükre, melytől e forrongó új korszak emberei oly gyakran fordulnak el undorral, mert benne belső meghasonlottságuk kiábrándító mását látják, ez öreg idealistának csupán saját szívnemességét tükrözte vissza. És mert mindenre mentséget talált, még a bűnt se látta olyan feketének, mint ifjabb kortársai. Liza férje valóban csak éveire volt öreg, frissesség és élvezetképeség tekintetében a legifjabbakkal kiállta a versenyt.

Hogy egy ilyen ember oldala mellől Liza csak kellemes dolgokat írhatott Máriának, az magától értetődik. Máriát azonban meglepte az a száraz higgadság, melylyel a fiatal asszony élvezeteiről számot adott és azon lakonizmus, melylyel mindent megítélt, a mit látott. Leveleiben nyomát sem fedezte fel a félénk, szerény leánykának, kit Árokházán megkedvelt. Soraiból

egy igen öntudatos, önérzetes hölgyecske beszélt, ki bámulatos hidegvérrel említette: mily kitűnően mulatott hol egy koronás fővel, hol egy híres államférfiúval, hol egy még híresebb íróval vagy festővel. Mindent úgy vett, mintha magától értetődne, s soha életében nem forgott volna más társaságban.

Szentendreyék éppen nem készültek haza. Sőt az örvendetes családi esemény, mely Liza társadalmi sikereit egy időre félbeszakasztotta, nem mint tervezve volt Budapesten, hanem Párisban ment végbe, melynek megtekintésére rándultak át Trouvilleből és hol oly jól találták magukat, hogy télire ott telepedtek le.

Mária könnyelt szemekkel nyújtotta oda íróasztala mellett ülő férjének a sürgönyt, melyben a tábornok diadalmasan jelentette, hogy Máriának egészséges kis keresztleánya született. A fiatal asszony boldog életének egyetlen árnya eddigi gyermektelenségük volt és ha jó, tiszta szívéhez nem is fért az irigység, a mai örömhír mégis csak némi keserűséget tartalmazott számára.

Szelényi kitűnő jókedvében volt. Nemrég Dortmund helyébe lépett, pénzügyminiszter lett s mivel e méltóságot nem tekintette egyébnek, mint első lépésnek a kormányelnökségre, kétszeres súlyt fektetett rá. Most szemei gyorsan futották át a sürgönyt, azután nejjére nézett és kezét mosolyogva tette egy nagy csomagra, az új, előnyös vámszerződés aktáira, mit ő vitt keresztül.

- Ez meg a mi legifjabb gyermekünk - mondá tréfásan és az asszonykát magához vonva, gyöngéden csókolta le könyeit.

De mi köze egy női szívnek, még ha az a legokosabb asszony keblében dobogna is, a vámszerződésekhez?

Mária kinevelte magát arra, hogy férjével együtt szeresse annak hatalmát és dicsőségét; legyőzte magát annyira, hogy még házasságuk első évében sem féltette vetélytársától - a nagyravágyástól; elérte azt, hogy férjének nemcsak felesége, de meghitt barátja is lett. És mindamellettt voltak perczei, midőn szenvedélyes vágy fogta el, egy iczi-piczi gyámoltalan lény után, melynek szívében az övé volna az első hely, az a drága első hely, mit, mint lassanként felfedezte, Szelényi István szívében tán mindenkorra - Szelényi István foglalt el.

Férje gyöngéd csókjai alatt Mária mégis elszégyelte magát percznyi elégedetlensége miatt. Ha képes volt így érezni, alighanem érdemetlen volt arra, hogy egy ilyen ember felesége legyen.

E gondolatra a régi kedves derűvel arczán emelte fel fejét és szólni akart, midőn a komornyik egy nagy, hivatalos külsejű levéllel lépett be, mit urának nyújtott át.

Szelényi lassan, figyelmesen átolvasta a levelet, majd kelletlenül fordult az ajtó mellett várakozó komornyikhoz.

- Nincs válasz - mondá röviden s midőn a szolga eltűnt, a levéllel kezében elmélyedve kezdett fel-alá járni, mintha Mária jelenlétéről teljesen megfeledkezett volna.

Egyszerre aztán megállt előtte.

- Dortmund irt Mándoky Szilárd érdekében. Szeretné, ha valami hivatalba neveztetném ki. S én már jóformán meg is ígértem.

- Lehetetlen! Dortmund engem is felkért, hogy protegáljam nálad Mándokyt. De én persze hallani sem akartam róla. Hisz olyan dolgokat követett el, hogy alig lehet vele kezét fogni. S ha még nagy tehetség volna, de úgy tudom, hogy nem az.

- Több annál - hasznavehető ember. Eszményképe minden kezdeményezésre képtelen, kényelmetes eszköznek. Dicső multjának minden egyes kiválóbb pontját srófnak lehet felhasználni, melynek segítségével tetszés szerint kezelhető.

Mária nagy szemeket meresztett férjére.

- Mi szükség nektek az efajta eszközökre? Nem emlékszel, mennyire leszóltad miattok Jelenffy elődjét még ama bizonyos, nevezetes beszéded alkalmával is? - és Mária «ama bizonyos nevezetes beszéd» emlékére édesen elmosolyodott.

Szelényi kelletlenül elnevette magát.

- Te naiv kis asszony! Hát még ma sem tudod, milyen különbség van a között, hogy beszél az ember mint ellenzék és hogy cselekszik, mint hatalom.

- Ne félj, sejtem - felelé Mária kissé szárazon. - De a mit most tenni akarsz, mégis csak csunya dolog. Hogy Dortmund, a milyen tisztességes ember, felfogott Mándokyn, azt értem; Mándoky régebben nagy szolgálatokat tett neki, s tán hálából sem hisz el felőle mindent, a mit beszélnek. De téged nem kötelezett le soha s még ha tette volna is, nem alkalmazhatnál ilyen becsületvesztett embert. Vannak bizonyos erkölcsi elvek, melyeket szem előtt tartani nemcsak erény, de a te helyzetemben talán szükség és bölcsesség is.

- Igazán? Próbálj csak manapság finyáskodni, mikor úgyis oly kevés a hasznavehető ember - felelé Szelényi, ismét fel alá járva. Azután egyenesen maga elé tekintve, mintegy magánbeszédben folytatá: - És aztán tulajdonképen mi is az az erkölcs? Chamäleon, melynek egyetlen-egy színében sem bízhatik az ember. Gyilkolni erkölcstelenség, bűn, de egyszersmind hősiesség, ha egy pár diplomata határozata folytán és tömeges mészárlás alakjában eszközöztetik. Zsebbevalót lopni bűn, de egy országot «bekebelezni», ha van rá elég katonánk és ágyúnk, dicsőség. S kérdezz bármilyen szocialistát vagy kommunistát, az ő fogalmuk szerint nem vagyunk-e mindnyájan zsványok? Mi pedig a vallás által protegált erényeket illeti - végzé egy megvető kézmozdulattal - azokról beszélni sem érdemes. A mit a katekizmus megtilt, azt megengedi a korán s ha nincs olyan vallásban, mely az asszonyoknak is hasonló dolgokat engedne meg, mint ez utóbbi férfiaknak, ez a hiány korántsem erkölcsi, hanem inkább nemzetgazdászati okoknak róható fel, melyek a törvényhozókat és vallásalapítókat befolyásolták.

Mária egyetlen egyszer sem szakítá félbe férjét. Zsöllyéjében hátradőlve, karját feje alá téve hallgatta ezt a sajátságos monologot, mit Szelényi ez egyszer a gúnyorosság legcsekélyebb vegyülete nélkül adott elő. Nyilván önmagát akarta olyasmire rábeszélni, mire tulajdonképen nem volt semmi kedve.

Végre újra megállt felesége előtt. Feltűnt neki, hogy az nem felel.

- Miért nem beszélsz? Alszol talán - kérde Szelényi türelmetlenül, Máriához lehajolva.

Mária fölegyenesedett és kezeit ölébe kulcsolva, nézett férjére. Az asszonyka kissé halvány volt.

- Mit feleljek? Van eszem, hogy Szelényi Istvánnal ne vitatkozzam. Különben egész - pardon, édes Pistám, de kissé elcsévelt speeched arra célzott, hogy Mándoky kineveztetését nem előttem, hanem önmagad előtt kimentsed. Ám nevezd ki, ha csakugyan hitvallásod, hogy az erkölcsi érték merő illúzió.

- Hitvallásom! Ki beszélt itt hitvallásról? Egyszerűen tényeket konstatáltam.

- Igen, a szofisták szemüvegével orrodon.

Szelényi elmosolyodott. Felesége észjárásában volt bizonyos talpraesett józanság, mit legkápráztatóbb paradoxonjával sem bírt megvesztegetni. Milyen veszedelmes ellenzéki képviselő válhatott volna belőle, ha történetesen nem ilyen ennivaló kis feleségnek teremti az úristen!

Valami ehhez hasonlót mondott is, midőn Máriát átkarolva, megcsipkedte arcát. És ezen foglalkozás közben habozásból eredt egész rossz kedve elmúlt.

- Így hát Mándokyt nem nevezzük ki, még pedig azért nem, mert soha sem nyert erénydíjat, úgy-e? - mondá kis vártatva gúnyosan. - Engedelmeddel azonban ezt az okot el nem mondom Dortmundnak, mert kinevetne.

De ezzel aztán Mária legkevésbé sem törődött. Lelkiismerete meg volt nyugtatva. Egy kis tapintattal elterelte férjét egy olyan dologról, mely a kormánynak épen nem vált volna becsületére és mindenesetre víz lett volna az ellenzék malmára, mely úgyis folytonosan azt hajtotta: hogy a mostani kormány csak olyan kétértelmű eszközökkel dolgozik, mint az előbbeni.

XXIII.

Liza kis leánya már vagy három éves volt, midőn Szentendreyék végre hazakerültek. A tábornok, ki rég megunta a kóborlást, ismét rendezett, szabályos foglalatosság után vágyott. Nem akart ugyan többé államszolgálatot vállalni, de ismét a hadseregbe kívánt belépni. Ennyi egészséggel és erővel szégyennek tartotta volna a nyugalomba vonulást. A kis Elzi is megszínylette a folytonos hely- és levegőváltozást, melylyel csak Liza nem bírt eltelni. Párisból Cannesba mentek és Cannes után még két-három világfürdőt látogattak meg. Ekkor érkezett Mária egy levele azon hírrel, hogy az őszi lóversenyek ez egyszer kivételképen fényeseknek ígérkeznek, a nagy termés- és lókiállítás miatt, mely már szeptemberben nyílt meg és az előkelő világ egy részét Budapestre vonja.

- Kedvesem, nem volna jó, ha ezt az alkalmat felhasználnók arra, hogy otthon is kissé meghonosuljunk? - kérde a tábornok tréfásan. - Így fesztelenebbül ismerkedhetel meg a társasággal, mintha az idény alatt mutattatod be magadat. És talán a kicsinek is jó lesz, ha végre állandóan letelepszünk - folytatá halkabban.

A tábornok teljes boldog vaksága daczára mégis észrevette, hogy Liza nem törődik gyermekökkel. Csakhogy ő, ki tudvalevőleg mindenre mentséget talált, ez esetben természetesen még a szokottnál is elnézőbb volt.

- Maga is olyan gyermek még - mondogatta magában - hogy az anyai érzés nem fejlődhetett ki nála egész teljében. Majd megjön az idővel, ha jelleme megéri és a felelősség érzete is felébred benne.

A tábornok a szép asszony minden tettét ilyen szempontból szokta megítélni.

- Milyen rendkívüli, ösztönszerű műízléssel bírsz - mondá őszinte bámulattal, midőn pesti palotájában először látta együtt azon műkincseket, melyeket Liza fáradhatlan kitartással vásárolt össze Rómában és Párisban. Pedig Liza dehogy birt műízléssel. Nem is tudta mi az az objektív széperzés és a művészet, mint művészet, csukott könyv volt előtte. Ő csak a saját szépségét értékelte és azzal olyan bálványimádást üzött, hogy csupán oly dolgokat talált méltóknak e szépség környezésére, melyek megállapított műbecsük következtében, közönséges, azaz szegényebb sorsú halandók számára hozzáférhetlenek voltak. Neki okvetlenül Medicis Katalin korából való ágyban kellett hálnia, olyan tükör előtt fésülködnie, mely Gustave Doré rajza szerint készült és azon mesés értékű aranymedenczében mosakodnia, mely egykor Pompadour marquise hálószobáját díszítette. A toilettere nézve hasonló irányt

követett. Worth és Laferrière voltak szállítói és míg Mária például beírta a bécsi Utzllal, Liza séta- és sportöltözeteit a kétakkora árakkal dolgozó angol Redferntől hozatta.

- Olyan kedve telik az effélékben, mint a gyermeknek a játékban - mondá a tábornok, midőn Mária egyszer külön eljött, hogy a külföldről hozott szép dolgokat - a Szentendrey-muzeumot - a hogy nevezni kezdték, megtekintse.

- Kissé elkényeztetett gyermek - nevetett Mária, Lizát átkarolva. - Hisz egész kis vagyont halmozatok össze csecsebecséből.

- De hiszen ez egyszer s mindenkorra történt - szólt közbe élénken a tábornok, ki Mária szavaiban némi kritikát vélt észrevenni Liza költekezésére nézve. - Most, hogy berendezkedtünk, úgylis vége a költségnek.

De Mária esze már ezalatt másutt járt. Őt az egész Szentendrey-palotában kis keresztleánya érdekelte legjobban és azt kellett most Lizának behozatnia, bár a szép mama nyilván unta a gyermeket és ruháját féltve, azt még karjára sem akarta venni. Az egész idő alatt, míg a baba benn volt, alig figyelt kedves gagyogására, hanem folytonosan csak az utolsó lóversenyről és a reá következő theaestélyről beszélt, mit Mária csak azért rendezett, hogy Lizát néhány ismerősének bemutatassa.

- Szívtelen volna? - kérdé magától Mária, mialatt e látogatásból hazafelé robogott. - De nem, hisz mindig oly kedvesnek, ragaszkodónak ismertem és erre nézve engem illetőleg legalább, nem látok benne változást. Vagy Károly bácsinak volna igaza és fiatal arra, hogy gyermekét igazán szerethesse? Fiatal! Huszonnégy éves. Én sem vagyok sokkal idősebb és a kis Elzi nem is az én gyermekem. De midőn ma kövér kis karjait nyakam köré fűzte és piczi ajkát az enyémhez szorította, olyan érzés fogott el, mely semmi más érzéshez nem hasonlítható, - és Mária arcán egy csillogó köncsepp gördült végig, mit gyorsan, csaknem szégyenkezve letörült.

Mária egyáltalában nem győzte csodálni a bámulatos átalakulást, mely Lizával végbement. Ma már ő tanulhatott volna aplomb-ot ettől a nyugodt, előkelő asszonytól, kinek öntudatos, királynői modora még csak nem is emlékeztetett ama szende leánykáéra, ki Althausenné karosszéke mellett térdelni szokott. Valóban csak ő iránta maradt a régi. Mindenben kedvében járt, teljesen alárendelte magát neki és csak akkor látszott igazán boldognak, ha körében lehetett. Hogy mindez nem személyének, hanem társadalmi állásának, a népszerű, ünnepeelt miniszter nejének szólhatna - egyetlenegyszer sem jutott Mária eszébe.

Liza a társaságban általános tetszést aratott. Nemcsak Mária támogatása, de saját ügyessége folytán is az idény beálltáig már olyan állást szerzett magának, hogy Filoména, midőn az év végén megérkezett, a legjobb akarattal sem talált rajta mit szégyelni. A férfiakat meghódította különyszerű, kápráztató szépségével, a nőket azon tartózkodó közönnyel, melylyel e hódolatot fogadta. Magaviselete eleinte a számító művészet netovábbja volt. Soha sem jelent meg nyilvánosan másképp, mint férje karján; társaságban következetesen a garde-de-dames-ok közé húzta meg magát, a páholyban pedig úgy ült Mária mellett, mintha kőből volna. Pedig épen színházban, aranyszín fűrtöktől köryezett tiszta, nemes arczéle, sajátos fejtartása, nyakának elragadó hajlása és azon eredeti, bizarr és mégis mindig feddhetetlen izlés, melylyel öltözködött, a közönség folytonos bámulatának tárgyát képezte.

- Csak azt szeretném tudni, hogy ez raffinirt kaczerság-e vagy igazi hidegség? - kérdé Elepi Muncsi, látcsövét lebecsajtva, mit egy este állhatatosan Lizára szegezve tartott, a nélkül, hogy a szép, színtelen arc odaát jelét adta volna annak, hogy észreveszi, mikép néhány tuczat látcsőnek célpontját képezi.

- Alkalmasint mind a kettő - felelé herczeg Simbinszky Fedor ásítva. - Az egyik ki nem zárja a másikat. Egy szenvedélyes asszony soha sem lehet oly következetesen kaczer, mint egy ilyen jégcsap.

Szelényi István, ki szintén ott volt a páholyban, felállt és kiment. Megunta a két rouét hallgatni, ki tulajdonképen csak saját kételyeinek adott hangosan kifejezést. Liza határozottan nyugtalanította. Volt valami kihívó a túlságba vitt tartózkodásban, mit rokonságuk daczára ő vele is fitogtatott, holott ugyancsak nem járt utána, sőt mióta oly sokat volt Máriával, ritkábban kísérte el nejét, mint rendesen. Minek volt hát ez a visszautasító gög, ez a nyilvánvaló védekezés egy olyan ostrom ellen, melynek lehetőségét csakis e váratlan védelmi készülék juttatták eszébe? A fiatal asszony szokásos hallgatagsága is, mit leánykorában ostobaságnak nézett, megváltozott modora mellett most úgy hatott reá, mint valami ingerlő titkolódzás, melynek nyitját minden áron ki kellene puhatolnia. Már azon csaknem brutális kívánságon kapta magát: bár megfoghatná és megrázhatná, hogy lássa, mint lángol fel e márványarcz, mint lobbannak haragra e nagy, nyugodt szemek, mint rezzen össze ez a ruganyos, hajlékony alak, a hogy érintésétől már egyszer összereszent.

Szentendreyék megérkezésének napján volt és estefelé hozzájuk hajtattott Máriáért, ki már reggel Lizához sietett. Még ma is élénken maga előtt látta a fehér plüszpongyolába burkolt nyulánk alakot, a mint Mária mellől felállt, midőn belépett. Eljött, hogy a régi ismerőt, a kedves kis falusi leánykát üdvözlje, kivel Árokházán oly közönyös jóakarattal szokott elbánni és szemben találta magát egy meglepő, idegenszerű jelenséggel, egy bűbajos szép asszonynyal, ki félcsukott, álmatag szemekkel néz reá és egy olyan mozdulattal nyújt neki kezet, mintha ezáltal valami különös kegyben részesítené.

Őt egykönnyen meg nem lepte semmi, de ez egyszer olyan zavarba jött, hogy Mária és a tábornok elkaczagták magukat.

- Rá nem ismeresz az asszonykára, ugy-e kegyelmes úr? - kiáltott ez utóbbi kedélyesen. - De azért csak rajta, csókold meg a tante-odat.

Midőn azonban hamar visszanyert hidegvérrel fel akarta használni a tábornok engedélyét, Liza olyan ellenszenvvel határos ijedelemmel rettent vissza ölelésétől, hogy rögtön letett a kísérletről és azt nem is ismételte többé.

De mi tagadás benne? Azt a jelenetet nem bírta elfelejteni. Liza azóta igazán érdekelte és bármikor szeme elé került - annyira még nem jutott, hogy távollétében is foglalkozzék vele vagy hogy társaságát keresse, - tekintetét le nem bírta róla venni.

- Tudod miről beszéltek odaát, Liza? - kérdé most feleségéhez belépve és Liza mögé a páholy padjára dőlve, míg Mária a francia és török konzulokkal beszélgetett, kik pár perczczel előbb jöttek.

- Valami érdekeset?

- Reád nézve mindenesetre érdekeset, a mennyiben rólad beszéltek - felelé Szelényi, míg a fiatal asszony kezéből kivette a legyezőt és önmagát kezdte vele legyezni.

Liza közönyösen vállat vont.

- Csalódol, ez az a téma, mely legkevésbbé érdekel. Rég meguntam.

Szelényi elnevette magát.

- Korán volna, szép tante! Hisz még jóformán rá sem értél Szentendrey Lizával megismerkedni. Fogadni mernék, hogy magad sem tudod, hidegségből vagy kaczeriségből vagy olyan szörnyen megközelíthetetlen. Ezt a kérdést legyezgették odaát.

A fiatal asszony lassan fordítá hátra fejét és egyenesen a beszélő arczába nézett. Az ilyen ritkán történt meg vele páholyban.

- Hát te mit gondolsz?

- Én azt gondolom, hogy egyikből sem. Le baril de poudre a peur de l'étincelle. Voilà tout.

Liza megvetően elmosolyodott és ez alkalommal Szelényinek újból feltűnt, milyen ingerlő szája van. Kissé vastag, biboros, élvezeg ajkába, mint valami pompás érett gyümölcsbe bele szeretett volna harapni az ember, ha a kevélyen lehúzott szájszélek folyton le nem hűtik ezt a merész kívánságot.

- Tömegesen, úgylátszik, tudsz az emberekkel bánni Pista - felelé kis vártatva - de részletben nyomorult emberismerő vagy. Először nem vagyok löportartó, másodszor soha életemben nem féltem.

- Még akkor sem, mikor meg akartalak ölelni? - és Szelényi, ki ezuttal először célzott ama különös jelenetre Liza megérkezésének napján, azon ürügy alatt, hogy visszaadja a legyezőt, előre hajolt, úgy hogy fürtös feje a fiatal asszony fedetlen fehér karjához surlódott.

Ösztönszerűen, meggondolás nélkül beszélt és cselekedett, azon erős inger által indítva, mit Liza közelléte mindenkor felidézett benne.

A szép asszony ez érintésre alig észrevehetően összerezett, azután még feszesebben egyenesedett fel, míg merően a színpadra nézve, arczélét ismét egész tökélyében engedte át a közönség bámulatának.

- Nem szeretem az efajta bizalmaskodást - felelé célzatosan. - Soha sem szerettem, közönségesnek találom.

Ezt rövid, szakadozott mondatokban vetette oda, igazság szerint azért, mert alig bírt beszélni a szívdobogástól és mégis olyan hanglejtéssel, mely Szelényit mint egy arczulcsapás érte.

A férfi szemei haragosan lángoltak fel, de a következő perczben már nagyon nyugodtan nézett szép rokonára. Egy ideig nem felelt, mi nyilván nyugtalanította Lizát, mert bár úgy tett, mintha egész elmerültséggel hallgatná Raoul ömlengéseit a színpadon, orrczimpái idegesen mozogtak, míg arczát lassankint rózsás pír özönlé el.

Egyszerre aztán Szelényi újra előre hajolt.

- Tudod-e Liza, hogy igazad van - mondá hanyagon. - Egy öcs, a ki megöleli tanteját, mert utoljára az egésznek nincs más jelentősége, csakugyan nagyon közönséges dolog. Nem is foglak vele untatni. Olyan öcs leszek, ki meg nem öleli tanteját. Ezennel ünnepélyes fogadást teszek, hogy soha életemben meg nem foglak csókolni, hacsak -

- Hacsak? - kérde a fiatal asszony leplezetlen kíváncsisággal és szoborszerepéről annyira megfélelkezve, hogy hátat fordított a színháznak.

- Hacsak magad nem kérsz fel reá! - felelé Szelényi nevetve, míg felállt, hogy az Elepivel belépő Simbinszkynek átadja helyét.

- Már mész? - kérde Mária csalódottan - azt reméltem, hogy velünk töltöd az estét.

- Nem lehet - felelé Szelényi, óráját kihúзва. - Dortmunddal van rendez-vous-m a szabadelvű pártkörben. Teára sem fogok hazajöhetni.

Liza ajkába harapott. Szelényi tudta, hogy ma színház után Máriához ígérkezett s a fiatal asszony nem találta épen hizelgőnek magára nézve, hogy kedvéért egy félórával sem készül előbb haza. Nem csoda tehát, ha kegyetlen rossz kedvvel fogadta az urakat, kiknek lelki nyugalma azonban ezáltal legkevésbé sem zavarta meg. Mindkettő igazi világfi létére, az

irányában tanusított közönyt és hidegséget általánosságban fogta fel. Megadással túrtak mindent, azon megnyugtató hitben, hogy a szép asszony, ha ő velük nem szeretetreméltó, bizonyára nem is tud szeretetreméltó lenni.

Midőn aztán a tábornok, ki whistjét ugyan nem áldozta fel a Huggenottákért, de azért hűségesen eljött, hogy a hölgyeket hazakisérje, belépett és Liza Simbinszky nyujtott karját ignorálva, tüntetően fogódzkodott férjébe, a két férfi mosolyogva összenézett.

- A tábornok vagy igaz gyöngyöt talált, vagy ez az asszonyka a legtökéletesebb női Macchiavell, melylyel valaha találkoztam - jegyzé meg Simbinszky éneklő szláv francziaságával, midőn Szentendreyék fogatja elrobogott és ő Elepivel bérkocsijába szállt.

- Süsd meg! - dörögött Elepi Muncsi nyujtózkodva. - Nekem csak az olyan gyöngy kell, mely megvehető vagy könnyen ellopható. Az ilyen gonddal őrzött családi ékszerek után nem töröm magamat.

Az orosz holt, fénytelen szemeiben pislogó láng villant fel.

- De hisz mondom, hogy magam sem tudom, mit gondoljak felőle. Mintha túlozná az érintetlenséget, mintha a tiszteletreméltó Methuzsálemtől fogva, kinek felesége, mindnyájunkat lóvá tenne.

- Az bizony nem lehetetlen.

- Mindenesetre csak ő végette megyek el holnap a vén pergamens estélyére - folytatá Simbinszky, vékony lábszárait, melyeken csak úgy fityegett a nadrág, az átelleni ülésre felrakva. - Ha ő nincs, egy országért se tenném be a lábamat abba az unalomfészekbe.

XXIV.

Az egyéniség, kit Simbinszky herczeg sajátos udvariasságával «vén pergamens»-nek keresztelt el, Filoména grófné volt, kinek ez idei első nagy estélyére robogott másnap a sok fényes fogat az Andrássy-út felé. Filoména grófné termei azon hírben álltak, hogy még zsöllyéik is ásítanak, óráik pedig nem ütnek, hanem hortyognak. Mindazáltal mégis mindenki törte magát meghívói után, mert Filoména grófné estélyein ott nem lenni annyi volt, mint bevallani, hogy az ember nem tartozik a «crème de la crème»-hez, az arisztokráczia ama dupla kivonatahoz, melynek tagjai nemcsak a góthai zseb-Pantheonban díszlenek, de még azon más, beavatottak előtt felette titokszerű tulajdonságokkal is bírnak, melyek állást biztosítanak a szoczietésben.

Filoména szentelt küszöbét át nem lépték sem mágnásnőkké vált polgárleányok vagy színésznők, sem ama nagy fényt kifejtő s befolyásos hivatal viselő kétes hírű házaspárok, minők manapság minden főváros szalonjaiban megfordulnak, sem pedig faluról ujonnan beköltözött szerény jövedelmű főrangú családok, még ha ez utóbbiak rokonai voltak is. A legtöbb, a mit e fajta rokonaiért megtett, az volt, hogy meghívót szerzett nekik az udvarhoz.

- Menjenek el az udvari bálba - mondá boszusan. - Olyan dicsőséget látnak abban, ha ott lehetnek, hogy semmibe sem veszik, ha magamhoz nem hívom őket. Így legalább megszabadulok tőlük.

De saját fivérének nejével, ki még hozzá Szentendrey Károlyné, azaz egy általánosan kedvelt egyéniség neje volt, nem bánhatott így el, annál kevésbbé, miután ezen általa annyira kifogásolt hölgyecskét a mult télen párisi legitimista körökben kitüntető szivélyességgel fogad-

ták. S így egyszerre csak megváltozott Liza irányában és legmelegebb pártolójának sorába lépett.

- Ce cher Charles - mondogatta egy idő óta - mindig szörnyen hóbortos volt, mit házasságával is bebizonyított. De ezzel aztán szerencsésen járt. Sógornóm a világ legbájosabb teremtese és a mellett a megtestesült distinkció, a megközelíthetetlen feddhetetlenség mintaképe!

Ha t. i. polgári születésű nőkről volt szó, Fili grófné felette nagy súlyt fektetett a feddhetetlenségre, melyet saját körében nem kutatott túlszigorúan. Mintha az erényt afféle póttulajdonságnak tekintette volna, mit a tiszta kékvér, szükség esetében, nélkülözhetővé tesz.

Ma este ugyancsak nem lehetett Fili grófné termeire ráfogni, hogy unalmasak, sőt Simbinszky gonoszul megjegyezte, hogy zsöllyéik ez egyszer nem ásítanak, hanem tátott szájjal várják a hallatlan eseményt, az órák pedig bámulatukban megálltak. Erre különben már az is okot szolgáltatott, hogy az aranyifjúság majdnem teljes számban megjelent, mi csakugyan hallatlan esemény volt, a mennyiben Zátonyi grófnak máskor neje estéyleire egyenként kellett összefogdosnia az urakat a kaszinóban. Fili grófné természetesen a legtávolabbról sem gyanította e váratlan férfibőség valódi okát, hanem azt Alain főherczegnek és nejének tulajdonítá, kik megjelenésüket megígérték.

- Liza grófné première-jére jöttünk el - mondá Simbinszky mentegetődzve, midőn Mária ittléte fölötti csodálkozásában összezsapta kezzeit.

Mária elnevette magát.

- Ne oly hangosan - susogott óvatosan legyezője mögül. - Jaj magának, ha Fili tante meghallja. Már úgyis dühös, hogy Liza oly soká várat magára. És azután a jó tante azt hiszi, hogy maguk csupán Alain ő fensége miatt jöttek el.

- Annál jobb! - nevetett az orosz elfordulva és Derecskey Blanche felé tartva. A szép Blanche a chanoinessek kék szalagjával átkötött, igen mélyen kivágott fekete ruhában egy oldaldiványon trónolt, míg nővére Georgine, mint rendesen, a szomszéd teremben a comtesse-ek között igyekezett helyet foglalni és mint rendesen, egyes egyedül maradt. Megjelenésére a leányok mind meglepő szolidaritással szétfutottak az «öreg comtesse» mellől, ki aztán azzal boszulta meg magát, hogy elhódította tőlük még azokat a kis fiukat is, kik e rendszerint férfiszűk termekben a fiatal leányoknál udvarló számba mennek.

Blanche az asszonyoknál odabenn nem járt sokkal jobban, mint Georgine a leányoknál. Az ő kortársai már többnyire leányaikat vitték és meg nem bocsájthatták neki, hogy még ma is olyan üde, mintha az egész idő alatt jégben hűtve tartogatta volna magát. A fiatal asszonyok meg épen azt találták, hogy nem közibéjük való, azonfelül pedig hallatlan dolgot enged meg magának azzal, hogy még most is tetszeni mer az uraknak.

Mert mi tagadás benne - az uraknak tetszett. Ez este is egész dandysereggel volt körülvéve, mely jókat kaczagott csípős megjegyzésein, azokon a felette mulatságos, csípős megjegyzéseken, melyeknek a rossz világ - azaz legjobb barátnői szerint, népszerűségét köszönhet.

- Nézze, hogy ülnek ott egymás mellett - súgott oda Simbinszkynek, midőn ez hozzálépett, - Tyran Ella Elepi Muncsival, Mecserszkyné Dém Tivadarral és Zenóbia a kis Rudival. Nem-e megindító? Három pár Tristan és Isolde! A férjeikből kiállítás kellene rendezni.

- Tu l'as voulu George Dandin! - dudolt Simbinszky, bajuszát pödörve.

E perczen az első teremben élénk mozgalom támadt.

- A főherczeg! - kiáltá Blanche felugorva.

De nem a főherczeg volt, hanem Liza, kinek megjelenése általános feltűnést keltett. Most is úgy volt felöltözve, a hogy senki sem öltözködik: aranycsillámos narancsszín atlaszba, sötétzölddel bélelt hosszú uszálylyal. Az ujjatlan ruha válszalagjait két smaragd gyík helyettesítette, míg fürtös haja igen magas spanyol fésűvel volt feltűzve, melyen aranyfiligrán pálczikákon kilencz nagy smaragd csillogott, mint egy páva rezgő koronája.

- Diantre! Ilyet még nem láttam! - kiáltott fel Simbinszky, Blachenak a legfesztelenebbül hátat fordítva és Lizához közeledve, ki olyan fejbólintással fogadta, mintha rég meguntta volna a hercegeket.

Az asszonyok nagylelkűen elhatározták, hogy Lizát ezen első nagyjelentőségű fellépése alkalmával protegálni fogják. De rendkívüli meglepetésükre erre nem találtak alkalmat. A fiatal asszony, férjétől követve, egyenesen a terem központjához közeledett és a szoczetás legkiválóbb hölgyei közé, Mária mellé ült, az ajtóknak és ablakoknak körülálló hölgyek nem csekély megdöbbenésére. Fili grófné termeinek ezen szerényebb látogatói, évek alatt sem avancirozhattak oda, hova Liza mintegy Isten kegyelméből, mindjárt első perczen maga helyezte magát.

Mielőtt a társaság még elhatározhatta volna, ügyetlenségnek vagy szemtelenségnek tudja-e be Liza magaviseletét, megérkeztek a fenségek és ezzel a fentebbi kérdés mindenkorra el lett törölve a programról. Mert a főherczegi pár alig vette észre Mária mellett Lizát, midőn mindketten a legszívélyesebben emlékeztek meg arról, hogy már Baden-Badenban találkoztak. Sőt Alain főherczeg legalább fél órát szentelt Lizának, ki oly könnyed fesztelenséggel társalgott vele, mintha soha egyebet nem tett volna, mint főhercegeket mulattatni.

- Hogy mertél így felültetni! - mondá Filoména, fenséges vendégeinek távozta után félrevonva Lizát. - S én, a ki már-már be akartalak mutatni.

- Nem képzeltem, hogy még emlékezni fognak reám - felelé a fiatal asszony közönyösen.

- De legalább megmondhattad volna, hogy már be vagy mutatva, hisz majdnem blamíroztál engem.

- Nem fektettem reá olyan nagy súlyt - és Liza nyugodtan fordult el a meglepetéstől csaknem kővé meredő sógornőjétől.

Tíz percczel később kacagva beszélte el ezt a társalgását Szelényinek, ki későn jött és most ügyesen csúszott Simbinszky helyére, ki egy perczre felkelt Liza mellől s visszatérve, a miniszter láttára udvariasan eltűnt.

A fiatal asszony pompásan utánozta Filoména elszörnyűködését, azon kegyelethiány fölött, mit csupán az ő bosszantására fitogtatott.

- S ha meggondolom - folytatá, alig bírva szóhoz jutni a kacagástól - hogy egy hét óta mindennap Mária nyakára járt, hogy tanakodjék vele, mit feleljen, ha a főherczegnő azt találná kérdezni - milyen születésű vagyok?!

Szelényi mióta belépett, folyton csodálkozva nézte a fiatal asszonyt. Liza csak úgy ragyogott a jókedvtől és rendesen oly megvető hallgatagságban lezárt ajkai egyetlenegy perczig nem szüneteltek. Csevegett, kacagott sajátságos, hévteljes izgatottsággal, míg szemei olykor saját szép alakján, fedetlen karjain futottak végig, s mintegy önszépségétől ittasulva, összeresztent.

Egyszerre aztán megakadt. Észrevette, Szelényi mily meglepett, átható tekintettel vizsgálja arcát.

Elpirult és legyezőjét maga elé tartva: - Ne nézz úgy reám! Mit nézesz rajtam? - kiáltá zavarodottan.

Szelényi csendesen nevetett.

- Úgy hiszem tudod, hogy van rajtad mit nézni. Csakhogy, most igazán nem arra gondoltam, milyen észbontó szépség vagy. Az e fajta elmélkedéseket Simbinszkynek vagy Derecskeynek engedem át.

Liza pajkosan elmosolyodott.

- A mint mondom, az efféléket azoknak a jó fiúknak engedem át - ismétlé Szelényi nyomatékkal. - A fölött csodálkoztam, hogy ezúttal már harmadik átalakulásodban van szerencsém hozzád.

- Harmadik átalakulásomban?

- Hogyne. Előbb mint szende angyalt ismertelek, kinek szárnyait kerestem szemeimmal, a hányszor hátat fordítottál; majd viszont láttalak, mint a luciferi gög megelevenült szobrát, hidegen, megvetően, hallgatagon; míg most egy szép, kaczer asszony mellett ülök, ki éppen olyan, mint a többi, csakhogy ezerszer pikánsabb a többinél. De melyik már most az igazi Liza? Nem a színésznőt értem, hanem a nőt.

A míg Szelényi beszélt, a fiatal asszony egészen elcsöndesült. Lehajtott fejjel, elmerülten ült ottan, bár pihegő keble, gyors lélegzése, a mély pír, mely arcát Szelényi utolsó szavaira előzőnlé, elárulták, hogy nem oly nyugodt, a minőnek látszani akar.

- S azt soha sem gondoltad meg - kérdé végre halkán, még mindig lehajtott fejjel - hogy komplikált helyzetek komplikált jellemeket hoznak létre?

Szelényi megdöbbenve bámult reá. Ilyen feleletet nem várt évődéseire. Azt hitte, hogy a szép asszony tréfás vádjaira fel fog pattanni és pajzán haragjában még igézőbb lesz, mint eddig. De szavai mintha valami rejtett hurt érintettek volna bensejében, melynek rezgését mostani hangulatában nem bírná elfojtani.

- Nem, nem gondoltad meg - folytatá Liza egyszerre kitörő szenvedélylyel és mégis elnyomott, csaknem susogó hangon, úgy hogy senki körülöttük nem sejtette felindulását - mert különben nem beszélne ilyen megvetéssel.

- De Liza, hova gondolsz? Hisz csak tréfáltam... - vágott szavába Szelényi, a társalgás e váratlan fordulatán mindjobban elcsodálkozva.

- Hallgass, ne szólj, ne mentsd magad. Azt hiszed, nem veszem észre, mily kevésre becsülsz?

- Ugyan hagyd el Liza...

- Nem hagyom el. A mit mondani akarok, régóta nyomja a lelkemet. Meg kell mondanom, hogy elhamarkodva ítélsz, hogy, s ezt már többször említettem, nincsen emberismereted. Azon a magaslaton, a melyen állsz és melyre olyan könnyen feljutottál, soha se kérdezted és hogy is kérdezhetted, mi lett volna például Máriából, ha nem mint valami szép csiga, mindjárt a házával a hátán, kész sorssal születik erre a világra, melynek csak napfényes oldalát ismeri? Ma kitünő, jellemes asszony! De ha úgy mint engem, árván, mindenből kifosztva, égő vágyakkal, olthatatlan szomjjal dobták volna oda azon égi, vagy nem bánom, pokoli hatalmaknak, melyek földi pályánkat intézik, alighanem ő is átváltozott volna akárhányszor azzá, a mivé - hogy is nevezitek azt a politikában? - és a szép asszony a régi, megvető kifejezéssel arcán húzta le a szája szélét - igen, a mivé «az opportunításra való tekintet» teszi az embert.

Szelényi sohasem látta Lizát ilyen szépnek. Arcza még a szokottnál is halványabb volt, szemei villogtak. A fényes, nehéz szövet által aranyba foglalt pompás buste nyugtalanul hullámozott, míg ajkairól csak úgy ömlöttek a szavak, közvetlen, vad ékesszólással, mit az elnyomott, susogó hang még hathatósabbá tett.

Legyőzhetetlen izgatottság vett erőt a férfin is, a mint előrehajolva kezét karjára tette.

- Ne tovább, nem bírlak hallgatni - mondá idegesen. - Úgy teszesz, mintha rágalmazni akartalak volna, holott csak az a lappangó kétely tört ki belőlem, mely hónapok óta üldöz. Lehet, hogy azért üldöz, mert igazad van és nincs emberismeretem. De arra soha nem is törekedtem. Te vagy tán az első élő lény, mindenesetre az első nő, kivel ily hosszú időn át tépelődve foglalkoztam.

Az utóbbi szavakat elsötétült arczczal, vonakodva, mintegy akarata ellenére tagolta, s azok mégis a csodával határos megnyugtató hatással voltak a fiatal asszonyra. Felindulása lecsillapult, míg édesen mosolyogva, lankadtan bocsájtá le karjait oldalán és ülésén hátratámaszkodott.

- Igazán, gondoltál reám? - susogott egészen átváltozott hangon, félcsukott szemeiből egy leírhatatlan pillantást vetve Szelényire.

A szomszéd teremben zongora mellett tánczolt a fiatalság. Éppen egy négyest fejeztek be, melyre az elébb valamennyi tánczos felkérte Lizát, ki elismerésreméltó részrehajlatlansággal valamennyit egyformán kikosarazott. Most rákezdtek a bécsi keringőre és Szelényi felugrott:

- Egy tourt Liza - mondá feleletképen arra a tekintetre, mely már úgyis felzaklatott vérért viharos forrongásba hozta.

Egy percz múlva Szelényi karjai mohón fogták át a büszke, szép alakot és a zene hulláma ringatva ragadta őket magával.

Liza eszményien keringőzött. Egyenesen, mint a nádszál, bágyadt, összhangzatos mozdulatokkal siklott odább, hosszú uszályát oly művészi kecscsel vonva maga után, hogy Simbinszky nem folytathatott el egy elismerő nyilatkozatot.

- Száz asszony közül nincs kettő, - mondá ezen híres «nőértő», - ki táncz közben így tudna uszályával bánni.

- Olyan, mint egy keringő üstökös! - kiáltá Blanche, azon túlzott lelkesedéssel, melylyel a nők férfiak jelenlétében ünnepezt szépségeket fel szoktak dicsérni, nehogy azt képzelje valaki, hogy irigykednek reájuk. Blanche különben is úgy viselte magát Lizával szemben, mintha soha semmi sem történt volna köztük. Igazi nagyvilági szemtelenséggel hivatkozott «régi barátságukra» és Liza a legszeretetre méltóbb előzékenységgel állt rá ezen szép viszony minél melegebb folytatására.

- Nem értelek - mondá olykor Mária csodálkozva - hogy barátkozhatol ezzel a leánynyal? Oly csúful bánt veled Árokházán.

- Én vagyok a győztes! Módomban volt kibékülni - felelé Liza egy izben, lenéző kicsinyléssel.

De azt be nem vallotta Máriának, hogy a Blanche-sal való együttlét olyanféle, mindig megújuló kegyetlen örömet okoz neki, mint a minőt a római triumfátorok érezhettek a diadal-kocsijuk mellett lépdelő, legyőzött barbár királyok láttára. Nagy gyönyörűségére szolgált például, ha Blanchesal bizalmasan csevegve, azon díszes palota tündéri fényvel berendezett boudoirjában ülhetett, melyről a szép grófleány egykor biztosan képzelte, hogy ő fog benne «grasszálni».

Blanche, mióta alapítványi hölgy lett és Georgine garde-de-dames-jaként szerepelt, nem tánczolt mást, mint négyest, ennél fogva most is ráért az ő kedves Lizáját a lehető legnagyobb figyelemmel kísérni. S valóban tán csak ő vette észre, a szép asszony mily teljes odaadással simul tánczosa karjai közé, s tán csak az ő tulságos rokonszenve vont következtetést e mások előtt egészen természetesnek látszó körülményből.

Sajátságos, hogy Szelényi tánczközben, a helyett hogy még jobban felmelegedett volna, mindinkább lecsendesült. Alig hogy karjaiban érezte Lizát és a fiatal asszonyt egy pillanatig szenvedélyes kéjjel szorította magához, a vér lassabban kezdett ereiben keringeni. Mintha heteken át nem is más, mint ama megtagadott ölelés üldözte volna és zaklatott érzékei, most e lidércnyomástól szabadulva kielégítve megnyugodnának. De azért még sem bírta magát rászánni, hogy ezt a csodaszép, csak az ő számára megelevenült, oly szorosan hozzá simuló szobrot, melynek szíve örületesen dobogott az övéhez, elbocsássa magától. Vitte, ragadta szédítő gyorsasággal, míg Liza végre félájultan rogyott Blanche mellé egy székre.

- Szabad kérem! - hangzott fel mellette tíz hang is egyszerre, midőn Szelényi visszalépett. És a fiatal asszonynak, ha nem akarta magát kompromittálni, tovább kellett tánczolnia.

Szelényi ezt nem bírta látni. A mint Derecskey Kamilló átfogta Liza derekát, oly oktalan vad düh vett erőt rajta, hogy legszívesebben földhöz vágta volna a vakmerőt. Miután ezt nem tehette, sarkon fordult és elhagyta a báltermet.

- De azt csak nem tagadhatod, hogy Liza ma este csodálatosan szép volt? - kérde Mária reggel felé, hosszú haját bontogatva, mit sohasem bízott komorna kezére. Az asszonyka bál után mindig kellemesen fel volt villanyozva és folytonosan csevegett, bár rendszerint azon vette végre észre magát, hogy monologizál, a mennyiben férjét sokkal hamarabb nyomta el az álom, mint őt.

Szelényi, ki már feküdt, álmosan nyújtózkodva dadogott valamit. A kocsiban nem tett egyebet, minthogy Liza fölött gúnyolódott, pedig neki is be kellett ismernie, hogy ő volt az est királynéja.

- Mit mondasz? - kérde Mária.

- Azt mondom, hogy szép, de szép, mint valami szép szörny. Egy Meluzina, egy habléány. Nem csodálnám, ha Károly egyszer éjnek idején felfedezné, hogy félig hal. Nem vetted észre, milyen szörösek a karjai?

Mária elnevette magát.

- Nagyszerű logika, kegyelmes úr. Szörösek a karjai, tehát valami habléány. A ször nem pikkely.

De Szelényi már nem felelt. Úgy tett, mintha elaludt volna. Pedig csak azon félálomhoz hasonló kéjes zsibbadásnak kívánta magát zavartalanul átengedni, melyben folyton maga előtt látta Lizát, azon aranycsillámban, mely egész este körülvette. És karjait a finom csillogó szőke szőr helyett csakugyan nem pikkelyek, de azon karikák fődtek, melyek a kigyók testét borítják.

XXV.

Midőn Szelényi másnap délben a miniszteriumból hazajött és sietve megvillásreggelizett, hogy reggeli után még a Házba is benézhesen, egyszerre csak Liza nyitott be, nagy tollas Rembrandt kalappal fején s hosszú fekete köpenyben, mely alól fehér kázmér uszály látszott ki.

Alig pillantotta meg Szelényit, midőn egy halk sikolylyal vissza lépett és behúzta maga után az ajtót.

- Nem tudtam, hogy Pistát itthon találom, különben nem jöttem volna pongyolában - kiáltá, fejét bedugva.

- Ne bolondozz szép tante és gyere be - felelé Szelényi, ki eddig már felugrott és feltárta az ajtót.

- Nem, köpenyemet le nem vethetem - szabadkozott Liza, midőn Szelényi rá nem hallgatva, csaknem erővel vette le válláról a felöltőt.

Prémes fehér pongyola volt rajta, mely elől átlátszó csipke chemisette fölött nyílt.

- Hisz gyönyörű vagy, mit komédiázol? - nevetett Mária. - És aztán Pista úgyis mindjárt megy. Mit parancsolsz? teát, bouillont, sültet - ?

- Kezeidet csókolom, semmit - felelé Liza, egy székre rogyva. - Ouf! Olyan katzenjammerem van és olyan fáradt vagyok, hogy az életet is megúntam.

- Így jár az ember, ha bálkirályné és reggelig tánczol. Nekem semmi bajom - és Mária, ki angolos szabású sötétvörös pongyolájában, vastag hajfonataival, melyeket reggel mindig lebocsájtva hordott, egészen leánydad jelenség volt, férjének még egy csésze teát töltött.

Liza egyik karját feltette az asztalra, úgy hogy a ruha bő ujja hátraesve, szabadon hagyta azt és rátámasztotta fejét.

- Nem a táncz ártott meg - mondá egy halk sóhajjal.

- Talán a hőség? - veté közbe Szelényi, egy ásítást elnyomva.

Mit akart itt ez az asszony? Tegnap nem bírta miatta elaludni és most fehér karját, az átlátszó csipke alatt ingerlőn pihegő keblét, bódító ajkát, egész nyugtalanító, észbontó lényét, már reggel hozza szeméi elé, hogy elrontsa a napját.

Liza felkaczagott.

- Talán a hőség? - utánozta Szelényit, száját olyan ásításra nyitva, mely mind a harminczkét vakító fogát láthatóvá tette. - Nem a hőség, kegyelmes uram, bölcsesége ez egyszer cserben hagyta. Untam magamat és ez mindig megárt.

Mária nagy szemeket meresztett reá.

- Untad magad? Tegnap! Ugyan ne beszélj. Hisz láttalak. Ha nem tánczoltál, udvaroltattál magadnak.

- De ki által? Ugyanazok által, kik már októberben udvaroltak, vagy szerettek volna udvarolni, pedig most januárban vagyunk.

- Mit gondolsz Miczi, ne nyújtsunk be egy indítványt a Háznak, valami friss dandy-telepítvény érdekében? - kérdé Szelényi nevetve. Liza könnyed, tréfás hangja elűzte bosszúságát. «A szép szörny» e hangulatban kevésbé izgató volt.

Liza a legkomolyabban nézett Szelényi szeme közé.

- Csak rajta, édes Pista. A szocizetás szalonjainak kolonizálása új, friss elemekkel égető szükség. Én részemről belehalnék, ha két telet kellene egymásután Pesten töltenem. Ha Károly mindjárt Árokházáról ide felhozott volna, akkor még hagyján, nem ismertem volna jobbat. De Párisban, Rómában szerepelni és azután a ti khinai paravent-otok mögött minden nap ugyanazon színészekkel, ugyanazt a darabot eljátszani, valóságos tortura.

Mária vállat vont.

- Próbáltuk a paravent félrevonni, de nem megy. Hisz tudod, hogy Jelenffy garçon lévén, mi vállaltuk el a reprezentálás kötelességeit. Még pedig egy szabadelvű kormányhoz méltó módon. Meglátod holnap ez idei első nagy estélyünkön! Mindenki itt lesz. Diplomataék, újságírók, művészek és művésznők, a főrangúak teljes számban - - -

Liza kezébe tapsolt.

- De hiszen ez pompás lesz! Hogy fogok mulatni!

- Dehogyan fogsz mulatni, még unalmasabb lesz - vágott szavába Szelényi. - Úgy fogod magadat érezni, mint egy nagy állatseregleten, mely ugyan sokféle nemes, érdekes állatot mutat fel, csakhogy egy sem érintkezik a másikkal. Mindegyik a maga czellájában duzzog.

Liza felkaczagott.

- Hát te czellákba ülteted a vendégeidet?

- Nem, csak úgy fogadom őket, a hogy szerencsétlennek. S minthogy mindegyik osztály elrekeszti magát a másiktól, már most meg se kísérték többé olyasmit asszimilálni, mit a magyarok istenének beláthatatlan, de alkalmasint bölcs intézményei örökre elválasztottak.

- No ez már nem igaz, ez már tulzás - szólt közbe Mária. - Már tavaly is javulást észleltünk. Estélyeink sokkal kellemesebbek voltak. Vendégeink mégis csak összetörődtek valahogy.

- Összetörődtek valahogy! Mily kellemes társadalmi frázis! Igen, összetörődtek itt, minálunk, a te ügyességed folytán, de azért épp oly kevésbé keresik egymás társaságát, mint azelőtt.

A szép asszony még mindig nagyon komoly képet vágva rázta fejét.

- S mi ennek az oka? Minden más fővárosban van néhány szalon, hol minduntalan új, érdekes elemekkel lehet találkozni és új, érdekes dolgokat hallani. Miért nincs ez így nálunk is? Csodálom, hogy soha sem törted az eszedet ezen a problémán.

- Nálunk még annyi a megfejtendő probléma, hogy ezzel bizony még rá nem értem foglalkozni. Különbén férjed annak idejében nagyon közel járt a megfejtéshez. Ő igazán mulatságos diner-eket tudott összekeverni, mindenféle emberből és ételből.

- Mert ritka kivétellel csak férfiakat hítt meg - jegyzé meg Mária. - Ha dámákról lett volna szó, utoljára mégis megint a gothai olvasó lemorzsolására kerül a sor.

- Miczi a csodák csodája - mondá Szelényi, felesége hosszú fonatának egyikét lassan átcsúsztatva ujjain. - Ő tudtommal az egyetlen nő, ki nekünk férfiaknak igazságot mer szolgáltatni. - Ezzel enyelegve vitte ajkaihoz, a fényes illatos haját.

Mária mélyen elpirult. Nem szerette, ha férje mások jelenlétében bizalmaszkodott vele. S főképp most, Liza előtt esett az neki rosszul. Zavarában, bár már reggeli után voltak, újból megtöltötte tányérját édességekkel és így nem vette észre Liza elhalaványulását, sem azt a percnyi borzongást, mely alakját átfutotta.

Szelényi felállt. A milyen halvány volt most Liza, olyan piros volt ő.

- Fázol? Mindjárt teszlek a tűzre - mondá, a kandalló mellől egy nagy hasábot felvéve.

- Nem fázom, ne bánts! - kiáltá Liza, felszökve helyéről és a kandallóhoz szaladva.

De Szelényi már lehajolt és a parázsra tette a hasábot, midőn Liza karját megragadva, melléje hajolt.

Érintésére a férfi összeresztett és szemeit önkénytelenül a tűztől el, a fiatal asszony felé fordította. Liza egyenesen arcába nézett, félcsukott álmos szemekkel, rejtélyes mosolyával biborszín ajka körül, mit oly közel vitt hozzá, hogy Mária tudtán kívül megcsókolhatta volna.

Az egész egy pillanatig tartott. Azután Szelényi felegyenesedett és hirtelen feltépte gallérját. Az az érzése volt, mintha valaki fojtogatná.

Kitörő ingerültséggel rázta meg hatalmas alakját és fordított hátat Lizának.

- Lám, gomblyukam kiszakadt, Miczi! - mondá fátyolozott, majdnem rekedt hangon.

- Mindjárt becsengetem Annát.

- No bizony, talán Anna fogja azt én rajtam összevarrni. Hát azért nősültem meg? - felelé Szelényi, Máriát kézen fogva. - Gyere Miczi, varrd össze a szobádban, Liza megbocsájt, úgy-e? Adieu Liza, megyek a Házba - folytatá egy könnyed fejbólintással a szép asszony felé, ki keresztbe tett karokkal, lesütött szemekkel, még mindig a kandalló mellett állt.

Midőn Mária pár perczel később, igen pirosan, csillogó szemekkel visszajött, váratlan látvány tárult elébe.

Liza a szoba féloldalát körülvevő keleti diványon feküdt és kezébe rejtett arczczal, keservesen zokogott.

- Az Istenért Liza, mi bajod?! - kiáltá Mária ijedten fölője hajolva.

- Csak meghalhatnék. Istenem, csak meghalhatnék! - nyögött a szép asszony görcsös vonaglás közt.

- Bántott valaki, megsértettek, vagy rosszul vagy? - kérdé Mária ijedelemtől reszkető kezekkel, a kicsi fürtös fejet felemelni igyekeztén, hogy Liza arczába nézhessen. Miután ez nem sikerült, vízért futott az asztalhoz és Liza halántékait kezdé locsolgatni.

A hideg víz nyilván jót tett a szép asszonynak, mert zokogása csendesebbé vált, nyögései megszűntek és Mária által támogatva végre felült, míg önként bocsátotta le kezeit arczáról.

E bájos arcz azonban, Mária meglepetésére, alig mutatott könnynyomot, csak az izgalomtól megfehérült ajkak voltak véresre harapva.

Liza, Mária megdöbbenésének láttára, ideges, erőltetett kacajra fakadt.

- Ez volt az első idegroham életemben és alkalmasint az utolsó is fog maradni! - kiáltá, még mindig reszkető hangon, de azon eltökéléssel, hogy nem enged többé felindulásának. - S te bohó kis asszony, hogy megijedtél! - folytatá, Mária arczát megsimogatva.

Mária válaszképen az asztalhoz ment és egy csésze teát töltött Lizának.

- Idd meg, jól fog esni. Az sem helyes, hogy nem reggeliztél.

Liza engedelmesen, sőt mohón üríté ki a csészét és azt egy mellette álló kis asztalkára helyezte, azután mélyen felsóhajtva támaszkodott hátra. A pír lassanként vissza kezdett térni ajkaiba.

- S most beszélj. Valld be, mi bajod? - kérdé Mária melléje ülve és kedves, biztató melegséggel magához vonva a még mindig remegő szép alakot.

De Liza kelletlenül, idegesen bontakozott ki az ölelő karokból.

- Mit tudom én, hogy mi bajom! Talán nagyon kifáradtam, nem aludtam semmit. És aztán azért jöttem el azon rendetlenül, a hogy az ágyból kikeltem, hogy egyedül beszéljek veled - és kit találok itthon? Pistát. Mindez türelmetlenné tett, ideges lettem...

Mária hitetlenül rázta fejét.

- Ha nem hiszed, hát nem hiszed. Nem segíthetek rajtad. Semmi panaszom. Nem bántott senki, még Filoména sem. Mindenki csak szépeket mondott és Károly majd megbolondult örömeiben. Ma is egy új gyémánt násfával lepett meg. Mi bajom lehetne énnekem? Hisz én

vagyok a világ legboldogabb asszonya! - És Liza mindezt lázas gyorsasággal elhadarva, újból harsányan, élesen felkaczagott.

Mária nem faggatta tovább. Túlfeszített kedélyhangulatát látva, gyöngéden igyekezett a társalgást más, felületesen kellemes tárgyakra áterelni. De ez bár megnyugtatta Lizát, lehangoltságát nem oszlatta el.

Szórakozottan hallgatta Máriát és egyszerre, beszélgetés közben, minden ok, minden előzmény nélkül, hevesen megölelte a fiatal asszonyt. Szemei könnyekkel teltek meg.

- Csak olyan nagyon jó ne volnál, - mormogá oly halkán, hogy Mária meg nem érthette.

- Mit mondasz kedvesem? - kérdé szeliden.

De Liza már felugrott.

- Unalmas és kiállhatatlan vagyok! Megyek haza! - kiáltá percznyi elérékenyülését szégyelve.

- Jól teszed kedvesem, - felelé Mária szintén felállva. - S ha szót fogadsz, behozatod Elzit. Meglásd, egész rossz kedved el fog múlni.

- Oh, Elzi sétálni ment mademoiselle Amelievel. És aztán mit csináljak vele? Nem tudok kis gyermekekkel bánni. Nincs talentumom a mamaságra.

- Kár, minthogy mama vagy.

- Hát minek vagyok mama? Nem kívántam az lenni.

Mária összeránczolta homlokát.

- Kedves Lizám, már régóta kérni akartalak. Vigyázz arra, a mit beszélsz, - mondá a gyöngéd figyelmeztetés hangján. - Ha előttem tréfálsz, mert tudom, hogy csak tréfálsz, nem ártasz magadnak, én fel nem veszem. De mások előtt is így nyilatkozol, azok pedig megítélnék.

- Csak tessék. Ítéljenek el, szóljanak meg, tegyenek le. Nekem egészen mindegy. Én semmivel, de semmivel sem törődöm!

- Most, e perczben nem törődöl. De törődöm én. Ne feledd, hogy én voltam keresztanyád a társaságban.

- Apropos, keresztmama! Hát Elza néniék csakugyan feljönnek? - vágott szavába Liza egészen megváltozott hangon és a Mária szavaiba foglalt finom czélzást tudomásul nem véve. Modorában egyszerre bizonyos semleges visszautasítás vált észlelhetővé, mit megint Mária nem akart észrevenni.

- A napokban érkeznek. És éppen e végett figyelmeztettelek mostan, - folytató Mária makacsul. - Mama előtt valahogy ne hangoztass ilyenféle frázisokat.

- Én Elza néni előtt egyáltalában nagyon kevés frázist fogok hangoztatni, - felelé Liza szeretetreméltó kétértelműséggel.

- Csak azért mondom kedvesem, mert mindent el kell kerülnünk, mi boszanthatná vagy izgatná. Úgyis elég a baja. Ha Nándor bácsi azért jön fel Pestre, hogy orvosokkal értekezzék, nagyon beteg lehet.

- Kár, jó ember, - jegyzé meg Liza hanyag közönnyel, Máriát megölelve. - Adieu, kis nièce. Ha el nem alszom, eljövök a színházba. Ha elalszom, annál jobb. Ez úgyis a legokosabb, a mit az ember tehet. - És a szép asszony hosszú köpenyébe burkolódzva és nagy tollas kalapját mélyen homlokába nyomva, távozott.

De távozása daczára, Mária nem szünt meg vele foglalkozni. Egész nap Lizára gondolt és most adott magának először számot arról, személyével mily izgatónak, nyugtalanító elem vegyült életébe. Az utolsó napokban megint új változást érzelt rajta, a mi nem lehetett képzelődés, mivel mások is észrevették azt. Már tegnap, Filoménánál, több megjegyzést hallott Liza kacértsága fölött, részint éles, részint gúnyos szavak kíséretében.

A mai jelenet egészen más irányt adott gondolatainak és mély sajnálkozással vegyes érdeket ébresztett benne Liza iránt. De a történeteket azért el nem beszélte férjének s csak ebéd után, midőn Szelényi szivarozva és ujságot olvasva a kandalló mellett ült, hozta elő ismét szép rokonát.

- Egy kérésem van hozzád, Pista, - mondá zsöllyéjét közelebb vonva.

Szelényi szórakozottan tekintett fel a «Times»-ről.

- Egy kérésem van, - ismétlé Mária halkabban.

- Nos, ki vele gyorsan, - felelé Szelényi türelmetlenül.

- Ne udvarolgass nekem Liza előtt.

Szelényi alig észrevehetően színt váltott, letette az ujságot és fürkészően nézett nejére. Egész szórakozottsága elmúlt.

- Miért?

- Mert - mert - hogy is mondjam? Azt hiszem, hogy ez Lizának rosszul esik.

- Ah!

- Tudod, Liza aligha ment el Károly bácsihoz szerelemből s ha együtt lát bennünket és te olyan... Mária lehajolt és megcsókolta férje kezét.

- Megirigyel bennünket, ugy-e? - nevetett Szelényi. Majd hirtelen elkomolyodva merőn nézett Máriára.

- Talán észrevettél valamit?

- Nem - nem - éppen semmit, - dadogott Mária elpirulva, - de...

- Jó kis asszonyka vagy, - mondá Szelényi, kezét egy dédelgető mozdulattal neje fényes barna haján elsimítva, - de kissé képzelődő is. Mert utóljára Károly bácsi nem viselt álszakállt, mikor megkérte, Liza tudta mit csinál.

Erre aztán Mária sok mindent tudott volna mondani, Liza fiatalságáról, tapasztalatlanságáról, midőn férjhez ment, arról, hogy bizonyára nem tudta mit csinál, midőn életét egy éltés emberéhez köti; de látva, férje mily mohó érdeklődéssel kap ismét az ujság után, mondókáját máskorra hagyta.

Szelényi azonban már most hiába igyekezett megérteni a mit olvas. Mária szavai egész élénkséggel idézték vissza emlékébe Liza ígésző alakját. Ujra minden részletében élte át vele a tegnapi estét és önkéntelenül ama csaknem vad kitörésre kellett gondolnia, melylyel a szép asszony egy perczig szíve mélyéig engedte pillantani. Majd úgy látta maga előtt, ahogy ma délben melléje hajolt a kandallónál, mint valami kísértő, szép ördög. Hisz jól értette, hogy ez csak játék, hogy csak arra akarja rávinni, hogy megszegje akkor a páholyban tett meggondolatlan fogadását, de mégis...

Szelényi kezét egy türelmetlen mozdulattal vonta végig homlokán. Minden áron meg akart szabadulni e kényelmetlen elfogultságtól, mely még hivatalában is üldözte. Mi köze neki Szentendrey Károly kaczer feleségéhez? Mi köze általában az asszonyokhoz? Hisz azért nősült meg így korán, hogy megszabaduljon tőlük.

De míg rákényszeríté magát, hogy ismét egészen az ujságé legyen, eszméi minduntalan elkalandoztak tőle. Hiába erőlködött, ez egyszer nem bírta velök, sem nyugtalan, felkorbácsolt vérével, mely mint a tűz kezdett ereiben égni arra a föltevésre: hogy a szép asszony tán valóban szenvedett miatta és hogy az a csók, mit Mária hajára nyomott, tán tördöfés volt Liza szívének.

XXVI.

Althausenék Pesten időzése Máriát egy időre elvonta a társaságtól. Ők ugyan el nem fogadták Szelényi meghívását és az «Angol királyné»-ban rendelték szállást, de Mária azonnal megérkezésük után hozzájuk sietett és úgy megdöbrent azon szörnyű változáson, mit Althausenon észlelt, hogy minden kedve elment a mulatozástól.

A szép, erőteljes ősz ember arcza már is a halál félreismerhetlen bélyegét viselte és ő ennek oly tiszta öntudatával bírta, hogy csakis neje folytonos unszolására jött fel Pestre. Pedig az orvosok csak a halálítéletet erősítették meg, mit már régen önmaga mondott magára. Követelte, hogy nyíltan szóljanak vele és rendíthetlen nyugalommal magyaráztatta meg magának azon szívбай rohamos rombolásait, mely szívós szervezetét aláásta. Midőn azonban tudni akarta, a kór körülbelül mikor fejezheti be öldöklő munkáját - adósak maradtak a felelettel. Emberi tudomány ezt előre nem láthatta. Még húsz évig is viheti, de azonnal is vége lehet.

- «Ej huj, minden ember holtig él a világon!» - mondá a beteg a tanácskozással összehítt orvosok távozta után, asthma által nehezített kiejtéssel, de változatlan jókedvvel. - E végett aztán kár volt Pestre jönni. Ha meg nem halok, hát megélek - a tiszta delfi orákulum.

Elza báróné nem válaszolt. A szegény asszony meg volt törve. Legrosszabb sejtelmeinek megvalósulása, a megsemmisüléssel határos kétségbeeséssel töltötte el és első perczen teljesen megfosztotta lélekjelenlététől. Halk, fájdalmas nyögéssel temette kezeibe arcját.

Althausen felállt és lehajtott fejére, galambfehér hajára tette kezét.

- Ez nem járja, Elza, - mondá szelid nyugalommal. - Először nincs ok a kétségbeesésre, mindnyájan Isten kezében vagyunk és soha sem tudhatjuk, mikor üt az óránk, másodszor a mi korunkban a halálfélelem gyerekség. Kérlek, nem, parancsolom! hogy szedd össze magadat s ha igazán kevés időm volna még élni, ezt az időt hiábavaló bánkódással el ne keserítsd nekem.

És Althausen még aznap délután szokott erélyével úgy hozzálátott a főváros legújabb nevezetességeinek megtekintéséhez, mintha csak e miatt jött volna annyi év után Budapestre. Hogy az éj felét rendesen karszékben, fuldokolva töltötte, az nem volt ok arra, hogy az élet minden örömről lemondjon. Sőt annál hálásabban élvezett minden jobb órát és e nyugodt derű, e friss, ruganyos élvezetképesség néha annyira megvesztegették nejét, hogy az öreg dáma kételkedni kezdett az orvosok véleményében és szívét új remény töltötte el.

A tábornok minden szabad idejét nekik szentelte, Mária is kétszer napjában kereste fel őket, mivel Althausen kijelentette, hogy sem látogatásokat nem tesz, sem meghívásokat el nem fogad. Ellenben Lizát alig látták. A szép asszony a nagyvilági élet árjában úszott, bálból

bálba, estélyből estélybe ment és Blanche-sal, kitől egy idő óta elválaszthatatlan volt, a délutánokat a jégen töltötte. Mária, ki szívesen látta volna, ha több figyelmet tanúsít keresztanyja iránt, egyszer meg nem állhatta, hogy kissé élesen meg ne jegyezze: mikép az az unalom, a melyről a minap náluk panaszkodott, feltűnően hasonlít a mások mulatásához.

- Hát mit csináljak? Egész nap aludjam, vagy Elzi pólyáit mossam? - felelé Liza durczásan. - Ha már itt kell élnem, beletörődöm a sorsomba. És azután nem hagynak békét, mindenütt ott kell lennem.

Valóban úgy is volt.

Filoména estélye óta kapva kaptak Lizán és most már nem azt kérdezték: fogadják-e? hanem azt, el fogja-e fogadni meghívásukat? Divatossá vált, mert a férfiaknak tetszett s tudták, ha őt meghívják, a fél kaszinó utána csődül. Csakugyan mindenütt ott kellett lennie és éppen azok az asszonyok szaladtak utána leginkább, kik a legkiméletlenebbül szólták meg háta mögött azon ügyességért, melylyel minden férfit, ifjat és vénet megbabonáz.

- Álarczot viselt, - mondá Filoména Máriának. - Míg nem volt köztünk pozíciója, a szentet játszotta s most, hogy Alain főherczegéknak hála, kik tudja Isten miért, de rajonganak érte, jól megvetette a lábát a szoczetásban, valódi színében mutatja magát.

- Mennyiben? Mert kaczer? Mindnyájan kaczerak vagyunk, - felelé Mária, Lizát állhatatosan, ha már nem is a régi őszinteséggel védelmezve. Az ő figyelmét sem kerülhette el, hogy Liza füvel-fával kaczerkodik, a legkisebb tekintettel sem arra, nős vagy nőtlen embert bolondít-e el s azt is észrevette, hogy Szelényivel nem igen tesz kivételt.

Az egyetlen, ki nem csodálkozott a Lizával végbement átalakulás fölött, Althausenné volt. Férje oly teljesen elfoglalta, hogy még azt sem vette észre, Liza mennyire elhanyagolja őket. Csak azt látta, hogy kiválóan elegáns asszony lett belőle, mi azon kört tekintve, melybe férjhez ment, egészen helyén is volt. De egy dolog azért mégis nyugtalanítani kezdé.

- Ki az a Simbinszky herczeg, kiről Liza annyit beszél? - kérdé egy ízben Máriától.

- Simbinszky nagyon kellemetes ember. Dém Tivadar hozta magával mult télen Párisból s a herczeg úgy megszerette Budapestet, hogy ez idén már az őszi lóversenyekre jött el és a farsangot is itt tölti.

- Hátha valami kalandor?

- Oh dehogy! Dém és Elepi nála voltak a nyáron Livádiában. Nem győzték beszélni, milyen fényt és gazdagságot találtak ottan. Különb tudtommal nem jár gyakrabban Károly bácsiékhoz, mint a többiek. Igen élénk ház az, mama.

- Tudom, azért is óvakodom tőle. Még nem is láttam azt a fényes palotájukat. Tudod, hogy Nándor sehová se megy, én pedig nem megyek Nándor nélkül.

Az elutazásukat megelőző napon Althausen azonban e szavakkal lépett be neje szobájába:

- Egy-egy búcsúlátogatást mégis csak teszünk Pistáék és Károlyéknál, - mondá. - Meg akarom köszönni irántunk tanúsított szívességüket.

- Ezt előre láttam és tegnapelőtt, mikor találkoztunk velök, meg is ígértem Lizáéknak, hogy eljövünk. Liza minden áron tudni akarta, mikor várhat, de én persze meg nem mondhattam, mert magam se tudtam.

Alighogy tudniillik Althausenné látogatásukat kilátásba helyezte, Liza iszonyattal nézett végig az öreg dáma óriás kockás, ódivatú zöld selyemruháján, mit még most is egész, valódi krinolin fölött hordott. Már az a gondolat is arczába kergeté a vért, hogy valaki ezt a polgári nevet viselő harmincz év előtti divatképet szalonjában láthatná. Ezen lehetőség ellen kívánta

magát biztosítani, midőn oly gyöngéden tudakozódott látogatásuk időpontja után. Ha tudja, mikor jönnek, legalább elzárhatja az ajtaját más esetleges látogatók előtt.

De Althausen és a sors másképp akarták. Éppen a fogadási órában jöttek és a tábornok részéről a legmelegebb fogadtatásban részesülve, nagyon jól érezték magukat náluk, bár Liza igen csendes volt, mit erős migraine-nel igyekezett okadatolni. Elza báróné észrevette, hogy minden perczen színt vált, de természetesen fogalma sem volt arról, hogy ezen nyugtalanító tünetet minden fogat okozza, mely a palota mellett elrobog.

- Fogadj szót és feküdj le, - mondá az öreg dáma résztvevően, midőn a fiatal asszony egy ízben ismét elhalványult.

E perczen a két szalon közötti ajtóban megjelent a komornyik.

- Gróf Andaváry Antalné és a comtesse, - jelenté.

- Kérjük, - felelé Liza határtalan zavarral tekintve férjére. Most már nem volt halvány, majd kicsattant a pirosságtól.

De látogatói eddig már sietősen felálltak.

- Semmi esetre sem kívánok senkivel találkozni, - mondá Althausenné. - Isten veled Liza, még látlak, úgy-e?

A tábornok minden áron palástolni akarván felesége érthetetlen zavarát, néhány marasztaló szót mondott, míg Liza, ki már az első szalon ajtaját nyílni hallotta, egy hirtelen mozdulattal fogta meg Althausenné kezét.

- Ha Elza néni senkivel sem akar találkozni, itt egy másik kijárat, - mondá, egy portiéret fel-emelve. Erre lelkendezve vonta az öreg dámát egy kaczer kis boudoirba, ezáltal az urakat is rákényszerítve, hogy kövessék. Ott aztán gyorsan megcsókolta Althausennét és visszasietett a szalonba, férjét határtalan zavarban hagyva hátra.

A tábornok, ki a föld alá szeretett volna sülyedni, néhány mentegetődző szót dadogott Liza még mindig lappangó ügyetlenségéről, míg ezer bocsánatkérés között az öltözőn és fürdőszobán keresztül bocsájtotta ki nyugodtan mosolygó, egész elfogulatlanságukat megőrzött vendégeit.

Az öreg házaspár a kocsiban aztán eleinte nem szólt semmit. Az öreg dáma nem egykönnyen apprehendált, sokkal önérzetesebb jellemmel bírt ő annál. De a lefolyt jelenet arczába kergette a vért s bár férje előtt nem akarta mutatni, mennyire meg van sértve, Liza kicsinyes háládatlansága szíven találta.

Lesütött szemekkel ült ottan, félve, hogy elfojtott boszúsága kitör, ha férjére tekint. De midőn utóljára mégis csak felpillantott, meglepetve látta, hogy az öreg úr jóízűen mosolyog.

- Hja, azok a mágnásnék! - mondá felesége vállát megveregetve. - Mégis csak neked volt igazad Elza, nem jó nagy urakkal pajtáskodni.

- No bizony, nagy urakkal! Parvenu-vel akarod mondani.

- Azaz nagy úr és parvenu válogatja, kedves. Milyen kár, hogy nem Liza lett a menyed, úgy-e?

Althausenné válaszképen enyelegve ütött férje szájára. Egész haragja elmúlt. De azért mégis nagy megkönnyebbülésére szolgált, midőn estefelé, Máriától hazaérve, hol a legkellemesebben töltöttek el néhány órát, csupán Liza névjegyét találta.

E kötelesség teljesítésére is a tábornok vitte reá a fiatal asszonyt. Mert alighogy a látogatók árja elszéledt, elővette nejét és ezúttal először komolyan megróttá.

De Liza azonnal ismét az ártatlan gyermek lett, ki szelid tapasztalatlanságával oly feltétlenül uralkodott a tábornok fölött.

- Hát mit vétettem? - kérde, nagy szemeket a régi meglepett kifejezéssel reá emelve. - Hisz Elza néni senkivel sem akart találkozni.

- Ne tettesd magad, Liza. Azt hiszed, nem vettem észre zavarodat, midőn Andaváryékat jelentették?

- Hogyne jöttem volna zavarba, ha arról volt szó, hogy olyan embereket mutassak be egymásnak, kik annyira nem tudnak egymás létéről, mintha az egyik Kamcsatkában, a másik Indiákon laktak!

- Ugyan ne beszélj. Nem vagyok vak és jól látom, mily tökéletes routinnal fogadsz mindenkit. Csak éppen e meghitt jó barátaimat kellett megsértened. Valóban oly rossz a szíved, hogy keresztanyádat, jóltevőnődet szégyenled!

De ekkor Liza már zokogva rejtette arcát a divány párnái közé. Ő róla illet feltenni! Ő róla azt mondani, hogy rossz a szíve! Ezt csak egy olyan férj teheti, ki nem szereti nejét. Miért is vette el, ha rossznak és aljasnak hiszi? Miért nem választott okosabb, idősebb, inkább hozzávaló feleséget? Miért nem hagyta Árokházán, hol boldog volt, mert szerették és nem tettek fel róla ily iszonyu dolgokat?!

S a szép asszony lassankint olyan kétségbeesésbe dolgozta bele magát, hogy a tábornok végre azon érzéssel szívében, mintha ő volna a világ legkegyetlenebb embere, csaknem térden állva kért tőle bocsánatot. Nem is nyerte azt el míg vádjait vissza nem vonta, mit a legőszintébben megtett. Most már annyira volt, hogy önmagának tett szemrehányást, a miért e kedves gyermek meggondolatlanságát ily csunya színben látta.

- Hiába, mégis csak nem neki való férj vagyok - gondolá magában töredelmesen. - Az aggkor pesszimizmusával ítélem meg tetteit, melyeknek fiatalos könnyelműségbe nem bírom már beleképzelni magamat.

És a jó ember valóságos kegynek vette, midőn Liza készségesen beleegyezett, hogy színház előtt felnéznek Elza néniékhez. Hisz igazi önmegtagadást tanúsított e látogatással. Ma volt a nemzeti színházban egy nagyérdékű darab premiéreje, melyre hetek óta kíváncsi volt a társaság és e kerülővel elmulasztották az első felvonást.

A tábornok csak egy darabig időzött a színházban, aztán Lizát Máriára bízva, elsietett, hogy Althausenékkel töltve az estét, a délután kellemetlen benyomásait eltörölje öreg barátja emlékezetéből.

Az utolsó felvonás kezdetével Szelényi lépett a páholyba. Egyenesen konferenciából jött, még pedig nagyon rossz hangulatban. Mindennap jobban kezdte beismerni, hogy Jelenffyben részben csalatkozott, midőn oly kedélyes előzékenységgel kaparta ki számára a forró gesztenyét a tüzből, szíve mélyén «Strohmann»-nak véve őt, kinek helyében már önmagát látta. Ha Jelenffyben nem is volt elég inicziativa arra, hogy az előbbeni kormányt megbuktassa, mindenesetre volt benne elég szívósság és ügyesség, hogy a hatalmat egykönnyen ki ne ejtse kezéből. S ujabban mintha emanczipálni akarta volna magát Szelényi befolyásától. Ma csakhogy össze nem veszték, és a többi miniszterek, kiket sértett a felsőbbség hangja, mit Szelényi minden ellentmondással szemben használt, Jelenffyt támogatták.

Mária, bár a darab és a kitűnő játék teljesen lekötötték figyelmét, első pillanatban észrevette, hogy férje roskedvű, de miután többen voltak a páholyban, nem kérdezhetette, mi baja. Szelényi azonnal Liza mögé huzta meg magát és annyira monopolizálta a fiatal asszonyt, hogy a páholy lassankint kiürült és csak Dortmund maradt még Mária mellett.

Szelényi a Filoména estéje után való délelőtt óla alig beszélt Lizával. Rendkívül el volt foglalva és tán szándékosan is kerülte szép rokonát. Liza szintén nem kereste társaságát. Sőt daczosan huzódott el tőle s visszautasító rövidséggel válaszolt, ha Szelényi megszólította.

Most, ma, Szelényi minden áron szórakozni akart. Kellemetlen gondolataitól kívánt megszabadulni, és ellentállás nélkül engedte át magát azon csábnak, melynek eddig ösztönszerűen ellenszegült. Mohón szíttá magába azt a különyszerű illatot, mely a fiatal asszonyt körülvette s mitsem törődve gőgös tartózkodásával, állhatatosan mulattatta Lizát, a szinpad izgató jele-
neteit, melyeket az látszólagos érdeklődéssel kísért, fülébe sugott pikáns megjegyzésekkel megtoldva. És eközben majd finom bajusza csiklandozta Liza rózsás fülét, majd kezeik érintkeztek, midőn Szelényi bonbonokat tett ölébe vagy régi szokása szerint, ismételten elvette tőle legyezőjét, hogy azt pár perc múlva visszaadja neki. Utoljára egészen elhallgattak és Liza álmatagokká vált szemei, bár merően nézték a szinpadot, ott nem láttak többé semmit.

Óriási tapsvihár rázta fel őket azon álomszerű állapotból, mely erőt vett rajtuk. Dortmund már nem volt a páholyban. Liza kezét fogott vele és látta a feszes, póznaszerű alak mint mozog az ajtó felé, s most mégis azon tündökölt, hova lett így észrevétlen, Mária pedig teljes erejéből tapsolt.

- De már tapsoljatok ti is, halvérűek! - kiáltá könnyelt szemekkel s még erősebben csapva össze kezeit.

A kettő felállva, gépiesen engedelmeskedett. Majd Szelényi épp oly gépiesen vette le Liza bő felöltőjét a fogasról és a fiatal asszonyt karjaival átfogva, lassan tette a könnyű puha öltönyt a nyúlánk alak köré. Mindketten háttal álltak a szinpadhoz.

Ekkor új tapsvihár remegtette meg a házat és Mária, ki ezalatt maga vette fel köpenyét, visszafordult a szinpad felé, hogy még egyszer lássa kedvenc színésznőjét, a mint feléje ujjong a teljesen felvillanyozott ház.

- Csókolj meg! - suttogott e perczen Liza, szemeit lezárva, míg feje elbágyadva csúszott Szelényi még mindig a felöltőt tartó karjára.

És ott, a közönség ujjongása közben, két lépésnyire Máriától, ajkaik egy rövid, vad, csipős csókban forrtak össze.

XXVII.

- Képzeld, Károly bácsi holnap Bécsbe indul Lizával! - mondá Mária a hazatérő Szelényinek, ki benyitott hozzá, hogy megkérdezze, rosszul-e jávult-e már.

A première után való napon volt és Mária olyan fejfájással kelt fel, hogy az egész délelőttöt a chaise longue-on kellett töltenie. Baját részben a darab által okozott felindulásnak, részben annak tulajdonítá, hogy nagyon rossz éjjele volt. Férje nyugtalanul hánykolódott mellette és midőn kérdezte, miért nem alszik, elmondta a konferencián történeteket, mire aztán felesége természetesen kinevette.

- Ez is ok a nem alvásra! Egy kis ellentmondás!

De már erre Szelényi dühbe jött.

- Egy kis ellentmondás! Hát a fegyelem hol marad, mely nélkül pedig az ördög kormányoz neked?

Mária ugyan furcsának találta, hogy az ő szörnyen szabadelvű férje, ki mindig fenn hirdette a gondolatszabadságot, még miniszterársainál sem tür meg véleménykülömbiséget, de sem a helyet, sem az órát nem tekintvén vitára alkalmasnak, elhallgatott. Midőn azonban órá órá után mult és Szelényi még mindig nem aludt, aggódni kezdett a fölött, ez a csekélység miatt veszi el az álmát, holott még a legváltóságosabb időkben, midőn a kormány igazi veszélyben forgott, sem szenvedett soha álmatlanságban.

- Ha a boszúság tartja ébren - gondolá magában végre reggel felé - nem érdemel jobbat minthogy fenviraszson - és a fiatal asszony, ki ezzel némileg megnyugtatta magát, a fal felé fordulva százig kezdett számolni, mire aztán elnyomta az álom.

Mindennek az eredménye fejfájás lett és Mária alig birt beszélni, midőn délelőtt Liza eljött hozzá.

A szép asszony csupa izgalom, csupa túlcsapongó vigság volt, mely azonban úgy hatott Máriára, mintha erőltetett, természetellenes volna. Vagy tán csak saját rosszullete okozta, hogy Liza rövid, aforisztikus mondatait oly idegenszerűnek, minduntalan felhangzó kacagását oly élesnek találta?

Általában ma bárki közeledett hozzá, mintha feltette volna magában, hogy felzaklatott idegeit még jobban tönkreteszi. Mert alig tudatta melléje ülő férjével Szentendreyék uti tervét, midőn Szelényi hevesen felugrott.

- Elutaznak! Megbolondultak! - dörgött egészen elváltozott, sápadt arczczal.

Mária mindkét kezét halántékaihoz szorította.

- Ti ma meg akartok ölni - suttogá elhaló hangon.

Nejének panasza hirtelen magához térítette Szelényit. Ujra melléje ült és megsimogatta arczát.

- Bocsáss meg Miczi, de nagyon rossz bőrben vagyok. Sok a kellemetlenségem és most Károly is cserben akar hagyni. Pedig épen ő reá, az ő sima, engesztelő modorára számítottam, hogy ezeket az én nagyeszű kollegáimat arra kapacitálja, hogy tulajdonképen gyakorlatlan ábrándozók.

Mária kinjai daczára elmosolyodott.

- Nem gondolod Pista, hogy ez még Károly bácsinak sem fog sikerülni?

- Károly bácsi papucshős - mondá Szelényi, ki újból felállt és az ablakhoz lépve, azon dobolni kezdett. - Fogadni mernék, hogy ez az egész bécsi terv csak Lizának egy uj szeszélye.

- Kérlek, ne dobolj, nem bírom hallani - nyögött Mária, füleit befogva. - Persze, hogy Liza szeszélye. Azaz tulajdonképen nem is szeszély. Az udvar az idén nem jön le s így Liza felmegy magát bemutatni.

- Most egyszerre! Hisz erről soha sem volt szó.

- Ráért a dolgot megfontolni, csak mához egy hétre van az első bál az udvarnál. Nem is oly rossz gondolat, Pista. Nem bánám, ha mi is felmehetnénk.

- Még csak az kellene. S éppen mostan! Az én farsangom ezentúl az lesz, hogy megtánczoltassam a miniszterársaimat.

S Szelényi lehajolva, egy csókot nyomott Mária hajára.

- Megyek és megpróbálom Károlyt maradásra bírni. Vagy tán inkább Lizánál próbáljak szerencsét? Anyai szívéhez fogok folyamodni, - folytatá gunyosan, - és azzal fogom ijesztgetni, hogy a kis Elzi mult heti torokgyuladása után meg fogja sinyleni az utazást.

- Elzi nálam marad. Megigérttem, hogy gondját viselem.

- Köszönöm szépen. Inkább férjed érdekeiről gondoskodnál - kiáltott vissza Szelényi az ajtóból. - Vigyázz magadra Miczi és igyekezzél ebédig meggyógyulni - tevé hozzá komolyabban, míg egy utolsó fejbőlintással neje felé, betette maga után az ajtót.

Pár nap óta lágy, verőfényes idő volt, Szelényi tehát nem kereshette fel Lizát a jégen. Mindazáltal a városligetbe hajtattott s már az Andrassy-ut végén szemébe tűnt a szép asszony elegáns alakja. Rövid barna posztóaljban, félbő hódprém-zekében, melynek zsebeibe dugta kezeit, fején kis pörge kalappal, oldalt a nyak mellé tűzött nagy gardénia csokorral, ez egyszer a sétáló hölgyek azon kaczkias válfaját képviselte, mit mi párisinak tartunk, a párisiak azonban amerikainak mondanak.

Szelényi megállítatá kocsiját és kiszállt, még pedig egész kíváncsi tömeg közepett, mely már fogatának láttára is gyülekezni kezdett. Szelényi hozzá volt szokva ahhoz, hogy bárhol mutatkozott, akár itt, hol már politikai szereplése folytán is figyelmet keltett, akár másutt, hol ismeretlen létére deli jelensége vont magára minden tekintetet, feltűnést keltsen. Nyájas mosolylyal, udvariasan tört magának utat Liza felé. De mikor Szentendreyékhez ért, csak könnyedén emelte meg kalapját a fiatal asszony előtt és karját a Dortmunddal neje mögött járó tábornokéba fűzve, csakhamar élénk beszélgetésbe ereszkedett a két férfival.

Szemei ezalatt egy perczig sem hagyták el Lizát. A szép grófnőt, mint rendesen, az aranyifjúság legkiválóbb tagjai vették körül: Simbinszky, Elepi, Derecskey és még néhányan azok közül, kiket állítólag szörnyen megunt, de azért egy napig sem bírt volna nélkülözni.

S míg Liza sebesen haladt tovább, mintha meg akarna szabadulni azon állhatatos tekintettől, mit, bár meg nem fordult, ösztönszerűen érzett, folyton járt a szája, Simbinszky nagy mulatóságára, ki régóta tisztába jött azzal, hogy ennek a bájos chamäleonnak, mely oly soká áltatta mindnyájukat, legigazibb színe mégis a mostani.

- Tudja mit fognak mondani, ha Liza grófné így egyszerre eltűnik körünkől! - kérde mosolyogva.

- Nos mit? Nem hogy törödném vele. Miattam bármit mondhatnak.

- Azt, hogy egyikünk elől szökik meg, minthogy nem bírja magát rászánni arra, hogy egyikünkkel szökjék.

Liza alig észrevehetőleg fordult hátrafelé. De Szelényi nyilván annyira el volt mélyedve a férjével folytatott társalgásba, hogy rá se nézett többé. A fiatal asszony megvetően elmosolyodott.

- Mily izetlen tréfa herczeg. Különböben biztosítom, hogy a mi dámáink között alig van néhány, ki szívesen ne cserélne velem, és nem szöknék meg örömet mindnyájuk elől uraim, hogy egy pár udvari bálban résztvehessen.

- Kellett ez nekünk? - kaczagott Elepi, míg egy elébe jövő ismerőseivel megállt, kihez egy érdekes sporthir hallatára a többiek is csatlakoztak egy időre.

Ezt a pillanatot használta fel Szelényi és hirtelen Lizához lépett. De az épp oly hirtelen megfordult.

- Károly! - kiáltá biczegve - már megint elzsibbadt a lábam, - és karját férjeébe fűzve, csak azután fordult újra a meglepett Szelényihez.

- Hát Miczi hogy van? Mikor ma délelőtt nála voltam, szörnyen fáj a feje. Panaszkodott, hogy nem aludt az éjjel.

Szelényi, ki csak most értette meg, hogy Liza nem akar vele négyszemközt beszélni, elsápadt a dühtől. Szemei lángoltak, összeszorított ajkai remegtek a felindulástól és a szép asszony, a mint tettetett nyugalommal felnézett reá, önuralma daczára borzongva összerezsent. Ez a csodaszép ember mellette úgy nézett ki mint egy haragvó arkangyal és Lizának az az érzése volt, mintha itt mindjárt, az egész világ és férje szeme láttára, le kellene előtte borulnia, hogy tiporja össze és semmisítse meg, követelő, nyomorult, gyáva szívével együtt.

Lesütötte szemeit - nem bírta látni.

- Miczi bizony rosszul van, - felelé Szelényi szörmegalléros felsőkabátját felgombolva, mint-ha egyszerre melege támadt volna, - de azért részletesen elmondta terveidet. Most beszéltem le róluk Károlyt.

Liza, ki még mindig nem nézett reá, halkán nevetni kezdett. Apró fehér fogai között csak úgy sziszegve nevetett, míg férjének még jobban karjába kapaszkodva, egészen hozzásimult.

- Károlyt beszélted le olyasmiről, a mi nekem örömet csinál! A nagy Szelényi István mégis csak a világ legnaivabb embere, úgy-e Kari? - s egy olyan mosolylyal nézett a tábornokra, mely Szelényi elfojtott dühét és azt az őrjöngő vágyat még fokozta, mit e piros daczos ajkak után érzett.

A választól felmentették az ismét hozzájuk csatlakozó urak. Szelényi hátramaradt Dortmunddal, de Szentendreyéknek azért következetesen nyomában volt. Feltette magában, hogy azért is keresztülviszi azt, a mit Liza minden áron el akart kerülni. Rákényszeríti, hogy kimagyarazza magát vele s ha éjfélig kell így utána járnia.

Liza végre megelégedte a járást, vagy tán az a tudat zsibbasztotta úgy el minden tagját, hogy Szelényi folyton mögötte van? Elég az hozzá, nagyon halavány volt és igazán fáradtnak látszott, midőn kocsiba szállt. De alig foglalta el ülését, midőn Szelényi mosolyogva tette lábát a kocsi hágcsojára.

- Milyen pompás, hogy ma nem vagytok coupétokban! Nemde megengeded Liza, hogy veletek tartsak, még némi megbeszélni valóm van Károlylyal?

És be sem várva a szép asszony válaszát, nyugodtan ült le vele szemben, míg a tábornok két híres szürkéje nyilsebességgel röpítette őket a Szentendrey palota felé.

Liza fáradtságról panaszkodva a kocsi egyik sarkába huzta meg magát, és ajkait összeharapva, szemeit félig lezárva, daczos hallgatásba merült, Szelényi ellenben élénken társalgott tovább a tábornokkal, a fenforgó kellemetlen ügyre nézve tanácsát kérve, és még más fontos kérdéseket is megvitatva vele. Ekközben szigorúan ügyelt arra, hogy még térdei se érjenek valahogy hozzá a fiatal asszony ruhájához, mi pedig sebesen robogó fogaton nem mindig könnyű dolog. Ez a tartózkodás némileg megnyugtatta Lizát s a fiatal asszony felemelkedve, fesztelenebbül kezdett körülnézni.

Alighogy megállt a kocsi, a portás halkán sugott valamit Szentendreynek.

- Ahá, Náthánffy ügynöke! Örvendek, hogy megjött - kiáltá a tábornok, majd Szelényihez fordulva: - Engedelmet kérek egy perczre, mulass el addig Lizával. Azonnal szolgálatodra leszek ismét.

Ezzel sietősen nyitott egy földszinti szobába, míg Szelényi Lizát az első emeletre követte.

A fiatal asszony nagyon lassan ment és épp oly lassan, szinte kelletlenül lépett férje szalonjába. Sorsüldözöttnek, szerencsétlennek érezte magát. Éppen azon kellett keresztül esnie, mit mindenképen kerülni akart - egyedül kellett maradnia Szelényivel. De még meg nem adta magát, még nyerhetett néhány perczet, hátha férje addig megjön. Az első dolog a mint beléptek az volt, hogy megnyomta a táviró gombját.

- Mit akarsz? Kit hísz? - kérde Szelényi közelebb lépve. De hallva, hogy már is benyitnak, úgy tett, mintha csak felöltője levetésénél akarná segíteni Lizát.

- Tegyenek még a tűzre, az ember megfagy itten - mondá Liza, még mindig állva.

A komornyik engedelmeskedett. Szertartásos lassúsággal tett néhány hasábot a kandalló parázsára, aztán kiment.

E perczen Liza két vaskéz kérlelhetlen szorítását érezte csuklóján.

- Megőrültél! - Hogy mersz így játszani velem? - sziszegett Szelényi, kinek halvány arcza, lángoló szemei oly közel voltak hozzá, hogy forró lehelletét arcán érezte.

Liza nem kiáltott fel, sőt ajkait sem mozgatta. Azonban oly leirhatlan megvetéssel tekintett Szelényi arczába, hogy az hirtelen elbocsátotta magától.

Ugyanekkor a tábornok hangja hallatszott az előteremben. A komornyiknak valami parancsot adott.

Liza megkönnyebbülten sóhajtott fel, bár még mindig igen közel állt hozzá Szelényi.

- Követelem, hogy felelj! Beszélj! - mondá a férfi nyers, csaknem fenyegető hangon.

Liza daczosan nézett rajta végig.

- Tán csak nem képzelted, hogy ennek még folytatása is lehet! - felelé jéghidegen. S Szentendrey beléptével felöltőjét karjára véve, nyugodt méltósággal hagyta el a szobát.

MÁSODIK KÖTET

NEGYESIK KÖNYV.

A TILTOTT GYÜMÖLCS.

XXVIII.

Mária a kis Elzi ágya mellett összekulcsolt kezekkel, halvány, meghúzott arczzal virrasztott. Szemei egy percig sem hagyták el a gyermek láztól égő arcját, sőt néha csaknem a rémület kifejezését öltötték fel, ha a levegő után kapkodó száraz ajkak egy időre becsukódtak és a nyugtalanul hánykolódó kis alak mozdulatlaná vált.

Ilyenkor a fiatal asszony kétségbeesetten hajlott a gyermek fölé, szíve dobbanását, nehéz, fáradalmas léleketét lesve és halk, hálás imára fakadva, ha meggyőződött arról, hogy legrosszabb félelmei meg nem valósultak.

Az órák türehtetlen lassúsággal multak. A hosszú éjet ugyan megszakította egyszer az orvos látogatása, ki még éjfélt után is megnézte a kis beteget; de néhány biztató szavára Mária aludni küldte még öreg komornáját és Elzi fürge párisi bonneját is, s azóta semmi sem zavarta a betegszoba mély, félelmetes csendjét.

Végre pitymallani kezdett és a redőnyökön beszűrődő világosságnál kevésbbé ijesztőnek találta a kis kedvencze arcán égő bibort. Úgy látszott neki, mintha a gyermek szabályosabban, nyugodtabban lélegzene. Egy mély fohászszerű sóhajtással állt fel és lábujjhegyen az ablakhoz lépve, kissé félrevonta a redőnyöket.

- Istenem, bár jönnének már! - sutogott halkan. - A gyorsvonat félhétkor érkezik. Ha csak le nem késtek róla.

Még egy aggályos pillantást vetett ki a ködös szürkületbe, azután ismét visszatért az ágyhoz, hogy a kis betegnek párnáját megigazgassa és inni adjon neki. Mária a gyermek sötét pilláktól árnyalt nagy szürke szemeinek egy pillantásából megértette, mit kíván és a ki így körülötte látta, azzal a mindig éber, találekony gondoskodással, mely tán csak az anyai szív édes ösztö- nének eredménye, nem hitte volna, hogy a fiatal asszonynak soha sem volt gyermeke.

Mire most újból az ágy mellé ült, figyelme megoszlott az utca és a gyermek között. Minduntalan a mellette álló kis asztalkán lévő órára nézve, azzal a feszült türelmetlenséggel vára- kozott, melylyel az utas egy napokig tartó út utolsó fél óráját tölti el.

Nagysokára végre kocsit hallott a palota előtt megállni, azt is hallotta, hogy kinyitják a kaput. Szíve hangosan dobogott s a még kétkedő öröm halvány arczába kergeté a vért, a mint a már most nyugodtabban alvó gyermek mellől óvatosan felkelve, a mellékszobába nyitott.

A következő perczben már Szelényi karjai fogták át és midőn azokból kibontakozott, a tábor- nok ragadta meg kezeit, míg aggálytelt szemei intézték hozzá azt a kérdést, mit ajkai ki nem bírtak ejteni.

- Elzi jobban van, ugy-e? - kérdezte Liza, kit Máriának az édes reggeli álomból felriasztott durczás öreg komornája utiköpenyétől szabadított meg.

Lizának nem akadt torkán a szó, mint lágyszivű férjének. Sőt kérdése kissé keményen hang- zott és az a hűvös nyájasság, melylyel Máriát megölelte, sem tanuskodott valami túlságos háláról a gyermekét virrasztó fiatal asszony iránt.

- Valamivel jobban, - felelé Mária, ki Elzi hangját hallva, már újra a betegszoba felé tartott. De Liza megelőzte. Kissé gyöngédtelenül rántotta fel az ajtót, de a láztól elcsigázott, ólom-szinű kis arcocska láttára megdöbbenve lassította meg lépteit és lábujjhegyen közeledett az ágy felé.

- Mi lelte az én kis aranyosomat? - kérdé lehajolva.

- Miczi néni - sóhajtott a gyermek, fejét édesanyja üde virágarczától elfordítva.

- Itt vagyok Elzike, kell valami? - és Mária hűvös keze dédelgetve vonult el a gyermek forró homlokán.

- Semmi, csak Miczi néni, - gagyogott a kis leány, a fiatal asszony ruháját apró kezecskéi közé fogva.

Liza kelletlenül ránczolta össze homlokát.

- Ej, te kis háládatlan, - mondá a gyermek paplanját igazgatva. - Ott hagyok miatta mindent, egész éjjel vasúton döcögök és aztán csak Miczi néni kell neki.

Mária halvány mosolylyal nézett fel a tábornokra.

- Liza mégis csak eredeti egy kis bolond. Mit nem kíván egy hároméves gyermektől. Még elismerést is, a miért a vasuton döcögött miatta.

Liza eddig már egész határozottsággal az ágy mellett álló zsöllyében helyezkedett el. Megfogadta magában, hogy egyelőre innen el nem mozdul többé. Mert mégis csak bosszantó volt, hogy az ő gyermeke Máriát szereti jobban, mint a saját édesanyját. Mintha csak meg volna írva a sors könyvében, hogy Máriának jusson mindaz, minek igazság szerint az övének kelle-ne lennie.

Hirtelen, szenvedélyes anyai szeretet vett rajta erőt.

- Mikor lett rosszul a kicsi? - kérdé halkán.

- Tegnapelőtt délelőtt, mindjárt Pista elindulása után. Eleinte azt hittük, hogy muló baj lesz, de midőn tegnap délben olyan forrósága lett, hogy egy izben rám nem ismert, azonnal sürgönyöztem.

- Jól tetted. Soha sem bocsájtottam volna meg, ha nem tudósítasz. (Liza már is annyira beleélte magát a jó mama szerepébe, hogy maga is elhitte, a mit beszél.) Valódi szerencse, hogy itt vagyunk, legalább felválthatunk az ápolásban. Mert már most követelem, hogy feküdj le, hisz alig bírsz a lábadon állni.

- Lizának igaza van, a virrasztás szörnyen megviselt, szegény kis Miczim, - helyeslé a tábornok.

- Mindenek előtt teárról megyek gondoskodni a számotokra.

- Pista már rendelkezett, ide hozzák utánunk a reggelit. Kérlek, felejtsd el, hogy vendégeid vannak, s menj aludni.

Mária csakugyan szédült az álmatlanságtól és mégis kétkedően nézett le a kis leányra, ki görcsösen tartotta ruháját. Ez azonban már csak öntudatlanul történt. Elzi szemei ismét lecsukódtak; a gyermek nyugodt, egészséges álomba merült.

Mária gyöngéden szabadítá ki ruháját a piczi markokból és nesztelen léptekkel hagyta el a szobát.

Mielőtt lefeküdt volna, férje ajtaján kopogtatott. Meg volt győződve, hogy Szelényi már eddig átöltözött és teázva irományait nézi át, a hogy az útról haza érkezve rendesen tenni szokta. Kétszer kopogtatott, de nem kapott választ.

- A kegyelmes úr az imént kiküldött. Azt méltóztatott mondani, hogy ledől, mert fáradt, - mondá a komornyik, ki ura felsőkabátjával karján éppen keresztül ment a szobán.

Mária, bár feltűnőnek találta, hogy férje ily rövid út után ledőlni kénytelen, holott máskor fel se vette az e fajta kirándulásokat, nem kérdezősködött tovább. Az a közömbös érzéketlenség fogta el, mely a teljes kimerüléssel együtt jár. Szó nélkül ment szobájába és lefeküdt.

XXIX.

Pedig Szelényi dehogy dőlt le.

A komornyikra rázárva az ajtót, azon porosan, mint hazajött, egy zsöllyébe vetette magát és szemeit kezével árnyalva, mintha nem bírná tűrni a világosságot, mély, sötét álmodozásba merült.

Össze volt törve.

Ez az éj a vasúton, két lépésnyire Lizától, ki úti köpenyének kámzsáját fejére húzva, lezárt szemekkel, néma mozdulatlanságban ült vele szemben, míg ő a tábornokkal, ki úton soha nem bírt aludni, pikettirozni volt kénytelen, úgy megviselte, mint valami betegség. E titán testalkatot, melyhez nem fért sem testi, sem szellemi fáradtság, most először rendítette meg és csigázta el egy legyőzhetetlen, de a szükség vaskeze által mégis csak féken tartott benső felindulás - és egyidőre tehetetlenné tette.

Szelényi eddig soha sem volt bonyolult helyzetekben, vagy ha volt is, azokat alig vette tudomásul. Mindig tudta, mit akar, vagy mit talál kellemesnek, s ezt se jobbra, se balra nem nézve, a szemben lévő akadályt játszva elseperve vagy legyőzve, mindig keresztül vitte. A nyilvános életben kiméretlen kézzel vágta széjjel még azokat a művészi csomókat is, miket ügyes diplomaták kötöttek, úgy hogy vele szemben cselszövényekkel már nem is próbáltak többé szerencsét. - «Valóságos vandál a politikában!» - mondta rá egyszer böszülten egy furfangban megőszült osztrák diplomata, kit a legnyájasabban rákényszerített, hogy nagyokat tüsszentsen ugyanazon borson, mit a mi orrunk alá akart törni.

A magánéletben pedig éppen nem tudta, mi a nehézség, az akadály. Kalandok szövésére rá nem ért s győzedelmes személyiségénél fogva csak olyan érzelmekkel ismerkedett meg, melyeket könnyen kielégített vágyai csakhamar múltó szeszélyekké devalváltak. Kivételt képezett az az erős vonzalom, mely Máriához csatolta. De ez megint olyan békés, nyugodalmas érzés volt, óhajának gyors teljesülése, Mária föltétlen odaadása folytán, oly teljesen nélkülözte a nagy felindulások izgató fűszerét, hogy már régóta inkább benső barátságnak, mint szerelemnek lehetett nevezni.

Valóban, egy a vadon magányában nevedezett szűzies remetét nem talált volna készületlenebbül a szenvedély, mint a szerencse ezen elkényeztetett fiát, ki a gyönyörök kelyhét csak azért nem ürítette fenéig, mert hamar megcsömörült tőle.

Midőn először követte Lizát Bécsbe - oly gyakran kellett rövid időre felrándulnia, hogy Máriával könnyű volt elhitetni, mikép most is fontos ügyek követelik ott jelenlétét - nem annyira a vágy vitte, mint a dacz.

Magaviseletével be akarta bizonyítani a szép asszonynak, hogy ő sem vette oly komolyan azt, mit Liza játéknak, üres, minden komolyabb jelentőséget nélkülöző kaczerkodásnak kívánt feltüntetni. Midőn azonban minden üzenet és bejelentés nélkül váratlanul belépett hozzá és elaléló tekintetét, halálos elhalványulását látta, teljes átalakulás ment benne végbe.

Liza egy pillanatra rá már hiába volt megközelíthetetlen, hiába burkolódzott azon jeges méltóságba, mely legsikerültebb alakításai közé tartozott; Szelényit vitte, ragadta az a diadalmas biztosság: hogy a szép asszony csakugyan ő előle szökött el Pestről.

S a sors most is hű maradt hozzá, ez esetben is kezére játszott. Másodszor már nem szorult ürügyre, hogy elutazhassék. Minisztertanács követelte jelenlétét Bécsben és Liza, ki nem tudott a politikához, hanem nyilván meg volt győződve arról, hogy ezúttal Szelényi csődítette össze a bölcs urakat, a nagyfontosságú ülés titkos oka tulajdonképpen Szentendrey Liza lévén, ez egyszer palástolatlan örömmel fogadta és alig akarta elbocsájtani.

Ezek után Szelényi nem lett volna férfi, ha nem ment volna fel harmadszor is Bécsbe. Már most persze újra hazudnia kellett, még pedig keresett ügyességgel, különben Mária keresztül lát rajta. Hazudnia kellett, el nem kerülhetette. Ezt pedig felette lealázónak találta. Unni kezdte, hogy Máriát kimélnie kell. Legszívesebben térdére vette volna a fiatal asszonyt és így szólt volna hozzá:

- Nekem Liza tetszik. Ne sajnáld tőlem. Ha meguntam - és biztosítalak, hogy meg fogom unni - visszatérek hozzád. Vagyis inkább el se megyek tőled. Tudok én kettőt is szeretni!

De mivel legkevesbbé sem volt biztos a felől, Mária a milyen okos asszony, úgy fogja-e fogadni ezen bizalmas közlését, a hogy azt óhajtotta volna, inkább ámitásra adta magát és új ürügyet keresett a távozásra. S ezzel az áldozattal kötelességét felesége iránt leróván, azt tette, a mit egész életében tett - a vágya után indult.

Most ezen órában tán először jutott öntudatára annak, hogy ez a vágy egy ismeretlen gyötrellemmel lassan hatalmába kerítette egész valóját. Szinte érezte, hogy nő benne, hogy erősödik benne, legyőzhetetlenül, feltartóztatlanul, mint tengerben a dagály, mely míg ki nem áradt, az elem nem bír megnyugodni.

Féktelen vad düh vett rajta erőt: az árnak forrongása, mely akadályba ütközik.

Már azt hitte, hogy övé a diadal. Egy perczig bizton hitte ott a jégen, midőn Liza szorosan hozzá simulva, égő, szenvedélyes szavaira azokkal az elfojtott félmondatokkal felelt, melyek többet mondanak a legékesszólóbb vallomásnál; midőn keze oly görcsösen, szinte a fájdalomig szorította az övét, míg édes arcza hősies tettetéssel hordta tovább a világ előtt a közönynek álarczát...

A férfi ez emlékre lezárta szemeit, míg kéjes borzongás futott rajta végig.

Ki tudja, mily közel volt akkor a célhoz; ki tudja mi történik, ha Felixszel nem találkoznak? Ki tudja, mily földöntúli mámorban úsznék ő már mostan, ha Félix meg nem jelen köztük és érthetetlen, megmagyarázhatatlan módon félbe nem szakítja megoldásához közeledő regényét.

Mert félbe szakította.

Azóta mintha kicserélték volna Lizát. Makacs hidegségbe burkolódzva, ott, abban az átkozott coupéban, az egész hosszú éjen át egyetlenegy tekintettel sem árulta el, hogy valaha érdeklődött iránta.

Még egyszer játszott vele. Még egyszer két kézzel vette vissza azt, mit kis ujjával - mutatott neki.

Szelényi egy hangos átokkal ugrott fel. El volt tökélve, hogy legyőzi, vagy megtöri ezt az asszonyt.

XXX.

Vanderbilt Félix a Sacher-féle ebéd után már rövid ideig maradt Bécsben, de azt az időt lázas tevékenységben töltötte el.

Tudta, hogy ha Budapesten valamire akar menni, mindenek előtt külföldi tekintélyek támogatását kell biztosítania magának. Első rendű angol orvostudorok már elismerték, hogy a tüdővész gyógyítása oltás útján, Vanderbilt rendszere szerint, nem hypothézis többé s midőn a fiatal tudós Indiából Londonba érkezett, találmánya máris angol szaklapok és társulatok élénk eszmecseréjének tárgya volt. A milyen hevesen támadták meg, épp oly hevesen irtak és beszéltek mellette s csak Vanderbilttől függött volna, hogy nagyszerű eszméjét Londonban valósítsa meg s hatalmas pártfogás mellett, ott alapítsa ingyenes kórházát tüdővészesek számára, melynek vezetését egészen önzéstelenül akarta elvállalni.

Bécsben már kevesebb lelkesedéssel fogadták elméletét, mindazáltal az osztrák főváros legelső orvosi tekintélyei ott marasztalták. Meg akarták vele értetni, hogy családja cseh eredetű lévén, tulajdonképen osztrák ember és találmányával - ha azt ugyan gyakorlatilag eléggé be tudja bizonyítani - hazájának tartozik.

- Bocsánatot kérek, akkor igazság szerint Prágába kellene mennem - felelé Vanderbilt finom mosolylyal, a nemzetiségi harcz azon mérges csetepatéira gondolva, melyek a bécsi Reichsrathban oly gyakoriak.

Azután kijelentette, hogy nem csupán indigenátusa folytán, de azért is tekinti magát magyarnak, mert már nagyatyja is magyar földön született. Azonfelül ott nevedett és csekély tehetsége ama tavaszi fuvalomban edződött meg, mely az ébredő nemzetek szellemét éleszti és termékenyíti. Az érdemes urakat különben ez alkalommal azon meggyőződésének kifejezésével is megbotránkoztatá, hogy szerinte, ezen ébredő nemzeteké: az oroszé, a magyaré, a hosszú álomkórból felocsudott ifjú olaszé, a jövő.

Egy Bécsben letelepedett kitünő földije, azért mégsem hagyta abban.

- Minek megy haza magát lenézetni? kérdé. - Nyolcz napig óriási hühót csinálnak majd önnel és kórházával, azután jó magyar szokás szerint, a lételéről is megfelelkeznek.

- Csak tessék. Nem ambicionálom, hogy gondoljanak velem. Kórházamat pedig nem félttem. A tüdővészesek megtalálják oda az utat, s a többivel ennyit se törődöm!

Vanderbilt a szükséges anyagi segélyre nézve rég bírta a belügyminisztérium ígéretét; és Szelényi már hetekkel ezelőtt, midőn hosszabb levélben tudatta vele eszméjét, lelkesült melegséggel biztosította támogatásáról. Most az egész ügy tisztázása, egy ideiglenes épület kibérlése végett kellett előbb Budapestre mennie. Pedig szíve Szelénybe vonzotta jó anyjához, Alicehoz és Elza néniéhez, mely utóbbi, mint tudta, férje érdekében szívszakadva várja érkezését.

Nemcsak nagy terve, de ezen utóbbi gond is elfoglalta, a mint a villámvonattal Budapest felé repült. Mindazáltal lassankint újra megszállta az a gyötrő aggodalom, mit a Szelényivel utóbb átélt jelenetek hátrahagytak benne, s mit az utolsó napok lélekvesztett hajszája egy darabig háttérbe szorított.

Azok után, a miket látott, a szó legteljesebb értelmében rettegett a Máriával való találkozástól, melynek még néhány hét előtt oly örömtelten nézett elébe. Azt hitte, hogy ifjúkori szenvedélye rég leküzdve, örök álmát aluszsza szívében, mely csak bizonyos kegyeletes ragaszkodást őrzött meg első szerelmének tárgya iránt. De az a féktelen felháborodás, mely ama emlékezetes estén, a válás perczében Szelényivel szemben megragadta, nyugtalan gyanuval töltötte el lelkét saját érzelmeire nézve.

Minek is kellett mindennek szemtanúja lennie? Minek is kellett Szelényit akkor a jégen észrevétlenül megfigyelnie, azzal a szörnyű, csalhatalan éleslátással, melylyel még ellentmondó tünetek dacára is, kétséget nem engedő biztossággal ismerte fel a kórokat?

Néhány sürgős ügy elintézése után, legelső teendője, midőn Pestre érkezett, az volt, hogy Szelényit kereste fel a miniszteriumban. Már nem találta ottan és nem akarván őt a Házban háborgatni, felment a tábornokhoz, hogy kis leánya hogyléte után tudakozódjék.

De gróf Szentendreyt is elmenőfélben találta, még pedig széles jókedvben.

- Hogy van Elzi? Nézzél rám, én vagyok erre a legjobb barométerum - mondá az öreg úr, miután szívélyesen megölelte. - De ne álljunk itt az ajtóban, lenn vár a kocsim. Velem jössz Etelligetre, ugy-e?

- Etelligetre, most márczius közepén? Hát Károly bácsi mit keres ottan?

- Hogy mit keresek ottan? A munkálatokat sürgetem. Úgy látszik, nem tudod, hogy Etelligeten új kastélyt építettem Liza számára, gót stílusban annyi toronnyal, hogy köztünk legyen mondva, ama bizonyos lipótmezei épületnek fiókja lehetne. Másfél év óta dolgoznak rajta, de befejezésére már most magunk ügyelünk fel. Gobelineket, kárpitokat rakatok és ezek után kell néznem.

- Sajnálom Károly bácsi, de el nem kísérhetem, rá nem érek, mivel mielőbb Szelénybe készülök, addig pedig tenger sok a dolgom. Nem tudja, mikor szokott Pista hazakerülni? Ha most látogatnám meg Máriát, beszélhetnék-e még vele fél ötig?

- Alkalmasint. A Házból rendesen hazamegy. Mindenesetre próbálj szerencsét. Lizát is ott találod Máriánál, mert Elzit ebben a zord időben még nem mertük hazaszállítani.

Egy félórával később Vanderbilt egy halálra ítéltnek elszántságával lépett be Máriához. De az üde, mosolygó arcú, szép asszony, ki elébe nyújtott kezekkel, az őszinte öröm jóltevő melegével fogadta, legkevésbé sem hasonlított ama komoly, szenvedő nőhöz, kit viszontlátni rettegett. Sőt, bár megőrizte alakja leánydad báját, kellemes teltsége folytán, mit Vanderbilt azonnal tudomásul vett, különösen meglepő hatást tett reá.

- Ez egyszer nem láttam volna tisztán, vagy szenvedélye annyira elvakítja, hogy észre nem veszi mi történik körülötte? - gondolta magában, míg Mária ezer kérdésére felelt s a fiatal asszony megnyerő kedvessége végre egészen megszüntette belső elfogultságát. S lassankint annyira belemerült nagy tervének fejtegetésébe, Mária nyilvánvaló, meleg érdeke oly ékes-szólóvá tette, hogy mindketten teljesen megfeledeztek az időről s csak Liza beléptével jutott ismét Vanderbilt eszébe, hogy ő itt tulajdonképpen órák óta Szelényit várja.

Liza Elzitől jött, kit e néhány nap alatt teljesen meghódított. A gyermek már nem annyira Miczi néni, mint a mama után kíváncszott, s a tábornok teljesebb boldogságban úszott, mint valaha. Azt állította, hogy felesége soha sem volt bűbajosabb, mint a jó mama szerepében.

- Hát férjemet látta már? - kérde Liza, hüvös közönnnyel kezet nyújtva Vanderbiltnak.

- Hogyne láttam volna. Azonnal elmentem hozzá. Magával akart vinni Etelligetre.

- Már megint ez az Etelliget! A nevét is meguntam.

Mária csodálkozva nézett rá.

- Még meg sincs és már meguntad! Az ilyenre igazán csak te vagy képes.

- Hogyne untam volna meg, ha Károly mindig csak beszél róla és még sem készül el soha.

Mária fejét rázva fordult Vanderbilthez.

- Károly bácsi az etelligeti tündérpalotát csak azért építette, hogy Lizának Pesthez közel is legyen nyári tartózkodási helye. De persze, nem boszorkamester, nem élhet varázslattal. Meglátod, nem fogsz ráismerni erre az egyszerű igénytelen helyre.

Vanderbilt arcán futó árny vonult el.

- Jobb is így. Jobb, ha multunk színhelye is velünk változik s viszontlátása nem ébreszthet többé bennünk hasztalan sajnálkozást örökre elmúlt idők fölött.

Még nem ejtette ki e szavakat egészen, midőn már megbánta azokat. Hogy is beszélhetett így? S mily sajátságos volt, hogy oly hosszú távollét után, midőn azt képzelte, hogy az új és hatalmas benyomások, az érdekes tapasztalatok és mondjuk ki, az egyes szenvedélyes regény-epizódok, melyeken azóta keresztülment, teljesen eltörölték emlékéből az etelligeti naiv idill részleteit, az első lépés a régi viszonyok és emberek közé oly életteljes élénkséggel állította azokat ismét szemei elé, mintha csak tegnap történtek volna meg.

Mária egy meglepett pillantást vetett reá, majd szemei Liza tekintetével találkoztak. Mintha a szép asszony gúnyosan elmosolyodott volna.

Akár képzelődés volt, akár nem, de e mosoly Mária arcába kergeté a vért. Ösztönszerűen más tárgyra vitte át a társalgást s Pap Mihály után kérdezősködött.

E név hallatára Vanderbilt arcza azonnal felderült ismét.

- Oh Pap Mihálynak nagyon jó dolga van. Hisz tudod, hogy megnősült.

- Hogyne, ő értesített bennünket s nagyon megörültünk a jó hírnék. Az asszony milyen?

- Páratlan kedves, jó, erélyes asszony. Hisz meg fogsz vele ismerkedni, Mária. Mihelyt elkészülök kórházam előmunkálataival, átjönnek. Pap Mihály lesz a jobb kezem, Annie asszony pedig a bal. Vagy tán megfordítva. Ugy hiszem, gyakorlatilag ez a filigrán természetű kis szőke asszonyka többet tud a doktorsághoz, mint Mihály és én együttvéve.

Liza kezeibe tapsolt.

- Tehát végre valahára látunk egy eleven női orvosnövendéket! Mert hisz az ön barátjának a neje az volt, ugy-e?

- Az volt, Liza grófné.

- Csak azt nem értem, hogy lehet egy ilyen nőt feleségül venni! - kiáltott fel Liza borzongva. - Attól tartanék, hogy a saját gyermekein tesz majd kísérletet a viviszekcióban.

- Mily csunya tréfa! - veté közbe Mária megbotránkozva.

Vanderbilt merőn nézett Lizára.

- Annie asszony példás anya; egy napra sem hagyná el két kis gyermekét - felelé célzatosan.

Liza elfintorítá arczát.

- Hát igazi kotlóstyúk. Ezt a genre-t sem szeretem. Különben bármit mond, egy nő, ki a bonczteremben férfi tanulókkal együtt működött, vagy férfitanár oktatásában részesült, nem tudhatja többé, mi a szemérem.

- Valóban azt hiszi, Liza grófné? Én épen ellenkező véleményben vagyok. Sőt azt állítom, hogy például egy nagyvilági hölgy, ki nem restelli magát a végső határig kivágott ruhában, ha nem is bonczkésünknek, de ennél nem sokkal kiméletesebb tekinteteinknek átengedni, mindenesetre szemérmetlenebb e komoly, elszánt tanulónőknél, kik fenkölt céljokért küzdik le az undort egy holttesttel szemben, melyben biztosítom, nem látnak egyebet egy visszataszító, de azért nagyérdekű taneszköznél.

- Milyen szenvedélyes hadüzenet fehér vállainknak, báró Vanderbilt! Egy csontos angol miss, ki azért lett orvostan-hallgató, mert nem kapott férjet, persze nem gyakorolhatja a szemérmertlenség azon nemét, melylyel bennünket vádol. De én már inkább azt választom.

Mária elpirult a boszuságtól.

- Dehogyan választod, ne higgy neki, Félix. Mindig tisztességesen van felöltözve.

Vanderbilt azon csendes felsőbbbséggel mosolygott, mely Lizát annyira felbőszítette.

- Légy nyugodt, Mária. A milyen vadember vagyok, mégis értem Liza grófnét. Mindez csak szóbeszéd, az a drasztikus modern társalgási modor, mit némelyek a szalonba is átvisznek.

- Ön pedig azt szereti jobban úgy-e, mit nem szalonképes missek használnak? E tekintetben, úgy látszik, édes apjára üt. El is felejtettem elbeszélni, hogy Baden-Badenban gyakran találkoztunk báró Vanderbilt Róberttel. Milyen kellemes, elegáns ember.

Mária Liza ezen újabb tapintatlanságára mélyen elpirult. Közbe akart szólni, de zavarában nem talált szavakat, ezalatt pedig Vanderbilt, ki első megdöbbenését szerencsésen legyőzte, feltalálta magát.

- Baden-Badenban általában sok az elegáns, érdekes társaság - felelé kitérőleg. - Képzelem, milyen unalmasnak találja utána Budapestet. - Azzal már felkelt és Máriához fordulva - nem várhatom tovább Pistát, pontban fél ötkor otthon kell lennem - folytatá. Ha oly kegyes volnál és megmondanád neki, hogy a Hungáriába szálltam...

- Azonnal fel fog keresni - felelé Mária élénken. - Már alig várja, hogy viszontlásson. Tele beszélte a fejemet terveiddel és - hosszú szakálladdal, melylyel csakugyan úgy nézsz ki, mint Dr. Faust ifjabb kiadásban.

- Lenyirassam?

- Isten ments! A próféta szakállát!

- Csakugyan Isten ments, báró Vanderbilt! Mert ez esetben mi maradna a Delilák ollójának, mely ott fön ugyan nem gyakorolhatja többé ügyességét - és Liza szemöldeit felhúzza, gúnyoros évődéssel tekintett Vanderbilt kopaszodó fejére.

- A Delilák nem pazarolják idejüket a magamféle medvék nyirására, Liza grófné - felelé Vanderbilt kedélyesen, míg vele is kezét fogott.

- De már el nem bocsátalak, míg meg nem mondod, mikor ebédelsz itt? - szólt közbe Mária.

Vanderbilt kihúzta jegyzőkönyvét.

- Ha holnapután nem vagyok terhedre? - kérdé lapozgatva.

- Hát holnapután hatkor biztosan elvárunk. Au revoir Félix.

Vanderbilt alig tette be maga után az ajtót, midőn Mária palástolatlan nehezteléssel fordult Lizához.

- Ez már mégis csak sok volt, Liza! Hogy hozhattad elő Félixnek azt az embert. Hisz ép oly jól tudod, mint én, hogy állnak köztük a dolgok.

Liza szinlelt csodálkozással nézett Máriára.

- Miért ne hoztam volna elő? Az ilyen családi viszályoknál a fiu rendesen az apa pártját fogja. S különben is Vanderbilt Róbert mindent elbeszért nekünk. Igaz, heves természetű ember, de azért ma is együtt volnának még nejevel, ha Elza néni közbe nem lép. Ő mérgesítette el köztük a viszályt, nevetséges túlzásai és becsületbeli hóbortjaival. Nem csoda, ha Róbert báró megszökött előle.

- De az már csoda, hogy pártolni mersz egy olyan embert, ki brutalitásával csaknem megölte a feleségét. Nem értem ezt a dolgot, főképp azt nem értem, Károly bácsi hogy állhatott szóba egy ily tarirt egyéniséggel. Hisz mindezekről eltekintve, már az is elég, hogy pár évvel ezelőtt kiballotirozták a jockey-klubból.

- De miért? Kártyaadósságért. Letenyey Nikit is kiballotirozták a kaszinóból és tavaly, mikor azt a nagy örökséget tette és kifizette adósságait - megint befogadták. Semmi se reparálja ki jobban a becsületet, mint a pénz. És Róbert bárónak, úgy látszik, van pénze. Mert Badenban nagyon elegáns életet folytatott és a legjobb társaságban megfordult. Még Bazil nagyherczeg is meghívta ebédre.

- Alkalmasint kártya után él - jegyzé meg Mária megvetően.

- Nem kártya után él, valami nagy franczia vállalatnak részese. Károly tudja, én nem értek hozzá. És aztán, hátha kártya után élne? Mi közünk ahhoz, hogy ki miből él? Milyen kis nyárspolgár vagy te, Mária! Külföldön, a nagyvilágban az emberek nem tudhatják könyv nélkül az egymás telekkönyvét, mint itt a provinciában. Ott elegendőnek találják, hogy Róbert báró kellemetes, comme il faut ember. Semmi esetre sem olyan Tartuffe, mint unalmas doktor fia.

Mária türelmetlenül állt fel. Ma nem először találta kiállhatatlannak Lizát.

- Sajnálalak, ha egy olyan embert, mint Félixet, képtelen vagy értéke szerint megbecsülni - mondá hidegen.

Liza hangosan felkaczagott.

- «Egy olyan embert, mint Félixet!» - ismétlé, Mária komoly hanglejtését utánozva. - Azért, mert valamikor udvarolt neked, nem kell, hogy nekem imponáljon.

Mária biborvörös lett.

- Egyszersmindenkorra kérni foglak, kimélj meg az efféle czélzásoktól. Félix soha sem udvarolt nekem. Honnan vetted ezt a pletykát?

- No csak meg ne apprehendálj! Nem képzelhettem, hogy sértésnek fogod venni, ha felteszem rólad, hogy Pistán kívül még más ember is rajongott érted. Ha nem csalódom, Károly mondta nekem, hogy Vanderbilt eszményképe vagy.

- Károly bácsi is okosabb dolgokat beszélhetne - felelé Mária, boszusan a kis Elzi elébe menve, ki új ruhácskáját jött Miczi néninek bemutatni.

Liza újból nagyot ásított s a gyermek elől Mária boudoirjába menekült, hol egy zsölyébe ereszkedve, szép, tétlen kezeit feje fölé kulcsolta.

Rosszkedvű volt. Először Vanderbilt miatt, kit tán azért talált olyan ellenszenvesnek, mert ösztönszerűen érezte, hogy keresztüllát rajta, másodszor Mária miatt, a kin minden igyekezete daczára sem bírt kifogni. Akárhogy forgatta a dolgokat, Mária kifogástalannak bizonyult és Liza se multjában, se jelenében nem talált semmi terhelő hibát. Pedig sokért nem adta volna, ha bármily csekély árnyat fedezhet fel e tiszta élet szeplőtelen tükrén; sokért nem adta volna, ha Szelényinek is, Vanderbiltnek is - de főképp ez utóbbinak - azt mondhatja: Lássátok, ez a nő, kit ti mint valami tökélyt imádtok, egy szikrával se jobb a többinél. De még olyan jó se. Boldog volt egész életében; azt a férfit nyerte osztályrészül, a kit szeretett, az a férfi pedig esetleg egy félisten, az ország legszebb, leghatalmasabb férfiainak egyike! S e kincsnek föltétlen birtokában, kielégített vágyainak teljében, még sem tudott oly érintetlen maradni, mint a hogy ti képzeltetek.

Mily menthető vagyok tehát én, ki ifju tapasztalatlanságomban vakon rohantam vesztetnek; ki soha egy boldog perczet nem ismertem és egy éltés férjjel oldalam mellett, emberi törvény szerint csak úgy szerethetnék becsülettel, ha a természet törvényeit meg lehetne szegni. Igen, mily menthető vagyok tehát én, ha tápot keresek rajongó, szomjas, boldogtalan szívemnek!

Mindez olyan szépen, olyan nemesen hangzott volna - és nem mondhatta. Ez pedig mód nélkül elkéséríté. Mert így a dilemmának, mely gyötörte, soha sem látta végét.

Bírni akarta Szelényit, de a nélkül, hogy odaadná érte önmagát. Ki akarta elégíteni szenvedélyét, de nem akart lelépni azon piedesztálról sem, melyen egyenrangunak érezte magát Máriával s mindenkitől meg is követelhetette, hogy mint becsületes asszonyt vele egyenrangunak tekintse.

Ez mindenesetre nehéz helyzet volt, a minthogy minden annexiónak nehéz az erkölcsileg hitelesített jogosultság látszatát megadni.

XXXI.

Mária vidámsága, nyilvánvaló meglegedése Vanderbiltnek némileg visszaadta elfogulatlan-ságát Szelényivel szemben is. Kételyei ugyan nem oszoltak el egészen, nem bírta ugyan elfelejteni azt a zavart és tartózkodást sem, mely viszontlátásuk első óráira árnyat vetve, a gyanut, mely már a jégen szívébe fészkelte magát, még jobban megerősíté, de számot adott magának arról, hogy e gyanu csak addig bírhatott reá nézve jelentőséggel, míg Mária boldogságát veszélyeztetve látta. Barátja azonban boldoggá tette feleségét s ha a mellett futólag udvarolgatott is egy-egy szép asszonynak, ahhoz sem neki, sem másnak nem volt semmi köze.

Szelényi épen akkor, mintha egyébbel se gondolt volna, mint a közélettel. A Jelenffy-kormány egy új válságnak nézett elébe. A lázas tevékenység, mit fennállása óta kifejtett, a sok reform, mit életbe léptetett, csodálatos! de nem tette meg a kellő hatást. Az ország elégedetlen, a pénzügyi helyzet kényes volt és midőn Félix megérkezése után harmadnapra a Házba ment, heves budgetvita folyt, melyből kétségesnek látszott, épen ki fog-e gázolni a kormány.

Jelenffyt keményen megtámadták. Az ellenzék éles kritika alá fogta a helyzetet, következetesen szemére vetve a kormánynak, hogy erején fölül költöget, még pedig egy tékozló szép nőhöz hasonlóan, inkább szükségtelen, mint szükséges dolgokra. Arday Dezső, az ujonnan képződött mérsékelt szabadelvű párt híres publicistája, főkép a vidék érdekében szólalt fel, melynek a pénzügyminiszter bőségszarujának tartalmából minél kevesebb jut. A szónok némely megye valóban siralmas állapotainak leírásával fejezte be beszédét, mely nagy feltűnést keltett.

Jelenffy nagymérvű rekedtség miatt nem beszélhetvén, Szelényi felelt s e beszéddel ismét fölülmulta magát. Speechje a diplomata ékesszólás mesterműve volt és vele a szokott nagy hatást érte el. A nyugat praktikus józansága még nem hatott át bennünket eléggé arra, hogy a frázis, a képletek gazdagsága egy valóban lángeszű szónok által kezelve, le ne bilincselje keleti fantáziánkat. Szelényi száraz tárgyát sajátos varázsszal ruházta fel, egy egész órán át olyan káprázatban tartva a Házat, hogy csak később, midőn szétoszoltak, jutott eszébe egy-egy higgadt főnek, hogy tulajdonképen - semmit se mondott. Ügyesen tornázva folyton elkerülte azt a forduló pontot, melyen az ellene intézett támadásokra egyenesen kellett volna felelnie.

- Hát mit akarnak? A közoktatás szárnyát nyirbáljuk meg? - kiáltá indulatosan, midőn Vanderbilttel kijött a Házból.

Félix, ki nagyon komoly volt, karjára tette kezét.

- A világért se - felelé élénken. - A közoktatás bármennyit tesz, soha sem tehet eleget. Ez az a tárcza - folytatá mosolyogva - melyet, egy rossz szójátékkal élve, mindig megtöltve tartanék. De tudnék én neked olyan...

- Tudnál! - vágott szavába Szelényi. - Sejttem, mit akarsz mondani. Az új tőzsde nagyon is nagyszerűre van tervezve; a hadsereg ujjaszervezésénél nagyon is drágán vásároltuk meg azt, mire azelőtt oly hangosan kiabálták, hogy minden áron meg kell szerezni...

- Csalódol, nézeteidet tekintve, ezen utóbbi engedékenységedért én meg nem rólok. Még akkor sem, ha igaz is volna az, a mit szemetekre lobbantanak és csakugyan arra törekedtetek volna, hogy nem csak minálunk, de ott fönn is meg legyenek veletek elégedve. Mert mi tagadás benne: a hatalom célja utóvégre mégis csak mindenekelőtt - a hatalom.

Szelényi mélyen elpirulva, ingerülten rázta meg fürtös fejét.

- Ugy van, igazad van, ismétlem: a hatalom célja a hatalom! - felelé daczosan. - De azért ne félj, szivemen hordom én hazámnak sorsát is, még pedig mindenek felett, sőt ott a hol kell, állásom veszélyeztetése mellett. Mert mit ér az hatalmasnak lenni egy oly országban, mely nem hatalmas? Mert csak annyiban értek egyet Caesarral, a mennyiben, ha inkább is volnék első egy faluban, mint második Rómában, bizonyára nem nyugodnám, míg ez a falu nem lenne első és Róma második!

Vanderbilt mosolyogva nézett felhevült barátjára. Csodálatos varázs rejlett azon határtalan önbizalomban, melylyel Szelényi beszélt. A mi másnál nevetséges henczegésnek, türhettelen elbizakodásnak tűnt volna fel, az e hatalmas egyéniséghez szinte hozzáillett.

Mindazáltal kétkedően rázta fejét.

- Furcsa emberek vagytok ti aktiv államférfiak. Mindenesetre a halandók legkonzervatívabbjai. Ma is még ugyanazt a lidérczfényt üzitek, mint évszázadokkal ezelőtt és az új eszmék, az új igazságok tán általatok ismertetnek el legkésőbbben. Még mindig a régi célok, a régi nagyravágyás: Az ország hatalmának gyarapítása, a népek boldogítása helyett. Pedig azt reméltem, hogy kormányrendszerünk ujjaszervezésével nem csak formára, de lényegre nézve is ujitók lesztek, hogy...

Szelényi hevesen szavába vágott.

- Értem, a régi nóta; Indiákon sem feledkeztél meg róla. Nem volna szabad annyira centralizálnunk. De e fölött már csakugyan kár lesz vitatkozni. Hisz ismered nézeteimet: Athén és Rómától kezdve Páris és Londonig, a centralizáció volt a nemzetek nagyságának leg-hatalmasabb előmozdítója.

- De milyen áron? Sok millió tragédia, határtalan nyomor árán. Tudod-e, milyen hatást tesznek reám «a nemzetek nagyságát előmozdító» fővárosok? Azon piramisokét, miket Tamerlan emberkoponyákból emeltetett Khina határán, hogy hatalmát és dicsőségét hirdessék az utókornak.

Szelényi vállat vont.

- Hagyjuk ezt, Félix! Az volna csak furcsa dolog, ha az ember humanisztikus rögeszmékből kiindulva akarna egy országot kormányozni! Ha hosszabb ideig leszesz itthon, meg fogsz győződni arról, hogy nem vagyunk egyoldalúak. A provinciával sem bánunk mostohán.

- Csakugyan? Édes barátom, ne hidd, hogy nem vagyok au-fait a hazai viszonyokra nézve. Arra mindig találtam időt, hogy azokat figyelemmel kísérem és gondolkozzam fölöttük. Hisz ti rá sem értek a provinciával gondolni. A ti szemetek ennél sokkal tágabb látkört kíván; az európai politika foglalkoztat benneteket. Fejetek oly tele van a keleti kérdéssel, hogy a magyar kérdésre nem marad benne hely. Úgy vagytok vele, mint azok a hölgyek, kik a közjóért tulzottan lelkesülve, minden nevezendő egyletben honleányoskodnak, míg gyermekeik elvadulnak és háztartásuk tönkremegy. Mily kedves és költséges vesszőparipátok például az okkupált tartományok gyarmatosítása is, míg itthon egész megyék víz alatt állnak és a pótdát tönkreteszi a földművelőt és gazdát. Milyen hivalkodó lelkesedéssel kaczerkodik az iparral, holott az nálunk még csak bölcsejében van. Hisz a termékeny magyar föld lakója nem iparosnak termett, hanem földművelőnek, gazdának. Abból egyszerre, minden átmenet nélkül, iparost csinálni nem lehet.

- Egyoldalú vagy, barátom. Hát a felvidék, Erdély bérczes, természetlenebb részei hogy boldoguljanak, ha iparukat nem fejlesztjük, támogatjuk?

- Ki mondja, hogy ne fejlesszék? Az ipar kitűnő támasza lesz népünknek. Csak ne csináljatok sok hűhót vele, ne költsétek felmutatására százazreket ma még, midőn legfeljebb ethnografiai érdekekkel bírhat a külföld előtt. Itthon pedig ugyancsak csekély a kereslet. Menj, kérdezd meg iparosainkat, kereskedőinket. A magyar ember nem olyan, mint a német, ki burgonyát eszik és a mellett stilszerű otthonnal bír, vagy mint a franczia, ki pot-au-feu-vel ebédel meg, de azt virággal ékes asztalnál költi el. A magyar embernek csak akkor jut eszébe a szép, ha nagyon is jóllakott a jóval. Aztán hozzá szokott a szépet csak a külföld czégére alatt szépek tartani. Ezt az előítéletet kell eloszlatni. Iparunknak piacot szerezni az önálló vámterület megteremtésével, s ha már százazreket költünk, azokat ipariskolákra, a népipar támogatására kell költeni és nem hiábavaló kiállításokra, melyek éppen nem teszik azt a hatást, a mit el akartok érni, nem imponálnak a külföldnek.

- Csalóddol, lótenyésztésünk, erdészetünk a mit felmutattunk, ugyancsak imponált neki.

- Hisz éppen ez bizonyít állításom mellett. A külföld költséges kiállításaink alkalmával, melyeket mi tévesen nevezünk el iparkiállításoknak, most még csak három dolgot vesz komolyan: mezőgazdaságunkat, erdészetünket és lovainkat. De ha így megy tovább, ha gentrynk, földbirtokosostályunk tönkremegy és fiai orvosok, ügyvédek, hivatalnokok, vállalkozók lesznek gazdák helyett, a jelen viszonyok között a gazdálkodás lévén a pályák legprecairebbike, a legrövidebb idő alatt nem haladni, hanem visszafelé fogunk menni, éppen azon a téren, melyen egyelőre még határozottan nagyobb felsőséget vívhatunk ki, mint az iparral, mely mondom, még fejlődésre szorult. Pedig csakis a földművelés és az ipar szövetkezése által haladhatunk.

Vanderbiltet tárgya annyira elragadta, hogy észre sem vette, mikép Szelényi nem hogy vitatkoznék vele, hanem vagy nem felel neki, vagy kitérőleg felel. Mit is felelhetett volna? Úgy járt Félix megjegyzéseivel, mint az elébb az ellenzék támadásaival. Szíve mélyén tán igazat adott neki. De ezt be nem ismerhette. Egy államférfi föltétlen rabja azon szerepnek, melyet vállalt. És ha ezen szerep indokaiban nem nemes, nem önzéstelen, válságos percekben könnyen ragadja azon bizonytalan, ingadozó talajra, melyen Szelényi jelenleg balancizott. A «vandál a politikában» valóságos jezsuita lett, azon egyszerű okból, mert be nem vallhatta az igazságot és el nem mondhatta a Háznak: Uraim, önöknek igazuk van. De rá nem értünk a lassú fejlesztés hosszadalmas munkájába belefogni. Mert ezalatt mi lett volna híveinkből, kik gyorsan akartak emelkedni, gazdagodni, mi lett volna európai szereplésükből és főképp ki viselte volna a Jelenffy-kormány és közvetve Szelényi István gloire-jának gondját?

XXXII.

Vanderbilt nem válthatta be Máriának tett ígérését. Nem ebédelhetett Szelényiéknel. Hazaérve, táviratot talált, mely Árokházára, Althausen betegágyához hívta. Rögtön csomagolt, névjegyre vetett pár sorban elmaradásáért bocsánatot kért Máriától és a délutáni vonattal indult.

Pár héttel elutazása után Szelényiék az öreg halálának hírére vették és a tábornok kíséretében azonnal Árokházára siettek. Lizának otthon kellett maradnia. Az a borzasztó, napokig tartó lázas fejfőrcs gyötörte ismét, mely egy sajátságos véletlen folytán rendesen akkor tört ki rajta, ha valami kellemetlen kötelességet kellett volna teljesítenie.

Szelényiék Árokházán a valódi gyásznak megkapó képét találták. Nemcsak családja siratta Althausent, de a falu népe is, mely jóltevőjét veszítette el benne és könnyező csoportokban járult ravatalához. A gyászmenetet sem annyira az úri fogatok száma, mint az egész környékből összesereglett néptömeg tette impozánssá, mely kegyelettel kísérte örök nyughelyéhez azon férfit, ki évtizedeken keresztül e vidék jólétéért élt és annak felvirágzásának leghatalmasabb tényezője volt.

Mindez mélyen megrendítette Máriát, legmélyebben azonban anyósának kétségbeesése. Volt valami az özvegy néma, megkövesült fájdalában, mi a könnyen hevülő, szenvedélyes fiatal asszonyt jobban meghatotta, mint bármily heves kitörés. Tehetetlennek érezte magát e fegyelmezett kín, e jeges méltósággal palástolt keserv előtt, mely minden vigaszt elutasított magától.

Althausen végrendeletében neje kipróbált önfeláldozó szeretetét ajánlotta árváit és gyámjukká Szelényit nevezte ki, ezzel, az okmány szerint, föltétlen bizalmának és nagyrabecsülésének kívánván kifejezést adni.

- E felelősség terhemre van - mondá a miniszter a végrendelet felolvasása után halkán Vanderbilthez. - Tudtam róla és szabadkoztam is ellene eleget, de a szegény öreg nem akart ily nagy terhet kizárólagosan csak édes anyám vállaira gördíteni s tán nem bírt volna nyugodtan meghalni, ha rám nem bízta gyermekeinek jövőjét. Szeretem mostoha-testvéreimet, főképp Nándort, kiben sok a tehetség és igyekezet, de vagyonuk kezelése kimondhatlanul terhemre lesz. Hisz a magaméval sem igen érek rá törődni s ha Mária nincs mellettem, fogadni mernék, hogy bőséges jövedelmünk daczára már pénzzavarban volnánk.

- A vagyonnal nem lesz bajod. Althausen tudtommal példás rendben hagyta hátra ügyeit. És aztán itt van Elza néni és mint mondtad, Mária - felelé Vanderbilt, egy meleg pillantással a fiatal asszonyra, kinek leánydad külseje alatt annyi komoly életrevalóság rejtett.

Mária anyósa mellett ült, annak jéghideg kezét az övében tartva s néha egy-egy halk szeretetteljes szóval támogatva a fájdalom alatt roskadozó boldogtalan asszonyt. Őt a felelősség, mit férje oly nyomasztónak talált, meg nem ijesztette. Minden új kötelesség új, érdekesebb tartalmat adott életének, mit az állásával járó nagy elfoglaltság daczára mégis csak üressé tett a gyermektelenség. Érezte, hogy szívében az önfeláldozás kifogyhatatlan kincsét bírja s nem tudott megvigasztalódni a fölött, hogy nincs elég alkalmá e kincset pazarolhatni.

Most egy perczig sem habozott arra nézve, mit helyesnek ismert el. Mielőtt a szomorú felolvasás után szétoszlott volna a család, kijelentette, hogy egyelőre anyósánál marad, minthogy Betti néni férje nem nélkülözheti, Alicet pedig édes anyja veszi igénybe. Csak ő tudta, milyen önmegtagadásába kerül férjét egyedül hazabocsátani, de midőn gyenge szorítását érezte azon jéghideg s szinte érzéketlen kéznek, mit az övében tartott s a gyermekek sírva csókolták össze, meg volt jutalmazva ezen áldozatért.

Néhány hétig maradt Árokházán, örömmel tapasztalva erélye és élénksége mint ébreszti fel az özvegyet azon halálos fásultságból, mely környezetét annyira nyugtalanította. Még semmi

íránt nem érdeklődött ugyan, de legalább tiszta öntudatára jutott azon feladatnak, mit a drága elköltözött oly meleg szavakkal kötött lelkére. Ismét foglalkozni kezdett a gyermekekkel és a gyermekek kedvéért a háztartással s azon perczen, midőn ezt Mária észrevette, azt is tudta, hogy lelke ruganyosságának visszatérte csak idő kérdése. Most már bátran gondolhatott arra, hogy anyósát magára hagyja s férje sürgetéseinek engedjen, ki azzal fenyegette, hogy eljön érte és erővel viszi el Árokházáról.

Ezalatt a környék, mely eddig meglehetősen el volt hagyatva, újra meg kezdett elevenülni. A tavasz haza hozta mindazokat, kiket a tél vigalmai a fővárosba csaltak és egy délután, éppen egy nappal Mária elutazása előtt, Derecskeiek ponyfogata állt meg az árokházi kastély előtt.

A két szép leányt kissé megviselte az ez idei hadjárat, melyből azonban legalább Georgine végre valahára győztesen tért haza. Diadalának jelét egy mikrocze fal fejű, savóképű, nálánál nyolcz évvel fiatalabb bárócska képében mutatta be, kiről Mária tudta, hogy negyvenezer forintnyi évi jövedelme képezte az elmúlt idény férjvadászatának egyik főcélpontját. E nagyszemélyiség egyéniség, ki teljes öntudatával bírt annak, jelenléte mily végtelen megtiszteltetés a társaságra nézve, azonnal kényelembe helyezte magát. A szegény ódivatú Althausenné szörnyűködésére, lábait székre húzta fel, úgy hogy ritka szőrű álla festői hanyagsággal nyugodhatott térdein és állhatatos hallgatásba merült, mit csak azért szakasztott félbe olykor, hogy aráját ostoba kétértelműségekkel megnevettesse.

- Csakhogy Georgine végre rászánta magát a boldogságra - mondá Blanche önelégülten, karját Máriába fűzve s vele ebéd után a tavaszi verőfényben fürdő tornácra kilépve.

- Báró Kálazdi még nagyon fiatalnak látszik - felelé Mária kételkedően.

- Nem oly fiatal többé, 24 éves, éppen nagykorú. Szelényi sem volt sokkal idősebb, mikor téged elvett.

- Dehogyan, idősebb volt. És aztán Pista, Pista egészen más! - kacagott fel Mária elég megdöbbenve. Nevetségesnek találta, hogy Blanche egyszerre emlékei férjét ezzel a nápicz kis mágánál, kinek keskeny koponyájában két eszmére egymás mellett bizonyára nem volt hely.

Blanche hosszú szempillái alól egy észrevehetetlen, de éppen nem jóakaró pillantást vetett Máriára. Rossz néven vette kacagását nővére és jövődöbeli sógora nevében.

Ezt azonban a világért sem árulta volna el. Blanche éppen ellenkezője volt Máriának. Sohasem célzott egyenesen, hanem türelemmel várta be a kedvező alkalmat, midőn kamatostól adhatott vissza minden vágást. Máriának pedig úgyszólván régtől fogva nagy volt nála a rovása, először mert soha sem akart vele bensőbb barátságot folytatni, másodszor mert Blanche minden egykori udvarlójának feleségét természetes ellenségének tekintette.

Most más tere vitte át a társalgást.

- Apropos, mit szólsz Etelléhez? Kamilló künn volt és azt állítja, hogy ha nem oly szép, mint Miramare, arról nem a kastély tehet, hanem a Duna, mely mégsem az Adria.

- Még nem láttam készen. Magam is kíváncsi vagyok rá.

- Nem azt kérdelem, láttad-e, hanem azt, hogy mit szólsz hozzá egyáltalában? Az általános vélemény szerint a tábornok okvetlenül tönkre megy, ha úgy folytatja, a hogy házassága óta indult.

- Az általános vélemény a saját ajtaja előtt seperhetne. Fogadni mernék, hogy ezeket olyan emberek mondják, kik maguk is derangáltak.

- De azt csak nem tagadhatod, hogy Liza óriási fényt űz - folytatá Blanche makacsul, Mária célzását füle mellett elbocsájtva.

- Mójában van, a mit nem mondhatni mindenkiről - felelé Mária kiméletlenül. Gyűlölte a pletykát és különben sem szeretett Blanche-sal Lizáról beszélni. A szép leány hát mögött nem éppen hizelgően nyilatkozott ezen «imádott» barátnőjéről s bár Mária egy idő óta szíve mélyén egyetértett a legtöbb dologgal, mit Blanche mondott, még sem engedhette, hogy nagybátyja feleségét jelenlétében megszólják.

Blanche, ki már úgyszólván neheztelt Máriára, ezen utolsó célzásra fülönkelt, míg a harag ez egyszer győzött szokott óvatosságán.

- Kár ily következetesen lándzsát törnöd Liza mellett - mondá gúnyosan. - Nem látod, hogy ezzel nevetségessé teszed magad?

Mária kihúzta karját Blanche-éből és visszalépett.

- Mennyiben? - kérde szemöldekét felhúzával, visszautasító hidegséggel.

Ez a hang még jobban felbőszítette Blanchet. Most már elhalványult a dühtől.

- Annyiban, hogy Liza szemérmetlenül kaczerkodik a férjével! - tört ki belőle. - Annyiban, hogy férjed három ízben szaladt Liza után Bécsbe; annyiban, hogy ha még nincs köztük viszony, a legrövidebb idő alatt lesz, arról biztosítalak!

Mária már az első szóra bizonyos méltósággal egyenesedett fel. Oly régóta tudta, Blanche mennyire gyűlöli Lizát, hogy előre is visszautasított mindent, mit nyilvánvaló dühében ellene mondhatna. Mindazáltal szíve összeszorult és egyszerre olyan világításban látott némely dolgot, mely elől büszke elhatározással szemet hunyt.

- Fi donc Blanche, hogy feledkezhetél így meg magadról! - felelé sápadt arczczal, de szilárd hangon. - A gyűlölet oda vitt, a hová rendesen vinni szokta az embert, magadat gyaláztad meg gyűlölséged tárgya helyett. Én részemről...

- Hát nem hiszel nekem? - vágott szavába Blanche, karját megragadva.

Mária megvetően vállat vont.

- No hát ha nem hiszed, be fogom bizonyítani állításomat!

És Blanche Mária karját elbocsátva, visszament a szalonba, a fiatal asszony által követve, ki hősies elszántsággal palástolta azon határtalan izgatottságot, mit Blanche szavai előidéztek benne. Inkább meghalt volna, mintsem elárulja, hogy férjében kételkedik s büszkesége most először életében tökéletes színésznővé tette. Mindvégig a kellemes, szeretetreméltó házi-asszony maradt és bár tartózkodó hidegséggel vált el Blanchetól, a szép leány legtávolabbról sem volt biztos arról, vágásai elevenre találtak-e vagy sem.

XXXIII.

Másnap Mária már a czirkuszban ült Lizával s a társaság még Pesten levő tagjainak, kik a lovak tiszteletére teljes számban gyűltek itt össze, feltűnt, mily ijesztően rossz színben van. Jettel himezett fekete ruhájában, mely arcának sárgás halványságát még jobban kiemelte, csaknem hervadtan nézett ki Liza mellett, s a sötét karikák bágyadt fényű szemei körül, testi vagy lelki szenvedésről tanuskodtak.

A szegény fiatal asszony egész éjjel nem aludt, egész délelőtt úton volt, délután pedig nagynénje hosszú látogatását tűrte, mely alatt Fili grófné egyebet sem tett, minthogy kezeit tördelve, az ő szerencsétlen fivére fölött jajveszékelt, kit ez az istentelen, pazarló asszony

biztosan tönkre fog tenni. Hajmeresztő dolgokat beszélt a tábornok adósságairól, holott köz-tudomású dolog volt, hogy Szentendrey Károly nőtlen korában azt se tudta, mi a váltó.

Mária teljes megadással hallgatta nagynénjét és szokása ellenére, egyetlen egyszer sem fogta Liza pártját. Oly kimerültnak, megtörtnek érezte magát, hogy e tettetésre képtelen volt, s szinte örült, midőn azonnal megérkezése után Szelényinek fontos ügyekben távoznia kellett és Filoména már villásreggeli alatt zavarta meg együttlétüket. Legalább nem kellett gyöngéd-séget színlelnie, azzal a maró kételyel szívében, melyért megvetette magát, mely miatt szégyelt férje nyílt, mosolygó arczába nézni, de mit elfojtani többé nem állt hatalmában.

Estefelé Szentendreyék eljöttek érte, hogy a czirkuszba vigyék. Midőn Liza meghívását megkapta, Mária tagadólag akart válaszolni. Visszatetszőnek látszott neki, a gyászból mit maga mögött hagyott s mit oly teljes szívből osztott, vigadó emberek közé menni s különben sem volt mulatozásra hangolva.

De érezte, hogy megőrül, ha egyedül marad otthon. Érezte, hogy égő, fájó szemeire nem jön álom, míg együtt nem látta férjét Lizával és saját szemeivel meg nem győződik a valóról. A naiv kis asszony! Teljes tapasztalatlanságában komolyan azt hitte, mikép, ha igaz, hogy titkuk kulcsát bírja, világosan fog arcukból és modorukból olvashatni.

- Az alföld levegője nem neked való, Miczi - mondá a tábornok fejét rázva, midőn a páholyban elhelyezkedtek. - Szörnyen rosszul nézsz ki s legjobb lesz, ha néhány hetet velünk töltesz Etelligeten.

- Mikor mentek ki? - kérde Mária, a fáradság egykedvűségével támaszkodva hátra ülésén.

- Május tizenkettedikén.

- S tizennegyedikén lesz nagy kerti ünnepélyünk - szólt közbe Liza élénken - kétezer lampion fog a parkban égni, a villamvilágítást nem is számítva.

Mária könnyedén elpirulva egyenesedett fel.

- Hát csakugyan meglesz, Liza? Nem akartam elhinni. Alig pár héttel jólt... Althausen halála után.

Liza arcza olyan kemény lett, mint a márvány, midőn Mária elharapta a «jóltevő» szót. Most pedig hideg csodálkozással nézett reá.

- Althausen nem volt rokonunk. Megsirrattam a szegény öreget, mert valamikor elég szíves volt hozzám, de ez nem ok arra, hogy társadalmi kötelességeinkről megfelekedzzünk.

- Lizának igaza van - veté közbe a tábornok, ki nem bírta elviselni, ha valaki Liza cselekedeteinek csallhatatlanságában kételkedni bátorkodott. - A mennyire fájlaljuk szegény barátom elvesztét, nem használhatjuk azt ürügyképpen a társasággal szemben, holott annyi szíveség után eddig még egy csésze teát sem ittak nálunk.

- Hisz ez nem is az illem kérdése, hanem a szívé - felelé Mária keserűen.

Liza gúnyosan felkaczagott.

- Óh kedvesem, a szív egy olyan fényüzési cikk, mit nem mindenki engedhet meg magának! Ha szívem lett volna - folytatá fogai között - most nem ülnék itten, hanem valószínűleg még mindig Piroskát és Juliskát avatnám be a Cserny-féle zongora-iskola titkaiba.

Mária hátranézett a tábornokra. De az egy szót sem hallott felesége gyöngéd megjegyzéséből és boldog tudatlanságban szögezte látcsövét a clownra, ki e perczben az egész czirkuszt megkaczagatá.

Ugyanekkor Szelényi hatalmas alakja tűnt fel Jelenffy átelleni páholyában s egy darabig elvonta a közönség figyelmét az előadástól. Népszerűsége nem csökkent s nyilvános megjelenése soha sem maradt észrevétlen.

Midőn férjét megpillantotta, Mária szinte érezte, hogy még jobban elhalványul, míg szemei önkénytelenül Lizára szegződtek. Fáradtsága egyszerre elmúlt s az izgatottság visszaadta idegeinek egész ruganyosságát. De szemeit hiába jártatta Liza arcán, nem látott semmit. A szép asszony Szelényi köszöntését egy könnyed, egykedvű fejbólintással viszonzta s fesztelenül nyújtott kezét a belépő Simbinszkynek, kivel csakhamar élénk beszélgetésbe ereszkedett.

Szelényi néhány szót váltott Jelenffyvel, azután átjött hozzájuk és Mária mögé ülve, egész este csak ő vele foglalkozott. Lizával szokott könnyed modorában évődött ugyan párszor, de egészben véve alig törődött vele. Lizát is nyilván Simbinszky érdekelte jobban, mint a férjek ezen mintaképe.

S Mária minél tovább tekintett bálványa szép, lelkes arcába, minél tovább hallgatta hangjának édes zenéjét, annál örültebbeknek találta kétélyeit, annál valószínűtlenebbnek mindazt, mit Blanche dühében mondott.

Igaz, ő sem tagadhatta, hogy szép rokona kaczerkodott férjével; de ki is követelhetette, mikép Liza, ki mindenkivel kaczerkodik, éppen a társaság legszebb, legünnepeltebb férfiával tegyen kivételt? Az is meglehet, hogy Pista udvarolgatott neki, még pedig elég feltűnően arra, hogy Blanche magaviseletéből jóakaró következtetéseket vonhasson. De ő tudta legjobban, hogy Pista Lizit soha, egy perczig sem vette komolyan, sőt mindig elítélte, mint könnyelmű modorú asszonyt és rossz anyát.

Az előadás még nem ért egészen közepéig, midőn Szelényi felállt és elbúcsuzott Szentendreyéktől. Kijelentette, hogy haza viszi feleségét, kit a mai nap fáradalmai nagyon megviseltek.

- És aztán eleget nélkülöztem, már egy kicsit magamnak is akarom - mondá halkan, míg egyenesen Liza arcába nézett, a mint kezét fogott vele.

Máriát azon gyöngédség és figyelem, melylyel férje körülvette, oly boldoggá tévé, hogy nem vette észre azt a sajátságos kifejezést, mely mint egy hirtelen felhő vonult el a szép asszony arcza fölött és azt sem sejtette, hogy távozásuk után Liza ölébe tett kezei észrevétlenül darabokra tépték a finom csipkekendőt, a mit tartottak.

A fiatal asszony másnap délig aludt, s villásreggelinél már a régi mulatságos, pikáns hangon társalgott férjével, ki jóízűeket kaczagott pompás ötletein és különben is nagyon szeretetreméltó volt. Még pedig egész őszinteséggel. Szelényi csak Lizával szemben játszott most szerepet, Máriával szemben nem. A szofizma ezen nagymestere valóban elhitette magával, hogy a szenvedély, melynek kielégítése felé most ugyanazon erélylyel törekszik, mint a milyennel egykor nagyravágyásának kielégítésére törekedett, teljesen összefér Mária iránt táplált érzelmeivel, melyekről esze ágában sem volt lemondani.

S így teltek a napok, a nélkül, hogy Mária egyetlenegy szót vagy tekintetet fedezett volna fel férje és Liza között, mely kétélyeit újból feléleszthette volna. Lizát már most alig látták. Az kizárólagosan csak Etelligettel volt elfoglalva, melynek egyes termeinek berendezésére személyesen felügyelt. Az ünnepélyre való előkészületek is erélyesen folytak s a társaság, mely már a lóversenyekre kezdett gyülekezni, egyebet sem tett, mint hogy szapulta Szentendreyéket, pazarlásukért, de mindamellet nagyban készülődött a mulatságra.

A program szerint délutáni két órákor találkozás volt a központi pályaudvarnál, honnan külön szalonkocsik szállítják a társaságot Etelligetre. Ott csónakverseny, lawn tennis, galamb-lövés és más efféle sport várta a vendégeket. Hét órákor nagy ebéd. Este álarczosbál a parkban villamvilágítás mellett és tűzijáték a Dunán.

- Milyen kár, hogy el nem mehetek én is! - mondá Mária férjének, pár nappal az ünnepély előtt. Éppen május tizennegyedikén volt elhunyt fivérének születésnapja s Mária, ki már Althausen végett sem tudott az ünnepélylyel kibékülni, ezen ürügyet használta fel arra, hogy távol maradjon tőle.

- Minek is vagy olyan pedáns. Biztosítalak, hogy se szegény Nándor bácsi, se Rudi nem tudnak semmit arról, hogy miattok egy örömtől fosztod meg magadat.

- De én tudok róla és az elég. Nem volnék képes kegyelet nélkül élni. Csak nem szeretnéd, ha én is olyan szívtelen volnék, mint Liza.

- Általában nem szeretném, ha olyan volnál, mint Liza. Már a változatosság kedvéért sem - felelé Szelényi mosolyogva, míg egy iratcsomót helyezett egy már félig csomagolt bőröndbe. Ő tudniillik egy-két napra Árokházára készült, abban a kényelmetlen gyámsági ügyben, mit akarata ellenére el kellett vállalnia. Sok fontos megbeszélni valója volt édes anyjával s mint-hogy Elza báróné ki nem állhatta Pestet és semmi áron fel nem jött volna, neki kellett oda utaznia, mit panaszkodva, rosszkedvűen, de mégis megtett.

De Árokháza ez egyszer rendkívüli örömök forrásának bizonyulhatott, mert Szelényi két nap múlva, éppen az etelligeti ünnepély előestéjén, különösen jó hangulatban és sugárzó arczczal érkezett vissza. Széles jó kedvében a levegőbe kapta fel feleségét és össze-vissza csókolta.

- Mi történt, hisz egészen át vagy szellemülve! - nevetett Mária. - Mama talán egy ruganyos budgetet talált fel megszorult kormányok számára és a szabadalmat neked engedte át?

Szelényi felkaczagott.

- Szó sincs róla, inkább leszidott építkezéseink miatt. Félix zudította fel ellenem. De Blanche-sal utaztam, ki az ünnepélyre jött fel és az az egész uton kaczagással tartott. Ennek a leánynak a beszéde valóságos téntafüldő, melyből a legféhébb emberek is feketén jönnek ki.

Mária arczán futó árny vonult el.

- Blanche gonosz. Dühében nyelvével akár édesapját is a vérpadra vinné.

- Nem volna kár a vén gonosztevőért - jegyzé meg Szelényi a mély meggyőződés hangján, míg gyorsan kabátot váltott, hogy még egy pillantást vessen a szabadelvű pártkörbe.

Ama rekkenő hőségű napok egyike után volt, minők tavaszkor oly gyakoriak nálunk és Mária éppen azon gondolkozott, ne használja-e fel estéjét, mit így is, úgy is, férjét várva elfecsérelt, rövid kocsisétára a városligetben, midőn végtelen csodálkozására Blanchet jelentették. Nagy merészség volt a szép leánytól utolsó társalgásuk után így benyitni hozzá, de miután a komornyik megmondta, hogy otthon van, akarva, nem akarva be kellett őt bocsátania.

De annyira még se ment, hogy tettette volna magát. Nagyon hidegen fogadta.

Blanche ellenben csupa szeretetreméltóság volt. Ugy foglalt helyet, mint ki hosszú látogatásra készül és azzal kezdte, hogy szörnyű hőség van.

- Szörnyű - felelé Mária.

- No, ha holnap is ilyen lesz, elolvadunk. Mit veszsz fel, Miczi?

- Én? Nem megyek el az ünnepélyre.

- Lehetetlen! Nem akartam kegyelmes férjednek elhinni, mikor elpanaszolta, hogy itthon akarsz maradni. De tán mégis csak rászánod magadat és eljössz?

- Nem szánom rá magamat.

Mária rövid, kelletlen feleletei minden más látogatót elriasztottak volna. Blanche azonban semmi szándékot sem mutatott a távozásra, sőt oly vigan csevegett tovább, mintha észre sem venné, hogy Máriának terhére van. Egy idő múlva többek közt azt is elmondta, mily pompásan mulatott Szelényivel a vasuton.

- Tudom, Pista említette, hogy veled jött - felelé Mária tán még ridegebben, mint azelőtt. Ha Blanche azért kereste fel, hogy multkori undok pletykáit folytassa, legalább értésére akarta adni, hogy azok legkevésbé sem érdeklik.

Blanche e rideg, visszautasító hangra elmosolyodott. Azzal a furcsa mosolyával, melyre imádói szembe vele azt mondták pikáns, háta mögött pedig, hogy gonosz.

- Mily szép tőle, hogy említette - mondá tulzott szerénységgel. - Én persze legfeljebb ha nem untattam őt, míg nekem ez a pár óra ritka élvezetet nyújtott. Árokházán is többször voltunk együtt. Nem mondta el azt is, hogy jó sorsom éppen ottléte két napjára hozott oda mamával?

- Nem ért rá elmondani, rögtön elment - felelé Mária, egy ásítást elnyomva.

Az a bájos gonosz mosoly újra elvonult Blanche arczán, de Mária nyilvánvaló unalmát épp oly kevéssé vette figyelembe, mint hidegségét.

- S képzelj - folytatá, - az a jó sors, a mely odavitt, még egy kedvezményben részesített. Abba a két vendégszobába szállásoltak be bennünket, a mely a kis teraszszal szemben van, tudod, azzal a virágos kis teraszszal, mely szegény Althausen volt dolgozószobájából nyílik. Ott dolgozott mindkét reggel a férjed. Saját szememmel láthattam, mint főzi ki ott fejében a haza sorsát.

Mária ridegsége e szavakra önkéntelenül felengedett. Nem tudta megállani, hogy ne érdeklődjék az olyan társalgás iránt, melynek tárgya a férje és míg azt kérdezte magától, Blanche nem azért jött-e talán, hogy kiengesztelje, valamivel később figyelemmel hallgatta látogatóját.

- Neked ez persze nem lett volna esemény. Te hozzá vagy szokva ezt a nagy embert ponygolában látni... az a fehér flanell-kabát melesleg mondva nagyon jól áll neki - mosolygott Blanche - de engem, kinek rendszerint csak közönséges halandókkal van dolgom, rendkívül érdekelt, ugyannyira, hogy... most egy vallomást teszek neked... zárt zsaluk mögül, látcsővel figyeltem meg, hogy el ne riaszszam.

- Ezt remélem, elmondtad neki. Szörnyen hizelgett volna hiuságának - veté közbe Mária kissé gunyosan.

- Nem mondtam el neki - felelé Blanche nyomatékkal. A következő perczben azonban már előbbi könnyed, csevegő hangján folytatá: - Mert azt csak el nem mondhattam, hogy másfél órán át, fehér flanellkabátos hátát néztem? Szégyeltem volna és tán a második délelőtt meg is szököm megfigyelő helyemről, miután semmi új nem adta elő magát, ha postáját nem hozzák neki. Egy miniszter postája! Azt se láttam még, gondoltam magamban és ott maradtam.

Mária, kit Blanche utolsó szavainál sajátságos nyugtalanság fogott el, hátát jobban megvetve zsölyéjében, feszülten hallgatott. Ennek a kedélyesen megkezdett elbeszélésnek valami célja volt, ezt már most biztosra vette, bár hiába tépelődött azon, mire fog kilyukadni.

- Megvallom - beszélt tovább Blanche nyájas elfogulatlansággal - hogy eleinte semmi különöset nem láttam. Azok a nagypecsétes, hivatalos alaku levelek, miket a nagy fekete táskából

kivett s maga elé rakott, mind egyformák és felette unalmas kinézésűek voltak. Nem is bírta magát elolvasásukra rászánni. Ha itthon van, nemde te olvasod fel neki az e fajta leveleket? Ugy tudom, hogy egész kis titkárjává nőttem ki magadat.

- Nem, az ilyeneket hivatalnokaira bízom - felelé Mária, ki égett a türelmetlenségtől, mit hiába igyekezett palástolni.

- Valóságos önmegtagadás is volna tőled - jegyzé meg Blanche nagy komolysággal fejét rázva. - Engem már így egymásra rakva, a távolból is álmodni tettek. No, gondoltam magamban, e végett ugyancsak nem érdemes itt állni... S a mint ez oly gyakran megszokott történni az életben, alig gondoltam - midőn érdemes lett. Mert férjed ugyane perczen olyan felindulással ugrott fel, hogy feldöntötte székét és egy nagy sárga levéllel kezében, mit tizszer is ajkaihoz vitt, mint egy örült kezdett fel-alá rohanni... Soha ilyen izgatott embert! Embert, kit egy zárt levélnek a pusztá látása így megbolondít! Mert a levél még zárva volt. Csak az írástól bolondult meg... Szoktál te sárga papírra írni, Miczi?

A fiatal asszony szíve nagyot dobbant, majd olyan nehéz lett, mint a kő. Már most tudta, hogy Blanche nem jó szándékkal jött ide és fenyegetése, mit eddig dühének lényeg nélküli, üres nyilvánulásának tartott, mint valami közeledő borzasztó veszélynek sejtelve, jutott most eszébe. Mindazáltal, ha szintelen ajkakkal is, de még mindig lehetőleg elfogulatlanul felelé:

- Szoktam. Sokféle papírra írok.

- No mindegy, úgy se te rólad van most szó - folytatá Blanche mintegy álarczát levetve, gyorsabban. - Elég az hozzá, ha férjed már e levélnek pusztá láttára is elvesztette a fejét, azt hittem rögtön megüti a guta, midőn elolvasta. Fel is tépte inggallérját, mintha meg kellene fullnia... Mindig így szokott ő tenni, ha fel van izgatva?

És Blanche szemeit félig lehunyva, fejét egy oldalra hajtva, mint egy ugrásra készülő macska nézett Mária arczába.

De ezzel Mária önuralma véget ért. Egész testében remegve, csillogó szemekkel ugrott fel és befogta füleit.

- Elég volt! Egy szót se többé! Mit akarsz mindezzel mondani? Folytatni akarod Árokházán megkezdett csuf szerepedet? Nem tűröm, nem hallgatlak végig!

Blanche egy összegyűrt sárga papirost vett ki zsebéből.

- Még akkor sem, ha itt hozom azt a levelet... a bizonyítékot, mit Árokházán ígértem? Nem hittem volna, hogy szavamat így hamar beválthassam.

Mária fejét vesztve, magánkívül kapott a levél után, de Blanche visszalépve azt háta mögé tartotta.

- Még nem - mondá indulatosan. - Rágalmazónak tartottál s így köteles vagy igazolásomat végig hallgatni. Azt csak el kell mondanom, hogy jutottam ehhez a levélhez.

S míg a fiatal asszony tehetetlenül rogyott vissza székébe, Blanche könnyörtelenül folytatá:

- Így ment ez soká, nem tudom meddig, képzelheted, hogy nem néztem az órára. Férjed fel alá járt, fáradhatlanul, majd eszeveszetten rohanva, majd meglassítva lépteit, a levéllel kezében, mit eleinte újra meg újra elolvasott, mintha tartalmával nem bírta betelni. Felindulása nagyon lassan, de mégis csillapult s végre oly mély gondolatokba merült, hogy utoljára úgy látszik még arról is megfeledkezett, mikép azt a levelet, mely fölött ily elmerülten tépelődik, még mindig a kezében tartja. Mert a sárga papírt markában mindjobban össze kezdte gyürni, míg végre egész labdacscsá gyúrva - elejtette.

- Javíthatatlan szórakozott! - mormogá Mária halotthalványan, ökölbe szorított kezekkel.

- E perczben megcsendült a lunch harangja. Hisz tudod, milyen lármás az az árokházi gong. Akár Jerichó trombitái! Férjed is felijedt mikor felhangzott és az asztalhoz rohanva, a levelet mind összeszedte és visszadugta a fekete táskába, mit lezárt. Csak a sárga borítékot vette fel óvatosan az asztalról és azt szépen összehajtva, oldalzsebébe dugta... A következő pillanatban lenn voltam a lépcsőn és midőn már gondoltam, hogy mind benn vannak a villásreggelinél, beszaladtam a teraszra és felszedtem a levelet. Miután pedig azt találtam benne, a mit sejtettem... ime itt hozom, olvasd el...

És Blanche diadala által elragadtatva, sugárzó arczczal nyújtotta oda a levelet Máriának.

A fiatal asszony azonban halálra vált arczával, láztól remegő alakjával olyan szánsalomra méltó látványt nyújtott, hogy még Blanchenek is megesett a szíve rajta. Most, hogy elérte célját és megboszulta magát Lizán, nagyon is keménynek találta a büntetést, mit apró boszantásaiért Máriára mért.

- Bocsáss meg Miczi - kezdé csaknem alázatosan, még mindig kezében tartva a levelet.

De Mária, ki ezalatt fájdalomtól és szégyentől égve felállt, egy ütessel úgy kilökte a papírt Blanche kezéből, hogy az a szalon másik sarkába repült, majd egy kimondhatlanul méltóságos mozdulattal az ajtóra mutatott.

- Másnak titkait meglesni, másnak leveleit elolvasni, a becstelenség netovábbja! Kémekkel nem barátkozom - mondá jéghidegen.

És Blanche, ki a fiatal asszony hangjából és magatartásából megértette, hogy egyelőre jó lesz szó nélkül engedni, daczosan emelt fővel, de egy bizonyos kényelmetlen érzéssel szívében, mely legkevesbbé sem hasonlított többé a diadalérzethez, lassu léptekkel hagyta el a szobát.

Alig zárult be utána az ajtó, midőn Mária önuralma semmivé lett. A levelet felkapva, tántorogva rohant hálósobájába és magára zárva az ajtót, mohón olvasta el a póklábu betűs, affektált kézírás odavetett pár sorát. Ez a pár sor iszonyu hatással volt reá!

Egy elfojtott kiáltással, mint egy villámcsapástól érve rogyott össze és ott a szőnyegen, száraz égő szemekkel, vonagló fehér ajkakkal, szinte tombolt fájdalmában.

Vagy egy félóráig tartott ez a vihar, aztán ép oly hirtelen, a mint jött, elcsöndesedett ismét.

Mária felemelkedett és egy mély, nyögéshez hasonló sóhajjal simítá ki homlokából kuszált haját. Arcza iszonyuan halvány volt, de már nem a kétségbeesés, hanem egy tántoríthatlan elhatározás bélyegét viselte. Nagynehezen vonszolta magát a távíróhoz és csöngetett.

- Öltöztess, elmegyünk - mondá belépő komornájának röviden és bár az éltes asszony, ki már az öreg grófnőnél szolgált és Máriát csecsemő korától fogva imádta, azonnal észrevette, hogy baj van, jól nevelt uri cseléd létére mit sem szólt, hanem nesztelen gyorsasággal teljesíté urnője parancsát.

Rövid időre a történetek után bérkocsi állt meg Vanderbilt ajtaja előtt. A fiatal orvos már a városligetben, jóval a Hermína kápolnán tul, a félig berendezett ideiglenes kórházban lakott és éppen távozóban lévén, a csöngetésre maga nyitotta ki a kaput. Nem csekély ijedelmére Máriát látta maga előtt állani öreg komornája kíséretében, s az első pillantás a fiatal asszonyra meggyőzte arról, hogy valami nagy szerencsétlenségnek kellett történnie. Rövid üdvözlés után minden megjegyzés nélkül vezette be rendelő szobájába és üléssel kínálta meg.

- Nem ülök le, azonnal mennem kell, távollétemnek nem szabad feltűnnie - felelé Mária rövid, szakgatott mondatokban, mintha e kedves, csengő hangot megtörte volna valami rettentő belső küzdelem. Aztán nagy szemeivel átható komolysággal nézett a férfi arczába.

- Emlékszel - folytatá halkan, akadozva - emlékszel, sok év előtt, egy este Etelligeten mit mondtál nekem? Azt mondtad: ha valaha egy igaz önfeláldozó baráttra lenne szükségem...
- Akkor én hozzá fordulj. Igen, emlékszem - előzte meg Vanderbilt nyugodtan.
- Hát ha emlékszel, jöjj ki velem holnap az esti vonattal Etelligetre. Tudom nem szoktál részt venni az e fajta vigalmakban... Én sem vigadni megyek oda... Azt akarom, hogy szó nélkül, kérdés nélkül kíséj el, csak azt téve, a mire kérlek...
- Elkísérlek - felelé Vanderbilt egyszerűen, míg a kinyújtott remegő kis kezét biztató bensőséggel vitte ajkaihoz.

XXXIV.

Fellegtelen, tiszta, nyáriasan meleg nap virradt az etelligeti ünnepélyre. Könnyű szellő lengette meg a vörösfehér zászlókat a kastély ékes művű, kaczer tornyocskáin s a biborszín párnás ladikokon, melyek a kék Dunát ellepték. A park délszaki színpompában ragyogott. Egész pálmaligeteket emelkedtek az új, még zsenge ültetvények által kissé kopárrá vált parton s a virágágyakban bizarr alaku és színű, ritka melegházi növények nyitották ki kelyheiket az ismeretlen napsugárnak.

Távolabb a fák között festői keleti sátrak voltak felállítva, melyeknek tetején a csiszolt fémlándzsák versenyt csillogtak a kastély előtt fehérülő márvány-medenczék karcsu vízszugaraival, míg a lawn-tennisnek, czéllövésnek szánt réteken s a parton is vörössel bevont zöld fűzeres tribünök várták a nézőket.

Olyan látvány volt ez, melytől méltán káprázhattak még azon blazirt, előkelő társaság szemei is, melyet vörös-fehérré festett csinos kis omnibuszok szállítottak az állomástól a kastélyig, hová a cigány-zene víg hangjai mellett párosan vonultak be.

Hát még a kastély maga, Watteau-korabeli idilli gobelinjeivel, rózsafüzérekkel festett tükörterméivel, gyöngyházzal berakott rózsaszín butoros hálósobájával, melynek ágya fölé kövérlábu kis Ámorok gyöngyházkagylót tartottak menyezeti helyett!

A vendégereg, főképen az asszonyok, e látványra hangos elragadtatásba törtek ki, míg Liza szerénykedő szeretetreméltósággal fogadta a mindenünnen feléje özönlő bókákat és szerencsekívánatokat.

A házi úr szalonjában, mely oly kaczer volt, mintha egy XV. Lajos korabeli marquis számára lett volna berendezve, állt Liza Lenbach által festett életnagyságu arczképe. Lenbach valódi mesterművet alkotott a fiatal asszonyból. Mert hát ki törődött azzal, hogy a kép a mester szokott hiányaival bír, hogy az alak hibás és a karok és kezek kissé el vannak rajzolva? Mindenki csak az arcot nézte, melynek ajkai körül ama rejtélyes, elmosódott mosoly játszott, mit tán csak ez az egy, utánoszhatatlan ecset tudott így röptében megragadni.

Simbinszky volt az első, ki megtörte a percznyi meglepett csöndet.

- Remek! Isteni! - kiáltá közelebb lépve. Csak egy hiánya van e képnek, hibázik az aláírás. - És féltérdre ereszkedve, ujjával lassan a levegőbe írta:

«Sphinx!»

Szelényi megvetően vállat vont.

- Mily elcsépelt idea, Fedor. Mikor már minden sphinxet megfejtettek, attól a bájos szörnyetegtől kezdve, ki Oedipussal szeretett volna paczkázni, egész, nem bánom - Gauthier Margitig.

És irónját kihúzva, finoman oda irta a kép aljára:

«Én vagyok a nő!»

- Hisz ez valóságos keresztelő, - jegyzé meg Blanche leggonoszabb mosolyával. - A két keresztapa csak valahogy össze ne vesszen keresztleánya miatt.

- Ne félj kedvesem, a férfiak megférnek egymással, nem oly irigyek - mint mi, - kiáltott vissza Liza zavartalan nyájassággal, míg néhány élteőbb dáma után sietett, kiknek mint háziasszony, legalább eleinte különös előzékenységgel tartozott.

Ezek a hölgyek most a kis Elzit dédelgették, ki ma különben is nagy figyelem tárgya volt. A gyermek az ünnepély fénye és zaja által felizgatva, mint a madár röpkedett teremről-teremre, rövid fehér ruhácskáját egyik kezével felkapva és rózsabimbószerű iczi-piczi szájával azokat az ennivaló érthetlenségeket csicseregve, melyeknek kulcsát nyilván csak a tábornok bírta. Liza már megint rég megunta a jó mamát játszani s feléje se nézett a kis leánynak, legfeljebb szórakozottan mosolygott, ha dicsérték.

Annál többen foglalkoztak vele vendégei. Az urak felkapták és vállaikra ültették a sikoltozó, nevető csepp jószágot, a comtessek pedig térdeikre vették s selyemszerű aranyszín fürteivel játszottak, melyek egész háta közepéig értek le.

- Hol van mademoiselle Amélie, Elzike? - kérde Dén Leonie, midőn a regattára indult a társaság és a gyermek lesiklott térdeiről. - Elviszlek hozzá.

- Mamoiselle Améliet elhívta mama - felelé a gyermek kaczagva, - nincs mamoiselle Amélie. Elli szaladhat a hová akar - s fürteit megrázva, fehér ruhácskáját felszedve, elröppent, mint valami villi, ennek a tündérpalotának igazi Titániája.

- Milyen nagy és okos a korára! De hogy lehet egy ilyen kis gyereket mégis így szabadjára hagyni? jegyzé meg Dén Leonie csodálkozva. - Hátha valami baja történik.

- Oh Liza ezzel nem törődnek - felelé Andorffy Zenke, barátnője karjába csusztatva kezét. - Blanche csak a minap beszélt, hogy feléje se néz és szörnyen unja. Egy olyan szép kis leányt.

- Ne higgy Blachenak. Mama azt állítja, hogy tulajdonképen haragszik Lizára, mert ő szeretett volna Szentendreyhez férjhez menni - suttogott Leonie, Zenkét a part felé vonva, hol a társaság már a tribünön elhelyezkedett.

A verseny semmiben sem különbözött más ilyenféle versenyektől. Érdekes csak az volt, hogy Szelényi, ki résztvett a regattában, valamennyi vízisportkedvelő fiatal úr fölött győzedelmeskedett. A miniszter politikai pályájának kezdete óta először szerepelt ismét egy e fajta ünnepélyen s azzal mulatott, hogy minden sportban elnyerte a díjakat. Herkulesi erején, szemének és kezének biztosságán nem ejtett csorbát sem az idő, sem a gyakorlathiány s míg csónaka játszi könnyűséggel érte el a célzt, mely felé a többiek izzadva erőlködtek, az a galamb, a melyre egyszer célzott, mindörökre elfelejtette a röpülést.

Az arany-ifjúság bámulva nézte. Szellemi fölénye, éppen mert imponált, e körben bizonyos tekintetben hátrányára volt s bizonyára fáztak volna tőle, ha azt a sportsman ügyességével nem teszi jóvá. Egy embernek, ki úgy lovagolt, úgy lött, úgy vitt és úgy evezett, mint Szelényi, meg lehetett bocsájtani, hogy ideje egy részét komoly foglalkozásra fecserli el.

Liza mosolyogva vette tudomásul, hogy a nyert díjakat nem tette le lábaihoz, hanem tüntetően rakatta félre Mária számára. Egész lénye e napon egy oly érzéstől égett, mely ment volt

minden hiuság és szenvelgéstől. Szép keble átlátszó nagyvirágos mousselin ruhája alatt lázasan hullámozott és arcát a vadrózsa-levél halvány pírjával vonta be egy legyőzhetetlen benső felindulás. A hányszor szemei Szelényire tévedtek, a vágy, félelem és várakozás remegése futott rajta végig, hangja reszketni kezdett, nevetése idegessé vált. Szűzies zavarában elfelejtett kaczerkodik és szikrázó élénkségével e hangulatban olyan bájos volt, hogy Simbinszky meg nem állhatta, s a lawn-tennisnél megszólította.

- Mi lelte Liza grófné? Ön ma olyan, mint Galathea a szerelmes szobrász csókja után!

- Milyen poezis! Mi lelte Simbinszky herceg? Ön ma olyan, mint a kit Apolló homlokon csókolt - parodiálta Liza, míg állásba helyezte magát, hogy Szelényi feléje röpített labdáját felfogja. A labdák, melyeket így egymásnak küldözgettek, mintha villanynyal lettek volna megtöltve és Liza valahányszor felfogta Szelényiét, erős ütést érzett, mely egész valóját megrendítette. Ez egyszer Dém Leonie kapta el előle a labdát és Liza duzzogva fordult Simbinszkyhez:

- Láss, ennek maga az oka. Mit zavarta meg játékunkat?

- Ha tehetem, mindig meg fogom zavarni Szelényi játékát - mormogott Simbinszky rossz-kedvűen.

- Inkább igyekezzék neki konkurencziát csinálni - nevetett Liza a legbájosabb öntudatlansággal. - Elég rossz, hogy nem játszik.

- Még az kellene az én vén csontjaimnak - s Simbinszky Blanchehoz fordult, ki a tribün első sorában ülve, szemeit le nem vette Lizáról és Szelényiről.

A szép leány leírhatatlan izgatottságban volt. Mária még sem jött el az ünnepélyre és így bosszujának sikere fölött komolyan aggódni kezdett. Etelliget látása, az ünnepély fénye teljesen megsemmisíték lelkiismereti furdalásait s az irigység úgy szította gyűlölségét, hogy elhatározta, mikép ha Mária csakugyan meg nem jelennék, mit különben megfoghatatlannak talált, ő fog helyette cselekedni.

Elhatározása még jobban megerősödött a fényben úszó gobelines ebédlő, a rózsafüzérekkel ékes asztalok láttára, melyeken sèvres-i porcellán helyettesítette az ezüstöt és minden sőtartó, minden kés és villa egy-egy kis mestermű volt. Az asztalok csakúgy szikráztak a velencei üveg poharak és párisi kristály pezsgős kancsóktól, melyek gyönyörűen kidolgozott fémbe voltak foglalva.

Annál kevésbé szikrázó volt a társalgás e díszes asztaloknál. A különböző sporttól s a csaknem juliusi hőségtől kifáradt társaság csupán pihenésre és az asztal örömeire gondolt s csak ott uralkodott némi élénkség, hol a holnapi lóverseny eshetőségeiről folyt a társalgás. Legtöbben «Dynamit»-ra fogadtak, Dém Tivadar híres versenyparipájára, mely az európai turfok csaknem mindegyikén diadalt aratott. Arczképe üveg alatt díszlett a Jockey-klub tagjainak melltűjén, csak hogy többen ezen jelvényhez hűtelenné válva «Pschütt»-re, Simbinszky szürkéjére ürítették poharaikat.

Liza is «Pschütt»-re kocintott párszor, azonban a két éltes főúr között, ki háziasszony léteére osztályrészeül jutott, a pezsgő daczára feltűnően elkomolyodott. Hallgatagon, csaknem csüggedten ült helyén, sajátságos feszült, megilletődött kifejezéssel arcán, mit vendégei a kivilágítás és a bál rovására tettek, mely mindkettő ugyancsak gondot adhatott neki.

Pedig nyilvánvaló aggodalma minden alapot nélkülözött. A kivilágítás várakozáson felül sikerült, s a mint a pihent, s a boroktól újra felvillanyozott társaság a kastély nagy tornáczára kilépett, egy bámuló, elragadtatott «ah!» lebbent el minden ajakról.

Meseszerű látvány tárult elébe.

Az egész park ezüstös fényben úszott, festői facsoportjaival, elszórt fémlándzsás sátraival, szökőkutaival, melyeknek fehér márványszobrain kéjelegve futott végig a sokszínű lampionokból áradó fény, míg a magasra felszökellő vízcseppek hideg, gyémántszerű csillogással csobogva hulltak vissza a medenczékbe. A villamfény egész a sötét erdőszélig terjedt, mely a parkot oldalt bezárta, s helylyel-közzel a facsoportok között emelkedő keleti pavillonok minaretalakú tetőit is megvilágítja.

Két cigánybanda riadó tussal fogadta a kilépő társaságot és ugyane perczben remek tüzijáték gyult ki a Dunán, minduntalan más-más színű ragyogásba burkolva a láthatárt s a már úgyszólván villamfényben csillogó hullámokat. A vége valóságos virágcső volt, mely mintha egész közel a tornác előtt hullt volna le, a meglepett, elbájolt vendégsereg lábainál.

Vagy egy negyed óráig tartott ez a káprázat, azután a fiatalság egy része, az ebéd alatt a kastély előtt felállított rögtönzött tánczpadon csárdásra perdült, míg egy más része a társaságnak lassanként eltűnt.

Nemsokára a park festői álarczos és dominós alakokkal élénkült meg, melyek évdőve űzték egymást a villamfényes fasorok között, vagy pedig sétálva s élénken beszélgetve, párosan tartottak a part pálmáigetei felé.

Egy igen magas dominós férfialak nem talált magának való társat, vagy tán nem akart magának találni. A magányt kereste, s a park erdős, árnyasabb szélének vette útját, hol sűrű hársak között egy chinai pavillon csengetyűs tornyocskái csillogtak. E pavillon elé érve, a dominó megállt, óvatosan körülnézett, majd egy kis kulcsot vett ki zsebéből és felzárva az ajtót, belépett.

Szelényi, mert ő volt, ismét betette maga után az ajtót és lehúzta a kulcsot. Azután álarczát letépvé és dominóját egy székre dobva, kivette óráját és nyugtalan léptekkel fel-alá kezdett járni a gyéren világított nyolczszögletű teremben.

Lizához méltó vakmerő gondolat volt ez a találka és bár Szelényi beismerte egész merészségét, a veszély tudata még fokozta izgatottságát, még ingerelte szenvedélyét.

Ma reggel óta már azt is tudta, hogy elvesztette a sárga levélkét, s ha első gondolata az volt, hogy Lizát kérje, határozzon más helyet és időpontot a légyottra, a másik perczben már egész valója fellázadt az ellen, hogy tantalusi kínjait még meghosszabbítsa.

Nem hitte volna, hogy annyit tudjon szenvedni, mint a mennyit szenvedett e hosszú hetek alatt, midőn a megközelíthetetlen játszott a Lizával szemben, előbb hidegséget hidegséggel, majd kacérságot lenéző közönnyel viszonzva s végre Mária távolléte alatt tünetően adva a vigasztalhatatlant. Annyira ment, hogy a tábornok íróasztalán leveleket írt Máriának s azoknak legszenvedélyesebb részeit felolvasta Lizának.

Soha egy szóval, egy tekintettel sem árulta el, hogy mindez csak tettetés. Olyan tökélylyel adta a közönyöst, hogy Lizának csakugyan azt kellett hinnie, hogy nem törődik többé vele. S mióta Mária visszatért, még jobban markirozta szerepét. Házasságuk első hónapjaiban sem mutatkozott annyit nevével nyilvánosan, s nem árasztotta el annyi figyelemmel, mint mostan; ha pedig Liza előtt együtt voltak, modorában több volt a szerelmes vőlegényből, mint a több éves férjből.

A dolog természetében rejlett, hogy Szelényi elcsépett játéka sikerüljön, s most, hogy sikerült, tudta csak, milyen jelentőséggel bírt az tulajdonképen ő előtte. Úgy érezte magát, mintha meg kellene örülnie, ha csak egy nappal is elhalasztja boldogsága perczét és az egyetlen, mit, a levél elvesztését észrevéve, tett, az volt, hogy Lizának a lawn-tennisnél megsúgta, mikép a kitűzött óránál egy órával előbb várja.

Most azt se tudta, a fiatal asszony hallotta-e, mit mondott neki. Lázasan, magánkívvül járt fel-alá, minduntalan megállva s az órára nézve, melynek mutatói oly lassan haladtak, mintha ólomnehezékekkel lennének megterhelve.

Így mult el egy negyedóra, midőn egyszerre kulcs nyikorgását hallotta a zárban. Az óriás szíve megállt. Hideg veríték tört ki homlokán és olyan elgyengülés fogta el, hogy a falhoz kellett támaszkodnia. Egy öröklétnek látszott neki, míg az ajtó nyílásán beözönlő villamfény végre Liza édes arczát világítja meg.

Meddig tartották egymást átölelve, azt egyikök sem tudta, egymáshoz forrt ajkaik mikor váltak szét egy sóhajással, azt se tudták volna megmondani. Csakhogy Liza végre gyöngéden kiszabadította magát az ölelő karokból és a terem közepén álló kis kerevetre rogyott.

- Végre! - suttogott Szelényi, a szép asszonyt újból átkarolva.

Liza csendes mosolylyal toltta el magától és fejét hátravetve, hosszan nézett Szelényi átszellemült arczába.

- Még azt se kérde, miért hivtalak ma ide? - kérdé végre enyelgő duzzogással, még jobban elhúzódvá tőle.

Alig észrevehető cinikus mosoly cikázott át a férfi arczán.

- Hát azt még kérdeni is kell? - mondá hangjának egész behizelgő édességével.

Liza összerezsent, s a választ nem vette tudomásul. Kezeit térdei köré kulcsolva, mindig azzal a csendes, édes mosolylyal nézett Szelényire.

- Gyónni akartam - mondá halkan.

- Hely és óra nagyszerűen vannak ezen ájtatosságra megválasztva - felelé Szelényi enyelegve, míg közelebb húzódtott és Lizát nyakcsigán csókolta.

A szép asszony ijedten ugrott fel.

- Ne, csak ezt ne - kérte, kezeit összetéve.

Szelényiben forrt a türelmetlenség. A drága perczek múltak és különben is utálta azt az unalmas komédiát a többé-kevésbbé jól játszott ellentállással, melynek végét könyv nélkül tudta. Egy neme a csalódásnak fogta el, midőn ily banálisnak tapasztalta Lizát.

- Nos, beszélj, - mondá röviden, pillanatnyi elhidegülését el sem palástolva.

Liza e csaknem nyers hangra egy szenvedélyes mozdulattal rogyott le előtte a szőnyegre.

- Emlékszel arra a névtelen levélre, mit kevéssel esküvőd előtt kaptál? Arra a levélre, mely elárulta neked, hogy Félix és Mária szerették egymást?

Szelényi meglepetten tekintett reá és felelni akart, de Liza megelőzte.

- Ezt a levelet én irtam, mikor éppen abban az időben Piroska gégéje miatt Bécsben jártunk. Én irtam, remélve, hogy ez által elválasztalak benneteket! Én irtam kétségbeesésemben, fáj-dalmamban, melyről azt hittem, megöl vagy megőrjít! Mert... oh én kedvesem, szerelmem!... hát nem tudtad, hogy szerettelek, az első percztől, hogy láttalak, nem, az első percztől fogva, hogy nevedet említeni hallottam!...

Liza utolsó szavai már érthetetlenekké váltak, mert a férfi felkapta magához és arczát, nyakát égő csókokkal borítva olyan erővel szorította kebléhez, hogy csaknem eszméletét veszti.

Egy ideig akarat nélkül engedte át magát dédelgetéseinek, csókjait viszonzva, halkan dadogott édes badarságait gyönyörteljes mámorban hallgatva, midőn egyszerre vadul ragadta ki magát karjaiból.

- Soha! - kiáltá dominóját felkapva és az ajtó felé tartva.

Szelényi egy hangos kiáltással, mint a feldühödt tigris rohant utána, vakon kapdosva a fiatal asszony után, ki azonban többször ügyesen kikerülte míg végre halványan, kimerülten, szinte elalélva támaszkodott a falhoz.

Erre Szelényi egyszerre kijózanodott. Egy tekintet a szép, ijedt arcra, meggyőződte arról, hogy ez nem színlelés, hanem komoly elutasítás. Egy vérfelleg vonult el szemei előtt. Megszerette volna ölni.

De meg nem ölte, sőt nagyon csendes lett, míg arczán görcsös, szardonikus mosoly vonaglott végig.

- Már most csakugyan kérdem, miért híttál ide? - mondá hidegen, keresztbetett karokkal Liza előtt megállva.

A fiatal nő két kezét szívére szorítva, nagyra nyílt szemekkel nézte. Kétszer nyitotta ki száját, hogy feleljen és kétszer akadt torkán a szó.

A férfi sötéten, mozdulatlanul állt vele szemben.

- Azért híttalak - mondá Liza végre akadozva, minduntalan elmaradó lélegzettel - mert nem bírtam elviselni elidegenüléset... mert nem bírtam Mária boldogságát látni... De ha el is vagyok kárhoztatva arra, hogy szeresselek - folytatá mindjobban szilárduló hangon, - ha nem is bírtam megállani, hogy azt neked végre be ne valljam... azért tisztességes asszony maradok... egy szikrával sem kevésbé tisztességes asszony - mint a saját feleséged.

A míg beszélt, a férfi szemei sajátságos csillogással jártak végig az előtte álló remegő alakon. A vágy, düh és gyűlölet leirhatatlan vegyülete volt e tekintetben. Aztán, midőn az asszony elhallgatott, még egy lépéssel hátrált.

- Hát annak, hogy ezt kijelentsed, jöttél te ma ide? Annak, hogy erről meggyőződtess, üldöztél fáradhatlanul rejtélyes mosolyoddal, fehér testednek búbájával, ezer pokoli csáboddal, mit mint valami bűvált kellett magamba szívnom, napról-napra, hétről-hétre, míg megittasultam, megbódultam tőle... Hazudsz! - kiáltá most kitörő dühvel közelebb lépve. - Nem vagy tisztességes asszony, nem is voltál az soha! Minden gondolatod, minden tekinteted házasságtörés és a bukott nő, kit szíve megejtett, mérhetetlen magasságban áll a te hideg, számító, érzéketlen romlottságod fölött!... S most hallgass ide - sziszegett fogai közt, míg durván ragadta karon és megrázta. - Hatalmamban vagy és jogom volna erővel megvenni rajtad azt, a mivel mindazok után, a mik történtek, tartozol nekem... Azt is tehetném, hogy innen, nyomban, fényes vendégseregged elé hurczoljalak, mondva: Ime egy asszony, a ki hatalmamba adta magát és kit ott hagyok - mert megvetem!... Mindezt megtehetném... és nem teszek semmit, semmit... mert nem talállak reá érdemesnek...

És Lizát egy lökéssel eltaszítva magától, az ajtó felé rohant.

- Pista!...

Halk, sóhajszzerű hang volt, de a férfi egész valójában megrendült tőle. Egy pillanatig habozott, aztán megfordult.

Liza ott térdelt a hova esett, kitárt karokkal, hátravetett fejjel, míg a lámpa téveteg fénye lihegő, félnyitott ajkán, nedvesen fénylő hívogató szemein játszott, melyekben a férfi fékét vesztett szenvedélye gyújtotta meg azt a lángot, mit dédelgetései nem bírtak benne meggyújtani.

Szelényi egy lépést tett visszafelé, egy pillanatig még küzdött magával, azután némán borult le Liza mellé és a szép, már most teljesen odaadó alakot magához vonva, egymás keblére estek...

E perczben iszonyú, vérfagyasztó sikoltás hasította át a léget. Messziről jött, de olyan éles volt, hogy mint valami láthatatlan, hatalmas kéz szakította őket el egymástól. E sikolyt egy második halkabb, de rémültebb követte, míg a cigányzene elmosódó hangjai helyett ijedt kiáltások, zavart lárma tompa visszhangja ütötte meg füleiket, ereikben megfagyasztva a vért.

- Liza! Liza! - kiáltott már most egészen tisztán, tíz, húsz hang is egyszerre.

Már eddig mind a ketten felugrottak... Mámorukat eloszlatta a veszély érzete. Remegő kézzel, sápadtan az iszonyattól kapták magukra dominóikat, óvatosan felzárták az ajtót s látva, hogy senki sincs közel, szédülve, bizonytalan léptekkel, de azért rohanva siettek két különböző irányban a kastély felé.

XXXV.

Röviddel a történetek előtt, Mária és Vanderbilt, kik óvatosságból második helyen utaztak, Etelligetre érve, egy általuk jól ismert úton az erdőn keresztül jutottak a külső udvarhoz, hol a cselédlakások és istállók álltak. Minden üres volt ott, az összes cselédség, még a kocsisokat és a groomokat is beleértve, a kastélyban és parkban lévén elfoglalva. A csinos svájci házikók egyikébe lépve, magukra zárták az ajtót és kis kézi bőröndjük kipakolásához láttak, mely két fekete dominót tartalmazott, minden hozzávalójával.

Mindketten halványak és szóvalanok voltak. Az egész úton alig beszéltek egymással s bár Vanderbilt azon gyöngéd figyelemmel vette körül Máriát, mely jótékony írként hat a megsebzett kedélyre, olykor úgy látszott neki, mintha a fiatal asszony egészen megfélemedezett volna jelenlétéről. Elmélyedve ült vagy járt mellette, azzal az üres, kifejezéstelen tekintettel nézve maga elé, mely elárulta, hogy tulajdonképen csak teste van jelen, míg lelke messze elkalandozott.

Vanderbilt néha aggódva tekintett reá. Valami félelmetes volt az élénk, szenvedélyes asszony merev hallgatóságában, fáradt, bátoratlan mozdulataiban.

Alig öltötték magukra dominóikat, midőn künn kigyult a villámfény s nemsokára felhangzott a zene is.

- Mehetnénk - mondá Mária ugyanazon színtelen, tompa hangon, mely Vanderbiltet már tegnap is oly sajátságosan hatotta meg. - Itt felfedezhetnek bennünket, míg künn a többiek közt észrevétlenül elveszünk.

Vanderbilt ellenvetés nélkül engedelmeskedett. Híven váltotta be ígéretét, a mennyiben minden kérdéstől, de még czélzástól is (mert nagyon is jól sejtette, miről van itt szó) tartózkodott és vakon teljesítette Mária kívánságait.

Pedig a fiatal asszony maga is csak úgy vaktában cselekedett. Nem volt semmi határozott terve, már azért sem, mert egy ilyennek megfontolására nem bírt elég öntudattal. Csupán két gondolat foglalta el teljesen. Az, hogy félbeszakasztja a levélben jelzett találkozást, és hogy

nagybátyját megóvjá szerencsétlenségének felfedezésétől. Hogyan fogja ezeket eszközölni, arról most még épp oly kevésbé volt fogalma, mint akár kísérőjének.

Az ünnepély mesészerű szépsége teljesen kárba veszett e hallgatag pár előtt, mely karonfogva vegyült a mulató tömeg közé. Eleinte velők is évődtek, de rövid, egyhangú feleleteik eltávolították tőlük a kíváncsiakat és ezentúl nem igen háborgatták őket többé.

A bál vígsága tetőpontját érte el. A sok ujrázás által felhevült cigányok mind szilajabban húzták s az ezüstoffényben keringő párok tömege a vörös szegélyű emelvényen Mária és Vanderbilt szemeiben ama fantasztikus sereghez kezdett hasonlítani, mely a Walpurgis-éj csöndjét zavarja meg kísérteties vígságával.

Vanderbilt egyszerre reszketni érezte karján Mária kezét.

- Nézzed... ott! - kiáltott fel a fiatal asszony rémülten.

- Hol? - - Mit? - - kérde Vanderbilt, szemeit azon irányban megerőltetve, hova Mária mutatott.

Mária mélyen felsóhajtott.

- Semmi, csalódtam. De egy perczig esküdni mertem volna arra, hogy Elzikét látom egy ingben, mezítláb, ott a szökőkút mellett állni.

- Milyen képzelődés! Az izgatottság még álomlátóvá tesz. A gyermek régen alszik - felelé Vanderbilt, óráját kihúzva. - Hisz háromnegyed tizenegyre.

Máriának most már nemcsak keze remegett, de hosszantartó borzongás reszketteté meg egész alakját.

- Háromnegyed tizenegyre - mormogá, - közeledik az óra - s kísérőjét maga után vonva, néhány lépést tett a khinai pavillon irányában.

Pedig Mária nem volt álomlátó. Egy pillanatig csakugyan Elzit látta a szökőkút szélén állni, bár a medenczét körülvevő délszaki növények, ilyen távolságra, hamar elfedték ismét szemei elől a gyermeket.

A tábornok az ünnepély szórakozásai közepett nem feledkezett meg kis leányáról s kevéssel mielőtt asztalhoz ültek volna, gondoskodott arról, hogy Amélie kisasszony szobájába vigye Elzit. Azután, szokása szerint, meggyőződván arról, hogy mindennel el van látva, szigorúan lelkére kötötte a kisasszonynak, hogy magára ne hagyja a kis leányt, bármi történjék odakünn.

Azt persze nem sejthette, hogy Liza mindjárt utána egészen más rendeleteket adott a bonnenak. A lampionok meggyújtása, a táncpad felállítása felette sok dolgot adtak s Liza ennél fogva meghagyta Amélie kisasszonynak: iparkodjék a gyermeket elaltatni és azután siessen le a parkba s tegye magát hasznossá, a hol csak lehet.

A vidám, fűrge francia leánykának ez víz volt a malmára. Mindent megtett, hogy Elzit, ki még mindig nagyon izgatott volt, megnyugtassa és elaltassa, mi ugyan nehezen, de mégis sikerült. Azután a gyermek csendes álmát látva, leszaladt a parkba és ügyes francia kezeivel tíz perc alatt többet végzett, mint a többiek egy félóra alatt.

Később természetesen egészen megfeledkezett a gyerekekről. A kápráztató tűzijáték, a zene, majd a bál és az egymást űző álarczos alakok olyan ámulatba, elragadtatásba ejtették, hogy folyton járt a szája, Monsieur George-ot és Monsieur Jean-t, a két komornyikot, ki lovagjául szegődött, minduntalan valami új csudára figyelmeztetve.

Ezalatt az ablakon beömlő villamfény felköltötte Elzikét.

A gyermek felült ágyában.

- Mamoiselle, reggel van, a nap süt - kiáltott a bonne ágya felé.

Semmi felelet.

Ekkor a zene, mely pár perczig szünetelt, rákezdett egy keringőre.

Elzike lecsúszott ágyáról és Amélie ágyához futott. Az üres volt. Majd felfogva ingecskéjét, az ablakhoz szaladt. - Milyen furcsa fehér nap sütött odakünn és milyen gyönyörűen muzsikáltak. Kis szivecskéje nyugtalanul dobogni kezdett. Csak kimehetne ő is, csak itt volna mamoiselle és kivinné... De hisz Elzikének is van lába... nem kell mamoiselle, keresse, ha hazajön. - S azon mezítláb az ajtóhoz szaladt. - Jaj az az ajtó! Csak ki tudná nyitni. Ott, fönn kell megnyomni, s Elzike kicsi arra... A kis leány elgondolkozott. Majd nagynehezen egy széket vont az ajtóhoz, arra felmászott és megnyomta a kilincset. Pár percz múlva künn volt a parkba vezető folyosón.

A gyermek fürgén szaladt a folyosón végig, ki a parkba, a kastély frontja előtt lévő táncpad felé, honnan a zene hangzott. Nem találkozott senkivel, mindenki a tánczoló köré tódult, vagy a fasorok között és a parton sétált.

Elzi háborítlanul futhatott tovább. De félúton mégis megállt. Az egyik szökőkút fehér márvány alakján akadt meg szeme.

- Milyen gyönyörű volt az a fehér asszony ott a víz közepén! Nem volt rajta ruha és mégis jobban tetszett Elzinek valamennyi felöltözött asszonynál. Hát még az a nagy tál, mit két karjával feje fölé tartott s a melyből vígan szökelt ki ezer meg ezer csillag, olyan magasra és olyan fénylőn, hogy Elzikének káprázott tőle a szeme.

El volt feledve papa és mademoiselle tilalma, hogy nem szabad a víz közelébe mennie. Az a csillageső, mely a szép fehér asszony kagylójából oly sűrűn hullt a vízbe, úgy vonzotta a kis leányt, hogy nem bírt ellentállni. Kaczagva, ujjongva választotta szét a szökőkutat környező nagylevelű növényeket és tápázkodott fel a medence szélére, kis kacsóival a középén aláhulló csillagok után kapdosva.

- Az Istenért! Elzi!

E sikoltás a messziről feléje rohanó tábornoktól eredt, ki egy éltes hölgygyel karján a kastély felé tartva, egyszerre csak megpillantotta a medence szélén álló kis fehér alakot.

- Papa! ujjongott a kis leány, kacsóit már most feléje terjesztve és a szélről egyenesen a vízbe lépve, mely összechapott szőke feje fölött.

A szívrendítő, irtózatossá, sikoly, melylyel a tábornok gyermekét a vízben eltűnni látta, mint a villámütés csapott le a vigadó társaságra. A zene elnémult, a tánczoló párok rohanva hagyták el az emelvényt és a partról, fasorokból, sátrakból, az ünnepi díszű, részben álarczos közönség halálos ijedelemmel, a tábornok és Liza nevét rémülten kiáltva tolongott a szökőkút felé, mit már most a kastélyból összeseregglő cselédség is körül kezdett venni.

A tábornok, ki Elzi után ugrott, kis idő múlva dideregve tápázkodott ki a vízből, egy fekete dominó segélyével, melynek futástól felhevült arczáról leesett az álcza. Vanderbilt Félix volt. Egy másik fekete dominós, remegő alak, mely a medence szélén térdre rogyott, a gyermeket vette át apja karjaiból.

A térden álló alak fejéről meg épen lecsúszott a kámzsa is, álarcz is és a villamfény Mária kísértetiesen sápadt arczát, iszonyattól nagyra nyílt szemeit világította meg.

Senkinek sem jutott eszébe a fiatal asszony ittlétén csodálkozni, mindenki csak a gyermeket nézte, melynek hosszú szőke fürtéiről csurgott a víz s mit most Vanderbilt, Mária karjaiból felkapva, tartott a lámpák elé.

- Semmi baja... mondd... él!... - dadogott a tábornok, kinek fogai hallhatóan csaptak egymáshoz, míg hangja csaknem mehtagadta a szolgálatot.

Vanderbilt nem felelt. Egész erejéből dörzsölte a merev kis alakot, mit újból Mária térdeire fektetett.

Feszült, kísérteties csend borult a megrémült társaságra. Csak a messzibbről érkezőknek félhangon ejtett kérdései zavarták azt meg olykor.

Most egyszerre, mintegy parancsszóra szétvált az erdő felőli oldalon a tömeg. Egy lihegő, tántorgó álarcz nélküli rózsaszín dominónak adott helyet, kinek szintelen ajkai érthetetlen kérdéseket dadogtak, melyekre senki sem mert válaszolni.

Néhány fiatalabb nő könyörületből elébe vetette magát.

- A kis lánynak baja történt Liza, a vízbe esett, de...

Liza nem hallgatott tovább. Indulatosan eltolva magától az útját állókat, a csoport felé rohant, mely a gyermek körül sűrűlődni kezdett. Ekkor tekintete Mária rémülettől eltorzult vonásaira és a karjaiban fekvő merev kis testre esett...

A fiatal asszony egy szó, egy sóhajtás nélkül, ájultan rogyott össze Mária lábainál, gyermekének holtteste mellett.

XXXVI.

Harmadnapra Etelliget szőkefürtös kis angyala kiterítve feküdt a koszorúk egész óriási halmaza között. A társaságnak azonban, mely egy emberig el akart jönni a temetésre, értésére adatott, hogy az egész csendben fog végbemenni, sőt Etelligeten nem is fogadnak senkit.

A tábornok veszélyesen megbetegedett. Az ugrás a jéghideg vízbe, az iszonyú rázkódtatással együtt, végzetessé vált az öreg úrra nézve. Tüdőgyulladásba esett, még pedig oly hevesbe, hogy mindjárt elejétől fogva élet-halál között lebegett.

Mária, ki bámulatos lelki erőt tanúsított és el nem mozdult nagybátyja ágya mellől, szinte irigyelte az önkívületben vergődő beteget. Milyen szívesen foglalta volna el helyét! Milyen szívesen cserélte volna fel a maró keservet, mely kis kedvencének elveszte miatt szívét tépte s a kétségbeesést, mely különben is ólomsúlylyal nehezült rá ezzel a boldog öntudatlansággal, melyből tán nem is lesz többé ébredés.

Mert Vanderbilt első perctől fogva sötét bátortalansággal rázta fejét. A kór olyan rohamosan lépett fel, hogy az egybehítt orvosok alig tudtak hozzá férni. S a bajt még aggasztóbbá tette az a körülmény, hogy a milyen mérvben növekedett a láz, olyan mérvben fogyott a beteg ereje.

A táviratilag értesített Elza báróné fél nap mulva megérkezett s most ő váltotta fel pár órára Máriát, ki helyét a tábornok mellett egy perczre sem merte volna Filoménának átengedni. Pedig ez alkalommal Fili grófné előítéletei által elferdített természetének egész emberi oldala kitűnt. Fáradhatlan kitartást, éberséget és önmegtagadást tanúsított a megpróbáltatás e nehéz napjaiban, teljesen megfeledkezve szokott követeléseiről és szenvedéseiről.

Még Althausennével szemben is oly tapintatosan viselte magát, hogy az öreg dáma nem talált alkalmat megrögzött ellenszenvének kimutatására. Legfeljebb udvariasan ignorálta Fili grófnét, mit az rá sem ért tudomásul venni.

Neki Liza ápolása jutott osztályrészül, ki több gondot adott magánál a tábornoknál is. A kastély másik szárnyába kellett átszállítani a fiatal asszonyt, hogy hiszterikus sikoltásai ne háborgassák a beteget. Alig ocsudott fel első mély ájulásából, midőn féktelen kétségbeesés vett rajta erőt. Az utolsó napok izgalmai s a végső, szörnyű csapás által túlcsigázott idegzete, mit nem tartott féken iskolázott akaraterő, az örülethez hasonló állapotba döntötték. Éles sikoltás közben verte mellét, tépte haját, szüntelenül önmagát okozva a történekekért és férje és gyermeke nevét kiáltozva.

Filoména szíve megesett sógornőjén. Kínjainak láttára mindent megbocsájtott neki, mit fivére ellen vétett s midőn észrevette, hogy Liza őt tűri meg legjobban maga mellett, el nem mozdult többé mellőle. Állapota végre oly aggasztóvá vált, hogy Vanderbiltért futottak.

Félix legszivesebben azt mondta volna, nem megy be a grófnéhez. Amélie kisasszonyt kihallgatva, meggyőződött arról, hogy csakis Liza könnyelműsége okozta az egész szerencsétlenséget és ezen felfedezés természetesen még jobban felbőszítette Liza ellen.

Mindazáltal kötelességből mégis bement párszor hozzá s csillapító cseppek segélyével néhány órai nyugalmat szerzett neki. Csak hogy e rövid szünetek után még erősebben tört ki rajta a kétségbeesés és az eltorzult szép arc, a vonagló, félig öltözetlen alak láttára Vanderbilt felháborodását lassanként a megvető sajnálkozás egy neme váltotta fel.

- Nem akarok szenvedni, adjon mérget, mérget! - sikoltozott Liza, szemeire szorítva két kezét, mintha egy iszonyú látványtól akarna megszabadulni.

Vanderbilt három kanál chlorál-hydrátot töltött egy pohárba és az álomitalt nagynehezen megitatva Lizával, egy zsölyébe ült, az orvos nyugalomával nézve vergődését, melyről tudta, hogy pár percz múlva mély álom fogja felváltani.

S minél tovább nézte Lizát, annál határozottabban kezdte magától kérdezni, az ilyen elemetáris, belső támasz nélkül való természetek tulajdonképen felelősek-e tetteikért? Vanderbilt sokkal mélyebben hatolt már be az emberi szervezet titkaiba, mintsem hogy még illuziókat táplálhatott volna azon nagyon is feltételezett valamit illetőleg, mit «szabad akarat»-nak szoktak nevezni, s ezen felfogása elnézővé tette azon esetekben, midőn az ösztön erősebbnek bizonyult az akaratnál. Elnézővé tette pedig főképen olyanokkal szemben, kik, mint Liza, ösztönszerűen cselekszik a rosszat, mint akár a kígyó vagy a hiéna, hogy azt aztán szerencsétlen, komplikált emberi szervezetüknél fogva, megbánni legyenek kénytelenek.

Midőn Félix Liza szobáját egy idő múlva elhagyta, a folyosón Szelényivel találkozott, ki épen most érkezett vissza Pestről. A miniszter a lefolyt két nap alatt csak sebtiben végezte hivatalos dolgait, hogy minél hamarább siethessen vissza sújtott családjához.

- Hogy van? - kérdé mohón, Vanderbilt karját megragadva.

Vanderbilt tökéletesen értette, ez az izgatott kérdés kire vonatkozik, de nem vette tudomásul. Bátortalanul vállat vont.

- Ha a láz nem enged, semmiről nem állhatok jól.

- Nem Károly bácsit értem, már benn voltam nála s fájdalom! magam győződtem meg róla, hogy nagyon rosszul van. De úgy hallom, hogy Liza...

- Oh a grófnénak semmi baja - felelé Vanderbilt könnyedén. - Egy kissé nagyon is szívére veszi azt, hogy akkor este a szegény kicsinek lételéről is megfeledkezett s igazság szerint ő oka mindennek...

Szelényi fel nem vette a maró gúnyt, mely e szavakban rejlett.

- Ezt ki kellene verni fejéből - mondá aggályosan.

- Miért? Ha egyszer úgy van és nem másképp?

- Még beleőrül. Most is borzongok vérfagyasztó sikolyaitól, melyek ma reggel egész a miniszteriumba üldöztek. Nem bírtam tőlük szabadulni.

- Se baj! A ki sikoltani tud, az él. Mi orvosok sokkal aggasztóbbaknak találjuk a néma tüneteket. Mária tekintete nem tetszik nekem. Sokkal félelmetesebb az Liza sikolyainál.

- Csakugyan? Szegény Miczi! Hogy szerette a gyermeket és nagybátyját! Annál jobban bámulom a nyugalmat és lelkierőt, mit kifejtteni képes. Ő, kit mindig oly szenvedélyesnek ismertem.

- Ez éppen a természetellenes. Sokat adnék érte ha idegrohama volna, vagy legalább sírni tudna. Ez a merev, köny nélküli fájdalom kimondhatlanul aggaszt.

Még mindig a folyosón álltak és Szelényi szórakozottan, nyilván hallgatódzva tekintett Liza ajtajára.

- Ne aggódjál - felelt végre. - Miczi szörnyen eszes, hamar belenyugszik a megmásiíthatatlanba. De mi az? Egyszerre oly kísérteties csend lett odabenn. Csak nem... csak nem... tett magában kárt? - folytatá akadozva és a rémület oly félreismerhetlen kifejezésével tekintett Félixre, hogy ennek arczát a harag pírja futotta el. Szelényi még leplezni sem igyekezett többé, mikép ez iszonyú szerencsétlenség közepett senki fölött sem aggódik jobban, mint épen a fölött, a ki azt előidézte.

Vanderbilt egy megvető mozdulattal fordított hátat unokatestvérének és tovább ment.

- Kárt, magában? - felelé dühét leküzdvé, gúnyosan. - Az a szép asszony ott benn, csak másokban szokott kárt tenni. Egy haja szála sem fog meggörbülni. De már annyit lármázott, hogy elaltattam.

Szelényi megkönnyebbülten sóhajtott fel. Szenvedélye oly teljesen elfoglalta, az a félelem, hogy Liza örökre elveszhetne számára, oly határtalan agálylyal töltötte el, mikép ujra nem vette figyelembe a megvető modort, melylyel Félix a fiatal asszonyról nyilatkozott. Födolog volt, állapotára nézve megnyugvást szerezni, a többivel nem törődött.

Ugyane folyosóra nyílt az elfüggönyözött, feketével bevont terem, hol égkék koporsójában, gyöngyvirág- és ibolya-ágyon feküdt a gyermek. A két férfi megilletődve állt meg az ajtóban, a csöndes, aranyfürtös kis alakot nézve, midőn egyszerre halk, görcsös zokogás ütötte meg füleiket. Majd a homályhoz lassanként hozzászokó szemeik egy fekete nőalakot pillantottak meg, mely a koporsó fejénél térdelt.

Vanderbilt összerezzen, Mária volt.

- Menjünk, ne háborgassuk. Istennek hála, végre sír - susogá, Szelényi karját megragadva.

Az azonban rá nem hallgatva, lábujjhegyen lépett be és lehajolva, átkarolta nejét.

- Miczi - suttogá gyöngéden.

Mária összeborzadva felijedt, majd szorosan férjéhez simulva, reá emelte könnyázott arczát. De ugyane perczen ez a szép, szenvedő arcz meglepő átváltozáson ment keresztül. Valami bántó gondolat, vagy emlék szállhatta meg a fiatal asszonyt, mert visszarettenve, Szelényit az ellenszenv, csaknem az irtózat kifejezésével sötét szemeiben, hevesen eltolta magától és szaladva hagyta el a termet.

- Mi volt ez? Mi lelte? Csakugyan megháborodott volna? - kérde Szelényi Vanderbilthez fordulva.

De Félix már nem volt ott. Azok után, miket csak néhány perczczel előbb hallott, képtelen volt Máriát Szelényi karjaiban látni. A mint az átkarolta nejét, sarkon fordult és gyorsan sietett a tábornok betegszobája felé.

Ugyanaznap este újabb tanácskozásra gyűltek össze az orvosok és ezen éjjel Vanderbilten kívül a tudomány még két nagy tekintélye virrasztott a betegnél. De ezt semmi sem menthette meg. Még két nap és két éjjel küzdött a kimerült test a hatalmas kór ellen. A harmadik nap hajnalán megtört a nemes szív, mely oly melegen tudott szeretni; elszállt a bátor, büszke, minden jóért s nagyért lelkesülő szellem; megszűnt élni a magyar felvilágosodott főrangúság ama régi, tipikus alakjainak egyike, kik szabadelvű, tág nézeteikkel, eszményi, minden áldozatra kész lelkesedésükkel, segítették megalapítani az új Magyarországot.

XXXVII.

Jelenffy Ákos nem volt nagyszabású államférfi. Legtávolabbról sem valósítá meg azon reményeket, melyeket hozzá és kormányához fűztek, azon kormányhoz, melyben Szelényi István, «a providentiális ember», oly nagy szerepet játszott. Kevés kivétellel még el nem tagadható vívmányai sem hordták magukon az életképesség jellegét s nem menván át a nemzet lényegébe, a haladásban, melyet jeleztek, annak csak elenyészőleg csekély része lehetett. Új intézményei, reformjai csupán a viszonyok felszínét érintették, csupán pillanatnyi hatásra czéloztak s a közvélemény, mely eleinte megtapsolta azokat, már most csalódottan kérdezte - az eredményt. A kormány prestigét némileg megingatták a helylyel-közzel hivatalnokainak megválasztásában elárult túlságosan felvilágosodott nézetei is. Nézetek, melyekre egy kissé éles szavú ellenzéki szónok csak nemrég czitálta Beaumarchais Figarójának amaz emlékeztető szavait: «Számvevő kellett és megtették azzá - a tánczmestert.» - Majd hozzátéve, hogy, bár tagadhatatlan, mikép a kormány csupa derék, tisztakezű emberből áll, mégis tudni szeretné, milyen mentális rezervával él azon visszaélésekkel szemben, melyek az ő nevében követtetnek el s melyeket csak úgy igazolhat, mint az egykori cigány, ki az uraság juhát ellopván és leölvén, azt felelte bíráinak: Kérem alássan, nem én öltem le azt a juhot - hanem a fejszém.

A két egyéniség, a ki ellen ez alkalommal felszólaltak, Szelényi hatáskörébe tartozott, ki szokott gúnyoros könnyedségével verte vissza a támadásokat. De Jelenffy azért mégis megjegyzést tett túlságba vitt elnézésére, mire Szelényi azonnal lemondással fenyegetett, mit persze el nem fogadtak. Szelényivel megférni különben is napról-napra nehezebb lett. Napról-napra jobban éreztette kollégáival, hogy ő az, ki a kormánynak megadja tulajdonképeni jelentőségét, s ennél fogva őt illetné meg az első hely. Ez minél igazabb, annál sértőbb volt és Jelenffy, ki a középszerűség egész makacsságával ragaszkodott azon hatalomhoz, melyre nem termett, legszívesebben lerázta volna nyakáról, ha attól nem tart, hogy bukása a saját bukását vonná maga után.

Minden hiánya mellett a Jelenffy-kabinet egy nagy és komoly érdemmel azonban még is bírt. A külpolitikában, melynek sokat áldozott, legalább tisztességes állást vívott ki magának. Éveken keresztül sakokban tartotta azt a nagyhatalmat, melynek ravaszságai annyi dolgot adnak az európai diplomáciának. Sakokban tartotta pedig leginkább azon szolidaritás által, melybe a keleten elnyomott keresztény népekkel lépett.

Ezzel az eljárással nem csak növelte a monarchia tekintélyét, a mennyiben az erősebbnek ellenében felfogott az elnyomottakon, de magát is a lovagiasság sugárkörével vette körül. Pedig semmi eszményi indok nem vezette. Eljárásának érdeme tisztán abban rejlett, hogy felismerte missziókat a legégetőbb európai kérdések egyikében és a helyzetet bátran tudta előnyünkre és becsületünkre kizsákmányolni.

A mit Szelényi mondott, midőn Vanderbiltnak kijelentette, hogy hazájának sorsa szívében fekszik, ha csak mint saját dicsőségének piedesztálja is, az nem csak ő reá, de Jelenffyre is illett. Pitt vagy Palmerston sem öröködhettek egykor féltékenyebben Anglia becsülete, mint a Jelenffy-kabinet Magyarország és a monarchia tekintélye fölött. Öröködt fölötté még a béke kockáztatásával is, azon szempontból kiindulva: hogy a legpusztítóbb háború többet ér az állam hitelét megrontó megaláztatásnál.

- A kormány ez egyszer remekelt, s a legjobb az, hogy még sem lesz háborúnk - jegyzé meg Derecskey főispán a szabadelvű pártkörben, Tarday Vinczéhez lépve.

A kormányelnök határozott, kiméletlen fellépésével ismét valóságos diadalt aratott a külpolitikában s a mellett olyan ügyesen járt el, hogy egy hajunk szálát meg nem görbíthették.

- Hála az égnek! mert ugyancsak rettegtem arra a gondolatra, hogy kenyértörésre kerülhetne a dolog - felelé Tarday, fejét rázva. - Még csak háború kellene nekünk, holott a belvizek és rossz termések úgys tönkretesznek. Azt se tudom, hogy számolok be az idén választóimnak. Mit mondjak nekik? A kerületem egyik felének nem volt termése, a másik fele pedig víz alatt áll.

- Szavazzunk meg nekik pár száz csolnakot - szólt át vigyorogva a whistasztaltól Náthánffy.

- Vigyen az ördög rossz élceiddel - motyogott Tarday elfordulva és a kormányelnök elébe menve, ki most érkezett Szelényivel és a külügyérrel.

Belépésök valóságos ovációra adott alkalmat. A képviselők felugráltak whistasztalaiktól és ott hagyták a billiárdot, hogy megéljenezzék őket és kezet szorítsanak velők. A kabinetnek a nemzeti büszkeségnek hizelgő legújabb sikere oly általános lelkesedést szült, hogy e napon a Házban még az ellenzék is tartózkodott minden kritikától.

A kormányelnök szívélyes, megnyerő modorában köszönte meg pártja bizalmának és ragaszkodásának eme közvetlen nyilvánulását, azután whistjéhez ült, míg Szelényi a külügyért karonfogva, azzal a sötét komorsággal arcán vonult vele félre, mely az etelligeti szerencsétlenség óta e szép arcz megszokott kifejezésévé vált. A kormány jobbra fordult helyzete éppen nem bírta kedélyét megaranyozni, oly kevéssé, a mint hogy az elmúlt hetek izgalmas küzdelmei felszabadíthatták lelkét a nyomástól, mely reá nehezült.

S ez egyszer nem támogatta a hű társ, ki éveken keresztül minden küzdelmet megosztott vele. Mária teljesen megváltozott irányában.

A csapások, melyek a fiatal asszonyt érték, olyan szédítő gyorsasággal követték egymást, hogy fájdalmának első kitörése után csak lassanként jutott veszteségeinek teljes öntudatára. S a mint ez az ilyen szenvedélyes természeteknél oly gyakori, kétségbeesése megzavarta józan ítélőképességét. Elhomályosodó szemei kicsinek látták a nagyot és nagynak a kicsit. Oly elfogultakká váltak, hogy tán kevesebb könnyet hullattak azon hűséges szív elveszte fölött, melynek birtokában Mária soha sem nélkülözte az atyai szeretet melegét, mint azon árulás fölött, melyről pedig nem is tudta, nem csupán egy muló szeszélynek szüleménye-e.

Talán ha oktan, túlzott keservének nem enged oly feltétlenül, ha szerelmének kizárólagosságában nem itéli el oly gyorsan férjét, ha sértett büszkesége nem teszi oly megközelíthetlenné, sok nem történik, mi később megtörtént. De Szelényi látva, hogy az a jelenet mely

akkor a kis Elzi koporsója mellett oly határtalanul megdöbbenette, ismétlődik, valahányszor gyöngéden közeledik feleségéhez és vigasztalni akarja - végre sértődve visszavonult.

Mindazáltal Mária a nyári hőség dacára hallani sem akart arról, hogy férjét Budapesten magára hagyja. Az irtózat egy neme szállta meg arra a gondolatra, hogy csak egy időre is elveszthetné szem elől. S ez a balsejtelemhez hasonló érzés olykor oly erőssé vált, hogy nyakra-főre felöltözködött és a legostobább ürügyek alatt felkereste a miniszteriumban, csakhogy meggyőződjék arról, itt van-e még, el nem vesztette, el nem rabolta-e tőle senki.

Ha Szelényit szenvedélye oly teljesen el nem vakítja, okvetlenül észre kellett vennie a megindító ellentétet neje magatartása és tettei között. Hideg szó és hideg tekintet és a mellett meleg, csaknem túlzott gondoskodás jólétéért, ezer jele annak, hogy minden gondolata ő körülötte forog, minden érzése neki van szentelve.

De Szelényi semmit sem vett észre. Változatlan udvariassággal bánt Máriával, de semmi kísérletet nem tett többé arra, hogy az előbbi boldog, bizalmas viszonyt helyreállítsa közöttük. Rendkívüli elfoglaltsága közepett különben nem érezte annak hiányát. És aztán, mi hasznát is vette volna? Arról, a mi leginkább szívében feküdt, úgy sem beszélhetett nevével - és így jól volt minden, a mint volt.

Ősz felé Szelényi végre arra is gondolhatott, hogy egy időre elhagyja Budapestet. Megbeszélte Máriával hogy vagy egy hétre dákovári vadászkastélyukba mennek, aztán valami tengeri fürdőbe utaznak.

- Azaz elfeledtem, előbb Künkösdre is megyünk egy-két napra - jegyzé meg Szelényi oda-vetőleg.

Mária elhalványult. Ettől rettegett ő már hetek óta. Liza vigasztalhatlan keserve és a drámai modor, melylyel annak kifejezést adott, annyira meghatották Filoménát, hogy fivére temetése után magával vitte őt künkösdi birtokukra.

Liza ott egészen elvonultan, csakis gyászának élt és bigott környezetének nagy épülésére, órákat töltött térden a kastély kápolnájában. Fili grófné a szó legteljesebb értelmében ékes-szólóvá tudott válni Liza ezen «legújabb incarnatio»-ja fölött, a hogy Szelényi új szerepét ezelőtt elkeresztelte volna. Most látható megilletődéssel olvasta el Filoména leveleit, melyeket Mária, ha ugyan jelenlétében vette azokat, minden megjegyzés nélkül oda szokott neki adni.

Filoména az utóbbi időben gyakran hitta meg őket, s bár Szelényi e meghívásra egyszer sem tett semmi megjegyzést, Mária előre látta, mi fog következni. S mégis most, hogy férje oly nyugodt természetességgel tudatta vele szándékát, egyszerre felforrt benne az oly soká féken tartott felháborodás.

- Künkösdre? Minek? Nem szoktunk oda járni - - felelé a felindulástól fátyolozottá váló hangon.

- Még kérdezed? Jobb rokonnak tartottalak volna Miczi. Hetek óta hínak és igazi szívtelenség, hogy Lizát bánatában, kétségbeesésében így elhanyagoljuk.

Mária még uralkodott magán, még képes volt metsző iróniával, de nyugodtan kérdezni:

- Hát te csakugyan azt hiszed, hogy Liza kétségbe van esve s hogy mindez nem komédia?

Szelényi átható tekintettel nézett feleségére, azután erőltetett mosolylyal vállat vont.

- Ki tudná azt megmondani? Ki tudná azt általában kifürkészni, hol végződik nálatok az igazság és hol kezdődik a komédia?

- Nálunk? Leköteleznél, ha Lizát nem emlegetnéd velem egyszerre. Nagyon különböző kategóriába valók vagyunk.

- Te pedig leköteleznél, ha nagybátyád özvegyéről nem nyilatkoznál ilyen sajátságos hangon.

Mária halványságát már most égő pir váltta fel. Eddig rettegésében hogy féltékenységet elárulhatná, ritkán beszélt Lizáról s egyszer sem említette azt a végzetes szerepet, mit szép rokona az etelligeti tragédiában játszott. Ezen rendreutasításra azonban teljesen megfeledezett az óvatosságról és a legügyetlenebb dolgot tette, mit feleség hasonló esetben tehet - egyenesen megtámadta vetélytársát.

- Jaj, hogy nagybátyám özvegye! - kiáltá villogó szemekkel, a kitörő keserűségtől csaknem eltorzult arcczal. - Ha ő nem volna, Károly bácsi még élne! Ha ő nem volna, én - - - - Tán nem is tudod, hogy ő ölte meg férjét és gyermekét? - kérdé felállva, kihívó daczczal.

Szelényi határozott ellenszenvvel nézett rajta végig. Utálta a családi jeleneteket s egy haragos asszony szerint a szörnyek osztályába tartozott. Ez a titán maga is sokkal gyengébb legény volt, mintsem hogy elnézéssel viseltetett volna a női gyengeséggel szemben.

- Semmit sem tudok, felelé szárazon, - csak azt, hogy Liza elég meggondolatlan volt a bonnenak néhány rendeletet adni, mely a gyermektől eltávolította. Ez azonban - folytatá könnyed gúnnyal zsölyéjében hátradőlve - a legszigorúbb bíróság előtt sem menne gyilkosság, de még emberölés számba sem.

- Liza nem volt meggondolatlan. Inkább nagyon is hű maradt magához, mikor gyermekéről megfeledezett. Ép oly rosz anya volt, mint feleség. Megvetem! - végzé Mária újból kitörve - és ha szerit tehetem, minél kevesebbet fogok vele találkozni.

- Ez kedvesem nem igen lesz kivihető, mivel legközelebbi rokonod s gyávaság volna tőlünk őt most, midőn Károly támaszától meg van fosztva, elhanyagolni. Azután nincs is okunk az ilyen eljárásra. A fölött hogy milyen anya volt, nem ítélek, erre nézve fájdalom! nem vagyok kompetens. De hogy nem korrekt feleség lett volna, azt határozottan tagadom. Sőt annyival magasabban áll mindnyájatok fölött, hogy hódító szépségével, egy öreg férj oldala mellett, becsületes tudott maradni.

Szelényi hidegen, a nyugodt felsőbbbség hangján beszélt s a mi legjobban fájt Máriának, az a kiméletlenség volt, melylyel szíve mély sebére, gyermektelenségükre czélt. Reszketni kezdett, mint a nyárfalevél, míg nagy, sötét szemei megnedvedtek.

- Ismételd ezt még egyszer! - mondá fuldokolva, olyan sajátságos, halk, elnyomott hangon, hogy a férfi minden aplombja mellett összerezzen. Kellemetlen világosság kezdett benne derengeni. Lehetséges volna, hogy Mária féltékeny s hogy ő ezt hónapokon keresztül észre nem vette. Mindazáltal konokul a szeme közé nézett.

- Vedd úgy, mintha ismételttem volna - mondá határozottan.

Mária a kis antik szekrényhez rohant, melyben meghittebb levelezéseit tartogatni szokta. Nem fontolta meg, tán önkivülethez hasonló állapotában nem is tudta, mit tesz, midőn az összegyűrt sárga levelet, a megvetés egy leirhatatlan mozdulatával odadobta férjének.

- Ha becsületes asszonyok ilyen leveleket irnak, akkor Liza is becsületes asszony! - kiáltá s nem bírván többé könnyein uralkodni, zokogva vetette magát egy kerevetre.

Ki hinné! Szelényi első érzése nem az ijedelem, sem a megszágyenyülés, hanem a harag volt. Hogy jutott Mária ehhez a levélhez? Milyen jognál fogva leste meg titkait és olvasott el olyan leveleket, melyek nem ő neki voltak czímezve? Ha megtette, úgy viselje büntetését, ő lesz az utolsó ki azt megkönnyíti.

- Ha becsületes asszonyok leveleket lopnak, úgy te is becsületes asszony vagy - viszonzá a legnagyobb hidegvérrel, kalapja után nyulva.

Mária már is érezte, hogy tovább ment, mint kellett volna. Férje megvető nyugalma mélyen megsebezte. Felugrott.

- Nem loptam e levelet - mondá nyugodtabban. - Árokházán vesztetted el és az a ki megtalálta, kezeimhez juttatá.

Most már Szelényin volt a sor, hogy színt váltson. Csakis egy személy volt akkor Árokházán, ki nekik ezt a szolgálatot megtehetette, ez esetben pedig Liza jó hírneve komoly veszélyben forgott.

- Blanche? - kérdé kétkedően, majdnem alázatosan.

- Nem szoktam árulkodni - felelé Mária elfordulva.

Szelényi türelmetlenül ajkába harapott, de azért mérsékelte magát.

- A nők elfojthatatlan levélíró szenvedélye nagy szerepet játszik házaseletünkben - mondá végre könnyedén. - Nem tudom melyik apa volt az, ki fiának végrendeletében lelkére kötötte, hogy még czipészének se írjon levelet, mert az vérpadra viheti. Emlékszel, mátkaságunk alatt is csak egyszer vesztünk össze, akkor is egy levél miatt? - - -

Az utolsó pár szót már nagyon lassan tagolta, s Mária rögtön megértette, hogy férje vissza akarja neki adni a kölcsönt. Ez mindennél jobban bántotta. Elfordult, míg Szelényi szavainak hatását látva közelebb lépett és kezét karjára tette.

- Legyen eszed Miczi - mondá most halkan, kérlelő hangon - Liza itt is csak meggondolatlan volt, egyéb semmi. Esküszöm, mindenre mi szent előttünk, esküszöm, hogy semmi sem történt köztünk, hogy oly tisztán hagyta el a pavillont, a mily tisztán oda belépett.

Mária egy hirtelen mozdulattal kiragadta karját férje kezéből és visszalépett.

- Hát csakugyan ott volt? - kérdé merőn arczába nézve, míg Szelényi későn vette észre, hogy ügyetlenséget követett el. Elfelejtette, hogy a levélben kitűzött időpontban történt a szerencsétlenség s hogy Máriának ennél fogva azt kellett hinnie, hogy az megakadályozta a légyottot. Zavarában még egyszer eldadogta:

- Esküszöm - - - -

- Ne folytasd, nem vagyok kíváncsi - - - felelé Mária teljes erejéből összeszedve magát és az ajtóhoz közeledve, honnan visszafordult.

- Még egyet. Én nem megyek Künkösdre. Ha neked tetszik - mehetsz! - és könnyeit nem bírván többé visszafojtani, sietősen elhagyta a szobát.

XXXVIII.

Két szerelmes között rendesen az lesz a vesztes - a ki jobban szeret. Hát még ha az egyik szeret, a másik megszűnt szeretni! Itt józan megfontolás, a hidegség egyensúlya; ott merő vakság, szenvedélyeskedés, ügyetlenség.

De Máriában még sem halt ki annyira a józan ész, hogy egyszer magára hagyatva, be ne ismerte volna, mikép a lefolyt jelenet alatt egyebet sem tett oktalanságoknál. Megsértette férjét, magát megutáltatta vele, Lizának pedig semmit sem ártott. S mégis, oh féltékeny

szerilem örök félszége! - oktalanságait azzal koronázta meg, hogy férjét egyedül hagyta Künkösdre menni.

Midőn, mint egy kihívást, oda dobta neki az engedélyt: hogy elmehet nélküle, nem képzelte, hogy szavánál fogja fogni. De Szelényi, ha nem is vitte volna örült, már szinte legyőzhetlen vágya, merő daczból is elment volna. S a fiatal asszony engedte menni. Most már tisztában volt azzal, hogy újból hibáz; ezerszer megbánta, a mit tett - és nem szólt - engedte menni.

Szelényi Zátonyiékkel szemben azonnal készen volt a kifogással. Mária egy idő óta, tán a nyári hőség következtében, kissé rosszul érzi magát s házi orvosuk megtiltotta, hogy sok utazgatással kifárasztja magát, mielőtt a tengeri fürdőben meg nem erősödött. De a mi késik, nem mulik, visszatértük után okvetlenül eljön Künkösdre.

Gróf Zátonyi feltűnő szertartásossággal fogadta a minisztert, sőt még ünnepélylyel is kötötte össze e fogadtatást, a családi gyász miatt természetesen házon kívül. Küldöttség várta a megye székvárosában az indóháznál s a helyett, hogy gróf Zátonyi vendégét mindjárt Künkösdre vitte volna, a város legdíszesebb vendéglőjébe hajtottak, számtalan fényes fogat által követve, melyeket a megye előkelősége töltött be.

A Zátonyi és közte létező pártkülönbséget tekintve, Szelényi erre legkevésbé sem volt elkészülve; sem a százterítékű bankettre, mely a fogadtatást követte, sem pedig a három órai politizálásra, mely éjfélig tartotta együtt a társaságot.

S milyen politizálás volt ez! Egészen Zátonyi szellemében, ki e vidéknek, fájdalom! kényura nem lehetvén többé, annak csakis védura maradt és kegyes leereszkedésének egész lekötölező vonzerejét arra használta fel, hogy üdvös nézeteinek minél több hívet szerezzen. Ez annál jobban sikerült neki, miután a megye tisztikara, s a vidék birtokosai úgyis afféle Dalai Lámát láttak a gazdag künkösdi grófban, ki ha orrát megfujta, mindenki áhítattal hallgatott.

Hogy ily körülmények között a feudalizmus romjainak ezen türelmes öre mit sem veszthetett elavult nézeteinek fanatizmusából, az magától értetődik. Szelényi egyszer nevetve jegyezte meg, hogy Zátonyival beszélve, úgy érzi magát, mintha Pompeji és Herkulanumban sétálgatna. Bizonyos, hogy gróf Zátonyi minden szava a kiásott régiség autentikus bélyegét viselte és ha testi születése e századba esett is, észjárásának születésnapját a tizenötödik századba kellett volna visszatenni.

Kedvencz vesszőparipája volt a hűbéri rendszer megszüntetésének kártékonysága. Ezen tárgy fölött épp olyan ékesszólóvá tudott válni, mint ha a sajtószabadságról volt szó. Szerinte mindkettővel, mintha kést adtak volna annak a gyámoltalan gyermeknek a kezébe, mit népnek neveznek. Csoda-e, ha megvágja vele magát is, felebbvalóit is és hogy utoljára fel fogja vele metszeni a társadalom ereit?

Ezen szép és találó hasonlat most azon alkalomból jutott eszébe, hogy a külföldi munkászavargásokról volt szó. Mindnyájan szörnyen felmelegedtek ezen tárgy fölött.

- Mert utoljára mit akarnak? - mondá Zárkövy Gergely nagybirtokos és a megye gazdasági egyletének elnöke, köszvényes lábát simogatva. - Mi közünk a néphez? Nem jobbágyaink többé. Nem szabad róluk gondoskodnunk. Már most tessék nekik megélni, tessék meg is gazdagodni, senki sem akadályozza őket ebben. De aztán a munkaadó, a tőkepénzes is szabad ember s ha nem akarja a munkát jobban megfizetni, az megint az ő dolga és valóságos számár, ha egy pár tuczat strikoló éhenhaló láttára megszeppen és engedményekre ragadtatja magát.

Gróf Zátonyi gondterhes arczczal bólintott fejével.

- Úgy van. A milyen békés természetű ember vagyok, ez esetben szigorú, sőt kérlelhetlen rendszabályokat alkalmaznék. Csak úgy fognak észre térni e szerencsétlenek.

Zárkövy Gergely hirtelen elsavanyodó arczczal - lába ma már megint barométerum szerepet vállalt - vállat vont.

- Dehogyan fognak. Már nem is remélem többé. Az a baj, hogy olvasni tudnak.

- Bizony az a baj - sóhajtott gróf Zátonyi. - Mert hát vannak olyan lelkiismeretlen írók, mint Luzzi, Laveleye, Marx, kik a népet úgynevezett «jogairól» világosítják fel. Mintha rendezett, észszerű társadalmi viszonyok mellett a népnek más joga lehetne - mint az engedelmesség.

Zárkövy Gergely igazság szerint legtávolabbról sem sejtette, kik tulajdonképpen azok a Luzzi, Laveleye vagy Marx, miután azonban Zátonyi szavai után ítélve, nyilván írók lehetnek, nem bírta visszafojtani határtalan megvetését.

- Tollforgató gszindli! - felelé nyomatékkal. - Csak volnék Magyarország kormányelnöke, majd megmutatnám, mit csinálnék nem csak a téntanyaló, de a kalimpáló és pingáló ingyenélőkkel is, kik manapság mindenüvé betolakodnak. A szellem arisztokratáinak nevezik magukat, azután a legelső alkalommal ellenünk fraternizálnak a csöcselékkel... Gszindli! - ismétlé még hangosabban, a nélkül azonban, hogy Künkösd grófja ez egyszer helyeslésével támogatta volna. Gróf Zátonyi sokkal finomabb nevelésű gavallér volt, mintsem hogy kedvetlenül nyilatkozott volna az irodalom és művészet munkásairól. Sőt, bár a legjobb akarattal sem lehetett ráfogni, hogy társaságukat keresi vagy munkásságukat támogatja, lekötözése nem ismert határt, ha esetleg találkozott velök. Mert így kívánja azt a nagyúri chic!

Szelényi nagyon csendes volt. Alig tett néhány megjegyzést és csaknem közbeszólás nélkül hagyta őket beszélni. Már azért sem vitatkozott, mert mindnyájukat, Zátonyival együtt, a pokol legfenekére kívánta. Hát annak jött ő ide? Annak veszett össze Máriával? Mintha minden összeesküdött volna arra, hogy utoljára valami jóvátehetetlen bolondságot kövessen el Liza viszontlátásáért. Mindazáltal volt benne annyi lelki erő, hogy leküzdje felindulását s végre azzal igyekezett szórakozni, hogy elmulatott a tovább is hasonló szellemben folytatott társalgáson. Midőn azonban egymást érték a Zárkövy Gergely nyilatkozatait még tán felülmúló megjegyzések, lassanként elkomolyodott. Ez már nem volt egyeseknek figyelmet nem érdemlő fecsegése, de komoly reakció jele, visszaesés ama középkori eszmékbe, melyekből alig hogy kiláboltunk. S nem kell-e majd egyszer ezzel a reakcióval számolnia?

Gróf Zátonyi, Szelényi elkomolyodását látva, elégtlenül dörzsölte kezeit. Nem céltalanul hitta össze adlításait unokaöccse fogadtatására, kinek nézetei mindig titkos gyanujának tárgyát képezték. Lehetetlennek tartotta, mikép egy Szelényi büszkeségével és eszével bíró ember, kinek ereiben néhány száz éves vér foly, ne csupán választott szerepképen adja a szabadelvűt manapság, a midőn reakzionáriusnak lenni természetszerű hivatása minden létjogával törődő nemes embernek. Hallgatását helyeslésnek vette, mit, szerepét tekintve, hangosan kifejezni természetesen vonakodott. De sokat remélt attól, hogy egy olyan tekintélyes, előkelő megye főbb embereinek véleménye némileg hozzájárulhat ahhoz, hogy egykor, ha érdekei megengedik, bátran tépje le arczáról a liberális álcát.

Mielőtt lefeküdtek, Szelényi összeszidta Zátonyit e sok hühé miatt. De a gróf, ki elérte célját, nagy megadással tűrte a szidást.

- Az egész pár órai mulasztás. Holnap reggel Künkösdre indulunk - felelé mosolyogva.

Úgy is történt, de hát nem volt benne köszönet. Csupán Filoména fogadta őket s midőn Szelényi Liza után kérdezősködött, azt a választ nyerte, hogy még fel nem kelt. Újból fékeznie kellett türelmetlenségét s Zátonyival az istállók és a gazdaság megtekintésére indulnia.

Ebédre is csak a főispánt, Zárkövy Gergelyt és a házi káplánt látta megjelenni, Liza nem mutatkozott. Erre aztán elhatározta, hogy délután vagy kierőszakolja, hogy Lizát lássa, vagy elutazik. Nem állhatta meg, újra kérdezősködött utána Filoménánál. Fili grófné felsóhajtott.

- Liza valóságos példánykép mindnyájunk számára - felelé szemfogatva. - Soha ilyen átváltozást ilyen tökéletes megtérést! Ez a mondaine asszony, egyedül csak gyászának él. Semmi áron sem jelent volna meg e néhány ember előtt, sőt abban sem vagyok biztos, téged fogadni fog-e. Mikor elmondtam neki, hogy itt vagy, sírva fakadt és azt állította, nem láthat senkit, ki az etelligeti ünnepélyen jelen volt, azután térdre vetette magát imázsálya előtt. Ez a kegyesség! Kérdezd meg a pátert. Elérzékenyül, ha Lizának csak nevét is emlegetik.

Szelényi cseppet sem vágyott Filoména szavait a páter által megerősítve hallani. Ez a szörnyű ájtatosság nem volt épen bátorító jel egy szenvedélyes szerelmes számára, kinek nagyon földi színezetű óhajai voltak. Kétségbeesett volna, ha a túlhoszú várakozás által legalább pillanatra lehűtött szenvedélye helyet nem enged egy időre elaltatott, de azért nagyon is eleven szkepszisének. Sokkal jobban ismerte Liza fölülmulthatatlan alkalmazkodó képességét, mintsem hogy némi kételyt ne formált volna túlzott ájtatosságával szemben, emez ultramontán család körében, melynek támogatásától függött ezentúl társadalmi állása.

Pedig egyoldalúan ítélt most is. Lizánál a tettetés volt a tulajdonképeni természetesség és saját magát csalta meg mindig legelőször. Úgy beleélte magát bűnbánó Magdolna szerepébe, mit őszinte, de épen rohamosságánál fogva rövid tartamu kétségbeesésének csillapulta után, helyzetét megfontolva felöltött, hogy midőn Filoména Szelényi megérkeztét tudatta vele, egy közvetlen impulzusnak engedve, vetette magát térdre a feszület előtt.

Sokáig elmerülten imádkozott, majd kis időre Filoména távozta után, a hosszú uszályos krepp ruhába öltözött szép alak lassan felállt térdeltéből. Néhány lépést tett a szobában, majd képét a pazar fényvel butorozott hálószoa egyik fél falát befedő tükörben meglátva, megállt.

Liza tán soha sem volt bájosabb, mint mostan. A teljes nyugalom és elzárt élet arczszínének még átlátszóbb tisztaságot kölcsönzött és alakját teltebbé, tökéletesebbé tette. S hófehér, hosszú nyaka, az aranyfürtös fej, a kaméaszzerű vonások, a szemek fátyolozott fénye soha sem képeztek megkapóbb egészet, mint e gyászöltönynek keretében, mely leirhatatlan tökélylyel simult alakjához.

A fiatal asszony hosszan nézett saját szép arczába, azután lassu borzongás futott rajta végig. Mintha a tükörben a magáé mellett egy másik, hatalmas alakot pillantott volna meg, mely kiterjesztett karokkal siet felé, magához ragadja és égő ajkát az övéhez szorítva, csókjaival szinte kiszíjja lelkét.

S mint előbb a feszület előtt, most túlcsigázott képzeletének ezen képlete előtt roskadt térdre. Borzongás borzongás után remegtette meg alakját, míg hátravetett fejjel, zárt szemekkel engedte magát csókolni ama láthatatlan lény által, melynek érintésének deleje még most is, hónapok multán, utánrezgett megbabonázott érzékeiben.

Vagy tíz perczig tartott ezen önkivületes állapot, midőn hirtelen felocsudott belőle. Kinyitotta szemeit és felállt, szomorúan intve gyászruhás képének.

- Soha többé! - mormogott, karját egy bátortalan mozdulattal felemelve. - Soha! Életemnek örök bánatban kell lefolynia, hogy levezekeljem a boldogság e drágán megfizetett pillanatát. Sorsom, hogy szerencsétlen legyek és szerencsétlenné tegyek! Mert ő sem bír elfelejteni, hisz

minek jött volna ide, ha nem engem akart volna viszontlátni?... Szegény Pista!... Csak egy lesz köztünk boldog - és az Mária! Isten úgy akarja és azt is akarja, hogy én legyek az áldozat.

És Liza egy gépies mozdulattal elsimította kezét jobb csípőjén. Fátyolozott szemei ott egy ránczot vettek észre és elegikus fájdalmában e helyet többször simogatni kezdte, majd meghúzta és addig igazgatta, míg végre e parányi hiba is eltűnt a pánczélszerű tökéletes derékről.

Aztán újból felvette szomorú elmélkedéseit.

- Minek is fogadnám? Filoména előtt? Mit mondhatnánk egymásnak ilyen körülmények közt? S ha egyedül is látnám? Csak örök istenhozzádot mondhatnék neki. Egy szerencsétlennek, egy elkárhozottnak örök istenhozzádját! - - -

És Liza, ki utált minden foglalatosságot s napjait folytonos kegyes tétlenségben töltötte el, egy kerevetre feküdt és kezeit keblén keresztbe téve, tovább elmélkedett előbbeni lemondás-teljes genre-ében.

Délután bejött hozzá Filoména, hogy újból kérje, fogadná Szelényit legalább félórára. A szép asszony soká kérlelhetlen maradt. Midőn azonban Fili grófné, ki Szelényiben nem a rokont, hanem a minisztert látta s helytelennek találta, hogy Liza vele szemben nem tesz pár percze kivételt, nem tágított, végre engedett.

- Mondd meg neki, hogy holnap délelőtt látni fog. Előbb nem. Lehetetlen.

- De hisz ő ma este akar indulni. Még ma kell őt fogadnod.

- Ma nem lehet. Képtelen vagyok rá, ne kívánd tőlem Filoména - kiáltott Liza a legnagyobb izgatottsággal. - Előbb elő kell készülnöm e találkozásra... Kérdés, elviselhetem-e látását! - ezzel borzongva szorította kezeit szemeire.

Filoména tapasztalásból tudta, hogy jelenlegi lelkiállapotában nem lehet Lizával okoskodni. A legnagyobb zavarban vitte el válaszát Szelényinek, ki azt örömeire kedvezőbben fogadta, mint gondolta volna. Tervei azóta megváltoztak. Hisz úgyszólván szándékozott még maradni, jegyzé meg, mivel délután Zárkövy Gergely mintagazdaságát és hírneves istállóit tekintik meg. Onnan pedig nem érkezhettek vissza az esti vonat indulásának idejére. Csak arra kéri Lizát, hogy holnap tíz óra előtt láthassa, mert tízkor okvetlenül indul.

Az urak Zárkövéről csak későn este jöttek haza és Szelényi, ki megelégtelte Zátonyiék és a jó gömbölyded páter társaságát, visszavonult lakosztályába azon ürügy alatt, hogy még néhány fontos táviratot és levelet kell írnia.

Csakugyan dolga volt, de csak rövid ideig. Azután szivarra gyujtva, lement a parkba.

A vendégek lakosztálya, mely külön kapuval és lépcsővel bírt, a kastélynak a kertre nyíló oldalán feküdt és így Szelényi észrevétlenül indulhatott sétájára.

Teljes, intenzív holdfény volt, mely a legsötétebb facsoportokat is megvilágította. A távolból halk locsogása hallszott egy mesterséges vízesésnek, melynek fehér habja tovább hömpölygött a parkot ezüst szalagként átmetsző patakocskában.

Szép látvány volt, de Szelényi nem látott belőle semmit. Legtávolabbról sem érzett magában hajlandóságot az ábrándozásra. Ideges nyugtalanság gyötörte és hosszú sétája alatt túlfeszített agya újra kezdte szőni amaz örült, kivihetetlen terveket, melyekkel hónapok óta áltatta a végső határig megpróbált türelmét.

Csak tudta volna, hol vannak Liza ablakai! De ha tudta volna is? Szobái Filoména szobái mellett voltak.

Tehetetlen dühvel szorította össze fogait és ökleit. - Bár legalább összetörhetne, összezúzhatna valamit!... Egy vastag cserfaágat ragadott meg két kezével és azt előbb le-, azután kettétörve, messze elhajította magától. A széttört ág egy darabja loccsanva esett a patakba, míg Szelényi önkénytelenül követte szemeivel röptét.

De más is hallhatta a loccsanást. Mert egy halk, sóhajszzerű kiáltás hallatszott át hozzá a vízesés felől. Szelényi szíve vadul kezdett dobogni. Egy lépést tett előre és ott, a vízesés sziklájához támaszkodva, egy magas, sötét alakot pillantott meg, a vízbe esett faág irányába fordított hófehér, bűbajos arczczal.

A férfi térdei inogni kezdtek. Egy vérhullám jött fel szívétől arczáig, szemeit is elsötétítve. Azután tántorogva rohant oda a sötét alakhoz és térdre rogyva, hatalmas karjaival átölelte.

Egy percnyi érthetetlen, örült dadogás, a határtalan kéj és boldogság önkivülete - - azután Szelényi magához tért. Liza mozdulatlanul, mint egy szobor állt ottan, fehér arczát, nagy szemeit még mindig egy és ugyanazon irányba fordítva.

A férfi megijedt. Tán nincs magánál - megörült! Rázni kezdte.

- Liza!

A szép asszony lassan fordította feléje fejét és ránézett.

- Mit akarsz, minek hísz? - kérdé hidegen.

- Minek hílak? Liza, ébredj, én vagyok, Pista!

- Tudom, hogy te vagy. De minek jöttél ide? Nem tudod, hogy meg vagyok halva és semmi sem ébreszthet többé életre? Egyedüli vágyam kolostorba lépni, a karmelitákhoz, hogy a világ arczomat se lássa többé.

Szelényi már régen felkelt és komoran állt előtte. Égett is, fázott is e csodaszép alakkal szemben, mely után tantalusi vágyat érzett; e márványfehér arcz láttára, melynek visszataszító hidegsége megfagyasztott benne minden érzést.

Felháborodva fordult el.

- Soha nem szeretted - monda sötéten.

- Mindig szerettelek, szeretlek és foglak szeretni - felelé Liza, ugyanazon tompa egyhangúsággal, mely megkapó ellentétet képezett szavainak értelmével. - De két sir van közöttünk és... Mária! Nem láttad akkor éjjel istennek kezét, mely két ártatlant sujtott, hogy szeplőtelen maradjak? Úgy érzem, mintha akkor fölkentek volna egy szent életre!

Rövid szünetet tartott, mit Szelényi nem szakasztott félbe. Most, midőn ily hosszú idő múlva végre elérte célját és Liza mellett volt, úgy látszott neki, mintha mérföldek választanak el tőle. Még kérlelhetlen székszise is cserbenhagyta. Liza tökéletes önámítása az igazság közvetlenségével hatott reá és megbénította szenvedélyét.

- Látod, nem lett volna-e jobb kívánságomnak engedni? - folytatá Liza. - Minek akartál látni? Mi mondani valónk lehet még nekünk egymásnak? Csak egy van, kinek boldogságát akarja a sors - az Mária! Enyém a fájdalom, a lemondás, a hiábavaló vágnak minden kínja - övé az öröm, a kéj, minden, mi az életet széppé teheti!

Szelényi hevesen lépett közelebb, de Liza két kezével elhárította magától.

- Ne nyulj hozzám, mert elkiáltom magamat és felköltöm az egész házat. Ne hidd, hogy az etelligeti jelenet valaha ismétlődhetnék közöttünk. Mindörökre vértezve vagyok a bűnös szerelem ellen. S mert te nem bíratsz engem, senki sem fog bírni... Istené leszek.

És hosszú uszályát felkapva, Liza egy lépést tett a kastély irányában.

- Ez lehetetlen! Így el nem válhatunk az elmúlt hónapok kínja, vágyódása, hiábavaló keserve után. Így el nem hagyhatlak, tudva, hogy szeretsz... kiáltá a férfiú magánkivül, a szép asszony kezét megragadva.

- Így kell hogy elhagyj! Már is nagyon soká maradtam. Ha valaki meglát ez órában, egyedül veled, meg nem érdemelt gyanunak esem áldozatul. És azután, ismétlem, nincs mit mondanunk egymásnak.

- Nekem volna, csak rám hallgatnál!

- Nem hallgathatok rád. Bár ne hallgattam volna soha. Bocsáss... Isten veled.

És kezét visszavonva, az utána rohanó férfit egy határozott mozdulattal, melynek az, ily közel a házhoz, ellenszegülni nem mert, magától elutasítva, Liza a kastélyhoz vezető rövid fasorban eltűnt.

XXXIX.

- Találd ki, kit hozok, mama? - kérde Alice enyelgő hangon, édes anyjához belépve.

Ilma báróné előbb mosolyogva rázta fejét, de midőn a magas, utiruhás nőalak, ki Alicet követte, megcsókolta kezét, másik kezét gyöngéden simította el a reáhajló felhevült arczon.

- Mária! - kiáltá csodálkozva. - Hát te most hogy kerülsz ide?

- Úgy, hogy egy kis magányra, egy kis csendre vágytam, a városi zaj és sok bajom után, - felelé a fiatal asszony, míg Alice levette a kalapot fejéről.

- Szegény angyalom, mennyi bánaton mentél keresztül! Hogy szerettem volna akkor közeledben lenni! - és Vanderbiltné melegen szorította magához a fiatal nőt.

- Ne beszéljünk ezekről, nem bírom elviselni - felelé Mária borzadva, míg idegesen kiszabadította magát az ölelő karokból.

- Nem, nem beszélünk ezekről, csak arról fogunk beszélni, a mi neked kellemes - nyugtatá meg a vak asszony, kezét megsimogatva. - Minden úgy lesz, a hogy kívánod, hisz nincs itt senki, a ki zavarhatna. Az egész vidék mintha kihalt volna. Tudod, hogy Elza csak vagy két hét múlva jön haza Styriából a gyermekekkel? - kérde, csakhogy másra terelje át a társalgást.

- Tudom, de nem várhattam jövetelemmel addig. Isten tudja, hol leszek én akkor.

- S én, a ki azt hittem, hogy már is útra keltetek férjeddal. Hogy van Pista és hol van?

- Pista nagyszerűen van, mint mindig és ott van, a hova én untam menni, Zátonyiéknál. Hisz Ilma néni tudja, hogy soha sem rajongtam Fili tante-ért.

- Így hát szalmaözvegy vagy, szegény kis asszonyka. No majd megvigasztalunk, bár csak-ugyan csupán velünk kell majd beérned. Még Derecskeyék sincsenek itthon. Már régen Georginéknál vannak.

- Ezt is tudom és kétségbe vagyok esve - felelé Mária gúnyosan.

Alice, ki ezalatt Mária számára reggelit ment rendelni, most visszajött és mellé ült. Mária hozzá fordult.

- Mikor irt Félix?

- Csak nem régiben. Utolsó levele Birminghamból van keltezve. De már visszafelé készül. Hamburgban megvárja Pap Mihályékat, kik Indiából érkeznek, azután azokkal együtt megy vissza Pestre.

- Mikor elbúcsuzott tőlem, kissé ki volt merülve. Remélem, hogy az utazás felfrissítette. Azt beszélte nekem, hogy roppant sok külföldi beteget jelentkezett. Csak lemondanának arról, hogy ünnepélylyel nyissák meg a kórházat. De nálunk semmi sem mehet hüho nélkül. Talán csak én tudom, ez milyen türehetetlen.

- De hisz azelőtt az ellen épen nem volt kifogásod. Úgy szeretted reprezentálni.

- Azelőtt sok mindent szerettem - felelé Mária kimondhatatlanul fáradt hangon, míg felállt és az ablakhoz lépett.

A megérkezés felhevülésének pírja levált arczáról és Alice szinte megdöbbsen a szörnyű változáson, mit e szép arczon észlelt. Könnyed fesztelensége daczára Mária modorában, hangjában is volt valami idegenszerű, mit a vak asszony túlfinomított érzékeivel, tán még hamarabb fedezett fel, mint leánya.

- Mintha nagyon ki volnál merülve. Hiba volt, hogy épen az idén maradtál oly soká a városban - jegyzé meg rövid szünet után.

- Nem akartam férjemet magára hagyni, hisz elpusztult volna nélkülem!...

És Mária hangos, éles kaczagásra fakadt, mely, ha össze nem szedi magát, zokogásban végződik.

- Hát Lizáról mit tudsz? - kérdé Vanderbiltné megütődését elpalástolva. - Filoména tanted az írtá Mecszerszky Agathának, hogy Liza egészen meg van törve s csak az imában keres menedéket.

- Igen, maholnap kanonizálni fogják, ha nem is Rómában, hát a budapesti szalonokban, - felelé Mária metsző gúnnyal.

A vak asszony arczán futó árny vonult el. Mi baja volt Máriának? Bármit kérdezett tőle, ingerülten vagy gúnyosan felelt, mintha vigyázatlanságból valami fájó sebet érintettek volna. Ezt Alice is észrevehette, mert szokott tapintatával közömbös, általános érdekű dolgokról kezdett beszélni, míg szelid állhatatossággal rákényszeríté Máriát, hogy theájához, mit eddig behoztak, egy kis hideg sültet egyék.

Alig ment el Mária, midőn Alice édes anyját röviden felvilágosította mindarról, mit Félixről tudott, ki, mielőtt külföldre utazott, pár napot náluk töltött és hosszú, bizalmas társalgásaik közben közölte vele Máriát illetőleg táplált aggodalmait. Magától értetődik, hogy a fiatal leánynak el nem mondott mindent s többek között az etelligeti szerencsétlenséget megelőző epizódot is elhallgatta. De a mit mondott, elég volt, hogy Alice egész részvétét megnyerje Máriának s teljesen megsemmisítse a régebben fivére miatt ellene táplált előítéletet. Csakhogy részvétének nem igen adhatta jelét. Máriát sértett önérzete megközelíthetlenné tevő s bár sokat volt a kis kastélyban, egy szóval sem panaszkodott.

Olykor alkonyatkor jött, órákig hallgatva a vak asszony mesteri játékát, míg megeredő könnyei mint a harmat hulltak égő, megsebzett szívére. Máskor kézi munkával telepedett le melléjük, Alice kedves, derült csevegésében gyönyörködve, mely soha sem vált egyhangúvá. Ez a fiatal leány, ki alig hagyta el valaha Szelényt, a nagy világ legmagasabb műveltségének színvonalán állt és olvasmány és szemlélet útján, oly teljesen magáévá tette e kor nemesebb vívmányait, mintha küzdelmeinek kellő közepén élt volna. E szelid arcz olykor olyan tűzben égett, e szelid szemek oly ragyogón lángoltak fel a haladás, a felvilágosultság egy-egy nagy eszméjének említésénél, hogy Mária ama csöndes tavakra gondolt, melyeknek mélyén meleg

források buzognak, a lappangó jótékony tűzről tanúskodva, mely a síma, hűvös felszín alatt rejlik.

- Tehát boldogság nélkül is lehet boldognak lenni, - folytatta ilyenkor elmélkedéseit, a leányka minden szavában a megelégedettség nyomait fedezve fel. De mindjárt rá valami fellázadt benne.

- Lehet, ha soha nem ismertük a boldogságot, - felelte önmagának szíve keserűségében, mely most újra, jobban sajogni kezdett.

De Mária nem volt mindig ily türelmes hangulatban. Olykor lóra ülve, bebarangolta a vidéket, csak késő este vetődve haza, halálra fárasztott paripáján, mely csaknem összedőlt alatta. Ilyen bolond lovaglás után legalább aludt, abban az úrtól kongó nagy házban, abban a tágas hálószobában, melynek magánya megőrijtette.

Minél tovább volt Szelényben, annál gyakrabbakká váltak e lovaglások. A kis kastély nyugodalmasságát elvesztette fölötté hatalmát. A hányszor hírlapot olvasott, a hányszor a posta ideje elérkezett, nyugalmanak még látszata is elenyészett. Mohón kapott levelei után, pedig tulajdonképpen csak újabb oktalanság volt tőle, férjétől levelet várni. Midőn akkor, első felháborodásában mindjárt férje után elutazott, Szelényi íróasztalán csak néhány hideg sort hagyva hátra, mely tudtára adta, mikép oly helyre távozik, mely nem volt úti programjukban, el kellett készülnie arra, hogy nem fog választ kapni.

A milyen oktalanságnak látszott, Mária reménye mégis teljesült. Csakhogy nem volt köszönet benne. Szelényi, ki Dákovárról írt, egyszerűen tudatta nevével, hogy pár napot ott tölt, onnan pedig, mint tervezve volt, a normandiai tengerpartra, Étretat-ba megy, hol szeptember közepéig, az új ülésszak beálltáig maradni készül. Egy szó sem, hogy jöjjön utána, egy szemrehányás sem, a miért nélküle Szelényre utazott. A legcsekélyebb neheztelés sem szólt e rövid, udvarias pár sorból; semmi, csak teljes, kérlelhetlen közöny.

Röviddel miután Mária e levelet vette, Alice édes anyjának a Fővárosi Lapok-ból olvasta fel, hogy a pénzügyminiszter hosszabb időre külföldre utazván, gróf Dortmund Béla fogja ezen idő alatt helyettesíteni.

Vanderbiltné leírhatatlan ijedelemmel kulcsolta össze kezeit.

- A szerencsétlen asszony! Úgy lesz, a mint sejtettem, komolyan összevesztek! Szaladj át és nézz utána. Hátha ő is elolvasta a rossz hírt.

A fiatal leány későn jött, Mária már nem volt otthon. Pár percczel előbb nyergeltetett és ellovagolt, groomja nélkül; senki sem tudta hová.

Maga sem tudta. Mintegy önkívületben, nem látva, nem hallva ült lóra és a nemes állatot megsarkantyúzva, engedte menni a merre neki tetszik. Semmi szándékkal nem bírt; csak homályosan, önmaga által sem értve, lappangott benne az a remény, hogy lova tán megbotlik valamiben és ő nyakát szegi.

A kétségbeesés zűrzavarában, mely eltöltötte, ez az egy eszme mindjobban, mind tisztábban kezdett benne alakot ölteni. Azután lassanként érzéseinek gondolatainak tömkelegéből kibontakozott egy második eszme - az, hogy nem lehet meghalnia, az, hogy ha meghal, az a két ember két sír helyett három sír fölött lesz boldog.

Meghúzta a kantárszárat és lépésben kezdett ügetni, midőn az út kanyarulatánál egyszerre Georgienal és fivérével találta magát szemben.

Valami leírhatatlan ment most végbe benne. Így érezhet a zászlótartó, midőn az állását meghátráló ellenség láttára felébred benne az önfentartás ösztöne és futásra készíti azon helyről, mit megvédenie becsülete parancsolja.

Mária először életében volt ilyen tűzben, de kiállotta. A helyett hogy, mint első perczen akart, megfutamodott volna, visszatérő hidegvérének egész öntudatosságával tekintett a közeledő két lovas elé.

- Kegyelmes asszonyom, lehetséges-e, ön itt! - kiáltott Kamilló, kalapját megemelve.

- Lám, te most hogy jutsz ide? - kérde Georgine.

- Inkább én kérde, hogy te hogy jutsz ide? - mosolygott Mária. - Úgy tudtam, egész családod nálad van Kálozdon.

- Úgy is volt. Tegnap érkeztünk ide mindnyájan. A jövő hét elején bál lesz Andorfyéknál. Talán te is erre jöttél le. De nem, hisz a lapokban áll, hogy férjed Étretatba utazott - -

- Még nem, előbb Dákovárra ment, - felelé Mária nyájasan.

- Hát akkor a kegyelmes asszony miért - - - kérde Kamilló.

- Nem vagyok egészen jól. Pihenni akartam külföldi útunk előtt. Pedig Pista előbb kóborlásra adta magát. Ő azt nevezi pihenésnek.

- Olvastuk az n....i ovációkat, - folytatá Kamilló. - Nagy feltűnést keltett az általános lelkesedés, melylyel Pistát abban az ó-konzervatív megyében fogadták. Sőt az ellenzék igen vérmes reményeket fűz azon készséghez, melylyel a kegyelmes úr megünnepeltette magát általa.

- E végett a hűhó végett, mit félig-meddig előre láttunk, - hazudott tovább Mária, Georginet megelőzve, kinek kérdését sejtette, - nem kísértem el Pistát Künkösdre. Majd csak szeptember vége felé megyek el oda. Most nagyon ki voltam merülve.

- Kissé meg is látszik rajtad, - felelé Georgine, fürkésző szemeit a fiatal asszony beesett, meghúzott arczán, megfogyott alakján végig jártatva.

- Pedig nem tudom, mit adtam volna érte, ha valami biztosat hallhattam volna Liza grófnéről, - jegyzé meg Kamilló. - A hány vénasszonnyal találkoztam ezen a nyáron, mind az ő dicsőénekét zengte. Úgy látszik, papos lett. Erről az oldalról még nem ismertem.

Liza nevének említésére Georgine még jobban szemügre vette Máriát.

- Nem csoda, ha a vallásban keres menedéket. Borzasztó két csapás érte, - felelé Mária nyugodt komolysággal.

- Hát csakugyan azt hiszi, hogy ez Liza grófnénak nem csupán egy új szerepe? - kérde Kamilló csodálkozva. De a méltatlankodás kifejezését fedezve fel Mária arczán, gyorsan hozzátevé: - Ne értsen félre kegyelmes asszonyom. Eszemben sincs Liza grófnét megszólítani. Már akkor is szerelmes voltam belé, mikor még Vetter kisasszony volt, s ma is szerelmes volnék belé, ha csak legtávolabbról remélhetném, hogy imádatomat tudomásul veszi. Tökéletesen tisztában vagyok azzal, hogy a világ legkitűnőbb színésznője és mégis - csak tőle függne és egészen utána bolondulnék.

- Kamillót már megint elragadják érzelmei, - gúnyolódott Georgine. - Tán csak nem képzeld, hogy ezek az ömlengések érdeklik Máriát.

Eközben Szelény határához értek. Derecskeyék Andorfyékhoz készülvén, útjuk itt elvált. Midőn elbúcsúztak, Máriának meg kellett ígérnie, hogy ha ugyan még egy ideig Szelényben marad, mielőbb meglátogatja őket.

Ez a váratlan találkozás erősen lehűtötte Máriát. Mint valami mámorból ébredve jutott öntudatára annak, mily megbocsájthatatlan hibát követett el, midőn daczolni mert férjével. Csak most látta, mily lehetetlen lesz ezt a helyzetet tovább is fentartani anélkül, hogy a világ

szájára ne jussanak. És egyszersmind érezte, hogy férje már most nem fog engedni. Ha változtatni akar a dolgok állásán, neki kell az első lépést tennie.

- Soha! Inkább meghalok! - kiáltá, lovát újra megsarkantyúzva s vad futásnak eredve, mely csak a Szelényi-ház udvarán ért véget.

Az első arc, mely az udvaron szemébe ötlött, Alice-é volt. Ő és édes anyja aggodalmas rettegésben töltötték a délutánt és Alice most örömtelten szaladt elébe.

A fiatal asszonynak is jól esett e kedves arc látása. Nagyon megelégtelte a saját társaságát és kezét Alice karjába fűzve, azon porosan, lovaglórúhában felment vele édes anyjához.

Miután ideges vidámsággal elbeszélte Derecskeyékkal való találkozását és még egy ideig elbeszélgettek, szokatlan nyomottságot vett észre a vak asszony hangulatában.

- Baj van, Ilma néni? - kérdé lábaihoz ülve és kezét megfogva, míg Alice észrevétlenül elhagyta a szobát.

- Dehogyan van, miért kérde?

- Mert Ilma néni még csendesebb, mint máskor.

Vanderbiltné arcán halvány, édes mosoly vonult el.

- Nem tudom miért, de az utóbbi napokban gyakrabban száll meg a múltnak emléke és órákra boldoggá tesz, - suttogá. - Ilyenkor igaz, még a szokottnál is csendesebb vagyok.

Mária összeborzadt.

- Az elvesztett boldogság szörnyű emlék.

- Én is azt hittem, évekkel ezelőtt, mikor még fiatal és háládatlan voltam. Ma tisztábban látok. A ki csak egyszer is boldog volt életében, nem élt hiába. De mi jussa, mi joga bárkinek követelni, hogy e boldogság soha meg ne szűnjék; hogy örökre élvezze azt a napfényt, melyből másoknak egy sugár se jut egész életükre?

- Ezek a boldogabbak. A vakon született nem nélkülözi a napot...

- Nincs vakon született ember abban az értelemben, a melyben te gondolod. A boldogság fogalma és óhaja megvan minden emberben.

- Akkor az élet kegyetlenség.

- Nem, csupán töredék, egy szebb világ ígérete. Különbözik te, a ki boldog vagy és én, a ki boldog voltam, nem panaszkodhatunk kegyetlenségről. Az én vakságomat megvilágítja a múlt, a melyben láttam; magányomat megszépíti a múlt, a melyben ketten voltunk... én és Róbert...

Mária meglepetten nézett fel Vanderbiltnéhez.

- Ilma néni még gondolni tud Róbert... férjére? - kérdé akadozva, szinte félősen.

- Mi csodálni való van ezen? Miért ne gondolnék rá?

- Mert... nem tudom szóljak-e, merjek-e?

- Csak szólj nyíltan, tartózkodás nélkül.

- De hiszen, Ilma néni férje oka annak, hogy Ilma néni vak és... és... annyi rosszat hallottam felőle... Aztán nem is élnek együtt.

- Ez mit sem változtat a dolgon, kedvesem? Azért, mert a férfi, kit szerettem, kit még ma is szeretek, vétkezett ellenem, ne is emlékezzem többé rá? Azért, mert a felhevülés egy

percében, olyan dühben, melyet én okoztam, megfosztott szemem világától, elítéljem vagy elfeledjem? Igaz, hogy tékozló, igaz, hogy mód nélkül heves, de csupán jó tulajdonságainak esküdtem-e hűséget? Kitartás jó sorsban, rossz sorsban, mindazon következmények számba vételével, melyek egy ember jelleméből folynak... ez a hitvesi hűség, Mária.

A vak asszony nem láthatta, hogy is láthatta volna? a hirtelen pírt, mely e szavaknál Mária arcát előzőnlé, sem a komoly tekintetet, melylyel szemeit lesütötte.

- S hogy nem élünk együtt? - folytatá Vanderbiltné rövid szünet után, kezét a fiatal asszony lehajtott fejére téve. - Azért élünk távol egymástól, mert ő kívánta. Talán ha Elza nem avatkozik sorsunkba, ő sem kívánta volna. Elza jó, de saját feddhetetlenségének érzetében kemény, sőt kérlelhetlen tud lenni minden olyan hibával és fogyatkozással szemben, mely szerinte a becsületbe ütközik. Nem veszi eléggé számba az emberi gyengeséget.

- Ilma néni igazságtalan. Mama hogyan lenne kemény, hogyan lenne kérlelhetlen azon ember iránt, ki Ilma nénit vakká, gyermekeit koldusokká tette?!

- «Ez az ember», férjem. Első, tiszta, egyetlen szerelmem tárgya. Azt mondd, hogy gyermekeimet koldusokká tette. Igaz, de régen beismertem, hogy ez javukra szolgált. Félixből kitűnő ember lett, tán kitűnőbb, mintha a gazdagság kényelme és kísértései közepette fejlett volna férfiúvá, Alicet pedig nem félttem. Ő egy megbecsülhetetlen kincs, kifogyhatatlan gazdagsággal bír önmagában. S mi vakságomat illeti... nem fogod elhinni Mária, de szinte megszerettem vakságomat - mert ő reá emlékeztet, - folytatá Vanderbiltné mindjobban felhevülve, majd suttogva hozzátevő: - Tudod, még alig múlt három éve, hogy férjem itt volt. Visszatért hozzám, mert nagyon rosszul ment a dolga. Alice és én itt rejtegettük a kis kastélyban vagy egy hónapig. Ekkor rájött Elza és távoznia kellett. Megrendítő jelenet volt. Elza borzasztó tud lenni! Szerencsére Alice még egyedül beszélhetett apjával és legalább egy időre menthette meg a szükségétől.

- De hiszen ez földöntúli jószág! Gondolja meg Ilma néni, hisz semmivel, de semmivel sem tartozik neki! - kiáltá Mária könnyelt szemekkel.

- Róbertnek ne tartoznám semmivel? Gyermekeim atyjának, életem társának, kit senki el nem választhat szívemtől? Ha ma kívánja, mindent itt hagyok, hogy száműzetésbe, szűkölködésbe, a legvégső nyomorba kövessem! S te ezt nem érted Mária, te, ki szerelemből mentél férjhez és kinek már eddig - mert mindnyájunknak vannak hibáink, egyikünk sem járhat botlás nélkül - tudnia kellene, mi az a szeretet, mely mindeneket elfedez, mindeneket, hiszen mindeneket remél, mindeneket eltűr?!

A vak asszony arcát e szavaknál túlvilági fény árasztá el, de Mária ezt nem láthatta többé. A felindulás, mit eddig egész erővel visszafojtott, végre kitört, még pedig feltartóztatlanul. S míg az alacsony székről, melyen ült, térdeire csúszott le, arcát a gyöngéd karok közé temette, melyek oly melegen átölelték és hangos, heves zokogásra fakadt.

XL.

Szelényi komoly, borongó hangulatban érkezett az osztrák határon, a hegyek között fekvő dákovári vadászkastélyába. A kormány kivívott sikere ez egyszer nem nagy örömeire szolgált, mert újból megerősítette Jelenffy állását s az ő kormányelnökségét bizonytalan időre elhalasztotta. Másrészt a találkozás Lizával, melyhez oly vérmes reményeket fűzött, keserű felháborodást hagyott hátra benne. És mégis! Bár egész lelkét Liza emléke töltötte be, tán Mária után vágyott inkább. Annyi éven keresztül felesége volt az, kivel minden baját, kelle-

metlenségét közölte, hogy mostani kedélyállapotában, mit a magány, a közélet megszokott izgalmainak hiánya még nyomottabbá tett, ismét nélkülözni kezdte mindig kész, mindig egyformán élénk rokonszenvét.

Mindazáltal egyetlenegyszer sem jutott eszébe nejét megkérlelni. - Hadd duzzogja ki magát, - gondolta magában, bár midőn nap nap után múlt és Máriától nem érkezett hír, legyőzhetetlen nyugtalanság fogta el.

Daczára annak, hogy reggeltől estig vadászott, már nemsokára tűrhetetlennek találta a helyzetet és elhatározta, hogy megrövidíti itteni tartózkodását, midőn egy este hazatértekor a komornyik, kivel a lépcsőn találkozott, rejtélyes mosolylyal és azon hírrel fogadta, hogy egy hölgy érkezett meg a délután folyamában. Nyilván meg volt hagyva az embernek, hogy el ne árulja a vendég kilétét.

Szelényi első gondolata Liza volt; második gondolata az, hogy ez lehetetlenség.

Néhány ugrással fentemett a lépcsőn és belépett a nappaliba. A szoba szépen meg volt világítva, a tea-asztalon a szamovárban sisteregve forrt a víz és mellette, csinos angol ruhában, lebocsájtott hajfonatokkal, egészen úgy, a hogy azelőtt, házasságuk első boldog éveiben szokta haza várni, állt - Mária.

«Ha nem nyerhetjük el azt, a mit szeretünk, szeretnünk kell azt, a mivel bírunk», e szellemes francia mondás lehetne a házaselet jelige, - gondolta magában Szelényi másnap reggel. A tegnapi est rövid magyarázatokkal és hosszú kibéküléssel telt el és Mária még most is aludt, olyan álommal, minőt hónapok óta nem ismert.

Szerencse, hogy férje cinikus észjárásának ezen legújabb eredményét nem foglalta szavakba. Mert ez ugyancsak hideg víz lett volna a fiatal asszony emelkedett hangulatára és főképen azon jó szándékokra, melyekkel visszatért hozzá. Nagy diadalt vívott ki önmaga fölött, midőn ő tette az első lépést a kibékülésre, de Szelényi töredékes vallomásai azonnal meggyőzték arról, hogy ezzel a diadallal kezdődött csak az igazi küzdelem.

Mária nem volt Grizeldisz-természet és Ilma néne eszményi megadására soha sem lett volna képes. A maga módjára, élénk, szenvedélyes, tevékeny szellemében igyekezett kötelességeit ezentúl hívebben teljesíteni, önmegtagadással az igaz, de szükség esetén nem a lemondás, hanem a küzdelem, a versengés terére lépve. Egy jelenlevő szép asszony pedig, ki szeret és ezt mindenképen kimutatja, egy időre legalább, mindenestre ellensúlyozni képes egy távollevő szép asszony hatalmát, ki szerelmének semmi jelét nem adja.

Sajátságos második mézesheteket élt át ez az újból egyesült pár, előbb a dákovári magányban, majd a normandiai tengerpart vadregényes sziklái között. Sajátságos mézesheteket már azért is, mert azoknak tán egy órája sem múlt el pillanatnyi keserűség nélkül. A mily hőiesen határozta el magát Mária arra, hogy ezentúl szemet fog hűnyű férje szenvedélye előtt és soha egy szemrehányással nem illeti, el nem zárhatta magát azon érzés elől, hogy Liza köztük van mindig. Bármilyen érdekes dolgokról beszéltek és Mária ugyancsak tudott mulatságos lenni, megtörtént, hogy beszélgetés közben azt a bizonyos távolba tekintést fedezte fel férje szemében, mely elárulta, mikép esze egészen másutt jár. Egy ízben, midőn Mária éppen egész ékesszólással beszélt Dumas egy új drámájáról, mely akkor nagy feltűnést keltett, Szelényi egyszerre merőn nézett feleségére.

- Mit gondolsz, csakugyan zárdába lép Liza? - kérdé.

- Bár igaz volna, bár soha se látnám többé! - kiáltott fel a szegény asszony kétségbeesetten.

Egy más alkalommal St. Luc-be mentek át, midőn egy fiatal angol nő lépett a hajóra. Magas volt és gyönyörű szőke hajjal bírt. Szelényi elmerülten nézte.

- Azok a szőkék, azok a szőkék! - tört ki végre belőle. - Hiába, Éva is szőke volt és Évától fogva mindazok az asszonyok, kik a férfiakat megrontották.

S erre ama félhangon elmondott, alig fátyolozott vallomások egyike következett, melyeket Szelényi, hogy szívén könnyítsen, nem igen vont meg magától. Igaz, szerelméről mint egy elmúlt, eltemetett dologról beszélt, de minden szavából kitűnt, hogy lelke egész erejével csügg e múlton, melynek felélesztésére a legcsekélyebb alkalom is elég volna.

Mária ilyenkor hallgatott, már azért is, mert nem bírt szóhoz jutni a szívdobogástól. És Szelényi, kit e hallgatás felbízott, mind nyiltabbá, mind őszintébbé vált, észre nem véve ömlengései mennyire fájnak Máriának.

S ha aztán megtörtént, hogy a fiatal asszony elkomorodott, elcsüggedt, Szelényi nyugtalanodni kezdett. Nem bírta szomorúnak látni. Szüksége volt élénkségére, mindig éber rokon-szenvére, mely szórakoztatta és könnyebbülést szerzett neki. S hogy Máriát felvidítsa, ilyenkor egész szeretetreméltóságát fejtette ki, szellemének kápráztató csillogásával, egyéniségének páratlan delejével annyira megbabonázva nejét, hogy az csókjai között mindent elfelejtett.

Egyszer egy ilyen gyöngéd jelenet után, Szelényi mosolyogva nézett Máriára.

- Úgy hiszem, azzal fogom megörökíteni nevemet, hogy a polygamiát hozom be Magyarországra - mondá enyelegve.

Máriát ez a tréfa most e rövid, boldog perczben szíven találta. Felelet helyett sirva fakadt.

Szelényi erre dühösen fogta kalapját és elment. Mária oktalan érzékenysége által méltán sértve érezhette magát. Hisz ő nem volt szándékosan kegyetlen, sőt mutatós szeretetreméltósága rendesen a valódi szívjószág melegével hatott környezetére. A kínzások, melyekben nejét részesíté, csupán önzésszülte kiméletlenségéből eredtek és mivel a teljes természetesség naivitásával követte el azokat, váratlan hatásuk felette kellemetlenül lepte meg.

Az ilyen kínos epizódok daczára, Mária szíve mégis összeszorult, midőn az új ülésszak és a delegációk hazatérésre kényszeríték őket. Az utóbbi hetekben legalább csak egy árny, egy emlék ellen kellett küzdenie és szerelmének kifogyhatatlan találékonysága, órákra elűzhette ezt az árnyat. De mi lesz majd otthon? Egyetlenegy perczig sem hitt Liza visszavonulásában a világtól. És miután érezte, mikép saját érdeke kívánja, hogy a szép asszonyt szívesen fogadja, ha az, mit biztosra vett, télen visszatér Pestre, már előre is rettegett e megpróbáltatástól. Meg volt győződve arról, hogy Blanche szorgalmasan terjesztette az etelligeti események minden legkisebb részletét és így csak azáltal tarthatta fenn házi boldogsága látszatát, ha Lizával barátságos viszonyt folytatva, elhallgattatja a pletykát.

Oh az a látszat! az a látszat! Tapasztalatlanságában azelőtt mily kevésbe vette, mennyire lenézte. Most ő is rabja lett, lesve csalékony ábrázatát és a nő, a feleség büszkeségét lába alá taposva, hogy neki meghódoljon.

XLI.

Vanderbilt ezalatt ismét elfoglalta tanszékét az egyetemen és háborítlanul folytatta előkészületeit betegeinek fogadtatására. Háborítlanul már azért is, mert senki sem törődött vele. Bécsi ismerősének nem volt igaza, még eleinte sem csaptak vele hűhót. A főrangú társaság, mely egy ideig pikánsnak találta a híressé vált «doktor bárót», a hogy elnevezték, nagyon lehült, midőn meggyőződött arról, hogy tevékenysége csakugyan nem csupán főúri sport és

dilettánskodás. Orvosi körökben pedig érdeklődtek ugyan iránta, de tartózkodóan. Szakkörök minden új, úttörő találmánnyal szemben még manapság is szakasztott azt az álláspontot foglalják el, melyen álltak, midőn Kolumbus felfedezési útjára indult. «Hisz a mit e téren észszel fölérni lehetséges, azt mi már mind tudjuk», gondolta magában az érdemes fakultás nem egy tudós tagja és mosolygó hitetlenséggel várta a történendőket. Hogy egyenesen ellene nem dolgoztak és szédelgőnek ki nem kiáltották Vanderbiltet, azt csakis külföldön szerzett tekintélyének köszönhetette.

A legelső pár napot, melylyel külföldről hazaérve rendelkezett, édes anyja látogatására használta fel. Alice megírta neki annak idejében, hogy Mária néhány napot Szelényben töltött és Félix most Ilma bárónéval és nővérével nyíltan beszélhetett a fiatal asszony szomorú helyzetéről. Bizonyos fátyolozott célzások által, melyek Derecskeyék útján jutottak el Alicehoz, tudomást szerzett a szerencsétlenség által meggátolt légyotról is és már most tisztában volt a felől, mért hitta őt Mária akkor magával Etelligetre.

Mindazáltal az a határtalan felháborodás, mely akkor Bécsben, Mária szerencsétlenségének első, bizonytalan sejtelmével megragadta, nyugodt megfontolásnak adott helyet. Nehezen, de végre beismerte, hogy egyelőre semmit sem tehet a fiatal asszonyért. Nem állt jogában sem férjét kérdőre vonni, sem az ő védelmére kelni, már azért sem, mert Mária erre soha nem adott neki alkalmat. Sőt nemcsak hogy meg nem magyarázta az utóbb köztük történeteket, de úgy tett, mintha mindent elfelejtett volna, mi a tragédiát, melyen keresztül mentek, megelőzte. Félixnek tehát vesztet kellett maradnia, mint tehetetlen nézője egy oly drámának, melyben saját szívének története nyerte befejezését.

Szerencséjére voltak napok, de még hetek is, melyekben e drámáról végkép megfeledkezett. A világ minden részéből kezdtek hozzá seregleni a betegek és minden idejét azon problémának szentelte, melynek megoldását a gyakorlat által kellett bebizonyítania.

Így mult az idő, midőn egy délután, már január végén voltak, a városból hazatérve, a Stefánia-úton egy csengő nőhang háta mögött nevének szólítá.

Megfordult és Lizával és Zátonyi grófnővel találta magát szemben.

- Úgy megy el mellettem báró Vanderbilt, mintha nem ismerne - mondá Liza gyászfátylát hátra vetve, szemrehányó hangon.

- Valóban annyira el voltam merülve...

- Pedig épen kapóra találkoztunk - folytatá a szép asszony. - Mióta Pesten vagyunk, egyebet sem hallottunk, mint kórháza dicséretét. Miczi is rajong érte, olyannyira, hogy mi is kedvet kaptunk annak megtekintésére.

- Nagyon örvidenénk, ha megmutatná nekünk - tevé hozzá Fili grófnő leereszkedő nyájassággal.

Vanderbilt, ki utálta az üres kíváncsiságot, melylyel nagyvilági emberek komoly törekvéseket megbámulni és bírálgatni szoktak, valamit dadogott azon értelemben, hogy semmi mutatni valója nincs. De Liza szavába vágott.

- Mert azt hiszi, hogy ezek a dolgok nem érdekelhetnek komolyan. Pedig egy hajszálnyira voltam attól - folytatá mély szomorúsággal - hogy magam is betegápolónővé váljak. A szürke nénékhez akartam belépni.

- Nos, és mi akadályozta ebben? - kérdé Vanderbilt egy átható pillantással és azzal a finom iróniával mosolyában, mely Lizát úgy sértette mindig.

- Mi nem engedjük, a mi kérésünkre mondott le szándékáról - felelé Fili grófné. - Különben orvosunk állítása szerint, egészsége olyan rázkódtatást szenvedett, hogy ki nem bírná a beteg-ápolás fáradoalmait.

Vanderbilt mosolya még gúnyorosabb lett, míg szemei sokat mondólag tekintettek az üde, viruló arcba, melynek egyetlenegy vonása sem beszélt elmúlt szenvedésről. De a távolban gróf Zátonyit véve észre, ki Náthánffyval karonfogva közeledett, elharapta az ajkán lebegő csípős választ és az egyiknek nagyúri leereszkedése, a másiknak édeskés protektori hangja elől menekülve, sietősen elbúcsúzott.

- A napokban mindenesetre kijövünk - kiáltott utána Fili grófné.

- Szerencsémnek fogom tartani - felelé Félix, csakhogy szabaduljon.

- Félixszel beszéltek? - kérdé Zátonyi, ki eddig már odaért a hölgyekhez.

- Látogatásunkat jelentettük be neki, meg akarjuk nézni a gyógyintézetét - felelé Filoména.

- Soh' se fáradjanak oda hölgyeim - jegyzé meg Náthánffy megvetően. - Nincs azon mit látni. Néhány aszkórnak induló kehes férfi és nő és egy eszelős, ki rajtuk experimentál. A modern philantrópia egy kinövése.

- Ne bántsa azért Náthánffy. Ki-ki a maga sportját üzi. Nem lehet mindenki pénzeszsák vagy tehenophil - felelé Liza, ki kapott az alkalmon, hogy Náthánffyn végig húzhasson. Szent-endrey grófné kamatostul fizette vissza a szemtelenséget, melylyel a nemes bankár egykor Vetter Liza irányában viseltetett.

- Tehenophil! Milyen genialis eszme! - nevetett Fili grófné, míg férje e szóra szerfelett elkomolyodott. Eszébe jutott saját tehenészete, melyben éppen akkor valami betegség ütött ki, s Náthánffyt újból karonfogva, szenvedélyes gazda létére, tanácsot kért az ország eme híres tehenészetől.

Náthánffy általjában olyan factotum-féléje volt a grófnak, ki minden dolgában hozzá fordult. Egy tekintetben valóban nem lehetett Zátonyinak szemére vetni, hogy nem halad a korral. A pénz, olyan mérvben, a melyben azt Náthánffy tudta csinálni, mód nélkül imponált neki s ennek a révén a bölcsesség valóságos dupla kivonatának tartotta a bankárt.

Liza ügyeinek kibonyolításában is ő segített Zátonyinak, s a szép, háládatlan asszony igazság szerint csak neki köszönheté, ha Etelliget, a pesti palota és egy uradalom eladása után remélhetőleg még egy szép jószág birtokában marad.

- Tulajdonképen helyes, hogy ez a hangya olyan szerepet játszik a prücsökök között - gondolta magában Vanderbilt, útját folytatva. - Talán tanulnak tőle, a mennyire t. i. a physiologia törvényei engedik, hogy a prücsöktermészet a hangyatermészetben foglalt tanulságot befogadja.

Egy percczel később azonban már teljesen megfeledkezett Náthánffyról s az a gondolat, hogy Liza hihetőleg hosszabb tartózkodásra Pestre érkezett, mint egy kő nehezedett szívére. Vajjon mi történik most Szelényiéknél? Mária hogy viseli el Liza jelenlétét? A karácsonyi ünnepek óta nem látta a fiatal asszonyt s így természetesen nem értesülhetett eddig Liza megérkezéséről sem. Mária ugyan kijött olykor hozzájuk, nagy barátságban lévén Annie asszonynyal, Pap Mihály derék kis feleségével, de az utolsó pár hét alatt Félix esetleg soha sem volt otthon, ha a pénzügyminiszter bájos neje meglátogatta a gyógyintézetet. Pistával meg épen alig találkozott. Egyikök sem ért rá arra, hogy sűrűn látogassák egymást s azonfelül állásuk, irányuk, érdekeik annyira különváltak, hogy bizalmas viszonyuk meglazulását ennek lehetett tulajdonítani. Pedig nem úgy volt. Valami lappangott közöttük, mi Félix hangját hideggé, modorát tartózkodóvá tette, és Szelényi minden önhittsége daczára, nem merte ennek okát kérdezni.

A nyugalanság, mit a Lizával való találkozás Vanderbiltben hátrahagyott, pár nap múlva olyan erőssé vált, hogy minden áron véget kívánt neki vetni. Egy este - tudta, hogy ebéd után hét óra felé, legbiztosabban együtt találja őket, Szelényiékhez ment. De midőn az előszobába nyitva, ott több beléptit és felsőkabátot vett észre, visszafordult és épen jegyét nyújtotta oda a komornyiknak, midőn Szelényi kinyitotta a szalonajtót.

- No persze, csak jegyet dobni, micsoda új divat ez! - kiáltá szokott szivélyességével, Félix útját állva.

- Látogatoid vannak és nincs rajtam frakk - felelé Félix kedvetlenül.

- Dehogyan vannak. Nincs senki, csak Liza és Zátonyiék. Egészen en famille vagyunk.

- Annál jobb - gondolta magában Félix - legalább együtt figyelhetem meg őket.

Az első dolog, mi beléptekor szemébe ötlött, az volt, hogy Mária iszonyú rossz színben van. Mindazáltal a gyász daczára kápráztató, a kacérság minden raffinementjével összeállított öltözetet viselt és szikrázó élénkséget fejtett ki. Úgy nézett férjére és beszélt vele, mintha az valami udvarlója volna, kit vallomásra akar bírni.

S minél elevenebbé vált Mária, annál hallgatagabb lett a szép özvegy, ki nyakig begombolt fekete tricot-jában, virágszerűen lehajtott kis fejével, úgy ült ott, mint a szomorúság megindító szobra.

Szelényi egész este feléje se nézett. Zátonyival, Vanderbilttel és feleségével élénken vitatta meg Arday Dezső legújabb beszédét, mely nyilván jobban bosszantotta, mint azt el akarta árulni. Valóságos dühbe jött, midőn Félix szellemes ellenfelének pártját fogta.

- Mit nem ér meg az ember! - kiáltá egyszerre Máriához fordulva. - Vanderbilt Félix a konzervatívek felé gravitál!

Félix elmosolyodott.

- Először a mérsékelt szabadelvűek nem konzervatívek, ha szavakban nem is oly extrémek, mint ti, másodsor legtovábbról sem törődöm vele, milyen pártbeli ember mond igazat. Elfelejtetted, hogy nem vagyok politikus, hanem természetbúvár és humanista. S az én szempontomból tökéletesen mindegy, a szabadelvűség, vagy nem bánom, az ultramontanizmus ürügye alatt teszik tönkre a népeket - ha egyszer látom, hogy tönkremennek.

- S miből látod, hogy tönkremegyünk? - pattant fel Szelényi. - Mert egy pár éhetetlen betyár elpusztul? Maholnap még számon kérnek tőlünk minden Mokány Berczit, ki Domszög és Tiszahát között elveri a vagyonát... És aztán, szemünkre vetik, hogy az utóbbi választások alkalmával korrumpáltunk. Az ördögbe is! A míg megvásárolható emberek vannak, nagyon naiv lenne az a kormány, mely meg nem vásárolná azokat. Árúczikk ez barátom s ha mi meg nem vesszük, megveszi az ellenzék.

És ez így ment tovább vagy egy félóráig. Szelényi álláspontját védelmezve végre olyan tűzbe jött, hogy úgy specchelt, mint ha a Házban volna. A hányszor azonban Liza egy halk szóra nyitotta ki ajkát, vagy csak egy mozdulatot is tett, színt váltott és legékesszólóbb mondókájában megakadt.

Észrevette-e ezt Mária is? Félix fürkészően nézett a fiatal asszonyra. De kipirult arcán, csillogó szemeiben csak azt a nyugtalan fényt fedezte fel, mely a belső izgatottság legbiztosabb jele, de mely egész este változatlan maradt.

Egymás iránt a két asszony elég természetes volt, sőt Félixnek alkalma nyílt megfigyelni, az élet iskolája mily óriási változást idézett elő Máriában. Ez az egykor oly meggondolatlanul nyíltszívű lény, ki minden impulzusnak engedett, vetélytársa irányában a legtökéletesebb

fesztelenséggel viselte magát, mit különben Liza passzív magatartása némileg meg is könnyített.

A szép özvegy később sem igen járult hozzá az est élénkítéséhez, mely ha Mária nincs, türehtelenül unalmassá vált volna. Filoménának foga fájt, minek következtében csak halk nyögéseket hallatott, Zátanyi csupán kedvencz vesszőparipáit sanyargatta és Szelényi, alig hogy bevégezték a politizálást, szórakozott lett.

Vanderbilt valósággal fellélekzett, midőn Zátanyiék és Liza tíz óra felé elbúcsúztak és Szelényi kikísérte őket.

- Milyen díszben vagy ma Mária és milyen vidám! - jegyzé meg Vanderbilt, a fiatal asszony kezét megcsókolva.

A kis kéz megrendült az övében s a szép, ragyogó szemek tragikus kétségbeeséssel tekintettek arczába. De egy pillanatra rá már megint a régi pajzán, pikáns asszonyka volt, ki vidáman szaladt férje elébe.

- Még meg se dicsérted toillettemet és ezt a szép, újdivatú kivágást - kiáltá egy olyan mosolylyal állva meg férje előtt, mely Vanderbiltet mélyen meglepte.

- Hát új toilette van rajtad és ki van vágva? - felelé Szelényi közönyösen, rá se nézve a fényes jet-keretből kiemelkedő hófehér nyakra.

A fiatal asszony ajka széleig elhalványult és szó nélkül elfordulva Vanderbilt mellé ült, kihalt fényű, komoly szemekkel nézve maga elé és nyilván csak látszólagosan hallgatva a két férfi társalgását. Midőn Félix végre felállt, hogy elbúcsúzzék, Szelényi is kalapját fogta.

- Elkísérlek - mondá nyújtózkodva - s egy perczre még felszólok a kaszinóba.

- Ily későn? - kérdé Félix.

- Későn? Hisz még tizenegy óra sincs. Adieu Miczi!

Egy hanyag kézmozdulattal felesége felé, Szelényi Félix karjába ölté kezét és magával vonta a fiatal orvost.

A mint leért a lépcsőn, mélyen felsóhajtott és a holdfényes éj kemény hidege daczára, még jobban hátravetve felső kabátját, mit nyitva hagyott, hirtelen Félixhez fordult.

- Az embernek a szíve megesik ezen a szegény asszonyon. Hogy megváltozott! - mondá.

- Melyik asszonyon? - Félix szórakozott volt. Mindig csak Mária lesoványodott, izgatott arcza lebegett előtte; mindig csak az ő erőltetett, éles kaczagását hallotta.

- Melyik asszonyon? Semmi esetre sem Miczin, kinek semmi baja. Lizát értem. Hogy megtörte a bánat, a szerencsétlenség hogy eloltott, megölt minden életkedvet ebben az istenien szép, ragyogó teremtésben! És az bánt legjobban - folytatá homlokára ütve - hogy az ember nem tehet érte semmit. Összetett kezekkel kell néznünk, mint hervad el ifjúsága és kövesül meg a lemondásban ez az égő, szenvedélyes, odaadó szív!...

Szelényi gyorsan, fennakadás nélkül beszélt. Úgyszólván kicsordult szívéből az oly soká féken tartott izgatottság és felindulásában teljesen megfeledkezett arról, kihez intézi szavait.

Félix unokatestvérének már első szavára összeresztett és elhalványulva sütötte le szemeit. Mindazáltal elég természetes hangon veté oda:

- Légy nyugodt! Azt fogja tenni, a mit más özvegyek tesznek. Férjhez fog menni...

- Férjhez fog menni! Mit tudsz? Mit hallottál? - és Szelényi Félix karját megragadva, olyan görcsösen markolt belé, hogy az felszisegett.

Vanderbilt indulatosan szabadítja ki karját és egy lépéssel hátrált.

Ez a mozdulat észre téríté Szelényit. Érezte, hogy tovább ment, mint kellett volna - elárulta magát - - -

A két férfi egy perczig olyan tekintettel nézett egymásra, melyben határozottan több volt az ellenszenv, mint a barátság.

- Hátha hallottam volna. Mi közöd lehetne neked hozzá? - szólalt fel végre Félix. - Vagy tán... közvetve, azzal a confidence-szal tisztelsz meg, hogy... hogy, Liza grófné iránt, melegebb érzelmeket táplálsz?

- Nos hát, igen... azzal a confidence-szal tisztellek meg.

- De ha én azt visszautasítom! De ha ez nekem nem kell! - tört ki a fiatal emberből, míg villogó szemekkel állt meg az utca közepén. Majd egyszerre elcsendesülve, komoly, sötét tekintettel nézett maga elé. - Vagy nem bánom, legyen, tudomásul veszem vallomásodat. Hisz úgylis egy esztendő óta nyomja lelkemet az a tudat, hogy Máriát szerencsétlenné teszed; egy esztendő óta fojtom vissza az ajkamon lebegő intést és szemrehányást. Mert hisz be kellett ismernem, hogy semmi jogom hozzá. De most, egy percz alatt megváltozott a helyzet. Te magad jogosítottál fel a felszólalásra, szíved mélyéig engedték pillantani és...

Szelényi hevesen szavába vágott. Túlfeszített, csaknem kétségbeesett lelkiállapotában nem bírta tűrni a hangot, melyen Félix beszélni mert vele. Sejtette azt is, hogy mi fog ezután következni, azt meg semmi áron nem akarta meghallgatni. Mily keservesen bánta meg előbbeni érthetetlen, megfoghatatlan vigyázatlanságát!

- Semmire sem jogosítottalak fel - mondá visszautasító hidegséggel. - Egyszerűen hangosan gondolkoztam, mert azt hittem, hogy az én meghitt barátommal beszélek és nem a feleségemével.

Félix még jobban elhalványult.

- Ez úgy hiszem egyre megy. Midőn Mária boldogságát védelmezem, a tiédet is szem előtt tartom.

Szelényi ismét szavába vágott.

- A feleségem bízott meg azzal, hogy prédikálj nekem? - kérde olyan hanglejtéssel, mely sértőbb volt, mint a szavak, melyeket használt.

- A feleséged sokkal tisztességesebb asszony, mintsem hogy bárkinek elpanaszolja házi bajait - viszonzá Vanderbilt, nagynehezen fékezve indulatát.

- Oh neked! miért ne panasznál el neked? Ily plátói jó barátnak! Azt hiszed, vak vagyok, vak voltam, annyi éven keresztül? De az barátom, hogy a feleségembe szerelmes vagy, még fel nem jogosít arra, hogy engem megleckéztess!...

Még ki nem mondta e szavakat, midőn maga is megdöbbsent tőlük. Tisztán, csengőn hangzottak el a hideg, holdfényes éjben, az üres utczában, melynek csendjét csak nagy ritkán zavarta meg egy-egy elrobogó fogat. Elhangzottak és vissza nem vehette azokat többé, sem azt a tekintetet le nem törülhette arczáról, melylyel Vanderbilt most a szeme közé nézett.

- Mivel a világ előtt nehezen találunk ürügyet a verekedésre - úgy hiszem nincs többé mit mondanunk egymásnak! - viszonzá röviden, jeges nyugalommal. És sarkon fordulva, vissza sem nézve többé, gyors léptekkel fordult be a szomszéd utcába.

XLII.

Tehát megtörtént! Összeveszett unokatestvérével! Vége szakadt azon rajongó barátságnak, mely komoly, küzdelemteljes ifjúsága egyetlen oázisa volt! - Ez a gondolat üldözte Vanderbiltet szüntelenül, a mint órákig bolyongott a városliget hóval fedett, magányos fasorai között.

Régtől fogva sejtette, hogy előbb-utóbb össze fog koczcanni Szelényivel, de azt soha sem képzelte, hogy ez az összekoczczanás ilyen alakot ölthessen vagy oly komolylyá válhasson. Ismerte Szelényit, tudta mikép az elébb csak a felbőszített indulat szólt belőle, de tudta azt is, hogy soha sem fogja megkérdelni. Kényelmetlennek találta és bizonyára kapni fog az alkalmon s kiküszöböli köréből.

Nem is az bántotta többé a fiatal embert, midőn végre kimerülten, összetörve, már a fáradtságtól is nyugodtabban vetődött haza. Mária sorsa aggasztotta, az a tudat kinozta, hogy ezentúl még kevésbbé fog fölötte örködhetni, mint eddig. Soká azon töprengett, nem kellene-e értésére adni, szüntesse be ezentúl látogatásait a kórházban. De erre semmi formát nem talált. Végre abban állapodott meg, hogy ez Szelényinek a dolga. Ha megteszi, bele kell nyugodnia, ha nem teszi, lehetőleg kerülni fogja a Máriával való találkozást, s Pap Annie által, ki a fiatal asszonyt szívből megszerette, fog hogylétéről és lelkiállapotáról tudomást szerezni.

Aggodalmába azonban a szenvedélynek vagy vágyódásnak árnyéka sem vegyült többé. Szelényi vádja tán soha sem érhetne volna érdemetlenebbül, mint ezen az estén. Hisz éppen ma, némileg szétfoslott illúziókkal ment el Máriától. Csaknem frivol kaczerködása férjével, semmiképen sem fért össze a nő azon eszményével, mit szívében megőrzött, és kimondhatlanul rosszul esett neki látni, hogy ideálja sem egyéb egy földi szép asszonynál, kit szenvedélye csak olyanná tesz, mint a többit.

Hátha még tudta volna, hányszor ismétlődtek az ilyen jelenetek azelőtt is, ezután is! Milyen kitartással tanulmányozza Mária férje gyengéit, szeszélyeit, s azokat milyen művészettel használja fel Liza ellenében. Milyen különböző eszközökhöz nyul, hogy Szelényit lebilincselje és egy-egy estére távol tartsa Lizától! Ez a tiszta lelkű asszony a gyermekszívvel, az ártatlan kedélyvel, készakarva igyekezett megromolni, hogy ellensúlyozza amaz érzéki csábót, melynek férje ellentállás nélkül engedett. S ha ez olykor sikerült neki és Szelényi pár órára ismét teljesen az övé volt, megutálta magát e mulékony diadalért. Mintegy a feleség méltóságán ejtett csorba színében tünt az fel előtte és úgy siratta magát miatta, mint egy bukás miatt.

Liza ezalatt az e fajta asszonyok csodálatos ösztönével tette semmivé Mária minden igyekezetét. Rendkívüli egyszerűséget fitogtatott kápráztató toilette-kísérleteivel szemben, míg egész a szigorig tartózkodó magatartása előnyös ellentétet képezett Mária mind idegesebbé váló élénkségéhez.

Eme tartózkodó szigor daczára a szép özvegy mégis mindig szívesen látta magánál Szelényit. Természetesen csak fogadási óráiban. Filoména, ki úgy megszerette Lizát a hogy csak Liza tudta magát megszerettetni, ha jónak találta, s ki mindenkinek feldicsekedett azzal, mikép ő tántorította el a gondolattól, hogy kolostorba lépjen, lassanként arra is rávette, hogy szórakozzék kissé.

Liza erről hallani sem akart eleinte. Azt állította, hogy minden egyébtől eltekintve, már a takarékoság szempontjából is tartózkodnia kell a társaságtól. Midőn férjhez ment, fiatal és tapasztalatlan volt, nem ismerte a pénznek értékét. Míg most, az ő jóságos vezetésök mellett, beismerte a hibákat, melyeket tudatlanságában elkövetett és okult rajtok.

Az egész a fukarságig rangirt Zátonyi, kit Liza elejétől fogva azzal dugott zsebre, hogy tanácsát kérte minden krajczárra nézve mit költeni akart, el volt ragadtatva ezen nyilatkozata által. Mindazáltal megértette vele, mikép gyásza úgy sem engedi a költséges mulatozást, azzal pedig nem teszi magát tönkre, ha bizalmas ösmerőseit és rokonait magánál látja.

Liza tehát az esti órákban intimebb körét fogadta és Szelényi ritkán hiányzott a látogatók sorából.

A miniszter eme kitüntető figyelme dacára, a pletyka még sem igen férhetett hozzájuk. Liza méltóságteljesen komoly modorával és azon mindig egyforma nyájassággal szemben, mit Mária már büszkeségből is nagybátyja özvegye iránt tanusított, mindazon hírek, melyeket Blanche felőlük terjesztett, a valószínűtlenség látszatát öltötték fel. Azonfelül pedig Zátonyiék hatalmas pártfogása s a biztos társadalmi állás, mit Liza ezáltal megőrzött, csaknem elfeledteté születéshiányát, úgy hogy bármit is bátran megengedhetett volna magának.

De Liza legtávolabbról sem élt ezen szabadalmával és Szelényi nem egyszer kétségbeesetten lázadt fel következetes hidegsége ellen. Ekkor aztán a szép özvegy szelid határozottsággal vágott szavába.

- Ha még egy szót szólsz, nem fogadlak többé - mondá szomorúan. - Pedig kegyetlenség volna tőled, ha még barátságod vigaszától is megfosztanál. Ne feledd, hogy mindaz, a mit neked akkor a künkösdi parkban mondtam, hitvallásom s ha rokonaim kérelmére nem is temetkeztem el elevenen, ezen engedékenységem csak megnehezíti feladatomat. Előttem soha sem lehetsz többé egyéb, mint Mária férje, egy nő férfi, kit isteni és emberi törvények egyaránt elválasztanak tőlem.

Egy ilyen párbeszéd után Szelényi egyszer szenvedélyesen ragadta meg a szép asszony kezét.

- Ha nem volnék lekötve!... kiáltá.

- De le vagy kötve, - felelé Liza elmerengő tekintettel, míg két fényes könnycsepp gördült végig halvány, édes arczán. És kezét hirtelen visszavonva, Filoména elébe ment, ki most lépett be hozzá.

XLIII.

Egy reggelen Althausenné hosszú levelet kapott Vanderbilttől, melynek elolvasása után rögtön Pestre indult és szokása ellenére fiához szállt.

Ez újabb csapás volt Máriának. Szelényi ugyan az első napokban édes anyja kedvéért legalább ebédre jött haza, de miután az meghosszabbította látogatását, tovább folytatta legújabb szokásait: azaz a kaszinóban ebédelt, hogy hamarább érhesse Lizához s mielőtt látogatói érkeznek egy negyedórát egyedül tölthesse vele. Lizától azután visszament a kaszinóba, honnan ritkán került haza éjfél előtt.

Althausenné mindezt nem vette tudomásul. Egy szóval, egy tekintettel sem árulta el menyee előtt, hogy fia magaviseletét nem helyesli. Azonban Mária, anyósa éleslátását ismerve, gyötrő kinokat állott ki, ha meggondolta, hogy szerencsétlenségének már most olyan szemtanuja van, kit elámítani lehetetlen.

- Ha ez így megy tovább, megőrülök, - mormogott a szerencsétlen asszony egy kétségbeesett vergődésben átvirrasztott éj után, mely egy olyan napra következett, melyen még nem is látta férjét.

Verőfényes márcziusi délelőtt volt és Mária kis nappalijának elfüggönyözött és egész viráglugassá átalakított erkélyablakában egy zsölyében ült. Halálosan fáradtnak érezte magát, olyan fáradtnak, hogy az enyhe melegtől és a virágillattól elkábulva, elszunnyadt.

Nemsokára rá hazajött Althausenné, ki bevásárlások végett a városba ment volt és Máriát keresve, benyitott a nappaliba.

Sem ott, sem a hálósobában nem találván őt, már ki akart menni, midőn a belépő Szelényivel találta magát szemben.

Az öreg asszony arczát hirtelen pír özönlé el, míg mély felindulásról tanuskodó türelmetlenséggel oldotta fel kalapszalagját.

- Csakhogy haza is jössz egyszer villásreggelire! - mondá olyan hangon, mit eddig soha sem használt fiával szemben.

- Hisz tegnapelőtt is itthon reggeliztem - felelé Szelényi hanyagon. - Hol van Miczi?

- Nem tudom, úgy látszik kiment, a minek nagyon örvendek. Legalább egyedül lehetek veled.

Azután közelebb lépve fiához, egyenesen szeme közé nézett.

- Mi legyen ebből? Milyen megoldást fogsz te ennek adni? - kérdé.

Szelényi e váratlan támadásra meglepetten hátrált, s az ő arcza is hirtelen kipirult.

- Mama rejtélyekben beszél. Legyen szíves magát érthetőbben kifejezni. Különben, ha valami kellemetlent akar mondani, mit hangjából sejtek, inkább hallgassa el.

- Kellemetlent akarok mondani, és nem fogom elhallgatni. Csak azért jöttem fel Pestre, hogy elmondjam. Ha pedig eddig nem szóltam, azt annak köszönheted, hogy tanulmányozni akartam a helyzetet. Ujból kérdem, mi legyen ebből a lelkiismeretlen játékból két nővel egyszerre, kiknek egyikét szerencsétlenné teszed, másikat pellengérré állítod a világ előtt?

Szelényi már-már fel akart pattanni, midőn egyszerre elmosolyodott.

- Hagyjuk ezt mama - mondá könnyedén. - Mi eddig felette jól jöttünk ki egymással, mert mama a mamák gyöngye volt és nem avatkozott dolgaimba. Kár lesz ezt a szép viszonyt megzavarni. És azután, úgy hiszem, ott vagyok már - folytatá szép, fürtös fejét hátravetve - hogy tetteimről csak magamnak tartozzam számolni.

- Nem egészen. Vannak bizonyos becsületbeli kérdések, melyekről a tisztességes ember nem csak önmagának tartozik számot adni.

- Tudtommal soha sem követtem el semmit, mi a becsülettel ellenkeznék. Szerencse hogy anyám az, a ki így beszél, különben másképp feleltem volna.

- Úgy van, anyád vagyok és élni fogok anyai jogaimmal.

- De remélem, hogy visszaélni nem, mama. Engedd, hogy figyelmeztesselek, mikép házi ügyeim még te reád sem tartoznak.

- Tagadom. Máriának nincsenek szülei, kik pártját foghatnák. A szegény asszony egyedül áll. Az ő nevében kérdem ujból: mi lesz ennek a vége?

Szelényi biborvörös lett. Az öreg asszony makacs faggatása a végsőkig felbőszítette a hatalmaskodó, ellentmondást nem tűrő, heves embert. Azonban édes anyja eléggé imponált neki arra, hogy dühét fékezze. Kalapját fogta.

- A vége az lesz mama - felelé jéghidegen - hogy a mamaféle puritánusok meg lesznek velem elégedve. Egészen korrekten fogok eljárni. Elfogok válni Máriától és el fogom venni Lizát.

Althausenné hevesen az ajtó elé termett és egy parancsoló, méltóságteljes mozdulattal maradásra készíté fiát. Halotthalvány volt.

- Tehát igaz? Bevallottad végre! Azért jöttem fel ide, hogy ezt a vallomást halljam és minden áron eltántorítsalak szándékodtól. Ez a válasz nem fog megtörténni. Nem fogod megbecsteleníteni tiszta nevedet azzal, hogy egy Máriát eltaszíts - egy Lizáért, botrányt követve el egy olyan nő miatt, ki nem érdemes arra, hogy feleségednek saruit feloldja.

- Ez vélemény dolga anyám. Liza feddhetetlen asszony. Semmit sem lehet szemére vetni.

- S ezt arczomba mered mondani, az etelligeti légyott után! Azt hitted talán, hogy ezen érdekes escapade-nak hire el nem jutott hozzánk a provinciába... De nem... Hagyjuk el ezt az álláspontot, mit te «puritán»-nak csufolsz. Engedjük meg azt is, hogy Liza ama lépést akkor a szenvedély vakságában, meggondolatlanul követte el. Az ilyen más nőkön is megtörtént már és isten a megmondhatója, hogy én vagyok az utolsó, ki pálczát tör e gyenge teremtések fölött. A ki hiba nélkül van, vesse rájuk az első követ. De Liza szívtelen, gonosz nő. Háládatlan volt egész a lenézésig irányomban, ki több voltam neki mint édesanyja, Mária iránt, ki testvéreként támogatta; gyermekéről annyira megfélemedezett, hogy az végre belehalt a természetellenes elhanyagoltatásba; férjét, ki a semmiből magához emelte... de hisz te tudod legjobban, mikép becsülte meg e jó, nemeslelkű embert!... Egy ilyen nőt, Pista, komolyan el nem vesznek, az legfeljebb egy muló szeszély kielégítésére való!...

Szelényi keresztbetett karokkal, mozdulatlanul állt édesanyja előtt és engedte beszélni. Dühe lecsillapult. Minthogy már belefogtak e kellemetlen fejtegetésbe, legyen vége, értsék meg egymást egyszer s mindenkorra. Akkor sem mozdult meg, midőn Althausenné elhallgatott.

- Eszemben sincs mindezt megvitatni, mama - felelé végre nyugodtan, olyan lassúsággal, mely szavainak sajtószzerű nyomatékot kölcsönzött. - Azt sem kutatom, mindabban, a mit mondtál, mennyi az igazság. Sőt ha megnyugtat és jól esik hallanod, elismerem, teljes szívből, egész meggyőződéssel elismerem, hogy Mária minden tekintetben Liza fölött áll. De - s most szemei fellángoltak, míg hatalmas alakja még jobban felegyenesedett - ez semmit, de semmit sem változtat a dolgon. Ha az eget kínálnák Máriával, visszautasítanám - és ha a föld minden nyomorúságát kellene átszenvednem Lizával, elvenném. Szeretem és bírni akarom, s ha a pokol minden bűne terhelné a lelkét!

Halkan, elnyomott izgatottsággal beszélt, míg édesanyja szótalánul bámult reá. E bámuló szemek előtt tán elvonult az alföldi gyümölcsös és a szilvafa alatt álló szőkefürtös kis fiu, kinek gyenge, nőies szája, megátalkodott makacsságában öntudatlanul mondta ki akkor egész életének crédóját:

«Mégis szeretem a szilvát. És ha találok - megeszem.»

Vajjon még milyen tiltott szilvát fog megenni ez az ember, ha a szerencse egyszer komolyan ellene fordul és ambíciója és az önbecsülés nem mehetnek többé kéz a kézben?

Az öreg asszony mintha egy szakadást érzett volna szívében, mely erőszakosan elválasztotta fiától. Legyőzhetetlen undor fogta el e jellemgyengeséggel szemben, mit kérlelhetlen becsületességében föltétlenül elítélt. Föltétlenül már azért is, mert Althausen Elza fogalmával sem birt egy mindent megsemmisítő szenvedélynek kényszerítő hatalmáról.

Sötéten, szigorun nézett fiára.

- És meggondoltad ennek a lépésnek a következményeit? Azt, hogy becsületes asszony létemre ezentúl le kell vonnom rólad kezemet; azt, hogy - s most hangja ellágyult - Máriát, ki hú, önfeláldozó, szerető feleséged, törekvéseidben társad, küzdelmeidben támaszod volt, tönkreteszed, megsemmisíted...

Szelényi arcza egészen elkomorult.

- Az első nem gondoltam meg, már azért sem, mert nem hittem lehetőnek, hogy anyám el fog itélni egy oly lépésért, mely manapság éppen nem tartozik a ritkaságok közé. A másikat meg gondoltam, de nem segíthetek rajta. Ha törvényeink megengednék a kétnejűséget, Máriát a világért sem bocsájtanám el magamtól. Sokkal teljesebben vagyok áthatva értékétől. Így azonban a helyzet tarthatatlan. A nyugaton divó házasság általjában abszurdum. Képtelenség, hogy két lény komolyan megigérhesse az oltár előtt, hogy mindenkor és kizárólagosan hű fog maradni egymáshoz. Elismerem azonban, hogy ezen abszurdumnak, ezen képtelenségnek komoly nemzetgazdászati célja van - a család. Ha gyermekeink volnának, egészen másként állna a dolog és némileg igazad volna anyám. De miután Mária nem adott nekem gyermekeket, bizonyára szokott okosságával bele fog nyugodni a sorsba, mely megtagadta tőlünk azt a köteléket, mely a férfit még akkor is tűzhelyéhez fűzi, ha szerelme végkép kihalt.

Althausenné összeborzadt. Fiának hideg, szívtelen szofizmái megsértették benne a nőt, még pedig legnemesebb ösztöneiben. Felháborodva fordult el.

- Elég lesz ebből ennyi, hadd el - mondá kezét felemelve. - Mi már nem fogjuk egymást megérteni. De el ne feledd - folytatá kitörő szenvedélylyel, - hogy én Lizát soha, de soha sem fogom menyemül elismerni!

- Meg van írva a sors könyvében, hogy édes anyám minden efféle lépésemet ellenezze. Szerencsére tapasztalásból tudom, hogy idővel kibékíthető.

- Légy szíves a két esetet össze nem hasonlítani. Akkori ellenvetéseim előítéletekből eredtek, melyekből azóta ugyancsak kigyógyultam; míg mostani ellenkezésem azon felháborodásból ered, mit minden tisztességes ember egy bűnnel szemben érez... Ez a házasság, ha létrejön, mindenkorra elválaszt bennünket, érted, mindenkorra!... Csak az a reményem, hogy nem fog létrejönni. Ha jól ismerem Máriát, ő nem az a nő, ki egykönnyen egy másiknak engedné át helyét...

- De igen, átengedi! - szólalt fel egy csengő hang az ablak felől.

Anya és fiu egy kiáltással hátra fordultak és az erkélyablak szétvált függönyei között, hosszú pongyolájában, ijesztően halvány arczczal - meglátták Máriát.

A fiatal asszony lassan, gépiesen közeledett feléjük, mintha félne, hogy összerogy, ha merevségéből enged. Azután egy asztalhoz érve, lehuzta ujjáról a jegygyűrűt és letette.

- Szabad vagy! - mondá ugyanazon természetellenesen csengő hangon, mely már az elébb is át meg át járta őket. És mielőtt megdöbbenésükből felocsudhattak volna, ép oly mereven gépiesen megfordult és hálósobájában eltűnt.

ÖTÖDIK KÖNYV.

ARATÁS.

XLIV.

- Ezerkétszáz! - kiáltá gróf Mecsterszky Rudi lelkenedezve, felhevült arczczal, bokáig sárosan a Tarday-ház tágas ebédlő-termébe lépve.

Harsogó éljen fogadta és egy csinos barna leányka, valamennyi társnőjét megelőzve, telt pezsgős pohárral kínálta meg az Arday-párt legelőkelőbb kortesét.

- Ide gyere öcsém, velem kocsints! - kiáltá az öreg Tarday Mátyás, ki vastag takaróval köszvényes lábain, egy nagy karosszékből az ablak mellett ült. Az öreg stentorhangon beszélt, részint a szobában uralkodó láрма, aztán meg az utcáról felhangzó zajongás miatt.

Mecsterszky Rudi a vitatkozó urak és kaczerkodó hölgyek tömegén áthatolva, engedelmeskedett.

- Ülj le öcsém, hisz egy csuron víz vagy - mondá az öreg egy mellette álló zsölyére mutatva. - E szerint jól megy az Arday dolga?

- Jól hát! Szó sincs róla, miénk a diadal, - felelé Rudi gróf leülve és homlokát törölgetve.

- Soh'se hittem volna Szelényi tegnapi beszéde után, melylyel a szó legteljesebb értelmében fanatizálta a tömeget.

- S mégis úgy van, Mátyás bácsi.

- Mit mond majd hozzá az apád?

Rudi gróf vállat vont.

- Az apám semmit se mondhat. Sok évvel ezelőtt ő is Szelényi Pista ellen szavazott.

- Hja, de az még akkor nem volt gróf Szelényi István. Akkor még a szabadelvűek emelték vállakra Pistát, «az aranyházát». Azóta nagyot fordult a világ. Ha meggondolom, hogy ez az ember, ennyi észszel, mégis csak oda jutott, a hol a bornirt édes apja élt és meghalt.

- Nem új dolog Mátyás bácsi - közbeszólt a főorvos, Betti néni férje. - Bukott miniszterek rendesen az ellenzékhez csatlakoznak.

- Hát csatlakozott volna hozzánk, mérsékelt szabadelvű pártiakhoz. De ha az ember egy fél életen keresztül olyan elveket vall, mint Szelényi, azokat fennen hirdeti, egész fényes, káprázató tehetségével támogatja és aztán egyszerre merő depit-ből a konzervatívek közé megy, az barátom, már nagyon közel jár a jellemtelenséghez.

- A mint vesszük. Szelényi István egyszer a fülem hallatára azt állította, hogy a pártállás nem elv dolga, hanem egyszerűen magasabb politikai célok elérésére szolgáló eszköz.

- S ez a magasabb politikai cél - az ő miniszterelnöksége. Az ország rombadőlhet, tönkremehet, csak Szelényi István legyen miniszterelnök.

- Ha egyszer ehhez és csakis ehhez van tehetsége. Más hivatalhoz nem tud. S ezt szem előtt tartva, nem csoda, ha dühében elárulta zászlaját, midőn az ellene szőtt intriguek sikerültek, s ő kicseppent a hatalomból. Holott ő provokálta a miniszterválságot, meg lévén győződve, hogy más, mint ő, nem is lehet Jelenffy utódja. Annak idejében mindnyájunkat levett a lábunkról az

a hír, hogy Jelenffy helyett nem Szelényi - hanem Dortmund lett kormányelnök. Én részemről, majdnem hirlapi kacsának néztem a dolgot.

- De azt meg nem gondoltad, hogy nem lett volna benne raison, Szelényit tenni Jelenffy helyébe. Mindenki tudta, hogy a mi bajt okozott az előbbeni kormány, bajt, mit a jelenlegi ugyancsak nem orvosolt, azt sokkal inkább Szelényi okozta, mint Jelenffy. Ő volt mindennek az értelmi szerzője, Jelenffy merő viaszknak bizonyult kezei között.

A főorvos gunyorosan elmosolyodott.

- Hisz éppen az, megijedtek tőle. És ezt az ijedelmet senki sem jelezte találóbban, mint Arдай egy pompás cikkében, mely megjelent, mikor az is nyilvánosságra került, hogy Szelényi Dortmund alatt semmiféle tárczát nem akar vállalni. Ha jól emlékszem, azt mondja benne: hogy az orvosok a túlizgatott idegbetegeknek, ha nem bírnak velük többé, utoljára valami álomitalt szoktak beadni. Narkotikum minőségében pedig a Dortmund-kabinet ritkítja párját. Dortmund nem fog experimentálni, nem fog vasutakat építeni a holdban vagy olyan tartományokban, melyekhez körülbelől annyi közünk, mint a holdhoz; kalandos vállalatokba sem fog bocsájtkozni. Ő általjában semmit sem fog tenni. Az igazságosak álmát fogja aludni elődjeinek babérjain, mi pedig nem tehetünk egyebet, mint hogy «Jó éjt» kívánjunk neki.

Az öreg fejét rázta.

- Arдай jól jövendölt. Dortmund mindent a régiben hagyott, s miután a régi rossz volt...

E perczben az utczáról még erősebb zaj hangzott fel, mint eddig. Meczerszky Rudi, ki már régen felállt, hogy a hölgyek körében kellemetessé tegye magát, kalapját fogta, és valamennyi jelenlévő férfival együtt, lesietett az izgatottan lármázó tömeg közé.

A Tarday-ház, melynek ódon kőczímerrel ékített homlokzata a nagy vásártérre szolgált, volt a mérsékelt szabadelvű párt tulajdonképeni gyűlhelye. Ma, a választás napján kapuja tárva-nyitva állt és a nagy ebédlőben, melyben az öreg Tarday örökifjú tűzzel prezideált, egy csomó szép leány és asszony töltögetett vörösbor és pezsgőt, a ki- és beszállinkozó uraknak.

A nagy vásártér maga, őszi verőfénytől beragyogva, tarka, változatos képet nyújtott.

Két napig esett az eső és az emberek bokáig, térdig sárosan, szorongtak az extemporált fabódék köré, hol a szavazatok beirattak. A parasztok egy része tulipántos fehér szűrben, a nadrágos emberek pitykés kék ruhában, hetykén félrekapott pirossárga tollas pörge kalappal. Eleinte minden község választósága külön csoportban állt, lobogó tarka zászlaival, körülfogva a kora reggel óta korteskedő, az embereket szép szóval tartó uraktól, kik ugyancsak nem kimélték torkaikat és míg a szusz tartott bennök, meggátolni igyekeztek, hogy valamely hívőket elszeresse a kaczerkódó ellenfél. De idővel persze felbomlott a rend, helyet adva a legfestőibb össze-visszaságnak.

Mind lázasabban, izgalmasabban folyt a szavazás. Az a sok ezer ember két táborra oszolva, párt a pártot szidva, kiabálva, éljenezve, lepte el a fellobogózott város utcáit. A megyeház-téren állt a Szelényi-párt fabódéja. Arra felé sodorta a tömeg Meczerszky Rudit és a főorvost, midőn a Tarday-házból kiléptek. A térre magára azonban nem juthattak, a pártokat elválasztó katonai kordon miatt. De azért pompásan kivehették gróf Andorfy potrohos alakját, a mint az egy ház erkélyéről astmatikus lelkesedéssel buzdította embereit.

«Örök szégyen volna, e-hm, reánk nézve - mondta éppen - ha e kitűnő államférfiú, kit unokáink egykor a magyar történelem, e-hm, kimagasló alakjaként fognak emlegetni, nem megbuknék, az e-hm, lehetetlen! de csak csekély többséggel választatnék meg ezen, e-hm tisztelt megyében, melynek e-hm, legkitűnőbb e-hm, fia!»

- Tékozló fiú! - szólalt fel egy hang a tömegből.

- Ki volt? Ki mondta? Eláll! El vele, - ordított a tömeg, míg a gróf füleig érő kemény gallérjáig elpirulva, egy méltóságteljesen lesújtó pillantást vetett körül.

- Halljuk! halljuk! - kiálták az erkélyhez legközelebb állók, mire a zaj kissé lecsendesülvén, a gróf hápogva, szuszogva, mindjobban kipirulva folytató:

- Mert e-hm uraim, ki tartotta féken éveken keresztül hatalmas ellenségünket ott északon, tönkretéve e-hm, legravaszabb ármánykodásait?... Kinek köszönhetjük, hogy monarchiánk új, viruló, civilizált tartományokkal gazdagodott meg, s hogy e-hm, Budapest ma már Európa e-hm, előkelő fővárosai között foglal helyet?... Mindez Szelényi István műve!... S e-hm - a gróf lelkesedése most elérte tetőpontját, minek következtében már csak kilökte magából az egyes mondatokat, míg arcza violaszínűvé vált - gyalázat, igen uraim e-hm, gyalázat e-hm, az égbe-kiáltó, e-hm, háládatlanság, melylyel, e-hm, hazája, e-hm, ezen jótevőjével bántak. - S uraim... merényletnek, igen uraim - valóságos merényletnek tartom azt is, e-hm... hogy e szellemi óriásnak, e-hm, ma is még s itt nálunk, e-hm... ellenfele e-hm... támadhatott!... Rajtunk a sor, e-hm... e nevetséges ágaskodást, e-hm, csúffá tenni - - - e-hm! Éljen, e-hm, gróf Szelényi István, e-hm!...

- Úgy van! Igaza van! Éljen gróf Szelényi István! Éljen gróf Andorfi János! - zajongott a tömeg, míg az erkély már most a gróf köré tolongó férfiakkal telt meg s a ház ablakaiból Andorfi Zenke és barátnői, kik csokorképen keblökre tűzték a Szelényi-párt fehér tollbokré-táját, tüntetően lobogtatták a kendőiket.

- Hogy prüszkölt, szuszogott és hápogott a vén bolond! - nevetett Mecserszky Rudi, ki a főorvossal fedett helyet biztosított magának egy boltajtóban, honnan az ellenfél minden mozdulatát szemmel tarthatták. - S most magyarázza meg doktor úr, hogy történt mégis, hogy azzal a kemény gallérba szorított rövid nyakával, meg nem ütötte a guta?

A főorvos mosolyogva vállat vont.

- A természet megfejthetetlen rejtélye, Rudi gróf. S ha az ember meggondolja, hogy öt évvel ezelőtt ép úgy prüszkölt, hápogott és köhicsélt Szelényi István a szabadelvű miniszter mellett! A gróf úr loyálisában valóságos mozlem. Mindig arra fordítja az ábrázatát, a honnan az a bizonyos «legfelső kézirat» intéztetett, vagy hír szerint intéztetni fog. A kormányok változhatnak, de Andorfy gróf nem változik.

- Csakhogy ez egyszer csalódhatik. Hátha nem a konzervatívek, hanem mi jutunk kormányra! Lám, Róbert! - folytatá Rudi gróf az erkélyre felköszöngetve, mintha azt ilyen távolságra észrevehette volna valaki.

A főorvos arcza elsötétült.

- Ez a gazember is itt van? - mondá. - Elégge csodálom, hogy önök Pesten kezét fognak vele.

- Mért ne fognánk vele kezét? Olyan gentlemanlike, kellemetes emberrel. A doktor úr bizonyosan arra a kiballotirozásra czéloz a bécsi Jockey-klubból. De hiszen ez olyan régen volt, hogy már nem is igaz. S csak a minap láttam karonfogva gróf Stallenberg Nushival, ki pedig bécsi s kinek tudnia kellene, ha olyan tarirt volna, hogy nem lehetne vele társalogni.

Az egyéniség, kiről beszéltek, most éppen lehajolt az erkélyről, hogy rendeleteket adjon néhány lenn állónak. Igen elegáns, nyulánk férfi volt, feltűnően fehér kezekkel, monoklis szemmel s finom kiélt arczczal, melyről már azért sem lehetett biztossággal korára következtetni, mert a túlfekete haj és pofaszakáll, mely környezte, sajátságos ellentétet képezett a szemek és száj körül felszaporodott számtalan apró ránczczal.

A főorvos a szakállába mormogott valamit, a mit Rudi gróf az éktelen zajban természetesen nem hallott, azután a vásártér felől vad zsibongást, éles trombitaszót hallva, társával két keskeny utcán át arra felé tartott, vagyis inkább ismét arrafelé sodortatta magát a sokaság által.

Az Arday-párt a Szelényiek megújult erőlködéseiről értesülve, legtávolabbról sem maradt vesztig. Egyszerre csak olyan rivalgás közt, mely egy indus néptörzs csataordításának is beillett volna, vállukra emelték a cigányt, kinek harsány trombitaszavára, mit számtalanszor ismételt, lassanként némileg elcsendesült a zaj. Majd a cigányt vivő csoport előtt feltűnt egy terjedelmes alak (nyilván a kövérek napja volt ma), mely valóban csak közelről látszott embernek. Messziről valami óriási mesekönyvből kiugrott, hátulsó lábán álló hízonak színét viselte.

A mérsékelt szabadelvűek főkortese volt, ki Arday Dezső táblára írt nevét, mint egy monstrencziát maga elé tartva, borízű, de erős hangon kezdte haranguirozni a tömeget.

A régi nótát fújta, szidta a kormányt és még jobban az arisztokrata ellenpártot, azzal a már magában a szidalmazásban rejlő meggyőző erővel, mely a demagógok ékesszólása. S beszédével a régi izgalmat keltette fel, azt a végzetes izgatottságot, mit oly könnyű a tömegben előidézni, a mennyiben kiapadhatatlan forrása - az elégedetlenség és irigység.

Mindazáltal szavainak tán még sem lett volna oly óriási hatása, ha a nép nem volna gyermek s ha a gyermek előtt egyetlen-egy kézzelfogható, ügyesen, de főkép a túlzás nagyító üvegén át felmutatott példa nem érne többet minden okoskodásnál. - Mert hát mit törődünk mi azzal - dörgött a szónok hosszú dikciójának végén, - hogy a fehér tollasok torokszakadtából kiabálják, mikép Szelényi István a nemzet modern fénykorának megteremtője?! Jobb lett volna, ha az ő kortesei ezeket nem említik, hanem inkább elhallgatják azt is, hogy valaha miniszter volt. Mert hát mit változtat az is sorsunkon, ha a külföld előtt immár tekintélyünk van, vagy hogy ott messze valahol keleten, a mi pénzünkön civilizálnak olyan népeket, melyekhez semmi közünk, míg Budapesten virágzik a börze és házak és paloták mint a gombák kelnek ki a földből? Mi csak azt látjuk, hogy körülöttünk napról-napra nő a nyomoruság, hogy régi uraink elpusztulnak és nálunk nem virágzik egyéb - mint az adóexekuczió és az árverés! - Ez a rész jutott ki nekünk a nemzet modern fénykorából! - Ezt vívta ki nekünk minisztersége alatt, az újdonsült gróf, az a renegát, ki a nép ellenségeivel szövetekezett!...

- Le a kormánnyal! Le a konzervatívokkal! Le az újdonsült gróffal! Éljenek a mérsékelt szabadelvűek! Éljen Arday Dezső! - hangzott fel újabb indus csataordításként, midőn a kortes végre kifogyott a szuszából és elhallgatott. Majd egyszerre, mint egy parancsszóra, száz meg száz fenyegető ököl emelkedett fel, s az elkeseredett tömeg feltartóztatlanul a megyeháztér felé hömpölyögve, áttörte a katonai kordont s előbb szitkozódva támadta meg az ellenfelet, míg utóljára mindkét felől, a szűrök és bundák alól előkapattak a nehéz dorongok, melyek a dulakodók fejei fölött megvillanva, még siketítőbb rivalgás közt csapódtak le.

Leirhatatlan zűrzavar keletkezett Egy percz alatt ez az egész óriási embertömeg egy sikoltozó, ütlegelő, zavaros gombolyaggá tömörült, melyben alig lehetett egy alakot a másiktól megkülönböztetni, s tudja isten meddig tartott volna ez a szörnyű harc, ha a katonaság a legelkeseredettebben hadakozó csoportoknak neki ugratva, azokat erőszakosan el nem választja. Már most az ordítózás közé panasz és jajveszékelés is vegyült, míg a kigyúlt harczkedv még most sem csillapulván, néhány lövés dördült el. Ekkor a Tarday-ház ablakaiban álló hölgyek, kik a jelenetet, mint egy Medúza-fej látásától megbénítva, megigézve nézték, a sebesülteket látva, a mint azokat a tömegből ki kezdték vonszolni, kezeiket arcuk elé csapva, elfutottak megfigyelő helyeikről.

A katonaságnak végre újból sikerült a két párt között válaszfalt emelni, de ha a verekedés kényszerülten meg is szűnt, a szitkozódás tovább tartott. S eközben a Szelényi-párt megfeszí-

tett igyekezete daczára, mindig több és több fővegről szállt le a fehér tollbokréta, mindig több és több fővegből nőtt ki a sárga-piros tollcsokor, míg este tíz órakor a mérsékelt szabadelvűek már kétezerrel több szavazattal bírtak, mint a Szelényi-párt.

- Mindig mondtam, hogy pórul járnak, ha az árokháziak megugranak - jegyzé meg Andal György az ősz szolgabíró, ki jó ismerősével, az árokházi gyár új bérlőjével, a nagy vásártéren fekvő «Fehér ló»-ban ült, mikor az Arday-párt kihirdette, hogy immár három ezernél vannak. Az öreg a Szelényiek kultuszában nevelkedett és töltötte el életét és az a gondolat, hogy egy Szelényi itt, ebben a megyében megbukhassék, valóságos blaszfémia színében tünt fel előtte. Nem is akarta megengedni, hogy ezt a bukást más, mint családi viszály idézte légyen elő.

- Hej, csak akartak volna az árokháziak, - folytatá, - majd megmutatnám az úrnak, mit tud egy asszony.

- Az árokházi nagyasszonyt érti?

- Azt bizony, csak hogy mindnyájan arra a hírre, hogy a kegyelmes úr Szelénybe jön, Duna-fokra szöktek Mária grófnéhoz. Különben ha nem is szöknek, mégis semlegesek maradnak. Ez a baj.

- Igaz, hogy Althausen Nándorné hat év óta nem beszélt fiával?

- Szent igaz. A mióta a kegyelmes úr elvált s újra megnősült s annak bizony ide s tova hat éve lesz, egyszer sem bocsájtotta a színe elé. Még az unokáját se látta soha.

- Ez már nem szép dolog...

- Hja, olyan a nagyasszony. Áldott jó szíve van, de szörnyen makacs. És aztán - folytatá közelebb hajolva, halkabban - az is elmérgesítette köztük a viszályt, hogy a kegyelmes úr gróf lett, konzervatív lett, meg hogy sehogy se tud a pénzzel bánni. Azt mondják, fülig van az adósságban.

- Én is hallottam és csodálkoztam. Ilyen óriási vagyonnal! És aztán az asszony is gazdag volt. Gróf Szentendrey Károly szép vagyont hagyott reá.

A főorvos, kivel már azelőtt is beszéltek s ki pár perczczel előbb melléjük ült, most bosszusan szavába vágott a bérlőnek.

- Szép vagyont? A szegény öregnek csak az volt a szerencséje, hogy meghalt, mielőtt tönkrement volna. Ennek az asszonynak a kezében lába kél a bankónak és szárnya az aranynak. De hisz már mikor Szelényi Pista Mária grófnétől elvált, kisült, hogy a kegyelmes úr korántsem oly rangirt, mint gondolták. Addig is csak Mária grófné tartotta benne a lelket. És Pista rendetlensége és második feleségének hallatlan pazarlása e pár év alatt csodát műveltek! Ha a konzervatívek nem győznek és ő nem lesz miniszter, tán kénytelenek lesznek még Szelényt is eladni, hogy ügyeiket rendezhessék.

De erre aztán felpattant Andal György.

- No már ebből nem lesz semmi! - kiáltá - Ezt már meg nem engedi a nagyasszony.

A főorvos megvetően mosolygott.

- Meg nem engedi? Ha egyszer kenyértörésre kerül a dolog, sógorasszonyom ha akarná se menthetné meg a birtokot. Csaknem mindenét odaadta Pistának, második férje vagyonából pedig csupán évi járulékot húz. S azok után, miket fia az utolsó pár esztendőben tett, akarni se fogja többé. Neki Szelényi Istvánhoz, a grófhoz, semmi köze. És aztán nem találhatott magának más embert, hogy vele ide lejöjjön, mint azt a fehér kezű, szelid képű gazembert! Fogadni mernék, ezt csak azért tette, hogy édes anyját bosszantsa vele.

- Hisz tudta, hogy a nagyasszony nincs itt - felelé Andal György bosszúsan.

- Tudta, tudta, de azt is tudta, hogy vissza fog jönni és akkor okvetlenül megmondják neki, ki volt fiának kísézője. Szégyen és gyalázat! Így összebarátkozni ezzel a Vanderbilt Róberttel! Még csak az kellett Szelényinek! Holott népszerűségét úgyis elvitte az ördög. Nem szeretnék az lenni, a ki kudarcának hírére elviszi neki Szelénybe. Furcsa képet fog vágni hozzá. Ő, a ki azt hitte, hogy untig elég, ha pár napra lejön ide és azzal az ő behizelgő, fülbemászó hangjával egy csomó szépen faragott frázist vág a szemünk közé. Mert hogy Szelényben lakjanak, az már nem járja. Feléje se néznek többé a birtoknak. Vetter Lizának rossz a szelényi ház. Ő csak úgy lakhatnék itten, ha új kastélyt építenének. Ez az egyszeri koldusleány, ez az éhenhaló, kit sógorasszonyom csak hogy nem az utcáról szedett fel! - és az orvos méltatlankodásában, olyat ütött az asztalra, hogy bizonyára magára vonta volna a közfigyelmet, ha e percben lenn a téren újból kezdetét nem veszi az örömrivalgás.

A főorvos és a többiek, kik csak pihenni tértek be, a zajra ismét lerohantak. Még pedig elég dolguk akadt odalenn. Egész éjjel tartott a küzdelem, egész éjjel folyt a szavazás. Míg végre az előbukkanó nap, csoda, hogy el nem bújt megint, midőn látnia kellett: a Szelényiek ősi területében mint emel vállaira a fanatizált, diadalittas tömeg, egy olyan embert - a ki nem Szelényi!

XLV.

Ugyanaznap este Szelényi és Róbert báró a p....i állomástól a dákovári vadászlatok felé robogtak. A vasúton mindkettejüket elnyomta a fáradság és az egész időn át szunyókáltak. Csak mióta kocsiban ültek és a friss levegő arcukba fújt, oszlott el teljesen az álmatlan éj utóhatása. Mindazáltal meglátszott rajtuk, hogy egyikük sem élvezte a fenyvesekkel benőtt pompás hegyvidéket, mely mind zordabbá, mind vadregényesebbé vált, minél tovább vitte őket a két könnyed lépésű, jól betanított szürke hegyi ló.

- S mikor beszéltél utoljára Náthánffyval? - kérde Szelényi, ki Róbert báró egy hosszabb üzleti fejtegetése alatt, nyilvánvaló türelmetlenséggel harapdálta bajusza szélét.

- Kedden - - -

- S ma szombat. Miért nem szóltál nekem előbb?

- Nem lehetett. Hisz rá se hallgattál az emberre. Annyira elfoglalt...

- Jól van jó. Különben minek is avatkoztam volna a dologba? Mintha két ilyen kiváló financier, mint te és Náthánffy, nem tudna beleszólás nélkül megegyezni.

A hang, melyen Szelényi az utóbbi szavakat mondta, kimondhatatlanul megvető volt, de Róbert báró ezt nem vette tudomásul. Tréfára fordította a dolgot.

- Náthánffy köszöni az összehasonlítást - felelé kedélyesen.

- Légy őszinte Róbert, valld be mennyit ígért neked, ha olcsón kezére játszod a birtokot? Én kétszer annyit ígértem, ha sikerül azt neki drágán eladni.

Róbert báró arcán egy izom se rándult meg e hallatlan ajánlatra, melynek minden lassan kiejtett szavából kitűnt, hogy arczul csapásnak van szánva. Vállat vont.

- Jól ismered Náthánffyt, ha azt hiszed, hogy ígéretet tenne oly valamiért, miről úgy is tudja, hogy előbb-utóbb az övé lesz, a mint kedve tartja. Ha megfogadtad volna a tanácsomat és tavaly adtad volna el Szelényt...

- Nem volna se pénz, se posztó. Megpróbáltam, mi az a te tanácsod után indulni és ismerek egy embert, ki mindig Vanderbilt Róbert tanácsa után élt és ki most csak azért nem kéreget, mert jövedelmezőbb az emberek ostobaságát, mint jószívűségét kizsákmányolni.

Róbert báró nem felelt. Halkan kezdett füttyörészni és oly nyugodt egykedvűséggel jártatta körül ábrándos, gyermekded szelídségű szemeit, mintha Szelényi megjegyzése nem is őt illette volna. Soha sem dicsekedhetett részéről valami különösen tiszteletteljes bánásmóddal és ha ma még a szokottnál is kevésbé szeretetreméltónak bizonyult, azt, financiaális kellemetlenségeit és tán a kudarcot is tekintve, a mely érte, nem vehette tőle rossz néven. Ismerte az életet és tudta, hogy e világon mindent meg kell fizetni, egy pár esetleges sottise bezsebelése pedig ezen kitűnő üzletember előtt igen csekély árnak látszott azon előnyért, a melynek neki a volt pénzügyminiszterrel való barátsága bizonyult.

Nem is háborgatta többé Szelényit elmélkedéseiben, midőn az a kocsiban hátradőlve mogorva hallgatagságba merült. Cigarettere gyújtott és míg látható érdeklődéssel kezdte a vidéket szemlélni, monokliján át lopva pillantott mozdulatlan szomszédjára, ki nyilván nem épen öröndetes dolgokon törte az eszt. Így mult el vagy egy óra. Ekkor Szelényi egyszerre felemelkedett, kezét többször elsimítá homlokán és megrázva magát, kihúzta óráját.

- Mondtam, két óra negyven percz a szürkékkel - jegyzé meg, míg az út egy kanyarulata az ónémet stílusban épült bájos kis kastély elé hozta őket, mit a hegyek eddig elfödtek szemeik elől.

A közeledő kocsizajra kinyílt a középső tornácra vezető üvegajtó és Liza futott ki rajta, egy elegáns tiroli vadászöltönyt viselő férfi által követve, ki kissé hátramaradt.

Az első üdvözlések után, alig hogy Lizát kibocsájtá karjaiból, Szelényi észrevette a közeledő férfit és arca elsötétült. A következő pillanatban azonban már erőt vett magán és vidáman nyújtotta feléje kezét.

- Szervusz Fedor! Mikor jöttél? Milyen meglepetés! - kiáltá szívélyesen, míg Liza kíváncsian fordult Róbert báróhoz.

- Nos, mi hírt hoznak a győzedelmes urak?

Róbert báró tétovázva nézett Szelényire, ki könnyedén felkaczagott.

- Győzedelmes urak! Van szerencsém neked egy bukott embert bemutatni, Liza. Az én jó meggyémbelieimnek odalenn, nyilván a fejökbe szállt Arday Dezső téntája, minek következtében feketének láttak mindent a mit tettem. Elég az hozzá - nem kellett nekik többé, leszavaztak!

Liza megvetően bigyeszté fel ajkát.

- Az a csúf, korhely népség! Mindig utáltam. Ha férfi volnék, nem járnék a kedvében! Inkább soh' se lennék képviselő.

- Brávó Liza, én is azt tartom! - kiáltá Róbert báró. - A parlamenti rendszert soha senki sem ítélte el rövidebben és találóbban, mint a te piczi piros szájad.

- Hát a gyerek mit csinál? - szólt közbe Szelényi, míg a komornyik felszabadítá felsőkabátjától.

- Alszik, egy nagy polichinellel karjaiban, mit Simbinszky hozott neki.

Eddig már az előcsarnokba léptek és az érkezettek visszavonultak átöltözni. Rövid negyedóra mulva azonban már újra találkoztak az ebédlőben, hol Liza Simbinszkyvel egy ablakmélyedésben suttogva és nevetgélve várta őket.

Szelényi arczán ismét futó árny vonult el, de ismét csak egy pillanatra. Ha tán elégedetlen volt valamivel, azt épen ma a világért sem árulta volna el. Határtalan gögje, legalább a világ előtt, fölülelte minden csapáson, minden csalódáson, mely az utóbbi években érte. Magatartása a kormányválság alkalmával, nem bukott embert, hanem marttyrt, áldozatot csinált belőle, kinek foszladozó prestigét ismét helyreállította a mellőzés. Minden hibája feledésbe ment, midőn egy Dortmundot helyeztek föléje. Mikor az új kormány megalakulása után először megjelent a Házban, több éljent kapott, mint maga a kormányelnök. Még az ellenzék is mellette tüntetett, főképp a konzervatívok, kik nemsokára soraikban üdvözölték egykori hatalmas ellenfelüket. Ily tehetetlen kormányt nem támogathatott s miután a mérsékelt szabadelvű párt, Szelényi szerint, nem bírt eléggé megállapodott nézetekkel, a konzervatívokhoz csatlakozott, kik között csakhamar elfoglalta az őt megillető szerepet. S most tünt ki igazi virtouzitása. Soha sem tartott nagyszerűbb, megragadóbb beszédeket. Áttérését úgy tüntette fel, mint a férfi természetes fejlődését, ébredést a fiatalság rajongó, kivihetetlen álmaiból, a férfikor komoly, kiábrándult valóságára. S milyen élesen kritizálta a kormány intézményeit, melyek pedig tulajdonképpen az ő és Jelenffy intézményei voltak; mily szubtilis ügyességgel felelt az erre vonatkozó vádakra, saját szándékai és a mostani kivitel közé áthághatatlan válaszfalt emelve! A grófságot is, mit mintegy kárpótlásképpen ajánlottak föl neki, midőn visszautasítja a közlekedésügyi tárczát, melylyel Dortmund megkínálta, úgy fogadta ez az egykori «vérszomjas jakobinus,» mint valami játékszert, melylyel mint mondá, feleségét akarja megörvendeztetni. Oly kevés súlyt fektet reá, hogy nem tartja érdemesnek visszautasítani.

S a mellett az exminiszter sugárzott a jókedvtől. Élénkebb, élczeesebb, vidámabb volt mint valaha. Ujra ellátogatott a szalonokba, melyeket annyi éven át elhanyagolt; kijárt a jégre, résztvett mindennemű sportban és kijelentette barátainak, hogy úgy érzi magát, mint egy diák a szünidők alatt.

Ez a jókedv most sem hagyta cserben. Simbinszky Szelényit soha sem találta kellemetesebbnek, mint ezen az estén. Folyton élczelt a választás és annak eredménye fölött, sőt még Róbert báró is, ki jelen volt, midőn a Hióbposta Szelénybe érkezett, ha kérdezik, csak azt felelhetette volna, hogy unokaöcscse a legnagyobb hidegvérrel fogadta vereségének hírért.

Midőn vacsora után a legjobb hangulatban Liza kis szalonjába mentek át, Szelényi tarokkot indítványozott az uraknak.

- No persze, és én addig mit csináljak? - duzzogott a szép asszony a kandalló mellé ülve, hol a derült őszi est daczára vidám tűz lobogott. A kastély egyik oldalával a hegynek volt építve és Liza azt állította, hogy olyan nedves hideg van benne, mint egy pinczében.

- Tudod mit, pikettirozzunk és Fedor addig mulattassa Lizát - mondá Róbert báró legszelidebb mosolyával Szelényihez.

Ez utóbbi ajkába harapva, átható pillantást vetett a báróra, ki a legártatlanabb elfogulatlansággal helyezett két karosgyertyatartót egy kis asztalra.

- Nem bánom, így is jó lesz, - felelé Szelényi kurtán és leülve, keverni kezdte a kártyát.

A gyéren világított kis szalon egy időre felette kedélyes képet nyújtott. Liza lábait felhúzza, egészen belefészkelte magát öblös karosszékebe, álmos, félcsukott szemeit a tűzön jártatva és sötét prémes bő kaczabajkáját fázékonyan összevonva, míg a szemben ülő Simbinszky szokott kellemetes, nem épen halk hangján társalgott vele. Beszédjét azonban épen csak Liza bírta megérteni. A szalonintriguek tájszólását használta, azaz a fogai között beszélt, vagy pedig minden második szó felét elharapta.

Szelényi néha átnézett hozzájuk és a mély redő szemei között, az utóbbi évek vívmánya, még mélyebbre vésődött, míg tekintete révedező bizonytalansággal szegződött Simbinszkyre. Egy-

kétszer figyelmesen hallgatódzott, de felette éles hallása daczára sem bírta tisztán kivenni, miről beszél ez a kettő ott a kandallónál. Az is megtörtént, hogy már-már fel akart ugorni, de még sem tette. Összeszorította ajkait és hátát jobban megvetve székében, ülve maradt.

Senki sem hitte volna, hogy Liza mindezt észreveszi. Szeme vagy Simbinszkyn vagy a tűzön járt, míg vidám elfogulatlansággal beszélgetett. És mégis egyszerre, beszéd közben, minden előzmény nélkül, egy mondat kellő közepén sebesen odavetette:

- Ne maradjon tovább, mint még holnap. Utazzék el!

Ezzel vidáman felkaczagott, mintha valami tréfás ötletet mondott volna, míg Simbinszky egy gyors pillantást váltva vele, visszhangozta nevetését.

Nemsokára rá, vagy egy óra mulhatott el, mióta pikettirozni kezdett, Szelényi megelégtelt a dolgot. Az asztalra dobta a kártyát és nyújtózkodva felállt.

- De már bocsánatot kérek pajtások, féltizenkettő az óra, én pedig el vagyok csigázva. Ha holnap vadászni akarunk, jó lesz lefeküdni.

Liza vállat vont.

- Mondom, hogy öregszel Pista. Maholnap a csirkékkel megyünk aludni.

De azért mosolyogva állt fel ő is és az uraktól elbucszva, megígérte, hogy holnap rászánja magát, felkel és gígjében egy darabig elkíséri őket.

Róbert báró és Simbinszky alig tették be maguk után az ajtót, midőn Szelényi hevesen fordult Lizához:

- Már ez megint micsoda ujság? Simbinszky hogy jutott ide, a távollétemben, holott mindenki tudta, hogy most Szelényen kell lennem és az sem volt bizonyos, ma este haza vetődöm-e?

Liza, ki már féluton volt a hálószoza felé, megfordult.

- Úgy látszik félre beszélsz Pista. Mit akarsz tőlem? - kérde hidegen.

- Tudni akarom, hogy ez az átkozott muszka mit keres itten?

Liza gögösen mutatott az ajtóra.

- Tessék, kérdezd meg ő tőle. Én részemről, megvallom, szörnyen megörültem látogatásának. Ugyis megvesz az unalom ebben a vadonban.

- Elég rossz, ha kis fiaddal és velem unatkozol.

- Hisz sohasem vagy itthon és ha itthon is volnál! Az ember nem mulat a férjével, legfeljebb, hogy elmulathat - rajta.

A férfi biborvörös lett. Öszülő fürtei alatt - mert ez a félisten csakugyan öszülni kezdett, fenyegetően dagadtak ki az erek.

- Vigyázz Liza! - suttogá fogai között. - Tudod, hogy velem így beszélni nem lehet.

- Te kezdted! Nem bírod látni, ha szórakozom. Csak akkor vagy boldog, ha nyomorogni látsz.

- Nyomorogni! Ez a legújabb.

- Igen nyomorogni. Ebben a rongyos fészekben kell ülnöm hetekig, mert egyszerre csak a fejedbe vetted, hogy nincs pénzünk utazni. Már semmire sincs pénzünk! Mindent megtagadsz tőlem a mit kívánok.

Szelényi gúnyosan elnevette magát.

- Ebben már igazad van. Valóságos szörnyeteg vagyok. Golkondának még van olyan gyémántja, mit nem aggattál magadra és Worthnak olyan ruhája, mely nem a te számodra készült. Nem is valamennyi szép ló az országban a tied és valamennyi kibocsátott váltó az enyém. Megérdemelném, hogy felkössenek!

A szép asszony, míg Szelényi beszélt, egy zsölyének a támlájára ült, melynek bojtjával játszani kezdett.

- Ez úgy látszik szemrehányás akar lenni - mondá hüvösen. - De nem érzem magamat általa találva, mert utoljára mit adtál nekem mindavval, a mivel olyan nagyra vagy? Arany helyett polyvát, kenyér helyett követ. Igaz, hogy tele aggattál gyémántokkal - folytatá mind sebesebben beszélve, hogy Szelényi félbe ne szakíthassa, - de nem tudtál nekem becsülést szerezni. Igaz, hogy magad mellé ültetted miniszteri trónodra és hogy míg ez a pütkösdí királyság tartott, palotánk megtelt vendégekkel, a mikor nekünk tetszett. Csakhogy a te nemes kékvérű köröd megette ugyan a souper-inkat és megitta a pezsgőnket - de ezalatt alattomban sértegette a feleségedet. Igaz, hogy Worth-féle ruhákba öltöztetted, de azért meg nem akadályozhattad, hogy csak a minap a «Trycicle-klub» bálján, melyen pedig a te kívánságodra vállaltam háziasszony szerepet, mint a higany össze ne fusson az a szemtelen, gögös asszonynép és engem egyes-egyedül ne hagyjon fönn az estradeomon, mint valami páriát. Egy perczig tartott az egész, de nekem untig elég volt. Tisztán láttam ebből, mit tennének, ha mernének, ha nem akarnák még hasznodat venni... Hadd el Pista, jobb lesz, ha ilyenekről hallgatsz.

Szelényi, ki ezalatt türelmetlenül fel-alá járt és tízszer is sikertelenül nyitotta ki száját, hogy Liza szóárjának gátat vessen, most indulatosan toppantott a lábával.

- Eltértünk a tárgytól, Liza. Nem erről volt szó. Simbinszkyről beszéltünk, és én most egyszer s mindenkorra megtiltom...

Liza szavába vágott.

- Nem tértünk el a tárgytól - mondá daczosan, de anélkül, hogy hangját felemelte volna. Ismerte emberét és soha sem engedte magát haragja által elragadtatni. - Meguntam bűnbak lenni. Elég soká voltam az. Mért nem tudsz a feleségednek pozíciót szerezni? Máriának tudtál. Még mostani helyzetében is tudtál volna. De nekem szó nélkül kell minden sértést bezsebelnem... Én semmi figyelmet nem követelhetek! - És Liza darabokra kezdte tépni a bojtot, melylyel játszott, míg szemei könnyekkel teltek meg.

Szelényi megszokta az e fajta jeleneteket. Mindannyiszor ismétlődtek azok, ha bármily csekély figyelmeztetéssel illette Lizát és feleségének panaszait régóta könyv nélkül tudta. Nem is igen felelt többé rájuk. Mit is felelhetett volna? Gentleman létére csak nem mondhatta neki: Kedvesem, a te házasságod története olyan természetű, hogy a világ azt a mi állásunkkal bíró és ezen állásnak annyit áldozó embereknek önzésből elengedi ugyan, de egy Vetter Lizának azért még sem bocsátja meg. - Erre a brutalitásra képtelen volt és különben szükségtelennek is tartotta. Hisz tulajdonképen meg volt győződve arról, hogy Liza helyzetével és annak természetes következményeivel ép úgy tisztában van, mint ő maga. S csendes, félig visszafojtott könnyei mégis mint a forró ólom estek szívére. Szemei a szép, telt alakra tapadtak, a mint az most a legtökéletesebb művészet természetességével elhagyva magát, a támláról a zsölyébe csuszott le - és egyszerre csak egész emlékező tehetsége cserben hagyta. Nem tudta többé, miről beszéltek. Még féltékenységről is megfeledkezett.

Letérdelt melléje és átkarolta.

- Liza!

- Nem, bocsáss! Gyűlöllek! Utállak! Ellenségem vagy. Minden kis örömtől meg akarsz fosztani. Eltemetsz egy vadonba. Dühöngsz, ha barátaimat fogadom. A legártatlanabb szórakozást is sajnálod tőlem...

Szelényi, újra ébredő haragja daczára, önkénytelenül elmosolyodott.

- Simbinszky Fedor «ártatlan szórakozás» képében! Szeretném tudni, ő maga is mit mondana ehhez a definícióhoz. Legyen eszed Liza. Hisz tudod, hogy igazam van. Nem illő, hogy fiatal asszonyok, férjük távollétében férfit fogadjanak szálló vendégképen és Simbinszky soha sem mert volna ma eljönni, ha mindenképen fel nem bátorítod ezen...

Liza újból félbeszakasztá.

- Hát mit csináljanak a fiatal asszonyok a szálló vendéggel? Kitegyék a szűrét? Mért nem visesz magaddal Pestre? Ott nem kell szálló vendéget fogadni. Mért képzeled most egyszerre, minden ok nélkül, hogy takarékoskodnunk kell s hogy fel nem mehetek a futtatásokra?

- Mert, ... de Szelényi nem folytatta tovább. Minek is folytatta volna? Nem nyert volna vele egyebet, mint egy pár rossz órát, egy pár jó óra helyett. Hisz Lizával nem lehetett érvelni. Minden szóvita e szép teremtéssel valószínűs rókavadászattá fajult, még pedig nem valami dicsőséges eredménnyel a vadászra nézve. Liza zig-zúgban ugrott egy tárgyról a másikra, az ember nyakát szeghette, de meg nem győzte.

Szelényi mélyen felsóhajtott. Az álarcz, mit ma egész este oly bámulatos kitartással hordott, végkép letűnt arczáról.

Mai bukása által vérig sértett gőgje, titkos, sajgó sebként gyötörte és ehhez még hozzájárultak anyagi gondjai, melyek elől az utóbbi hónapokban minden igyekezete daczára sem zárhatta el magát többé. S ama mély csüggedés vett rajta erőt, mely ritkán, de mégis csak elfogta nyugtalan, nagyravágyó szívét; ama teljes megszünése az akaraterőnek, melynek Mária egykor oly diadalmasan hadat üzent. A tábla az «Excelsior!» szóval még ott függött Szelényi íróasztala fölött, csakhogy a szó maga régen elvesztette előtte minden jelentőségét.

Neki már nem buzdítás, nem lelkesítés, vagy a nemes rokonszenv támasza kellett, hanem a kéjnek önkívülete, a feledés álma, mit Liza élvezeteg ajkaiból szíhatott. Mint az ópiumevő, kinek szenvedélyét nem hogy gyöngítené, de fokozza az idő és a megszokás, jobb meggyőződése, a nyomasztó szükség öntudata daczára, megadta magát - saját vágyának.

- Úgy lesz, a hogy akarod, Liza. Utánnam jöhetsz Pestre. Ha akarnám se tudnálak nélkülözni.

- És nem fogsz haragudni, ha Simbinszkyvel mulatok?... Nem... Ezzel két kezével tréfásan befogta Szelényi száját. - Ne mondj ellent. Az a csunya, kopaszfejű Simbinszky! És aztán hat év óta nem volt Magyarországon, s tán megint tíz évre elmegy. Nem lehet őt számba venni, de szörnyen mulatságos ember! Afféle udvari bolondnak használok és nevetséges volna, ha te, te elárulnád, hogy féltékeny vagy reá...

Szelényi lebontotta Liza kezét.

- Féltékeny! Nem vagyok én féltékeny! - mondá megvetően, szép fürtös fejét hátravetve. De utoljára nem tűrhetem azt az örökös kaczerködésodat, mely annyi pletykát okoz és a világ szájára ad mindkettőnket...

- A világ szájára! Mit törődünk mi ketten a világgal? Legjobban tudjuk, hányadán vagyunk egymással. Mikor a te kis ujjad, itt ni, a te legkisebb ujjad, szebb, eszesebb és kedvesebb valamennyi Simbinszkynél ezen a világon - és Liza mosolyogva nyomta száját férje kis ujjára.

A férfi csakugyan elhitt-e neki mindent? A szofizma ezen nagymesterét, a kiábrándult modern világnézet ezen apostolát, csakugyan oly teljesen elbolondíthatta egy asszony? Ki tudná ezt

megmondani? Tán ő maga sem. Ő csak egy puha, meleg ajak szorítását érezte ujján, és minden idegében csak azt a bájos, megfeszíthetetlen mosolyt látta, melynek soha sem bírt ellentállani...

Pedig ez a mosoly hideg volt és a szép arcz alig hogy felpirult az örült csókszapor alatt, melylyel a férfi karjaiba zárta. Liza régóta már csak engedte magát szerettetni és Szelényi önfeledt mámorában nem vette észre, hogy a szép szobornak a mit átölelve tart, nem képes többé Pygmaleonja lenni.

XLVI.

Szelényiek csakugyan már két hét múlva költöztek be a városba és Liza, kinek legújabb kedvtelése a sport volt, azt is azon nagy stilben üzte, mit mindenben ki szokott fejteni. Rendkívüli feltűnést keltett két csodaszép új izabellszínű lovával, mit maga hajtott és az udvari vadászatokban is résztvett. Egész életmódja a leghatározottabban ellentmondott azon kósza híreknek, melyek hébe-korba vagyoni körülményeiket illetőleg felmerültek. Rebesgették, hogy Szelényi Náthánffy megkínálta Szelénynyel és hogy az ügyes bankár addig húzza-vonja a dolgot, míg féláron kaphatja meg a birtokot.

Csak hogy egyelőre nehéz volt e mende-mondákban hinni. Ha Szelényi tán olykor meg volt szorulva, mindig tudott magán segíteni, vagyis inkább Róbert báró segített rajta, ki mellette afféle factotum szerepet játszott.

Midőn néhány évvel ezelőtt, mint egy nagy építkezési vállalat felhatalmazottja, Pestre jött, Szelényi, ki akkor még pénzügyér volt, nagyon hidegen fogadta. Eleinte csak üzleti összeköttetésben állt vele, mely azonban gyakori találkozásokat vont maga után. A francziák gyorsabban és olcsóbban dolgozván mint a hazai cégek, a kormány építkezéseinél olykor nekik adta az elsőséget. Azonfelül Liza protegálta Róbert bárót és férje, ki mindjobban elkeseredett kérésekkel édes anyja iránt, végre merő daczból közeledni engedte nagybátyját, míg utoljára határozott üzleti hasznavehetőségét felismerve, intim körébe vonta.

Szelényi, míg miniszter volt, természetesen nem ért rá saját dolgaival törődni. Nem hogy fel nem tudta volna okosan használni állása előnyeit, sokkal modernebb ember volt ő ennél. De erszénye valóságos szitának bizonyult. Bármennyit töltöttek is bele, annak, Lizának hála, soha sem volt látszatja, s azonfelül az ezen erszényben uralkodó geniális rendetlenség folytán, az adósság és követelés tételei mindinkább s mind reménytelenebbül bonyolódtak össze. Róbert báró e zürzavarban pompásan eligazodott. Úgy szólván elemében érezte magát benne. Mintha csak egy régi darabban lépett volna fel, mely új szereposztással került. Ha nem is egészen így, de legalább hasonló módon hágott ő is nyakára a vagyonának és nem csoda, ha nemes multjának tapasztalatai oly ressource-okat adtak kezeibe, melyekről Szelényi nem is álmodott. Ép oly otthonos volt a tőzsdén mint a kaszinóban s mindig tudott pénzt találni - főképp ha Lizának kellett. S Lizának mindig kellett.

A szép asszonynak Róbert báró alázatos rabja volt, még alázatosabb rabja, mint a társaság többi hölgyeinek, kik mindannyian rajongtak érte. Nekik köszönhetette, hogy néhány kemény galléros erényhős daczára, kik eleinte feltúrták az orrukat, ha szó volt róla, a szocizetás szívesen látott tagja lett. De miért is ne látták volna szívesen? Róbert báró nemcsak találni tudta a pénzt, hanem ezer módját ismerte annak minél «chic»-ebb, minél művészibb elfecsérlésének. Ki nem fogyott az eredeti ötletekből. Tableaúk, lovagjátékok, bazárok, mindazon lélekemelő ünnepek, melyek alkalmával a főrangúság oly áldozatkész önmegtagadással mulat a szenvedő emberiség javára, az ő rendezése mellett fényesen sikerültek. Azután meg e fekete

szakállas fehér holló nem szentelte magát kizárólagosan csak a klub-életnek, hanem a szalonokat is látogatta és az udvariasság mintaképe volt, mi alighanem népszerűtlenné tette volna a férfiak egy bizonyos osztálya előtt, ha a kártyának még sokkal szenvedélyesebben nem udvarol, mint az asszonyoknak.

- Szeretném tudni, mi lett volna belőled, Róbert, ezer év előtt, mikor még nem volt se börze, sem écarté? - mondá Liza színlelt duzzogással, midőn Vanderbilt Róbert egy este elkésve érkezett a Szelényi-palotába.

Liza ama kis estélyeinek egyikén volt, melyek politikával kezdődtek és tarokkal végződtek. Szelényi az Andorfy és Zátonyi grófokkal nem épen sugárzó arczczal hányta-vetette a választások eredményét. Őt ugyan azóta megválasztották egy idegen kerületben, s be is választották a felsőházba, de egészben véve a konzervatívek nem dicsekedhettek azon túlnyomó többséggel a mérsékelt szabadelvűek felett, a melyre számítottak. Az idősebb urak ezt felette nagy komolysággal konstatálták, míg néhány fiatalabb képviselő, Andorfy Zenke sportkifejezésekkel gazdagon fűszerezett társalgásában keresett menedéket, nyomasztó politikai gondjai elől.

Liza megjegyzésére Simbinszky, ki egy albumot lapozgatva a szép asszony mellett egy guggonyon ült, felkaczagott.

- Mit csinált volna Róbert ezer év előtt? Hát csakis asszonyokkal foglalkozott volna. S az asszonyban benne foglaltatik nem csak a börze és az écarté, de mindazon hazárdjátékok összege, melyek az élet fűszerét képezik.

- Fedor, ügyetlenségemet ismerve, elég nagylelkű helyettem válaszolni - jegyzé meg Róbert báró gunyoros szelidséggel, míg Liza másik oldalán egy zsölyébe ereszkedett. - Csakhogy elmaradásomnak oka ez egyszer sem écarté, sem börze, sem asszony. Künn voltam a város-
ligetben családombnál.

Erre meg Liza huzta le gunyorosan a száját.

- Veszem észre, nagyon családias kezdesz lenni Róbert. Ez jelent valamit.

- Hogy ne jelentene valamit. Ha az ember ilyen bájos leánykával...

- És ilyen híres szédelő fiúval bír - vágott szavába Liza. - Kérlek, csak előttem ne pozirozz! Ha Félix nem kapna naponta egy másik nagyhatalomtól érdemrendet, mit naponta páratlan szemtelenséggel visszautasít, hogy ezzel még nagyobb reklámot csináljon magának, feléje se néznél.

- Kérni foglak Liza...

- Tudom mire akarsz kérni, de ne fáraszd magad. Mióta Félix a felsőház tagja lett, egyszerre felébredt benned az atyai szeretet. Azelőtt feléje se néztél. Szégyelted. Azt hiszed, nem emlékszem milyen szomorú véget jósoltál az ő bacillus-sportjának és milyen lelkiismeretesen számígtattad a haláleseteket, melyek új tanának ellentmondtak?

- De azok nevetségesen csekély számmal vannak, s azt beismertem. Az ember csalódhatik. És aztán, csodálatos! Ez a fiú még a politikához is tud!

- Tulajdonképen páratlan tapintatlanság Félixet éppen előttem így feldicsérni, - jegyzé meg Liza méltatlankodva, míg egy nyugtalan pillantást vetett Simbinszkyre, ki az albumot mit kezében tartott, egy asztalra dobva, felállt; Róbert báró követte Liza tekintetét és azt is látta, hogy türelmetlenül toppant lábával. Mindazáltal a szép asszony egy szóval sem tartóztatta a herceget, midőn az Zenkéhez átmenve, melléje ült.

- Miért volna ez tapintatlanság? Talán mert Simbinszkyt untatja? - kérdé Vanderbilt Róbert előre hajolva és Liza szemei közé nézve.

A fiatal asszony arczába szállt az áruló vér, de azért daczosan viszonozta Róbert báró tekintetét.

- Persze hogy azért - felelé. - Nem illik idegen előtt oly dolgokról beszélni, melyek nem érdekelhetik. Aztán meg jól tudod, hogy Félixszel haragban vagyunk. A legaljasabban áskálódik Pista ellen.

- Áskálódik! Ugyan ne mondd. Mert más pártszempontból beszél mint Pista. Ez nem nevezhető áskálódásnak Liza, a mint én sem áskálódom az ellen, a kivel kártyázom, ha azon is vagyok, hogy én nyerjek s nem ő. Igaz, Félix meglepően jó kártyás. A mióta a mérsékelt szabadelvűek közé lépett, napról-napra gyarapszik az a párt, mit ti eleinte a «lipótmezei párt»-nak csufoltatok. Ha ezek a bolondok győznek, elsepernek mindent a mit az okos ottan csinált - és Róbert báró sajátságos szuró kifejezéssel szelid szemeiben, nézett át Szelényire.

Liza e tekintet láttára önkénytelenül összerezte.

- Az ember azt hinné, hogy gyűlölöd Pistát - suttogott, szomszédjától elhúzódva.

A férfi arcza rögtön átváltozott. Restelte vigyázatlanságát. Nem egészen szokott kedélyességével fordult most Lizához.

- Hogyne gyűlölném - felelé nyomatékkal, - ha téged... nem folytatta, de szemei nagyon ékeszólón beszélhettek, mert Liza elfordította fejét.

- Ép úgy gyűlölöm, mint Simbinszkyt...

Liza vállat vont.

- Tán csak nem képzeled, hogy szerelmes vagyok Simbinszkybe?

Róbert báró halkán felkaczagott.

- Nem Liza, nem képelem. Elbolondítottál engem is, az igaz, de még sem annyira hogy azt hihetném felőled, mikép bárkit is képes légy szeretni. Nem vagyok babonás, nem hiszek csodákban. Simbinszkyt csak afféle bárkának tekintem - folytatá suttogóvá váló hangon, szemeit le nem véve Liza arczáról - melyen annak idejében el szeretnéd hagyni a süllyedő hajót.

A szép asszonynak egy szempillája sem remegett, egy arcizma sem rándult meg. Szinte kővé válva ült ottan.

- Nem értelek, - mondá hidegen.

- Meg vagyok róla győződve, hisz oly ártatlan vagy - gunyolódott a báró, fehér kezével fekete szakállát simogatva, mi igen festői hatást tett. - Mindazáltal ne hidd, hogy merő tapintatlanságból szakasztottam félbe az érdekes tête-à-tête-et, melyben megleptelek. Csak azért jöttem fel egy perczre, hogy tudassam veled, mikép a váltót prolongálták és nyugodt lehetsz.

Liza ez egyszer cseppet se színlelt örömmel csapta össze kezeit.

- Milyen szerencse! S mennyit fáradsz érdekemben Róbert!

Róbert báró, ki eddig felkelt, azzal az édes, szelid mosolylyal szorította meg Liza kezét, melynek kevés nő tudott ellentállni.

- Ilyen szép asszonynak hitelezni mint te vagy, nem nagy feladat. Kivált, - folytatá mind kedvesebben mosolyogva, - ha az ember el van tökélve, hogy utoljára mégis csak számolni fog vele.

És Liza, csodálatos! de ezen az enyelgés hangján mondott szavakra újból idegesen összerezte, míg Róbert báró Fili grófnéhez lépett, ki Andorfynéval ez utóbbinak a farsangra tervezett nagy jelmezbálja fontos kérdését szellőztette.

Zátonyiék csak két év óta békültek ki Szelényiékkel. A milyen kevéssé rokonszenveztek Máriával, Filoména, ki minden félszége mellett becsületes asszony volt, a válás első hírére ott hagyta Lizát és Mária pártját fogta. Ez utóbbi azonban minden áron csak arra törekedett, hogy válópörét ne tegye botránypörre. S valóban, soha elválás nem ment végbe nyugodtabban, a szenzacionálisnak csekélyebb színezetével, mint Szelényi Istváné. Mária, ki már most csak szabadulni kívánt, mindent magára vett, kijelentve, hogy férje csak azért óhajtja a válást, mert ő elhidegült irányában, sőt valóságos ellenszenvet mutat ki vele szemben. Ez persze nagyot lendített a pör gyors lefolyásán, ha érthetetlennek is látszott a világ előtt.

Ilyen körülmények között Fili grófné természetesen nem talált alkalmat sem a sajnálkozásra, sem a vigasztalásra. Midőn azonban Mária még a válópör folyama alatt Althausennéval külföldre utazott és Rómában életveszélyesen megbetegedett, nem csak Filoména, de mások is, teljes hitelt kezdtek adni a Blanche és barátnői által kitartással ismételt pletykáknak, és Liza egy ideig csaknem teljesen ki volt küszöbölve a társaságból. Még második házassága után is voltak akárhányan, kik teljességgel nem akartak vele érintkezni és ezek közé tartozott volt sógornője is. Csak akkor engedte ismét közeledni Lizát, midőn férje ezt pártja érdekében kívánatosnak találta. Gróf Zátonyi, a Szelényi által kifejtett nemes törekvésektől meg nem vonhatta támogatását és így, ha nem is szívélyes, de udvarias viszony jött létre a két család között.

Fifi grófné előítélete Róbert báró ellen is megszűnt, midőn ezen perfekt gentlemannel közelebbről megismerkedett. Bizonyára nagyrészt rágalom lehetett mindaz, a mit ezen ember multjáról beszéltek, kinek minden harmadik szava a «korrekt» szó volt, ki a heraldikából tanfolyamot nyithatott volna és udvariasság dolgában egy Bayard példáját követte.

A grófné ez este különösen szeretetreméltóan fogadta Róbert bárót, és nem rajta mult, hogy az ily rövid ideig mulatott a hölgyekkel. Csak Andorfy grófnéval váltott néhány szót a jelmezbál érdekében, azután kalapját fogta és távozott. Még pedig szokása ellenére nem a kaszinót kereste fel, hanem szállására hajtatott, hol íróasztalához ülve, nagy szorgalommal nézett át iratokat és csinált belőlük jegyzeteket. Annyira belemélyedt ebbe a foglalatosságba, hogy reggeli két óra lett, míg végre rászánta magát a lefekvésre.

XLVII.

Másnap Vanderbilt Róbert már tíz órakor délelőtt künn volt Félixnél, kinek diszes gyógyintézete számos épületével és szép nagy parkjával egész új telepítvényt képezett a városligetben. A betegek valódi kis köztársasága volt ez, melynek érdekét nagyban emelte nemzetközi jellege. Az egész világból sereglettek ott össze a gyógyulást keresők, szegények és gazdagok egyaránt. A gazdagok fizettek, a szegények ingyenes ellátásban részesültek. Még pedig a gyógyintézet table-d'hôte-jánál egymás mellett ült milliomos és munkás, grófné és varróné. Ugyanazt ették, ugyanazon tiszteletteljes kiszolgáltatásban részesültek és Félixet nem lehetett rábírní arra, hogy e hallatlan programmon változtasson. Senki, semmi pénzen nem szerezhetett magának kiváltságos állást ez intézetben. Sőt a geniális orvos lankadatlan figyelme épen a sors kitagadottjainak érdekében érte el tetőpontját és legtöbb időt azoknak szentelt, kiknek az egészség nem csupán az élvezet, de az önfentartás feltétele is.

Félix egy fiatal emberrel reggelinél ült, midőn Róbert báró belépett hozzá. Mindketten felugrottak. Félix nyugodt, komoly arczczal, a fiatal ember látható zavarral.

- Csak tessék folytatni, ne zavartassák magukat - kiáltá a báró.

- Már bevégeztük. Tán parancsolsz egy csésze teát? - kérdé Félix a távirót megnyomva.

- Köszönöm. Sokkal később szoktam reggelizni.
 - Althausen Jani, Elza néném mostoha fia - mutatta be Félix a fiatal embert.
 - Oh nagyon örvendek, annyi szépet hallottam - mondá Róbert báró lekötelező szeretetreméltósággal, a fiatal emberrel kezét fogva. - Ön bizonyára tanulmányait folytatja itt Pesten?
 - Csak keresztülutazóban vagyok. Gazda leszek.
 - Oh nagyon szép... nagyon szép, nagyon dicséretes. A földmivelés felvirágzásában fekszik Magyarország jövője! - szavalja Róbert báró lelkesülten.
- Eddig már elhelyezkedtek. Csak Althausen Jani maradt állva.
- Sietek, - mondá Félixhez. - Hisz tudod, hogy várnak.
 - Jani már csak féllábbal van Pesten - magyarázgatá Félix. - Holnap este Dunafokra indul, hol Elza néni és nővérei a karácsonyt töltik.
 - Tudom, Alice már tegnap mondta el nekem. Alice ma hajnalban utazott el - úgy-e?
 - El, s meglehet, hogy karácsony másodnapján magam megyek el érte Dunafokra, ha ugyan szabadulhatok. Szervusz fiu! - folytatá Vanderbilt felállva és a fiatal ember kezét megrázva. - Remélem, holnap még látlak.
- Althausen Jani alig zárta be maga után az ajtót, midőn Róbert báró mosolyogva fordult fiához.
- Mindennap jobban látom, mennyire csalódtam benned, Félix. Mindnyájunknál nagyobb mester és ügyesebb diplomata vagy. Mily okos tőled, hogy most Dunafokra küldted Alicet. Hisz ennek a fiúnak, ha keveset mondok, ötvenezer forint évi jövedelme lesz.
- Vanderbilt, ki édes atyját addig szivarral kínálta meg és maga is csibukra gyujtott, most nyugodt csodálkozással nézett reá.
- Nos és? Micsoda összefüggésben áll az én diplomataságom vagy éppen Alice, Jani ötvenezer forintnyi évi jövedelmével?
 - Tökéletesen korrekt kérdés. Mindjárt nem lenne igazam, ha beismernéd, hogy összefüggést látsz e két teljesen heterogén dolog között. Oly kevés összefüggés van köztük, mint akár ügyességed és azon kitartó figyelem között, mit az elvált szép dunafoki majoresca iránt tanúsítasz.
- Félix arcza jéghideg lett. Erre már semmit sem felelt.
- Szabad kérdenem, miben lehetek szolgálatodra? - mondá kitérőleg.
- Róbert báró elnevette magát.
- Helyes barátom, hagyjuk ezt a témát - felelé kedélyesen. - Képzelheted, nem azért keltem fel ma hajnalban - a nemes báró számára délben kezdődött a nap - hogy neked itt bókoljak. Ha szolgálatról van szó, inkább én akarok neked szolgálatot tenni.
- Félix némán hajolt meg zsölyéjében és e perczen a halántékain már is őszülő hajtól környezett kopasz fejével és hosszú sötét szakállával határozottan idősebbnek látszott édes apjánál, kihez különben némileg hasonlított. Csakhogy nemes fején minden vonás élesebb, jellemzőbb volt, a homlok magasabb, komolyabb, míg egy erőteljes vonás a száj körül arcának sajátságosan imponáló jeleget kölcsönzött, mely teljesen hibázott Róbert báró finom, kellemes vonásaiból.
- Holnap van a felsőház utolsó ülése és mint hallom, beszélni fogsz.
 - Talán, nem tudom még.

- Mindegy, akár holnap beszélsz, akár máskor. De legközelebbi beszédre vonatkozólag több fontos közlendőm van veled.

Félix újra meghajolt és újra némán. Magatartásában nem volt semmi bátorító, mi azonban Róbert bárót legkevésbé sem feszélyezte. Állhatatosan vonakodott tudomásul venni, fia milyen következetesen tartózkodó irányában. Azon percztől fogva, midőn Félix mindinkább emelkedő hirneve ismét körébe vonta édes apját és az először tette be lábát e házba, melynek Ilma bárónő és Alice már több év óta lakói voltak, Félix magaviselete vele szemben nem változott. Megadta neki azt, a mivel a multak daczára, mint apjának tartozott, a mit meg nem vonhatott tőle, ha édes anyját nem akarta megbántani: a tisztelet minden külső jelét, de egy tapodtat sem engedte közeledni.

Róbert báró felkelt, az ablakhoz ment, kitekintett a szép, hófedte parkba, azután egyszerre odaszólt fiához.

- Te tönkre akarod tenni Pistát, úgy-e?

Ha Róbert báró azt hitte, hogy Félixet hirtelen kérdésével zavarba hozza, csalódott. Félix a legnagyobb nyugalommal tagadólag rázta fejét.

- Senkit sem akarok tönkretenni.

- Minek ez a színlelés. Ép oly jól tudod mint én, hogy Pista helyzete válságos s csak az mentheti meg, ha a konzervatívek győznek és ő lesz kormányelnök. Ti pedig mindent megtesztek, hogy ne győzhessenek. És senki sem dolgozik ellenök hathatósabban, mini te. Pedig úgy ismerlek, hogy szíved mélyén nem vagy politikus, még kevésbé pártember. Eljárásodnak kell hogy valami személyes oka legyen.

- Eljárásom egészen egyszerű. Beválasztottak a felsőházba és így akarva, nem akarva, politikával kell foglalkoznom. A ki pedig ismer, természetesnek találja azt, hogy a kormány és a konzervatívek ellen foglaltam állást.

Róbert báró vállat vont.

- De hisz vaknak kellene lennem, hogy ne lássam, milyen feszült viszonyban vagy Pistával. Mitől tartasz? Félsz hogy elárulak? Nevetséges! Nekem több okom van Pistát gyűlölni, mint neked. Anyja mindig üldözött, a fiu pedig egy szemtelen, gőgös - - -

Félix felemelte kezét.

- Mindezekhez semmi közöm, apám. Én részemről nem gyűlölöm Pistát.

- Ismétlem, ne színlelj. Hisz évek óta nem beszéltek egymással.

Félix meg nem állhatta, hogy egyszer legalább végig ne huzzon érdemes édes apján.

- Ez nem argumentum. Épen apám bizonyítja, hogy az ember mindennap beszélhet valakivel és azt mégis gyűlölheti.

Róbert báró türelmetlenül harapott ajkába. Megtagadta önmagát és őszintén beszélt ezzel a rajongó bolonddal, kivel biztosságban érezte magát. Igaz, hogy ezt némileg kényszerűségből tette. A tapasztalás rég megtanította arra, hogy Félixszel egyenesen kell beszélnie, mert az keresztüllát minden fondorkodásán.

- Magadról tudod, hogy a barátság nem örökkévaló dolog - vágott vissza. - Nem voltál-e te is testi-lelki barátja Pistának, míg most - - -

Félix felkelt és néhány lépést téve az ablak felé, atyja előtt megállt.

- Már többször czéloztál a köztem és Pista között fenforgó viszályra, s tapasztalhattad, hogy nem vagyok az az ember, a ki megexamináltatja magát - mondá hidegen. - Mindazáltal egyszer s mindenkorra tisztába akarom hozni köztünk ezt az ügyet. Bevallom, volt idő, midőn Pistát gyűlöltem - hogy miért, az nem tartozik ide. Azt is bevallom, hogy volt idő midőn elhatároztam, sőt megesküdtem magamban, hogy meg fogom, nem magamat, de másokat bosszulni rajta. Mindennek vége. Szelényi István nélkülüm is tönkre fog menni. Olyan anyagból való, mely az idő viszontagságaival dacolni képtelen. A mi rajta egy nemzetet elvakítva fénylik, aranyfüst, mit lemos az eső és lefúj a fürgeteg. S ezt soha sem bizonyította be jobban, mint most, midőn olyan kitartással küzd ugyanazon eszmék ellen, melyeket azelőtt olyan kitartással védelmezett. Eljön az a nap, midőn teljesen le fog róla válni a csillogó máz és a világ meg fog győződni arról, milyen értéktelen agyag ez a bálvány. Régóta átengedtem sorsának.

- Nem jól tetted. Az ilyen emberek, ha buknak is, talpukra esnek, mint a macskák. Fogadd meg tanácsomat. Pillants bele ezen jegyzetekbe, melyek mintegy resuméjét képezik Szelényi helyzetének, de nem úgy, a hogy azt mindenki látja, hanem úgy, a mint azt mi beavatottak ismerjük. Hasznát fogod vehetni. Egy ilyen vagyoni körölmények közt küzködő ember nem lehet kormányelnök.

S Róbert báró egy iratsomagot nyújtott át Félixnek, mit kabátzsebéből kivett.

Félix egy elutasító mozdulattal elfordult apjától. El nem árulhatta az undort, mit iránta érezett és arczába se mert nézni többé. A cinikus nyugalom, melylyel Róbert báró azon embert elárulni készült, ki, bármi történhetett is köztük, megajándékozta bizalmával, egy perczre csaknem elvette beszélő képességét. Először életében találta magát szemben a gazság tökéletes naivitásával és bár a szólóra nézve éppen nem táplált illuziókat, ez a tapasztalat azon feloldhatatlan természetes kötelék tudatában, mely e gazemberrel összefűzte, úgy hatott reá, mint valami megaláztatás.

- Köszönöm, nem szorultam ilyen eszközökre, - mondá végre erőt véve magán.

- Csalódol. A politikában nincs hatalmasabb fegyver a leleplezéseknél.

- Nem vagyok politikus. És ha az volnék is, nem a különböző pártemberek chronique scandaleuse-ének segélyével igyekezném boldogulni.

Róbert báró arcza szardonikus mosolyra torzult. A szünetet, mely Félix visszautasítását az elébb megelőzte, nyilván félremagyarázta.

- Javíthatatlan ábrándozó vagy - mondá, a csomagot az asztalra dobva. - Mindazáltal időt hagyok neked a meggondolásra. Tán észre térsz, ha meglátod, mit utasítasz vissza. Adieu!

Félix az asztalhoz lépett és a csomagot felvéve, a tűzbe dobta azt.

Atya és fiú egy perczig mozdulatlanul álltak egymással szemben. Azután Róbert báró egyszerre hangos hahotára fakadt.

- Értelek barátom, féltél a kísértéstől - mondá gúnyorosan. - De a mi ott ég, csupán egy másolt jegyzetcsomag. A tényeket meg nem semmisítheti se víz, se tűz. S ha te nem akarod azokat felhasználni, annak idejében önmaguk fognak Pista ellenében felszólalni. Még egyszer ismétlem, gondold meg a dolgot. Ha pedig meggondoltad, fordulj hozzám egész őszinteséggel. Ez a pikáns kis epizód mit sem változtat szolgálatkészségemen. Au revoir!

Róbert báró mosolyogva intett kezével, míg Félixől követve, elhagyta a szobát.

XLVIII.

A meghívott társaság, már két nappal karácson előtt, teljes számban volt együtt a dunafoki kastélyban. Reggel még Tarday Vincze és Althausen Jani is megérkeztek és azonnal résztvettek a nagy ünnepély előkészületeiben, mit Mária a falu népe számára rendezett. Ő volt e vidék őrangyala, jóltevője. Azon hat év alatt, hogy csaknem kizárólagosan itt lakott, a falusi életet csak ritkán váltva fel egy-egy érdekes utazással, iskolákat, árvaházat, kisdédóvót alapított Dunafokon és sátoros ünnepeken megvendégelte és megajándékozta, nemcsak a falu kicsinyeit, de azoknak szüleit is.

Este, a nap szórakozásaitól meglehetősen kifáradt társaság teára jött össze a kastély ez alkalomra pazon kivilágított nagytermében, melynek pompás ódon fafaragványai, valamint tetőzetének művészi freskói híresek voltak. E freskókat a francia forradalom egy menekültje festette, alkalmasint Boucher valami tehetséges tanítványa, ki a Szentendrey család vendégszeretetét így módon igyekezett meghálálni.

A teremnek a falba beleépített három óriási kandallójában roppant hasábtűz pattogott, mely csaknem elegendő lett volna a tágas helyiség kivilágítására, de arra nyilván nem volt elegendő, hogy azt felmelegítse. Mert a társaság igen közel húzódott az egyik oldalkandallóhoz, a teaasztal köré gyűlve, melynél a ház úrnője elnökkölt.

Mária arcza az elmúlt évek szenvedéseinek félreismerhetlen bélyegét viselte. A fájdalom letörölte róla az ifjúság hímporár és fátyolt vont szemeinek kápráztató, életvidor fényére. De mintha mindaz, a mit szépségéből elveszített, megannyi nyereség lett volna számára, mintha a szelid mélaság, mely egész lényét áthatotta, új, ezerszer vonzóbb csábbal ruházta volna fel ez egykor oly eleven, briliáns fiatal asszonyt. A milyen hervadt volt, nemcsak hogy nem vesztett a két friss, rózsás arczú, szép termetű Althausen leányka mellett, de azokat teljesen elhomályosította.

Sokkal végzetesebb volt a változás, mely Elza bárónővel végbe ment. Arcza még jobban megélesedett, az a kemény, kérlelhetlen vonás a száj körül még szembetűnőbbé vált. Csak az egykor oly büszke alak görnyedt meg kissé. A szenvedés nem bánt el egyformán e két különböző női természettel. Az egyiket tüze meglágyította, mint az aranyat, a másikat keményebbé, merevebbé tette, mint az asbesztet.

Egy ideig a nap eseményeiről folyt a társalgás s Tarday Vincze meg nem állhatta, hogy pár melegen elismerő szót ne mondjon Máriának azon szép és áldásteljes működésért, mit hatáskörében kifejt.

Mária rögtön szavába vágott.

- Szót sem érdemel. Csak azt teszem, a mit akárhányan tesznek földbirtokosaink közül. E tekintetben az angol gentry és főrangúság példáját kezdjük követni.

- Ne mondja! - kiáltott fel Althausen Jani tréfásan. - Mit szólna hozzá Félix, ha hallaná, hogy még Mária grófnő is a külföld utánzására adja magát.

Félix nevének említésére, Mária arczát halvány pír futotta el, de nem felelt.

- Jani Félix tegnapelőtti beszédére czéloz, - magyarázgatá Tarday Vincze, - mit a grófné alkalmasint még el sem olvashatott.

- Valóban még rá nem értem a ma reggel érkezett lapokat átnézni.

- Gyönyörű beszéd volt, soha sem hallottam ennél érdekesebbet! - kiáltá Jani lelkesülten. - Azaz hogy is mondjam, Félix nem használ nagy szavakat, ő nem szónok. De isten tudja, mégis mintha megigézett volna bennünket. Mintha annak, a mit beszélt, úgy kellett volna lennie és nem lehetett volna máskép.

Tarday Vincze helyeslőleg bólintott fejével.

- A fiú jól mondja, ha nem is fejezi ki magát tisztán. Emlékszik grófné, hogy írja le Carlyle emlékirataiban Wellington herczeg egy speechjét? Félix is oly ügyetlenül, soványan, akadozva beszélt, mint a waterlooi hős és mindennek daczára, annyira megkapott bennünket, hogy meggyőződését a mienkké tette. Úgy és csakis úgy kellett látnunk a dolgokat, a hogy ő akarta azokat feltüntetni. Ha nem lennek már régóta a mérsékelt szabadelvű párt híve, azzá lettem volna akkor.

- De hisz a legékesebb beszéddel sem lehet ennél tökéletesebb sikert elérni - jegyzé meg Mária halkán, bár egész arcza sugárzott az örömtől.

- Helyes, s ebből látni, milyen fölösleges tulajdonképen a retorika egész fegyvertára - felelé Tarday szarkasztikus mosolyával. - Egy kis igazi, megállapodott, kapkodást nem ismerő elv-hűséggel; egy kis valódi meggyőződéssel, sajátságos, de olykor csak olyan hatást lehet előidézni, mint a leggyönyörűbb szónoki fogásokkal.

- Hallod, ez unalmassá kezd válni, politizálnak - súgott oda e perczben Althausen Juliska Alicenak. - Menjünk át a másik kandallóhoz.

- Nem megyek. Félixről van szó - felelé Alice.

Juliska és Piroska pajkosan összenéztek.

- S Jani itt marad, azért nem jössz - suttogtak felugorva. Majd két vörös kezű, a frakk által nyilván még nagyon feszélyezett, igen fiatal úr által követve, a közép-kandalló felé repkedtek, honnan nemsokára vidám kaczagás hangzott át a többiekhez.

- Kár, hogy Félix minden beszédéből kirínak szociálista hajlamai, szólalt fel most Althausen-né.

Tarday vállat vont.

- Igaz, de azt csak megengedi báróné, hogy a szociálizmusból is csupán a békés úton megvalósítható, túlzástól ment reformeszméket tette magáévá! Félixben nincs semmi a forradalmárból. A lassú fejlesztés embere. S ezt soha sem mutatta ki fényesebben, mint tegnapelőtt, midőn oly éles kritika alá fogta nemcsak ezen kormány, de általjában a kormányok működését. A vidék rovására nyakra-főre nagyobbodó fővárost, a mintegy varázsütésre a földből kinőtt és máris rombadúló Szegedet azon fantazmagoriához hasonlította, melylyel Potemkin II. Katalin ama híres krími útja alkalmával elbolondította a czárnőt.

- Igen, aranyfüstnek, orchidaea-szerű, gyökérnélküli terméknek nevezte állami és társadalmi fejlődésünk némely pontját, - közbeszólt Jani.

- S aztán Tarday azt állítja, hogy Félix nem túloz - mondá Althausenné. - Nem csoda, ha szenzációt keltett beszédével. Ilyet aligha hallottak még a felsőházban.

- Így kiszakítva, persze furcsán hangzanak a dolgok. De a beszéd folyamában nem tettek oly szenzációs hatást, mint báróné gondolja. Félix okadatolta, tényekkel támogatta minden szavát. Szomorú képét festette a pénzügyi helyzetnek, némely vidék pusztulásának. Megmondta egyenesen, hogy valamennyi eddigi kormányunk részben a viszonyokhoz mért szükség-es előtanulmányok nélkül fogott a munkához. Hogy nem számolt sem a nemzet természetes hajlamaival, sem tehetségeivel, sem pedig - hibáival, s hogy minden bajunk abból ered,

mit Lord Beaconsfield oly találóan nevezett el «second hand civilisation», azaz második kézből való civilizációnak. Találtak valami követésre méltót Angliában s azt átültették ide, a nélkül, hogy bárki is felállt volna, mondván: az a dolog nagyon szép, de tessék meggondolni, hogy az angol tengerész és kalmárnép, míg a magyar nem az. A mit önök csinálnak, nálunk éppen az ellenkező hatást fogja előidézni. Találtak valami követésre méltót Franciaországban és azt is átültették s meg nem gondolták, hogy a francia nép szorgalmas, tevékeny, ideges, változásra hajlandó, míg a miénk indolens, lassú, reformeszmékkal nehezen hozzáférhető. Számoltak volna ezzel. Tanulmányozták volna a fajt, a mit kormányoztak. Nevelték volna annak erejét, velejét, a középosztályt, mit eltapostak. Győzték volna meg ezt a «kis király» fajt az állampolgár-címnek méltóságáról, szerepének fontosságáról. Tanították volna meg lassanként dolgozni. Nem úgy civilizálnak nemzetet, hogy exterminálják. Ezt csak embertelen hódítók szokták tenni. Ha ez így menne tovább - folytatta Félix, mind erősebbé váló zajongás közt, - azt érnők el, a mit elértek Amerikában és Mexikóban, hol elpusztulnak a bennszülöttek, míg egy új faj, a hódítók faja, alakított a régi földön új nemzetet. Századok múlva tán lenne még viruló Magyarország, csak hogy vajmi kevesen volnának benne a magyarok!

- Erre roppant lárma támadt a házban - szólt közbe Jani. - Még pedig nem csak a kormánypárt, de a konzervatívek soraiban is. A kormányelnök finoman leplezett szavakkal, de tulajdonképpen badarságnak nyilvánította Félix beszédét. Gróf Zátonyi pedig megjegyezte, hogy az ember ilyen képtelenségekkel szemben elveszti türelmét. Bárány Vanderbilt magyarázza meg, mit akar. Azt követeli-e talán, hogy a kormányok állami felsőiskolákat nyissanak gazdálkodni nem tudó földesurak és gazdák számára?

- Hasonlít a nagybátyámhoz - mosolygott Mária. - Ha csak egy falat kenyere volna, beérné egy fél falattal és a másik fél falatot kamatosítaná. Egy nem rangirt ember az ő szemeiben oly megvetésre méltó lény, hogy a pusztulást nagyon is csekély büntetésnek tartja vétkeért. Enyhítő körülményekről hallani sem akar.

- No akkor jól odamondta neki Félix - folytatá Tarday. - Kérdésére azt felelte, hogy természetesen, a legjobb tanító pedig az idő. Időt kellett volna hagyni a nemzetnek az átalakulásra. Lassan kellett volna dolgozni. Az átalakulás processzusában forrongó nemzet erejéhez mérni az államköltségeket. Nem minden áron centralizálni s nem a főváros nagybővülésére és szépítésére, de a vidék gyarapodására fektetni a fősúlyt. A pénzt nem külföldi bankároknál, de azon aranybányában keresni, mit Magyarország földjének neveznek.

- Erre kiáltott aztán közbe gróf Mecserszky Tibor, hogy úgy is azt teszik folyvást. A földet adóztatják meg legjobban - veté közbe Jani.

- Volt közbeszólás elég, mindkét részről. Főképp, mikor Félix nemcsak így általánosan, de számok által támogatva kimutatta, hogy állami életünknek nincs nemzetgazdasági alapja. Ekkor használta azt a - magam is beismerem, hogy túlzott - hasonlatot az orchidáékkal.

Althausenné fejét rázta.

- Az effélék végett tűzők össze én is Félixszel. Ki nem állhatom, ha olyan drasztikusan ró meg minden fennállót, minden létezőt. Ki tudja, jobban csinálta volna-e ő maga mindazt, a mit felsőbbsege érzetében oly rossznak nyilvánít?

- A báróné konzervatív szempontból itél, mint a legtöbb nő. Csak hogy elfelejti, hogy mindazt, a mit Félix rossznak nyilvánít, régóta rossznak érezzük mindannyian. Mindnyájan szenvedünk azon tarthatatlan viszonyok által, melyeknek orvoslására törekszik a mérsékelt szabadelvű párt.

- Jól teszi. Nem is azt ellenzem. Csak annyiban hibáztatom Félixet, hogy esetünket, mint valami egészen kivételest állítja oda. A bajok egy részét, melyekről panaszkodunk, egész Európával osztjuk.

- Ugyanezt felelte egy ízben a kormányelnök is a mi támadásainkra. Mire aztán azt válaszolta Arday Dezső: hogy igenis úgy van, de nem kellett volna úgy lennie. Mi fiatal állam voltunk. Nálunk mindent ujonnan kellett csinálni. Csináltuk volna jobban, mint a régiek, okultunk volna hibáikon. Míg ha visszatekintünk az elmúlt évekre, nyilván egyebet se tettünk, mint hogy versenyt futottunk mintaképeinkkel mindennemű deficit után. A milyen genálisak vagyunk, pedig előleges trainirozás nélkül is célzott értünk.

- De remélem, hogy nem csak kritizálnak, - mondá Althausenné kissé gúnyosan, meg is mondják mindjárt, hogy lehet az általok jelzett bajokon segíteni.

Tarday elmosolyodott.

- Mint tisztességes ellenzéki, azt felelhetném a bárónénak, a mit a papagály felelt Lafontaine meséjében, midőn az összegyűlt madársereget irgalmatlanul megkritizálván, végre felkérték arra, hogy már most mutassa meg, hogy kell énekelni. Azt felelhetném, hogy ellenzék módjára, füttyölünk - de nem énekelünk. Mindazáltal megsúgom a bárónénak, hogy a reformjavaslatok egész sorozatát tartjuk készen. Mindannyi az önálló vámterületre, a decentralizációra, a közigazgatás új célszerű reformjára vonatkozik. Az amerikai és svájci townshipekhez hasonló községekké szeretnők átalakítani a megyéket, melyeknek önkormányzati rendszere némileg redukálná a kormány hatalmát. De minek untassam önöket ezekkel. Még jó távol vagyunk e szép tervek megvalósításától...

- Hát azt hiszi, hogy a kormány még tarthatja magát? - kérdé Mária feszülten.

- Arról szó sincs. Az appropriációba fog bele törni a bicskája. De hátha gödörből verembe esünk? Hátha mégis a konzervatívek győznek?...

- Azért sem, mi fogunk győzni! - kiáltott közbe e perczen Althausen Juliska, ki szaladva közeledett feléjük. - Maga a világ legunalmasabb embere, Tarday. A Felsőházat és az Alsóházat, a budgetet és a deficitet hozta le ide nekünk karácsonyi ajándékképpen. Vegye vissza. Nem kérünk belőle. Nézze, Mária egészen elkomolyodott és Jani és Alice - a fiatal leány megakadt, míg szemei hamiskásan csillantak fel, arra a tekintetre, mit a kettő között felfogott...

- Már vissza is vettem végzetes ajándékaimat. Nem politizálunk többé. Mit parancsol szépséges hölgyem? - felelé Tarday, gúnyoros alázattal hajolva meg Juliska előtt.

- Oh, magának semmit. Hisz magát semmire sem lehet használni. Tánczolni nem akar, zongorázni nem tud. Miczit akarom kérni - ezzel átkarolta Máriát, míg rózsás arcát az övéhez szorította.

Mária összerendezte és mélyen felsóhajtott. Mintha Juliska csevegését nem is hallva, csak a leányka érintésére érezett volna fel azon álomszerű állapotból, mely egy időre visszavarázsolta azon lüktető politikai életbe, mely egy alakban központosulva azelőtt eleme volt.

Azonnal felállt. Az álom eloszlott. Ismét az a Mária lett, kinek nem volt többé saját, beszámítható «én»-je, ki inkább mint valaha, csakis annak létezett, hogy másoknak örömet szerezzen.

- Játszszam nektek, úgy-e? - mondá szívélyesen. - Mit? keringőt, galoppot? - S a zongorához ülve, órahosszat játszott fáradhatlanul, lankadatlan előzékenységgel teljesítve fiatal vendégeinek minden kívánságát, míg Tarday Vincze Elza bárónéval és egy ezalatt érkezett szomszéd birtokossal leült tarokkozni.

De a míg Mária ujjai alatt követték egymást keringő és csárdás, négyes és tipegő, a fiatal asszonyt újból elfogta előbbeni szórakozottsága. Hiába küzdött elfogultsága ellen, eszméi

mégis csak visszakalandoztak a múltba, vissza ahhoz, kinek szerelmének elvesztése csaknem életébe került s kit a női szív fönséges makacsságával még sem bírt elfeledni. Csakhogy kápráztató képe lassanként átváltozott benne s vele az érzés is, mit iránta táplált. Az istenből ember lett, az emberből kiválóan gyarló ember. Úgy látta, mert nem bírta nem látni, nem bírta kiküszöbölni életéből, a milyen valóban volt: egész cinikus, kérkedő jellemtelenségével, vérfagyasztó önzésével, mely előtt az emberiség legszentebb meggyőződése elítéletekké törpültek.

Tarday egyetlen-egyszer sem ejtette ki nevét, de Mária azért tudta, hogy ő nagy szerepet vitt a vitában; tudta, hogy Félix vádjainak nagy része ő reá vonatkozik. S szíve mind nehezebb lett. A mult hirtelen felidézett emléke kínos gyötrellemmel töltötte el lelkét és ehhez bizonyos sejtelemszerű aggály járult. Csak úgy tudott menekülni e megmagyarázhatatlan lidércnyomástól, ha gondolatai Félixnél állapodtak meg. Hisz ez volt az ő menedéke éveken keresztül. A mi vigasz, a mi támasz, a mi öröm érte az elmúlt hat évben, az mind Félixről jött, vagy Félix által érte. Karácson másodnapjára várták s Mária úgy érezte, mintha mindennek, a mi most egyszerre ismét oly sajátságosan nyugtalanítja, mint valami rossz álmoknak el kellene mulnia, ha érdes kezét az övében tartja és komoly, hű szemeibe tekint.

XLIX.

Szelényi István elmerülten ült dolgozószobájában íróasztala előtt. Hetek óta most ért rá először némely sürgős ügyének elintézésére. Karácsonyi szünideje agitációval telt el. Folyton választóihoz utazott és vissza. Valóságos lógonynyá vált Budapest és a felvidék között. S a mellett szíve mélyén teljesen meg volt győződve fáradozásainak hiábavalóságáról. A tapasztalt politikus öntudatával érezte, hogy népszerűtlen eszmék és elvek szolgálatába állt és hogy mindkét Ház határozottan ellenök van hangolva. Minden egyes beszédével szenzációt keltett ugyan s úgy beszéltek róla, mint a jövő emberéről - de jól tudta, hogy ez a jövő nagyon messze van még.

Komor arcza azonban e perczen nem csupán politikai helyzetének szólt, magánügyei is növelték levertségét. A hova fordult, nem látott egyebet adósság és deficiznél, s a számok tömkelegében, melyben egész éjjel tévelygett, hiába kereste a mentő fonalat.

A lámpa halványabban kezdett világítani íróasztalán, talán mert nem volt benne elég gyúanyag, talán mert az ablakokon beszűrődő reggeli szürkület ellensúlyozta fényét.

Szelényi most ledobta a tollat és felállt. Megrázta hatalmas alakját és épp oly fáradhatlanul fel-alá kezdett járni a szobában, mint az elébb számolt és írt.

Nem szokott töprenkedni s még kevésbbé engedte meg magának a megbánás hiábavalóságát. Úgy vélekedett, hogy kiváltságos emberek nagy vonásokban élhetik át az életet és hivatásuknak annál jobban felelhetnek meg, minél csekélyebb súlyteher lassítja meg mozgásukat. Szerinte elvek, meggyőződés, hit, mind csak a tömeg számára léteztek, a gyengék számára, kik mankók nélkül elvesztik az egyensúlyt. Hát mi volt az mégis, a mit most inogni érezett? A föld, vagy ő maga? Elmélete nyilván bírt valami Achilles-sarkkal. Vagy ő nem volt kiváltságos ember, vagy az élet amaz «apró elítéletei», miket fényes pályafutásában mellőzött, nemcsak mankók voltak a gyengék kezében, hanem az erősek fegyvertárának hatalmas eszközei. Akárhogy forgatta a dolgot, be kellett ismernie, hogy minden másképp volna, ha hű marad zászlajához és meg nem tagadja ifjúsága rajongó, szent hitét.

Szelényi kifeszítette széles mellét és meggyorsította lépteit.

A ki sokat hátra pillant, mint Orpheus Eurydicéje, az élet számára elveszett. Mit nyerne vele, ha ebben az órában elismerné, hogy pályájának kiindulási pontja hibás volt? Előre! Bölcselkedjenek mások a dolgok miértje fölött, ő csak az aktualitással számol.

Csakhogya az aktualis állapot nem volt valami lélekemelő s Szelényi arcza még jobban elborult. Határtalan ellenszenv fogta el a nyomorult anyagi kérdések ellen, melyek oly fenyegető alakot öltöttek. Ezek is az élet azon apró részletei közé tartoztak, melyek providenciális, nagy horderejű szerepével össze nem fértek. S mi tagadás benne, most útját állták. Mindenek előtt ezekkel kellett megküzdenie. Egy lépést sem tehetett tovább, egy követ sem rakhatott azon új piederstálhoz, mit fel akart magának építeni, míg pénzügeit nem rendezte.

Csak Róberttől tudna szabadulni és dolgait egy becsületes ember kezére bízni. Azon elmélete sem igen vált be, hogy az emberek nem értékük, hanem pillanatnyi hasznavetheőségük szerint mennek számba az ő fajtájabeli kiváló lények előtt. Már most abban sem kételkedett többé, hogy Róbert báró még jobban összebonyolítja ügyeit s hogy az ügyesség, melylyel minden percznyi pénzzavarból kisegítette, merő szemfényvesztés volt. Erre nézve különben homályos pontokat is talált a számadásokban, melyek végett kérdőre kell őt vonnia.

- - - Homályos pontokat! De hisz egész pénzügyi helyzete fölött kétes homály lebegett.

Szelényi asztalához közeledett és lázas sietséggel néhány jegyzetet vetett papírra, midőn egy a kapun berobogó kocsi zaja gondolatainak más irányt adott.

Liza bálból jött haza és Szelényi önkénytelenül egy lépést tett az ajtó felé. Szíve oly nehéz volt mint a kő és sajátszerű elérzékenyülés fogta el, határtalan vágyódás egy résztvevő szó, egy bátorító pillantás után.

De még nem ért egészen az ajtóig, midőn visszafordult. Mit várhatott Lizától? Az a szép teremtés, ki most üresfejű dandyk tömjénétől kábultan, alig felocsudva eszeveszett keringők mámorából, a lépcsőn feljött, nem is értette volna, mit mond neki. Akkor sem értette meg, ha józan volt, vagyis inkább nem akarta megérteni. Mert ha akarta volna, nem jutottak volna idáig.

S mi lesz majd ezután?... Esméi összezavarodtak, ki volt merülve... Az elmúlt napok fáradalmi, a gondban átvirrasztott éj még e hatalmas testalkatot is megrendítették... Mi lesz ezután? Hát az lesz, hogy legelőször is, mindenekelőtt Lizával kell beszélnie, még ma, a délelőtti folyamában. Ezt a kísérletet még meg kell tennie, hogy feleségét készületlenül ne találja a percz, a melyben összeomlik mostani fényűző életüknek kártyavára - - -

Szelényi kezét hirtelen elvonta homlokán. Rettegett a jelenettől, mit elő kell idéznie. S újból, már másodszor ezen éjjel, szíve összeszorult s egy névtelen ürnek, valami hiánynak maró, fájdalmas érzete vonult át rajta. Tisztán kezdte érezni, hogy valami után vágyódik, a mit bírt és örökre elveszített... Minden átmenet nélkül egyszerre csak a fölött kezdett töprenkedni, mi lett volna neki az a másik szegény, eltaszított asszony, a megpróbáltatás e nehéz óráiban? Ha ugyan az ő oldala mellett ezeket az órákat valaha megérte volna?... Majd a Máriáé mellett feltűnt egy másik büszke, őszhajú alak, szigorú, szemrehányó arczczal...

Kezét meg egyszer elvonta homlokán, de egy türelmetlen, ideges mozdulattal, mintha azáltal elűzhetné az agyát ostromló emlékeket.

Mi történt vele? Esztét veszti? Mily dőre tépelődések, mily beteges, gyáva nyavalygás! Hisz ma is még, a bírás hat hosszú éve után, kétszer annyit oda dobna, mint a mennyit elveszített, hogy a magáé mellett lüktetni érezze azt az érzéketlen szívet, a hófehér, bódító halmok alatt!

Déli egy óra volt, midőn Szelényi feleségéhez bekopogtatott.

A szép asszony boudoirjában egy kereveten feküdt, átlátszó csipke-pongyolában, zilált hajjal és még a szokottnál is álmosabb szemekkel. Ma éjjel volt az Andorfy-féle jelmezbál és Liza egy szénégetőnő eredeti jelmezében lepte meg és bájolta el a társaság erősebb felét. Annyira körül volt véve férfiaktól, hogy míg a bál tartott, rá nem ért tudomásul venni, hogy a hölgyek ma éppen feléje se néztek. Sőt Tyran Ella, mikor a négyes alatt megszólította, alig felelt s csak ujjai hegyét nyújtotta neki a chaine-anglaise-ben. Liza nem boszankodott, inkább bágyadtan elmosolyodott, midőn erre visszaemlékezett. Tudta, hogy mindennek Simbinszky az oka, kit Tyran Ella el szeretett volna tőle hódítani s kinek mind feltünőbbé váló udvarlásából botrányt kezdenek faragni mindazok, a kiknek Simbinszky - nem udvarol. Bánta is ő! Liza vállat vont és egy nagyot ásított... Tulajdonképen szörnyen el volt fáradva; annyit, mint ma éjjel, soha sem keringőzött... S oly keveset aludt!... Hátha most aludnék - -

Egyet szürcsölt teájából, mely egy kis asztalkán mellette állt, aztán behunyta szemeit.

- Szabad? - kérdé e perczben a belépő Szelényi.

- Minek kérsz engedelmet, ha be nem várod a választ? - felelé Liza álmosan.

- Nem várhatom be. Egész nap dolgom van, este két napra elutazom s okvetlenül beszélnem kell veled.

Szelényi, ki a tea-asztalka túlsó oldalán egy zsölyébe ült, röviden, szakgatott mondatokban beszélt és Liza fásult közönye daczára, mégis észrevette, hogy oly halvány és komor, a minőnek soha sem látta. Mindazáltal befogta a füleit.

- Csak most ne! Az Istenért, csak most ne! Nem látod, hogy alszom?

- Hát akkor igyekezzél felébredni, - felelé Szelényi keményen. - Hetek óta nem jutottam hozzá, nem beszélhettem veled háborítlanul, mindig kibúvót találtál. Most nem halaszthatom tovább. Körmünkre égett a tűz. Bekövetkezett, a mit százszor megjövendöltem neked s most már minden órai mulasztás tiszta veszedelem. Ha így folytatjuk, a vége botrány lesz és meg fogod bánni, hogy nem hallgattál reám!

Szelényi a milyen egyenesen, csaknem durván beszélt, még sem tett semmi hatást Lizára.

- Megúntam az életet! - volt a szép asszony fásult válasza, míg fehér karjait feje fölé kulcsolta.

Szelényi indulatosan felugrott. Kevésbe múlt, hogy fel nem döntötte az előtte álló asztalkát. Őrült, kétségbeesett szemrehányások jöttek ajkaira - és soha ki nem mondattak. Lizával szemben még természetét is meghazudtolta. Kiméletessé vált. Óriási erőlködéssel mérsékelte magát.

- Sajnálom, de ez egyszer nem segíthetek rajtad, - felelé lehetőleg higgadtan. - Küzdöttem az ár ellen, a míg lehetett, most meg kell fordulnom s az árral kell úsznom, másképp mindketten elmerülünk. Ha kormányra jutottam volna, nehezen, de mégis a felszínen tarthattam volna magamat, de egyelőre nem jutok kormányra...

Liza egy türelmetlen mozdulatot tett.

- Mert rosszúl számítottál. Csatlakoztál volna a mérsékelt szabadelvűekhez. Legalább nem csúfolnának köpenyforgatónak és most...

Szelényi keserű gúnnyal mosolygott.

- Akkor mindenekelőtt téged nem kellett volna mindenáron grófnévá tennem. Hogy is volt az Hanniballal Capuában és Antoniussal Kleopátrával? Nem mondom, hogy nem hibáztam, de neked nincs jogod azt szememre vetni.

Liza egy óriási ásításra nyitotta ki ingerlő száját.

- Nem vetek szemedre semmit, álmos vagyok.

Szelényi megrázkódott. Úgy érezte magát, mint egy vízbefúló, ki segítségért kiált a parton álló kőszoborra. Egy percig habozott, azután hirtelen eltolta a tea-asztalkát és neje mellé a kerevetre ült.

- Érts meg, Liza, - mondá halkán, felindulástól elrekedő hangon. - Élet-halálról van szó! Megteszem a lehető, nem, a lehetetlent, de előre tudom, hogy hiába teszem. Azok az álomkóros Don Quixotte-ok ez egyszer győzni fognak és én tönkre vagyok téve. Érts meg, a bukás révén állunk! - kiáltott fel kitörve, míg homlokán kidagadtak az erek s arcza halottias színt öltött.

Erre a hangra, de főképp Szelényi dült arcának láttára, Liza mégis csak összerezzen. Felemelkedett fektéből s rémülten tekintett férjére. Nem hogy elő nem készült erre a jelenetre, tudta, hogy az előbb-utóbb be fog következni s hidegvérét még sem bírta megőrizni.

Szelényi ellenben szavainak hatását látva, nyugodtabb lett.

- Ismétlem, - folytatá higgadtan, - a bukás révén állunk, de ez még nem a bukás. Mindent el fogok követni, hogy elkerüljem. Idő és türelem, ez a kettő kell nekünk mostan. A jövő kormány nem fogja magát fentarthatni. Utópiákat tervez s bele fog sülni népboldogító terveibe. Azon leszek, hogy mielőbb belesüljön. Pár év múlva szebb, fényesebb sorsot fogok neked biztosíthatni, mint valaha. De addig, Liza, addig - kiáltá neje kezét bensőséggel megragadva - segíts nekem! Csak egyszer rázd le közönyödet, csak egyszer igyekezzél megérteni. Nem nagy önmehtagadást kívánok tőled és esküszöm, hogy áldozatod rövid ideig fog tartani!

Liza ijedelmét sajátságos, inkább kellemetes izgalom váltotta fel. Mostani félálomszerű, bágyadt idegállapotában, melyből férje felrázta, a hirtelen bensőség, melylyel beszélt, mélyen meg hatotta. Mintha a régi csáb, mit e szép, ékesszóló ajkak egykor érzékeire gyakoroltak, megújult volna. S férje kezei oly melegek és mégis oly szárazak voltak, az az erő, melylyel az övéit tartották, oly jól esett neki. Bizonyos kéjérzettel engedett felindulásának.

- Mit akarsz, mit tegyek? - kérdé szokatlan szelídséggel, míg puha kezét még jobban beleszorította férje hatalmas markába.

De Szelényit gondjai sokkal inkább elfoglalták, mintsem hogy ezt észrevehette volna.

- Tervem ez: adjuk el ezt a palotát, lovainkat, fogatainkat s töltsük az év egy részét falun; csak egy részét, pár hónapig itt fogsz időzhetni. Elhatároztam, hogy elfogadom a most alakuló új nemzeti bank igazgatói állását, melylyel megkínáltak. Ha mindezt megteesszük és Dákovárt és bácskai birtokomat eladjuk, ha megterhelve is, de tán megtarthatjuk Szelényt...

- Nem, Szelényben nem lakom, semmi áron, anyád megmérgezne! - kiáltott fel Liza.

- Hát akkor - Szelényi felsóhajtott, mert maga is beismerte, hogy mindazok után, a mik történtek, nem igen élhetnének Szelényben - eladjuk Szelényt és Dákovára megyünk lakni. Csak egy időre, - tévé hozzá, látva, hogy Liza felelni akar. - Mondom, ismétlem, mindez csak ideiglenes. Ha egyszer rangirozva leszek, könnyebben fogok mozoghatni és ismét visszaadhatom neked mindazt, a miről most le kell mondanod. Kedvesem, egyetlenem, ne feledd, a szükség kényszerít menderre! Hisz véremmel vásárolnám meg a lehetőséget, hogy megóvjalak azon megpróbáltatásoktól, melyeken hiába, de keresztül kell esnünk!

És Szelényi István szép, büszke arcán egy égő könny gördült végig.

A titán könnyezett, még pedig nem önmaga fölött. Már óriási fizikai erejének tudatában is még mindig hatalmasnak érezte magát és egy bukott angyal daczával nézett farkasszemet a sorssal, mely saját hibáinak fegyvereivel sújtotta. De Lizát nem birta szenvedni látni. Lizát, a kit szeretett, a hogy az e fajta emberek csak bűneiket tudják szeretni.

A szép asszony előrehajolt és mohón csókolta fel a könnyet férje arczáról. Aztán átfogta karjaival.

- Ne búsulj, - mondá halkan. - Bízom benned és minden intézkedésedbe bele fogok nyugodni. De akkor el kell mennünk innen, még pedig végkép. Nem akarom Pestet viszontlátni mindaddig, míg mostani állásunkat vissza nem foglalhatjuk a társaságban. És vigyél el mindjárt! Ne hagyj egyedül, egy napig se hagyj egyedül, Pista!

A férfi, ki némileg visszanyerte higgadságát, gyöngéden megsimogatta a hozzá simuló bájos arcot.

- Fel vagy izgatva, kedvesem, a mi nem csoda. De terveink megvalósításáról csak a kormányválság után lehet szó. Azért beszéltem veled már mostan, mert kérni akartalak, hogy korlátozd kiadásaidat és kezdjél lassanként visszavonulni. Szeretném, ha távozásunk nem válnék feltűnővé.

Liza duzzogva fordult el tőle.

- Te mindig csak a világra gondolsz és soha érzelmeimre. Hogy követelheted, hogy ezzel a szörnyű teherrel szívemen az egykedvűt játsszam, fogadjak, látogatásokat tegyek és úgy viseljem magam, mintha mi sem történt volna?

- Pedig úgy kell viselned magadat, egyetlenem. Én is azt teszem, még pedig hónapok óta. Nem akarom, hogy előre is pletykázzanak bajainkról és te, ki oly büszke vagy, azt még kevésbbé akarhatod. A legnagyobb csendben, a látszatnak lehető kimélésével fogom ügyeimet rendbe hozni.

- Ezt teheted, ha mindjárt el is viszesz magaddal. Vigyél el! - kiáltott fel Liza felugorva. - Nem vagyok felizgatva, hidd el, nyugodt vagyok, de félek itt maradni. Pakoltatok, Marczikával rendben leszünk estig, csak ne hagyj itt magamra Pista, ne hagyj itt, vagy maradj itt te is velem!

És a szép asszony kipirúlt arczczal, könnytelt szemekkel ragadta meg férje karját.

Szelényi meglepetten nézett reá, aztán arcza egy perczre elkomorult. Egy örült, határozatlan gyanú czikázott át agyán, de csak átczikázott rajta és semmi nyomot nem hagyott maga után. Hisz ismerte Lizát és kiszámíthatatlan kedélyváltozatait, melyek mindig szélsőségekre ragadták.

Karjaiba vette és leültette, mint egy ijedt gyermeket.

- Ez már oktalanság, Liza, - mondá szeliden, - Hogy vihetnék magammal választóimhoz a felvidékre, tél idején, térdig érő hóban? Mikor csak két napra megyek el. Nem tehetjük magunkat a világ nevetségtárgyaivá. Igyekezzél megnyugodni és meglásd, egy félóra múlva egészen más színben fogod látni a dolgokat. Legjobb lesz, ha Marczikával kikocsizol a friss levegőre. Mindjárt fogatok.

Liza összerezszent.

- Nem, ne fogass, képtelen volnék emberek közé menni.

- Hát akkor dülj le és olvass, vagy játsszál a gyerekekkel (Szelényi izgatottságában elfelejtette, hogy felesége semmit sem un annyira, mint kis fiát). Nekem mennem kell, úgyis elkéstem. A kaszinóban fogok ebédelni, mert hatkor érkekezletem van és féltizkor már künn kell lennem a

vasúton. De előbb még látlak pár percze. Ne légy oly levert, minden jóra fordul, - folytatá, a már most nagyon is nyugodt, szinte mozdulatlaná vált szép alakot magához vonva és egy csókot nyomva a lehajtott, virágszerű arcra. - Minden jóra fordul s előbb mint gondolnád, megérjük azt a napot, melyen mégis csak te leszel az ország legelső asszonya!

L.

Alighogy Szelényi magára hagyta, Liza felállt és az ablakhoz ment. Feszülten hallgatódzott, mígnem elrobogni hallotta férje kocsiját, aztán a táviróhoz rohant.

- Senkinek sem vagyok itthon, érti, senkinek, - mondá a belépő komornyiknak.

A szolga meghajtotta magát és kiment. Nagyon jól értette, hogy az az aláhúzott «senki» annyit jelent - még herczeg Simbinszkynek sem.

Liza már most komornájára csengetett és lázas sietséggel felöltöztette magát, még pedig legegyszerűbb angol ruhájába. Azután a komorna nagy bámulatára még sem kocsizott ki, hanem behozatta Marczikát és órákig elbolondozott a gyermekkel, mely a milyen eleven kis ördög volt, ez egyszer valóban szórakoztatta édes anyját. Majd lement a konyhába és hosszú konferenciát tartott a szokatlan megtiszteltetésen elbámuló szakácscsal és végre behivatta a házi kisasszonyt, megmutattatta magának az éléskamrákat és nagy komolysággal értekezett vele a fölött, hogy lehetne a házi kiadásokat alább szállítani. Alig birt a lábain állni a fáradtságtól és mégis folyton, szünet nélkül, lázasan foglalkozott, mintha egy pillanatnyi időt sem akarna magának hagyni a tépelődésre. S eközben izgatottsága csillapulni kezdett és bizonyos bánatos, ábrándos megnyugvás szállta meg, melyben persze az álmatlanságnak is megvolt a maga része.

Midőn Szelényi este a pártértekezletből haza jött, a családi boldogság legeszményibb képe tárult elébe. Liza a szőnyegen ült Marczika mellett, míg a gyermek fürtös fejét szép édes anyjának térdéhez támasztva, fenhangon betűzgetett egy óriási képeskönyvben.

- Angyal vagy! - suttogott Szelényi, Lizát szenvedélyesen karjaiba kapva és csókjaival elborítva, míg a szép asszony szemeiből kicsordult a könny, annyira elérzékenyült a saját kimondhatatlan jósága fölött.

Szelényi elutazása után végre elnyomta a fáradtság és lefeküdt. De nem volt elég fáradt arra, hogy jól ki ne sírja magát. Magát siratta és sorsának szörnyű tragikumát. Már előre is valószínűs marttyr csinált magából. Milyen nemesen, fenköltén fogja fel hivatását. Milyen önfeláldozással találja bele magát megváltozott helyzetébe! Mindenről le fog mondani Pistáért. Legfeljebb két fogatja lesz és már nem Párisból, hanem Bécsből fogja hozatni a ruháit. Csak egy komornyikot fognak tartani és vajjon telni fog-e szakácsra?... Milyen nyomorult élet lesz ez és milyen nagylelkűség tőle, hogy rá tudja magát szánni!... A telet is falun fogja tölteni és nem fog embert látni, hacsak szánka vagy korcsolya parthiekat nem rendez, vagy vadásztársaságot nem hí meg... Borzasztó lesz, elviselhetetlen!... Holott csak tőle függne... Liza úgy megijedt ettől a gondolattól, hogy a párnába rejtette fejét, mintha ezáltal elbújhatna előle... Ez elől igyekezett egész nap menekülni... s most itt volt megint, újból üldözőbe vette... Csak tőle függne... herczegnő lehet... csak tőle függne... tőle függne...

Liza elkezdett imádkozni. Egy Ave Máriát morzsolta le a másik után... Aztán elkezdett számolni, görcsösen, szünet nélkül... Egész erejéből arra törekedett, hogy egy bizonyos irányba csapongó gondolatait ettől az iránytól elterelje. S ez végre sikerült. Fáradt agya egyáltalában beszüntette működését. A kimerültség győzött izgatottságán és mély, nehéz álomba merült.

De midőn másnap reggel felébredt, valami névtelen veszély, valami határozatlan aggodalom érzetére eszmélt. Ösztönszerűleg kereste maga mellett férjét. Nem volt ott... Ekkor egyszerre emlékezni kezdett és kipihent agya, nyugodt, felfrissült érzékei előtt a veszély alakot öltött, az aggodalom megtestesült. Megőriült Pista, hogy egyedül hagyta! Most...

Szivére szorította kezét... De nem, hisz elhatározta, hogy feláldozza magát, nyugodt lesz... nem fog... Megint nem akart tovább gondolni... megint félni kezdett azoktól a tervektől, melyek heteken át foglalkoztatták, s melyek most, mikor tetté kellett volna válniok, határtalan rettegéssel töltötték el lelkét...

Ujra kezdte a tegnapi programot. Marczikával játszott, házával foglalkozott. De ez ma már nem bírta szórakoztatni. Tegnap is csak azért sikerült, mert fáradt volt. Ma, midőn lement a szakács birodalmába, rosszul lett a konyhaszagtól, Marczika lármás vigágától pedig fejfájást kapott. Zátonyiékhoz ebédre volt hiva, Déméknél bál volt. Mindkét helyen lemondott. De már a délelőtt is elviselhetetlenül hosszúnak látszott neki, mi lesz majd vele egész nap.

Liza azt kezdte gondolni, hogy kár azt a pár napot, a mit még az élők között tölt - mert hiszen ezután el fog temetkezni, - ily nyomorultan átélni. Mitől is félt tulajdonképen? Hisz tisztességes nő, kitűnő asszony, ki férjének támasza lesz a szerencsétlenség nehéz napjaiban, kit az önfeláldozás, a lemondás eszményképe gyanánt fognak emlegetni... Nem dobta-e olvasatlanul a kandalló tűzébe Simbinszky reggel érkezett levelét?... Délben még egy levele érkezett, azt is a tűzbe dobta... de már nem olvasatlanul...

Lizának még erősebben megfájult a feje. Hátha fogatna és a városligetbe menne? Nem, ott találkozhatik vele. Csak a gyermeket küldte el kocsikázni a bonne-nal. És most még kétségbeejtőbbnek találta a helyzetet, még jobban unta magát. Olvasni nem szeretett, a zenével régóta felhagyott. Minden érdeke a világban, vagyis inkább azon szerepben összpontosult, a mit ő e világban játszani szokott.

Szörnyen megesett a szíve önmagán és egyszerre csak újból sírva fakadt. Se teintjével, se szemeivel nem törődve, könnyelműen pazarolta könnyeit. Azonban fájdalmába a megbánás legkisebb nyoma sem vegyült. Egyetlen-egyszer sem fontolta meg, mily nagy része van neki is a bukásukban. Hisz Liza nem szokta magát hibáztatni. Egész őszinteséggel tökéletesnek képzelte magát.

Most csak az a gondolat ejtette kétségbe, hogy napjait ezentúl mindig így kell majd átélnie, ilyen unalomban, minden érdek nélkül... Majd Pistára igyekezett gondolni, azt a perczet visszavarázsolni midőn oly édes melegség futotta át, a mint kezeit az övéibe vette. Semmi meleget nem érzett többé. Pedig tegnap még azt hitte, hogy feltámadt a mult, melynek olyan hamar vége lett. Annyi éven át szerette a bódulásig - a míg másé volt... Aztán, a mikor az övé lett, már az első esztendőben nem szerette többé... Miért nem szerette többé? - Nem tudta volna megmondani. Soha sem gondolkozott felőle. Mást sem szeretett soha... Simbinszkyt? Liza gúnyosan elmosolyodott... Simbinszkyben csak a diadalt szerette, mit a többi asszony fölött kivivott... De ez már most mit használt neki? A többi asszony nevetni fog és ő száműzetésbe vándorol...

Könyei még forróbban kezdtek omlani. Mégis csak ő volt a világ legszerencsétlenebb, leg-sajnálatraméltóbb asszonya!...

Liza hirtelen elhatározással bement hálósobájába és illatos vízzel megmosta a szemeit, aztán felöltözködött. Ugyis elég a baja, minek kinozza magát tovább. Kiadta a rendeletet, hogy fogad, hisz Pista tulajdonképen így kívárna. Mitől tart? Igen, mitől? Hisz Simbinszky nem fog eljönni, meg lesz sértve, hogy nem válaszol leveleire.

Liza folyton ismételte magában, hogy Simbinszky nem jön, félt is attól, hogy eljöhetne, s midőn első látogatója képen, Róbert báró lépett be, mégis alig bírta elpalástolni boszuságát.

- Mi bajod Liza? Beteg vagy? - kérde a báró kezét csókolva - Tegnap be nem bocsájtottak hozzád senkit, a városligetben nem voltál, s Démék mai báljára sem akarsz elmenni. Most jövök onnan, mindenki csodálkozik.

- Nagyon kifárasztottam magamat. Pár napig pihenni akarok.

Liza ideges zavarában valami himzést vett kezébe és reá hajolt. Látogatójának kérdő, átható tekintete láthatóan feszélyezte.

Róbert báró a legnagyobb hidegvérrel kivette a himzést kezéből.

- Nem vagy fáradt, hanem levert. Megszomorítottak - mondá gyöngéden.

Liza hátravetette fejét. Semmit sem utált annyira, mint Róbert bárót gyöngéd hangulatban.

- Ha jobban tudod mi bajom, mint saját magam...

- Hogyne tudnám jobban. Hisz azt is, a mi bánt, jobban ismerem, mint te.

- Semmi se bánt. Ha untatni akartál, jobb lett volna el sem jönnöd.

Róbert báró kimondhatatlan szelidséggel elmosolyodott. Előre hajolt és meg akarta fogni Liza kezét. A szép asszony visszavonta azt. A férfi mélyen felsóhajtott.

- Szegény gyermek! Szegény, megsebzett büszke kis szivecske! Durva kiméletlenséggel tudatták veled a valót. Nagyon is sötét színben tüntették fel előtted a jövőt...

Liza gunyoros csodálkozással nézett végig rokonán.

- Milyen melodramai hang! Milyen elegikus arc! Ugy látszik, lunchnál erősen bepezsgöztél, Róbert. Nem parancsolsz egy pohár vizet?

S Liza színlelt előzékenységgel fel akart állni. De Róbert báró visszatartotta. Szúró, gonosz tekintettel nézett a szép asszony szeme közé.

- Az ijedelem nyilván megzavarta eszedet, Liza - mondá, most már a gyöngédség legcsekélyebb árnyalata nélkül. - Mit tetteted magadat én előttem. Hisz tudod, hogy Pista ügyeit jobban ismerem, mint ő maga. Ő még legtávolabbról sem sejtette, hogy tönkre van menve, mikor én már tudtam...

- Pista nincs tönkremenve, csak derangirt. Pár évi takarékoskodással minden zavarból kigázolunk.

- Ah! S ki beszélte neked ezt a mesét?

- Mesét? Pista nem szokott nekem meséket mondani. Egész komolysággal beszélte meg velem a helyzetet. Dákovára fogunk visszavonulni, s ott maradunk, míg rangirozva lesz.

Róbert báró keresztbe tette karjait.

- Hallgass ide Liza - mondá oly komoly, határozott hangon, hogy a fiatal asszony önkénytelenül figyelni kezdett - Pista nem mondta meg neked az igazat, valószínűleg azért nem, mert maga sincs tisztában az igazsággal. Illúziókban ringatja magát. Azt hiszi még válogathat Szelény és Dákovár, bácskai birtokai és ezen palota között. De nem válogathat többé. Mindezt el kell adnia, s még akkor sem tudom, tisztán fog-e állni. Eszeveszett életet éltetek az utóbbi pár esztendő alatt, te tudod legjobban, milyen eszeveszett életet. Aztán Pista a bőrén is játszott - elég az hozzá, meg fog bukni.

- Nem igaz, nem hiszem! - vágott szavába Liza indulatosan, bár egyszerre fázni kezdett. Hideg borzongás futott rajta végig. Igazság szerint mindent elhitt, mert ő is tudta, hogy érdemes rokona jobban ismeri a helyzetet a férjénél.

Róbert báró vállat vont.

- Hát ne hidd - mondá bizonyos kicsinylő sajnálkozással hangjában. - Csakhogy mindenesetre jobb volna, ha előkészülnél arra, mi vár reád. Nem tudom, szereted-e az idylleket? - folytatá könnyedén. - Egy szív és egy kunyhó, ez a te jövőd, még pedig nem a mint te mondani szoktad; «egy kunyhó perzsa szőnyegekkel», - de egy kunyhó perzsa szőnyegek nélkül... érted Liza? - -

Róbert báró a tréfás hang daczára, nyomatékkal beszélt és Liza újból összeborzadt, még pedig észrevehetően.

Olyannyira megrémült attól a mit hallott, hogy egész magára erőszakolt józansága elpárolgott. Még arra se gondolt, hogy jó adag tulzás is lehet abban, a mit rokona mondott. Egy pillanat alatt, szemfényvesztő gyorsasággal, agyának valami rejtett rétegéből rég elfelejtett alakok és jelenetek léptek előtérbe. Maga előtt látta morvaországi otthonát, apja bukása és halála után. Az alacsony, szegényes lakást, az egyetlen hanyag cselédet, a durva ételt, melytől megcsömlött, a foldozott olcsó ruhákat... Meghalna, ha ezen még egyszer keresztül kellene mennie!... Pedig ez a szegénység, ilyen a szegénység... mondta, mondogatta benne egy kérlelhetetlen, mindig ismétlődő hang.

Róbert báró mintha tudná, mi megy végbe benne, mély sajnálkozással nézett reá és megragadta kezeit.

- Ne szomorkodjál, egyetlen szívem - suttogá. - Hisz van egy barátod, egy hív barátod, ki veled mindenét megosztani kész, ki...

Liza hiába igyekezett kezeit a hideg, kissé nedves kezekből kiszabadítani. Leirhatatlan undort érzett e férfi érintésére. Az utálat félreismerhetlen kifejezésével arcán ugrott fel és kezeit végre kiragadta az övéiből.

Róbert báró elsápadt a dühtől. A szelidség álcája levált arczáról, míg szemei mohó, vad szenvedélylyel villogtak a szép asszonyra.

- Persze, ha Simbinszky volnék! - sziszegett egészen közel lépve Lizához, ki visszarettenve hátrált. Majd mérsékelve magát, visszalépett. - Entre autre Liza, - folytatá hidegen. - Ez tovább megy, mint engedhetem. Tegnapelőtt Andorfiéknál botrányosan viselted magadat Simbinszkyvel szemben. Az egész város rólatok beszél... Ezt nem nézhetem tovább... Eddig jó paravent-nak tekintettem...

Liza egész testében remegett, de azért daczosan vetette fel ajkát.

- Micsoda paravent, mi közöd Simbinszkyhez? - mondá gőgösen.

Róbert báró indulatosan tett egy lépést előre, majd meggondolta magát és elmosolyodott.

- Ez jó! Ez nagyszerű! Velem akarsz kikötni! - nevetett kedélyesen, míg visszaült zsölyéjébe és lábait egymásra rakva, gúnyoros jóakarattal nézett Lizán végig, ki egy székre rogyott. - Ügyes vagy, az igaz - folytatá az őszinte elismerés hangján, - de tán még sem elég ügyes arra, hogy én rajtam kifogj. Volt idő, mikor meg akartál hódítani. Férfi vagyok, ez elég volt neked. Sikerült. Meghódoltam, sőt többet tettem ennél, kutyád, rabod, férjednek eszköze lettem, csakhogy melletted maradhasak, csakhogy láthassalak, mert nem bírtam többé élni nélküled! Vak imádatomban hizelegtem szeszélyeidnek, lehetővé tettem azoknak kielégítését, minden áron, sokkal tovább, mint lehető volt... És a mit érted elkövettem... de ez nem tartozik ide. Csak egyre akarlak figyelmeztetni, csak egyre nézve csalódom. Engem soha asszony nem tett

bolonddá és nem is fog bolonddá tenni. Vigyázz! - suttogott most fogai között, egészen átváltozott hangon. - Vigyázz!... Ha bármit akarsz változtatni sorsodon... ismerlek, tudom, foglalkozol ezzel a nemes eszmével, nem változtathatsz rajta semmit nélkülem, erre esküszöm, - esküszöm! - ismétlé még halkabban, vágyteljes, faunszerű kifejezéssel egyszerre szörnyű vénné vált arcán, mit egészen közel vitt a szép asszonyéhoz.

Liza visszaborzadt. Ideges remegés futotta el. Fel akart ugorni, kiáltani akart - - -

- Andorfy grófné, Simbinszky herczeg - jelenté e perczen a komornyik.

Róbert báró kezét hirtelen elvonta arcán, mintha le akarná róla törölni az áruló kifejezést, a mit viselt. Majd felállt és kalapja után nyult.

- Adieu Liza - mondá a legfesztelenebbül a fiatal asszony kezére hajolva, míg a bejelentettek beléptek. - Aztán Andorfynéhez fordulva: megbocsájt grófné, éppen elmenőben voltam, nagyon is kifárasztottam Lizát, ki kissé gyöngékedik - mondá, a grófné kezét is ajkához emelve. - Szervusz Fedor, jó mulatságot! - és ezzel mosolyogva a szokott elnéző jóakarattal finom, elegáns arcán, könnyed lépésekkel távozott.

LI.

Róbert báró meg volt magával elégedve. Körülbelül azzal az érzéssel hagyta el a Szelényi-palotát, minőt egy szenvedélyes kertész tapasztal, ki örömpesve látja, hogy a drága gyümölcs, mit hosszú időn át nagy gonddal ápolt, nemsokára megérve fog lehullani. A hova ma látogatóba elment, mindenütt kedvező hatást tett eleven kedélyességével, kifogyhatatlan humorával, melylyel mindenkit megnevettegetett. Ebéd alatt Zátonyiéknál hévvel védelmezte Lizát, valamennyi jelenlévő asszony és főkép Tyran Ella ellenében és kilencz óra felé kellemesen felvillanyozva hajtattott a kaszinóba, néhány szót váltott a whistező Andorfyval azután Elepi Muncsival leült écartézni.

A kaszinó ma zsufoltig tele volt. A színházakban nem adtak elő semmi különöset és az ebédről érkezett, részben bálba készülő aranyifjuság, frakkosan, klakkosan telepedett le a kártyaasztalok mellé, vagy lézengett a kártyázók körül.

Főkép Róbert bárónak és Elepi Muncsinak akadt sok nézője. Ők a kártya matadorjai közé tartoztak és a nagyreményű, tudványó ifjuság dicséretreméltó buzgósággal figyelt merész és mégis átgondolt játékok minden mozzanatára.

Egy ideig csendben folyt a játék, semmi szokatlan nem történt. Egyformán nyertek és vesztek. Ekkor a szerencse egyszerre Elepi Muncsira kezdett mosolyogni, még pedig feltűnően. Háromszor egymásután pointírozta a királyt és maradt előnyben.

Róbert báró mindannyiszor nagy hidegvérrel szakított le egy darabot az asztalon fekvő papírból, ráírt egy ezrest, aláírta nevét és a foszlányt odatolta Elepi Muncsinak.

- Valld be Róbert, ma szerencséd volt a szerelemben! - kiáltott rá Mecserszky Rudi, ki lélekveszett érdekléssel követte mozdulatait.

A kérdező nem felelt. Ismeretes volt arról, hogy kártyázás közben nem szokott beszélni. Ez a máskor oly élénk, fürge ember, alighogy kártyát vett kezébe, komoly, hideg, szertartásos lett. A ki egyszer játszani látta, azt hitte róla közömbös játékosslal van dolga, a ki többször látta, azzal a meggyőződéssel telt el, hogy nyugalma korántsem közöny, hanem inkább koncentrált szenvedély. Ha Róbert báró játszott, tönkremehegett körülötte a világ. Se nem látott, se nem hallott. S a mellett mozdulatlan arcza semmit sem árult el abból, a mi bensejében történik.

Legfeljebb két vérvörös pont gyult ki rajta. Ez is csak akkor, ha a játszma válságossá kezdett válni.

A nézők csoportja mindjobban tömörült asztaluk körül. S a csendet mégis alig zavarta meg egy-egy felkiáltás. Elepi Muncsi szemei fényleni kezdtek, kezei idegesen remegtek. Egyre nyert. Páratlan szerencséje volt.

Róbert báró végre letette a kártyát és felállt. A két vérvörös pont ott égett arczán, de különben ép oly nyugodtnak látszott, mint mikor leült. Pedig tizenötezer forintot veszített.

- Hol van Fedor? Nem láttad Fedort? - kérde Derecskey Kamillótól, ki most lépett hozzájuk.

Derecskey kihúzta az óráját.

- Fogalmam sincs, hol marad. Kilenczre volt rendez-vous-nk, most tizenegyre jár az óra és még sincs itt.

- Alkalmasint már Démékhez ment - jegyzé meg Andaváry Stefi, monoklis szemének egy bájos hunyorgatásával. - «Dienst»-je lesz.

- Nem lesz - szólt közbe Mecsterszky Rudi. - Ugy hallom, hogy egy bizonyos szépséges szép asszonyka ma nem szándékozik Démékhez eljönni.

Róbert bárót mostani kedélyhangulatában nem érdekelte ez a társalgás. A milyen vidáman érkezett a kaszinóba, olyan boszus arczczal hagyta azt oda és egyenesen Simbinszkyhez hajtattott. Nem mintha azt hitte volna, hogy ilyenkor otthon találja, de komornyikja rendesen tudta, ura körülbelül hol tölti ha nem is az egész estét, de annak egy részét. Simbinszky Fedortól kérhette kölcsön legkényelmesebben azt a tizenötezer forintot. A herczegnek mindig volt készpénze s mivel Róbert báróban, mint hitte, készséges elefántra talált Lizánál, segítségét soha sem tagadta meg tőle.

Vanderbilt Róbert már kiszállni készült, midőn kocsija jóval Simbinszky kapuja előtt megállt. A báró hirtelen kihajolt az ablakon, hogy ennek okát kérdezze, mert havazott s a bokáig érő sártól féltette lakcipőit, melyeknek ma még Déméknél kellett fényleniök. De a mint kihajolt, hóról-sárról megfélekedezett. Egy velök szemben érkezett bérkocsi állta az ő kocsijának útját s Róbert báró egy igen magas, feketébe öltözött nőalakot látott belőle kiszállni és a kapun besuhanni, mely gyorsan bezárult utána.

A báró egy hangos káromkodással ugrott ki a kocsiból. Csak egy ilyen alak volt a világon, csak egy nő használta azt a sajátságos, névtelen illatot, a mit érezett, midőn eszeveszetten meghúzta a csengetyűt.

Azonnal kinyitották a kaput. Simbinszky nagy bérházban lakott és a mogorva, álmos kapus, alkalmasint nem volt a herczeg dolgaiba beavatva.

Róbert báró néhány ugrással fenn termett az első emeleten és megnyomta Simbinszky ajtaján a távirót. Reszketett a dühtől. Teljesen megfélekedezett arról, minek jött ide, nem gondolt semmire, csak arra, hogy ma délután elvetette a sulykot, ostobául cselekedett és most ki akarják játszani. Liza soha nem feledkezett meg az óvatosságról, soha nem adott maga ellen fegyvert senkinek kezébe. Ha most itt volt, annak nagy oka lehetett.

Háromszor csengetett s benn nem mozdult semmi. Utoljára a folyosó felől csoszogó léptekkel, lassan nehézkesen, mintha csak most költöttek volna fel, jött elő Simbinszky francia komornyikja.

- A herczeg nincs itthon - -

- Hazudik! - felelé Róbert báró hidegen. És a meglepett embert egy hirtelen lökessel félretolva, a folyosóra és onnan az arra nyíló cselédszobába lépett.

Onnan benyitott az előszobába, midőn egy másik inas állta útját. Az ember nagyon meg volt ijedve, úgy a komornyik is, ki a váratlan látogató után berohant.

- De biztosítom, Monsieur le baron, hogy a herczeg nincs itthon - -

- Én meg tudom, hogy itthon van. Ő rendelt ide - felelé Róbert báró teljes hidegvérét visszanyerve. Ugy volt, a mint első pillanatban sejtette. Az előszobában két börend állt, melynek bezárásában zavarta meg a komornyikot.

A két ember összenézett. Vanderbilt bárót úgy ismerték, mint a herczeg jópajtását. Nehéz volt elképzelni, hogy nem mond igazat.

- Az lehetetlen. A báró ur alkalmasint téved, mert a herczeg - dadogott mégis a komornyik, Róbert báró hüvös nyugalma által még jobban kihozatva sodrából.

A báró e zavar láttára mind közönyösebb, mind öntudatosabb lett.

- Nem tévedek. A herczeg mostani, hm - - elfoglaltságában bizonyosan elfelejtette megmondani, hogy vár. Jelentsen be barátom, különben baj lesz, még pedig a herczeggel fog meggyűlni a baja. A végett a hölgy végett vagyok itt - mondá halkan, de olyan nyomatékkal, hogy a két ember újból összenézett.

A komornyik egy lépést tett a szalonajtó felé és megállt. Majd gyors elhatározással kopogtatott és bement.

A következő pillanatban már kinyitotta a látogató előtt az ajtót.

Simbinszky halotthalványan, összevont szemöldökkel jött elébe.

- Milyen váratlan szerencse! Minek köszönhetem, hogy éjnek idején per brachium nyomulsz be hozzám?

A szalonban is nagy volt a rendetlenség. Ott is bezárásra kész csomagolt börendök álltak.

- Elutazol? - kérdé Róbert báró, kiben újból felforrt a düh. Alig bírta mérsékelni heves vérét és azt a természetes vadságot, mely ilyen perczekben a legbrutálisabb tettekre ragadta.

- El, egy sürgöny következtében. Leköteleznél, ha gyorsan közölnéd velem, mi hozott ide. A mint látod el vagyok foglalva.

- Csak tessék, pakoltass. Miattam ne feszélyezd magad...

És a báró egy kerevetre dülve, szivartárczáját vette elő.

A herczeg arczába szökött a vér.

- A pakolással készen vagyok. Még egy levelet kell írnom.

Vendége egyenesen arczába nézett.

- Mit Liza grófné diktál, ugy-e?

Simbinszky újból szint váltott. Mosolyogni igyekezett, de e mosoly ideges vigyorgássá vált.

- Nem bánnám, ha igazad volna, - felelé kísérteties enyelgéssel, furcsán elfojtott hangon. A veszély érzete ugyszólván torkon ragadta.

- De én bánnám. Megvallom, kissé meg voltam lepetve - midőn egy sajátságos szerencsés véletlen folytán - - Lizát az elébb ide belépni láttam...

Simbinszky Fedor hirtelen felegyenesedett. A veszély itt volt, már most nem félt tőle többé. Egyszerre minden ízében herczeg lett. Határtalan megvetéssel nézett végig a tolakodó látogatón.

- Hát ilyen járatban vagy? Kémkedni jöttél?

Róbert báró lehajolt és reszkető kézzel fricskázott le egy pelyhecskét fekete pantalonjáról.

- Milyen téves felfogás. Kémkedni?... Én? - mondá kis vártatva, míg lassan felállt. - Mint Liza nagybátyja, egyszerűen tiltakozom az ellen, hogy férje tudtán kívül kirándulást tegyen veled. Valld meg magad is Fedor, az még sem volna egészen korrekt dolog? - és közelebb lépve szardonikus mosolylyal nézett a herczeg szeme közé.

- Gazember! - sziszegett Simbinszky az ajtóra mutatva.

- Gazember vagy magad! - kiáltá Róbert báró kitörő dühvel, és az asztalon fekvő ujságot felkapva, azt a herczeg arczába vágta.

*

Egy órával később Andaváry Stefi és Derecskey Kamilló mint Simbinszky segédei léptek be Vanderbilt Róberthez. Simbinszky volt a sértett fél, ő választhatott órát és fegyvert. Nem volt vesztegetni való ideje, Szelényit másnap estére haza várták. Reggeli öt órakor akart verekedni, hogy a legközelebbi vonattal indulhassanak és kardot választott, ő lévén a legjobb vívó Párisban és Szt-Pétervárt.

Róbert báró mindenre ráállt. A verekedésben látta az egyetlen lehetőséget arra, hogy a szöktetést megakadályozza. Szelényinek hiába sürgönyözött volna, onnan csak este érkezett vonat. És aztán föltétlenül bízott jó csillagában; nem is képzelte, hogy baj érhetné. A gyávaság ezen ember büneinek hosszú lajstromában különben sem foglalt helyet. Sőt dicsőséges pályafutásában szükség esetén, a gentleman-brávó szerepétől sem rettent vissza soha.

LII.

Még alig pitymallott, de az óra szerint már reggel volt, midőn erős csengetés verte fel álmukból a Vanderbilt-féle gyógyintézet igazgatósági épületének lakóit.

Pár perczzel később Vanderbilt ajtaján kopogtattak.

- Báró! Ébredj, baj van!

Vanderbilt egy ugrással künn termett az ágyból és az ajtót kinyitva, ott látta Pap Mihályt gyertyával kezében, nagyon zavart, megütődött arczczal. Egy fiatal sebész volt vele, kit Félix ismert.

- Báró Vanderbilt Róbertet párbajban megsebesítették s minthogy ide kíváncszott - - kezdé a fiatal ember.

- Idehozták. Helyes. Hol van? - felelé Félix elhalványulva, de azon rendkívüli nyugalommal, mit épen a rázkódtatás vagy ijedelem perczeiben ki szokott fejteni.

A sebesültet csak nagynehezen bírták felhozni a lépcsőn. Iszonyúan hörgött. Simbinszky kardja oldalába fúródott és bár az előleges bekötés alkalmával nem igen lehetett elhatározni, életveszélyes-e a seb, a beteg szenvedéseiről ítélve, az semmi esetre sem lehetett csekély.

Teljesen önkivületes állapotban fektették fia ágyára. Félix barátjáért, a híres sebésztudorért küldött, ki nemcsak a klinikán, de a felsőházban is kollegája volt, azután felköltötte Alicet. Rábízta, hogy a történeteket minél gyöngédebben tudassa édes anyjával. Legszívesebben mindent eltitkolt volna Ilma báróné előtt, de tudta, hogy az soha sem bocsájtaná meg neki, ha most távol tartaná férjétől.

Rövid idő múlva megérkezett a tanár és szokott rendíthetetlen hidegvérével, szubtilis ügyessé-
gével megvizsgálván a sebet, úgy nyilatkozott, a hogy Félix előre sejtette.

- El van veszve, már csak órákig élhet, - mondá. - Ha még magához tér, ez csak valami
paroxysmus következtében történhetik, de alkalmasint nem is fog többé magához térni.

Pap Mihály és felesége a gyógyintézetben több veszélyes beteggel lévén elfoglalva, Alice
segédkezett fivérének és a tanárnak. Halásápadtan, de néma elszántsággal öntötte ki a vért,
távolította el a véres kötőket és folytatta később a jégborogatásokat, melyeket már Félix meg-
kezdett. Ez volt a két orvos egyetlen rendelvénye. A sebesült állapota azt a határt érte el, a hol
a tudomány végződik.

E váratlan, megdöbbentő esemény által az intézetben előidézett zajos izgalom a tanár távozása
után lassanként lecsendesült. Ama sajátságos, nyomasztó nyugalom borult betegekre és
betegápolókra egyaránt, mit tulajdonképen elnyomott nyugtalanságnak kellene nevezni. Láb-
ujjhegyen járva, félhangon beszélve, dobogó szívvel, remegve várták a titokszerű vendéget,
melynek megjelenése még ott is a gyász érzetét kelti fel, hol nem jelöl határozott veszteséget.

A reggel folyamában Andaváry Stefi és Derecskey Kamilló jöttek ki s az elutazott Sim-
binszky nevében is kérdezősködtek a sebesültnek hogylétéről. Ezeket aztán sok látogató
követte, A szerencsétlen párbaj híre gyorsan elterjedt a fővárosban, s ezzel kapcsolatban egy
másik szenzációs hír is, melynek eleinte nem igen akartak hitelt adni. Rebesgetni kezdték,
hogy Simbinszky és Róbert báró Szelényi Liza miatt verekedtek meg s hogy a győztes
herczeg - - nem utazott el egyedül.

A Vanderbilt-család természetesen minderről nem tudott semmit. Senkit se fogadtak, sőt Félix
megtiltotta, hogy Papékon kívül bárki is a betegszoba közelébe jöjjön. A legkisebb zaj ideges
nyugtalanságot idézett elő a sebesültnél, mit felette gondosan kerülni kellett. Félix és Alice
felváltva borogatták a sebet és ezalatt nehéz, égő könnyek peregtek le a haldoklónak keskeny
fehér kezére, azokból a szelid szemekből, miket e kéz világtalanokká tett.

Ilma báróné csendes fájdalmába nem vegyült semmi keserűség. Nem az ágyon heverő élette-
len tömeget siratta, mely a fűzőváltól megszabadulva, teljesen összeesett, míg öszülő hajáról
a halál verítéke választotta le a párnákra csepegő fekete festéket, és tömörítette piros foltokká
az arcz számtalan apró ránczaiban felszaporodott rózsaszínű rizsport. Boldog vakságában, ez
undorító látvány helyett csak amaz érdekes, nemes modorú férfi lebegett előtte, ki első, tiszta
vonzalmának tárgya volt. S a fátyol, mely szemeire borult, mintha lelke előtt is elfödte volna a
visszataszító valóságot. Nem emlékezett többé semmi nyugtalanítóra. A mi vétket követett el
ellenében férje, az régen elenyészett szívének égi lángjában, melyből a szeretett alak tisztul-
tan, megdicsőülve emelkedett ki.

A beteg egyre hörgött. Megüvegesült tekintettel, mereven feküdt ottan, csak egyik szeme,
mely a monokli folytonos viselésétől bizonyos tic-et sajátított el, rángatódzott olykor, míg
kezei szüntelenül gépiesen, tapogatódzva mozogtak a takarón. Alice borzongva zárta le
szemeit. Nem bírta e tapogatódzást látni.

Így multak az órák.

Ekkor egyszerre megmozdult a beteg és egyszersmind megszűnt a hörgés és tapogatódzás is.
Félix arcán élénk feszültség vált észlelhetővé. Ezt a percet várta órák óta. Szíve nyugodt
volt, és bár soha sem engedte meg magának azt, hogy apját elitélje és e perczben határo-
zottabban mint valaha fojtotta vissza a reá vonatkozó kínos emlékekezést, nem érzett iránta
egyebet azon általános részvétnél, mit az emberi szenvedés minden humánus orvos szívében
ébreszt. S ezen részvétellel elvegyült bizonyos szenvedélyes megfigyelési vágy, mit bármilyen
kóreset fel szokott benne költeni. Szemei az egész időn át el nem hagyták a beteget és most

még figyelmesebben nézték. Fokról-fokra követték az öntudat derengését fátyolozott szemeiben, melyek nemsokára tisztán, értelmesen kezdtek körülnézni.

Az ágy fejénél ülő Ilma báróné, férjét nem hallván többé hörögni, ijedten kapott keze után, de ez nemcsak hogy meg nem merevült az övében, de mintha gyenge szorítását érezte volna. Lehajolt és megcsókolta. Félix és Alice ekközben ösztönszerűen visszafojtották lélekzetüket, félve, hogy legcsekélyebb mozdulatukkal is elriasztják a haldoklóba visszatérő életet.

Róbert báró tekintete nejétől Alicehoz, majd vissza nejéhez vándorolt, és a piros foltos polichinell arczon az érzékenyülés futó árnya vonult el - midőn szemei végre Félixre tévedtek. Előbb egykedvűen, közömbösen nézte fiát, majd pillantása bizonytalanná vált. Arczán görcs vonaglott végig és összeránczolt homloka, révedező tekintete elárulták, hogy elmosódott emlékezetét igyekszik rákényszeríteni arra, hogy egyszer még engedelmeskedjék akarátának.

Félix felállt. Azt hitte sejti, mi nyugtalanítja a beteget.

- Semmivel se gondoljon apám, ne izgassa magát. Minden jól lesz. Ha adósságai vannak, kiegyenlítjük azokat, - mondá megnyugtatólag az ágy fölé hajolva.

E perczben Róbert báró kezei olyan erővel ragadták meg az övéit, melyre nem tartotta volna többé képesnek a haldoklót. Melle félelmetesen zihálva emelkedett. Minden áron beszélni akart. Szemeivel nejére és Alicera mutatott.

Félix rögtön megértette, hogy valami titkos közlendője van, mi lelkét nyomja s szívét önkénytelen rettegés fogta el. Apjától soha sem jött semmi jó.

- Vezesd ki anyádat - mondá halkan Alicenak.

A fiatal leány gyöngéden fogta át Ilma bárónét, ki nem tett ellenvetést és a mellékszobába távozott vele.

Tíz percczel később erős csengetés hallszott a betegszobából és Pap Mihály, ki feleségével épen most jött át a sebesült után kérdezősködni, a nőt megelőzve gyorsan benyitott oda. Róbert báró újból megüvegesült szemekkel, véres tajtékkal ajkán, fuldokolva feküdt az ágyon. A végét járta.

De nem ettől hőkölt vissza Pap Mihály olyan ijedten. Hozzá volt ő szokva az e fajta látványokhoz. Attól a halálra vált, eltorzult arcztól rendült meg egész valójában, mit most barátja fordított feléje. A férfias, öntudatos Félixet elhagyta egész önuralma, s midőn a többiek is beléptek, tehetetlenül rogyott egy zsőlyébe, csaknem ép oly üveges, üres tekintettel maga elé bámulva, mint a haldokló.

Alice mindebből nem látott semmit. Egész figyelme szüleié volt. Édes anyját odavezette az ágyhoz és Annie asszony segítségét visszautasítva, avval a bámulatos erővel mit válságos perczekben ki tudott fejteni, karjába vette a hörgő beteget, letörölte szájáról a véres tajtékot, homlokáról a hideg verítéket. A haláltusa rövid ideig tartott és nem volt félelmetes. A fiatal leány gyöngéd kezei fogták be a megtört szemeket is.

Midőn mindennek vége volt, Pap Mihály megérinté vállát Félixnek, ki az egész idő alatt nem ocsudott fel tompa érzéketlenségéből. Most felemelte fejét és a hű ember ismét összeborzadt az aggályos, szinte rémült tekintettől, mely e máskor oly átható, tiszta fényű szemekből érte. Valami iszonyú történhetett apa és fiú között a rövid néhány percz alatt, melyben egyedül voltak!

Pap Mihály egy gyűlöletteljes pillantást vetett a holttestre. Az az ember ott nyilván úgy halt meg, a hogy élt; utolsó órájában is átoknak bizonyult családjára nézve.

- Az anyád Félix! Ne feledd az anyádat - suttogott Pap, csakhogy felrázza barátját abból a szinte önkivületes állapotból, mely minden kitörésnél jobban megfélemlítette.

Félix e hangra felegyenesedett és szemeit lezárva mellét kifeszítve, óriási erőlködéssel végre ura lett azon megsemmisüléshez hasonló levertségnek, mely az előbb lenyűgözte. De anyjához, ki most Alice és Annie asszony között halkán zokogva hagyta el a szobát, nem közeledett. Felállt és míg két ápolónő ki ezalatt belépett, a halottal kezdett foglalkozni, annak egy széken fekvő kabátja zsebéből egy kulcscsomagot vett ki és Pap Mihályt maga után intve, gyorsan átment rendelőszobájába.

- Anyámat nem bírom látni! - tört ki belőle, midőn egyedül voltak. - Nem bírom látni, hogy siratja ezt a szörnyet! - kiáltá olyan kétségbeeséssel, melytől Pap Mihály még jobban megremült. - Pista megkoronázta életének művét, mikor ezzel az emberrel szövetkezett. Ne! - folytató sötéten, látva, hogy Pap Mihály közbe akar szólni. - Sejttem, mit akarsz mondani. Azt, hogy ez az ember atyám és - halott. De ez semmit, semmit se nyomna most előttem! Magamat nem tekinteném, nyomban följelenteném, nyomban átadnám nevét és vele Pistáét is azon gyalázatnak, melyet érdemelnek, ha ezzel jóltevőnket, Elza nénit és azt a szegény martyrt ott benn, tönkre nem tenném. - - Így el fogom simítani a dolgot, minden áron el fogom azt simítani...

Félix párszor izgatottan járt fel-alá a szobában, aztán Pap Mihály vállára téve kezét:

- Nekem most azonnal el kell mennem - mondá nyugodtabban. - Rád és Anniera bizom addig az enyéimet... Tudom, hallatlan dolgot követtek el azzal, hogy most elmegytek... Fel fog tűnni, meg fognak érte róni. De nem tehetek másképp. Keressetek ürügyet a távozásomra... mondatok anyámnak a mit akartok, de olyat a mi megnyugtatta...

- Mindent elintézek, bátran elmehetsz - felelé Pap Mihály felindulását elpalástolva, míg az előcsarnokban követve Félixet, ráadta felső kabátját.

E perczen két oldalról is benyitottak az előcsarnokba.

- Igazgató úr, kéri - -

- Jövök, jövök! - kiáltá Pap Mihály, még egy aggályos pillantással Félixre, ki azonban rá se figyelve többé, el se búcsúzva tőle, visszament szobájába, íróasztalából több dolgot magához vett és gyors léptekkel elsietett.

Soká, nagyon soká nem került haza. Pap Mihály ki azt hazudta, hogy valami veszélyes beteghez hítták, már nem igen tudta, mivel magyarázza ki nemcsak Ilma báróné, de betegeik és számos látogatóik előtt feltűnő elmaradását. Végre, órák múlva, estefelé egy nagy iratcsomaggal hóna alatt, jött vissza. Arcza tán még dültebb volt, mint mikor elment. Csak modora vette fel újra azt a jóltevő, öntudatos higgadtságot, mely mindenkor oly megnyugtatólag hatott környezetére. Miután Ilma bárónét gyöngéden megölelte, és egy félórát neki szentelt volna, félrevonta Pap Mihályt és Alicet.

- Sürgönyöztem Elza néninek - mondá tompa, de szilárd hangon. - A sürgöny, számításom szerint úgy jutott el hozzá, hogy még felhasználhatta a délutáni vonatot s féltízkor alkalmasint itt lesz. Rettegve és mégis alig várom megérkezését. Kimélni szeretném, de nem lehet. Liza alighanem megszökött Simbinszkyvel... most hallottam a városban, s ez még a legkevesebb. A szerencsétlen ember, kit néném fiának nevez... ama kezek által - ezzel egy bátortalan mozdulattal mutatott a szoba felé, hol a halott feküdt - iszonyú csapást mér ősz fejére. Atyám, tán hirtelen megbánástól elfogva tán... de ki tudná az utolsó óra titkát kifürkészni, a távozó lélek végső felfollobbanását megmagyarázni?... egy oly titkot közölt velem, mely szegény nénénket meg fogja semmisíteni. S én csak rövid ideig maradhatok vele. Még ma este Dunafokra indulok. Ha van mentség, az csak Máriától jöhet, még pedig minden órai késedelem a halál-

veszedelemnél szörnyűbb veszélyel jár. Elza néninek ápolásra lesz szüksége, viseljétek gondját. Nemde bízhatom bennetek?

Mindketten némán fogtak vele kezét. Egyik sem szólt semmit, egyik sem kérdezősködött, egyik sem kért magyarázatot. Ismerték Félixet és tudták, hogy ő a míg csak lehet, mindenkor egyedül viseli el megpróbáltatásainak terhét.

LIII.

Szelényi István jóval emelkedettebb hangulatban érkezett vissza Budapestre, mint a minőben elhagyta azt. Kirándulása minden tekintetben sikerült. Választói banderiummal fogadták, fáklyás-zenét és bankettet rendeztek tiszteletére és speechjeitől, melyekkel természetesen nem fukarkodott, annyira fellelkesültek, hogy a kocsiból, mely távozásakor a vasúthoz szállította, kifogták a lovakat. Egyelőre tehát békében alhatott babérjain, a mit lelkiismeretesen meg is tett. Csak a konduktor «Budapest» kiáltására ébredt fel végre és bérkocsin hajtattott haza. Nem szerette, ha ilyenkor érte küldték fogatját.

A mint a kocsi berobogott a palota kapuján, mindenfelől előrohant a cselédség azon része is, mely már előbb, várakozva lebzsel az udvaron. Szelényi kiugorva, meglepetten nézte őket.

- Megbolondultak? Minek sereglenek úgy össze? - kérde komornyikjától, ki a lépcső alján várta.

Az ember zavartan dadogott valamit, míg Szelényi rá se hallgatva, gyorsan felsietett a lépcsőn s benyitott az előterembe.

- A grófné itthon van, ugy-e?

Az ember nem felelt. Szelényi kérdését ismételve megfordult és észrevette, hogy némelyek egész az első emeletig jöttek fel utána. De bejönni nem mertek.

- Ugyan mit akarnak ezek itten? - kérde újból ingerülten, midőn kinyílt a nappalijába vezető ajtó és Marczika rohant ki, hangosan sírva, könyázott, piszkos arcocskával. Apja karjaiba vetette magát.

- Papa, kedves papám! ugy-e visszahoztad mamát? Hova lett az én kedves, szép kis mamám! - ezzel a gyermek körülnézve és édes anyját nem látva, még hangosabban zokogni kezdett.

Szelényi bosszusan fordult az ajtóban álló bonnehoz.

- De kisasszony - kezdé... és megakadt.

Mi volt ez? Mi történt itten? Mit akar ez a bábész tömeg ott a zárt ajtó mögött, mit jelent a bonne sápadt, ijedt arcza? Az ő egész háztája távollétében megzavarodott - - Liza ugyancsak itthon maradhatott volna, tudva, hogy megérkezik.

Szelényi összevont szemöldökkel, a gyermekkel karjaiban lépett a nappaliba.

- Gyakran kértem kisasszony, hogy ne hagyja a gyereket így elvadulni - mondá feddőleg. - Már eddig volt ideje hozzászokni, hogy anyját ne lássa mindig maga körül...

A fiatal nő még jobban elsápadt s az ijedelem kifejezése szembetűnőbbé vált arcán. Nem ment el az ajtótól, sőt a kilincsre tette kezét. Mintha félt volna valamitől.

- De ez szokatlan dolog - felelé halkan. - Madame la comtesse tegnap este elutazott, mondva, hogy ma visszajön. De nem jött vissza - -

- Mama nem jött vissza, hol van mama? - sírt a gyermek.

Szelényi indulatosan oldotta le nyakáról Marczika karjait és letette a gyermeket. Aztán leült. Sajátságos zsibbadást érzett tagjaiban.

- Madame la comtesse tegnap este elutazott mondva, hogy ma vissza jön. De nem jött vissza - ismétlé gépiesen.

Azután hirtelen öntudatára jött a szavaknak, melyeknek értelmét az elébb ösztönszerűen visszautasította magától. Valami szíven ragadta s feljött egészen a torkáig... Teljes erejéből ellenszegült e fojtogató érzésnek. Hát aztán? Nem jött haza... valahol tartóztatták... Ki fog magyarázódni. Mitől is ijedt úgy meg egyszerre?... Igen ki fog magyarázódni, ismételve magában.

Felállt és kinyitotta az ajtót. - János! - kiáltá.

János nejének komornyikja volt.

A hívásra nemcsak János, hanem az ő komornyikja is előkerült. Valami furcsa félénkség volt ez emberek magatartásában. János nyilván nem mert egyedül bejönni.

- A kegyelmes asszony mikor távozott el és ki kísérte?

- Senki - felelé János félősen. - A kegyelmes asszony bérkocsin ment el és azt mondta, hogy Dákovárra indul, ma este várjuk haza. Künn voltunk a vasúton, de meg nem érkezett...

Szelényit újból torkon ragadta valami. Olyan látományféle lebegett el szemei előtt. Tisztán látta Lizát, a mint a kerevetről felugorva, rémült, könnyörgő arczczal nézett reá... Tisztán hallotta hangját: Vigyél el Pista, ne hagyj magamra, ne hagyj itt... vagy maradj itt te is velem!

Álomlátó lett? Megőrült?...

A két komornyik és a bonne reá függesztett tekintete egyszerre égetni kezdte arczát. A föld alá szeretett volna sülyedni.

- Mama, mamám... nyöszörgött Marczika.

- Ugyan vigye már el ezt a gyereket! - dörgött Szelényi a bonnera, ki a kiabáló, rugdalódzó kis fiút ölébe véve, rémülten elfutott.

E rémület láttára Szelényi fékezte magát. János hanglejtéséből az imént megértette, hogy az többet tud, mint a mennyit elmondott. Csak azt várja, hogy kérdezzék. De Szelényi nem kérdezte, nem merte kérdezni. Mintha homályosan sejtette volna, hogy meg kell fojtania azt az embert, a ki megmondja neki az igazat.

- Jól van, mehetek, félreértés az egész. Emlékszem, a kegyelmes asszony megmondta, hogy elutazik - mondá hidegen. Arcza fehér volt, mint a márvány és épp oly érzéktelen, mint az.

Arczkifejezése akkor sem változott, mikor a két ember kiment. Most, hogy egyedül volt, sem tört ki belőle az idulat. Nyugodt maradt. Mintha tetőtől talpig jéggé dermedt volna.

Egy pillanatig mozdulatlanul állt, aztán benyitott a mellékszobába és lakosztályán lassan áthaladva, lépett be Liza, szokás szerint fényesen kivilágított termeibe. Nehézkesen, gépiesen keresve ment asztaltól asztalhoz, szekrénytől szekrényhez... semmi. Liza íróasztalán mindent felforgatott... egy sor sem. Benyitott a hálósobába. Az illat, mely itt elébe áramlott, csaknem elvette eszméletét... Nem volt magánál, mert különben hogy kereshette volna azt a levelet, azt a pár sort, melynek nem lételeben képtelen volt hinni, a leghetetlenebb helyeken. Még az ágy függőnyeit is félrevonta... és ekkor irtóztató borzongás futott rajta végig. Egy iszonyú, vérfagyasztó ordítást hallott és önmagát látta görcsös vonaglás közt, a csipkés párnák között dülakodni...

Újból összeborzadt, de nem kiáltott fel, állva maradt. A komornyikok és a bonne tekintetét érezte folyton arczán, arra a bábész tömegre gondolt odakünn, mely minden mozdulatát lesi.

Visszament a saját dolgozósobájába. Az íróasztalon egész halmaz levél feküdt. Megnézte egytől-egyig, ismét semmi.

Most hirtelen megélenkült. Szemei vadul kezdtek villogni, a vér arczába szökött. A táviróhoz rohant és hevesen csengetett.

Ismét ketten jöttek be.

- Fogjanak! - parancsolá.

A két ember habozva állt meg. Meglátszott rajtuk, hogy szeretnének valamit mondani, de nem mernek.

- Nem hallották?... Fogjanak, mire várnak?

- A kegyelmes úr nem is tudja... dadogott János. Majd ura arczkifejezésétől megijedve, elhallgatott.

- Mit nem tudok? Ki vele?

János egészen elvesztette beszélő képességét, a másiknak kellett folytatnia. Annak több bátorsága volt.

- A kegyelmes úr nem is tudja, - ismétlé, - hogy Simbinszky herceg és Róbert báró ma hajnalban megverekedtek. A herceg keresztülszúrta Róbert bárót... Ott van az egész az esti lapban, méltóztassék elolvasni, - végzé az ember, egy asztalra mutatva, hol a lapok heverték. S halkan, de bizonyos nyomatékka hozzá tevő: A herceg elutazott...

Szelényi az egészből csak azt a figyelmeztetést érezte ki, hogy a herceg elutazott. Ököibe szorította kezét és ismét óriási erőlködésébe került, hogy fel ne ordítson. Cselédei mindenbe be vannak avatva, ez nyilvánvaló volt.

Elfordulva, egy ujság után nyult.

- Fogjanak! - ismétlé röviden.

Olvasni próbált, de a betűk összefutottak szemei előtt. Letette a lapot és lement az istállóba. Félt egyedül maradni. Attól tartott, hogy összetör mindent és felgyújtja a házat...

Egyenesen Simbinszkyhez hajtatott. A mogorva, álmos házmester még a szokottnál is mogorvább és álmosabb volt. De egy kezébe csúsztatott tízes bankó beszédessé tette. Mindent elmondott.

A herceg ma reggel megverekedett a báró úrral, aztán mindkét francia inasával elutazott. Egy igen magas asszonyág volt vele, kinek arczát a sűrű fátyol miatt nem láthatta. A málhákon Páris állt...

Ez hasonlított Lizához is, Simbinszkyhez is. Eszökebe sem jutott elrejtőzni.

- Annál jobb, annál hamarabb lesz vége - sziszegett Szelényi, kocsijába szállva.

Hazahajtatott. A kocsiban mindkét ablakot lebecsajtotta, különben megfult volna. Majd a még mindig ott lebzselő cselédség között lassan, közömbös arczczal ment fel a lépcsőn, pedig az az érzése volt, mintha vesszőt futna.

Komornyikjának rendeletet adott, hogy másnap fél kilenczre egy kis bőröndöt hozzon rendbe számára és készítsen el mindent útra. Aztán bement a nappaliba, hol a kandalló előtt álló asztalkán a teáskatlanban forrt a víz és mint rendesen, ha későn érkezett utazásról, hideg vacsora várta. Két csésze forró teát öntött magába és a komornyikot elküldve, magára zárta az ajtót.

A merevség, mit az elébb magára erőszakolt, most nem került többé megerőltetésébe. Minden érzés eltompult benne. Szíve kővé vált. Leült és hidegen, röviden, a legcsekélyebb fölösleges csapongás nélkül, fontolta meg a helyzetet, mintha nem is ő róla volna szó, hanem valaki másról, kinek esetében itélnie kellene. Nem kételkedett. A szökés terve régen megérlelődhetett Lizában, régen elhatározhatta, hogy meg nem osztja vele aránylagos szegénységét. Alighanem reméli, hogy Simbinszky elveszi...

Erre olyan megfagyott mosoly-fele vonult át a férfi arczán. Ha Liza tudta volna azt, a mit ő éppen tegnap gróf Dragomirnál a felvidéken megtudott?... Ha...

Mindez hiábavalóság! A mi elmult, elmult. És mégis, tán meg kellett volna hallgatnia Liza kétségbeesett könyörgését, itt kellett volna maradnia, hogy önmaga ellen védelmezze a kísértés pillanatában? - - -

A férfi halkan elkaczagta magát. Valami kísérteties volt ebben a kaczagásban.

Minek maradt volna itten? Legfeljebb saját szemeivel látta volna elpárologni azt a percnyi érzéki elérzékenyülést, mely Lizánál az érzést pótolja. Legfeljebb elodázta volna a csapást, a mely érte - - -

Majd, s még mindig ugyanazon jeges hidegvérrel, a fölött kezdett gondolkozni, micsoda összefüggés lehetett Simbinszky párbaja és a szöktetés között. Az ujság után nyult és koncentrált figyelemmel olvasta el a párbajról szóló rövid cikket. De az egyelőre csupán az esetet beszélte el, a részletekről hallgatott. Csak a végén állt egy pikáns megjegyzés a párbaj okára, egy kitűnő államférfiúnak ünnepezt szépségű nejére, kit a herczeg hír szerint, győzedelmi jelként magával vitt külföldre.

Szelényi a földhöz vágta az ujságot, aztán újból átment neje lakosztályába.

A boudoirban még egyszer átkutatott mindent és végre késsel feltörte az antik íróasztal sok apró fiókját és rekesztét. De semmit sem talált, a mi nyomra vezethette volna. Lizát régebbi tapasztalatai óvatossá tették. Simbinszkynek vagy Róbert bárónak kezeírása sem volt található.

Megmaradt Félix... De hisz Róbert meghalt, még pedig, a lap szerint teljes önkívületben. Az el nem mondhatott semmit. És aztán... ő Félixszel nem jöhet össze! Ő sem Félixszel, sem mással nem érintkezhetik többé, sem Félixnek, sem másnak nem nézhet arczába többé, míg valamit meg nem tett, valamit, a mit véghez kell vinnie, ha tovább kell vinnie...

Szelényi elmaradozó lélekzettel bámult maga elé. Mert ez a valami most képzeletében tisztán, diadalmasan, alakot öltött. S minél tisztábban, diadalmasabban öltött alakot, szemei annál jobban kezdtek villogni, arcza felsugárzott. Mellét kifeszítve, a régi büszke mozdulattal vetette hátra fejét - - -

Minden vörös lett körülötte. Nem látott maga előtt egyebet, csak vért, vért, vért...

S szinte érezte, ez a vérfolyam, mit most füleiben, agyában zúgni hall, mely szemeit elsötétítve elrohan mellette, mint mossa le szívéről azt a szörnyű terhet, mely a porba sújtja - - -

A zúgás folyton tartott... Szédülni kezdett... Felsziszegve markolt mellébe, merevsége engedett. Egyszerre gyenge lett, mint valami gyermek... Egy kerevethoz vonszolta magát és ledőlt... Úgy feküdt ott soká, mint a halott...

Attól az ismert édes illattól érzett fel végre, mely a szobát eltöltve, még sokkal intenzívebben hatotta át a kerevetet. Előbb öntudatlanul, a régi kéjjel szívta azt magába, midőn emlékezni kezdett... Itt, ezen a helyen, tartotta Lizát annyiszor és utoljára átölelve...

Felugrott, tántorogva tett néhány lépést, mintha menekülni akarna - - -

Aztán egy olyan sikolylyal, melyben nem volt semmi emberi, visszavetette magát az illatos párnákba és arcát beléjük temetve, fogait vadul beléjük verve, a kerevetet olyan hatalommal átkarolva hogy az recsegett belé, görcsösen, fuldokolva sírni kezdett - - -

LIV.

Hideg, világos téli regg derengett be az ablakokon, midőn Szelényi a kerevetről felemelkedett. Égő szemeire szorította kezét, míg fáradtan, bizonytalan léptekkel ment át a saját szobáiba. Tizennégy óra óta nem evett semmit. Most sem birt volna enni. Csak a krokodilbőr kulacs után nyult, mely tegnap az úton vele volt és azt fenéig ürítette. A cognac jól tett neki. Arcza elveszté halottias szürkességét, mozdulatai ruganyosakká váltak. Az órára nézett. Mindössze másfél órája volt még indulásig.

Nem csengetett be senkit, hanem egyedül öltözött át. Mikor a tükör előtt haját rendezgeté, elégedetten vette tudomásul, hogy a cognac-nak hála, arczán alig észlelhető változás. Csak szemei voltak kissé feldagadva. Csak Wertheimerjét felzárva, megtöltötte pénztárczáját, aztán pár szívélyes sort írt Zátonyinak, tudatva vele, hogy elutazik, de a döntő parlamenti harcok idejére okvetlenül itthon lesz megint...

Most újból az órára nézett. Az idő türhetetlen lassúsággal múlt. Pedig valami benne üzni, üldözni, ösztökélni kezdte. Repülni szeretett volna... Az éhgyomorra ivott erős szesz, mint a folyó tűz kezdett ereiben égni, felzaklatva eltompult képzeletét. Látományai voltak. Szüntelen csak Lizát látta Simbinszky karjaiban. S a zúgás füleiben újra kezdődött, újra vörösnek látott mindent - - - -

Elindulása előtt egy pillantást akart vetni alvó gyermekére, de előbb más dolga akadt még. Elővette úti pisztolytokját és nagy gonddal, apróra megvizsgálta a két pisztolyt. Oly soká vesztegelt fölöttük, hogy megfeledkezett az idő haladásáról. Kimondhatatlan szeretettel forgatta meg kezeiben a fegyvereket, zsebkendőjével még fényesebbekre csiszolva azokat, bár már előbb is kápráztatóan csillogtak. Végre mind a kettőt megtöltötte és lassan, szinte vonakodva visszahelyezte a tokba. De mielőtt lebocsájthatta volna a fedelet, kopogtattak.

- Alkalmasint kérdezni jönnek, fogjanak-e már, - gondolta hangosan.

Az ajtóhoz ment és felzárta azt.

Valóban a komornyik volt, de nem egyedül. Egy hajlott őszhajú nőalakot bocsájtott be s mohó kíváncsisággal arczán, nyilvánvaló kelletlenséggel, behúzta maga után az ajtót.

Szelényi visszarettenve hátrált.

Édes anyja állt előtte.

*

Azon egy eszme, azon egy érzés daczára, mely most minden egyebet háttérbe szorítva, zsarnokul uralkodott Szelényi fölött, borzadva vette tudomásul, hogy ez a görnyedt, megtört alak, a halálsápadt arczczal, a kisírt szemekkel, büszke, méltóságteljes édesanyja!

Althausenné most megfordította a kulcsot a zárban, aztán lassan közeledett a fiához.

Szelényi meg nem mozdult. Nem lett volna képes megmozdulni. Jelenlegi lélekállapotában, e hirtelen meglepetés csaknem bénítólag hatott idegeire.

Merevsége, némasága, melyben pedig nem volt semmi szándékos, passzív visszautasításként hatott az öreg asszonyra. Büszkén egyenesedett fel. Magatartása újból felölté egykori parancsoló jellegét.

- Csodálkozol ugy-e, hogy itt látsz? - kérdé röviden, míg szigorúan nézett fia szeme közé.

Szelényi arczába szökött a vér, tekintete bizonytalanná vált. Ideges türelmetlenség vett rajta erőt. Senkinek sem állt jogában őt rákényszeríteni arra, hogy vele szóba álljon, míg legsürgősebb teendőjét el nem végezte; hogy szemébe nézzon, mielőtt azt ismét emelt fővel nem teheti! Azt hitte, tudja, mi hozta ide édes anyját és visszautasító magatartása már most öntudatosává vált.

- Nem csodálkozom. Az olyan események híre, mint a minő most itt nálam előadta magát hamar szokott elterjedni - felelé hidegen.

Elza báróné egy megvető kézmozdulattal fordult el tőle.

- Tán csak nem képzeled, hogy e végett szegtem meg fogadásomat és léptem át újra ajtód küszöbét? - Az az - esemény, a mire célzasz, nem bír előttem semmi fontossággal. A dolog természetes rendjéhez tartozik. Megváltozott helyzetedet tekintve, annak előbb-utóbb be kellett következnie...

Szelényi már alig hallotta anyja utolsó szavait. Türelmetlensége nőttön nőtt. A kandallón álló órára nézett. Ideje rövidre volt szabva s még elintézni való dolga volt. Percznyi fájdalmas megdöbbenése is elmosódott, mit Elza báróné váratlan megjelenése felidézett benne. Az a legyőzhetetlen valami, mi bensejében űzte, zaklatta, ismét fölülkerekedett.

- Megengeded anyám, de meg kell üzennem, hogy fogjanak. Indulófélben vagyok.

De mielőtt a táviróra tehetne volna kezét, az öreg asszony indulatosan megragadta azt.

- Ne csengess! Vagy tán tanúkat akarsz ahhoz, a mi mondani valóm van? Dőre, elvakult ember! Nem ismersz?... Nem tudod, hogy ha én most itt vagyok, ha én, Marburg Elza, felkerestelek, a történetek után, megérdemelt szégyenednek órájában, annak csak valami iszonyú életbevágó oka lehet!

Az óra mutatója könnyörtelenül haladt... A látományok mind sűrűbben űzték egymást a férfi szemei előtt s pillanatról pillanatra fokozódott égő nyugtalansága. Oly erőssé vált az végre, hogy érzéketlenné tévé anyjának szavai, de még azon félelmetes, szinte tragikus hanggal szemben is, melyen azokat kiejtette.

- Valami mondani valód van? - tagolta végre tompán, távolba tekintő, révedező pillantással. - Várhat... Minden várhat, a míg visszajövök - hamar fogok visszajönni.

Az öreg asszony ereiben megfagyott a vér. Fia arczkifejezésétől rémülten összeborzadt. És most e szörnyű órában, - csak ő tudta, milyen szörnyű az! - amaz isteni kijelentéshez hasonló világosság kezdett lelkében derengeni, mely a válás ünnepélyes perczében a haldoklókat szállja meg.

Egyszerre először értette meg azt a szenvedélyt, mely fiát tőle elszakítá. - - - - -

Határtalan sajnálkozás, mély könnyörület fogta el a kemény, szigorú asszonyt. Remegni kezdett alakja, újból összeesett, vonásai meglágyultak, míg szemeiből patakszani kezdett a könny. Oh, hogy neki kellett rámérnie az utolsó megsemmisítő csapást!...

Szelényi e könnyek láttára megrendült. Tán először életében látta így sirni édes anyját. Egész erejéből küzdött hirtelen ellágyulása ellen, midőn az öreg asszony görcsös szenvedélylyel magához vonta őt.

- Pista! fiam! Annyi év után nincs egy szavad, nincs egy pillantásod megtört, boldogtalan öreg anyád számára?

Ideges borzongás remegtette meg a férfit, fuldoklott az izgalomtól. Sápadtan, vonagló ajkakkal karolta át a roskadozó alakot, és megnyugtató szavakat dadogva, ültette egy zsölyébe. Althausenné, mint valami türehtetlen belső kintől gyötörten, görnyedezve zokogott.

- Tudom, én vagyok a hibás, - tördelé. - Egy anyának nincs joga gyermekét elítélni, nincs joga gyermekét elhagyni, a veszedelem, a kísértés éveiben, midőn az támaszára, tanácsára szorult...

- Hagyjuk a multat, felejtsük el, - mormogott Szelényi, kinek szemei ismét az órára tapadtak. Még csak húsz percze volt. Nem szabad, nem lehet lekésnie az express-vonatról!...

- Hagyjuk a multat - ismétlé. - Ha visszajövök utamról, úgy lesz köztünk minden, a mint volt éveken keresztül. Nem lesz köztünk többé semmi, semmi - -

Erre sajtáságosan elmosolyodott. Elégedett, diadalmas, vérfagyasztó mosoly volt ez.

E mosoly át meg átjárta az öreg asszonyt. Már mikor belépett, észrevette a nyitott pisztolytokot és borzongva fordult el tőle. Pedig gyermekjáték volt a szégyen, mit ezek a fegyverek megbosszulni voltak hivatva, gyermekjáték volt ahhoz képest, a mit ő... Hisz nem azért jött ő ide, hogy a multak fölött jajveszékeljen. Hisz neki egy missziója van, egy kegyetlen, kérlelhetetlen missziója, mit hiába igyekszik elodázni... Teljesítését el nem kerülheti s ha a szíve meghasad belé.

Minden erejét összeszedve felállt.

- El akarsz utazni, ma, most akarsz elutazni? - kérdé elnyomott hangon, összekulcsolt kezekkel.

- Mondtam anyám, még pedig sietősen - felelé Szelényi az ajtóhoz közeledve.

- Nem utazhatol el, az lehetetlen! - kiáltá az öreg asszony. S midőn fia türelmet veszve, egy mozdulatot tett, hogy útjából eltávolítsa, kétségbeesett elszántsággal ragadta meg karját és füléhez hajolva, ijedten, félősen körülnézve, mintha attól tartana, hogy valaki megleshetné szavait:

- Az az ötvenezer forint, a mit az Althausen gyermekek vagyonára felvettél - - suttagá.

Szelényi mélyen elpirult. Még csak az kellett, hogy ez a fatális uzsora-affaire épen most süljön ki reá. Róbertnek nyilván volt még ideje fecsegni... Mikor is vette fel azt a pénzt? Igen, mikor Liza megkívánta Tyrán Ella öt gyémántcsillagát... Régi dolog, elmúlt dolog... Mi köze annak az útjához? Mi köze ahhoz az égő szomjhoz, mely az örülésig gyötri és a mit oltania kell, mielőtt bármibe is belefoghat!...

Gyöngédtelenül szabadítja ki karját az öreg asszony kezéből.

- Nos hát! Csak van még annyim, hogy ezt a pár forintot fedezhessem - felelé indulatosan. - E végett kár volt engem háborgatni!...

Elza báróné túlfeszített idegei nem bírták tovább. Kitört belőle, a mit oly soká habozva visszafojtott.

- De már hallgass reám, szerencsétlen! Róbert az ötvenezerből ötszázezret csinált és a hamisítvány a te nevedet viseli!

Az óra ütött. Lassan ütötte el az egy negyedét. Ezt hallgatta Szelényi és nem az édes anyját... Agya úgy zúgott, az a valami belsejében olyan kegyetlenül űzte, üldözte, hogy csak utólagosan, mint valami visszhang által visszaverve, ismétlődtek benne az öreg asszony szavai. Hitetlenül bámult reá.

- Ez mese - dadogá.

Elza báróné kimerülten rogyott egy székre. Nem felelt.

S most az egész valóság földerült Szelényi előtt. Teljesen átértette a helyzetet. Hideg veriték tört ki homlokán. Tántorogva fogódzkodott az asztalba. Képéből kikelve, olyan iszonyattal bámult anyjára, hogy annak egész erejét visszaadta a rémület. Már most csak egy vágya volt: megvigasztalni, bátorítani a fiát.

Felállt és átkarolta.

- Ne csüggedj, támogatni fogunk - suttogá gyöngéden. - Félix már is eljár az ügyedben. Megteszszük a lehetetlent, én is mindenemet odaadom, nem fog kisülni semmi. Szegények leszünk, de tiszták, fedhetetlenek maradunk. Fiatal vagy, újra fogod kezdeni az életet, Pista!

... Az a zúgás, az a zúgás! Az a vérfelleg, mely ismét ráborult a pisztolyokon révedező szemre. Egyszerre, hirtelen újból mindent elfelejtett, még a rettentő csapást is, mely e perczen érte. Semmit sem érzett, csak a vad, türelmetlen vágyat látni, mint végzi az a két csillogó kis szerszám ott az asztalon, öldöklő, felszabadító munkáját - -

- Várhat, ez is várhat - susogá tompán, míg édes anyja karjaiból szabadulni igyekezett. - Ha visszajövök, elintézek mindent, odadobom utolsó filléremet, koldus leszek és ha az sem elég - főbe lövöm magam... De csak ha visszajövök... Mennem kell!... Bocsáss! - ordított magánkívül, az öreg asszony öleléséből kiragadva magát.

Elza báróné kővé meredten nézte. Most is a régi volt. Képes lesz elhalasztható boszuja után rohanva, cserben hagyni egy hajszálon függő becsületét.

Lábaihoz vetette magát.

- Pista! Megőrültél! Térj magadhoz! Minden perczen kitudódhatnak a történetek és még azt hiszik, hogy megszöktél... azzal a pénzzel!...

- Higyjenek a mit akarnak! Ha visszajövök kimagyarázom... egy perczig sem késhetem... Bocsáss! Megyek! - és keze a fegyvertok felé nyult, hogy lebocsássa a fedelet.

De a szerencsétlen asszony megelőzte. Villámsebességgel ragadott ki egy pisztolyt és az ajtó elé vetette magát.

- A míg én élek, nem mész!

Szelényi szemei előtt elsötétült a világ. Nem látott, nem hallott egyebet csak azt, hogy utját állják, hogy az idő mulik...

Kitörő dühvel, vakon, ügyetlenül kapkodva, ragadta meg a pisztolyt tartó kezét.

... Egy durranás, egy füstfelleg, egy irtóztató sikoly...

Az óriás melléhez kapott, aztán tántorogva tett egy lépést előre és élettelenül terült el a földön.

VÉGSZÓ.

A kormányválság, melyen az ország a Dortmund-kabinet bukásával keresztülment, nem volt közönséges természetű. Dortmunddal nem egy ember vagy egy párt bukott meg, hanem egy irány. Még egyet pislogott, aztán könnyű füstfellegben párolgott el a kápráztató röppentyűtűz, mit Szelényi István gyújtott meg. És ezzel a tűzijátékok korszaka egyelőre elmúlt Magyarország számára.

Az új kormány tagjai tán nem voltak lángelmék, sőt egy-két kivétellel még nagy politikusoknak vagy szónokoknak sem lehetett őket nevezni. De ilyenekre nem is volt szükség. A reakció mindenkor és mindenütt megteremti a céljainak megfelelő embereket. Képzett, józan eszű, de főképp önzetlen férfiakból állt össze az új kabinet, kik vállvetve küzdöttek azon gonosz hatalmak ellen, melyek minden zsarnoknál jobban nyögözik le a népeket. Sok tekintetben úgyszólván visszafelé kezdtek működni és a túlcsigázott, mesterségesen eltorzított viszonyokat, természetes alakjukra leszállítva, az autokrata rendszert, mely minden önállóságot, minden önérzetet elfojtott a nemzetben, egy szabadabbal felcserélve, lassanként felébrésztették nemzetünk szunnyadó eszményiségét is és azt a nemesebb, magasabb, igazabb célokra irányult törekvést, mit az elharapódzott cinizmus és önérdek daczára, meg tudott őrizni keblében.

Kitünt, hogy a romlás, melyről annyit panaszkodtak, csak a felszínen uszott. Elseperte azt az első tiszta, frissítő fuvallat. És a nemzet e tavaszias áramlatban megedződve, új, egészségesebb fejlődésnek nézett elébe.

Senki sem játszott ezen üdvös reakció létesítésében tevékenyebb szerepet, mint Vanderbilt Félix. De midőn a mű sikerült, mit oly lelkesülten előmozdított és a mérsékelt szabadelvű párt diadalmaskodott a sok ellenséges elem fölött, azonnal lemondott a politikai működéséről. Hivatalt nem akart vállalni, a tribún babérjai nem vonzották. Napról-napra szenvedélyesebben ragaszkodott választott pályájához, melytől nem akarta magát többé elvonatni. Gyönyörködött ugyan azon eszmék győzelmében, melyekért egész életében oly lelkesülten kardoskodott, de azért megmaradt azon állítása mellett, hogy nem termett államférfiúnak.

Ebben tán nem volt igaza. De bonczoló, fürkésző szellemére, mely a kóros állapotok felismerésére és gyógyítására oly alkalmatossá tette, egészségesebb politikai viszonyok között, szerinte, nem igen volt szükség. Egy ízben tréfásan jegyezte meg: hogy alkotásánál fogva csak ellenzéki ember lehet s miután öröme, egyelőre nem talál mit ellenezni - visszavonul.

E visszavonulásban különben családi körülményeinek is nagy része volt. Szelényi István tragikus vége és ennek szomorú következményei egy időre megöltek benne minden törekvést és életkedvet. Ravatalánál, mit impozánssá tett a nemzet részvéte, tudta csak, mi volt neki még mindig ifjukora ezen egyetlen, egykor oly rajongón bálványozott társa. S a mint a nyugodt, a halálban is büszke szépségű, nemes arcba tekintett, Szelényi jellemgyengesége, önzése, kegyetlen kiméletlensége, mindaz, a mi miatt elfordult tőle, feledésbe mentek. Nem gondolt semmire, csak sokféle fényes, megnyerő tulajdonságaira, barátságára, melyben oly hosszú időn át részesíté és kimondhatatlan megnyugvást talált azon eszmében, hogy a boldogtalan ember tudtán kívül, még az utolsó perczben is fáradott érdekében, megtett érte mindent, a mi tőle tellett.

Akkor, ama végzetes reggelen, a nagynénjével átélt megrendítő jelenet utóhatásával idegeiben érkezett Dunafokra. Egész éjjel üldözte az öreg asszony kétségbeesése, szüntelenül hallotta szívrendítő panaszait, melyekbe az önvád nem egy megható felkiáltása vegyült...

Mindez kicsordult szívéből midőn Máriával beszélt. Tartózkodás nélkül, nyíltan mondta el neki Róbert báró egész vallomását, kifejtve előtte Pista ellen táplált gyűlölsége, mint vitte reá apját a hamisításra, melynek eredményét aztán részben Liza költekező szenvedélyére fecse-relte el, részben eljátszotta a börtönben. És nem csalódott Máriában. Barátnője annak bizonyult, a minőnek hitte és ismerte. A nagylelkű asszony vonakodás, megfontolás nélkül, első, nemes ösztönének engedve, azonnal rendelkezésére bocsájtotta egész, a hitbizománytól független vagyonát, azaz kétszer annyit, mint a mennyi kellett, hogy megmentse azt a férfit, a ki életét tönkretette.

Vanderbilt már most nyugodtabban, könnyebb szívvel térhetett vissza Budapestre. Liza szökéséről értesülve, felháborodását Szelényi ellen mély sajnálkozás váltotta fel, és azon el-határozással hajtattott a vasutról egyenesen unokatestvéréhez, hogy nem csak segélyével, de rokonszenvével is támogatni fogja szerencsétlen, szerelmében és becsületében egyaránt sujtott egykori barátját.

Későn jött. Csak egy holttestet és egy élőhalottat talált.

Elza bárónét testben-lélekben megbénulva emelték fel fia mellől. Még élt ugyan egy ideig, még lélezett és táplálkozott, de se nem mozdult, se nem eszmélt többé.

A világban a legkülönfélébb hírek keringtek a Szelényi család tragédiájáról. Azt állították, hogy Szelényi István feleségének szökése fölött kétségbeesve, lőtte meg magát és ez a felfo-gás annál inkább talált hitelre némelyeknél, mivel mindenki ismerte vak, imádateljes szen-vedélyét Liza iránt. Mások öngyilkosságát vagyoni körülményeire vezették vissza, melyek ugyancsak szomorúak lehettek, mert halála után palotáját, jószágait elkoboztatták a hitelezők. Az uzsoraadósságok melyekbe Róbert báró vitte bele Szelényit, olyan összeget képviseltek, hogy Félix alig menthetett meg valamit a gyermek számára. Mindazáltal legvalószínűbbnek találták mégis Vanderbilték és a cselédség azon magyarázatát, hogy nem is forgott fenn öngyilkosság. A fegyver alkalmasint véletlenségből sült el, midőn a szökevények után Párisba készülő Szelényi, egy heves jelenet után, melyben édes anyja megakart akadályozni gyilkos szándékaiban, pisztolyait próbálgatta.

A valóságot soha sem tudta meg senki. Az a két száj, mely azt elmondhatta volna, örökre elnémult. A Szelényi Istvánhoz legközelebb állók sem ismerték igaz történetét azon végzetes percznek, melyben oly hirtelen aludt ki e fényes kápráztató szellem. Sőt Márián és Vander-biltlen kívül még azt sem sejtette senki, mi volt a tragédia valódi indító oka.

Ők ketten kegyeletes kézzel simították el a hamisítást, és ebben olyan tapintattal, olyan rend-kívüli ügyességgel jártak el, hogy e csunya ügyből semmi sem szivárgott ki a nyilvánosságra. A Szelényi-név tisztán maradt a szegény árva gyermekre, mely a Vanderbilt-házban szeretet-teljes otthonra talált.

Félix több ügyben iratott Lizának ügyvédjével s egyuttal a gyermekre nézve is kérdeztette szándékait. Ő szerette volna a fiút neveltetni, de csak úgy, ha mint gyámja, anyjától függet-lenül, belátása szerint járhat el érdekében. Az ügyvéd levelére nem érkezett válasz. A boldog pár tán átutazott Párison, de nem ott telepedett le. Nem is tudtak felőlük semmit nyárig, midőn Félix esetleg egy francia ujságban lapozgatva, a Trouvilleban időzők névsorában megtalálta Simbinszky herczeg és Szelényi grófné nevét is.

Erre újból iratott a szívtelen anyának, de most már nagyon kelletlenül. Az egész ház rajongott Marczikáért, s Félix gondolni sem bírt arra, hogy Liza egy szeszélye megfoszthatná őket kicsi kedvenczöktől. A gyermek eleinte folyton sírt szülei után, de az új környezetben lassanként megfeledkezett multjáról és élénksége, vidám csiripolása mint a napsugár hatott a mélyen sujtott, gyászba borult családra.

Ha a gyermek és Mária nincs, tán mindnyájan kétségbeestek volna. Mária ápolta öreg barát-nőjét utolsó perczeig, ő vigasztalta Ilma bárónét és a másodszor elárvult Althausen leánykákat és ezalatt Alice, az egymást követő csapások által komolyan megrendült egészsége, közelében teljesen helyreállt.

De senki sem érezte Mária jótékony befolyását mélyebben mint Félix, kinek már ugyis borongó kedélye egészen elsötétült volna, ha nem látja maga előtt azt a nyájas, bátorító mosolyt a halvány, méla arczon; ha nem hallja azt a halk és mégis szilárd hangot, mely nem engedte elcsüggedni.

Egy nyári délután, néhány héttel Elza báróné halála után, Vanderbilt Félix Althausen Janival a városból hazafelé ballagva, az Andrássy-úton Tarday Vinczével találkozott.

- Azt hittem Tátrafüreden vagy! - kiáltá Félix meglepetten.

- Onnan jövök, tegnap érkeztem és épen kapóra találkozunk. Ma vagy holnap ki akartam hozzátok menni. Először, hogy szóval is kifejezzem részvétemet...

- Köszönöm. Tudom, őszinte szívből jön - és Félix melegen rázta meg az elébe nyújtott kezét.

- Gyere velünk most - folytatá.

- Nem lehet. Rendez-vous-m van. Ha a napokban kijövök, nálatok találok még Mária grófnét?

- Hogyne, nem bocsájtjuk el egyhamar. Különben ő sem hagyná el a szegény leánykákat, azok meg anyámtól és Alicetól nem akarnak megválni.

- Mielőbb meglátogatom a hölgyeket, egy csomó szenzációs hírem van Mária grófné számára. Képzeld, Szelényi Liza...

Félix összerezzenve elfordult.

- Ne beszélj nekem Szelényi Lizáról...

- Sőt inkább! Beszélni fogok róla és te érdeklődsz meghallgatni. Még mindig nem adott hírt magáról, még mindig nem kérdezősködött a kis fia után?

- Egy szóval sem.

- Meghíszem. A maga dolga is eléggé elfoglalja. Tudod-e, hogy Rouenban, hol Simbinszkyvel a - mézesheteket töltötte, a Seinebe akarta magát ölni? Andaváry Stefi beszélte, ki épen akkor Párisban járt.

- Igazán, a Seinebe akarta magát ölni? Tán ki volt száradva a Seine. És miért játszotta a kétségbeesettet?

- Nem játszotta. Komolyan kétségbeesett.

Vanderbilt megvetően mosolygott.

- Simbinszky alkalmasint vonakodott a Kohinoorból melltűt csináltatni számára.

- Mondom, komoly okai voltak. Kisült, hogy a szép asszony ez egyszer rosszul számított. Nem kellett volna épen Simbinszkyvel megszöknie. Fedor ha akarna sem csinálhatna belőle hercegnőt. Nős ember.

Félix megütődve hátrált.

- Látod, mondtam, elbeszélésem érdekelné fog. Fedor nős ember, a mi persze Lizának nem volna akadály. Csakhogy olyan okokból házasodott meg, melyek a válást nem tennék kívánatosszá. Dragomir Zdenko hozta a hírt Tátrafüredre, Livádiából, hol nemrég a rokonait látogatta meg. Simbinszky vagy két évvel ezelőtt, hitelezői elől egy ottani dúsgazdag föld-

birtokos pupos hátú, félig eszelős, egyetlen leányának karjaiba menekült. E bájos asszonykát természetesen nem czipeli magával külföldre és miután elvből soha sem udvarol leányoknak, nem tartja szükségesnek, magát mint nős embert bemutatni. De nem csoda, ha Liza grófné mindezt megtudva, a csalódás első percében meg akarta magát ölni...

- Nem értem... Hisz Liza most is Simbinszkyvel van Trouvilleban, olvastam...

- Miért ne lenne ott vele? Hisz megakadályozták regényes szándékát. S azóta alkalmasint megfontolta a dolgot. Most már a tenger járja a Seine helyett, a hideg sír helyett - hideg fürdő! Meg kell hagyni Liza grófnőnek, ő minden helyzetbe bele tudja magát találni.

Vanderbilt valamit mormogott azon értelemben, hogy Liza tulajdonképpen csak most van az őt megillető helyzetben. Majd gróf Démék villájánál, hol Tardayt várták, barátjától elbucsuzván, oly komor hallgatagságba merült, hogy csaknem megfélekezett fiatal társáról, ki nem merte tépelődéseiben háborgatni.

Az elébb készakarva találta bele magát abba a könnyed, megvető hangba, mit Tarday Vincze, Lizáról beszélve használt, de most ezer gyászos, keserű emlék rohanta meg és fáradtan, akarat nélkül engedte át magát szomorú elmélkedéseinek. Arcza nem is derült fel többé mígnem hazaérve, a kapu előtt Mária nyulánk alakját pillantotta meg, a ruhájába fogódzkodó Marczikával oldala mellett.

A fiatal asszony sétáról tért haza a gyermekkel és épen egy levelet vett át a levélhordótól.

Az írás és a bélyeg láttára mélyen elhalványult.

- Neked szól - mondá, a levelet odanyujtva a hozzá lépő Félixnek.

A levél Deauvilleből jött. Liza nem az ügyvédnek, hanem egyenesen Félixnek válaszolt.

Vanderbilt szó nélkül felment a szobájába. Egyedül akarta a levelet elolvasni.

De tartalma nyilván vidítólag hatott reá, mert pár percczel később jóval derültebb hangulatban ment le a szalonba, hol Alice Janival egy kis diványon suttogva beszélgetett. Ez a kettő régen tisztában volt egymással, még pedig a család tudtával és beleegyezésével. Csakhogy a gyász miatt még nem akarták az eljegyzést nyilvánossá tenni.

Mária kis távolságra tőlük, ölébe kulcsolt kezekkel csöndesen ült egy zsölyében. Még mindig nagyon halvány volt és szemei mohó várakozással csillantak fel, midőn Vanderbilt belépett.

Félix ölébe tette a levelet. - Olvasd el - mondá szeliden.

A levél Liza szokott rövid, száraz modorában volt tartva. Egy szóval sem érintve az elmúlt gyászos eseményeket, egyszerűen kijelentette, hogy jelenlegi bizonytalan helyzetében nem veheti magához kis fiát. Legjobb lesz, ha nevelő-intézetbe adják, mi zsenge korát tekintve tán nehéz lesz. De pénzért mindent megtesznek. Kész érte bármilyen összeget fizetni. Ez minden a mit ígérhet, sőt a jövőben sem ígérhet többet. Ha Vanderbilt gyámságot akar vállalni a fiú fölött, ő azt legtávolabbról sem ellenzi.

Mária még egyszer elolvasta a levelet, aztán lassan megforgatta kezében. Nem bírta szemeinek hinni. Egy szót, egy vonatkozást keresett a boldogtalan férfiúra, ki oly határtalan szenvedéllyel bálványozta, bármily csekély jelt, mely elárulta volna, hogy a gyermek, melyet elhagyott, nem egészen idegen szívéhez... de semmit sem talált.

Kiejtette a levelet kezéből. Szinte égette ujjait.

- Kár volt így rettegni - mondá. - Előre tudhattuk, mit fog válaszolni. Ő itt már semmivel se törődik, nem is szinlel többé. Simbinszky el fogja venni, világos.

Vanderbilt lehajolt és felvette a levelet.

- Elvenni! De hisz nem veheti el. Nő. Az oroszoknál pedig nem tréfa dolog a válás. S azonfelül a vagyon az asszonyé és Simbinszky a milyen derangirt, le nem mondhat róla. Mindezt most hallottam Tarday Vinczétől. Vincze a napokban kijön és bővebben fog mindent elmondani.

- Simbinszky nő!

Mária összeborzadt. A mennyi rosszat tett vele Liza, még sem bírta sajnálkozás nélkül elgondolni, az mivé alacsonyította le magát.

E perczben Marczika dugta be fejét az ajtón és meglátva azt, a kit keresett, egy falovacska torzójával kezében, sirásra álló, megilletődött arczczal szaladt Máriához.

- Mari néni, a lovam nyakát szegte...

A nagy, beszélő kék szemek, a fürtös szőke haj, a kedves érzékeny száj! Hogy hasonlított az apjához...

Szegény eltaszított, apátlan, anyátlan árva!

Mária karjaiba kapta a gyermeket és csókokkal borította el.

- Ne sírj Marczika, más lovat veszünk, nagyobb, szebbet ennél - vigasztalta. Aztán könnyelt szemeit Félixre emelve:

- Nem adjuk intézetbe, - suttogá. - Magamhoz veszem, én fogom nevelni, én leszek az anyja...

Félix szemei is elhomályosultak.

De a könyfátylon keresztül olyan tűz, olyan delej áradt a fiatal asszonyra, hogy halvány arcza lángba borult. Édes melegség futotta el. Remegő gyönyörrel huzódott vissza, midőn Félix most lehajolt hozzá.

Pedig az csak a gyermek fejére tette kezét.

- Én meg apja leszek Mária, ha úgy akarod - mondá halkan.

És Mária úgy akarta.